Kichik Injil

Umumiy ko'rinish

Bu Iso ta'limotini va U o'rgatgan, havola qilgan hamda amalga oshirgan yozuvlarni eng yaxshi tarzda aks ettirish uchun ehtiyotkorlik bilan tanlangan qadimgi yunon matnlari to'plamidir. Bizning maqsadimiz sizga asl yunon matnining iloji boricha aniq tasvirini zamonaviy va o'qish uchun qulay formatda taqdim etishdir.

Mas'uliyatdan voz kechish

Bu tarjima asl yunon Septuaginta va Vizantiya matnlaridan katta til modellari yordamida yaratilgan. Shu sababli u asl tilning madaniyati va grammatikasining ko'plab belgilarini o'z ichiga oladi, lekin xatolarni ham o'z ichiga olishi mumkin. Agar biror narsa g'alati ko'rinsa, iltimos, asl yunon matnini tekshiring. Agar xato topsangiz, iltimos, uni jesusislord@joshuabible.com manziliga yuboring.

Litsenziyalash

Siz ushbu tarjimani to'liq yoki qisman ko'paytirish va tarqatish huquqiga egasiz. Uni o'zgartirish yoki sotish taqiqlanadi. Agar xato topsangiz, iltimos jesusislord@joshuabible.com manziliga elektron xat yuboring, shunda biz uni tuzatib, sizga yangilangan nashrni taqdim eta olamiz.

Matto Injili

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Marko Injili

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Yuhanno Injili

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Yuhanoning maktubi

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5

Ibtido

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Chiqish

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Sanoq

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Qonunlar takrori

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Yoshua

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Matto Injili

1

Iso Masihning, Dovud o'g'li, Ibrohim o'g'lining nasl kitobi.
Ibrohim Ishoqni tug'dirdi, Ishoq esa Yoqubni tug'dirdi, Yoqub esa Yahudoni va uning aka-ukalarini tug'dirdi, Yahudo esa Perez va Zerahni Tamordan tug'dirdi, Perez esa Xezronni tug'dirdi, Xezron esa Oromni tug'dirdi, Orom esa Amminadabni tug'dirdi, Amminadab esa Naxshonni tug'dirdi, Naxshon esa Salmonni tug'dirdi, Salmon esa Boazni Raxabdan tug'dirdi, Boaz esa Obedni Rutdan tug'dirdi, Obed esa Jesseni tug'dirdi, Jesse esa podshoh Dovudni tug'dirdi. Dovud podshoh esa Sulaymonni Uriyoning xotinidan tug'dirdi, Sulaymon esa Rehoboamni tug'dirdi, Rehoboam esa Abiyani tug'dirdi, Abiya esa Asani tug'dirdi, Asa esa Yehoshafatni tug'dirdi, Yehoshafat esa Yoramni tug'dirdi, Yoram esa Uzziyani tug'dirdi, Uzziya esa Yotamni tug'dirdi, Yotam esa Ahazni tug'dirdi, Ahaz esa Hizkiyoni tug'dirdi, Hizkiyo esa Manassehni tug'dirdi, Manasseh esa Amonni tug'dirdi, Amon esa Yoshiyani tug'dirdi, Yoshiya esa Yekoniyani va uning birodarlarini Bobilga surgun qilinish

vaqtida tug'dirdi. Bobilga surgun qilingandan keyin Yexonyo Shealtielni tug'dirdi, va Shealtiel Zerubbabelni tug'dirdi, va Zerubbabel Abihuni tug'dirdi, va Abihu Elyaqimni tug'dirdi, va Elyaqim Azorni tug'dirdi, va Azor Sadoqni tug'dirdi, va Sadoq Aximni tug'dirdi, va Axim Eliudni tug'dirdi, va Eliud Elazarni tug'dirdi, va Elazar Mattanni tug'dirdi, va Mattan Yoqubni tug'dirdi, va Yoqub Yusufni, Maryamning erini tug'dirdi, undan Iso, Masih deb atalgan zot tug'ildi. Shunday qilib, Ibrohimdan Dovudgacha bo'lgan barcha avlodlar o'n to'rt avlod, Dovuddan Bobilga surgungacha o'n to'rt avlod va Bobilga surgundan Masihgacha o'n to'rt avlod. Iso Masihning tug'ilishi shunday edi. Chunki uning onasi Maryam Yusufga unashtirilgan edi, ular birga kelishidan oldin u qornida bola ko'tarayotgan topildi Muqaddas Ruhdan. Yusuf esa uning eri bo'lib, adolatli odam edi va uni oshkoraga sharmanda qilishni xohlamay, uni yashirincha ajratishni xohladi. U bu haqda o'ylab ko'rganida, mana, Rabbning farishtasi tushida unga ko'rinib, dedi: Yusuf, Dovud o'g'li, Maryamni xotining qilib olishdan qo'rqma, chunki unda tug'ilgan narsa Muqaddas Ruhdan. U o'g'il tug'adi va sen uning ismini Iso deb chaqirasan, chunki u o'z xalqini ularning gunohlaridan qutqaradi. Bularning hammasi shunday bo'ldiki, Rabbiy tomonidan payg'ambar orqali aytilgan so'z bajarilsin: Mana, bokira homilador bo'ladi va o'g'il tug'adi, va ular uning nomini Immonuil deb chaqiradilar - bu tarjima qilinganda Biz bilan Xudo demakdir. Yusuf uyqudan uyg'onib ketgach, Rabbining elchisi unga buyurganidek qildi va o'z xotinini oldi, va u birinchi tug'ilgan o'g'lini tug'guncha uni bilmadi, va uning nomini Iso deb chaqirdi.

2

Iso Yahudiyaning Baytlahmda tug'ilganida, Hirod podshoh kunlarida, mana, sharqdan majusiylar Qudsga kelishdi va deyishdi: Yahudiylarning tug'ilgan podshohi qayerda? Biz uning yulduzini sharqda ko'rdik va unga sajda qilish uchun keldik. Eshitib, Hirod podshoh bezovtalandi va butun Yerushalim u bilan birga, va butun bosh ruhoniylarni va xalqning xattatlarini yig'ib, ulardan Masih qayerda tug'ilishini so'radi. Ular esa unga dedilar: Yahudiyaning Baytlahmida; chunki payg'ambar orqali shunday yozilgan; va sen Baytlahm, Yahudo yeri, hech qanday holatda eng kichik emassan Yahudoning rahbarlari orasida; chunki sendan rahbar chiqadi, kim mening xalqim Isroilni boqadi. Keyin Hirod yashirincha majusiylarni chaqirib, ulardan paydo bo'lgan yulduzning vaqtini aniq aniqladi va ularni Baytlaxmga yuborib dedi: borib, bolaning haqida aniq tekshiring, qachon topsangiz esa, menga xabar bering, shunda men ham kelib unga sajda qilaman. Ular podshohni eshitib ketishdi, va mana, sharqda ko'rgan yulduz ularni oldinga boshlab bordi, kelib bola turgan joyning ustida to'xtagunicha, va yulduzni ko'rib juda katta xursandlik bilan xursand bo'lishdi, va uyga kirib bolani onasi Maryam bilan ko'rishdi, va yiqilib unga sajda qilishdi, va xazinalarini ochib unga sovg'alar - oltin va ustuxur va murr keltirdilar, va tushda Hirodning oldiga qaytmaslik haqida ogohlantirilib, boshqa yo'l bilan o'z yurtlariga ketishdi. Ular ketganlaridan keyin, mana, Rabbining xabarchisi Yusufga tushida ko'rinib deydi: tur, bolani va onasini olib Misrga

qoch va men senga aytmagunimcha u yerda bo'l; chunki Hirod bolani yo'q qilish uchun izlamoqchi. U turdi va bolani hamda uning onasini tunda olib, Misrga jo'nab ketdi va u yerda Hirodning o'limigacha qoldi, shunda Rabbiy tomonidan payg'ambar orqali aytilgan so'z bajarilsin: Misrdan o'g'limni chaqirdim. Keyin Hirod majusiylar tomonidan aldanganini ko'rgach, juda g'azablandi va odam yuborib, Baytlahmda va uning barcha chegaralarida ikki yoshdan va undan kichik barcha bolalarni o'ldirdi, majusiylardan aniq bilib olgan vaqtga ko'ra. O'shanda Yeremiya payg'ambar tomonidan aytilgan so'z ro'yobga chiqdi: Ramada ovoz eshitildi, nola va yig'i va katta motam; Rohila o'z farzandlari uchun yig'ladi va u tasalli topishni xohlamadi, chunki ular yo'q edi. Hirod vafot etgandan keyin, mana, Xudoning elchisi tushda Misrda Yusufga paydo bo'ldi va dedi: tur, bolani va uning onasini olib, Isroil yeriga bor, chunki bolaning jonini izlaganlar o'ldilar. Va u turgach, bolani va uning onasini olib, Isroil yeriga keldi. Eshitib, Arkelaus uning otasi Hirodning o'rniga Yahudiyada hukmronlik qilayotganini, u yerga borishdan qo'rqdi; lekin tushda ogohlantirilib, Galileya tomonlariga chekinib ketdi, va kelib Nosira deb atalgan shaharga joylashdi, shunday qilib payg'ambarlar orqali aytilgan so'z bajarilsin deb, chunki U Nosiralik deb chaqiriladi.

3

O kunlarda Yahyo suvga cho'mdiruvchi Yahudiya sahrosida va'z qilib keladi va shunday deydi: tavba qiling, chunki osmonlar

saltanati yaqinlashdi. Bu Ishoyo payg'ambar tomonidan aytilgan kishi haqida: Cho'lda qichqiruvchining ovozi: Rabbning yo'lini tayyorlang, uning yo'llarini to'g'ri qiling. O'zi esa Yohyo o'zining kiyimini tuya tuklaridan va beligazida teri kamarni ega edi, uning oziq-ovqati esa chigirtkalar va yovvoyi asal edi. O'shanda Quddus va butun Yahudiya va Iordan daryosining butun atrofi uning oldiga chiqib ketardi, va ular o'zlarining gunohlarini tan olib, Iordan daryosida u tomonidan suvga cho'mdirilardi. Lekin u Farisey va Sadduqiylarning ko'plarini o'zining suvga cho'mdirishiga kelayotganini ko'rib, ularga dedi: Ilon nasllar, sizga yaqinlashayotgan g'azabdan qochishni kim ko'rsatdi? Shuning uchun tavbaga munosib meva keltiring va o'zingizda Bizning otamiz Ibrohim bor deb aytishni o'ylamasligingiz kerak. Men sizlarga shuni aytamanki, Xudo bu toshlardan Ibrohimga farzandlar turg'izishga qodir. Allaqachon bolta daraxtlarning ildiziga qo'yilgan, shuning uchun yaxshi meva bermayotgan har bir daraxt kesiladi va olovga tashlanadi. Men sizlarni tavba qilishingiz uchun suvda suvga cho'mdiraman, lekin mendan keyin kelayotgan kishi mendan kuchliroqdir, men uning tuflisini ko'tarishga ham loyiq emasman, u o'zi sizlarni Muqaddas Ruhda va olovda suvga cho'mdiradi. Uning qo'lida sovurish vilkasi bor va u xirmonini yaxshilab tozalaydi, va bug'doyini omboriga yig'adi, lekin somanni o'chmaydigan olovda yoqib yuboradi. Keyin Iso Jaloliddan Iordan daryosiga Yahyoning oldiga keldi, uning tomonidan suvga cho'mdirilish uchun. Yahyo esa uni to'sib turardi va dedi: Men o'zim sening qo'lingdan suvga cho'mdirilishim kerak, va sen menga kelayapsanmi? Javob berib, Iso unga dedi: Hozir qo'yib tur; chunki barcha adolatni

to'ldirish bizga shunday munosibdir. Keyin u uni qo'yib yubordi va suvga cho'mgan Iso darhol suvdan chiqdi va mana, osmonlar unga ochildi va u Xudoning Ruhini kabutar kabi tushayotgan va uning ustiga kelayotganini ko'rdi va mana, osmonlardan ovoz aytdi: Bu mening sevimli o'g'lim, kimdan men rozi bo'ldim.

4

Keyin Iso Ruh tomonidan shayton tomonidan sinovdan o'tkazilish uchun cho'lga olib ketildi, va qirq kun va qirq kecha ro'za tutgandan so'ng och qoldi. Va unga yaqinlashib, sinab ko'ruvchi aytdi: Agar sen Xudoning O'g'li bo'lsang, ayt, shunda bu toshlar non bo'lib ketsin. U esa javob berib dedi: Yozilgan: odam faqat non bilan emas, balki Xudoning og'zidan chiqadigan har bir so'z bilan yashaydi. Keyin shayton uni muqaddas shaharga olib boradi va uni ibodatxonaning qanoti ustiga qo'yadi va unga aytadi: agar sen Xudoning o'g'li bo'lsang, o'zingni pastga tashla, chunki yozilgan ki, uning xabarchilari sen haqingda buyruq oladi va qo'llari ustida seni ko'taradilar, shunda sen oyog'ingni toshga urmaysan. Iso unga dedi: Yana yozilgan: Xudoyingni sinab ko'rmaysan. Yana shayton uni juda baland tog'ga olib ketadi va unga dunyoning barcha shohliklarini va ularning shon-shuhratini ko'rsatadi va unga aytadi: bularning barchasini senga beraman, agar yiqilib menga sajda qilsang. Keyin Iso unga dedi: Ket orqamdan, shayton! Chunki yozilgan: Rabbiy Xudoyingga sajda qilasan va faqat Unga xizmat qilasan. Keyin shayton uni qo'yib yubordi va mana,

xabarchilar kelib, unga xizmat qildilar. Iso Yahyo qo'lga topshirilganini eshitib, Jalilaga chekindi va Nosiranni tashlab, kelib Kafarnahumga, dengiz yonidagi joyga, Zavulon va Naftali chegaralarida joylashdi, shunda Ishayo payg'ambar orqali aytilgan so'z bajarilsin deb aytgan: Zavulon yeri va Naftali yeri, dengiz yo'li, Iordan daryosining narigi tomoni, xalqlarning Jalilasi, zulmatda o'tirgan xalq katta yorug'likni ko'rdi va o'lim yurtida va soyasida o'turganlarga yorug'lik chiqdi. O vaqtdan boshlab Iso va'z qilishni va aytishni boshladi: Tavba qiling, chunki osmonlar saltanati yaqinlashdi. Jaliliya dengizi yonida yurib, u ikki aka-ukani ko'rdi: Petrus deb atalgan Shimon va uning ukasi Andaryo, dengizga to'r tashlayotgan edilar; chunki ular baliqchilar edilar; va u ularga aytdi: mening orqamdan kelinglar va men sizlarni odamlar baliqchilari qilaman. Ular darhol to'rlarini tashlab, unga ergashdilar. Va u yerdan oldinga borgach, boshqa ikki aka-ukani ko'rdi: Zabadayning o'g'li Yoqub va uning ukasi Yuxannoni. Ular kemasida otasi Zabaday bilan birga to'rlarini ta'mirlab o'tirishardi, va u ularni chaqirdi. Ular darhol kemani va otalarini tashlab, unga ergashdilar. Va Iso butun Galileya bo'ylab aylanib yurdi, ularning jamoatlarida o'rgatib, podshohlik haqidagi xushxabarni e'lon qilib va xalq orasidagi barcha kasallik va zaifliklarni davolab xizmat qildi. Va uning haqidagi xabar butun Suriyaga tarqaldi, va ular unga yomon ahvolda bo'lgan barcha odamlarni, turli xil kasalliklar va azoblar bilan qiynalganlarni, jinlar chalinganlarni, oy tutganlarni va falajliklarni olib kelishdi, va u ularni davoladi; va unga ko'p olomonlar Jaliladan va Dekapolisdan va Quddusdan va Yahudiyadan va Iordan daryosining narigi tomonidan

ergashdi.

5

Olomonni ko'rib, u tog'ga chiqdi, va u o'tirganida uning shogirdlari unga yaqinlashdilar, va u og'zini ochib ularni o'rgatdi va dedi: muborak ruhda kambag'allar, chunki osmonlar shohligi ularniki. Aza tutuvchilar baxtlidir, chunki ular tasalli topadilar. Yumshoq xaslatlilar baxtlidir, chunki ular yerni meros qilib oladilar. Adolatga och va tashna bo'lganlar baxtlidir, chunki ular to'ydiriladi. Rahmdillar baxtlidir, chunki ularga rahm ko'rsatiladi. Yurak pokizalari baxtlidir, chunki ular Xudoni ko'radilar. Tinchliksevarlar baxtlidir, chunki ular Xudoning o'g'illari deb ataladi. Muborak ta'qib qilinganlar adolat uchun, chunki osmonlar mamlakati ularniki. Siz baxtlisiz, qachonki sizni haqorat qilishsa, ta'qib qilishsa va men uchun yolg'on gapirib, sizning haqingizda har qanday yomon so'z aytishsa. Xursand bo'ling va shod bo'ling, chunki sizning mukofotingiz osmonda kattadir, chunki sizdan oldingi payg'ambarlarni ham shunday ta'qib qilishgan. Siz yerning tuzi siz; lekin agar tuz o'z ta'mini yo'qotsa, u nima bilan tuzlanadi? U endi hech narsaga yaramaydi, faqat tashqariga tashlanib va odamlar tomonidan oyoq osti qilinadi. Siz dunyoning nurisiz. Tog ustida joylashgan shaharni yashirish mumkin emas; va odamlar chiroqni yoqib, uni o'lchov idishi ostiga qo'ymaydilar, balki chiraqdon ustiga qo'yadilar, va u uydagi hammaga yorug'lik beradi. Shunday qilib, sizning yorug'ligingiz odamlar oldida porlashi kerak,

shunda ular sizning yaxshi ishlaringizni ko'rib, osmonlardagi Otangizni ulug'lashlari uchun. O'ylamang, men qonunni yoki payg'ambarlarni bekor qilish uchun kelganman. Men bekor qilish uchun emas, balki bajarish uchun keldim. Amen, chunki men sizlarga aytaman: osmon va yer o'tib ketguncha, qonundan bitta iota yoki bitta serif o'tib ketmaydi, toki hammasi ro'yobga chiqmaguncha. Kim agar shuning uchun bu eng kichik buyruqlardan birini buzsa va odamlarni shunday o'rgatsa, osmonlar malakutida eng kichik deb chaqiriladi, lekin kim bajarsa va o'rgatsa, u osmonlar malakutida buyuk deb chaqiriladi. Men sizlarga shuni aytamanki, agar sizlarning adolatingiz yozuvchilar va Fariziylarnikidan ko'proq bo'lmasa, osmonlar malakutiga hech qachon kira olmaysizlar. Siz eshitdingizki, qadimgilarga aytilgan edi: Qotillik qilma. Kim qotillik qilsa, hukm oldida aybdor boʻladi. Men esa sizlarga aytamanki, har bir o'z akasiga behuda g'azablanuvchi hukm oldida aybdor bo'ladi, kim o'z akasiga raqa desa, kengash oldida aybdor bo'ladi, kim esa ahmoq desa, do'zax olovi uchun aybdor bo'ladi. Agar shuning uchun sen sovg'angni qurbongoh ustiga taqdim etsang va u yerda akangning senga qarshi nimadir borligini eslasen, sovg'angni qurbongoh oldida qoldirib, avval borib akang bilan yarash, va keyin kelib sovg'angni taqdim et. Sen o'z raqibingga yaxshi munosabatda bo'l tezda, sen u bilan yo'lda bo'lganingcha, shundoqki raqib seni sudyaga topshirmasin va sudya seni xizmatchiga topshirmasin, va sen qamoqqa tashlanasan; haqiqatan men senga aytaman, sen u yerdan chiqmaysan, oxirgi tiyinni to'lamaguningcha. Siz qadimgilarga zino qilma deyilganini eshitgansiz. Men esa

sizlarga shuni aytamanki, har bir ayolga ishtiyoq bilan qaraydigan kishi uni allaqachon o'z qalbida zino qilgan. Agar o'ng ko'zing seni gunohga tushirsa, uni yulub ol va o'zingdan tashla, chunki senga foyda keltiradi shunday qilinsa: a'zolaringdan bittasi halok bo'lsin, lekin butun tanang jahannamga tashlanmasin. Va agar o'ng qo'lingiz sizni gunohga tushirsa, uni kesib tashlang va o'zingizdan uloqtiring, chunki sizga foyda beradiki, a'zolaringizdan bittasi halok bo'lsin va butun tanangiz jahannamga tashlanmasin. Aytilgan edi: Kim o'z xotinini ajratsa, unga ajralish hujjatini bersin. Men esa sizlarga aytamanki, kim o'z xotinini zino qilish sababidan tashqari ajratsa, uni zinoga majbur qiladi va kim ajratilgan xotinga uylanca, zino qiladi. Yana siz eshitdingizki, qadimgilarga aytilgan edi: Sen yolg'on qasamyod qilmaysan, balki Rabbiga o'z qasamlaringni ado qilasan. Men esa sizlarga aytaman, umuman qasam ichmang: na osmonga qarab, chunki u Xudoning taxti; na yerga qarab, chunki u Uning oyoqlari uchun oyoq taglik; na Quddusga qarab, chunki u buyuk Podshohning shahri; na boshingizga qarab qasam ichmang, chunki siz bitta sochni oq yoki qora qila olmaysiz. Sizning so'zingiz ha-ha, yo'q-yo'q bo'lsin, bulardan ortiq bo'lgani esa yovuzlikdan kelib chiqadi. Siz eshitdingiz, aytilgan edi: Ko'z o'rniga ko'z va tish o'rniga tish. Lekin men sizga aytaman, qarshilik qilmang yovuzga, balki kim seni ursa o'ng yonoqqa, burildir unga boshqa yonoqni ham. Va senga qarshi sudlanishni va ko'ylagingni olishni xohlovchiga, qoldiring unga choponni ham. Va kim seni majburlasa bir mil, boring u bilan ikki mil. Sendan so'rovchiga ber va sendan qarz olishni xohlovchidan yuz o'girma. Siz eshitgansiz, shunday

aytilgan edi: O'z qo'shningni sev va o'z dushmaningdan nafratlan. Men sizlarga aytaman, dushmanlaringizni sevinglar, sizni la'natlovchilarni duo qilinglar, sizni yomon ko'rganlar uchun yaxshilik qilinglar va sizni xo'rlovchilar va ta'qib qilganlar uchun duo qilinglar, shunday qilib osmondagi Otangizning o'g'illari bo'lasizlar, chunki U o'zining quyoshini yomonlar va yaxshilar ustiga chiqaradi va adolatlilar va adolatsizlar ustiga yomg'ir yog'diradi. Chunki agar siz sizni sevayotganlarni sevsangiz, qanday mukofotga ega bo'lasiz? Soliq yig'uvchilar ham xuddi shunday qilmaydilarmi? Va agar siz faqat do'stlaringizni salomlasangiz, nima ortiqcha qilyapsiz? Soliq yig'uvchilar ham shunday qilmaydilarmi? Demak, siz mukammal bo'lasiz, xuddi osmondagi Otangiz mukammal bo'lgani kabi.

6

E'tibor bering, sadaqangizni odamlar oldida ularning ko'rishiga qarab qilmang, aks holda osmonlardagi Otangiz huzurida mukofotingiz bo'lmaydi. Qachon xayr-ehson qilsang, o'zingdan oldin karnay chalmaginki, xuddi ikkiyuzlamachilar jamoatlarda va ko'chalarda qilganlaridek, shunda odamlar tomonidan ulushtirilsinlar. Haqiqatan sizlarga aytaman, ular o'z mukofotlarini olganlar. Sen sadaqa qilayotgan vaqtda chap qo'ling bilmasin o'ng qo'ling nima qilayotganini, shunda sening sadaqang yashirinda bo'lsin, va yashirinda ko'rayotgan Otang senga ochiqda mukofot beradi. Va qachon ibodat qilsang, ikki

yuzlamachilarga o'xshamaslik kerak, chunki ular jamoatlarda va ko'chalarning burchaklarida turib ibodat qilishni yaxshi ko'radilar, shunda odamlarga ko'rinishlari uchun. Haqiqatan sizlarga aytamanki, ular o'z mukofotlarini olganlar. Sen esa ibodat qilganingda, ichki xonangga kir va eshigingni yopib, yashirindagi Otangga ibodat qil, va yashirinda ko'ruvchi Otang senga ochiqda mukofot beradi. Ibodat qilayotganda esa g'ayriimonlar kabi laqillashtirmang, chunki ular o'ylashadi ki, ko'p so'zliliklari tufayli eshitilishadi. Shuning uchun ularga o'xshamang, chunki sizning Otangiz siz Undan so'rashdan oldin sizga nima kerakligini biladi. Shunday demak, siz ibodat qiling: Osmonlardagi Otamiz, isming muqaddas qilinsin, saltanating kelsin, irodang bajarilsin, osmonlarda bo'lgani kabi yer yuzida ham; kundalik nonimizni bizga bugun ber; qarzlarimizni bizga kechir, biz ham qarzdarlarimizni kechirganmizdek; bizni vasvasaga olib kirma, balki yomonlikdan qutqar bizni. Chunki seniki shohlik va qudrat va ulug'vorlik abadgacha; omin. Agar siz odamlarning gunohlarini kechirgan bo'lsangiz, sizning osmoniy Otangiz ham sizni kechiradi; agar siz odamlarning gunohlarini kechirmagan bo'lsangiz, sizning Otangiz ham sizning gunohlaringizni kechirmaydi. Qachonki siz ro'za tutsangiz, ikki yuzlamachi g'amgin odamlardek bo'lmang, chunki ular yuzlarini buzadilar, shunda odamlarga ro'za tutayotgandek ko'rinsinlar. Haqiqatan sizlarga aytamanki, ular o'z mukofotlarini oldilar. Sen esa ro'za tutayotganda boshingni moylab, yuzingni yuv, shunda odamlarga ro'za tutayotgan ko'rinmaysan, lekin yashirinda turgan otangga ko'rinasan, va yashirinda ko'rayotgan otang ochiqda senga qaytaradi. O'zingiz

uchun xazinalarni yer ustida to'plamang, qayerda kuya va zang yo'q qiladi, va qayerda o'g'rilar kovlaydi va o'g'irlaydi; lekin o'zingiz uchun xazinalarni osmonda to'plang, qayerda na kuya na zang yo'q qiladi, va qayerda o'g'rilar kovlamaydi va o'g'irlamaydi; chunki qayerda sizning xazinangiz bo'lsa, o'sha yerda sizning qalbingiz ham bo'ladi. Tananing chirog'i ko'zdir; agar sening ko'zing sodda bo'lsa, butun tanang yorug bo'ladi; agar esa sening ko'zing yomon bo'lsa, butun tanang qorong'i bo'ladi. Agar demak, sendagi yorug'lik zulmat bo'lsa, zulmat qancha? Hech kim ikki xo'jayinga xizmat qila olmaydi; chunki u birinchisini yomon ko'radi va ikkinchisini sevadi, yoki birinchisiga yopishib turadi va ikkinchisini mensimaydi. Siz Xudoga ham, mammonga ham xizmat qila olmaysiz. Shu sababli men sizga aytaman: ruhingiz uchun nima yeyishingiz va nima ichishingiz haqida tashvishlanmang, na tanangiz uchun nima kiyishingiz haqida. Ruh oziq-ovqatdan ko'proq emas mi va tana kiyimdan ko'proq emas mi? Osmon qushlariga qarang, chunki ular na ekishadi, na o'rishadi, na omborlarga yig'ishadi, va sizning osmoniy Otangiz ularni oziqlantirishadi; siz ulardan ko'ra qimmatroq emassizmi? Sizlardan kim tashvishlanib o'z yoshiga bir tirsak qo'sha oladi? Va kiyim haqida nima uchun tashvishlanasizlar? Dala nilufarlari qanday o'sishini yaxshilab kuzating: ular mehnat qilmaydi va yigirmaydi; lekin men sizlarga aytamanki, Sulaymon ham o'zining butun shon-shuhratida bulardan bittasidek kiyinmagan edi. Agar Xudo bugun mavjud bo'lib, ertaga o'choqqa tashlanadigan dala o'tini shunday kiyintirsa, sizlarni yana ko'proq kiyintirmaydi-mi, ey kam imonlilar? Shuning uchun tashvishlanmang deb aytib:

Nima yemaymiz yoki nima ichamiz yoki nima kiyamiz? Chunki bularning barchasini millatlar qidiradi, sizning osmoniy Otangiz esa bularning barchasiga muhtojligingizni biladi. Lekin avval Xudoning Podshligini va Uning adolatini qidiring, va bu narsalarning barchasi sizga qo'shib beriladi. Ertaga tashvishlanmang, chunki ertaning o'z tashvishlari bor; har bir kunning o'z yomoni yetarli.

7

Hukm qilmang, shunda sizlar hukm qilinmaysizlar; chunki qaysi hukm bilan sizlar hukm qilsangiz, sizlar hukm qilinasizlar, va qaysi o'lchov bilan o'lchasangiz, sizlarga o'lchanadi. Lekin nega akangning ko'zidagi mayda zarrачани ko'rasan, ammo o'z ko'zingdagi to'sinni sezmassan? Yoki qanday sen akangga aytasan: Ruxsat ber, sening ko'zingdan parchani chiqarib tashlayman, va mana, sening ko'zingda to'sin bor? Ey ikkiyuzlamachi, avval o'z ko'zingdagi to'sinni chiqar, va keyin birodaring ko'zidagi zarrachani chiqarish uchun aniq ko'ra olasan. Muqaddas narsani itlarga bermang va marvaridlaringizni cho'chqalar oldiga tashlamang, aks holda ular bularni oyoqlari bilan oyoq osti qilishlari va o'girilib sizlarni yirtishlari mumkin. So'rang, va sizga beriladi, qidiring, va topasiz, taqillating, va sizga ochiladi; chunki har bir so'rovchi oladi va qidiruvchi topadi va taqillatuvchiga ochiladi. Yoki sizlardan qaysi odam bor-ki, agar uning o'g'li non so'rasa, unga tosh beradi? Va agar u baliq so'rasa, unga ilon beradi-yu? Agar

siz yomon bo'lsangiz ham, o'z farzandlaringizga yaxshi sovg'alar berishni bilsangiz, osmondagi Otangiz so'raganlar uchun yaxshi narsalarni qancha ko'proq beradi? Barcha narsalarni, qancha xohlasangiz, odamlar sizga qilishlarini istasangiz, shunday siz ham ularga qiling, chunki bu qonun va payg'ambarlardir. Tor darvozadan kiring, chunki halokat tomon olib boruvchi darvoza keng va yo'l kengdir, va undan kiruvchilar ko'pdir. Nima tor darvoza va siqilgan yo'l hayotga olib boruvchi, va ozlar uni topuvchilar. Ehtiyot qiling esa soxta payg'ambarlardan, kimlar sizga qo'y kiyimlarida keladi, ichkaridan esa yirtqich bo'rilar bor. Ularning mevalaridan ularni tanib olasizlar. Yo'qmi, ular tikanlardan uzum yig'ishadimi yoki qo'rg'oshinlardan anjir yig'ishadimi? Shunday har bir yaxshi daraxt chiroyli mevalar beradi, chirigan daraxt esa yomon mevalar beradi. Yaxshi daraxt yomon mevalar berishi mumkin emas, chirigan daraxt ham yaxshi mevalar berishi mumkin emas. Yaxshi meva bermayotgan har bir daraxt kesiladi va olovga tashlanadi. Demak, ularni ularning mevalaridan bilasiz. Menga Rabbiy, Rabbiy deb aytuvchilarning hammasi osmonlar malakutiga kirmaydi, lekin osmondagi Otamning irodasini bajaruvchi kiradi. Ko'p odamlar o'sha kuni menga: Ey Xo'jayin, Xo'jayin, biz Sening noming bilan bashorat qilmadikmi, Sening noming bilan jinlarni haydamadikmi va Sening noming bilan ko'plab mo'jizalar qilmadikmi? deyishadi. Va keyin men ularga tan olaman: Hech qachon sizlarni bilmadim, mendan ketinglar, ey qonunsizlik qiluvchilar. Har kim shuning uchun mening bu so'zlarimni eshitadi va ularni bajaradi, men uni dono odamga o'xshataman, kim o'z uyini tosh ustiga qurdi; va yomg'ir tushdi

va daryolar keldi va shamollar esdi va o'sha uyga urildi, va yiqilmadi, chunki tosh ustiga poydevor qilingan edi. Va har kim mening bu so'zlarimni eshitib, lekin ularni bajarmasa, ahmoq odamga o'xshatiladi, kim o'z uyini qum ustiga qurgan, va yomg'ir yog'di va daryolar keldi va shamollar esdi va o'sha uyga urdi, va u yiqildi, va uning qulashi katta bo'ldi. Va shunday bo'ldiki, Iso bu so'zlarni tugatganida, olomonlar uning ta'limidan hayratda qolishdi, chunki u ularni hokimiyatga ega bo'lgan kabi o'rgatardi, va Tavrot olimlari kabi emas.

8

U togdan tushib kelganida, unga ko'p olomon ergashdi. Va mana, moxovli keldi va Unga sajda qilib dedi: Xo'jayin, agar xohlasang, meni tozalashga qodirsan. Va Iso qo'lini cho'zib, unga tegdi va dedi: Men xohlayman, toza bo'l. Va darhol uning moxovi tozalandi. Va Iso unga aytadi: Hech kimga aytma, lekin bor, o'zingni ruhoniyga ko'rsat va Muso buyurgan sovg'ani ularga guvohlik sifatida taqdim et. U Kafarnaumga kirganida, unga yuzlik boshi yaqinlashdi, undan iltijo qilib va dedi: Xo'jayin, mening o'g'lim uyda yotibdi, falajli, dahshatli azoblanmoqda. Va Iso unga dedi: Men kelib, uni davolayman. Va javob berib, yuzlik boshlig'i dedi: Xo'jayin, men layoqatli emasman mening tomim ostiga kirasiz, lekin faqat so'z bilan ayting va mening o'g'lim shifo topadi. Chunki men ham hokimiyat ostida odamman, o'zim ostida askarlarga egaman, va men bunga aytaman: Bor, va u boradi, va boshqasiga: Kel, va u keladi, va mening qulimga: Buni

qil, va u qiladi. Iso eshitib hayratga tushdi va ergashayotganlarga dedi: Haqiqatan aytaman sizlarga, Isroilda ham bunday katta imonni topmadim. Men sizlarga aytamanki, ko'plar sharqdan va g'arbdan keladilar va Ibrohim, Ishoq va Yoqub bilan osmonlar shohligida dasturxonda o'tiradilar, lekin shohlikning o'g'illari tashqi zulmatga tashlanadi; u yerda yig'lash va tishlarning g'ijirlashi bo'ladi. Va Iso yuzbasiga dedi: bor va sen ishonganingdek senga bo'lsin. Va uning o'g'li o'sha soatning o'zida sog'aydi. Va Iso Butrusning uyiga kelganida, uning qaynonasi yotgan va isitmada azob chekayotganini ko'rdi, va uning qo'lidan ushladi, va isitma uni tark etdi, va u turdi va unga xizmat qila boshladi. Kechqurun bo'lganda, unga jin bosgan ko'p odamlarni olib kelishdi va u ruhlarni so'z bilan haydab chiqardi va yomon ahvolda bo'lgan barcha odamlarni shifo berdi, shunday qilib Ishayo payg'ambar orqali aytilgan so'z to'ldirilsin: U o'zi bizning zaifliklarimizni oldi va kasalliklarni ko'tardi. Iso o'zi atrofida ko'p olomon ko'rib, narigi tomonga o'tishni buyurdi. Va bir kotib yaqinlashib, unga dedi: Ustoz, siz qayerga borsangiz, men sizga ergashaman. Va Iso unga dedi: Tulkilar uyalarga ega va osmon qushlari uyalarga ega, lekin Insonning O'g'li boshini qo'yadigan joyga ega emas. Uning shogirdlaridan boshqasi esa unga dedi: Xo'jayin, menga avval borib otamni dafn qilishga ruxsat bering. Lekin Iso unga dedi: Menga ergash va qo'y o'liklar o'zlarining o'liklarini dafn qilsinlar. Va U kemaga kirganida, Uning shogirdlari Unga ergashdilar. Va mana, dengizda katta bo'ron ko'tarildi, shunday qilib kema to'lqinlar ostida qoldi, lekin u uxlayotgan edi. Va Uning shogirdlari yaqinlashib, Uni uyg'otdilar va dedilar:

Xo'jayin, bizni qutqar, halok bo'lyapmiz. Va u ularga deydi: nega qo'rqoqsizlar, ey kam imonlilar? Keyin u turgach, shamollarga va dengizga tanbeh berdi va katta osoyishtalik bo'ldi. Lekin odamlar hayratda qolib, deyishdi: Bu qanday odam, chunki shamollar ham, dengiz ham unga itoat qiladi? Va U narigi tomonga, Gergesenlar yurtiga kelganida, Unga qabrlardan chiqayotgan ikki jin bosgan kishi uchrasdi, ular juda xavfli edi, shunday qilib hech kim o'sha yo'ldan o'tib keta olmasdi. Va mana, ular baqirib aytdilar: Bizga va senga nima, ey Iso, Xudoning O'g'li? Sen bu yerga vaqtidan oldin bizni azoblash uchun keldingmi? Ulardan uzoqda ko'plab cho'chqalarning podasi boqilib yurardi. Va jinlar unga iltimos qilib deyishdi: Agar bizni haydab chiqarsang, bizga cho'chqalar podasiga kirishga ruxsat ber. Va u ularga dedi: Boringlar. Va ular chiqib, cho'chqalar podasiga kirib ketishdi, va mana, butun cho'chqalar podasi qoya ustidan dengizga yugurdi va suvlarda o'ldi. Lekin chorvadorlar qochib ketishdi va shaharga borib, hamma narsani hamda jinlar chalingan odamlar haqidagi voqealarni xabar berishdi. Va mana, butun shahar Iso bilan uchrashish uchun chiqdi va Uni ko'rganlaridan keyin, ular Undan o'z chegaralaridan ketishini iltimos qildilar.

9

Va u kemaga kirib, kesib o'tdi va o'z shahriga keldi. Va mana, ular unga to'shakda yotgan falajli odamni olib kelmoqda edilar, va Iso ularning imonini ko'rib, falajli odamga dedi: Jasorat qil,

bolam, sening gunohlaring kechirildi. Va mana, kitobdorlarning ba'zilari o'z ichlarida dedilar: Bu kishi kufrlanmoqda. Va Iso ularning fikrlarini ko'rib aytdi: Nega siz yomon narsalarni yuraklaringizda o'ylaysizlar? Nima uchun osonroq: Gunohlaringiz kechirildi deyish, yoki Tur va yur deyish? Shunday qilib, siz Insonning O'g'li yerda gunohlarni kechirish avtoritetiga ega ekanligini bilishingiz uchun, keyin U falajlangan odamga aytadi: Tur, to'shagingni ol va uyingga bor. Va u turib, o'z uyiga ketdi. Lekin olomonlar buni ko'rib hayratlandilar va shunday hokimiyatni odamlarga bergan Xudoni ulug'ladilar. Va Iso u yerdan o'tib ketayotganda, soliq idorasida o'tirgan, Matto deb atalgan bir odamni ko'rdi va unga dedi: menga ergash. Va o'rnidan turib, uning ortidan ergashdi. Va shunday bo'ldiki, u uyda dasturxonda o'tirganida, mana, ko'plab soliq yig'uvchilar va gunohkorlar kelib, Iso va uning shogirdlari bilan birga dasturxonda o'tirishdi. Va Farisiylar ko'rib, uning shogirdlariga dedilar: Nega sizning ustozingiz soliq yig'uvchilar va gunohkorlar bilan birga ovqatlanadi? Lekin Iso eshitib, ularga dedi: Sog'lomlar shifokorga muhtoj emas, balki kasal bo'lganlar muhtoj. Borib o'rganing, bu nimani anglatishini: Men rahm-shafqatni xohlayman, qurbonlikni emas. Men solihlarni chaqirish uchun emas, balki gunohkorlarni tavba qilishga chaqirish uchun keldim. Keyin Yahyoning shogirdlari unga yaqinlashib dedilar: Nega biz va Farisiylar ko'p ro'za tutamiz, lekin Sening shogirdlaring ro'za tutmaydilar? Va Iso ularga dedi: kuyov ular bilan birga bo'lgan vaqtda to'y xonasining o'g'illari motam tutishga qodir emasmi? Lekin kunlar keladi, qachonki kuyov ulardan olib ketiladi, va keyin ular ro'za tutadilar. Hech

kim eski kiyimga qisqarmaydigan matodan yamoq qo'ymaydi, chunki uning to'liqlik qismi kiyimdan ajralib ketadi va yomonroq yorilish hosil bo'ladi. Na ham yangi sharobni eski tulumlarga soladilar, aks holda tulumlar yirtilib ketadi, sharob to'kilib ketadi va tulumlar halok bo'ladi, lekin yangi sharobni yangi tulumlarga soladilar va ikkalasi ham saqlanadi. U ularga bularni gapirayotganida, mana, bir hukmdor yaqinlashib, unga sajda qilib dedi: Mening qizim hozirgina o'ldi, lekin kelib, qo'lingni uning ustiga qo'y va u tirik bo'ladi. Va Iso o'rnidan turib, unga ergashdi va Uning shogirdlari ham. Va mana, o'n ikki yil qon ketishidan aziyat chekayotgan ayol orqadan yaqinlashib, uning kiyimining chetiga tegdi. U o'zida shunday deb o'ylardi: Agar faqat uning kiyimiga tegsam, saqlanib qolaman. Va Iso ortiga o'girilib va uni ko'rib aytdi: jasorat qil, qizim; sening imoning seni qutqardi. Va ayol o'sha soatdan saqlab qolindi. Va Iso rahbar uyiga kelganida va naychilarni va bezovtalanayotgan olomonni ko'rganida, ularga aytadi: Chiqib keting, chunki qizcha o'lmadi, balki uxlayapti. Va ular undan masxara qilishdi. Qachon olomon haydab chiqarilgandan so'ng, u kirib, uning qo'lidan tutdi va qiz ko'tarildi. Va bu mish-mish butun o'sha yurtga tarqaldi. Va Iso u yerdan o'tib ketayotganida, ikki ko'r kishi unga ergashib, qichqirib dedilar: Bizga rahm qil, ey Dovud o'g'li! Uyga kelganida, ko'rlar unga yaqinlashdilar, va Iso ularga deydi: Siz men buni qila olishimga ishonasizlarmi? Ular unga deyishadi: Ha, Rabbim. Keyin ularning ko'zlariga tegib, dedi: Sizlarning imoningizga muvofiq sizlarga bo'lsin. Va ularning ko'zlari ochildi, va Iso ularga qattiq ogohlantirdi: Qarang, hech kim bilmasin. Ular esa chiqib ketib, u haqida o'sha butun yurtda

xabar tarqatdilar. Ular chiqib ketayotganda, mana, Unga jin bosgan soqov odamni olib kelishdi va jin haydab chiqarilgandan keyin soqov gapirdi va olomonlar hayron bo'lib, Bunday hech qachon Isroilda ko'rinmagan, deb aytishdi. Fariseylar esa deyishardi: U jinlarni jinlar hukmdori bilan haydaydi. Va Iso barcha shaharlar va qishloqlarni aylanib yurdi, ularning jamoalarida o'rgatib, shohlik haqidagi yaxshi xabarni e'lon qilib va xalq orasidagi barcha kasallik va zaifliklarni davolab xizmat qildi. Olomonlarni ko'rib, u ularga rahm qildi, chunki ular cho'poni bo'lmagan qo'ylardek charchagan va tashlangan edi. O'shanda u shogirdlariga dedi: Hosil ko'p, lekin ishchilar oz. Shuning uchun o'rim-yig'im xo'jayinidan iltimos qilingki, U o'zining o'rim-yig'imiga ishchilarni yuborsin.

10

Va U o'zining o'n ikki shogirdini chaqirib, ularga nopok ruhlar ustidan hokimiyat berdi, shunda ular ularni haydab chiqarsinlar va barcha kasalliklarni hamda barcha zaifliklarni davolasinlar. O'n ikki havoriylarning ismlari bulardır: birinchi, Butrus deb atalgan Shimon va uning ukasi Andaryo, Zabadiyning o'g'li Yoqub va uning ukasi Yuhanno, Filipp va Bartolomey, Tomas va soliq yig'uvchi Matto, Alfayning o'g'li Yoqub va Tadday deb atalgan Lebbay, Kan'oniy Shimon va uni sotgan Isqariyotlik Yahudo. Ushbu o'n ikki kishini Iso yubordi, ularga buyurib dedi: Millatlarning yo'liga bormang va Samariyaliklarning shahriga kirmang; lekin Isroil uyining

yo'qolgan qo'ylariga boring. Yurib boring va e'lon qiling: Osmonlar qirolligi yaqinlashdi. Kasal odamlarni davolang, moxovlarni tozalang, o'liklarni tiriltiring, jinlarni haydab chiqaring. Bepul oldingiz, bepul bering. Oltin ham, kumush ham, bronza ham kamarlariingizga olmang, yo'lga sumka ham, ikki ko'ylak ham, sandal ham, tayoq ham olmang; chunki ishchi o'z oziq-ovqatiga loyiqdir. Qaysi shahar yoki qishloqqa kirsangiz, unda kim munosib ekanligini so'rang va u yerda qolasizlar, toki chiqib ketguningizcha. Uyga kirayotganingizda esa uni salomlang va Tinchlik bu uyga deb ayting. Va agar uy haqiqatan munosib bo'lsa, sizning tinchligingiz uning ustiga kelsin, lekin agar munosib bo'lmasa, sizning tinchligingiz sizlarga qaytsin. Va kim agar sizlarni qabul qilmasa va sizlarning so'zlaringizni eshitmasa, o'sha uydan yoki o'sha shahardan tashqariga chiqib, oyoqlaringizning changini silkiting. Amen, men sizlarga aytamanki, hukm kunida Sodom va Gomorra yeriga qaraganda o'sha shaharga nisbatan ko'proq toqat qilinadigan bo'ladi. Mana, men sizlarni bo'rilar orasiga qo'ylardek yuboraman, shuning uchun ilonlardek dono va kaptarlardek begunoh bo'ling. Siz odamlardan ehtiyot bo'ling, chunki ular sizni kengashlarga topshiradilar va ularning yig'ilishlarida sizni qamchiladilar; va rahbarlar va podshohlar oldiga sizni olib boriladilar men uchun, ularga va xalqlarga guvohlik uchun. Qachonki sizlarni topshirishsa, qanday yoki nima gapirishingiz haqida tashvishlenmang, chunki o'sha soatda nima gapirishingiz sizlarga beriladi. Chunki gapiruvchilar siz emas, balki sizning Otangizning Ruhi sizdagi gapiruvchidir. Birodar birodanni o'limga topshiradi va ota bolani, va bolalar ota-onalarga qarshi

qo'zg'olon qiladi va ularni o'ldiradi; va siz hamma tomonidan mening nomim tufayli nafrat qilingan bo'lasizlar; lekin oxirigacha chidagan, o'sha kishi qutqariladi. Qachonki sizlarni shu shaharda ta'qib qilishsa, boshqa shaharga qochinglar, chunki haqiqatan sizlarga aytamanki, Isroil shaharlarini tugatolmaysizlar, toki Insonning O'g'li kelguncha. Shogird ustozidan ustun emas va qul ham o'z xo'jayinidan ustun emas. Shogird uchun o'zining ustozi kabi bo'lish yetarli va qul uchun o'zining xo'jayini kabi bo'lish yetarli. Agar uy egasini Ba’alzabub deb chaqirgan bo‘lsalar, uning uy a’zolarini qancha ko‘proq chaqirishadi? Demak, ulardan qo'rqmang, chunki yopilgan hech narsa yo'qki, u ochilmasin, va yashirin hech narsa yo'qki, u bilinmasin. Men sizlarga zulmatda aytgan narsani yorug'likda ayting va quloqqa eshitgan narsani tomlar ustida e'lon qiling. Tanani o'ldirayotganlardan qo'rqmang, lekin ruhni o'ldira olmaganlardan, balki ko'proq do'zaxda ham ruhni ham tanani yo'q qila oladigandan qo'rqing. Ikki chumchuq bir assariyga sotilmayaptimi? Va ulardan bittasi sizning otangiz bilmasdan yerga tushmaydi. Sizlarning boshingiz sochlari ham barchasi hisoblab qo'yilgan. Shuning uchun qo'rqmang, siz ko'plab chumchuqlardan qimmatroqsiz. Har bir kim meni odamlar oldida tan olsa, men ham uni osmonlardagi Otam oldida tan olaman; lekin kim meni odamlar oldida inkor qilsa, men ham uni osmonlardagi Otam oldida inkor qilaman. O'ylamang, men yerga tinchlik keltirish uchun kelganman deb; men tinchlik keltirish uchun emas, balki qilich keltirish uchun keldim. Men kelganman o'g'ilni otasiga qarshi, qizni onasiga qarshi va kelinni qaynonasiga qarshi bo'lishga ajratish uchun; va odamning

dushmanlari uning uy a'zolari. Otasini yoki onasini mendan ko'ra ko'proq sevadigan kishi menga munosib emas; va o'g'lini yoki qizini mendan ko'ra ko'proq sevadigan kishi menga munosib emas; va kim o'zining xochini olmaydi va mening orqamdan ergashmaydi, u menga munosib emas. O'z ruhini topgan kishi uni yo'qotadi, va o'z ruhini men uchun yo'qotgan kishi uni topadi. Sizlarni qabul qiluvchi meni qabul qiladi va meni qabul qiluvchi meni yuborgan Zotni qabul qiladi. Payg'ambarni payg'ambar nomi bilan qabul qilgan kishi payg'ambar mukofotini oladi va adolatli odamni adolatli odam nomi bilan qabul qilgan kishi adolatli odam mukofotini oladi. Va kim agar bu kichiklar ichidan biriga bir piyola sovuq suv ichirsa, faqat shogird nomi bilan, haqiqatan sizlarga aytamanki, u o'z mukofotini hech qachon yo'qotmaydi.

11

Va shunday bo'ldiki, Iso o'zining o'n ikki shogirdlariga ko'rsatma berishni tugatganida, u o'sha yerdan ularning shaharlarida o'qitish va va'z qilish uchun ketdi. Yahyo qamoqxonada Masihning ishlarini eshitib, o'zining ikki shogirdini yuborib, unga dedi: Sen kelayotgan o'sha odamsan yoki boshqa birovni kutishimiz kerak? Va javob berib, Iso ularga dedi: Borib, Yahyoga xabar bering, siz eshitayotgan va ko'rayotgan narsalarni: ko'rlar yana ko'radi va cho'loqlar yuradi, moxovlar tozalanadi va karlar eshitadi, o'liklar tiriladi va kambag'allarga xushxabar e'lon qilinadi; va baxtlidir u kishi, agar menda

ranjimasa. Bular ketayotgan paytda Iso olomonga Yahyo haqida gapirishni boshladi: nima ko'rish uchun sahro ichiga chiqib ketdingizlar? Shamol tomonidan silkitilayotgan qamishmi? Lekin nima ko'rish uchun chiqib ketdingizlar? Yumshoq kiyimlarda kiyingan odammi? Mana, yumshoq kiyim kiyganlar podshohlarning uylarida. Lekin nima ko'rish uchun chiqib ketdingizlar? Payg'ambarmi? Ha, men sizlarga aytaman, va payg'ambardan ham ko'proq. Bu u kishi haqida yozilgan: Mana, men o'z elchimni sening oldingga yuboraman, u sening yo'lingni sening oldingda tayyorlaydi. Amen, men sizlarga aytamanki, ayollardan tug'ilganlar orasida Suvga cho'mdiruvchi Yuhannodan buyukroq hech kim ko'tarilmagan, lekin osmonlar shohligidagi eng kichigi undan buyukdir. Lekin Yahyo suvga cho'mdiruvchining kunlaridan hozirgi vaqtgacha osmonlar mamlakati zo'rlanmoqda va zo'ravonlar uni tortib olmoqda. Chunki barcha payg'ambarlar va Qonun Yuhanogacha bashorat qilgan. Va agar siz qabul qilishni xohlasangiz, u o'zi kelmoqchi bo'lgan Ilyosdir. Quloqlari eshitish uchun bo'lgan kishi eshitsin. Men bu avlodni kimga o'xshataman? Bozorda o'tirgan bolalarga o'xshash, ular o'z do'stlariga chaqirib aytadilar: Biz sizga nay chaldik va siz raqsga tushmadingiz, biz sizga motam tutdik va siz motam tutmadingiz. Yahyo na ovqat yeb, na ichimlik ichib keldi va ular: Unda jin bor deyishadi. Insonning O'g'li yeb va ichib keldi, va ular aytadilar: Mana, ochko'z va sharob ichuvchi odam, soliq yig'uvchilarning va gunohkorlarning do'sti. Va donolik uning bolalaridan oqlandi. Keyin u shaharlarni ayblashga boshladi, qaysi shaharlar ichida uning eng ko'p mo'jizalari bo'lgan, chunki ular tavba qilmadi: voy senga,

Xorazin, voy senga, Betsayda; chunki agar Sur va Sidonida mo'jizalar bo'lgan bo'lsa, qaysi sizlarda bo'lgan, uzoq vaqt oldin zakarda va kulda o'tirib ular tavba qilgan bo'lardi. Lekin men sizlarga aytaman, Sur va Saydon uchun hukm kunida sizlarga qaraganda ko'proq toqat qilinadigan bo'ladi. Va sen, ey Kapernaum, osmon balandligiga ko'tarilgan bo'lsang-u, do'zaxgacha tushirilasan, chunki agar senda sodir bo'lgan mo'jizalar Sodomda sodir bo'lganida, u bugungi kungacha qolib ketgan bo'lardi. Lekin sizlarga aytamanki, hukm kunida Sodom yeriga sendan ko'ra osonroq bo'ladi. O vaqtda Iso javob berib dedi: Men Senga e'tirof qilaman, Ota, osmon va yerning Egasi, chunki Sen bu narsalarni dono va aqlli odamlardan yashirding va ularni go'daklarga oshkor qilding; ha, Ota, chunki shunday Sening oldingda xursandlik bo'ldi. Hamma narsa menga Otam tomonidan topshirildi, va hech kim O'g'ilni bilmaydi, faqat Ota, va ham Otani hech kim bilmaydi, faqat O'g'il va O'g'il kimga ochmoqchi bo'lsa. Mening oldimga keling, barcha mehnat qiluvchilar va og'ir yuk ko'taruvchilar, men sizlarga dam beraman. Mening bo'yinturug'imni o'zingizga oling va mendan o'rganing, chunki men muloyimman va yurakda kamtarman, va siz o'z ruhlaringizga dam topasiz; chunki mening bo'yinturug'im yaxshi va mening yukim yengil.

12

O'sha vaqtda Iso shanba kunida donzorlar orqali ketdi, uning shogirdlari och edi va boshoqlarni uzib yeb boshladilar. Va

Farisiylar ko'rib, unga aytdilar: Mana, sening shogirdlaring shanba kunida qilish ruxsat etilmagan narsani qilmoqdalar. Lekin u ularga dedi: Dovud o'zi va u bilan birga bo'lganlar och qolganda nima qilganini o'qimaganmisiz? U Xudoning uyiga qanday kirib, taqdimot nonlarini yedi, qaysilarni unga yemoq mumkin emas edi va uning bilan bo'lganlarga ham, faqat ruhoniylargagina mumkin edi? Yoki siz qonunda o'qimadingizmi, shanba kunlari ruhoniylar ibodatxonada shanba kunini buzadilar, lekin aybsiz bo'ladilar? Men sizlarga shuni aytamanki, bu yerda ibodatxonadan ham kattaroq narsa bor. Agar siz Men rahm-shafqatni xohlayman, qurbonlikni emas deganning ma'nosini bilgan bo'lsangiz, aybsizlarni hukm qilmagan bo'lar edingiz. Chunki Insonning O'g'li shanba kunining ham egasidir. Va u yerdan ketib, ularning jamoatiga keldi. Va mana, u yerda qo'li qurigan bir odam bor edi; va ular undan so'rashdi: Shabat kunida shifo berish ruxsat etiladimi? Uni ayblashlari uchun. U ularga dedi: Sizlardan kim shunday odam bo'ladiki, bitta qo'yga ega bo'lib, agar u shanba kunida chuqurga tushib qolsa, uni ushlab olib ko'tarmaydi? Xo'sh, odam qo'ydan qancha farq qiladi? Shunday qilib, shanba kunlarida yaxshi ish qilish mumkin. Keyin u odamga dedi: Qo'lingni cho'z, va u cho'zdi va boshqa qo'li kabi sog'lom bo'lib tiklandi. Fariseylar esa chiqib ketib, uni yo'q qilish uchun unga qarshi maslahatlashdilar. Iso buni bilib, u yerdan ketdi. Ko'p olomonlar unga ergashdi va u ularning hammasini shifo berdi, va u ularga tanbeh berdi, shunday qilib ular uni oshkor qilmasinlar, shunday qilib Ishayo payg'ambar orqali aytilgan so'z to'ldirilsin, deb aytuvchi: Mana, mening o'g'lim, kimni men tanladim,

mening seviklim, kimga mening jonim mamnun bo'ldi. Men mening ruhimni uning ustiga qo'yaman, va u xalqlarga hukmni e'lon qiladi. U janjal qilmaydi va baqirmaydi, va hech kim ko'chalarda uning ovozini eshitmaydi. Ezilgan qamishni u sindirib tashlamaydi va tutayotgan zig'irni u o'chirmaydi, toki u hukmni g'alabaga chiqarmaguncha; va uning nomiga xalqlar umid qiladilar. Keyin unga jin bosgan, ko'r va soqov odam olib kelindi va u uni davoladi, shunday qilib ko'r va soqov gapirdi va ko'rdi. Va barcha olomon hayratda qoldi va ular deyishdi: Bu Masih, Dovudning o'g'li emasmi? Lekin Farisey-lar eshitib aytdilar: Bu jinlarni faqat Beelzebul, jinlar hukmdori orqali haydaydi. Lekin Iso ularning fikrlarini bilib, ularga dedi: O'z ichida bo'lingan har bir podshohlik vayron bo'ladi va o'z ichida bo'lingan har bir shahar yoki uy turolmaydi. Va agar Shayton Shaytoнni haydab chiqarsa, u o'ziga qarshi bo'lingan bo'ladi, demak uning podsholigi qanday turadi? Va agar men Beelzebul bilan jinlarni haydab chiqarsam, sizning o'g'illaringiz kim bilan ularni haydab chiqaradilar? Shu sababli ular o'zlari sizning hakamlaringiz bo'lishadi. Agar lekin men Xudoning Ruhi bilan jinlarni haydab chiqarsam, demak Xudoning Saltanati sizlarga yetib kelgan. Yoki qanday qilib kimdir kuchli odamning uyiga kirib, uning narsalarini tortib olishi mumkin, agar avval o'sha kuchlini bog'lamasa? Va shundagina u uning uyini talon-taroj qiladi. Men bilan bo'lmagan menga qarshi hisoblanadi va men bilan yig'maydigan tarqatadi. Shu sababli men sizlarga aytaman, har bir gunoh va kufr odamlarga kechiriladi, lekin Ruhga qarshi kufr odamlarga kechirilmaydi; va kim agar Insonning O'g'liga qarshi so'z aytsa, unga kechiriladi; lekin kim Muqaddas Ruhga

qarshi aytsa, unga kechirilmaydi, na hozirgi zamonada, na kelgusida. Yo daraxtni yaxshi qiling va uning mevasini yaxshi qiling, yoki daraxtni chirigan qiling va uning mevasini chirigan qiling, chunki daraxt mevasidan taniladi. Ilon naslları, qanday qilib yaxshi narsalarni gapirishga qodirsizlar, yomon bo'lsangizlar? Chunki og'iz yurak to'liqligidan gapiradi. Yaxshi odam yaxshi xazinadan yaxshi narsalarni chiqaradi va yomon odam yomon xazinadan yomon narsalarni chiqaradi. Men sizlarga aytamanki, har bir bekor so'zni, agar odamlar gapirsa, ular u haqida hisob beradilar sud kunida; chunki senning so'zlaringdan oqlanasan va senning so'zlaringdan hukm qilinasan. Keyin yozuvchilar va Farisillardan ba'zilari javob berib dedilar: Ustoz, biz sendan bir belgi ko'rishni xohlaymiz. U lekin javob berib, ularga dedi: Yomon va buzuq avlod belgi izlaydi, va bu avlodga hech qanday belgi berilmaydi, faqat payg'ambar Yunusning belgisidan boshqa. Xuddi Yunus payg'ambar katta baliq qornida uch kun va uch kecha bo'lganidek, Insonning O'g'li ham yerning qoq markazida uch kun va uch kecha bo'ladi. Ninaviyalik erkaklar shu avlod bilan birga hukm kuni tik turishadi va uni hukm qilishadi, chunki ular Yunusning e'loniga tavba qilishdilar, va mana, bu yerda Yunusdan ko'proq bor. Janubning malikasi bu avlod bilan birga hukm kuni ko'tariladi va uni hukm qiladi, chunki u yerning chekkalaridan Sulaymonning donishmandligini eshitish uchun kelgan edi, va mana, bu yerda Sulaymondan ham ko'proq bor. Qachonki nopok ruh odamdan chiqib ketsa, u dam olish qidirib suvsiz joylar orqali o'tadi va topa olmaydi. O'shanda u aytadi: Qayerdan chiqqan edim, o'sha uyimga qaytaman. Va kelganida

uni bo'sh, supurilgan va bezatilgan holda topadi. Keyin u boradi va o'zi bilan birga o'zidan yomonroq boshqa yetti ruhni oladi, va kirib u yerda yashaydi, va o'sha odamning oxirgi holati birinchi holatidan yomonroq bo'ladi. Bu yomon avlodga ham shunday bo'ladi. U hali olomonga gapirip turganida, mana, uning onasi va aka-ukalari tashqarida turib, u bilan gaplashishni izlashdi. Kimdir unga dedi: Mana, onang va akalaringiz tashqarida turibdilar, seni ko'rishni istab. U javob berib, unga aytayotgan odamga dedi: Kim mening onam va kimlar mening aka-ukalarim? Va u qo'lini shogirdlariga cho'zib, dedi: Mana mening onam va mening aka-ukalarim; chunki kim osmonlardagi Otamning irodasini bajarsa, o'sha mening akam va singlim va onam.

13

O kuni uydan chiqib, Iso dengiz yonida o'tirardi va unga ko'p olomonlar yig'ilishdi, shunday qilib u qayiqqa kirib o'tirdi va butun olomon qirg'oqda turardi. Va u ularga ko'plab masallar orqali gapirdi va dedi: Mana, ekuvchi ekin ekish uchun chiqdi. Va u ekayotgan vaqtida ba'zilari yo'l yoniga tushdi va qushlar kelib ularni yeb ketishdi; boshqalari esa toshloq yerga tushdi, u yerda ko'p tuproq yo'q edi va darhol unib chiqdi, chunki tuproqning chuqurligi yo'q edi, quyosh chiqqanda esa kuyib ketdi va ildizi yo'qligi sababli quridi; boshqalari esa tikanlar ustiga tushdi va tikanlar o'sib chiqdi va ularni bo'g'ib tashladi; boshqalari esa yaxshi tuproqqa tushdi va meva berdi, ba'zisi

yuz, ba'zisi oltmish, ba'zisi o'ttiz. Quloqlari eshitish uchun bo'lgan kishi eshitsin. Va shogirdlar yaqinlashib, unga: Nega ularga parabolalar bilan gapirasan? deb aytdilar. U javob berib, ularga dedi: Sizlarga osmonlar saltanatining sirlarini bilish berilgan, lekin o'shanlarga berilmagan. Kimda bor bo'lsa, unga beriladi va u ko'payadi, kimda esa yo'q bo'lsa, unda bor narsa ham undan olib qo'yiladi. Shu sababli men ularga masallar bilan gapiraman, shundayki ko'rib turib ko'rmasinlar va eshitib turib eshitmasinlar va tushunmasinlar ham, qaytib kelmasinlar deb; va keyin ularga Ishoyo bashorati bajariladi, aytuvchi: eshitib eshitasizlar va tushunmaysizlar, va ko'rib turib ko'rasizlar va ko'rmaysizlar; chunki bu xalqning yuragi yo'g'onlashdi, va quloqlari bilan og'ir eshitdilar, va ko'zlarini yumdilar, ko'zlari bilan ko'rmasinlar va quloqlari bilan eshitmasinlar va yurak bilan tushunmasinlar va qaytib kelmasinlar deb, va men ularni shifo beraman. Lekin sizlarning ko'zlaringiz baxtli, chunki ular ko'radi, va sizlarning quloqlaringiz, chunki ular eshitadi. Haqiqatan sizlarga aytamanki, ko'plab payg'ambarlar va solih odamlar siz ko'rayotgan narsalarni ko'rishni xohlashdi, lekin ko'rmadi, va siz eshitayotgan narsalarni eshitishni xohlashdi, lekin eshitmadi. Siz shuning uchun ekuvchi haqidagi masalni eshiting. Har kim shohlik so'zini eshitib, lekin tushunmasa, yovuz keladi va uning yuragida ekilgan narsani olib ketadi, bu yo'l yonida ekilgan urug'dir. Ammo toshliq yerga ekilgan odam - bu so'zni eshituvchi va uni darhol xursandlik bilan qabul qiluvchidir; lekin u o'zida ildizga ega emas, balki vaqtinchalik, va so'z tufayli qiyinchilik yoki ta'qib yuz berganda darhol qoqilib ketadi. Lekin tikanlarga ekilgan kishi – bu so'zni

eshitadigan, ammo bu zamonning tashvishi va boylikning aldanishi so'zni bo'g'ib qo'yadi va u samarasiz bo'lib qoladi. Yaxshi yerga ekilgan esa, bu so'zni eshitib va tushunib turgan kishidir, u albatta meva beradi va hosil qiladi: biri yuz, biri oltmish, biri o'ttiz. Boshqa masalni ularga qo'yib aytdi: osmon saltanati o'z dalasiga yaxshi urug ekgan bir odamga o'xshash bo'ldi, lekin odamlar uxlayotganida uning dushmani keldi va bug'doyning o'rtasiga begona o'tlarni ekdi va ketib ketdi. Qachon o't unib chiqib, meva berganida, begona o'tlar ham paydo bo'ldi. Yaqinlashib, uy xo'jayinining qullari unga dedilar: Xo'jayin, sen o'zingning dalangda yaxshi urug ekmadingmi? Qayerdan u holda begona o'tlar bor? U ularga dedi: dushman odam buni qildi. Qullar esa unga dedilar: Xohlaysanmi, demak, biz borib ularni yig'ishtiramiz? U dedi: yo'q, begonalarni yig'ishda siz ular bilan birga donni ham yulib olishingiz mumkin; ikkalasini ham o'rim vaqtigacha birga o'sishiga ruxsat bering, va o'rim vaqtida men o'rg'uchilarga aytaman: avval begonalarni yig'ing va ularni yoqish uchun bog'lamlarga bog'lang, lekin donni mening omborimga yig'ib oling. Boshqa masalni ularga aytib qo'ydi: osmon saltanati xantal donasiga o'xshaydi, uni olib bir odam o'z dalasida ekdi; u hamma urug'lardan kichikroq, lekin o'sganda hamma sabzavotlardan kattaroq bo'ladi va daraxtga aylanadi, shunda osmon qushlari kelib uning shoxlarida uya quradi. Boshqa masalni u ularga gapirdi: Osmonlar shohligi xamirturushga o'xshaydi, uni olgan ayol uch o'lchov unga yashirdi, toki hammasi xamirlangunicha. Bularning barchasini Iso olomonlarga masallar bilan gapirdi, va masalsiz hech narsa gapirmadi ularga, shunday qilib payg'ambar orqali aytilgan so'z

bajarilsin, deyotgan: Men masallarda og'zimni ochaman, men dunyoning asosidan beri yashiringan narsalarni aytaman. Keyin olomonlarni qoldirib, u o'z uyiga keldi. Va uning shogirdlari unga yaqinlashib, deyishdi: bizga dalaning begona o'tlari haqidagi masalni tushuntirib bering. U javob berib ularga dedi: yaxshi urug ekuvchi Insonning O'g'lidir, dala esa dunyodir, yaxshi urug esa bular shohlikning o'g'illaridir, begona o'tlar esa yovuzning o'g'illaridir, ularni ekgan dushman esa Shayton, o'rim-yig'im esa zamonning tugashidir, o'rg'uvchilar esa elchilardir. Xuddi begona o'tlar yig'ilib, olovda yondirilganidek, shu asr tugashida ham shunday bo'ladi. Insonning O'g'li o'zining farishtalarini yuboradi, va ular uning shohligidan barcha to'siqlarni va qonunsizlik qiluvchilarni yig'ishadi, va ularni olov pechiga tashlab yuborishadi; u yerda yig'i va tishlarning g'ijirlatishi bo'ladi. O'shanda adolatlilar ularning Otasining saltanatida quyoshdek porlaydi. Eshitish uchun quloqlari bor kishi eshitsin. Yana osmonlar shohligi dalada yashirilgan xazinaga o'xshaydi, uni topgan odam yashirdi va uning quvonchidan boradi va ega bo'lgan hamma narsasini sotadi va o'sha dalani sotib oladi. Yana osmonlar shohligi go'zal marvaridlarni qidirayotgan savdogar odamga o'xshaydi; u juda qimmatbaho bir marvaridni topib, keyin ketib, o'zida bor hamma narsasini sotdi va uni sotib oldi. Yana osmonlar saltanati dengizga tashlangan va har xil turdan yig'ib olgan to'rga o'xshaydi; qachon u to'ldirildi, uni qirg'oqqa chiqarib va o'tirib yaxshilarni idishlarga yig'ishdi, ammo chiriganlarini tashqariga tashlashdi. Shunday bo'ladi dunyo tugashida. Elchilar chiqib ketishadi va yomonlarni solihlar orasidan ajratib qo'yishadi, va

ularni olov o'choqiga tashlashadi; u yerda yig'i va tishlarning g'ijirlashi bo'ladi. Iiso ularga deydi: Siz bularning hammasini tushundingizmi? Ular unga aytishadi: Ha, Rabbim. U ularga dedi: Shu sababli, osmonlar mamlakatiga o'rgatilgan har bir yozuvchi o'z xazinasidan yangi va eski narsalarni chiqaradigan uy egasiga o'xshaydi. Va shunday bo'ldiki, Iso bu masallarni tugatganida, u o'sha yerdan ketdi va o'zining vataniga kelib, ularni ularning majlisida o'rgatardi, shundayki ular hayratda qolishardi va deyishardi: bu odamga bu donolik va bu qudratlar qayerdan? Bu duradgorning o'g'li emas mi? Uning onasi Maryam deb aytilmayaptimi va uning akalari Yoqub va Yusuf va Shimon va Yahudo? Va uning barcha opa-singillari bizning oldimizda emas mi? Qayerdan demak bu odamga bularning hammasi? Va ular undan xafa bo'lishdi. Iso ularga dedi: payg'ambar hurmatdan mahrum emas, faqat o'z vatanida va o'z uyida. Va u yerda ko'p mo'jizalar qilmadi, ularning ishonchsizligi sababli.

14

O vaqtda tetrapx Hirod Isoning xabarini eshitdi va o'zining xizmatkorlariga dedi: Bu Yahyo cho'mdirguvchi; u o'liklardan tirildi va shuning uchun kuchlar unda ishlayapti. Chunki Hirod Yohyoni qo'lga kiritib, uni bog'ladi va qamoqxonaga joylashtirdi, uning akasi Filippning xotini Irodiada tufayli. Chunki Yahyo unga shunday dedi: Uni o'zingga olishing senga ruxsat etilmagan. Va uni o'ldirmoqchi bo'lgan bo'lsa-da, u olomondan qo'rqdi, chunki ular uni payg'ambar deb bilishardi. Hirodning

tug'ilgan kun bayramini o'tkazilayotganda Hirodiadaning qizi o'rtada raqsga tushdi va Hirodga yoqdi; shuning uchun qasamyod bilan unga so'rasa nima bo'lsa ham berishga va'da berdi. U esa, onasi tomonidan ko'rsatilgan holda, Menga shu yerda plastinkada Yahyo Cho'mdiruvchining boshini ber, dedi. Va podshoh g'amgin bo'ldi, lekin qasamlar va birga dasturxonda o'tirganlar tufayli uni berishni buyurdi va odam yuborib, Yuhannoning boshini zindonida oldi. Va uning boshi likopda olib kelingan edi va qizga berildi, va u onasiga olib keldi. Va uning shogirdlari yaqinlashib, jasadni olib, uni dafn qildilar va kelib, Isoga xabar berishdi. Iso buni eshitib, u yerdan kemada cho'l joyga o'zi yolg'iz ketdi, va olomonlar buni eshitib, shaharladan piyoda unga ergashdilar. Iso chiqib ketganida ko'p olomon ko'rdi va ularga rahm qildi hamda ularning kasal kishilarini davoladi. Kechqurun bo'lgach, uning shogirdlari unga yaqinlashib deyishdi: Bu joy issiq va vaqt allaqachon o'tib ketdi, olomonlarni yuboring, shunda ular qishloqlarga borib, o'zlari uchun ovqat sotib olsinlar. Iso esa ularga dedi: Ular ketishga ehtiyoj yo'q, siz ularga ovqat bering. Ular esa unga dedilar: Bizda bu yerda besh non va ikki baliqdan boshqa hech narsa yo'q. U esa dedi: Ularni menga bu yerga keltiring. Va olomonlarga o'tlar ustida yotishni buyurgan, besh non va ikki baliqni olgan, osmonga qaragan, duo qilgan va sindirgan, nonlarni shogirdlarga bergan, shogirdlar esa olomonlarga. Va hamma yedilar va to'ydilar, va qolgan bo'laklardan o'n ikki to'la savat yig'ishtirildi. Ovqat yeyotgan erkaklar taxminan besh ming kishi edi, ayollar va bolalar hisobga olinmagan holda. Va Iso darhol o'z shogirdlarini kemaga kirishga va uni narigi

tomonga oldinga borishga majbur qildi, toki u olomonlarni yubormaguncha. Va olomonlarni jo'natib yuborib, u tog'ga yolg'iz ibodat qilish uchun chiqdi. Kechqurun bo'lganda, u yolg'iz o'sha yerda edi. Kema allaqachon dengizning o'rtasida edi va to'lqinlar tomonidan azoblanayotgan edi, chunki shamol qarama-qarshi Tunning to'rtinchi soatida Iso ularga qarab dengiz ustida yurib keldi. Va shogirdlar uni dengiz ustida yurganini ko'rib, bezovtalandilar va Bu arvoh, deb aytishdi, va qo'rquvdan qichqirdilar. Lekin Iso darhol ularga shunday dedi: Jasorat qiling, men O'zim, qo'rqmang. Javob berib, Pyotr unga dedi: Rabbiy, agar siz bo'lsangiz, menga suvlar ustida sizning tomonga kelishimni buyuring. U esa dedi: Kel. Va Butrus kemadan tushib, Isoga kelish uchun suvlar ustida yurdi. Lekin kuchli shamolni ko'rib qo'rqdi va cho'kib keta boshlab, baqirdi: Rabbiy, meni qutqar! Lekin Iso darhol qo'lini cho'zib, uni ushlab oldi va unga dedi: Ey kam imonli, nega shubhalandin? Va ular kemaga kirganlarida shamol to'xtadi; kemada bo'lganlar esa kelib unga sajda qilishdi va dedilar: Haqiqatan, Sen Xudoning O'g'lisan. Va ular kesib o'tib, Gennesaret yeriga keldilar. Va uni tanib olganlaridan keyin, o'sha joyning odamlari butun o'sha atrofdagi hududga xabar yubordilar va unga yomon ahvolda bo'lganlarning hammasini olib keldilar, va undan iltimos qildilar, shunda hatto faqat uning kiyimining chetiga tegsalar ham bo'ladi deb, va qanchalar tegishgan bo'lsa, saqlab qolindi.

15

Keyin Quddusdan yozuvchilar va Farizilar Isoga kelib, deyishdi: Nega sizning shogirdlaringiz keksalarning an'anasini buzadilar? Chunki ular non yeganda qo'llarini yuvmaydilar. U javob berib ularga aytdi: Nega siz ham Xudoning buyrug'ini o'z an'anangiz tufayli buzasiz? Chunki Xudo buyurdi: Otang va onangni hurmat qil, va otasi yoki onasiga yomon so'z aytgan kishi o'lim bilan o'lsin. Siz esa aytasizlar: agar kimdir otasiga yoki onasiga Mendan foyda ko'rishingiz mumkin bo'lgan narsa sovg'adir desa, va u otasini yoki onasini hurmat qilmasa; va siz Xudoning amrini o'z an'anangiz tufayli bekor qildingiz. Ey ikkiyuzlilar, Ishoyo sizlar haqida yaxshi bashorat qildi deb aytgan edi: bu xalq og'zi bilan menga yaqinlashadi va lablari bilan meni hurmat qiladi, lekin ularning yuragi mendan uzoqda turadi; va ular meni behuda sajda qiladilar, odamlarning amrlarini ta'limot qilib o'rgatib. Va u olomonni chaqirib, ularga dedi: eshiting va tushuning; og'izga kirayotgan narsa insonni iflos qilmaydi, lekin og'izdan chiqayotgan narsa, ana shu insonni iflos qiladi. Keyin uning shogirdlari yaqinlashib, unga aytdilar: Bilasanmi, Farisiylar bu so'zni eshitib xafa bo'lishdi? U javob berib dedi: Mening osmoniy Otam ekmagan barcha o'simlik ildizi yulib tashlanadi. Ularni qo'yib yuboring, ular ko'rlarning ko'r rahbarlari, lekin agar ko'r ko'rga rahbarlik qilsa, ikkalasi ham chuqurga tushadi. Javob berib, Pyotr unga dedi: Bizga bu masalni tushuntirib ber. Lekin Iso dedi: Hali ham siz tushunmaysizlarmi? Hali tushunmaysizmi, og'izga kirgan har bir narsa qoringa tushadi va hojatxonaga chiqariladi? Lekin og'izdan chiqayotgan narsalar yurakdan chiqadi va ular odamni ifloslashtiradi. Chunki yurakdan yomon fikrlar, qotilliklar, zino

qilishlar, buzuqliklar, o'g'irliklar, yolg'on guvohliklar va kufr gaplar chiqadi. Bu narsalar odamni ifloslaydigan narsalardir, lekin yuvilmagan qo'llar bilan yemoq odamni ifloslaymaydi. Va Iso u yerdan chiqib ketib, Sur va Saydon hududlariga chekinib ketdi. Va mana, o'sha chegaralardan chiqib ketgan Kan'oniy ayol unga qichqirib dedi: Menga rahm qil, ey Xo'jayin, Dovudning o'g'li! Mening qizim jin bosgan va yomon ahvolda. U esa unga bir so'z ham javob bermadi. Va uning shogirdlari yaqinlashib, undan so'rashdi va deyishdi: Uni qo'yib yubor, chunki u bizning orqamizda baqirmoqda. U esa javob berib dedi: Men faqat Isroil uyining yo'qolgan qo'ylariga yuborilganman. Lekin u kelib, unga sajda qilib dedi: Ey Rabbim, menga yordam ber. U esa javob berib dedi: Bolalarning nonini olib, kichik itlarga tashlamoq yaxshi emas. U esa dedi: Ha, Xo'jayin, chunki itlar ham o'z xo'jayinlarining dasturxonidan tushadigan bo'laklardan yeydi. Keyin javob berib, Iso unga dedi: Ey ayol, katta seniki iymoni! Senga xohlaganingdek bo'lsin. Va uning qizi o'sha soatdan shifo topdi. Va Iso u yerdan jo'nab ketib, Jaliliya dengizi yoniga keldi va tog'ga ko'tarilib, u yerda o'tirdi. Va unga ko'p olomonlar yaqinlashdilar, o'zlari bilan cho'loqlarni, ko'rlarni, karlarni, mayiblarni va boshqa ko'plarni olib kelgan holda, va ularni Isoning oyoqlari yoniga tashladilar, va u ularni shifo berdi, shunday qilib olomonlar hayratda qoldilar, ko'rib karlar eshitayotganini, soqovlar gapiriyotganini, mayiblar sog'lom bo'lganini, cho'loqlar yurayotganini va ko'rlar ko'rayotganini; va ular Isroil Xudosini ulug'ladilar. Iso o'zining shogirdlarini chaqirib aytdi: Men olomonga rahm qilaman, chunki ular allaqachon uch kun men bilan qolmoqdalar va yeyishga hech

narsalari yo'q. Men ularni och yuborishni xohlamayman, yo'lda charchamaslik uchun. Va uning shogirdlari unga deyishdi: Cho'llikda bizga qayerdan shunchalik ko'p non topamiz, shundayki bu qadar ko'p olomonni to'ydiramiz? Va Iso ularga deydi: Sizda qancha non bor? Ular dedilar: Yetti va ozgina kichik baliqlar. Va u olomonlarga yerga cho'zilib yotishni buyurdi. Va U yetti non va baliqlarni olib, shukr qilgach, sindirdi va O'z shogirdlariga berdi, shogirdlar esa olomonga berdilar. Va hammasi yedi va to'ydilar, va ular qolgan singan bo'laklardan yetti to'la savat oldilar; yeyotganlar esa ayollar va bolalardan tashqari to'rt ming erkak edi. Va olomonlarni bo'shatib yuborib, u kemaga chiqdi va Magdala chegaralariga keldi.

16

Va yaqinlashgan Farziylar va Sadukiylar uni sinab, ularga osmondan belgi ko'rsatishini so'rashdi. Va u javob berib ularga dedi: Kechqurun bo'lganda siz deysiz: Yaxshi ob-havo bo'ladi; chunki osmon qizil; va ertalab: Bugun bo'ron bo'ladi; chunki osmon qizil va xira. Ey ikkiyuzlamachilar, siz osmonning yuzini farqlashni bilasiz, lekin zamonlarning belgilarini bilishga qodir emassizmi? Yomon va zinoxor avlod mo'jiza qidiradi, va unga mo'jiza berilmaydi, faqat Yunus payg'ambarning mo'jizasi bundan mustasno. Va ularni tashlab, u ketib qoldi. Va uning shogirdlari narigi tomonga kelganlarida, non olishni unutib qolishdi. Lekin Iso ularga dedi: Ko'ring va Fariseylar hamda Sadduqiylarning achitqisidan ehtiyot bo'ling. Ular esa o'zlarida

mulohaza yuritib, Biz non olmagandik, deyishdi. Iso buni bilib, ularga dedi: Ey kam imonlilar, nega ichingizda nonlarni olmaganimiz haqida muhokama qilyapsizlar? Hali tushunmayapsizmi, besh ming kishiga berilgan besh non va nechta savat to'pladingizni ham eslamayapsizmi? To'rt ming kishining yetti noni va necha savat to'pladingizni ham eslay olmaysizlarmi? Qanday tushunmaysizlar, men sizga non haqida emas, balki Fariseylar va Saduqiylarning achitqisidan ehtiyot bo'lishni aytganimni? Keyin ular tushundilarki, u nonning zamirasidan ehtiyot bo'lish haqida emas, balki Farizilar va Sadukiylarning ta'limotidan ehtiyot bo'lish haqida aytgan edi. Iso Filippning Qaysariyasi hududiga kelganida, o'z shogirdlaridan so'rab dedi: Odamlar Insonning O'g'lini kim deb aytishadi? Ular javob berishdi: Ba'zilari Yahyo cho'mdiruvchini, boshqalari Ilyosni, yana boshqalari Yeremyoni yoki payg'ambarlardan birini deyishadi. U ularga aytadi: Siz esa meni kim deb aytasiz? Simon Pyotr javob berib dedi: Sen Masihsan, tirik Xudoning O'g'li. Va javob berib, Iso unga dedi: baxtlisan, Shimon Yunus o'g'li, chunki go'sht va qon ochib bermadi senga, lekin Otam osmonlarda. Va men ham senga shuni aytamanki, sen Pyotrsan va ana shu tosh ustiga men o'zimning jamoamni quraman va do'zax darvozalari unga qarshi g'alaba qozona olmaydi. Men senga osmonlar shohligining kalitlarini beraman va sen yer yuzida nima bog'lasan, osmonlarda ham bog'langan bo'ladi, va sen yer yuzida nima yechsan, osmonlarda ham yechilgan bo'ladi. Keyin u o'z shogirdlariga buyurdiki, hech kimga Uning Iso Masih ekanligini aytmasinlar. O'sha vaqtdan boshlab Iso o'z shogirdlariga uning Iyerusalimga borishi,

oqsoqollar, bosh ruhoniylar va tavrot olimlaridan ko'p azob chekishi, o'ldirilishi va uchinchi kuni tiriltirishi kerakligini ko'rsata boshladi. Va Pyotr uni chetga olib, unga tanbeh bera boshladi va dedi: Senga rahm qilsin, Rabbiy! Bu senga hech qachon bo'lmaydi. U esa o'girilib Petrusga dedi: Mening orqamga ket, shayton! Sen menga to'siqsan, chunki sen Xudoning ishlarini emas, balki odamlarning ishlarini o'ylaysan. Keyin Iso o'z shogirdlariga dedi: Agar kimdir mening ortimdan ergashmoqchi bo'lsa, o'zini inkor etsin, xochini ko'tarib olsin va menga ergashsin. Kim o'z ruhini saqlamoqchi bo'lsa, uni yo'qotadi, lekin kim o'z ruhini men uchun yo'qotsa, uni topadi. Nima uchun foyda ko'radi odam, agar butun dunyoni qo'lga kiritsa, lekin o'zining ruhini yo'qotsa? Yoki odam o'z ruhining o'rniga nima beradi? Chunki Insonning O'g'li Otasining shon-shuhrati bilan, O'zining farishtalari bilan birga kelmoqda, va o'shanda U har bir kishiga o'z amali bo'yicha mukofot beradi. Haqiqatan sizlarga aytamanki, shu yerda turganlardan ba'zilari bor, ular Insonning O'g'li O'z Shohligida kelayotganini ko'rmaguncha o'limni tatib ko'rmaydilar.

17

Va olti kundan keyin Iso Petrus va Yoqub va uning ukasi Yuhannoni birga olib ketadi va ularni baland tog'ga yolg'iz olib chiqadi, va u ularning oldida o'zgardi, va uning yuzi quyosh kabi porlab ketdi, va uning kiyimlari esa yorug'lik kabi oq bo'ldi. Va mana, ularga Muso va Ilyos u bilan suhbatlashib turgan

holda ko'rindi. Pyotr javob berib, Isoga dedi: Xo'jayin, bizning bu yerda bo'lishimiz yaxshi. Agar xohlasangiz, bu yerda uch ta chodir quraylik: senga bitta, Musoga bitta va Ilyosga bitta. U hali gapirayotgan paytda, mana, yorug bulut ularni soya qildi, va mana, bulutdan ovoz chiqib dedi: Bu mening sevimli o'g'lim, undan men rozi bo'ldim; unga quloq soling. Va shogirdlar eshitib, yuzlari ustiga yiqildilar va juda qo'rqishdi. Va Iso yaqinlashib, ularga tegdi va dedi: Turing va qo'rqmang. Ular ko'zlarini ko'tarib, hech kimni ko'rmadilar, faqat yolg'iz Isoni ko'rdilar. Va ular togdan tushayotganlarida, Iso ularga buyurdi va dedi: Hech kimga bu ko'rinishni aytmang, Insonning O'g'li o'liklardan tiriltiriguncha. Va uning shogirdlari undan so'rashdi va aytishdi: Nega tavrot olimlari Ilyos avval kelishi kerak, deb aytadilar? Iso javob berib ularga dedi: Ilyos haqiqatan birinchi keladi va hamma narsani tiklaydi; lekin men sizlarga aytamanki, Ilyos allaqachon kelgan va ular uni tanimagan, balki ular unga nima xohlashgan bo'lsa shuni qilishgan; shunday Insonning O'g'li ham ulardan azob chekmoqchi. Shunda shogirdlar Uning ularga cho'mdiruvchi Yuhayyo haqida aytganini tushundilar. Va ular olomonga kelganlarida, bir odam unga yaqinlashdi, tiz cho'kib va dedi: Ey Xo'jayin, mening o'g'limga rahm qil, chunki u oy tutadi va yomon azob chekadi, chunki u ko'pincha olovga tushadi va ko'pincha suvga. Va men uni sizning shogirdlaringizga keltirdim, lekin ular uni davolay olmadi. Javob berib, Iso dedi: Ey ishonmaydigan va buzuq avlod, qachongacha men siz bilan bo'laman? Qachongacha men sizlarga chidab turaman? Uni menga bu yerga olib keling. Va Iso uni tanbeh qildi va jin undan chiqib ketdi va bola o'sha soatdan

shifo topdi. Keyin shogirdlar Isoga yolg'iz yaqinlashib, dedilar: Nega biz uni haydab chiqara olmadik? Iso esa ularga dedi: sizlarning ishonchsizligingiz sababli. Rostdan sizlarga aytaman, agar sizlarda xantal donasidek imon bo'lsa, siz bu toghga aytasizlar: bu yerdan u yerga ko'chin, va u ko'chadi, va hech narsa sizlar uchun imkonsiz bo'lmaydi. Lekin bu tur faqat ibodat va ro'za tutish orqali chiqadi. Ular Galileyaga qaytib ketayotganlarida, Iso ularga dedi: Insonning O'g'li odamlarning qo'llariga topshirilmoqchi va ular uni o'ldiradilar va uchinchi kunda u tiklanadi. Va ular juda qayg'urdilar. Ular Kapernaumga kelganlarida, ikki drahma yig'uvchilar Petroga yaqinlashib dedilar: Sizning o'qituvchingiz ikki drahma to'lamaydimi? U ha deb aytadi. Va qachon u uyga kirdi, Iso undan oldin so'zlab dedi: senga qanday tuyuladi, Shimon? Yer podshohlar kimlardan soliq yoki boj oladilar? O'z o'g'illaridan yoki boshqalardan? Pyotr unga dedi: Boshqalardan. Iso unga dedi: Demak, o'g'illar erkin. Lekin biz ularni xafa qilmasligimiz uchun, dengizga borib ilgak tashla va birinchi chiqib kelgan baliqni ol, uning og'zini ochib stater topasan, uni olib mening va seniki o'rniga ularga ber.

18

O soatda shogirdlar Isoga kelib: Osmonlar shohligida kim katta hisoblanadi? deb so'rashdi. Va Iso bir bolani chaqirib, uni ularning o'rtasiga qo'ydi va dedi: Haqiqatan sizlarga aytaman, agar siz o'zgarmasangiz va bolalar kabi bo'lmasangiz, osmonlar malakotiga kirmaysizlar. Kim o'zini shu bola kabi kamtar qilsa,

o'sha odam osmonlar malakutida eng buyukdir. Va kim mening nomim ustiga bunday bir bolani qabul qilsa, meni qabul qiladi; lekin kim menga ishonuvchi bu kichiklar ichidan birini gunohga yiqitsa, uning uchun yaxshiroq bo'lardi eshak tegirmon toshi uning bo'yniga osilsa va dengiz chuqurligida cho'ktirilsa. Dunyoga qoqilish toshlaridan voy! Chunki qoqilish toshlarining kelishi zaruriyatdir, lekin o'sha odamga voy bo'lsin, kimning orqali qoqilish toshi keladi! Agar qo'ling yoki oyog'ing seni gunohga tushirsa, ularni kesib tashla va o'zingdan uzoqlashtir. Sen uchun hayotga cho'loq yoki mayib bo'lib kirish yaxshiroqdir, ikki qo'ling yoki ikki oyog'ing bilan abadiy olovga tashlanishdan ko'ra. Agar ko'zing seni gunohga tushirsa, uni yulib ol va o'zingdan tashla, sen uchun yaxshiroq bir ko'z bilan hayotga kirish, ikki ko'zga ega bo'lib do'zax oloviga tashlanishdan ko'ra. Ehtiyot bo'ling, bu kichiklar ichidan birortasini mensimang, chunki men sizga aytamanki, ularning farishtalar osmonda doimo Mening osmondagi Otamning yuzini ko'rib turadilar. Chunki Insonning O'g'li yo'qotilganni qutqarish uchun keldi. Sizga nima tuyuladi? Agar biror odamga yuz qo'y bo'lsa va ulardan bittasi adashib ketsa, u to'qson to'qqizni tog'larda qoldirib, borib adashgan qo'yni qidirmayaptimi? Va agar uni topsa, amin aytamanki, sizlarga, u adashmaganlar to‘qson to‘qqiztasidan ko‘ra, uning ustida ko‘proq xursand bo‘ladi. Shunday emas, sizlarning osmondagi Otangizning irodasi, bu kichikklardan bittasi halok bo'lsin. Agar birodaringiz senga gunoh qilsa, bor va uni o'zing bilan uning o'rtasida yolg'iz tanbeh ber; agar u eshitsa, birodaringizni oldingiz; agar eshitmasa, o'zingiz bilan yana bir yoki ikkitani oling, shunda

ikki yoki uch guvohning og'zida har so'z tursin. Agar lekin ularning gapiga quloq solmasa, jamiyatga ayt; agar jamiyatning ham gapiga quloq solmasa, u senga g'ayritaomad va soliq yig'uvchidek bo'lsin. Haqiqatan sizlarga aytamanki, yer yuzida nima bog'lasangiz, osmon ichida ham bog'langan bo'ladi, va yer yuzida nima yechsangiz, osmon ichida ham yechilgan bo'ladi. Yana haqiqatan aytamanki, agar sizlardan ikkitangiz yer yuzida biror ish haqida kelishib so'rasalar, osmonlardagi Otam tomonidan ularga beriladi. Chunki ikki yoki uch kishi mening nomimga yig'ilgan joyda, men ularning o'rtasida bo'laman. Keyin Pyotr unga yaqinlashib dedi: Xo'jayin, qancha marta mening akam menga qarshi gunoh qiladi va men uni kechiraman? Yetti martagacha? Iso unga dedi: Men senga yetti martagacha deyman demayman, balki yetmish marta yettigacha. Shu sababli osmonlar saltanati o'z qullari bilan hisob-kitob qilishni xohlagan podshoh odamga o'xshatildi. U hisob-kitob qilishni boshlaganida, unga o'n ming talantga qarzdor bir kishi keltirildi. Lekin uning qaytarishga puli yo'q edi, shuning uchun uning xo'jayini uni, uning xotinini, bolalarini va bor narsalarini sotib, qarzni to'lashni buyurdi. Shunday qilib, qul yiqilib unga sajda qildi va dedi: Xo'jayin, menga sabr qil va hamma narsani senga qaytaraman. Lekin o'sha qulning xo'jayini unga rahm qilib, uni ozod qildi va qarzini kechib qo'ydi. Chiqib ketgan o'sha qul uning hamqullaridan birini topdi, kim unga yuz dinor qarz edi, va uni ushlab, bo'g'ib o'ldirardi va aytdi: Agar nimadir qarz bo'lsang, menga qaytarib ber. Shunday qilib, uning qul hamkori uning oyoqlariga yiqilib, uni iltimos qildi va dedi: Menga sabr qil va

senga to'layman. U esa xohlamadi, balki ketib, uni qamoqxonaga tashladi, u qarzni qaytarmaguncha. Uning hamxizmatkor qullari sodir bo'lgan voqealarni ko'rib, juda qayg'urdilar va kelib, o'z xo'jayinlariga sodir bo'lgan barcha narsalarni aniq tushuntirib berdilar. Keyin uning xo'jayini uni chaqirib oldi va unga dedi: Ey yomon qul, men senga o'sha barcha qarzni kechirdim, chunki sen menga iltijo qilding. Sen ham o'z hamqulinga rahm qilishing kerak emas edimi, xuddi men senga rahm qilganimdek? Va uning xo'jayini g'azablanib, uni qiynoqchilarga topshirdi, toki u unga barcha qarzini to'liq qaytarmaguncha. Agar har biringiz o'z birodaringizning gunohlarini yuraklaringizdan kechirmasa, mening osmoniy Otam ham sizlarga shunday qiladi.

19

Va shunday bo'ldiki, Iso bu so'zlarni tugatganida, u Jalilidadan ketdi va Iordan daryosining narigi tomonidagi Yahudiya chegaralariga keldi. Va unga ko'p olomonlar ergashdilar va u ularni u yerda shifo berdi. Va farizilar unga yaqinlashib, uni sinab, unga dedilar: Agar odamga o'z xotinini har qanday sababga ko'ra ajratish ruxsat berilganmi? U javob berib ularga dedi: Siz o'qimadingizmi ki, boshidan yaratgan Zot ularni erkak va urg'ochi qilib yaratdi va dedi: Shu sababli odam otasini va onasini tark etadi va xotiniga yopishadi, va ikkovi bitta tan bo'ladi? Shunday qilib, ular endi ikki emas, balki bir tan. Xudo birlashtirgan narsani inson ajratmasin. Ular unga deyishadi: Unda nega Muso ajrashish hati berib, uni taloq qilishni

buyurgan? U ularga dedi: Muso sizlarning qattiq yurakliligingiz tufayli xotinlaringizni ajratishga ruxsat bergan edi, lekin boshidan beri bunday bo'lmagan. Men sizlarga aytamanki, kim o'z xotinini buzuqlik sababi bo'lmasa ajratib, boshqasiga uylansa, zino qiladi va ajratilgan ayolga uylanganham zino qiladi. Uning shogirdlari unga aytdilar: Agar odamning xotini bilan munosabati shunday bo'lsa, uylanmaslik foydaliroqdir. U ularga dedi: Hamma bu so'zni qabul qilmaydi, lekin faqat kimga berilgan bo'lsa. Chunki bordir eunuxlar, kim onaning qornidan shunday tug'ilganlar. Va agalar bor kim ular odamlar tomonidan aga qilingan, va agalar bor kim o'zlarini osmonlar malakuti uchun aga qilgan. Qabul qila oladigan kishi qabul qilsin. Keyin bolalar unga olib kelindilar, shunda u ularning ustiga qo'llarini qo'ysin va duo qilsin, lekin shogirdlar ularni tanbeh qildilar. Iso esa dedi: bolalarni qo'yib yuboring va ularni mening oldimga kelishdan to'xtatmang, chunki osmonlar shohligi shunday odamlarniki. Va u qo'llarini ularga qo'yib, o'sha yerdan ketdi. Va mana, bir kishi yaqinlashib, unga dedi: Ey yaxshi o'qituvchi, men qanday yaxshi ish qilsam, abadiy hayotga ega bo'laman? U esa unga dedi: nega meni yaxshi deysan? Hech kim yaxshi emas, faqat Xudo. Agar sen hayotga kirmoqni xohlasang, buyruqlarni saqla. U unga deydi: qanaqalarini? Iso esa dedi: o'ldirmaslik, zino qilmaslik, o'g'irlamaslik, yolg'on guvohlik bermaslik, otangni va onangni hurmat qil, va qo'shningni o'zingdek sev. Yosh odam unga dedi: Bularning barchasini yoshligimdan beri saqlab kelganman, yana nimam yetishmayapti? Iso unga dedi: Agar mukammal bo'lishni xohlasang, bor, mulklaringni sotgin va kambag'allarga bergin, shunda osmonda xazinaga ega bo'lasan

va kelib menga ergash. Yosh yigit bu so'zni eshitganidan keyin qayg'u bilan ketdi, chunki uning ko'p mulklari bor edi. Iso esa shogirdlariga dedi: Haqiqatan sizga aytamanki, boy odam qiyinlik bilan osmonlar saltanatiga kiradi. Yana sizlarga aytamanki, tuyaning igna teshigidan o'tishi boyning Xudo podshohligiga kirishidan osonroqdir. Buni eshitganlaridan keyin esa, uning shogirdlari juda hayratda qolishdi va aytishdi: Unda kim najot topishga qodir? Iso ularga qarab aytdi: Odamlar uchun bu imkonsiz, lekin Xudo uchun hamma narsa mumkin. Keyin Pyotr unga javob berib aytdi: Mana, biz hamma narsani tashlab, Senga ergashdik, demak bizga nima bo'ladi? Iso ularga dedi: Haqiqatan sizlarga aytamanki, sizlar menga ergashganlar, qayta tug'ilishda, qachonki Insonning O'g'li o'zining sharaf taxtida o'tirsa, sizlar ham o'n ikki taxtda o'tirib, Isroilning o'n ikki qabilasini hukm qilasizlar. Va har kim Mening nomim uchun uylarni yoki aka-ukalarni yoki opa-singillarni yoki otasini yoki onasini yoki xotinini yoki bolalarini yoki dalalarini tashlab ketgan bo'lsa, yuz marta ko'p oladi va abadiy hayotni meros qilib oladi. Ko'plar birinchi bo'lganlar oxirgi bo'ladi va oxirgilar birinchi bo'ladi.

20

O'xshash, chunki osmonlar shohligi uy egasi odamga o'xshaydi, u ertalab ishchilarni tok bog'iga yollash uchun chiqdi. Va ishchilar bilan kuniga bir denarius uchun kelishib olgandan so'ng, ularni o'zining tok bog'iga yubordi. Va uchinchi soat

atrofida tashqariga chiqib, bozorda bekor turgan boshqalarni ko'rdi va ularga dedi: Boringlar, sizlar ham uzumzorga, va nima adolatli bo'lsa, sizlarga beraman. Ular esa ketishdi. Yana chiqib, oltinchi va to'qqizinchi soatlarda xuddi shunday qildi. O'n birinchi soat atrofida chiqib, boshqa bekorchilarning turganini topdi va ularga dedi: Nega butun kun bo'yi shu yerda bekor turibsizlar? Ular unga deyishadi: Hech kim bizni ishga olmagan. U ularga deydi: boringlar va sizlar ham tok bog'iga, va nima adolatli bo'lsa, olasizlar. Kechqurun bo'lgach, tok bog'ining xo'jayini o'zining boshqaruvchisiga dedi: Ishchilarni chaqir va ularga haq to'lovni ber, oxirgilardan boshlab birinchilargacha. Va o'n birinchi soatda kelganlar har biri denarius oldilar. Lekin birinchilar kelganlarida, ular ko'proq olishadi deb o'ylashdi, va ular ham har biri bir denarius olishdi. Olib, ular uy xo'jayiniga qarshi norozi bo'lishdi, deb aytishdilar ki, bu oxirgilar bir soat ishlashdi, va sen ularni bizga teng qilding, kunning og'irligi va jaziramali issiqni ko'targanlarga. Lekin u javob berib, ulardan biriga dedi: Do'stim, men seni nohaq qilmayapman. Sen menga bir denariy uchun kelishmading-mi? O'zingnikini ol va ket; lekin men bu oxirgisiga bermoqchiman, xuddi senga ham berganimdek; yoki menga o'zimnikida xohlagan narsamni qilish mumkin emasmi? Seniki ko'zing yomon bo'lsa-chi, chunki men yaxshiman? Shunday bo'ladiki, oxirgilar birinchi va birinchilar oxirgi bo'ladi, chunki ko'plar chaqirilgan, lekin ozlar tanlangan. Va Iso Quddusga chiqib borayotganda, yo'lda o'n ikki shogirdlarni yolg'iz olib, ularga dedi: Mana, biz Quddusga chiqib boryapmiz, va Insonning O'g'li bosh ruhoniylarga va ilohiyotshunoslarga topshiriladi va ular uni o'limga hukm

qiladilar, va uni masxara qilish va qamchilab urish va xochga mixlash uchun millatlar topshiradilar, va uchinchi kuni u tiriladi. Keyin Zabadiy o'g'illarining onasi o'z o'g'illari bilan unga yaqinlashdi, sajda qilib, undan nimadir so'radi. U esa unga dedi: Sen nima xohlaysan? U unga aytadi: ayt, mening bu ikki o'g'ilim o'tirsinlar, biri sening o'ng tarafingdan va biri sening chap tarafingdan, sening podshohligingda. Javob berib, Iso dedi: Siz nima so'rayotganingizni bilmaysizlar. Siz men ichmoqchi bo'lgan kosani ichishga qodirsizmi, yoki men qabul qilayotgan suvga cho'mishni qabul qilishga qodirsizmi? Ular unga deyishadi: Qodiramiz. Va U ularga deydi: Mening kosaimni haqiqatan ichib olasiz va Men qabul qilayotgan suvga cho'mishni siz ham qabul qilasiz. Lekin Mening o'ng va chap tomonimda o'tirishni berish Menga tegishli emas, balki bu Otam tomonidan kimlar uchun tayyorlangan bo'lsa, ularga tegishli. O'nta shogird eshitib, ikki aka-uka haqida g'azablandilar. Lekin Iso ularni chaqirib oldi va dedi: Bilasizlarki, xalqlarning hukmdorlari ular ustidan xojaliq qiladi va buyuklar ular ustidan hokimiyat o'rnatadi. Sizlarda shunday bo'lmaydi, lekin kim sizlarda buyuk bo'lishni xohlasa, sizning xizmatkoringiz bo'ladi, va kim sizlarda birinchi bo'lishni xohlasa, sizning qulingiz bo'ladi; xuddi Insonning O'g'li xizmat qilinish uchun emas, balki xizmat qilish uchun va o'z jonini ko'plarning o'rniga to'lov sifatida berish uchun kelgandek. Va ular Yerixodan chiqib ketayotganlarida, unga katta olomon ergashdi. Va mana, yo'l yonida o'tirgan ikki ko'r odam Iso o'tib ketayotganini eshitib, qichqirishdi va dedilar: Bizga rahm qiling, ey Xo'jayin, Dovudning o'g'li! Olomon ularga jim bo'lishlari uchun tanbeh berdi, lekin ular yanada balandroq qichqirib

deyishdi: Bizga rahm qiling, Xo'jayin, Dovud o'g'li! Va Iso turib, ularni chaqirdi va dedi: Nima xohlaysizlar, men sizlar uchun qilaman? Ular unga dedilar: Xo'jayin, ko'zlarimiz ochilsin. Rahm-shafqat ko'rsatib, Iso ularning ko'zlariga tegdi va darhol ularning ko'zlari ko'ra boshladi, va ular Unga ergashdilar.

21

Va ular Quddusga yaqinlashdilar va Zaytun tog'idagi Baytfajga keldilar, keyin Iso ikki shogirdni yubordi va ularga dedi: Sizning qarshingizda turgan qishloqqa boring, va darhol bog'langan eshakni va uning bilan birga toyni topasizlar; yechib, menga keltiring. Va agar kimdir sizga biror narsa aytsa, siz aytasiz: Xo'jayin ularga muhtoj, darhol esa ularni yuboradi. Bu hammasi shunday bo'ldiki, payg'ambar orqali aytilgan so'z bajarilsin, u aytgan edi: Sion qiziga ayting, mana, sening shohingiz senga keladi, yumshoq va eshakka mingan holda va yuk eshagining o'g'li xo'tikkacha mingan holda. Shogirdlar borib, Iso ularga buyurganidek qilib, eshak va to‘lani olib kelishdi va ularning ustiga o‘z kiyimlarini qo‘yishdi, va U ularning ustiga o‘tirdi. Eng katta olomon o'zlarining kiyimlarini yo'lga yoydilar, boshqalar esa daraxtlardan shoxlar kesib, ularni yo'lga yoydilar. Ammo oldindan ketayotgan va orqasidan ergashayotgan olomonlar baqirib deyishdi: Dovud o'g'liga osanna! Rabbining nomida kelayotgan muborakdir! Osanna eng yuqori joylarda! Va u Yerusolomga kirganida, butun shahar larzaga keldi va deyishdi: Bu kim? Va olomonlar aytmoqda edilar: Bu Iso payg'ambar,

Jalilaning Nosira shahridan kelgan. Va Iso Xudoning ibodatxonasiga kirdi va ibodatxonada sotayotgan va sotib olayotgan barcha odamlarni haydab chiqardi, va pul almashtiruvchilarning stollarini ag'dardi va kaptar sotayotganlarning o'rindiqlarini ag'dardi, va ularga dedi: Yozilgan: mening uyim ibodat uyi deb ataladi, lekin siz uni qaroqchilar g'origa aylantirdingiz. Va cho'loqlar va ko'rlar ibodatxonada uning oldiga kelishdi, va u ularni davoladi. Bosh ruhoniylar va taurot olimlari u qilgan mo'jizalarni va ma'badda baqirib Hosanna Dovud o'g'liga deb aytayotgan bolalarni ko'rib, g'azablanishdi va unga dedilar: Sen bularning nima deyayotganini eshityapsanmi? Iyso esa ularga aytadi: Ha; siz hech qachon o'qimaganmisiz ki, chaqaloqlar va emiziklilar og'zidan maqtovni tayyorladingiz? Va ularni qoldirib, shahardan tashqariga Betaniyaga chiqdi va u yerda tunadi. Ertalab esa shaharga qaytib kelayotganda och qoldi, va yo'lda bir anjir daraxtini ko'rib, unga yaqinlashdi va unda hech narsa topmadi, faqat barglar, va unga dedi: endi sendan meva bo'lmasin abadgacha. Va anjir daraxti darhol qurib qoldi. Va shogirdlar ko'rib hayratlanib deyishdi: Anjir daraxti qanday qilib darhol qurib ketdi? Javob berib, Iso ularga dedi: haqiqatan aytaman sizlarga, agar imoningiz bo'lsa va shubhalanmasangiz, faqat anjir daraxti ishini qilasizlar emas, balki agar shu tog'ga aytsangiz, ko'taril va dengizga tashlan, shunday bo'ladi; va barcha narsalarni qancha ibodat qilishda ishonib so'rasangiz, olasizlar. Va u muqaddas joyga kelganida, u o'rgatayotgan paytda unga xalqning bosh ruhoniylari va oqsoqollari yaqinlashib, dedilar: Qanday huquq bilan bu ishlarni qilyapsan

va bu huquqni senga kim berdi? Iso javob berib, ularga dedi: Men ham sizlardan bitta savol so'rayman, agar menga javob bersangiz, men ham sizlarga qaysi huquq bilan bularni qilayotganimni aytaman. Yahyoning suvga cho'mdirish marosimi qayerdan edi, osmondan yoki odamlardan? Ular o'zlari orasida mulohaza yuritib aytishdi: agar biz osmondan desak, u bizga nega unda unga ishonmadingiz deydi; agar esa biz odamlardan desak, biz olomondan qo'rqamiz; chunki hammalar Yahyoni payg'ambar deb bilishadi. Va ular Isoga javob berib aytdilar: Biz bilmaymiz. U ularga o'zi ham dedi: men ham sizlarga aytmayman, qanday vakolat bilan bularni qilaman. Sizlarga nima ko'rinadi? Bir odamning ikki farzandi bor edi va u birinchisiga yaqinlashib dedi: farzand, bugun mening uzumzorimda ishla. Lekin u javob berib: Men xohlamayman, dedi. Keyinchalik esa pushaymon bo'lib, u bordi. Va ikkinchisiga yaqinlashib, xuddi shunday dedi. U javob berib dedi: Men, xo'jayin va ketmadi. Ikkisidan kim otaning xohishini bajardi? Ular unga aytishadi: birinchi. Iso ularga aytadi: haqiqatan sizga aytamanki, soliq yig'uvchilar va fohishalar Xudoning Saltanatig'a sizdan oldin kirishadi. Chunki Yahyo sizlarga adolat yo'lida keldi, va siz unga ishonmadingiz, lekin soliq yig'uvchilar va fohishalar unga ishondilar, siz esa ko'rib, keyinroq unga ishonish uchun tavba qilmadingiz. Boshqa masalni eshiting. Bir odam bor edi, uy xo'jayini, u tok bog'i ekdi va uning atrofiga devor o'rnatdi va unda sharob siqish joyini qazdi va minora qurdi, va uni dehqonlarga ijaraga berdi va chetga ketdi. Qachon mevalar vaqti yaqinlashganda, u o'z qullarini dehqonlarga o'z mevalarini olish uchun yubordi. Va

dehqonlar uning qullarini olib, kimini kaltaklashdi, kimini o'ldirishdi, kimini tosh bilan otishdi. Yana u birinchilardan ko'proq boshqa qullarni yubordi va ular ularga ham xuddi shunday qildilar. Keyinroq u ularga o'z o'g'lini yubordi va dedi: Ular mening o'g'limni hurmat qilishadi. Lekin dehqonlar o'g'ilni ko'rib, o'zlarida aytdilar: Bu merosxo'r, kelinglar uni o'ldiramiz va uning merosini egallab olamiz. Va uni olib, uzumzordan tashqariga haydab chiqardilar va o'ldirdilar. Qachon demak tok bog'ining egasi kelsa, u o'sha dehqonlarga nima qiladi? Ular unga aytadilar: U yomonlarni yomonlik bilan yo'q qiladi va tok bog'ini boshqa dehqonlarga ijaraga beradi, ular unga mevalarni o'z vaqtida qaytarib beradilar. Iso ularga dedi: Hech qachon Muqaddas Yozuvlarda o'qimadingizmi: quruvchilar rad etgan tosh burchak boshi bo'ldi, bu Xudodan bo'ldi va bizning ko'zimizda ajoyibdir? Shu sababli men sizlarga aytamanki, sizlardan Xudoning saltanati olib qilinadi va uning mevalarini keltiradigan xalqqa beriladi. Va bu tosh ustiga yiqilgan kishi sindiriladi, lekin u kim ustiga tushsa, uni ezadi. Va bosh ruhoniylar va farisiylar uning masallarini eshitib, u ular haqida gapirayotganini bildilar, va uni qo'lga olishni izlab, olomondan qo'rqishdi, chunki ular uni payg'ambar deb hisoblashgan.

22

Va javob berib, Iso yana ularga masallar bilan dedi: Osmonlar saltanati odam podshohga o'xshatildi, kim o'z o'g'liga to'y qildi. Va u o'z qullarini yubordi, to'ylarga taklif qilinganlarni chaqirish

uchun, lekin ular kelishni xohlamadilar. Yana boshqa qullarni yuborib, dedi: Taklif qilinganlar ga ayting, mana, mening ziyofatimni tayyorladim, mening buqalarim va semiz mollarim so'yilgan, va hamma narsa tayyor, to'ylarga keling. Lekin e'tibor bermaganlar ketishdi, biri o'zining dalasiga, biri esa o'zining savdosiga; qolganlar esa uning qullarini ushlab, haqorat qilishdi va o'ldirishdi. Eshitib, o'sha podsho g'azablandi va o'z qo'shinlarini yuborib, o'sha qotillarni yo'q qildi va ularning shahrini yoqib yubordi. Keyin u o'zining qullariga aytdi: To'y tayyordir, lekin taklif qilinganlar munosib emas edi; shuning uchun yo'llarning chorrahalariga boring va qancha topib olsangiz, to'yga chaqiring. Va o'sha xizmatkorlar yo'llarga chiqib, topgan barcha odamlarini, yomonlarni ham va yaxshilarni ham yig'dishdi, va to'y dasturxon atrofida o'tirganlar bilan to'ldi. Kirib, podshoh yotganlarni ko'rish uchun u yerda to'y kiyimini kiyinmagan odamni ko'rdi va unga aytadi: do'stim, qanday kirib keldingiz bu yerga to'y kiyimiga ega bo'lmagan holda? U esa jim qoldi. Keyin podshoh xizmatchilarga dedi: Uning oyoqlari va qo'llarini bog'lab, uni ko'tarib olib tashqi zulmatga tashlang, u yerda yig'i va tish g'ijirlash bo'ladi. Ko'plar chaqirilgan, lekin ozgina kishi tanlangan. Keyin Farisey-lar ketib, uni so'z bilan tuzoqqa tushirish uchun kengash qilishdi. Va ular unga o'zlarining shogirdlarini Hirodiylar bilan birga yuborishdi va deyishdi: Ustoz, biz bilamiz ki, sen haqiqiysan va Xudoning yo'lini haqiqatda o'rgatasan, va sen hech kim haqida g'amxo'rlik qilmaysan, chunki sen odamlarning yuziga qaramaysan. Shuning uchun bizga ayt, senga qanday ko'rinadi? Qaysarga soliq berish mumkinmi yoki yo'qmi? Iso ularning yovuzligini

bilib, dedi: Nega meni sinovdan o'tkazmoqchisizlar, ey ikkiyuzlamachilar? Menga soliq tangasini ko'rsating. Ular esa unga denarius keltirdilar. Va u ularga dedi: Bu tasvir va yozuv kimniki? Ular unga aytishadi: Qaysarniki. Keyin u ularga dedi: demak, Qaysarniki Qaysarga bering va Xudoning narsalarini Xudoga bering. Va eshitib, hayratlandilar va uni qoldirib ketishdi. O kunda Sadduqiylar unga yaqinlashdilar, ular tirilish yo'q deb aytuvchilar, va ular undan so'rab dedilar: ustoz, Muso dedi, agar kimdir farzandlari bo'lmay o'lsa, uning akasi uning xotiniga uylansin va uning akasiga nasl turg'izsin. Bizda yetti aka-uka bor edi va birinchisi turmushga chiqqandan keyin vafot etdi, va nasl qoldirmay, xotinini akasiga qoldirdi; xuddi shunday ikkinchisi ham va uchinchisi ham, yettigacha. Keyinroq esa barchadan keyin ayol ham o'ldi. Unda tirilishda ayol yettovdan qaysi birining xotini bo'ladi? Chunki hammasi uni ega bo'lishgan. Javob berib, Iso ularga dedi: Siz adashyapsizlar, chunki Muqaddas Yozuvlarni ham, Xudoning qudratini ham bilmaysizlar. Chunki tirilishda na turmush qurishadi, na turmushga berilishadi, balki osmondagi Xudoning xabarchilari kabi bo'ladilar. O'liklarning tirilishi haqida sizlar Xudo tomonidan sizlarga aytilgan so'zni o'qimadingizmi, deb aytayotgan: Men Ibrohimning Xudosiman va Ishoqning Xudosiman va Yoqubning Xudosiman? Xudo o'liklarning Xudosi emas, balki tiriklar(ning Xudosi). Va olomon uning ta'limotini eshitib, hayratda qolishdi. Farziylar u Sadduqiylarni jim qildirgani haqida eshitganlaridan keyin bir joyga yig'ilishdi, va ulardan biri, qonun mutaxassisi, uni sinab dedi: ustoz, qonunda qaysi buyruq katta? Iso esa unga dedi: Sen Rabbiy Xudoyingni

butun qalbing bilan, butun joningiz bilan va butun aqlingiz bilan sevasan. Bu birinchi va buyuk buyruqdir. Ikkinchisi esa shunga o'xshash: qo'shningni o'zingni sevganing kabi sev. Bu ikki buyruqda butun qonun va payg'ambarlar osilib turadi. Farisey lar yig'ilganida, Iso ulardan so'rab dedi: Masih haqida sizga qanday ko'rinadi? Kimningdir o'g'li u? Ular unga deyishadi: Dovudning. U ularga deydi: qanday qilib unda Dovud Ruhda uni Xo'jayin deb chaqiradi deb aytib: Xo'jayin mening Xo'jayinimga dedi, o'tir mening o'ng tomonimda, toki men sening dushmanlaringni sening oyoqlaringning taglik qilgunimcha? Agar demak Dovud uni Xo'jayin deb chaqirsa, qanday qilib u uning o'g'li bo'ladi? Va hech kim unga so'z bilan javob bera olmadi, va o'sha kundan boshlab hech kim undan boshqa savol berishga jur'at eta olmadi.

23

Keyin Iso olomonga va uning shogirdlariga gapirdi va dedi: Musoning o'rindig'iga yozuvchilar va Farziylar o'tirdilar. Shuning uchun ular sizga saqlashni aytgan barcha narsalarni saqlang va bajaring, lekin ularning ishlariga muvofiq qilmang, chunki ular aytadilar, lekin qilmaydilar. Ular og'ir va ko'tarish qiyin yuklarni bog'laydilar va odamlarning yelkalariga qo'yadilar, lekin o'z barmoqlari bilan ularni harakatga keltirmoqchi emaslar. Ular barcha ishlarini odamlar tomonidan ko'rilishi uchun qiladilar. Chunki ular o'zlarining tumorlarini kengaytiradilar va o'zlarining kiyimlarining chetlarini

kattalashtirishadi, va ziyofatlarda sharaf joyini va yig'ilishlarda birinchi o'rindiqlarni va bozorlarda salomlarni va odamlar tomonidan ravviy ravviy deb chaqirilishni yaxshi ko'radilar. Lekin sizlar rabbi deb chaqirilmang, chunki sizning ustozingiz birdir — Masih, sizlar esa hammangiz birodarlarsiz. Va yerda hech kimni otangiz deb chaqirmang, chunki sizning Otangiz bittadir — osmonlardagi Ota. Shuningdek, o'zingizni rahbarlar deb chaqirtirmang, chunki sizning rahbaringiz yagona, u Masihdir. Sizning kattangiz sizning xizmatkoringiz bo'ladi. Kim o'zini ulug'lasa, kamsitiladi va kim o'zini kamsitsa, ulug'lanadi. Voy sizlarga, ey yozuvchilar va fariseylap munofiqlar, chunki siz beva ayollarning uylarini yutib yuborasiz va bahona sifatida uzoq ibodat qilasiz, shu sababli sizlar yanada qattiqroq hukm olasiz. Voy sizlarga, yozuvchilar va farisiylar, ikkiyuzlamachilar! Chunki siz osmonlar shohligini odamlar oldida yopasizlar: o'zingiz ham kirmasizlar va kirishni istayotganlarni ham kiritmasizlar. Voy sizlarga, yozuvchilar va farisiylar ikkiyuzlamachilar! Chunki siz bitta muhtadini qilish uchun dengiz va quruqlikni aylanasizlar, va u muhtadi bo'lganda, uni o'zingizdan ikki barobar ko'proq jahannam o'g'li qilasizlar. Voy sizlarga, ko'r yo'lboshchilar, siz aytasizlar: Kim ma'badda qasam ichsa, bu hech narsa emas, lekin kim ma'badning oltinida qasam ichsa, u qarzdordir. Ahmoqlar va ko'rlar! Kim kattaroq: oltin yoki oltinni muqaddas qiluvchi ibodatxonami? Va kim qurbongohga qasam ichsa, bu hech narsa emas, lekin kim uning ustidagi sovg'aga qasam ichsa, majburdir. Ahmoqlar va ko'rlar, qaysi biri kattaroq: sovg'ami yoki sovg'ani muqaddas qiluvchi qurbongohmi? Demak, qurbongoh bilan qasamyod qilgan kishi

u bilan va uning ustidagi hamma narsalar bilan qasamyod qiladi; va ma'bad bilan qasamyod qilgan kishi u bilan va unda yashovchi bilan qasamyod qiladi; va osmon bilan qasamyod qilgan kishi Xudoning taxti bilan va uning ustida o'tirgan bilan qasamyod qiladi. Voy sizlarga, yozuvchilar va Farisiylar, ikkiyuzlamachilar! Chunki siz yalpiz, shibat va ziradan o'ndan bir qismini berasiz, lekin qonunning eng og'ir narsalarini – hukmni, rahm-shafqatni va imonni – tashlab qo'ydingiz. Bularni qilish kerak edi, o'sha narsalarni esa tashlab qo'ymaslik kerak edi. Ko'r yo'lboshchilar, chivinni suzib oluvchilar, lekin tuyani yutuvchilar. Voy sizlarga, tariqatchilar va Farizilar, ikkiyuzlamachilar, chunki siz kosaning va likopchasining tashqarisini tozalaysizlar, lekin ichkarisi talon va adolatsizlikdan to'la. Ko'r farisiy, avval kosaning va idishning ichini tozala, shunda ularning tashqi tomoni ham toza bo'ladi. Voy sizlarga, yozuvchilar va Fariseylar, ey ikkiyuzlamachilar! Chunki siz oqlangan qabrlarga o'xshaysizlar, ular tashqaridan chiroyli ko'rinadi, lekin ichkaridan o'lik suyaklari va har xil nopoklik bilan to'la. Shunday siz ham tashqaridan odamlarga solih ko'rinasiz, lekin ichkaridan ikkiyuzlamachilik va qonunsizlikka to'lasiz. Voy sizlarga, Tavrot ulamolari va Fariseylar ikki yuzlamachilar, chunki siz payg'ambarlarning qabrlarini qurasiz va solihlarning yodgorliklarini bezaysiz, va deysiz: agar biz otalarimizning kunlarida bo'lganda edilar, biz payg'ambarlarning qonida ularning sheriklari bo'lmagan bo'lar edik. Shunday qilib, o'zlaringizga guvohlik berasizki, siz payg'ambarlarni o'ldirganlarning o'g'illari ekansiz. Va siz ham ota-bobolaringizning o'lchovini to'ldiring. Ilonlar, zaharli

ilonlarning nasl-nasabi, qanday qilib jahannam hukmidan qochib ketasizlar? Shu sababli, mana, men sizlarga payg'ambarlar va donolar va yozuvchilarni yuboraman, va ulardan ba'zilarini o'ldirasizlar va xochga mixlaysizlar, va ulardan ba'zilarini sizning yig'ilishlaringizda qamchi bilan urasizlar va shahardan shaharga ta'qib qilasizlar, shunday qilib ustingizga keladi yer yuzida to'kilgan barcha adolatli qon, adolatli Obilning qonidan tortib Baraxiya o'g'li Zakariyoning qonigacha, uni siz ma'bad bilan qurbongoh orasida o'ldirdingiz. Amin, sizlarga aytamanki, bularning hammasi shu avlod ustiga keladi. Yerushalim, Yerushalim, payg'ambarlarni o'ldiradigan va o'ziga yuborilganlarni toshbo'ron qiladigan! Men necha marta sening bolalaringni yig'moqchi bo'ldim, xuddi tovuq o'z jo'jalarini qanotlari ostiga yig'ganingdek, lekin siz xohlamadingiz. Mana, sizning uyingiz sizga vayron qoldiriladi. Men sizlarga aytamanki, siz meni endi ko'rmaysizlar, to siz aytmaguningizcha: Muborak bo'lsin Rabbining nomida kelayotgan!

24

Va Iso ma'baddan chiqib ketayotganda, uning shogirdlari unga ma'badning binolarini ko'rsatish uchun kelishdi. Iso esa ularga dedi: siz bularning hammasini ko'rmaysizlarmi? Amin, sizlarga aytamanki, bu yerda tosh tosh ustida qolmaydi, u vayron qilinadi. Lekin U zaytun tog'ida o'tirganida, shogirdlar Unga yolg'iz kelib, dedilar: Bizga ayting, bu narsalar qachon bo'ladi,

va Sening kelishingning va asrning tugallanishining belgisi nima? Va Iso ularga javob berib dedi: Ehtiyot bo'linglar, sizlarni hech kim adashtirib yubormasin. Ko'plar mening nomim bilan kelib, Men Masihman deb aytadilar va ko'plarni aldaydilar. Siz urushlar va urushlar haqidagi xabarlarni eshitish arafasida bo'lasiz, vahimaga tushmang, chunki bularning barchasi sodir bo'lishi kerak, lekin bu hali oxiri emas. Chunki xalq xalqqa qarshi ko'tariladi va shohlik shohlikka qarshi, va ochliklar va vabolar va zilzilalar turli joylarda bo'ladi; lekin bularning hammasi tug'ruq og'riqlarining boshlanishi. Keyin ular sizlarni qiynoqqa topshiradilar va sizlarni o'ldiradilar, va siz barcha millatlar tomonidan mening nomim tufayli nafratlanganlar bo'lasizlar. Va keyin ko'plar ranjitiladi, bir-birlarini topshiradi va bir-birlaridan nafrat qiladi. Va ko'p soxta payg'ambarlar paydo bo'ladi va ko'plarni adashtirishadi, va qonunsizlikning ko'payishi tufayli ko'plarning muhabbati soviydi. Lekin oxirigacha chidagan kishi najot topadi. Va bu saltanat haqidagi xushxabar butun dunyo bo'ylab barcha millatlarga guvohlik sifatida e'lon qilinadi va keyin oxiri keladi. Qachonki demak, siz vayronalik jirkanchligini ko'rasizlar, Doniyor payg'ambar orqali aytilgan, muqaddas joyda turganini - o'qiyotgan tushunsin - keyin Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochsinlar, tomda bo'lgan uyidan narsalarni olish uchun tushmasin, va dalada bo'lgan kiyimlarini olish uchun orqaga qaytmasin. Voy o'sha kunlarda homilador ayollar va emizikli onalarga. Ibodat qiling, shunda sizning qochishingiz qishda yoki shabat kunida bo'lmasin. Chunki o'shanda shunday katta qayg'u bo'ladiki, dunyoning boshlanishidan hozirgi kungacha bunday bo'lmagan va bundan

keyin ham bo'lmaydi. Va agar o'sha kunlar qisqartirilmagan bo'lganida, hech bir go'sht saqlanib qolmas edi, lekin tanlanganlar tufayli o'sha kunlar qisqartiriladi. O'shanda agar kimdir sizlarga Mana, bu yerda Masih yoki Bu yerda deb aytsa, ishonmang; chunki soxta masihlar va soxta payg'ambarlar paydo bo'ladilar va katta belgilar va mo'jizalar ko'rsatadilar, shunda agar mumkin bo'lsa, tanlanganlarni ham chalg'itadilar. Mana, men sizlarga oldindan aytib qo'yganman. Agar sizga deyishsa, mana u sahroda, chiqmang, mana ichki xonalarda, ishonmang; chunki xuddi chaqmoq sharqdan chiqib g'arbgacha ko'ringanidek, shunday bo'ladi Insonning O'g'lining kelishi ham; chunki qayerda murda bo'lsa, o'sha yerda burgutlar yig'iladi. Darhol va o'sha kunlarning qiynoqidan keyin quyosh qorayadi va oy o'z yorug'ligini bermaydi, va yulduzlar osmondan tushadi, va osmonlarning kuchlari silkinadi. Va keyin osmonda Insonning O'g'li belgisi paydo bo'ladi, va keyin yerning barcha qabilalari motam tutadilar va Insonning O'g'lini osmon bulutlari ustida katta qudrat va ulug shon-sharaf bilan kelayotganini ko'radilar. Va U o'zining farishtalarini buyuk karnay ovozi bilan yuboradi, va ular Uning tanlanganlarini to'rt shamoldan, osmonlarning chekkalaridan ularning chekkalarigacha yig'ib oladi. Anjir daraxtidan esa masalni o'rganing. Qachonki uning shoxchasi yumshoq bo'lib qolsa va barglar chiqarsa, bilasizlar ki yoz yaqin; shunday ham sizlar qachonki bularning hammasini ko'rsangizlar, bilasizlar ki u yaqin, eshiklar oldida. Amen, men sizlarga aytamanki, bu avlod o'tib ketmaydi, toki bu narsalarning barchasi ro'y bermagunicha. Osmon va yer o'tib ketadi, lekin mening so'zlarim hech qachon o'tib ketmaydi.

Lekin o'sha kun va soat haqida hech kim bilmaydi, na osmonlardagi xabarchilar ham, faqat mening otam. Xuddi Nuhning kunlari kabi, shunday bo'ladi Insonning O'g'lining kelishi ham. Chunki xuddi ular to'fondan oldingi kunlarda yeyayotgan va ichayotgan, uylanayotgan va nikohga berayotgan edilar, Nuh kemaga kirgan kungacha, va ular bilishmadi, to'fon kelib hammasini olib ketguncha, shunday bo'ladi Insonning O'g'lining kelishi ham. O'shanda dalalarda ikki kishi bo'ladi, biri olinadi va biri qoldiriladi; tegirmonda ikki ayol un yanchmoqda, biri olinadi va biri qoldiriladi. Hushyor bo'ling, chunki Xo'jayiningiz qaysi soatda kelishini bilmaysiz. Shuni bilingki, agar uy egasi o'g'ri qaysi vaqtda kelishini bilganida, u hushyor turgan bo'lardi va o'z uyiga buzib kirishga yo'l qo'ymagan bo'lardi. Shu sababli siz ham tayyor bo'ling, chunki siz o'ylamaydigan vaqtda Insonning O'g'li keladi. Xo'sh, kim o'sha sadoqatli va dono qul, kimni uning xo'jayini o'z xizmati ustiga tayinladi, ularga o'z vaqtida oziq-ovqat berish uchun? Baxtli o'sha qul, uni uning xo'jayini kelganida shunday qilayotgan holda topadi. Haqiqatan aytamanki, sizlarga: u uni o'zining barcha mol-mulki ustiga tayinlaydi. Agar lekin o'sha yomon qul o'z qalbida aytsa: Mening xo'jayinim kelishga kechikmoqda, va o'z qo'shni qullarini urishga boshlasa, va mastlar bilan yesa va ichsa, o'sha qulning xo'jayini u kutmagan kunida va u bilmagan soatda keladi, va uni ikkiga kesadi, va uning qismini munofiqlar bilan qo'yadi; u yerda yig'lash va tishlar g'ijirlatish bo'ladi.

25

Keyin osmonlar podsholigi o'n qizga o'xshatiladi, ular o'zlarining chiroqlarini olib, kuyovni kutib olish uchun chiqdilar. Beshta ulardan dono edi va beshta ahmoq. Ahmoq ayollar o'zlarining mash'alalarini olib, o'zlari bilan birga yog olmadilar; lekin dono ayollar o'zlarining mash'alalari bilan birga idishlarida yog oldilar. Kuyov kechikib qolayotganda, hammasi mudroq bo'lib, uxlab qolishdi. O'rta tunda qichqiriq ko'tarildi: Mana, kuyov kelmoqda, uning oldiga chiqing! Keyin o'sha qizlarning barchasi turdilar va o'zlarining chiroqlarini bezadilar. Biroq ahmoqlar dono ayollarga dedilar: Bizga sizning moyingizdan bering, chunki bizning mash'alalarimiz o'chib qolmoqda. Aqlli ayollar javob berib dedilar: Balki bizga ham, sizga ham yetarli bo'lmaydi, ko'proq sotuvchilarga borib, o'zlaringiz uchun sotib oling. Ular sotib olish uchun ketayotganlarida kuyov keldi va tayyor bo'lganlar u bilan to'y marosimiga kirdilar, va eshik yopildi. Keyinroq esa qolgan qizlar ham kelib, Xo'jayin, xo'jayin, bizga ochib bering deb aytishadi. U esa javob berib dedi: Amin, sizlarga aytaman, men sizlarni bilmayman. Hushyor bo'ling, chunki siz Insonning O'g'li qaysi kuni va qaysi soatda kelishini bilmaysiz. Xuddi bir odam safarga ketayotganda, o'z qullarini chaqirdi va ularga o'zining mol-mulkini topshirdi, va biriga besh talant berdi, biriga ikki, biriga bir, har biriga o'zining qobiliyatiga ko'ra, va darhol safarga ketdi. Borgan kishi besh talant olgan bo'lib, ular bilan ish qildi va boshqa besh talant qildi. Xuddi shunday, ikki talent olgan kishi ham boshqa ikki talent topdi. Lekin bittasini olganidan keyin ketib, yerni qazdi va xo'jayinining kumushini yashirdi. Ko'p vaqt o'tgach, o'sha qullarning xo'jayini keladi va ular bilan

hisob-kitob qiladi. Va yaqinlashib, o'sha besh talant olgan kishi boshqa besh talantni taqdim etib aytdi: Xo'jayin, besh talant menga topshirding, qarang, ularning ustiga boshqa besh talant daromad qildim. Uning xo'jayini unga dedi: Yaxshi, yaxshi va sodiq qul! Sen ozgina narsalar ustida sodiq bo'lding, seni ko'p narsalar ustida tayinlayman. Xo'jayiningning shodligiga kir. Yaqinlashib, ikki talant olgan kishi ham aytdi: Xo'jayin, sen menga ikki talant topshirgan edingsan, mana, men ular ustiga yana ikki talant daromad keltirdim. Uning xo'jayini unga dedi: Yaxshi, yaxshi va sodiq qul! Sen ozgina narsalar ustida sodiq bo'lding, seni ko'p narsalar ustida tayinlayman. Xo'jayiningning xursandchiligiga kir. Yaqinlashib, bir talent olgan kishi ham dedi: Xo'jayin, men seni shunday bilardimki, sen qattiq odamsan, ekmagan joyingdan o'rayapsan va sochmaganingdan yig'ayapsan. Qo'rqib ketib, sening talentingni yerga yashirdim. Mana, seniki shu yerda. Javob berib, uning xo'jayini unga dedi: Yomon va dangasa qul! Sen bilarding ki, men ekmagan joyda o'raman va sochmaganimdan yig'aman. Demak, senga kerak edi mening kumushimni sarroflarga berish, va men kelganimda o'zimnikini foiz bilan olgan bo'lardim. Shuning uchun undan talantni oling va o'n talantga ega bo'lganga bering. Chunki kimda bor bo'lsa, unga beriladi va ko'paytiriladi, lekin kimda yo'q bo'lsa, undan uning bor narsasi ham olib olinadi. Va o'sha foydasiz qulni tashqi zulmatga tashlang, u yerda yig'i va tishlarning g'ijirlatishi bo'ladi. Qachon Insonning O'g'li o'zining shon-shuhratida va barcha muqaddas elchilar u bilan kelsa, keyin u o'zining shon-sharaf taxtida o'tiradi, va barcha xalqlar uning oldida yig'iladi, va u ularni bir-biridan ajratadi, xuddi

cho'pon qo'ylarni yosh echkilardan ajratganidek, va qo'ylarni o'ng tomoniga, yosh echkilarni esa chap tomoniga qo'yadi. Keyin podshoh o'ng tomonida turganlariga aytadi: Keling, Otamning muboraklari, dunyoning asosidan beri sizga tayyorlangan podshohlikni meros qilib oling. Men och edim va siz menga ovqat berdingiz, men chanqadim va siz menga ichimlik berdingiz, men begona edim va siz meni qabul qildingiz, men yalang'och edim va siz meni kiyintirdingiz, men kasal edim va siz meni ko'rgani keldingiz, men qamoqda edim va siz mening oldimga keldingiz. Keyin adolatlilar unga javob berib aytadilar: Xo'jayin, qachon sizni och ko'rib ovqatlantirdik yoki chanqoq ko'rib suv ichirdik? Qachon esa seni begona holda ko'rib, yig'dik yoki yalang'och holda ko'rib, kiyintirdik? Qachon esa seni zaif yoki qamoqda ko'rdik va sening oldingga keldik? Va javob berib, podshoh ularga shunday deydi: Rostdan aytaman sizlarga, mening eng kichik birodarlarimdan birortasiga nima qilgan bo'lsangiz, menga qilgansizlar. Keyin u chap tomonda turganlar ga ham shunday deydi: Mening oldimdan keting, ey la'natlangan lar! Shayton va uning elchilari uchun tayyorlangan abadiy olov ga boring. Men och edim, va siz menga yeyishga bermadigiz, men chanqadim, va siz menga ichishga bermadigiz, men begona edim, va siz meni qabul qilmadigiz, men yalang'och edim, va siz meni kiyintirmadigiz, men zaif edim va qamoqda edim, va siz meni ziyorat qilmadigiz. Keyin ular unga javob berib, o'zlari aytadilar: Xo'jayin, qachon sizni och yoki chanqoq yoki begona yoki yalang'och yoki zaif yoki qamoqda ko'rdik va sizga xizmat qilmadik? Keyin U ularga javob berib deydi: Rostdan aytaman sizlarga, qanchalik qilmagan bo'lsangiz bularning eng

kichigidan biriga, Menga ham qilmadingiz. Va bular abadiy jazoga ketadilar, lekin adolatlilar abadiy hayotga kirishadi.

26

Va shunday bo'ldiki, Iso bu barcha so'zlarni tugatganida, u o'z shogirdlariga dedi: Siz bilasizki, ikki kundan keyin Fisih bo'ladi va Insonning O'g'li xochga mixlanish uchun topshiriladi. O'shanda bosh ruhoniylar va taurot olimlari va xalqning oqsaqollari Kayafa deb atalgan bosh ruhoniyning hovlisiga yig'ilishdi, va Isoni hiyla bilan tutishlari va o'ldirishlari uchun maslahat qilishdi. Ular aytishardi: Bayramda emas, shunda xalq orasida g'alayon bo'lmasin. Iso Baytaniyada bo'lgan paytda, Moxov Shimonning uyida, bir ayol unga yaqinlashdi, u juda qimmatbaho atir solingan marmar idishni ushlab turardi va uni yotgan uning boshiga quydi. Ko'rib qolgan uning shogirdlari g'azablanib dedilar: Bu isrofning maqsadi nima? Bu atirni qimmatga sotib, pulini kambag'allarga berish mumkin edi. Iso bilgach, ularga dedi: nega bu ayolga qiyinchilik berasizlar? Chunki u menga go'zal ish qildi. Kambag'allar sizlar bilan doimo bo'ladi, lekin men sizlar bilan doimo bo'lmayman. Chunki bu ayol bu atirni mening tanamga quyib, meni dafn qilishga tayyorlash uchun qildi. Amen, men sizlarga aytaman: qayerda bu xushxabar butun dunyoda e'lon qilinsa, u yerda bu ayolning qilgan ishi ham uning yodgorligi sifatida aytiladi. Keyin o'n ikkitadan biri, Yahudo Isqariyot deb atalgan, bosh ruhoniylar tomon borib dedi: Siz menga nima bermoqchisiz, va men sizga

uni topshiraman? Va ular unga o'ttiz kumush tanga belgiladilar. Va o'sha paytdan boshlab u uni xiyonat qilish uchun qulay fursat qidirdi. Mayasiz nonlarning birinchi kunida shogirdlar Isoga kelib, unga deb so'rashdi: Fisih taomini yeyishingiz uchun sizga qayerda tayyorlashimizni xohlaysiz? U esa dedi: Shaharga borip, falonga ayting: Ustoz aytadi: Mening vaqtim yaqinlashdi, Pasxani shogirdlarim bilan senning uyingda o'tkazaman. Va shogirdlar Iso ularga buyurganidek qildilar va Pasxani tayyorladilar. Kechqurun bo'lgach, u o'n ikki shogirdlar bilan dasturxonda o'tirdi. Va ular ovqatlanayotganlarida, U dedi: Amin, sizlarga aytaman, sizlardan biri meni xiyonat qiladi. Va ular juda qattiq qayg'urib, ularning har biri Unga aytishni boshladi: Yo'qmi bu men eman, Rabbiy? U javob berib dedi: Men bilan birga idishga qo'lini botirgan kishi meni xiyonat qiladi. Insonning O'g'li u haqida yozilganidek ketadi, lekin voy o'sha odamga, uning orqali Insonning O'g'li xiyonat qilinadi; o'sha odam tug'ilmagan bo'lsa yaxshi bo'lardi. Javob berib, lekin uni topshirayotgan Yahudo dedi: albatta men emasman, ravviy? U unga deydi: Sen aytding. Ular ovqatlanayotgan paytda, Iso nonni olib va shukr qilib sindirdi va shogirdlarga berardi va dedi: oling, yeying, bu mening tanam. Va kosani olib va shukr qilib ularga berdi, aytib: hammalari undan iching, chunki bu mening qonim, yangi ahdning, ko'plar haqida gunohlarning kechirimi uchun to'kilayotgan. Lekin men sizlarga aytamanki, hozirdan boshlab tokning bu mahsulotidan o'sha kungacha ichmayman, qachonki uni sizlar bilan Otamning podshohligida yangi holda ichaman. Va madhiya aytib bo'lgach, ular Zaytun tog'iga chiqib ketishdi. Keyin Iso ularga aytadi: hammangiz men tufayli bu

kechada qoqilasizlar, chunki yozilgan, men cho'ponni uramam va podaning qo'ylari tarqalib ketadi, lekin men tiriltirildimdan keyin sizlarni Jalilaga boshlab boraman. Javob berib, Petros unga dedi: Agar hammalar Senda xafa bo'lsalar, men hech qachon xafa bo'lmayman. Iso unga dedi: Amin, senga aytamanki, bu kechada xo'roz ovoz berishidan oldin sen meni uch marta inkor qilasan. Pyotr unga aytdi: agar men sen bilan birga o'lishim kerak bo'lsa ham, seni inkor qilmayman. Xuddi shunday, barcha shogirdlar ham shunday dedilar. Keyin Iso ular bilan Getsemani deb atalgan joyga keladi va shogirdlarga aytadi: Men u yerga borib ibodat qilgunimcha shu yerda o'tirib turing. Va Butrusni va Zabadiyning ikki o'g'lini olib, qayg'urmoq va tashvishlanmoqqa boshladi. Keyin Iso ularga aytadi: Mening ruhim o'limgacha juda qayg'uli, shu yerda qoling va men bilan hushyor bo'ling. Va oldinga ozgina borib, u yuzining ustiga tushdi, ibodat qilib va aytdi: Otam, agar mumkin bo'lsa, bu kosachoq mendan o'tsin, lekin men xohlaganimdek emas, balki Sen xohlaganing kabi. Va u shogirdlar tomon keladi va ularni uxlab yotgan holda topadi, va Butrusga aytadi: shunday qilib, siz bir soat men bilan hushyor turishga qodir bo'lmadingizmi? Hushyor turing va ibodat qiling, shunda siz vasvasaga kirmaysiz. Ruh albatta ishtiyoqli, lekin tana zaif. Yana ikkinchi marta ketib, ibodat qildi va dedi: Otam, agar bu kosa mendan o'tib keta olmasa, agar uni ichmasam bo'lmasa, sening irodang amalga oshsin. Va kelib, ularni yana uxlayotgan holda topadi, chunki ularning ko'zlari og'irlashgan edi. Va ularni qoldirib, yana ketib uchinchi marta xuddi shu so'zni aytib ibodat qildi, keyin o'z shogirdlariga keldi va ularga dedi: endi uxlaysizlarmi

va dam olasizlarmi? Mana, vaqt yaqinlashdi va Insonning O'g'li gunohkorlarning qo'llariga topshirilmoqda. Tur o'rningizdan turingiz, boraylik! Mana, meni xiyonat qiluvchi yaqinlashdi. Va u hali gapirayotgan edi, mana, Yahudo, o'n ikki kishidan biri keldi va u bilan birga bosh ruhoniylar va xalq oqsoqollaridan yuborilgan qilichlar va tayoqlar bilan katta olomon keldi. Va uni xiyonat qiluvchi ularga belgi berdi va dedi: Men kimni o'psam, o'sha u, uni ushlab oling. Va u darhol Isoga yaqinlashib, Salom, Ravvin! dedi va uni o'pdi. Isa esa unga dedi: do'stim, sen buning uchun kelgansen. Keyin yaqinlashib, ular Isoning ustiga qo'l qo'ydilar va uni ushladilar. Va mana, Iso bilan birga bo'lganlardan biri qo'lini cho'zib, o'z qilichini oldi va oliy ruhoniyning qulini urib, uning qulog'ini kesib oldi. Keyin Iso unga dedi: Qilichingni o'z joyiga qaytar, chunki qilich olganlarning barchasi qilichdan o'ladi. Yoki sen o'ylaysanmi, men hozir otamni chaqira olmasligimni? U menga o'n ikkitadan ko'proq legion elchilar beradi. Unda yozuvlar qanday bajarilsin, chunki shunday bo'lishi kerak? O'sha soatda Iso olomonlarga dedi: Qaroqchiga qarshi chiqqandek qilichlar va yog'ochlar bilan meni tutmoq uchun chiqdingizmi? Har kuni sizlarning oldingizda ibodatxonada o'tirib o'rgatardim, lekin meni tutmadingiz. Biroq bularning hammasi shunday bo'ldiki, payg'ambarlarning yozuvlari bajarilsin. Keyin barcha shogirdlar uni tashlab, qochib ketishdi. Isoni qo'lga olganlar uni oliy kohin Kayafaning oldiga olib ketishdi, u yerda ilohiyotshunoslar va oqsoqollar yig'ilgan edi. Pyotr esa unga uzoqdan ergashib, bosh ruhoniyning hovlisigacha bordi va ichkariga kirib, yordamchilar bilan o'tirib, oxirini ko'rish uchun kutdi. Bosh ruhoniylar va

oqsoqollar va butun kengash Iso haqida yolg'on guvohlik qidirishardi, shunday ki uni o'limga mahkum qilsinlar, va topolmadilar. Va ko'plab yolg'on guvohlar kelganida ham topolmadilar. Keyinroq esa yaqinlashib, ikki yolg'on guvoh dedi: bu kishi dedi, men Xudoning ma'badini buzishga qodirman va uch kun ichida uni qurishga qodirman. Va bosh ruhoniy o'rnidan turib unga dedi: hech narsa javob bermayapsanmi? Bu odamlar senga qarshi nima guvohlik berishyapti? Ammo Iso jim bo'lib turdi. Va javob berib, bosh ruhoniy unga dedi: men seni tirik Xudoga qasam beraman, bizga aytgin, sen Masih, Xudoning O'g'limisan yoki yo'qmi. Iso unga dedi: Sen aytding. Lekin men sizlarga aytaman: bundan buyon siz Insonning O'g'lini Qudratning o'ng tomonida o'tirgan va osmon bulutlari ustida kelayotgan ko'rasizlar. Keyin bosh ruhoniy o'z kiyimlarini yirtdi va dedi: U kufrlik qildi! Bizga yana guvohlar kerakmi? Mana, endi siz uning kufrini eshitdingiz; sizga qanday tuyuladi? Ular esa javob berib aytdilar: U o'limga aybdor. Keyin ular uning yuziga tupurdilar va uni mushtladilar, boshqalari esa uni urib aytdilar: Bizga bashorat qil, Masih, seni urgan kim? Petros esa hovlida tashqarida o'tirardi, va unga bir xizmatkor ayol yaqinlashib dedi: Sen ham Galileyalik Iso bilan edingsan. U lekin ularning hammasi oldida inkor qilib, dedi: Men nima deyotganingni bilmayman. U darvozaga chiqib ketganida, boshqa bir ayol uni ko'rdi va u yerda bo'lganlarga dedi: Bu ham Nazaralik Iso bilan edi. Va u yana qasam ichib, Men bu odamni tanimayman deb inkor qildi. Biroz vaqt o'tgach, yonida turganlar Petroga yaqinlashib dedilar: Haqiqatan ham sen ham ulardan birisan, chunki nutqing seni fosh qiladi. Keyin u la'nat

qilishni va qasam ichishni boshladi: Men bu odamni tanmayman. Va darhol xo'roz qichqirdi. Va Pyotr Iso unga aytgan so'zini eslab qoldi: Xo'roz qichqirishidan oldin sen meni uch marta inkor qilasan, va tashqariga chiqib, achchiq yig'ladi.

27

Tong bo'lganda, barcha bosh ruhoniylar va xalqning oqsoqollari Isoga qarshi maslahat qildilar, shunda uni o'limga mahkum qilsinlar. Uni bog'lab, olib ketdilar va hokimga Pontiy Pilatga topshirdilar. Keyin Yahudo, uni topshirgan odam, uning hukm qilinganini ko'rib, pushaymon bo'lib, o'ttiz kumush tangani bosh ruhoniylarga va oqsoqollarga qaytarib berdi va dedi: gunoh qildim, begunoh qonni topshirib. Ular esa dedilar: Bu bizga nima aloqasi bor? Siz ko'rasiz. Va u kumush pullarni ibodatxonaga tashladi va chekinib ketdi, keyin borib o'zini osib qo'ydi. Bosh ruhoniylar kumush tangalarini olib, dedilar: Ularni xazinaga tashlash mumkin emas, chunki bu qon haqi. Va maslahat olib, ular o'sha pullardan kulolning dalasini sotib oldilar, chet elliklarni dafn qilish uchun; shuning uchun o'sha dala qon dalasi deb atalgan bugungi kungacha. O'shanda Yeremiya payg'ambar orqali aytilgan so'z ro'yobga chiqdi: Va ular o'ttiz kumush tangani oldilar - Isroil o'g'illari tomonidan baholangan kishining narxini, va ularni kulolning dalasiga berdilar, xuddi Rabbiy menga buyurganidek. Iso esa rahbar oldida turdi; va rahbar undan so'rab dedi: sen yahudiylarning podshohi ekansan? Iso esa unga dedi: Sen aytasan. Va u bosh

ruhoniylar va oqsoqollar tomonidan ayblanayotganida, hech narsa javob bermadi. Keyin Pilat unga dedi: Ularning senga qarshi qancha guvohlik berayotganini eshitmayapsanmi? Va u unga birorta ham so'z bilan javob bermadi, shunday qilib rahbar juda hayratga tushdi. Bayramga ko'ra, rahbar olomonga ular xohlagan mahbusni ozod qilishga o'rganib olgan edi. Ular o'sha paytda Barabba deb ataladigan taniqli bir mahbusga ega edilar. Demak, ular yig'ilganlarida, Pilat ularga dedi: Kimni xohlaysizlar, men sizlar uchun ozod qilaman? Barabbasmi yoki Masih deb atalgan Isomi? U bilardi, chunki uni hasad tufayli topshirgan edilar. U platformada o'tirganida, uning xotini unga xabar yuborib dedi: Sen o'sha adolatli odam bilan hech qanday ish ko'rma, chunki men bugun tushimda u tufayli ko'p azob chekdim. Bosh ruhoniylar va oqsoqollar olomonlarni Barabbasni so'rashlari va Isoni yo'q qilishlari uchun ko'ndirishdi. Javob berib, rahbar ularga dedi: Ikkitadan qaysisini men sizga ozod qilishimni xohlaysizlar? Ular esa dedilar: Barabba. Pilat ularga aytadi: xo'sh men Masih deb atalgan Iso bilan nima qilaman? Hammasi unga deyishdi: U xochga mixlansin! Lekin rahbar dedi: U qanday yomonlik qildi? Lekin ular haddan tashqari qichqirib aytishdi: u xochga mixlansin. Pilat hech narsa foyda bermasligini, balki ko'proq g'ala-g'ovur bo'layotganini ko'rib, suv olib, olomon oldida qo'llarini yuvdi va dedi: Men bu adolatli odamning qonidan aybsizman, siz o'zingiz ko'rasizlar. Va barcha xalq javob berib aytdi: Uning qoni ustimizga va bizning bolalarimizning ustiga. Keyin u ularga Barabbasni ozod qildi, Isoni esa qamchilab topshirdi, shunda U xochga mixlansin. Keyin rahbarning

askarlari Isoni olib, praetorium ichiga butun cohortni uning ustiga yig'ishdilar. Uni yechib, unga qizil choponni kiydirishdilar va tikanlardan toj to'qib, uning boshiga qo'yishdilar va qamishni uning o'ng qo'liga qo'yishdilar. Uning oldida tiz cho'kib, uni masxara qilib aytishdilar: Salom, yahudiylarning shohi! Va unga tupurib, qamishni olishdi va uning boshiga urishdilar. Va qachon ular uni masxara qilishdi, ular undan mantiyani yechishdi va unga o'z kiyimlarini kiydirishdi, va uni xochga mixlash uchun olib ketishdi. Chiqib ketayotganlarida ular Kuriniyalik bir odamni topdilar, ismi Shimon edi, uni xochni ko'tarishga majbur qildilar. Va Golgotha deb atalgan joyga kelib, bu bosh suyagi joyi deb atalgan, ular unga o't bilan aralashtirilgan sirka ichishga berdilar, va tatib ko'rib, u ichishni xohlamadi. Uni xochga mixlab, ular uning kiyimlarini qur'a tashlab bo'lishib oldilar va o'tirib, u yerda uni kuzatib turdilar. Va ular uning boshining ustiga ayblov yozuvini qo'ydilar: Bu Iso, yahudiylarning podshohi. Keyin u bilan birga ikki qaroqchi xochga mixlandi, biri o'ng tomondan va biri chap tomondan. Yonidan o'tayotganlar esa uni haqorat qilishardi, boshlarini qimirlatib va deyishardi: Ma’badni buzuvchi va uni uch kunda quradigan, o'zingni qutqar; agar sen Xudoning o'g'li bo'lsang, xochdan tush. Xuddi shunday bosh ruhoniylar ham kotiblar va oqsoqollar va fariseylar bilan masxara qilib deyishdi: Boshqalarni qutqardi, o'zini qutqara olmaydi; agar Isroil shohi bo'lsa, tushsin hozir xochdan va ishonaylik unga; Xudoga ishondi, qutqarsin hozir uni, agar xohlasa uni; chunki aytdi: Xudoning o'g'liman. Va xuddi shunday uning bilan xochga mixlangan qaroqchilar ham uni haqorat qilishdi. Oltiinchi

soatdan boshlab to'qqizinchi soatgacha butun yer yuzasida zulmat cho'kdi. To'qqizinchi soat atrofida Iso baland ovoz bilan baqirib dedi: Eli, Eli, lima sabaqtani? Bu shunday, Xudoyim, Xudoyim, nega meni tashlab ketding? Ba'zilar esa u yerda turganlardan eshitib, Bu Ilyosni chaqiryapti, deyishardi. Va darhol ulardan biri yugurib kelib, shimgichni olib, sirkaga to'ldirib, qamishga o'rab, uni ichirdi. Ammo qolganlar: Qo'y, Ilyos uni qutqarish uchun keladimi, ko'ramiz, deyishdi. Iso esa yana baland ovoz bilan qichqirib, ruhini topshirdi. Va mana, ma'badning pardasi yuqoridan pastgacha ikkiga yirtildi, va yer silkinildi va toshlar yorildi, va qabrlar ochildi va uxlab yotgan muqaddaslarning ko'p jasadlari ko'tarildi, va qabrlardan chiqib, uning tirilishidan keyin muqaddas shaharga kirdilar va ko'pchilikka ko'rindilar. Yuzbohi va uning bilan Isoni qo'riqlayotganlar zilzilani va sodir bo'lgan voqealarni ko'rib, juda qattiq qo'rqib ketishdi va Haqiqatan, bu Xudoning O'g'li edi deb aytishdi. U yerda ko'p ayollar ham bor edi, uzoqdan tomosha qilayotgan, ular Isoga Jaliladan ergashgan edi, unga xizmat qilib; ularning orasida Maryam Magdaliyalik edi, va Maryam Yoqub va Yusufning onasi, va Zabadiyning o'g'illarining onasi. Kechqurun bo'lganda, Arimateyadan boy bir odam keldi, ismi Yusuf, u ham o'zi Isoga shogird bo'lgan edi; bu kishi Pilatga yaqinlashib, Isoning jasadini so'radi. Keyin Pilat jasadni qaytarib berishni buyurdi. Va tanani olib, Yusuf uni toza zig'ir mato bilan o'rab oldi va uni o'zining yangi qabrida qo'ydi, u toshdan o'yib yasagan edi, va katta toshni qabrning eshigiga dumalatib qo'yib, ketib qoldi. U yerda Magdalalik Mariya va boshqa Mariya qabr ro'parasida o'tirishardi. Ertasiga, ya'ni tayyorgarlikdan keyin

bo'lgan kun, bosh ruhoniylar va Farizilar Pilatning oldiga yig'ilishdi va deyishdi: janob, biz esladik, o'sha yolg'onchi tirikligida aytgan edi, uch kundan keyin men tikrilaman. Shuning uchun buyuring, qabr uchinchi kungacha xavfsiz qilinsin, shundoq bo'lmasinki, uning shogirdlari tunda kelib uni o'g'irlab ketib, xalqga U o'liklardan tirildi desinlar, va oxirgi adashish birinchisidan yomonroq bo'ladi. Pilat ularga dedi: Sizda qo'riqchi bor, boring va o'zingiz bilganingizdek mustahkamlang. Ular esa ketib, qabr toshini muhrlab, soqchi bilan birga uni xavfsiz qildilar.

28

Shanba kunining kechida, haftaning birinchi kuniga tong otayotganda, Magdalali Maryam va boshqa Maryam qabrni ko'rish uchun kelishdi. Va mana, katta zilzila yuz berdi, chunki Rabbning farishtasi osmondan tushib, yaqinlashdi va toshni eshikdan dumalatib yubordi hamda uning ustida o'tirdi. Uning qiyofasi chaqmoqdek va kiyimi qordek oppoq edi. Uning qo'rquvidan qo'riqchilar silkinib ketishdi va o'liklardek bo'lib qolishdi. Javob berib, xabarchi ayollarga dedi: Siz qo'rqmang; men bilaman, chunki siz xochga mixlangan Isoni qidiryapsizlar; u bu yerda emas; chunki u tirildi, xuddi aytganidek. Keling, Rabbiy yotgan edi joyni ko'ring. Va tezlik bilan borib, uning shogirdlariga ayting ki, u o'liklardan tirildi, va mana, u sizlardan oldin Jalilaga boradi, u yerda uni ko'rasizlar, mana, men sizlarga aytdim. Va ular qabrdan tezda qo'rquv va katta quvonch bilan

chiqib, uning shogirdlariga xabar berish uchun yugurishdi. Ular uning shogirdlariga xabar berish uchun ketayotganlarida, mana Iso ularga duch keldi va dedi: xursand bo'ling. Ular esa yaqinlashib, uning oyoqlarini ushlab oldilar va unga sajda qildilar. Keyin Iso ularga dedi: Qo'rqmang, boring, mening akalarimga xabar bering, ular Jaliligaga borishlari uchun, va u yerda ular meni ko'radilar. Ular ketayotganlarida, mana, qo'riqchilardan ba'zilari shahar ichiga kelib, oliy ruhoniylarga sodir bo'lgan barcha narsalarni xabar berishdi. Va ular oqsoqollar bilan birga yig'ilib, maslahat qilgandan so'ng, askarlarga yetarli miqdorda kumush tangalar berib, shunday deyishdi: Ayting-chi, uning shogirdlari kechasi kelib, biz uxab yotganimizda uni o'g'irlab ketishdi. Va agar bu rahbar huzurida eshitilsa, biz uni ishontiramiz va sizlarni g'amsiz qilamiz. Ular esa kumush tangalarni olib, ularga o'rgatilganidek qildilar. Va bu gap yahudiylar orasida bugungi kungacha tarqaldi. O'n bir shogird Galileyaga, Iso ularga tayinlagan tog'ga ketdilar. Va uni ko'rib, ular unga sajda qildilar, lekin ba'zilari shubhalandilar. Va Iso yaqinlashib, ularga deb gapirdi: Menga osmonda va yer ustida barcha hokimiyat berildi. Borib, barcha millatlarni shogird qiling, ularni Otaning va O'g'ilning va Muqaddas Ruhning nomiga cho'mdiring, ularni men sizlarga buyurgan barcha narsalarni saqlashga o'rgating; va mana, men sizlar bilan barcha kunlarda asr tugaguniga qadar birgaman. Omin.

Marko Injili

1

Iso Masih, Xudoning o'g'lining xushxabarining boshlanishi. Payg'ambarlar ichida yozilgan bo'lgani kabi, mana men o'z xabarchiimni sening yuzingdan oldin yuboraman, u sening yo'lingni sening oldingda tayyorlaydi; sahroda baqirayotganning ovozi, Rabbning yo'lini tayyorlang, uning so'qmoqlarini to'g'ri qiling, Yahyo sahroda suvga cho'mdirdi va gunohlarning kechirilishiga tavba suvga cho'mdirishini e'lon qildi. Va butun Yahudiya yeri va Ierusalimliklari uning oldiga chiqib ketardi, va ularning barchasi Iordan daryosida u tomonidan suvga cho'mdirilardi, o'zlarining gunohlarini tan olib. Yahyo tuya sochlarini kiygan va belida teri kamar taqib yurgan, chigirtka va yovvoyi asal yegan edi. Va u shunday deb e'lon qilardi: Mendan keyin mendan kuchliroq odam keladi, men egilib uning sandallarining tasmalarini yechishga ham loyiq emasman. Men haqiqatan sizlarni suvda suvga cho'mdirdim, lekin u sizlarni Muqaddas Ruhda suvga cho'mdiradi. Va shunday bo'ldiki, o'sha kunlarda Iso Jalilaning Nosira shahridan keldi va Yahyo

tomonidan Iordan daryosida suvga cho'mdirildi. Va darhol suvdan chiqib, u osmonlarning yorilib ochilganini ko'rdi va Ruhni kaptar kabi uning ustiga tushayotganini ko'rdi; va osmonlardan ovoz keldi: Sen Mening sevikli O'g'limsan, senda Men xursand bo'ldim. Va darhol Ruh uni sahroga haydab chiqardi, va u o'sha yerda sahroda qirq kun Shayton tomonidan sinovdan o'tkazildi, va yovvoyi hayvonlar bilan birga edi, va xabarchilar unga xizmat qilishdi. Yahyo topshirilganidan keyin, Iso Jalilaga keldi, Xudoning Saltanati haqidagi xushxabarni e'lon qilib va dedi ki, vaqt to'ldi va Xudoning Saltanati yaqinlashdi; tavba qiling va xushxabarga ishoning. Galilaya dengizi yonida yurib, u Shimon va Shimonning ukasi Andreyni ko'rdi, ular dengizda to'r tashlayotgan edi; chunki ular baliqchilar edi. Va Iso ularga dedi: mening orqamdan keling, va men sizlarni odamlarning baliqchilari qilaman. Va ular darhol o'zlarining to'rlarini qoldirib, unga ergashdilar. Va u yerdan ozgina oldinga borgach, Zabadiyning o'g'li Yoqub va uning ukasi Yuhannonni ko'rdi, ular kemada to'rlarni tuzatayotgan edilar, va darhol ularni chaqirdi. Va ular o'zlarining otasi Zabadiyni yollanganlar bilan kemada qoldirib, uning orqasidan ketishdi. Va ular Kafarnahumga kirdilar va darhol sabbatda jamoatga kirib, u o'rgatdi. Va ular uning ta'limidan hayratda qolishdi, chunki u ularga vakolatga ega bo'lgan kabi o'rgatardi, ilohiyotshunoslar kabi emas. Va ularning yig'ilishida nopok ruhli bir odam bor edi, va u baqirib dedi: Ea, bizga va senga nima, Iso Nosiralik? Sen bizni yo'q qilish uchun keldingmi? Men bilaman sen kimsanligingni - Xudoning muqaddasi. Va Iso unga tanbeh berib dedi: Jim bo'l va undan chiq! Va nopok ruh uni talvasaga solib,

baland ovoz bilan qichqirib, undan chiqib ketdi. Va hammalar hayratda qolishdi, shunday qilik o'zlari bilan muhokama qilishib deyishdi: bu nima? Kim bu yangi ta'limot, chunki u hokimiyat bilan nopok ruhlarga buyuradi va ular unga itoat qiladilar? Uning shuhrati darhol Jalilaning butun atrofdagi hududiga tarqaldi. Va ular jamoatxonadan chiqib ketganlaridan so'ng darhol Yoqub va Yuhannon bilan birga Simon va Andreyning uyiga keldilar. Simonning qaynonasi isitmadan azob chekib yotgan edi. Va darhol ular unga u haqida gapirib berishdi. Va u yaqinlashib, uning qo'lidan ushlab uni ko'tardi, va isitma uni darhol tark etdi, va u ularga xizmat qila boshladi. Kechqurun bo'lganda, quyosh botganida, ular unga barcha kasal odamlarni va jinlar tomonidan egallanganlarni olib kelishdi. Va butun shahar eshik tomon yig'ilgan edi, va u turli kasalliklar bilan yomon ahvolda bo'lgan ko'plarni davoladi, va ko'p jinlarni haydab chiqardi, va jinlarga gapirish uchun ruxsat bermadi, chunki ular uni Masih ekanligini bilishgan. Va tong otguncha, kechaning o'zida turdi-da, chiqib ketdi va cho'l joyga bordi, u yerda ibodat qildi. Va Shimon va u bilan birga bo'lganlar uni quvib ketishdi, va uni topib, unga deyishdilar ki, hamma seni qidiryapti. Va u ularga dedi: Keling, qo'shni shaharlarga boraylik, shunda men u yerda ham va'z qilaman, chunki men shu maqsadda chiqib kelganman. U butun Jalila bo'ylab ularning jamoalarida va'z qilar va jinlarni haydab chiqarar edi. Va unga bir moxov keldi, unga iltijo qilib, uning oldida tiz cho'kib va unga dedi: Agar xohlasang, meni tozalashga qodirssan. Iso esa rahm qilib, qo'lini cho'zdi va unga tekkizdi hamda unga dedi: Xohlayman, toza bo'l. Va u shunday deganida,

darhol uning moxovi ketdi va u tozalandi. Va unga qattiq ogohlantirgan holda, darhol uni haydab yubordi va unga deydi: Qarang, hech kimga hech narsa demaymiz, lekin boring, o'zingizni ruhoniyga ko'rsating va o'zingizning tozalanishingiz haqida Muso buyurgan narsalarni ularga guvohlik uchun taqdim eting. U chiqib ketganidan keyin so'zni ko'p e'lon qila boshladi va tarqata boshladi, shunday qilib u endi ochiq holda shaharga kira olmasdi, lekin tashqarida cho'l joylarda turardi, va odamlar uning oldiga hamma tomondan kelib turdilar.

2

Va u bir necha kundan keyin yana Kapernaumga kirdi va uning uyda ekanligi eshitildi. Va darhol ko'plar yig'ilishdi, shunday qilib endi sig'dirish mumkin emas edi, hatto eshik yonida ham joy yo'q edi, va u ularga so'zni gapirardi. Va ular uning oldiga falajli odamni olib kelishadi, uni to'rt kishi ko'tarib kelishadi. Ular olomon tufayli unga yaqinlasha olmadilar, shuning uchun u turgan joyda tomni ochdilar va teshib, to'shakni tushirdilar, uning ustida falajli odam yotgan edi. Iso ularning iymonini ko'rib, falajliga dedi: Bolam, senga gunohlaring kechirildi. Ammo ba'zi tavrotochilar u yerda o'tirib, o'z yuraklarida fikr yuritishardi: Bu odam nima uchun shunday kufrlik gaplarni gapiryapti? Kim gunohlarni kechira oladi, faqat yagona Xudo bundan tashqari? Va Iso o'z ruhi bilan ular ichlarida shunday mulohaza qilayotganlarini darhol bilib olib, ularga dedi: Nega yuragingizda bu narsalar haqida mulohaza qilmoqdasizlar?

Nima osonroq: falajlangan odamga Seniki gunohlar kechirilgan deyish yoki Tur va to'shagingni ko'tarib yur deyish? Lekin siz bilishingiz uchun ki, Insonning O'g'li yerda gunohlarni kechirish huquqiga ega, falajlangan odamga aytadi: Senga aytaman, tur va to'shagingni ko'tar va uyingga bor. Va u darhol turdi va to'shakchani ko'tarib, hammaning oldida chiqib ketdi, shunday qilib hamma hayratda qoldi va Xudoni ulug'lab: Biz hech qachon bunday ko'rmagan edik deyishdi. Va u yana dengiz yonidan chiqdi, va butun olomon uning oldiga keldi, va u ularni o'rgatdi. Va u o'tib ketayotganda, Alfayning o'g'li Levini soliq idorasida o'tirganini ko'rdi va unga dedi: menga ergash. Va o'rnidan turib, uning ortidan ergashdi. Va shunday bo'ldiki, u o'z uyida dasturxonda yotganida, ko'plab soliq yig'uvchilar va gunohkorlar Iso va uning shogirdlari bilan birga dasturxonda yotishardi, chunki ular ko'p edi va unga ergashgan edilar. Va ilohiyotshunoslar va Farizilar uni soliq yig'uvchilar va gunohkorlar bilan ovqatlanayotganini ko'rib, uning shogirdlariga deyishdi: Nega u soliq yig'uvchilar va gunohkorlar bilan yeydi va ichadi? Va Iso eshitib, ularga deydi: Kuchlilarga shifokor kerak emas, balki kasal bo'lganlarga kerak. Men adolatlilarni chaqirish uchun emas, balki gunohkorlarni tavbaga chaqirish uchun keldim. Va Yahyoning shogirdlari va Farisiylarning shogirdlari ro'za tutayotgan edilar. Va ular kelib, unga deyishadi: Nega Yahyoning shogirdlari va fariseylarning shogirdlari ro'za tutadilar, lekin sening shogirdlaring ro'za tutmaydilar? Va Iso ularga dedi: kuyov ular bilan birga bo'lgan paytda, to'y xonasining o'g'illari ro'za tutishga qodir emasmi? Qancha vaqt ular kuyovni o'zlari bilan birga ega bo'lsalar, ular

ro'za tutolmaydilar. Lekin kunlar keladi, qachon kuyov ulardan olib ketilsa, va keyin o'sha kunlarda ular ro'za tutadilar. Hech kim eski kiyimga qisqartirilmagan matodan yamoq tikmaydi, aks holda yangi yamoq eskisidan to'liqligini olib ketadi va yirtiq yanada yomonroq bo'ladi. Va hech kim yangi sharobni eski tulumlarga tashlamaydi, agar shunday qilsa, yangi sharob tulumlarni yorib yuboradi, va sharob to'kilib ketadi va tulumlar halok bo'ladi, lekin yangi sharobni yangi tulumlarga qo'yish kerak. Va shunday bo'ldiki, u shabbat kunida don dalalaridan o'tib ketayotgan edi va uning shogirdlari boshoqlarni yulib olib, yo'l ochishga kirishdilar. Va Farizilar unga deyishardi: Qara, ular shanba kunlarida ruxsat etilmagan narsani qilyaptilar. Va u ularga deyardi: Hech qachon o'qimadingizmi, Dovud nima qilganini, qachonki u va uning hamrohlari ehtiyojga uchragan va och qolgan edilar? U Abiatar oliy ruhoniy davrida Xudoning uyiga qanday kirdi va taqdimot nonlarini yedi — ularni yeyish faqat ruhoniylarga ruxsat berilgan edi — va u bilan birga bo'lganlarga ham berdi? Va u ularga deyardi: Shabbat odam uchun yaratildi, odam Shabbat uchun emas; shuning uchun Insonning O'g'li Shabbatning ham egasidir.

3

Va U yana jamoatga kirdi va u yerda qo'li qurib qolgan odam bor edi. Va ular uni kuzatib turishardi, agar u shabat kunida uni davolab bersa, uni ayblashlari uchun. Va u quruq qo'li bo'lgan odamga deydi: O'rtaga tur. Va u ularga deydi: shanba kunlarida

yaxshilik qilish mumkinmi yoki yomonlik qilish? Ruhni qutqarish yoki o'ldirish? Ular esa jim turishdi. Va U ularga g'azab bilan atrofiga qarab, ularning yuragining qattiqligi ustidan chuqur qayg'urib, odamga dedi: qo'lingni cho'z. Va u cho'zdi va uning qo'li boshqa qo'li kabi sog'lom holga keltirildi. Va Farisaylar chiqib ketib, darhol Herodianlar bilan unga qarshi kengash qildilar, uni yo'q qilishlari uchun. Va Iso o'z shogirdlari bilan dengiz tomon chekindi, va ko'p olomon Jaliladan unga ergashdi, va Yahudiyadan va Quddusdan va Idumeyadan va Iordan daryosining narigi tomonidan, va Tur va Saydon atrofidagilar, ko'p olomon, u qancha ishlarni qilayotganini eshitib, uning oldiga kelishdi. Va u o'z shogirdlariga dedi: kichik qayiq unga tayyor tursin olomon tufayli, ular uni bosmasligi uchun, chunki u ko'plarni davolagan edi, shuning uchun kasalligi bo'lganlar unga tegish uchun uning ustiga yiqilardi, va nopok ruhlar uni ko'rganlarida uning oldiga yiqilib Sen Xudoning O'g'lisan deb qichqirardi. Va u ularga ko'p tanbeh berdi, shunda ular uni oshkor qilmasinlar. Va u tog'ga ko'tarildi va o'zi xohlagan kishilarni chaqirdi, va ular uning oldiga keldilar. Va u o'n ikkitani tayinladi, ular u bilan bo'lishlari uchun va u ularni va'z qilishga yuborishi uchun va kasalliklarni davolash va jinlarni haydash hokimiyatiga ega bo'lishlari uchun; va u Shimunning ustiga Butrus nomini qo'ydi, va Zabadiyning o'g'li Yoqub va Yoqubning ukasi Yuhannoni; va u ularga Boanerges nomlarini qo'ydi, bu momaqaldiroqning o'g'illari degani; va Andreasni va Filippni va Bartolomeyni va Mattoni va Tomasni va Alfayning o'g'li Yoqubni va Taddeyni va Kan'oniy Shimunni va Isqariyot Yahudoni, u ham uni topshirgan

edi. Va ular uyga kelmoqdalar, va yana olomon yig'ilmoqda, shunday qilib ular hatto non yeyishga qodir emas edilar. Va eshitganlar uning yonidan uni ushlab olish uchun chiqdilar, chunki ular u hayratda qoldi deb aytishardi. Va Quddusdan tushgan yozuvchilar aytayotgan edilar ki, u Beelzebulga ega va jinlar hukmdori orqali jinlarni haydaydi. Va ularni chaqirib olganidan keyin, ularga masallar bilan aytdi: Shayton shaytonni qanday qilib haydab chiqara oladi? Va agar podshohlik o'ziga qarshi bo'linsa, o'sha podshohlik tura olmaydi; va agar uy o'ziga qarshi bo'linsa, o'sha uy tura olmaydi. Va agar Shayton o'ziga qarshi ko'tarilgan va bo'lingan bo'lsa, u turolmaydi, balki oxiri kelgan. Hech kim kuchli odamning uyiga kirib, uning mol-mulkini talon-taroj qila olmaydi, agar avval o'sha kuchli odamni bog'lamasa. Shundagina uning uyini talon-taroj qiladi. Haqiqatan sizlarga aytamanki, insonlarning o'g'illariga barcha gunohlar va kufr gaplar kechiriladi, qancha kufr gapirmasin. Lekin kim Muqaddas Ruhga qarshi kufr gapirsa, abadiy kechirilishi yo'q, balki abadiy hukm ostida aybdordir, chunki ular nopok ruhga ega deb aytishardi. Demak, uning onasi va birodarlari kelmoqdalar va tashqarida turib, uni chaqirish uchun unga odam yubordilar. Va uning atrofida olomon o'tirgan edi, ular esa unga dedilar: Mana, onang va akalaringiz tashqarida seni izlayaptilar. Va u ularga javob berib dedi: Kim mening onam yoki mening aka-ukalarim? Va atrofiga qaragan holda, uning atrofida o'tirganlarni aylanib ko'rib, aytadi: Mana mening onam va mening aka-ukalarim; chunki kim Xudoning irodasini bajarsa, shu mening akam va mening singlim va onam hisoblanadi.

4

Va u yana dengiz yonida o'rgatishni boshladi, va uning oldiga katta olomon yig'ildi, shunday qilib u qayiqqa kirib dengizda o'tirdi, va butun olomon dengiz tomon qirg'oqda edi. Va u ularga ko'p masallar bilan o'rgatardi va o'zining ta'limida ularga aytardi: tinglanglar. Mana, ekuvchi ekin ekish uchun chiqdi. Va urug sepayotganda shunday bo'ldiki, ba'zilari yo'lga tushdi va qushlar kelib uni yeb ketishdi; boshqasi toshloq yerga tushdi, u yerda tuproq ko'p emas edi va darhol unib chiqdi, chunki tuproq chuqur emas edi, lekin quyosh chiqganda kuyib ketdi va ildizi yo'qligi uchun quridi; boshqasi tikanlar orasiga tushdi va tikanlar o'sib uni bo'g'ib qo'ydi va meva bermadi; boshqasi yaxshi tuproqqa tushdi va o'sib-ko'payib meva berdi va o'ttizta, oltmishta va yuzta hosil berdi. Va u ularga deyardi: Eshitish uchun quloqlari bor kishi eshitsin. Qachon u yolg'iz qolganda, uning atrofidakilar o'n ikki shogird bilan birga undan masalni so'rashdi. Va u ularga deyardi: sizlarga Xudoning saltanatining sirlarini bilish berilgan, lekin tashqaridagilarga hamma narsa masallarda aytiladi, shunday qilib ular ko'rib turib ko'rmasinlar, va eshitib turib tushunmasinlar, qaytib ketmasinlar va ularga gunohlar kechirilmasin deb. Va u ularga deydi: Siz bu masalni bilmaysizlarmi? Qanday qilib barcha masallarni tushunasizlar? Ekuvchi so'zni ekadi. Bular esa yo'l yonida ekilgan so'zni anglatadi, va ular eshitganda, darhol shayton kelib, ularning qalblariga ekilgan so'zni olib ketadi. Va bular xuddi shunday toshlarga ekilganlardir, ular qachonki so'zni eshitsalar, darhol

xursandlik bilan uni qabul qilishadi, va ular o'zlarida ildizga ega emaslar, lekin vaqtinchalikdirlar; keyin qiyinchilik yoki ta'qib so'z tufayli yuz berganda, darhol qoqilib ketishadi. Va bular tikalar ichiga ekilayotganlardir, so'zni eshitayotganlar, va bu zamonning tashvishlari va boylikning aldovi va qolgan narsalar haqidagi ishtahalar kirib kelib so'zni bo'g'adi va u mevasi yo'q bo'lib qoladi. Va bular yaxshi yerga ekilganlardir, ular so'zni eshitadilar va qabul qiladilar, va o'ttizta, oltmishtada va yuzta meva beradilar. Va u ularga deyardi: chiroq o'lchov idish ostiga yoki karavot ostiga qo'yilsin deb keltiriladi-ya? U shamdon ustiga qo'yilishi uchun emas-mi? Chunki hech narsa yashirin emas, agar u oshkor qilinmasa, va hech narsa maxfiy bo'lmadi, balki oshkor bo'lishi uchun. Agar kimdir eshitish uchun quloqlarga ega bo'lsa, u eshitsin. Va u ularga deyardi: nima eshitayotganingizga e'tibor bering. Qaysi o'lchov bilan o'lchasangiz, sizga shunday o'lchanadi va sizga eshitayotganlarga qo'shiladi. Kimda bor bo'lsa, unga beriladi, va kimda yo'q bo'lsa, unda bor bo'lgan narsasi ham undan olinadi. Va u dedi: Xudoning saltanati shundaydir, xuddi odam urug'ni yerga solib, kechasi va kunduzlari uxlab va turib tursa, urug qanday ekanligini o'zi bilmagan holda unib chiqib o'sadi. O'z-o'zidan yer meva beradi, chunki avval o't, keyin don boshoq, keyin boshoqda to'la don. Qachon meva pishsa, darhol o'roq yuboradi, chunki o'rim-yig'im vaqti kelgan. Va u dedi: Biz Xudoning Saltanatini nimaga o'xshatamiz? Yoki qanday misol bilan uni solishtiramiz? Xuddi xantal donasi kabi, u yerga ekilganda yer ustidagi barcha urug'lardan kichikroq; va ekilganda o'sadi va barcha sabzavotlardan kattaroq bo'ladi, va

katta shoxlar yasaydi, shunda osmon qushlari uning soyasi ostida uya qurishlari mumkin. Va u ularga so'zni shunday ko'plab masallar bilan gapirardi, xuddi ular eshitishga qodir bo'lgandek, lekin masalsiz ularga so'zni gapirmasdi; lekin o'z shogirdlariga yolg'iz hamma narsani tushuntirib berardi. Va o'sha kuni kechqurun bo'lganda, u ularga dedi: Keling, narigi tomonga o'taylik. Va olomonni qoldirib, ular uni qayiqda qanday bo'lgan bo'lsa shunday olib ketadilar, va uning bilan boshqa qayiqlar ham edi. Va katta shamol bo'roni paydo bo'ldi, to'lqinlar esa qayiqqa urilib kirardi, shunda u allaqachon suv bilan to'lib, cho'kib ketayotgan edi. Va u o'zi orqa qismda yostiqda uxlayotgan edi, va ular uni uyg'otib, unga dedilar: Ustoz, bizning halok bo'layotganimiz sizga g'am emasmi? Va u uyg'onib shamolga tanbeh berdi va dengizga dedi: Jim bo'l, og'zing berkitilsin. Va shamol to'xtadi va katta tinchlik bo'ldi. Va u ularga dedi: nega siz shunday qo'rqoqsiz? Qanday qilib sizda ishonch yo'q? Va ular katta qo'rquvdan qo'rqishdilar va bir-birlariga aytishdilar: Kim bu odam, chunki shamol va dengiz ham unga itoat qiladi?

5

Va ular dengizning narigi tomoniga, Gergesenlar yurtiga keldilar. Va u qayiqdan chiqqanida darhol qabrlardan nopok ruhli bir odam unga duch keldi, kim yashash joyini qabrlarda ega edi, va zanjirlar bilan hech kim uni bog'lay olmadi, chunki u ko'p marta kishanlar va zanjirlar bilan bog'langan edi, va

zanjirlar u tomonidan yirtilgan edi va kishanlar sindirilgan edi, va hech kim uni bo'ysundira olmadi; va butun tun va kun qabrlarda va tog'larda u baqirib va o'zini toshlar bilan kesib yurardi. Isoni uzoqdan ko'rib, yugurdi va unga sajda qildi, va baland ovoz bilan baqirib deydi: Menga va senga nima, Iso, eng oliy Xudoning O'g'li? Men seni Xudo haqqi uchun qasam qilaman, meni azoblamang. U unga shunday dedi edi: Ey nopok ruh, bu odamdan chiq! Va u undan so'radi: sening isming nima? Va u javob berib dedi: Legion mening ismim, chunki biz ko'pmiz. Va u undan ko'p iltimos qildi, shunda u ularni mamlakatdan tashqariga yubormasin. Va u yerda tog yonida boqilayotgan katta cho'chqalar podasi bor edi; va barcha jinlar undan iltijo qilib aytdilar: bizni cho'chqalarga yubor, shunda biz ularga kiramiz. Va Iso ularga darhol ruxsat berdi. Va nopok ruhlar chiqib, cho'chqalarga kirdilar, va poda qoyadan dengizga yugurdi; ular taxminan ikki ming edi, va ular dengizda cho'kib ketishdi. Va cho'chqalarni boqayotgan cho'ponlar qochib ketishdi va shahar va dalalarga xabar berishdi, va ular nima sodir bo'lganini ko'rish uchun chiqib kelishdi. Va ular Isoning oldiga kelishdi va jin chalingan, o'tirgan, kiyingan va aql-hushida bo'lgan, legionga ega bo'lgan odamni ko'rishdi va qo'rqib ketishdi. Va ko'rganlar ularga jinni egallangan odamga nima bo'lganini va cho'chqalar haqida hikoya qilib berishdi. Va ular uni o'zlarining chegaralaridan ketishga chaqira boshladilar. Va u kemaga kirish paytida, jinlangan odam undan o'zi bilan birga bo'lishiga ruxsat berishni iltimos qildi. Va u unga ruxsat bermadi, lekin unga dedi: Uyingga, o'z oilangning oldiga bor va ularga Xudo senga nima qilganini va senga rahm qilganini

xabar ber. Va u ketdi va Dekapolisda Iso unga nima qilganini e'lon qilishni boshladi, va hammalar hayratlanishdi. Va Iso qayiqda yana narigi tomonga kesib o'tganida, uning atrofiga katta olomon to'plandi va u dengiz yonida edi. Va sinagoga boshliklaridan biri keladi, ismi Yoir, va uni ko'rib uning oyoqlari oldiga yiqiladi va uni ko'p iltijo qildi, shunday deb: Mening qizchaloq juda yomon ahvolda, kelib unga qo'llaringni qo'yishing uchun, saqlansin va yashaydi. Va u bilan ketdi, va katta olomon unga ergashib borardi va ular uni siqib turishardi. Va bir ayol bor edi, o'n ikki yil qon oqishida bo'lgan, va ko'p shifokorlar tomonidan ko'p azob chekkan va o'zidagi hamma narsasini sarflagan, va hech qanday foyda ko'rmagan, balki aksincha yomonroqqa yuz tutgan, Iso haqida eshitib, olomon ichida orqadan kelib uning kiyimiga tegingan, chunki o'zida aytardi: Agar uning kiyimlariga teginsam ham, sog'ayaman. Va darhol uning qon manbai qurib qoldi va u tanasi bilan kasallikdan shifo topganini bildi. Va darhol Iso o'zida uning kuchi chiqib ketganini bilib, olomonga o'girilib, dedi: Kim mening kiyimlarimga tegdi? Va Uning shogirdlari Unga deyishdi: Sen olomonning Seni bosayotganini ko'ryapsanmi, va aytasanmi: Kim Menga tegdi? Va u buni qilgan ayolni ko'rish uchun atrofga qaradi. Ayol esa qo'rqib va titrab, o'zi ustida nima bo'lganini bilib, keldi va uning oldida yiqildi hamda unga barcha haqiqatni aytdi. Qizim, sening iymoningiz seni saqlab qoldi, tinchlik bilan boring va azobingizdan sog'lom bo'ling. Hali u gapirayotgan paytda, jamoat boshlig'ining uyidan odamlar kelib, deyishdi: Qizing vafot etdi, nega hali o'qituvchini bezovta qilyapsiz? Lekin Iso darhol aytilayotgan so'zni eshitib, sinagoga

boshlig'iga aytadi: qo'rqma, faqat ishon. Va u o'zi bilan birga hech kimga ergashishga ruxsat bermadi, faqat Petros, Yoqub va Yoqubning ukasi Yuhannoga ruxsat berdi. Va u ibodat yig'ilishi boshlig'ining uyiga keladi va shovqinni ko'radi va yig'layotganlarni va ko'p faryod qilayotganlarni, va ichkariga kirib ularga aytadi: nima uchun shovqin qilyapsizlar va yig'layapsizlar? Bola o'lmadi, lekin uxlayapti. Va ular undan masxara qilishardi. U hamma odamlarni haydab chiqarib, bolaning otasi va onasi va u bilan birga bo'lganlarni olib, bola yotgan joyiga kirdi va bolaning qo'lidan ushlab unga dedi: talita, kumi; bu tarjima qilinganda: qizcha, senga aytaman, tur. Va darhol qiz o'rnidan turdi va yurardi, chunki u o'n ikki yoshda edi. Va ular juda katta hayratda qolishdi. Va u ularga qat'iy buyurdiki, hech kim buni bilmasin, va unga ovqat berilishini aytdi.

6

Va u yerdan chiqdi va o'z vataniga keldi, va uning shogirdlari unga ergashdilar. Va shanba kuni bo'lganda, u yig'ilishda o'rgatishni boshladi, va ko'plar eshitib hayratda qolishdi va deyishdi: Bunga bularning hammasi qayerdan? Va bu unga berilgan donolik nima, va bunday mo'jizalar uning qo'llari orqali sodir bo'ladi? Bu hunarmand emas mi, Maryamning o'g'li, Yoqubning va Yusufning va Yahudoning va Shimonning akasi? Va uning opa-singillari bu yerda bizning oldimizda emas mi? Va ular undan xafa bo'lishdi. Iso ularga dedi: Payg'ambar faqat o'z

vatanida, qarindoshlari orasida va o'z uyida hurmatsiz bo'ladi. Va u yerda hech qanday mo'jiza ko'rsata olmadi, faqat bir necha kasal odamlarning ustiga qo'llarini qo'yib, ularni davoladi. Va u ularning ishonchsizligi sababli hayratda qoldi. Va u qishloqlarni aylanib o'rgatib yurardi. Va u o'n ikkitani o'ziga chaqirdi va ularni ikki-ikkitadan yuborishni boshladi va ularga nopok ruhlar ustidan hokimlik berdi va ularga buyurdiki, ular yo'lga hech narsa olmasinlar, faqat tayoqgina, sumka emas, non emas, kamar ichiga mis emas, lekin sandal bog'langan holda va ikki ko'ylak kiyinmasinlar. Va u ularga deyardi: qaysi uyga kirsangiz, o'sha yerda qoling, toki o'sha yerdan chiqib ketguningizcha; va kimlar sizlarni qabul qilmasa va sizlarni eshitmasa, o'sha yerdan chiqib ketayotganda oyoqlaringiz ostidagi changni ularga guvohlik uchun qoqib tashlang; haqiqatan aytaman sizlarga, hukm kunida Sodom yoki Gomorra uchun o'sha shaharga qaraganda ko'proq toqat qilinadigan bo'ladi. Va ular chiqib ketib, odamlar tavba qilishlari uchun va'z qildilar, va ko'p jinlarni haydab chiqardilar, va ko'p kasal odamlarni yog bilan moylashdilar va ularni davoladilar. Podshoh Hirod eshitdi, chunki uning nomi mashhur bo'lgan edi, va u deyardi: Suvga cho'mdiruvchi Yahyo o'liklardan tirildi va shu sababli uning ichida mo'jizaviy kuchlar ishlayapti. Boshqalar U Ilyos deb aytishardi, boshqalar esa U payg'ambarlardan biri kabi payg'ambar deb aytishardi. Herod eshitib aytdi: Men boshini olgan Yohanni, bu o'sha, u o'liklardan tirildi. Chunki Hirodning o'zi Yohannani qo'lga olib, uni qamoqqa tashladi va bog'ladi, Irodiada tufayli - akasi Filippning xotini, chunki u unga uylanib olgan edi. Chunki Yohyo Hirodga shunday degan edi: Akangning

xotinini olish senga ruxsat etilmagan. Herodiya unga g'azab tutdi va uni o'ldirmoqchi edi, lekin qila olmadi, chunki Hirod Yahyodan qo'rqardi, uni adolatli va muqaddas odam ekanligini bilib, va uni himoya qilardi, va undan eshitgach ko'p narsalarni qilardi va xursandlik bilan undan eshitardi. Va qulay kun yuz berganda, Hirod o'zining tug'ilgan kunida o'zining katta amaldorlariga, mingboshilariga va Jalilaning boshliqlari uchun ziyofat berdi, va Hirodiyaning qizi kirib raqsga tushdi va Hirodga hamda u bilan dasturxonda o'tirganlarga yoqdi, podshoh qizga dedi: mendan nima xohlasang so'ra, va men senga beraman. Va u unga qasam ichdi: Mendan nima so'rasang, senga beraman, hatto shohligimning yarmigacha. U chiqib ketib, onasiga dedi: Nima so'rayman? U esa dedi: Suvga cho'mdiruvchi Yahyoning boshini. Va u shoshqaloqlik bilan podshohning oldiga kirib, darhol so'rab dedi: Men xohlayman, siz menga hoziroq Yahyo Cho'mdiruvchining boshini laganda ustida berasiz. Podshoh juda qayg'uli bo'lib qoldi, lekin qasamlari va mehmonlari tufayli uni rad etishni xohlamadi. Va darhol shoh jallodini yuborib, uning boshini olib kelishni buyurdi. U ketib, uni zindonida bosh kesdi va uning boshini likopda olib kelib, qizga berdi, qiz esa uni onasiga berdi. Uning shogirdlari buni eshitib kelishdi va uning jasadini olib ketishdi, va uni qabrga qo'yishdi. Va havoriylar Isoning oldiga yig'ildilar va unga hamma narsani, nima qilganlarini va nima o'rgatganlarini xabar berdilar. Va u ularga dedi: Keling, siz o'zlaringiz alohida cho'l joyga boring va ozgina dam oling, chunki kelayotganlar va ketayotganlar ko'p edi va ular ovqatlanishga ham vaqt topolmayotgan edilar. Va ular qayiqda cho'lliq joyga ketishdi. Va

ular ularni ketayotganini ko'rdilar, va ko'pchilik ularni tanidi, va piyoda barcha shaharlardan u yerga yugurib keldilar va ulardan oldinga o'tib ketdilar va uning oldiga yig'ildilar. Va Iso chiqib borib, ko'p olomon ko'rdi va ularga rahm qildi, chunki ular cho'poni bo'lmagan qo'ylarga o'xshardi, va u ularga ko'p narsalarni o'rgatishni boshladi. Va allaqachon ko'p vaqt bo'lib ketganida, unga yaqinlashib, uning shogirdlari aytadilar ki, bu joy cho'l va allaqachon ko'p vaqt o'tdi, ularni qo'yib yubor, shunda ketib atrofdagi dalalarga va qishloqlarga o'zlari uchun non sotib olsinlar, chunki yeyishga narsalari yo'q. Lekin u javob berib ularga dedi: Siz ularga ovqat bering. Va ular unga deyishdi: Borib ikki yuz denariylik non sotib olib, ularga beramizmi yeyishlari uchun? Va u ularga deydi: qancha non sizda bor? Boring va ko'ring. Va bilgach, ular aytadilar: besh va ikki baliq. Va u ularga barcha odamlarni yashil o't ustida ziyofat guruhlari bo'lib yotqizishni buyurdi. Va ular guruhlar-guruhlar bo'lib, yuzdan va ellikdan o'tirishdi. Va U besh non va ikki baliqni olib, osmonga qaradi, duo qildi va nonlarni sindirdi hamda shogirdlariga berdi, shunda ular odamlar oldiga qo'ysinlar, va ikki baliqni hammaga bo'lib berdi. Va hammasi yedi va to'ydi, va ular bo'laklardan o'n ikki to'la savat ko'tarishdi va baliqlardan. Va nonlarni yegan erkaklar besh ming kishi edi. Va darhol u o'zining shogirdlarini kemaga chiqishga va narigi tomonga Baysaydoga oldinga borishga majbur qildi, u olomonni jo'natib yuborguncha, va ularga xayrlashib u tog'ga ibodat qilish uchun ketdi. Va kechqurun bo'lgach, qayiq dengiz o'rtasida edi, va u yolg'iz quruqlikda edi. Va ularni eshkak eshishda azoblanayotganlarini ko'rib - chunki shamol ularga qarama-

qarshi edi - tunning to'rtinchi qorovulida dengiz ustida yurib ular tomon keladi va ulardan o'tib ketishni xohladi. Ular uni dengiz ustida yurib yurganini ko'rib, u arvoh ekan deb o'ylashdi va qichqirishdi; chunki hammasi uni ko'rdi va vahimaga tushdi. Va u darhol ular bilan gapirdi va ularga dedi: jasorat qiling, men o'zim man, qo'rqmang. Va u ularga tomon qayiqqa ko'tarildi, va shamol to'xtadi, va ular o'zlarida haddan tashqari hayratda qoldilar va hayron bo'ldilar. Chunki ular nonlar haqida tushunmadilar, balki ularning yuragi qattiqlashgan edi. Va ular kesib o'tib, Gennesaret yeriga borib, langar tashladilar. Va ular kemadan chiqqanlarida, darhol uni tanib oldilar va butun o'sha atrofdagi hududni yugurib chiqdilar va to'shaklarda yomon ahvolda bo'lganlarni u yerda ekanligini eshitgan joylarga olib yurishni boshladilar; va u qayerga kirsa - qishloqlarga yoki shaharlarga yoki dalalarga - bozolarda kasallarni qo'yishardi va undan iltimos qilishardiki, hatto uning kiyimining chetiga tegishsin; va unga qancha kishi tegsa, sog'ayishardi.

7

Va fariseylar va ba'zi Tavrot olimlari Quddusdan kelib, uning oldiga yig'ildilar va uning shogirdlaridan ba'zilarini iflos qo'llar bilan, ya'ni yuvilmagan qo'llar bilan non yeyayotganini ko'rib, ularni ayblashdi. Chunki fariseylar va barcha yahudiylar agar qo'llarini mushtday yuvishmasa, ovqat yemaydilar, oqsoqollarning an'anasini tutib. Va bozordan kelganda, agar cho'milmasalar, ovqat yemaydilar. Va yana ko'p narsalar bor

ularki qabul qildilar tutishni: kosalar va ko'zalar va mis idishlar va to'shaklar yuvishlarni. Keyin fariseylar va Tavrot olimlari undan so'rashdi: Nega sening shogirdlaring oqsoqollarning an'anasiga ko'ra yurishmaydi, lekin yuvilmagan qo'llar bilan non yeyishadi? U javob berib ularga dedi ki, Ishoyo siz haqingizda yaxshi bashorat qildi, ey ikkiyuzlamachilar, qanday yozilgan: bu xalq lablari bilan meni hurmat qiladi, lekin ularning yuragi mendan uzoqda turadi; behuda esa meni sajda qiladilar, odamlarning amrlarini ta'lim qilib o'rgatib. Chunki Xudoning buyrug'ini tashlab, odamlarning an'anasini ushlab turasizlar: kosalar va piyolalarni yuvishlar hamda boshqa shunday ko'p o'xshash narsalarni qilasizlar. Va u ularga dedi: Siz Xudoning buyrug'ini bekor qilasiz, shunda o'z an'anangizni saqlaysiz. Muso aytdi, chunki: otangni va onangni hurmat qil; va otasiga yoki onasiga yomonlab gapiradigan kishi o'lim bilan o'lsin; lekin siz aytasizlar: agar odam otasiga yoki onasiga aytsa, qurbon, ya'ni sovg'a, mendan foyda olishing mumkin bo'lgan narsa, va endi unga otasiga yoki onasiga hech narsa qilishga ruxsat bermaysizlar, Xudoning so'zini o'zingiz topshirgan an'anangiz bilan bekor qilib; va shunday o'xshash ko'p narsalarni qilasizlar. Va u barcha olomonni chaqirib olganida, ularga dedi: Hammangiz mening gapimni eshiting va tushuning. Odamning tashqarisidan uning ichiga kiradigan hech narsa uni bulg'ay olmaydi, lekin ichidan chiqadigan narsalar odamni bulg'aydi. Va qachon u uyga olomondan kirganida, uning shogirdlari undan masal haqida so'rashdi. Va u ularga deydi: shunday sizlar ham tushunmaydigan odamlarsizmi? Hali tushunmaysizlarmi, tashqaridan insonga kirayotgan har qanday

narsa uni nopok qila olmaydi? chunki u uning yuragiga kirmaydi, lekin qorniga kiradi va hojatxonaga chiqadi, barcha ovqatlarni tozalab. U aytardi: Odamdan chiqayotgan narsa, o'sha odamni ifloslashtiradi. Ichkaridan, chunki odamlarning yuragidan yomon fikrlar chiqadi: zinolar, buzuqliklar, qotilliklar, o'g'irliklar, ochko'zliklar, yomonliklar, yolg'on, bepardalilik, yomon ko'z, haqorat, takabburlik, ahmoqlik. Bularning barchasi yomonliklar ichkaridan chiqadi va odamni iflos qiladi. Va u o'sha yerdan turib, Sur va Saydo chegaralariga ketdi. Va uyga kirib, hech kim bilishini xohlamadi, lekin yashirin qola olmadi. Chunki bir ayol u haqida eshitgan edi, uning kichik qizi nopok ruhga ega edi, u kelib uning oyoqlariga yiqildi; va bu ayol yunoniy edi, nasl bo'yicha Suriyalik-Finikiyal; va u undan iltimos qildi shaytonni uning qizidan haydab chiqarsin deb. Iso esa unga dedi: Avval bolalar to'ydirilsin, chunki bolalarning nonini olib, kichik itlarga tashlash yaxshi emas. U javob berdi va unga dedi: ha, Xo'jayin; va kichik itlar stol ostida bolalarning bo'laklaridan yeyishadi. Va unga dedi: Shu so'z tufayli bor, jin qizingdan chiqib ketdi. U o'z uyiga borib, bolani to'shakda yotgan holda topdi va jin chiqib ketgan edi. Va u yana Sur va Sidon chegaralaridan chiqib, Dekapolis chegaralari o'rtasidan o'tib, Jaliliya dengiziga keldi. Va ular unga kar va nutqi nuqsonli odamni olib kelishadi va undan iltimos qilishadiki, u unga qo'l qo'ysin. Va uni olomondan alohida olib ketib, barmoqlarini uning quloqlariga soldi, va tupurib uning tiliga tegdi, va osmonga qarab oh tortdi va unga deydi: effata, bu ochilgin demakdir. Va darhol uning quloqlari ochildi va uning tilining bog'lami yechildi, va u to'g'ri gapira boshladi. Va U ularga

buyurdiki, hech kimga aytmasinlar, lekin U ularga qanchalik ko'p buyurgan bo'lsa, ular shunchalik ko'proq e'lon qildilar. Va ular haddan tashqari hayratda qolishdilar va deyishdilar: U hamma narsani yaxshi qildi, karlarni eshittiradigan va soqovlarni gapiradigan qiladi.

8

O kunlarda yana ko'p olomon bo'lib, ular nima yeyishga ega emasdilar, Iso o'z shogirdlarini chaqirib ularga dedi: Menolomonga rahm qilaman, chunki allaqachon uch kun ular men bilan qolmoqdalar va ularda nima yeyishga yo'q; va agar men ularni och uylariga yuborsam, ular yo'lda halsizlanib qolishadi; chunki ulardan ba'zilari uzoqdan kelganlar. Va uning shogirdlari unga javob berishdi: Qayerdan kimdir bu yerda cho'lda bularni nonlar bilan to'ydira oladi? Va u ulardan so'radi: Sizda qancha non bor? Ular esa: Yetti, dedilar. Va u olomonga yer ustiga yotishni buyurdi, va yetti nonni olib, minnatdorchilik qilgach, sindirdi va shogirdlariga berdi, shunda ular olomonning oldiga qo'ysinlar, va ular olomonning oldiga qo'yishdi. Va ularda ozgina baliqchalar bor edi, va ularni ham duo qilib muborak qildi va ularni ham oldlariga qo'yishni aytdi. Ular yedilar va to'yishdi, va yetti savat bo'lak qoldiqlarini ko'tarib olishdi. Ular taxminan to'rt ming kishi edi va u ularni tarqatib yubordi. Va u o'z shogirdlari bilan darhol kemaga kirib, Dalmanutxa hududiga keldi. Va Fariseylar chiqdilar va u bilan bahslashishni boshladilar, undan osmondan belgi izlab, uni

sinab. Va u o'z ruhida chuqur oh tortib deydi: Nega bu avlod belgi izlaydi? Amin, sizlarga aytaman: bu avlodga belgi berilmaydi. Va ularni tashlab, kemaga chiqib, yana ketdi. Va ular non olishni unutdilar, faqat qayiqda o'zlari bilan birgina non bor edi. Va u ularga: Qarang, Fariseylarning achitqisidan va Hirodning achitqisidan ehtiyot bo'ling, deb buyurdi. Va ular bir-birlariga: Bizda non yo'q, deb o'ylashardi. Va Iso buni bilib, ularga deydi: Nega sizda non yo'q, deb mulohaza yuritasizlar? Hali tushunmaysizlarmi va anglamaysizlarmi? Sizlarning yuragingiz hali ham qattiqlashgan holatda qolaverdimi? Ko'zlaringiz bor, lekin ko'rmaysizlar, va quloqlaringiz bor, lekin eshitmaysizlar? Va siz eslamaysizlarmi? Men besh nonni besh ming kishi uchun sindirgan vaqtimda, necha savat to'la bo'laklarni yig'ib oldingizlar? Ular unga aytishadi: O'n ikki. Yetti nonni to'rt ming kishiga bo'lganda esa, necha savat to'la bo'laklarni yig'ib oldingiz? Ular esa: Yetti, dedilar. Va u ularga dedi: Hali tushunmayapsizlarmi? Va u Baysaydaga keladi. Va ular Unga ko'r odamni olib kelishdi va Undan unga tegishi uchun iltimos qilishdi. Va ko'r odamning qo'lidan tutib, uni qishloqdan tashqariga olib chiqdi va uning ko'zlariga tupurib, qo'llarini unga qo'yib, undan nima ko'rayotganini so'radi. Va u qaragan bo'lib, dedi: Men odamlarni daraxtlardek yurib yurganlarini ko'ryapman. Keyin yana qo'llarini uning ko'zlariga qo'ydi va uni yuqoriga qarashga majbur qildi, u tiklandi va hammasini aniq ko'rdi. Va uni uyiga yubordi va dedi: Na qishloqqa kirma, na qishloqdagi biror kimga aytma. Va Iso va Uning shogirdlari Filippning Qaysariyasi qishloqlariga chiqdilar, va yo'lda U O'z shogirdlaridan so'rab, ularga dedi: Odamlar Meni

kim deb aytadilar? Ular esa javob berishdi: Yahyo Baptistni, va boshqalar Ilyosni, boshqalar esa payg'ambarlardan birini. Va u o'zi ularga deydi: lekin sizlar meni kim deb aytasizlar? Pyotr javob berib unga aytadi: sen Masihsan. Va u ularga tanbeh berdi, shunday qilib ular hech kimga u haqida aytmasinlar. Va u ularga o'rgatishni boshladi ki, Insonning O'g'li ko'p azob chekishi kerak, va oqsoqollar va bosh ruhoniylar va ilohiyotshunoslar tomonidan rad etilishi kerak, va o'ldirilishi kerak, va uch kundan keyin tirilishi kerak; va u so'zni dadillik bilan gapirardi. Va Butrus uni yoniga olib, uni tanbeh qilishni boshladi. U esa o'girilib, shogirdlarini ko'rib, Butrusni tanbeh qildi va dedi: Mening orqamga ket, shayton, chunki sen Xudoning narsalarini emas, balki odamlarning narsalarini o'ylaysan. Va u olomonni o'z shogirdlari bilan chaqirib, ularga dedi: Kim mening ortimdan ergashishni xohlasa, o'zidan voz kechsin va o'z xochini ko'tarsin, va menga ergashsin. Kim o'z ruhini saqlamoqchi bo'lsa, uni yo'qotadi, lekin kim o'z ruhini men va xushxabar uchun yo'qotsa, shu kishi uni saqlab qoladi. Agar odam butun dunyoni qo'lga kiritsa, lekin o'z ruhini yo'qotsa, buning unga nima foyda? Yoki odam o'z joni evaziga nima beradi? Kim agar mendan va mening so'zlarimdan bu buzuq va gunohkor avlodda uyalsa, Insonning O'g'li ham undan uyaladi, qachonki U Otasining ulug'vorligi bilan muqaddas elchilar bilan kelganda.

9

Va U ularga dedi: Amin, sizlarga aytamanki, bu yerda

turganlardan ba'zilari bor, ular Xudoning qudrat bilan kelgan Podshohligini ko'rmaguncha o'limni tatib ko'rmaydilar. Va olti kundan keyin Iso Butrus va Yoqub va Yuhannoni olib ketdi va ularni baland tog'ga xususiy yolg'iz olib chiqdi, va U ularning oldida o'zgardi, va Uning kiyimlari yorqirab, juda oq bo'ldi qor kabi, qanday qilib yer ustida oqartuvchi shunday oq qila olmaydi. Va ularga Ilyos Muso bilan ko'rindi va ular Iso bilan suhbatlashib turishardi. Va javob berib, Butrus Isoga aytadi: ustoz, bizning shu yerda bo'lishimiz yaxshi; va uchta chodir qilaylik, senga bitta va Musoga bitta va Ilyosga bitta. Yo'q, chunki u nima deyishni bilmasdi, ular juda qo'rqib ketgan edilar. Va bulut paydo bo'ldi, ular ustiga soya soluvchi, va bulutdan ovoz keldi: Bu Mening sevimli O'g'lim, Uni eshiting. Va to'satdan atrofga qarashgandan so'ng, ular endi hech kimni ko'rmadi, faqat Isoni o'zlari bilan ko'rdi. Ular tog'dan tushayotganda, u ularga qattiq buyurdiki, hech kimga ko'rgan narsalarini aytib bermasinlar, to Insonning O'g'li o'liklardan tirilgunicha. Va ular bu so'zni o'zlarida saqlab qoldilar, o'zaro muhokama qilib, o'liklar orasidan tirilish nima ekanligini so'rashdi. Va ular undan so'rashardi: Ilohiyotshunoslar nima uchun Ilyos avval kelishi kerak, deb aytadilar? U lekin javob berib, ularga dedi: Ilyos haqiqatan birinchi bo'lib kelib, barcha narsalarni tiklaydi. Va qanday qilib Insonning O'g'li haqida yozilganki, U ko'p azob chekishi va mensimsilishi kerak? Lekin men sizlarga aytamanki, Ilyos ham kelgan va ular unga xohlaganlarining hammasini qildilar, xuddi u haqida yozilganidek. Va u shogirdlar tomon kelganida, ularning atrofida ko'p olomon va ularga qarshi bahs qilayotgan dindorlarni ko'rdi.

Va darhol butun olomon uni ko'rib hayratda qoldi va yugurib kelib, uni salomlashdi. Va u kotiblarga so'radi: Nima haqida o'zlaringiz bilan bahslashyapsizlar? Va olomondan bir kishi javob berib aytdi: O'qituvchi, men o'g'limni senga keltirdim, u soqov ruhga ega. Va qayerda uni tutsa, yerga uloqtiradi, va ko'pik chiqaradi, va tishlarini g'ijirlatadi, va qotib qoladi. Men Sizning shogirdlaringizga uni haydab chiqarishlarini aytdim, lekin ular qodir bo'lmadilar. Va u javob berib, unga aytadi: ey ishonmaydigan avlod, qachongacha men sizlar bilan bo'laman? Qachongacha men sizlarga chidab turaman? Uni menga keltiring. Va ular uni uning oldiga olib kelishdi. Va uni ko'rib, ruh darhol uni talvasaga soldi va u yerga tushib, ko'pik chiqarib dumaladi. Va u uning otasidan so'radi: qancha vaqt bo'ldi bu unga sodir bo'lganiga? U esa dedi: bolalikdan. Va u ko'p marta uni olovga tashladi va suvga, shunda uni yo'q qilsin, lekin agar sen biror narsa qila olsang, bizga yordam ber, bizga rahm qilib. Iso esa unga dedi: Agar ishonishga qodir bo'lsang, ishonuvchiga hamma narsa mumkin. Va darhol bolaning otasi qichqirib, ko'z yoshlari bilan dedi: Ishonaman, Rabbim; mening ishonchsizligimga yordam ber. Iso olomonning yig'ilib kelayotganini ko'rib, nopok ruhga tanbeh berib, unga dedi: Ey soqov va kar ruh, men senga buyuraman, undan chiq va endi unga kirma. Va qichqirib, uni qattiq talvasaga solib, chiqib ketdi va u o'likdek bo'lib qoldi, shunda ko'pchilik U o'ldi deb aytishdi. Lekin Iso uni qo'lidan ushlab, uni ko'tardi va u turdi. Va u uyga kirganidan keyin, uning shogirdlari undan yolg'iz so'rashdi: Nega biz uni haydab chiqa olmadik? Va U ularga dedi: Bu jins hech qanday holatda chiqib keta olmaydi, faqat ibodat va ro'za

orqali. Va ular u yerdan chiqib, Jaliliya orqali o'tib ketishardi, va u hech kim bilishini xohlamadi, chunki u o'z shogirdlarini o'rgatardi va ularga aytardi: Insonning O'g'li odamlarning qo'llariga topshiriladi va ular uni o'ldirishadi, va o'ldirilgandan keyin uchinchi kunda u tiriladi. Ular bu so'zni tushunmadilar va undan so'rashdan qo'rqdilar. Va U Kapernaumga keldi va uyda bo'lganida, ulardan so'radi: Yo'lda o'zlaringiz orasida nima haqida muhokama qilardingiz? Ular esa jim edilar, chunki yo'lda bir-birlari bilan kim kattaroq deb muhokama qilgandilar. Va u o'tirib, o'n ikkitani chaqirdi va ularga dedi: Agar kimdir birinchi bo'lishni xohlasa, u hammaning oxirgisi va hammaning xizmatkori bo'ladi. Va bolani olib, uni ularning o'rtasiga qo'ydi va uni quchog'iga olib, ularga dedi: kim agar bunday bolalardan birini mening nomim bilan qabul qilsa, meni qabul qiladi; va kim agar meni qabul qilsa, u meni emas, balki meni yuborgan zotni qabul qiladi. Yahyo unga javob berib dedi: Ustoz, biz biror kishini sizning nomingizda jinlarni haydab chiqarayotganini ko'rdik, lekin u bizga ergashmaydi, va biz uni man qildik, chunki u bizga ergashmaydi. Lekin Iso aytdi: Uni to'xtatmang, chunki hech kim mening nomim bilan mo'jiza qilib, keyin tezda meni haqimda yomonlik gapira olmaydi. Kim sizga qarshi emas, u sizning tarafingizda. Kim chunki sizlarga bir piyola suv ichirsa mening nomimda, chunki siz Masihnikisizlar, rost aytaman sizlarga, u o'z mukofotini yo'qotmaydi. Va kim bir dan bu kichik ishonuvchilarni menga gunohga tushirsa, unga ko'ra uning bo'yniga tegirmon toshi osilgan va dengizga tashlangan bo'lsa yaxshiroq bo'lardi. Va agar qo'ling seni qoqilatsa, uni kes; sen uchun yaxshiroq mayob bo'lib hayotga kirish, yoki ikki qo'lga

ega bo'lib jahannamga ketish, o'chmaydigan o'tga, qaerda ularning qurti o'lmaydi va o't o'chmaydi. Va agar oyog'ing seni qoqitsa, uni kes; sen uchun cho'loq bo'lib hayotga kirish yaxshiroq, yoki ikki oyoqqa ega bo'lib jahannamga, o'chmaydigan otga tashlanishdan, qayerda ularning qurti o'lmaydi va olov o'chmaydi. Va agar ko'zing seni gunohga tushirsa, uni chiqarib tashla; senga yaxshiroq bir ko'z bilan Xudoning Malakutiga kirish, yoki ikki ko'zga ega bo'lib o't Jahannamiga borish, u yerda ularning qurti o'lmaydi va o't o'chmaydi. Chunki har bir kishi olov bilan tuzlanadi va har bir qurbonlik tuz bilan tuzlanadi. Tuz yaxshi; lekin agar tuz tuzsiz bo'lib qolsa, uni nima bilan mazali qilasiz? O'zingizda tuzga ega bo'ling va bir-biringiz bilan tinchlikda bo'ling.

10

Va U o'sha yerdan turib, Iordan daryosining narigi tomonidan o'tib, Yahudiya chegaralariga keldi, va yana olomonlar Uning oldiga yig'ilishdi, va odati bo'yicha, U yana ularni o'rgatdi. Va Fariseylarga yaqinlashib, ular uni sinab, erkakka xotinini ajratish mumkinmi, deb so'rashdi. U esa javob berib, ularga dedi: Muso sizga nima buyurgan? Ular esa dedilar: Muso ajralish hujjatini yozish va ajratishga ruxsat berdi. Va javob berib, Iso ularga dedi: sizlarning qattiq yurakligingiz uchun yozdi sizlarga bu amrni; lekin yaratilishning boshidan Xudo ularni erkak va urg'ochi qildi; shu sababdan odam otasini va onasini tashlab ketadi, va xotini bilan birlashadi, va ikkisi bitta tan bo'ladilar.

Shunday qilib, ular endi ikki emas, balki bir tan. Demak, Xudo birlashtirgan narsani odam ajratmasin. Va uyga yana shogirdlar bu haqida undan so'rashdi, va u ularga aytdi: kim o'z xotinini ajratsa va boshqasiga uylanca, u unga nisbatan zino qiladi; va agar xotin o'z erini ajratib boshqasiga turmushga chiqsa, u zino qiladi. Va odamlar unga bolalarni olib kelishardi, shunda u ularga tegsin deb; lekin shogirdlar olib kelayotganlarni tanbeh qilishardi. Ko'rib, Iso g'azablandi va ularga dedi: bolalarni menga kelishiga yo'l qo'ying va ularni to'xtatmang; chunki Xudoning shohligi shundaylarniki. Amin, sizlarga aytaman: kim Xudoning shohligini bola kabi qabul qilmasa, u unga hech qachon kirmaydi. Va ularni quchoqlab olgan holda, qo'llarini ularning ustiga qo'yib, duo qildi. Va u yo'lga chiqayotganida, bir kishi yugurib kelib, uning oldida tiz cho'kib, undan so'radi: Yaxshi o'qituvchi, abadiy hayotga meros bo'lish uchun nima qilishim kerak? Va Iso unga dedi: nega meni yaxshi deysan? Hech kim yaxshi emas, faqat yagona Xudo bundan mustasno. Sen buyruqlarni bilasan: zino qilma, o'ldirma, o'g'irlik qilma, yolg'on guvohlik berma, aldama, otang va onangni hurmat qil. Lekin u javob berib, unga dedi: Ustoz, bularning barchasini yoshligimdan beri saqlab kelganman. Lekin Iso unga qarab, uni sevdi va unga dedi: Senda bitta narsa yetishmayapti. Agar sen mukammal bo'lishni xohlasang, bor, qanchaga ega bo'lsang, hammasini sot va kambag'allarga ber, shunda osmonda xazinaga ega bo'lasan va bu yerga kel, xochingni ko'tarib menga ergash. U so'z ustidan ma'yus bo'lib, qayg'uli holda ketdi, chunki u ko'p mol-mulkka ega edi. Va atrofga qaragan Iso o'z shogirdlariga aytadi: pul ega bo'lganlar Xudoning Saltanatigiga

qanday qiyinlik bilan kirishadi, shogirdlar esa uning so'zlariga hayron bo'lishdi. Va Iso yana javob berib, ularga aytadi: bolalar, pulga ishonganlar uchun Xudoning Saltanatiga kirish qanday qiyin; tuyaning igna teshigidan kirishi boyning Xudoning Saltanatiga kirishidan osonroq. Ular esa haddan tashqari hayratda qolishdi va o'zlariga: Kim qutqarilishi mumkin? deb so'rashdi. Ularga qaragan Iso aytadi: Odamlar huzurida bu imkonsiz, lekin Xudo huzurida emas, chunki Xudo huzurida hamma narsa mumkin. Pyotr unga ayta boshladi: Mana, biz hamma narsani tashlab, senga ergashdik. Javob berib, Iso dedi: haqiqatan sizlarga aytamanki, hech kim yo'q, kim uyni yoki aka-ukalarni yoki opa-singillarni yoki otani yoki onani yoki xotinni yoki bolalarni yoki dalalarni men uchun va xushxabar uchun tashlab ketgan bo'lsa-yu, yuz marta ko'proq olmasin hozir shu vaqtda uylarni va aka-ukalarni va opa-singillarni va onani va bolalarni va dalalarni ta'qiblar bilan birga, va kelayotgan davrda abadiy hayotni. Ko'plar birinchi bo'lganlar oxirgi bo'ladilar va oxirgilar birinchi bo'ladilar. Ular yo'lda Quddusga ko'tarilib borayotgan edilar, va Iso ularni oldinda olib borayotgan edi, va ular hayratda edilar, va ergashganlar qo'rqayotgan edilar. Va u yana o'n ikkitani olib, ularga o'ziga sodir bo'ladigan narsalarni aytishni boshladi, chunki mana, biz Ierosolimaga chiqmoqdamiz va Insonning O'g'li bosh ruhoniylarga va ilohiyotchilarga topshiriladi va ular uni o'limga hukm qiladilar va uni millatlar qo'liga topshiradilar va ular undan masxara qiladilar va uni qamchiladilar va unga tupuradilar va uni o'ldiradilar va uchinchi kuni u tiriladi. Va Yoqub va Yuhanno, Zabadiyning o'g'illari, unga yaqinlashib,

dedilar: O'qituvchi, biz xohlaymizki, agar biz so'rasak, bizga qilasan. U ularga dedi: Men sizlar uchun nima qilishimni xohlaysizlar? Ular unga dediler: Bizga shunday qilki, birimiz o'ng tomoningda va birimiz chap tomoningda senning shon-shuhrating ichida o'tirishimiz uchun. Lekin Iso ularga dedi: Siz nima so'rayotganingizni bilmaysizlar. Siz men ichadigan kosani ichishga va men qabul qiladigan cho'mdirish marosimini qabul qilishga qodirmisiz? Ular esa unga dedilar: Biz qila olamiz. Iso esa ularga dedi: kosani men ichaman, siz ichasizlar, va suvga cho'mishni men cho'milaman, siz cho'milasizlar; lekin o'ng tomonimda va chap tomonimda o'tirish mening berishim uchun emas, balki kimlar uchun tayyorlangan bo'lsa. Va o'n kishilar eshitib, Yoqub va Yuhannoning haqida g'azablanishga boshladilar. Iso ularni yoniga chaqirib ularga aytadi: Siz bilasizki, millatlarning hukmdorlari ko'rinayotganlar ular ustidan hukmronlik qiladilar va ularning buyuklari ular ustidan hokimiyat o'tkazadilar; lekin sizlarda shunday bo'lmaydi, balki kim sizlarda buyuk bo'lishni xohlasa, sizning xizmatkoringiz bo'ladi, va kim sizlardan birinchi bo'lishni xohlasa, hammaning quli bo'ladi; va chunki Insonning O'g'li xizmat qilinish uchun emas, balki xizmat qilish uchun va o'z qalbini ko'plarning o'rniga to'lov sifatida berish uchun keldi. Va ular Yarixoga kelishdi. Va u Yerixodan chiqib ketayotganda uning shogirdlari va katta olomon bilan, Timayning o'g'li Bartimay ko'r yo'l yonida o'tirib tilanchilik qilar edi. Va Iso Nazaralik ekanligini eshitib, baqirib ayta boshladi: Dovud o'g'li Iso, menga rahm qil! Ko'pchilik uni jim bo'lishi uchun tanbeh qilishdi, lekin u yanada ko'proq baqirdi: Ey Dovud o'g'li, menga rahm qil! Va turgan Iso

aytdi: Uni chaqiring. Va ular ko'rni chaqirib, unga deyishdi: Jasorat qil, tur, U seni chaqiryapti. U esa o'z kiyimini tashlab, o'rnidan turib, Isoning oldiga keldi. Va javob berib, Iso unga dedi: sen nima qilishimni xohlaysan? Ko'r odam esa unga dedi: Rabbuni, yana ko'ra olishim uchun. Va Iso unga dedi: bor, sening imoning seni qutqardi. Va u darhol ko'zini ochdi va yo'lda Isoga ergashdi.

11

Va ular Quddusga, Baytsfaga va Baytaniyaga, Zaytun tog'iga yaqinlashganda, u o'z shogirdlaridan ikkitasini yuboradi va ularga aytadi: sizning ro'paraingizda turgan qishloqqa boring va darhol unga kirib, hech bir odam o'tirmagan bog'langan toy choqasini topasiz; uni yechib, olib keling. Va agar kimdir sizga: Buni nima qilyapsizlar? deb aytsa. Ayting ki, Xo'jayin unga muhtoj va u darhol uni yana shu yerga yuboradi. Ular ketishdi va ko'chaning tashqarisida, eshik oldida bog'langan toyni topdilar va uni yechishdi. Va u yerda turgan ba'zi odamlar ularga dedilar: Toy choloqni yechib nima qilyapsizlar? Ular esa ularga Iso buyurganidek dedilar va ularni qo'yib yubordilar. Va ular toy choponni Isoga olib keldilar va unga o'zlarining kiyimlarini qo'ydilar, va u uning ustiga o'tirdi. Ko'pchilik esa o'z kiyimlarini yo'lga yoydilar, boshqalari esa daraxtlardan bargli shoxlar kesib, yo'lga yoyishardi. Va oldinda ketayotganlar va orqasidan ergashayotganlar baqirib aytishardi: Hosanna! Muborak bo'lsin Rabbining nomida kelayotgan! Muborak bo'lsin

otamiz Dovudning nomi bilan kelayotgan Xudovandning podsholigi, osanna eng yuqori joylarda. Va Iso Quddusga kirdi va muqaddas joyga kirdi, va hamma narsaga atrofga qaradi, vaqt allaqachon kech bo'lgach, o'n ikki shogirdi bilan Baytanyaga chiqdi. Va ertasi kuni ular Baytaniyadan chiqib ketganlarida, u och qoldi va uzoqdan barglari bor anjir daraxtini ko'rib, unda biror narsa topadimi deb keldi va unga kelib, barglardan boshqa hech narsa topmadi, chunki anjirlar vaqti emas edi. Va javob berib, unga dedi: Endi sendan abadgacha hech kim meva yemasin. Va uning shogirdlari eshitishardi. Va ular yana Quddusga keldilar va Iso ma'badga kirib, ma'badda sotayotganlar va sotib olayotganlarni haydab chiqarishni boshladi va pul almashtiruvchilarning stollarini va kaptar sotayotganlarning o'rindiqlarini ag'dardi va hech kimga idishni ma'bad orqali olib o'tishga ruxsat bermadi va ularga o'rgatib aytdi: Mening uyim barcha xalqlar uchun ibodat uyi deb ataladi, deb yozilmagan mi? Lekin siz uni qaroqchilar g'origa aylantirdingiz. Ilohiyotshunoslar, Farizilar va bosh ruhoniylar buni eshitdilar va uni qanday yo'q qilishni izlashdi, chunki ular undan qo'rqishardi, sababi butun olomon uning ta'limotidan hayratda qolardi. Va qachon kech bo'lganida, u shahardan tashqariga chiqib ketardi. Va ertalab o'tib ketayotganlarida, ular anjir daraxtini ildizlaridan qurib qolganini ko'rdilar. Va Petros eslab qolib, unga dedi: Ravviy, qarang, siz la'natlagan anjir daraxti qurib qolgan. Va javob berib, Iso ularga dedi: Xudoga imon qiling. Haqiqatan, men sizlarga aytamanki, kim bu tog'ga: Ko'tarilgin va dengizga tashlangin desa va qalbida shubhalanmasa, balki aytgan narsasi

ro'yobga chiqishiga ishonsa, aytgan narsasi unga bo'ladi. Shu sababli sizga aytaman: ibodat qilib nima so'rasangizlar, olganingizga ishoning va sizga beriladi. Va qachon siz turib ibodat qilayotgan bo'lsangiz, agar kimgadir qarshi biror narsangiz bo'lsa, kechiring, shunda osmonlardagi Otangiz ham sizning gunohlaringizni kechirib qo'yadi. Agar siz kechirmasangiz, sizning otangiz ham sizning gunohlaringizni kechirmaydi. Va ular yana Quddusga kelishadi, va ma’badda u yurganida, unga bosh kohinlar va tavorot olimlari va oqsoqollar kelishadi va unga deyishadi: Qanday vakolat bilan sen bularni qilasan? Yoki kim senga bu vakolatni berdi, shunda sen bularni qilasan? Lekin Iso javob berib ularga dedi: Men ham sizlardan bir savol so'rayman, menga javob bering, shunda sizlarga aytaman qanday vakolat bilan bularni qilaman. Yahyoning suvga cho'mdirish marosimi osmondan edi yoki odamlardan? Menga javob bering. Va ular o'zlari bilan mulohaza yuritib, deyishdi: Agar biz osmondan desak, u nega unga ishonmadingiz? deydi. Lekin aytaylik, odamlardan? Ular xalqdan qo'rqishardi; chunki hamma kishi Yuhannoni payg'ambar deb bilardi. Va javob berib, ular Isoga deyishadi: Biz bilmaymiz. Va Iso javob berib, ularga aytadi: men ham sizlarga aytmayman, qanday vakolat bilan bularni qilaman.

12

Va U ularga masallar bilan gapira boshladi: Bir odam tok bog'i ekdi va uning atrofiga panjara o'rnatdi, sharob siqish joyini

qazdi va minora qurdi, keyin uni dehqonlarga ijaraga berib, safarga ketdi. Va u o'z vaqtida fermerlarga qul yubordi, shunda qul fermerlardan uzumzorning mevasidan olsin. Va uni olib, kaltaklashdilar va quruq qo'l qaytarishdi. Va u yana ularga boshqa qulni yubordi, va ular o'sha qulni tosh otib, boshiga jarohat yetkazib, haqoratlangan holda yubordilar. Va u yana boshqa birini yubordi, va ular o'sha birini ham o'ldirishdi, va ko'p boshqalarni ham — ba'zilarini kaltaklashdi, ba'zilarini esa o'ldirishdi. Hali shuning uchun bitta sevimli o'g'liga ega bo'lib, uni oxirgi bo'lib ularga yubordi va dedi: Ular mening o'g'limni hurmat qilishadi. O'sha dehqonlar esa uni kelayotganini ko'rib, o'zlariga aytdilar: Bu merosxo'r, kelinglar uni o'ldiramiz va meros bizning bo'ladi. Va uni olib, ular uni o'ldirishdi va uni tok bog'idan tashqariga tashlashdi. Xo'sh, tok bog'ining egasi nima qiladi? U keladi va bu dehqonlarni yo'q qiladi va tok bog'ini boshqalarga beradi. Siz bu yozuvni ham o'qimadingizmi, quruvchilar rad etgan tosh burchak boshiga aylandi; bu Rabbidan bo'ldi, va u bizning ko'zlarimizda ajoyibdir? Va ular uni tutmoqchi bo'lishdi va olomondan qo'rqishdi; chunki ular u masalni ularga aytganini bilishdi. Va uni tashlab, ular jo'nab ketishdi. Va ular unga Fariseylardan va Hirodchilardan ba'zilarini yuborgandilar, shunda uni so'z bilan tuzoqqa tushirsinlar. Va kelganlar unga aytadilar: ustoz, biz bilamizki, siz haqiqiysiz va sizga hech kim haqida g'am emas, chunki siz odamlarning yuziga qaramaysiz, lekin haqiqat bilan Xudoning yo'lini o'rgatasiz. Ular bizga dedilar: Qaysarga soliq berish mumkinmi yoki yo'qmi? Beramizmi yoki bermaymizmi? Lekin u ularning ikkiyuzlamachiligini bilib, ularga dedi: Nega meni

sinab ko'ryapsizlar? Menga denarius olib keling, ko'rish uchun. Ular esa olib kelishdi. Va u ularga deydi: Kimning tasviri va yozuvi bu? Ular esa dedilar: Qaysarniki. Va Iso javob berib, ularga dedi: Qaysarniki Qaysarga va Xudoniki Xudoga bering, va ular unga hayratlandilar. Va Sadduqiylar uning oldiga kelishdi, ular tirilish yo'qligini aytadilar, va ular undan so'rashdi, deb aytib: Ustoz, Muso bizga yozdi ki, agar birovning akasi o'lsa va xotinni qoldirsa, va bolalarni qoldirmasa, uning akasi uning xotinini olsin va uning akasiga nasl turg'izsin. Demak, yetti nafar aka-uka bor edi. Va birinchi odam xotin oldi va o'layotganda nasl qoldirmadi. Va ikkinchisi uni oldi va o'ldi, va u ham nasl qoldirmadi. Va uchinchisi ham xuddi shunday. Va uni yetti kishi oldi va ular urug qoldirmadi. Hammadan so'ng oxirgi bo'lib ayol ham vafot etdi. Demak, qayta tirilishda ular tirilganda, u ulardan kimning xotini bo'ladi? Chunki yetti kishi uni xotin qilib olgan edi. Va Iso ularga javob berib aytdi: Siz muqaddas yozuvlarni ham, Xudoning qudratini ham bilmagani uchun adashyapsizlar-ku? Qachonki ular o'liklardan tirildiklari vaqtda, na turmushga chiqadilar, na turmushga beriladilar, lekin osmonlardagi elchilar kabi bo'ladilar. Lekin o'liklar haqida, ular tiklanishi haqida, siz Musoning kitobida, buta haqidagi qismda, Xudo unga qanday deb aytganini o'qimadingizmi: Men Ibrohimning Xudosiman, Ishoqning Xudosiman va Yoqubning Xudosiman? U o'liklarning Xudosi emas, balki tiriklar Xudosidir, shuning uchun siz qattiq aldanayapsiz. Va kitobchilardan biri yaqinlashib, ularning bahslashayotganini eshitib, ularga yaxshi javob berganini kōrib, undan sōradi: Barcha buyruqlarning birinchisi qaysi? Iso esa unga javob berdi ki, birinchi barcha

amrlardan: eshit, Isroil, Rabbimiz Xudo bir Rabbdir; va sen Rabbingni Xudoyingni sevasan butun qalbingdan va butun ruhingdan va butun ongingdan va butun kuchingdan. Bu birinchi amr. Va ikkinchisi o'xshash, bu: sen qo'shningni o'zingni sevgandek sevasan. Bulardan katta boshqa buyruq yo'q. Va unga ilohiyotchi dedi: yaxshi, ustoz, haqiqat asosida aytdingiz ki, U yagona va Undan boshqa hech kim yo'q; va Uni butun yurakdan va butun tushunishdan va butun jondan va butun kuchdan sevish, va yaqinni o'zingdek sevish barcha butun yondirilgan qurbonliklardan va qurbonliklardan ko'proqdir. Va Iso uning aqlli javob berganini ko'rib, unga dedi: Sen Xudoning saltanatidan uzoq emassan, va hech kim endi undan so'roq berishga jur'at etmadi. Va Iso javob berib, ibodatxonada o'rgatayotganda dedi: Tavorotshunos olimlar qanday qilib Masih Dovudning o'g'li, deydilar? Chunki Dovudning o'zi Muqaddas Ruhda aytdi: Xo'jayin mening Xo'jayimga deydi: O'ng tomonimda o'tir, toki men sening dushmanlaringni oyoqlaring tagiga qo'ymagunimcha. Demak, o'zi Dovud uni Xo'jayin deb aytadi; va qayerdan u uning o'g'li? Va katta olomon uni mamnuniyat bilan tinglardi. Va u o'z ta'limotida ularga aytardi: ehtiyot bo'ling yozuvchilardan, ular kiyimlarda yurishni va bozolarda salomlarni va yig'ilishlarda birinchi o'rindiqlarni va ziyofatlarda birinchi joylarni xohlaydilar. Beva-bechora ayollarning uylarini yutib yuboruvchilar va bahona bilan uzoq ibodat qiluvchilar yanada qattiqroq hukm olishadi. Va Iso xazina ro'parasida o'tirib, olomon xazinaga bronza tanga qanday tashlayotganini kuzatardi. Ko'plab boylar ko'p narsalarni tashlashardi, va bir kambag'al beva kelib, ikki mayda

tanga tashladi, bu esa bir quadransga teng edi. Va u o'zining shogirdlarini chaqirib, ularga dedi: Amin, men sizga aytamanki, bu kambag'al beva xotin xazinaga tashlayotganlarning hammasidan ko'proq tashladi; chunki hammasi o'zlariga ortiqcha bo'lgan narsadan tashladilar; bu esa o'zining kamchiligidan o'zida bo'lgan hamma narsani, butun hayotini tashladi.

13

Va u ma'baddan chiqib ketayotganida, uning shogirdlaridan biri unga dedi: Ustoz, qarang, qanday toshlar va qanday binolar! Va Iso javob berib, unga dedi: sen bu buyuk binolarni ko'ryapsanmi? Bu yerda tosh tosh ustida qoldirilmaydi, u vayron qilinmaydigan bo'lmaydi. Va u Zaytun tog'ida ma'bad ro'parasida o'tirganida, Butrus va Yoqub va Yuhanno va Andaryo undan yolg'iz so'rashdi: Bizga ayt, qachon bu narsalar bo'ladi va qanday belgi bo'ladi, qachon bu barcha narsalar tugallanmoqchi bo'lganda? Iso javob berib ularga shunday dedi: Ehtiyot bo'linglar, sizni hech kim adashtirib yubormasin. Ko'plar mening nomim bilan kelib, Men o'shaman deb aytishadi va ko'plarni adashtirishadi. Qachonki siz urushlar va urush haqidagi xabarlarni eshitsangiz, vahimaga tushmang, chunki bu sodir bo'lishi kerak, lekin bu hali oxiri emas. Ko'tariladi, chunki millat millatga qarshi va podshohlik podshohlikka qarshi turadi, va turli joylarda zilzilalar bo'ladi, va ochliklar hamda bezovtaliklar bo'ladi. Bu narsalar tug'ruq og'riqlarining

boshlanishi. Lekin siz o'zingizga qarang. Chunki ular sizlarni kengashlarga topshiradilar va ularning yig'ilishlarida kaltaklanasizlar, va men uchun rahbarlar va shohlar oldida turasizlar, ularga guvohlik bo'lish uchun. Va barcha millatlarga birinchi navbatda xushxabar e'lon qilinishi kerak. Qachonki sizlarni topshirib berib olib borishganda, nima gapirishingiz haqida oldindan tashvishllanmang va mashq qilmang, lekin o'sha soatda sizlarga nima berilsa, shuni gapiring, chunki gapiruvchilar siz emas, balki Muqaddas Ruh. Aka-uka aka-ukasini o'limga topshiradi va ota farzandini, va farzandlar ota-onalariga qarshi ko'tariladi va ularni o'limga mahkum qiladi. Va siz mening ismim tufayli hamma tomonidan yomon ko'rilasiz, lekin oxirigacha chidagan kishi najot topadi. Qachon siz vayronalik jirkanch narsasini ko'rsangiz, Doniyor payg'ambar tomonidan aytilgan, kerak bo'lmagan joyda turganini (o'qiyotgan tushunsin), keyin Yahudiyada bo'lganlar tog'larga qochsinlar, va tomda bo'lgan kishi uyga tushmasin va uning uyidan biror narsa olish uchun kirmasin, va dalada bo'lgan kishi o'z kiyimini olish uchun orqaga qaytmasin. Voy o'sha kunlarda homilador va emizikli ayollarga. Ibodat qiling, lekin sizning qochishingiz qishda bo'lmasligi uchun. Chunki o'sha kunlar shunday qiyinchilik bo'ladiki, Xudo yaratgan yaratilishning boshlanishidan hozirgacha bunday bo'lmagan va bo'lmaydi. Va agar Xudo kunlarni qisqartirmagan bo'lsa, hech bir go'sht saqlanmas edi, lekin tanlangan kishilar uchun, kimlarni U tanlagan, U kunlarni qisqartirdi. Va keyin, agar kimdir sizlarga: Mana, bu yerda Masih, mana, u yerda desa, ishonmang. Chunki soxta masihlar va soxta payg'ambarlar ko'tariladi, va ular

belgilar va mo'jizalar beradi, agar mumkin bo'lsa, tanlanganlarniyam yo'ldan ozdirish uchun. Siz esa ehtiyot bo'ling, mana, men sizga hamma narsani oldindan aytib qo'ydim. Lekin o kunlarda, o qiyinchilikdan keyin quyosh qorongilashadi, va oy o'zining yorug'ligini bermaydi, va yulduzlar osmondan tushib turadi, va osmondagi kuchlar silkinadi. Va keyin ular insonning O'g'lini bulutlarda katta qudrat va ulug'vorlik bilan kelayotganini ko'radilar. Va keyin u o'z xabarchilarini yuboradi va o'zining tanlanganlarini to'rt shamoldan, yerning uchidan osmonning uchigacha yig'adi. Anjir daraxtidan esa masalni o'rganing. Qachon uning shoxi allaqachon yumshoq bo'lib, barglar chiqarsa, bilasizlarki, yoz yaqin; shunday sizlar ham, qachon bularning bo'layotganini ko'rsangizlar, bilasizlarki, u eshiklar oldida. Amen, sizga aytamanki, bu avlod o'tib ketmaydi, toki bularning barchasi ro'y bermaguncha. Osmon va yer o'tib ketadi, lekin mening so'zlarim hech qachon o'tib ketmaydi. O'sha kun yoki soat haqida hech kim bilmaydi — na osmondagi elchilar, na O'g'il — faqat Ota. Qarang, hushyor bo'ling va ibodat qiling, chunki o'sha vaqt qachon kelishini bilmaysiz. Xuddi safarga ketayotgan odam kabi, u o'z uyini qoldirib, o'z qullariga huquq berib, har biriga o'z ishini topshirib, eshik qo'riqchisiga esa hushyor bo'lishni buyurdi. Hushyor bo'ling, shuning uchun; chunki siz bilmaysizlar qachon uyning xo'jayini keladi, kech yoki yarim tunda yoki xo'roz qichqirganda yoki ertalab; to'satdan kelib, sizni uxlab yotgan holda topib qolmasin. Lekin sizga nima aytayotgan bo'lsam, hammaga aytaman: hushyor bo'ling.

14

Ikki kundan keyin Fisih va achitilmagan nonlar bayrami bo'lardi. Va bosh ruhoniylar va taurot olimlari qidirmoqda edilar, qanday qilib uni hiyla bilan ushlab o'ldirishsin. Ular deyishdi: Bayramda emas, xalq orasida g'alayon chiqmasligi uchun. Va u Betaniyada moxov Simonning uyida bo'lganida, u dasturxonda yotganida, bir ayol sof va juda qimmatbaho nard moyini solib turgan alabastr idishni ko'tarib keldi va alabastr idishni sindirib, uning boshiga quydi. Ba'zilar o'zlariga g'azablanib shunday deyishardi: Nega bu moyning bunday isrofi bo'ldi? Chunki bu atirni uch yuz denariydan ortiq narxda sotib, pulini kambag'allarga berish mumkin edi va ular uni tanbeh qilishdi. Iso esa dedi: qo'yib yuboring uni; nima uchun unga qiyinchilik keltiryapsizlar? U menga yaxshi ish qildi. Chunki kambag'allar har doim o'zingiz bilan birga bo'ladi va xohlagan vaqtingizda ularga yaxshilik qila olasizlar, lekin men har doim sizlar bilan bo'lmayman. Bu ayol qo'lidan kelganini qildi, u mening tanamni dafn qilish uchun oldindan moylab qo'ydi. Amen, men sizlarga aytaman: qayerda bu xushxabar butun dunyoga e'lon qilinsa, u ayolning qilgan ishi ham uning xotirasi sifatida aytiladi. Va Yahudo Isqariyot, o'n ikki shogirddan biri, bosh ruhoniylar oldiga bordi, shunda uni ularga topshirsin. Ular esa buni eshitib xursand bo'lishdi va unga kumush pullar berishni va'da qilishdilar, va u qanday qilib qulay vaqtda uni xiyonat qilishni qidirdi. Va achitqisiz nonlar bayramining birinchi kunida, Fisih qurbonligini qilayotgan vaqtda, uning

shogirdlari unga deyishdi: Qayerga borib, Fisihni yeyishing uchun tayyorlab qo'yishimizni xohlaysiz? Va u o'zining shogirdlaridan ikkitasini yuboradi va ularga aytadi: shaharga boring, va sizga suv ko'zasini ko'tarib yurgan odam uchraydi; unga ergashing, va qayerga kirsa, uy egasiga ayting ki, ustoz aytadi: mening mehmonxonam qayerda, qayerda men Pasxani mening shogirdlarim bilan yeyaman? Va u sizga katta, jihozlangan, tayyor yuqori xonani ko'rsatadi; u yerda biz uchun tayyorlang. Va uning shogirdlari chiqib ketishdi va shaharga kelishdi, va ularga aytganidek topishdi, va Fisih bayramini tayyorlashdi. Va kechqurun bo'lganda, u o'n ikkitasi bilan keladi, va ular dasturxonda yotib ovqatlanayotganlarida Iso dedi: Rostdan sizlarga aytamanki, sizlardan biri meni sotadi, men bilan ovqatlanayotgan. Ular esa qayg'urisha boshladilar va unga birin-ketin aytishdi: Axir men emasman-ku? Va boshqa biri dedi: albatta men emasman? U esa javob berib ularga dedi: O'n ikkitadan biri, men bilan birga kosaga botiruvchi. Insonning O'g'li haqiqatan boradi, qanday uning haqida yozilgan bo'lsa. Lekin voy o'sha odamga, kimning orqali Insonning O'g'li xiyonat qilinadi! O'sha odam uchun yaxshi bo'lardi, agar u tug'ilmagan bo'lsa. Va ular ovqatlanayotganlarida, Iso non oldi, duo qildi, sindirdi va ularga berdi hamda dedi: Oling, yeying, bu Mening tanam. Va U kosani olib, shukr qilgach, ularga berdi va ularning hammasi undan ichishdi. Va U ularga dedi: Bu Mening qanim, yangi ahdning qoni bo'lib, ko'plar uchun to'kilmoqda. Haqiqatan sizlarga aytamanki, men endi tok mahsulotidan ichmayman, to o'sha kungacha, qachonki uni Xudoning Podshohligida yangi holda ichaman. Va madhiya kuylashdan so'ng, ular Zaytun

tog'iga chiqib ketdilar. Va Iso ularga aytadi ki, hammangiz menda shu kechada qoqilib ketasizlar, chunki yozilgan: Men cho'ponni uraman va qo'ylar tarqalib ketadi. Lekin Men tirilganimdan keyin sizlarni Jalilaga boshlab boraman. Lekin Pyotr unga dedi: Agar hammasi xafa bo'lsa ham, men emas. Va Iso unga dedi: Amin, senga aytaman, sen bugun shu kechada xo'roz ikki marta qichqirishidan oldin meni uch marta inkor qilasan. Lekin Butrus yanada qattiqroq aytardi: agar menga sen bilan birga o'lish kerak bo'lsa ham, seni hech qachon inkor qilmayman. Xuddi shunday esa hammasi ham aytishardi. Va ular Getsimani nomli joyga keldilar, va u o'z shogirdlariga dedi: Men ibodat qilgunimcha shu yerda o'tiringlar. Va u Butrus va Yoqub va Yuhannoni o'zi bilan birga olib ketdi, va u juda qattiq hayratlanmoq va iztiroblanmoq boshladi va ularga dedi: mening jonim o'limgacha juda qayg'uli; shu yerda qoling va hushyor bo'ling. Va ozgina oldinga borib, yuziga yerga yiqildi va ibodat qilardi, shunday qilib, agar mumkin bo'lsa, bu soat undan o'tib ketsin. Va aytardi: Abba, Ota, hamma narsa Senga mumkin; bu kosani mendan olib ket; lekin men nima xohlaymanim emas, balki Sen nima xohlasang. Va u keladi va ularni uxlab yotganlarini topadi va Butrusga aytadi: Shimon, sen uxlayapsanmi? Siz bir soat hushyor turolmadingizmi? Hushyor bo'ling va ibodat qiling, shunda vasvasaga tushib qolmaysiz, chunki ruh tayyor, lekin tana zaif. Va yana u ketib, o'sha so'zlarni aytib ibodat qildi. Va qaytib kelganida, ularni yana uxlayotgan holda topdi, chunki ularning ko'zlari og'irlashgan edi va ular unga nima javob berishlarini bilmas edilar. Va u uchinchi marta keladi va ularga aytadi: endi uxlaysizlarmi va

dam olasizlarmi? Yetarli! Soat keldi. Mana, Insonning O'g'li gunohkorlarning qo'llariga topshiriladi. Turing, ketaylik! Mana, meni topshiruvchi yaqinlashdi. Va darhol, u hali gapirayotganida, o'n ikki shogirddan biri bo'lgan Yahudo Isqariyot keldi, va u bilan birga qilichlar va tayoqlar bilan katta olomon bor edi, ular bosh ruhoniylar, yozuvchilar va oqsoqollar tomonidan yuborilgan edilar. Uni sotuvchi esa ularga ishora bergan edi va aytgan edi: Men kimni o'psam, o'sha u, uni ushlang va xavfsiz olib keting. Va u kelishi bilan darhol unga yaqinlashib, Salom, ustoz, dedi va uni o'pdi. Ular esa uning ustiga qo'llarini qo'ydilar va uni ushlab oldilar. Yonida turgan kishilardan biri qilichni sug'urib oldi va bosh ruhoniyning quliga urdi hamda uning qulog'ini kesib tashladi. Va javob berib, Iso ularga dedi: qaroqchi ustiga chiqqandek chiqdingizmi siz qilichlar va yog'ochlar bilan meni tutish uchun? Har kuni men sizlarning oldingizda ma'badda o'rgatib edim, va siz meni tutmadingizlar. Lekin bu Bitiklar bajarilishi uchun bo'ldi. Va hamma uni tashlab qochib ketdi. Va bir yosh yigit unga ergashdi, yalang'och tanasi ustiga zig'ir mato o'ralgan holda, va yosh yigitlar uni ushlab oldilar. U esa zig'ir matoini tashlab, yalang'och holda ulardan qochib ketdi. Va ular Iisoni bosh ruhoniy tomon olib ketdilar va unga barcha bosh ruhoniylar, oqsoqollar va tariqatchilar yig'ildilar. Va Pyotr uzoqdan uning ortidan ergashdi, oliy ruhoniyning hovlisining ichkarigacha bordi va yordamchilar bilan birga o'tirib, olov yonida isinardi. Bosh ruhoniylar va butun kengash Isoga qarshi guvohlik qidirayotgan edi uni o'limga mahkum qilish uchun, va topmayotgan edi. Chunki ko'plar unga qarshi yolg'on guvohlik

berayotgan edi, va guvohliklar bir xil emas edi. Va ba'zi odamlar o'rnidan turib, uning ustidan yolg'on guvohlik berishdi va deyishdilar ki, biz uni deyayotganini eshitdik ki, men bu qo'l bilan yasalgan ma'badni vayron qilaman va uch kun ichida boshqa qo'l bilan yasalmagan ma'badni quraman. Va shunday ham ularning guvohlikлari bir xil emas edi. Va bosh kohin o'rnidan turib o'rtaga chiqdi va Isodan so'rab dedi: hech narsa javob bermayapsanmi? Bu odamlar senga qarshi nima guvohlik berishyapti? U jim turdi va hech narsa javob bermadi. Yana bosh kohin undan so'radi va unga dedi: sen Masihsan, muborak Zotning O'g'limisan? Lekin Iso dedi: Men O'shaman, va siz Insonning O'g'lini Qudratning o'ng tomonida o'tirgan va osmon bulutlari ustida kelayotganini ko'rasiz. Bosh ruhoniy o'z ko'ylaklarini yirtib, dedi: Yana nimaga bizga guvohlar kerak? Siz kufrni albatta eshitdingiz; sizga qanday ko'rinadi? Va ularning hammasi uni o'limga aybdor deb hukm qilishdi. Va ba'zilar unga tupurishni boshladilar va uning yuzini yopishni va uni mushtlar bilan urishni va unga aytishni: bizga bashorat qil, seni urgan kim. Va xizmatkorlar uni zarbalar bilan urishdi. Pyotr hovlida pastda bo'lganida, bosh ruhoniyning cho'rilaridan biri keladi, va Pyotrni isinayotganini ko'rib, unga diqqat bilan qarab aytadi: sen ham Iso Nosiralik bilan edingsan. Lekin u inkor qildi va dedi: Men bilmayman va tushunmayman sen nima deyayotganingni. Va u tashqariga hovliga chiqdi va xo'roz qichqirdi. Va xizmatkor qiz uni yana ko'rib, yonida turgan odamlarga Bu ulardan, deb ayta boshladi. Lekin u yana inkor qildi. Va ozgina vaqtdan keyin yana yonida turganlar Butrusga deyishdi: haqiqatan sen ulardan birisan; chunki sen Jalilaliksan

va gapiring ham o'xshaydi. U la'nat o'qishni va qasam ichishni boshladi: Men siz aytayotgan bu odamni bilmayman. Va ikkinchi marta xo'roz qichqirdi. Va Petros Iso unga aytgan so'zni eslab qoldi: Xo'roz ikki marta qichqirishdan oldin, sen meni uch marta inkor qilasan, va u yig'lab yubordi.

15

Va darhol ertalab bosh ruhoniylar oqsoqollar va yozuvchilar bilan hamda butun kengash maslahatlashib, Isoni bog'lab, olib ketdilar va Pilatga topshirdilar. Va Pilat undan so'radi: Sen Yahudiylarning podshohimisan? U esa javob berib, unga dedi: Sen aytasan. Va oliy ruhoniylar uni ko'p narsada ayblashdi, lekin u hech narsa javob bermadi. Va Pilat yana undan so'rab dedi: sen hech narsaga javob bermayapsanmi? Qarang, ular senga qarshi qancha ko'p guvohlik berishyapti. Iso esa endi hech narsaga javob bermadi, shunda Pilat hayron bo'ldi. Lekin bayramga ko'ra, u ularga bir mahbusni ozod qilar edi – qaysi birini ular so'rashgan bo'lsa. Edi lekin, Barabbas deb chaqirilgan odam qo'zg'olonchilar bilan birga bog'langan edi, ular qo'zg'olon paytida qotillik sodir etgan edilar. Va olomon baqirib, u ularga doimo qilganidek so'rashni boshladi. Pilat esa ularga javob berib dedi: Sizga Yahudiylarning podshohini ozod qilib berishimni xohlaysizlarmi? U bilardi, chunki bosh ruhoniylar uni hasad tufayli topshirgan edilar. Bosh ruhoniylar esa olomonni qo'zg'atdilar, shunda u ularga ko'proq Barabbani ozod qilib bersin. Lekin Pilat javob berib, yana ularga dedi: Xo'sh, siz

Yahudiylarning shohi deb aytayotgan kishiga nima qilishimni xohlaysizlar? Ular esa yana baqirib yuborishdi: Uni xochga mixla! Pilat esa ularga deyardi: u nima yomonlik qildi-ku? Lekin ular yanada shiddatliroq qichqirishdi: Uni xochga mixla! Pilat olomonga yetarli qilishni xohlab, ularga Barabbasni ozod qildi va Isoni qamchilab, xochga mixlanishi uchun topshirdi. Askarlar uni hovli ichiga olib ketishdi, bu pretoriy edi, va ular butun qo'shinni chaqirib yig'ishdi, va ular uni binafsha kiyim kiydirdilar va ular unga tikanli toj o'rab qo'yishdi, va ular uni salomlashni boshladilar. Salom, yahudiylarning shohi; va ular uning boshiga qamish bilan urishdi va unga tupurishdi, va tizzalarini qo'yib unga sajda qilishdi. Va qachonki ular uni masxara qilishdi, ular undan binafsha kiyimni yechdilar va uni o'z kiyimlarini kiydirishdi, va uni xochga mixlash uchun olib chiqdilar. Va ular daladan kelayotgan, Iskandar va Rufusning otasi bo'lgan Kuriniyalik Shimon ismli o'tib ketayotgan bir kishini uning xochini ko'tarishi uchun majbur qilishadi. Va ular uni Golgotha joyiga olib kelishdilar, bu tarjima qilinganda bosh suyagi joyi demakdir. Va ular unga murr bilan aralashtirilgan sharob ichishga berishdi, lekin u olmadi. Va uni xochga mixlab qo'yib, uning kiyimlarini bo'lishdilar, kim nimani oladi deb ular ustiga qur'a tashladilar. Soat uchinchi edi va ular uni xochga mixladilar. Va uning aybining yozuvi yozilgan edi: Yahudiylar podshohi. Va u bilan birga ular ikki qaroqchini xochga mixlaydilar: birini uning o'ng tomonidan va birini chap tomonidan. Va shunday deb aytuvchi Muqaddas Bitik bajarildi: va u qonunbuzarlar bilan hisobga olindi. Va yonidan o'tayotganlar uni haqorat qilishardi, boshlarini qimirlatib va

deyishardi: voy, ma'badni buzuvchi va uni uch kunda quradigan, o'zingni qutqar va xochdan tush. Xuddi shunday, bosh ruhoniylar ham yozuvchilar bilan birga bir-birlariga masxara qilib aytishardi: Boshqalarni qutqardi, o'zini qutqarolmaydi. Masih, Isroilning podshosi, hozir xochdan tushsin, shunda ko'ramiz va unga ishonamiz. Va u bilan birga xochga mixlangan odamlar uni haqorat qilishdi. Oltinchi soat bo'lganda, zulmat butun yer ustiga tushdi to'qqizinchi soatgacha; va to'qqizinchi soatda Iso baland ovoz bilan baqirib dedi: Eloi Eloi, lema sabaqtani? Bu tarjima qilinmoqda: mening Xudoyim, mening Xudoyim, nega meni tark etding? Va yonida turganlardan ba'zilari eshitib: Qarang, u Ilyosni chaqiryapti, deyishdi. Bir kishi yugurib kelib, shimgichni sirkaga to'ldirib, qamishga o'rab qo'ydi va uni ichirardi, aytib: Qo'ying ko'ramiz, agar Ilyos uni tushirish uchun kelsa. Iso katta ovoz bilan nafasini chiqarib, jon berdi. Va ibodatxonaning pardasi yuqoridan pastgacha ikkiga yirtildi. Uning ro'parasida turgan yuzlik u shunday qichqirib nafasini chiqarganini ko'rib, dedi: Haqiqatan, bu odam Xudoning O'g'li edi. Uzoqdan tomosha qilayotgan ayollar ham bor edi, ularning orasida Magdaliyalik Maryam va kichik Yoqub bilan Yusufning onasi Maryam, va Saloma ham bor edi, ular U Jalilada bo'lganida Unga ergashgan va Unga xizmat qilgan edilar, va U bilan Yerushalimga birga kelgan boshqa ko'plab ayollar ham bor edi. Va allaqachon kech bo'lib qolganda, chunki tayyorgarlik kuni edi, ya'ni shanba oldidan, Arimateyadan Yusuf keldi, hurmatli kengash a'zosi, u o'zi ham Xudoning shohligini kutayotgan edi, jasur bo'lib Pilatning oldiga kirdi va Isoning jasadini so'radi. Pilat hayron

bo'ldi, u allaqachon o'lganmi deb, va yuzboshipni chaqirib, undan u ancha oldin o'lganmi deb so'radi, va yuzboshipdan bilgach, jasadni Yusufga sovg'a qildi. Va keton mato sotib olib, uni pastga tushirib, keton matoga o'rab, uni qabr ichiga qo'ydi, bu qabr toshdan o'yib yasalgan edi, va qabr eshigi ustiga tosh dumalatdi. Maryam Magdalinalik va Yusufning Maryami esa uni qayerga qo'yishayotganini tomosha qilishardi.

16

Shanba kuni o'tib ketgandan so'ng, Magdaliyalik Maryam, Yoqubning Maryami va Saloma uni moylash uchun kelib xushbo'y moddalar sotib oldilar. Va juda erta tongda, birinchi sabbat kuni, ular qabrga kelmoqdalar, quyosh chiqib bo'lgach. Va ular o'zlariga deyishardi: Kim bizga qabr eshigidan toshni dumalatib yuboradi? Va yuqoriga qarab, ular toshning dumalatilganini ko'rmoqdalar, chunki u juda katta edi. Va qabr ichiga kirib, ular o'ng tomonda o'tirgan, oq kiyim kiygan yosh yigitni ko'rdilar va juda hayratda qoldilar. U esa ularga deydi: Qo'rqmang, siz xochga mixlangan Nosiralik Isoni qidiryapsizlar. U tirildi, bu yerda emas. Mana, uni qo'ygan joy. Lekin boring, uning shogirdlariga va Petrosga ayting ki, u sizlardan oldin Galileyaga boradi, u yerda uni ko'rasizlar, xuddi sizlarga aytganidek. Va ular qabrdan chiqib qochdilar, chunki ularni titroq va vahima bosgan edi, va hech kimga hech narsa aytmadilar, chunki qo'rqishardi. Tik turgach, shanbaning birinchi kuni ertalab, birinchi marta Magdalalik Maryamga

paydo bo'ldi, undan U yetti jin haydab chiqargan edi. U ayol borib, uning bilan birga bo'lgan, aza tutib yig'lab o'tirgan odamlarga xabar berdi. Va ular u tirik ekanligini va u tomonidan ko'rilganligini eshitganlarida, ishonmadilar. Bu narsalardan keyin ulardan ikkitasi yurib ketayotganlarida, dalaga ketayotganlarga boshqa shaklda namoyon bo'ldi. Va ular ketib, qolganlarga xabar berdilar, lekin ularga ham ishonmadilar. Keyinroq yotgan o'n bir kishiga U namoyon bo'ldi va ularning ishonchsizligi hamda qattiq yurakliligini eyibladi, chunki ular Uni tirilgan holda ko'rganlarga ishonmaganlar. Va U ularga dedi: Butun dunyoga borib, barcha yaratilganlarga xush xabarni e'lon qiling. Ishongan va suvga cho'mdirilgan odam qutqariladi, lekin ishonmagan odam hukm qilinadi. Va ishongan kishilarga bu belgilar ergashadi: mening nomimda ular jinlarni haydab chiqaradilar, yangi tillar bilan gaplashadilar, ilonlarni ko'taradilar, va agar hatto o'limli biror narsani ichsalar ham, bu ularga zarar yetkazmaydi, kasal kishilar ustiga qo'llarini qo'yadilar va ular yaxshi bo'ladilar. Xudo'jo ularga gapirganidan keyin osmonga ko'tarildi va Xudoning o'ng tomonida o'tirdi. Ular esa chiqib ketib, hamma joyda va'z qildilar, Xo'jayin hamkorlik qilib va so'zni keyin kelgan belgilar orqali tasdiqlagan. Omin.

Yuhanno Injili

1

Boshida Kalom bor edi, va Kalom Xudo huzurida edi, va Kalom Xudo edi. Bu boshlanishda Xudo huzurida edi. Hamma narsa uning orqali vujudga keldi va usiz hech bir narsa vujudga kelmadi. Unda hayot bor edi va hayot insonlar uchun nur edi. Va yorug'lik zulmatda porlaydi va zulmat uni yengib ololmadi. Bir odam paydo bo'ldi, Xudo tomonidan yuborilgan, uning ismi Yahyo; bu kishi guvohlik uchun keldi, yorug'lik haqida guvohlik bersin deb, hammalar u orqali ishonsinlar deb. U yorug'lik emas edi, lekin yorug'lik haqida guvohlik berishi uchun edi. Haqiqiy yorug'lik edi, u dunyoga kelayotgan har bir odamni yoritadi. U dunyoda edi va dunyo Uning orqali vujudga keldi, lekin dunyo Uni tanimadi. O'zining mulkiga keldi, va o'zining odamlari uni qabul qilmadi. Lekin uni qabul qilgan barcha odamlarga u Xudoning farzandlari bo'lish huquqini berdi, uning nomiga ishonuvchilarga, ular qonlardan emas, na tananing xohishidan emas, na erkakning xohishidan emas, lekin Xudodan tug'ilishdi. Va Kalom tan bo'ldi va bizda chodir tikdi, va biz Uning shon-

shavkatini ko'rdik – Otadan kelgan yagona tug'ilgan Farzandning shon-shavkatini, inoyat va haqiqatga to'la. Yahyo u haqida guvohlik beradi va qichqirib aytdi: Bu men aytgan kishi edi, mendan keyin kelayotgan mendan oldin bo'ldi, chunki u mendan oldin edi. Va Uning to'liqligidan biz hammamiz oldik, va ne'mat ne'mat o'rniga; chunki qonun Muso orqali berildi, ne'mat va haqiqat Iso Masih orqali bo'ldi. Xudoni hech kim hech qachon ko'rmagan, Otaning bag'rida bo'lgan yagona tug'ilgan O'g'il, O'sha tushuntirdi. Va bu Yuhanno ning guvohligidir, qachonki Yahudiylar Quddusdan ruhoniylar va Lovilarni yuborganlarida, ular undan so'rashinlari uchun: Sen kimsansan? Va u tan oldi va inkor qilmadi, va u tan oldi: Men Masih emasman. Va ular undan so'rashdi: Xo'sh, nima? Sen Ilyos emassan? Va u deydi: emasman. Sen payg'ambarsan? U javob berdi: Yo'q. Shunday qilib ular unga dedilar: Sen kimsan? Shunday qilib, bizni yuborgan odamlarga javob beramiz: sen o'zing haqida nima deysan? U dedi: Men cho'lda qichqiruvchining ovoziman, Rabbning yo'lini to'g'rilang, xuddi Ishayo payg'ambar aytganidek. Va yuborilganlar Farisey-lardan edi, va ular undan so'rashdi va unga deyishdi: Unda nima uchun sen suvga cho'mdirasan, agar sen Masih emas, na Ilyos, na payg'ambar? Yahyo ularga javob berib dedi: Men suvda cho'mdiraman, lekin sizlarning o'rtangizda kimnidir bilmagan odamingiz turadi. U o'zi mendan keyin kelayotgan kishi bo'lib, u mendan oldin bo'lgan, men uning sandalining tasmacini yechishga munosib emasman. Bular Iordanning narigi tomonidagi Betaniyada bo'ldi, u yerda Yahyo suvga cho'mdirardi. Ertasi kuni Yohonno Iisoni o'ziga tomon

kelayotganini ko'radi va aytadi: Qarang, Xudoning qo'zisi, dunyoning gunohini ko'tarayotgan. Bu o'sha kishi haqida men aytgan edim: Mendan keyin kelayotgan odam mendan oldin bo'lgan, chunki u mendan avval edi. Men uni bilmagan edim, lekin u Isroilga zohir qilinishi uchun, shuning uchun men suv bilan suvga cho'mdirish uchun keldim. Va Yohonno guvohlik berdi va dedi: Men Ruhni osmondan kaptar kabi tushayotganini ko'rdim va U uning ustida qoldi. Va men uni tanimas edim, lekin meni suvda suvga cho'mdirish uchun yuborgan o'sha kishi menga dedi: Kimning ustiga Ruhni tushayotgan va qolayotgan ko'rsang, o'sha Muqaddas Ruhda suvga cho'mdiruvchidir. Va men ko'rdim va guvohlik berganman, ki bu Xudoning O'g'lidir. Ertasi kuni yana Yahyo va uning shogirdlaridan ikkitasi turardi, va yurayotgan Isoga tikilib qarab, deydi: mana, Xudoning Qo'zisi. Va ikki shogird uning gapirayotganini eshitdilar va Isoga ergashdilar. O'girilib va ularning ergashayotganini ko'rib, Iso ularga aytadi: nima qidiryapsizlar? Ular esa unga dedilar: Rabbiy (bu tarjima qilinganda ustoz degan ma'noni anglatadi), qayerda yashaysan? U ularga aytadi: Keling va ko'ring. Ular keldilar va u qayerda turishini ko'rdilar, va o'sha kuni uning yonida qoldilar; soat taxminan o'ninchi edi. Andrey Simon Petrning birodari Yohandan eshitib, unga ergashgan ikki kishidan biri edi. U avval o'z akasi Shimonni topadi va unga aytadi: Biz Masihni topdik - bu tarjima qilinganda Masih demakdir, va uni Isoga olib bordi. Unga qarab, Iso aytdi: Sen Shimun, Yunus o'g'lisan, sen Kifa deb chaqirilasan - bu Butrus deb tarjima qilinadi. Keyingi kuni Iso Galileyaga chiqib ketishni xohladi va Filippni topib, unga Menga ergash dedi. Filip esa

Betsayda shahridan edi, Andrey va Pyotrning shahridan. Filip Natanaelni topdi va unga dedi: Biz Muso qonunda va payg'ambarlar yozgan Zotni topdik – Nazaretlik Yusufning o'g'li Isoni. Va Nosonyel unga dedi: Nosira shahridan biror yaxshi narsa bo'lishi mumkinmi? Filip unga dedi: Kel va ko'r. Iso Natanaelning o'ziga kelayotganini ko'rdi va u haqida dedi: Mana, haqiqiy isroillik, unda hech qanday yolg'on yo'q. Natanael unga dedi: Sen meni qayerdan bilasan? Iso javob berdi va unga dedi: Filipp seni chaqirishdan oldin, anjir daraxti ostida bo'lganingda seni ko'rdim. Natanael javob berib, unga dedi: Ravviy, Sen Xudoning O'g'lisan, Sen Isroilning Podshohisan. Iso javob berdi va unga dedi: Chunki men senga dedim, men seni anjir daraxti ostida ko'rdim, sen ishonasanmi? Bunlardan kattaroqini ko'rasan. Va u unga dedi: Amin, amin, sizlarga aytaman: shu paytdan boshlab osmonning ochilganini va Xudoning farishtalarini Insonning O'g'li ustiga ko'tarilib va tushib turishayotganini ko'rasizlar.

2

Va uchinchi kunda Jaliliyaning Qano shahrida to'y bo'ldi, va Isoning onasi u yerda edi; Iso va uning shogirdlari ham to'yga chaqirildi. Sharob tugab qolgach, Isoning onasi unga: Ularda sharob yo'q, dedi. Iso unga dedi: Menga va senga nima, ayol? Mening vaqtim hali kelmagan. Uning onasi xizmatkorlarga dedi: U sizlarga nima desa, shuni qiling. U yerda yahudiylarning poklanish marosimi uchun toshdan yasalgan olti suv idishi

turardi, ularning har biri ikki yoki uch o'lchov sig'dirardi. Iso ularga dedi: Suv idishlarini suv bilan to‘ldiring. Va ular ularni to'la-to'kis to'ldirishdi. Va u ularga deydi: Hozir chiqarib oling va ziyofat boshligiga olib boring. Va ular olib kelishdi. Ziyofat boshlig'i sharobga aylangan suvni tatib ko'rdi va u qayerdan ekanligini bilmas edi, lekin suvni tortib olgan xizmatkorlar bilardi. Ziyofat boshlig'i kuyovni chaqirdi va unga dedi: Har bir odam avval yaxshi sharobni qo'yadi va qachon ular mast bo'lishsa, keyin yomonrog'ini. Sen yaxshi sharobni hozirgacha saqlab qolding. Iso bu mo'jizalarning boshlanishini Jaliladagi Kanada qildi va O'zining ulug'vorligini zohir qildi, va Uning shogirdlari Unga ishondilar. Shundan keyin u o'zi, onasi, birodarlari va shogirdlari bilan Kapernaumga tushdi va u yerda ko'p kunlar qolmadi. Va Yahudiylarning Pasxasi yaqin edi, va Iso Quddusga ko'tarildi. Va u ma'badda ho'kiz, qo'y va kaptar sotayotganlarni hamda o'tirib turgan pul almashtiruvchilarni topdi. Va u arqonlardan qamchi yasab, hammalarini ma'baddan haydab chiqardi, qo'ylarni ham va hoklarni ham, va pul almashtiruvchilarning tangalarini to'kib tashladi va stollarni ag'dardi, va kaptarlarni sotayotganlarga dedi: bularni bu yerdan olib keting; otamning uyini savdo uyiga aylantirmang. Uning shogirdlari esa eslashdilarki, Sening uyingga bo'lgan g'ayrat meni yutadi deb yozilgan. Yahudiylar javob berib, unga dedilar: Bu ishlarni qilayotganing uchun bizga qanday belgi ko'rsatasan? Iso javob berib, ularga dedi: Buzinglar bu ibodatxonani va uch kun ichida men uni tiklayman. Yahudiylar shunday dedilar: Bu ibodatxona qirq olti yil davomida qurilgan, sen esa uni uch kun ichida ko'tarasanmi? U kishi esa o'z tanasining ibodatxonasi

haqida gapirardi. Demak, U o'liklardan tiriltirilganda, Uning shogirdlari buni U aytgan ekanligini eslashdi va ular Yozuvga hamda Iso aytgan so'zga ishonishdi. Lekin U Yerusalimlarda Fisih bayramida bo'lganida, ko'plar Uning qilgan mo'jizalarini ko'rib, Uning nomiga ishondilar. Lekin Isoning o'zi o'zini ularga ishonib topshirmadi, chunki u hammalarni bilardi, va chunki unga hojat yo'q edi biror kishi inson haqida guvohlik berishi uchun, chunki o'zi bilardi insonda nima borligini.

3

Fariseylardan bir odam bor edi, uning ismi Nikodim, Yahudiylarning hukmdori. Bu kishi tunda uning oldiga keldi va unga dedi: Rabbiy, biz bilamiz ki, sen Xudodan kelgan o'qituvchisan, chunki hech kim sen qilayotgan bu belgilarni qila olmaydi, agar Xudo u bilan bo'lmasa. Iso javob berib, unga dedi: Amin, amin, senga aytaman, agar kimdir yuqoridan tug'ilmasa, Xudoning malakotini ko'ra olmaydi. Nikodim unga deydi: odam qari bo'lganida qanday qilib tug'ilishi mumkin? U onasining qorniga ikkinchi marta kirib, qaytadan tug'ilishi mumkin emasmi? Iso javob berdi: Haqiqatan, haqiqatan senga aytaman, agar kimdir suvdan va Ruhdan tug'ilmasa, Xudoning Shohligiga kira olmaydi. Tanadan tug'ilgan tan hisoblanadi va Ruhdan tug'ilgan ruh hisoblanadi. Emas hayron bo'l, chunki men senga aytdim: siz yuqoridan tug'ilishingiz zarur. Ruh qayerga xohlasa, o'sha yerga esadi va uning ovozini eshitasan, lekin qayerdan kelishini va qayerga borishini bilmaysan. Ruhdan tug'ilgan har

bir kishi ham shundaydir. Nikodim javob berib, unga dedi: Bu narsalar qanday bo'lishi mumkin? Iso javob berib, unga dedi: Sen Isroilning o'qituvchisisan va bu narsalarni bilmaysanmi? Haqiqatan-haqiqatan, senga aytamanki, biz bilgan narsani gapiramiz va biz ko'rgan narsaga guvohlik beramiz, lekin siz bizning guvohligimizni qabul qilmaysiz. Agar men sizga yerga tegishli narsalarni aytdim va ishonmaysizlar, qanday qilib sizga osmoniy narsalarni aytsam ishonasizlar? Va hech kim osmonga ko'tarilmagan, faqat osmondan tushgan Insonning O'g'li, u osmonda bo'lgan. Va xuddi Muso ilonni sahroda ko'targandek, shunday ko'tarilishi kerak Insonning O'g'li, shunda har bir Unga ishonuvchi halok bo'lmasin, balki abadiy hayotga ega bo'lsin. Xudo dunyoni shunchalik sevdiki, O'zining yagona tug'ilgan O'g'lini berdi, shunda Unga ishongan har bir kishi halok bo'lmasdan, balki abadiy hayotga ega bo'lsin. Chunki Xudo O'z O'g'lini dunyoga dunyoni hukm qilish uchun emas, balki dunyo U orqali najot topishi uchun yuborgan. Unga ishongan kishi hukm qilinmaydi, lekin ishonmagan kishi allaqachon hukm qilingan, chunki u Xudoning yagona O'g'lining nomiga ishonmagan. Bu esa hukm shuki, yorug'lik dunyoga kelgan, va odamlar zulmatni yorug'likdan ko'proq sevdilar, chunki ularning ishlari yomon edi. Har bir yomon ishlarni qiluvchi yorug'likni yomon ko'radi va yorug'likka kelmaydi, shundayki uning ishlari fosh qilinmasin; lekin haqiqatni qiluvchi yorug'likka keladi, shundayki uning ishlari oshkor qilinsin, chunki ular Xudoda qilingan. Shundan keyin Iso va Uning shogirdlari Yahudiya yeriga keldilar, va u yerda ular bilan birga bo'lib, suvga cho'mdirdi. Yahyo ham Aynonda, Salim yaqinida

suvga cho'mdirardi, chunki u yerda ko'p suv bor edi, va odamlar kelib, suvga cho'mdirildilar; chunki Yahyo hali qamoqxonaga tashlanmagan edi. Shunday qilib, Yahyoning shogirdlari bilan bir yahudiy o'rtasida tozalanish haqida bahs-munozara bo'lib o'tdi. Va ular Yahyoning oldiga keldilar va unga dedilar: Ustoz, u sen bilan birga edi Iordan daryosining narigi tomonida, unga sen guvohlik berding, mana u suvga cho'mdirmoqda va hammalar uning oldiga kelmoqdalar. Yohanna javob berdi va dedi: Inson hech narsani ololmaydi, agar unga osmondan berilmagan bo'lsa. Sizlarning o'zingiz menga guvohlik berasizki, men shunday degan edim: Men Masih emasman, balki Men Uning oldidan yuborilganman. Kelinni ega bo'lgan kuyovdir; lekin kuyovning do'sti, turgan va uni eshitayotgan, kuyovning ovozi tufayli xursandlik bilan xursand bo'ladi. Shuning uchun mening bu shodligim to'ldirildi. U kishi ortishi kerak, men esa kamayishim kerak. Yuqoridan kelayotgan hammadan ustunda turadi. Yerdan bo'lgan odam yerga tegishli va yerdan gapiradi; osmondan kelayotgan odam hammadan yuqorida, va u ko'rgan va eshitgan narsaga guvohlik beradi, va uning guvohligini hech kim qabul qilmaydi. Uning guvohligini qabul qilgan kishi Xudo haqiqiy ekanligini muhr bosgan. Chunki Xudo kimni yuborgan bo'lsa, u Xudoning so'zlarini gapiradi, chunki Xudo Ruhni o'lchovdan bermaydi. Ota o'g'lini sevadi va hamma narsani uning qo'liga bergan. O'g'ilga ishongan kishi abadiy hayotga ega bo'ladi, lekin O'g'ilga itoatsizlik qilgan kishi hayotni ko'rmaydi, balki Xudoning g'azabi uning ustida qoladi.

4

Demak, Rabbiy bildi ki, farisiylar eshitdilarki, Iso Yahyodan ko'proq shogirdlar qiladi va suvga cho'mdiradi, garchi Iso o'zi suvga cho'mdirmagan edi, lekin uning shogirdlari cho'mdirgan edi, u Yahudiyani tark etdi va Jalilaga ketdi. Uni Samariya orqali o'tishi kerak edi. Demak, u Samariya shahriga keladi, Suxar deb atalgan, Yoqub o'z o'g'li Yusufga bergan joy yaqinida; va u yerda Yoqubning bulog'i bor edi. Demak, Iso sayohatdan charchagan bo'lib, shunday buloq yonida o'tirardi; soat taxminan oltinchi edi. Samariyadan bir ayol suv olish uchun keladi. Iso unga dedi: Menga ichishga ber. Chunki uning shogirdlari oziq-ovqat sotib olishlari uchun shaharga ketgan edilar. Shunday qilib, Samariyalik ayol unga deydi: Qanday qilib sen yahudiy bo'lib, mendan ichishni so'raysan, men Samariyalik ayol bo'lsam? Chunki yahudiylar samariyaliklar bilan muloqot qilmaydilar. Iso javob berib, unga dedi: Agar sen Xudoning sovg'asini bilgan bo'lsang va senga Menga ichish uchun ber deyotgan kim ekanini bilgan bo'lsang, sen undan so'ragan bo'larding va u senga tirik suv bergan bo'lardi. Ayol unga dedi: Xo'jayin, sizda na chelak bor, va quduq chuqur. Demak, sizda tirik suv qayerdan? Sen bizning otamiz Yoqubdan ulug'roq emasmisan? U bizga bu quduqni bergan va o'zi undan ichgan, uning o'g'illari va chorvasi ham ichgan. Iso javob berdi va unga dedi: har kim bu suvdan ichsa, yana chanqaydi; lekin kim men unga beradigan suvdan ichsa, abadga chanqamaydi, balki men unga beradigan suv uning ichida abadiy hayotga oqib chiquvchi suv bulog'iga

aylanadi. Ayol unga dedi: Xo'jayin, menga bu suvni bering, shunda men chanqamayman va bu yerga suv tortib olish uchun kelmayman. Iso unga dedi: Bor, eringni chaqir va bu yerga kel. Ayol javob berdi va dedi: Menda eri yo'q. Iso unga aytadi: Erkakim yo'q deganingda yaxshi dedin; chunki besh erkak bilan bo'lgansan, va hozir senda bo'lgan kishi seniki erkak emas; buni haqiqiy dedin. Ayol unga dedi: Ey Rabbim, men ko'ryapmanki, siz payg'ambarsiz. Bizning otalarimiz mana shu tog'da sajda qilganlar va siz aytasizki, sajda qilish kerak bo'lgan joy Quddusda. Iso unga dedi: Ey ayol, menga ishon, chunki shunday soat kelmoqda, qachonki siz na bu tog'da, na Quddusda Otaga sajda qilasizlar. Siz bilmagan narsangizga sig'inasiz, biz bilgan narsamizga sig'inamiz, chunki najot yahudiylardan keladi. Lekin soat keladi, va hozir ham shu vaqt, qachonki haqiqiy sajda qiluvchilar Otaga ruhda va haqiqatda sajda qilishadi, chunki Ota O'ziga shunday sajda qiluvchilarni qidiradi. Xudo ruhdir va Unga sig'inuvchilar ruh va haqiqat bilan sig'inishlari kerak. Ayol unga dedi: Men bilaman, Masih, ya'ni Xristos deb atalgan Zot keladi. U kelganida bizga hamma narsani e'lon qiladi. Iso unga dedi: Senga gapiruvchi men o'zimanman. Shu payt uning shogirdlari kelishdi va u ayol bilan gaplashayotganidan hayron bo'lishdi, lekin hech kim Nima izlayapsan? yoki Nega u bilan gaplashyapsan? deb so'ramadi. Shunday qilib, ayol o'zining suv ko'zasini qoldirdi va shaharga ketdi, va odamlarga aytdi: Keling, ko'ring, menga men qilgan barcha narsalarni aytgan odamni; bu Masih emasmi? Ular shahardan chiqib ketishdi va uning tomon kelishdi. Shu orada shogirdlar undan: Ustoz, ovqatlaning, deb so'rashdi. Lekin u ularga dedi: Menda sizlar bilmaydigan

yeyishga ovqatim bor. Shogirdlar bir-birlariga deyishardi: Unga kimdir ovqat keltirganmi? Iso ularga dedi: Mening ovqatim shuki, meni Yuborgan Zotning irodasini bajaraman va Uning ishini tugataman. Siz Hali to'rt oy bor va hosil yig'imi keladi deb aytmaysizmi? Mana, men sizlarga aytaman, ko'zlaringizni ko'taring va dalalarga qarang, chunki ular o'rim-yig'im uchun allaqachon oq. Va o'ruvchi mukofot oladi va mevani abadiy hayotga yig'adi, shunday qilib ekuvchi ham, o'ruvchi ham birga xursand bo'ladi. Chunki bu haqiqiy so'z shundaki, ekuvchi boshqa va o'ruvchi boshqa. Men sizlarni o'rishga yubordim – siz mehnat qilmagan narsani. Boshqalar mehnat qildilar va sizlar ularning mehnatiga kirdingiz. O shahar samariyaliklaridan ko'plari unga ishonishdi, chunki ayol guvohlik berib: U menga qilgan barcha ishlarimni aytdi, degan edi. Shunday qilib, Samariyaliklar uning oldiga kelganlarida, ular undan o'zlari yonida qolishini so'rashdi va u o'sha yerda ikki kun qoldi. Va ko'proq ko'p odamlar uning so'zi tufayli ishondilar, va ayolga ular deyishardi: Endi senin gapiring tufayli ishonmaymiz, chunki o'zimiz eshitganmiz va bilamiz ki, bu chindan ham dunyoning Qutqaruvchisi, Masihdir. Lekin ikki kundan keyin u yerdan chiqdi va Galileyaga ketdi. O'zi uchun Iso guvohlik berdi ki, payg'ambar o'z vatanida hurmatga ega emas. Shunday qilib, u Jalilyaga kelganida, Jaliliyaliklar uni qabul qilishdi, chunki ular Yerushalimda bayramda u qilgan barcha ishlarni ko'rgan edilar, va ular ham bayramga kelgan edilar. Demak, Iso yana Jaliliyaning Kana shahriga keldi, u yerda suvni sharobga aylantirgan edi. Va bir podshoh xizmatkorisi bor edi, uning o'g'li Kafarnahum shahrida kasal edi. Bu odam Iso Yahudiyadan

Jalilaga kelganini eshitib, uning oldiga bordi va undan pastga tushib o'g'lini davolab berishini so'radi, chunki u o'lmoqchi edi. Iso unga dedi: Agar belgilar va mo'jizalarni ko'rmasangiz, hech ishonmaysizlar. Shoh xizmatchisi unga dedi: Janob, mening bolam o'lishidan oldin tushing. Iso unga dedi: bor; o'g'ling tirik. Va odam Iso unga aytgan so'zga ishondi va ketdi. U allaqachon tushayotganida, uning qullari uni uchratdilar va xabar berib aytdilar: Sizning o'g'lingiz tirik. Demak, u ulardan uning yaxshiroq bo'lgan soatini so'rab bildi. Va ular unga dediki, kecha yettinchi soatda isitma uni tark etdi. Shunday qilib, ota bilib oldi ki, aynan o'sha soatda, qachonki Iso unga o'g'ling yashaydi deb aytgan edi, va u o'zi ham, butun uyi ham ishondi. Iso Yahudiyadan Jaliligaga kelganida bu ikkinchi mo'jizani ko'rsatdi.

5

Shundan keyin yahudiylarning bayrami bo'ldi va Iso Quddusga chiqdi. Quddusda qo'y darvozasi yonida hovuz bor edi, u ibroniycha Betsda deb atalgan va besh ustunli ayvonga ega edi. Буларда кўп сонли беморлар, кўрлар, чўлоқлар ва майиблар ётар эдилар, сувнинг ҳаракатини кутиб. Farishta ma'lum vaqtda havuzga tushib turardi va suv g'alayonlanardi, shuning uchun suvning g'alayonidan keyin birinchi bo'lib kirgan kishi qanday kasallikda bo'lmasin sog'ayib ketardi. U yerda o'ttiz sakkiz yil davomida zaifligida yotgan bir odam bor edi. Iso uni yotganini ko'rib va uning allaqachon ko'p vaqt shu holatda ekanini bilib, unga dedi: Sog bo'lishni xohlaysanmi?

Kasal odam unga javob berdi: Xo'jayin, menda odam yo'q, suv qo'zg'alganda meni hovuzga tashlashi uchun, lekin men borayotganimda boshqasi mendan oldin tushib ketadi. Iso unga dedi: Tur, to'shagingni ko'tar va yur. Va odam darhol sog'lom bo'ldi va o'z to'shagini ko'tardi va yurib ketdi. O kun shanba edi. Yahudiylar shifo topgan odamga deyishardi: Bugun shanba kuni, senga to'shakni ko'tarib yurish ruxsat etilmagan. U ularga javob berdi: Meni sog'lom qilgan o'sha kishi menga dedi: To'shakchangni ko'tar va yur. Ular undan so'rashdi: Senga To'shagingni ko'tar va yur degan odam kim? Lekin shifo topgan odam u kimligini bilmasdi, chunki Iso o'sha joyda olomon bo'lganida chetga chiqib ketgan edi. Shundan keyin Iso uni ma'badda topdi va unga dedi: Qarang, siz sog'lom bo'ldingiz, endi gunoh qilmang, shunda sizga yomonroq narsa bo'lmasin. Odam ketdi va yahudiylarga Iso uni sog'lom qilgan ekanligini xabar berdi. Va shu sababli yahudiylar Isoni ta'qib qilishdilar va uni o'ldirmoqchi bo'lishdi, chunki u bu ishlarni shanba kunida qilgan edi. Iso ularga javob berdi: Mening Otam hozirga qadar ishlaydi va men ham ishlayapman. Shuning uchun yahudiylar uni o'ldirishga ko'proq intilishdi, chunki u nafaqat shanba kunini buzayotgan edi, balki Xudoni o'zining otasi deb aytib, o'zini Xudoga teng qilayotgan edi. Demak, Iso javob berib ularga dedi: Rostdan-rost sizlarga aytamanki, O'g'il o'zidan hech narsa qila olmaydi, faqat Otani qilayotganini ko'rsa. Chunki U nima qilsa, O'g'il ham xuddi shunday qiladi. Ota o'g'lini sevadi va u qilayotgan barcha narsalarni unga ko'rsatadi, va bunlardan ham kattaroq ishlarni unga ko'rsatadi, shunda siz hayron qolasizlar. Xuddi ota o'liklarni tiriltirganidek va ularga hayot berganidek,

O'g'il ham xohlagan kishilariga hayot beradi. Chunki Ota hech kimni hukm qilmaydi, balki barcha hukmni O'g'ilga bergan, shunda hamma O'g'ilni hurmat qilsinlar xuddi Otani hurmat qilgandek. O'g'ilni hurmat qilmaydigan, uni yuborgan otani hurmat qilmaydi. Haqiqatan-haqiqat, sizlarga aytamanki, Mening so'zimni eshitadigan va Meni Yuborgan Zotga ishongan kishi abadiy hayotga ega bo'ladi va hukm ostiga tushmaydi, balki o'limdan hayotga o'tgan bo'ladi. Haqiqatan, haqiqatan men sizlarga aytamanki, soat keladi va hozir shu vaqt, qachonki o'liklar Xudoning O'g'lining ovozini eshitadilar va eshitganlar tirik bo'ladilar; chunki xuddi Ota o'zida hayotga ega bo'lgani kabi, shunday O'g'ilga ham o'zida hayotga ega bo'lishni berdi; va unga hokimiyat ham berdi va hukm qilishni, chunki u Insonning O'g'lidir. Bunga hayron qilmang, chunki shunday vaqt keladi, unda qabrlarda bo'lgan barcha odamlar uning ovozini eshitadilar va yaxshi ishlar qilganlar hayot tirilishiga chiqadilar, lekin yomon ishlar qilganlar hukm tirilishiga chiqadilar. Men o'zim-o'zimdan hech narsa qila olmayman. Men eshitganimdek hukm qilaman va mening hukmim adolatlidir, chunki men o'zimning irodamni emas, balki meni yuborgan Otaning irodasini izlayman. Agar men o'zim haqida guvohlik bersam, mening guvohligim haqiqiy emas. Boshqa bir kishi bor, u men haqimda guvohlik beradi va men bilaman ki, uning men haqida bergan guvohligining haqiqiy ekanligini. Siz Yahyoga yuborgan edingizlar va u haqiqatga guvohlik bergan; lekin men odamdan guvohlik olmayman, ammo men bu narsalarni aytaman, shunda siz qutqarilasizlar. O kishi yonayotgan va porlayotgan chiroq edi, siz esa bir soat davomida uning yorug'ligida xursand

bo'lishni xohladingiz. Men esa Yuhannonikidan kattaroq guvohlikka egaman, chunki Ota menga tugatishim uchun bergan ishlar, men qilayotgan o'sha ishlarning o'zi men haqimda Ota meni yuborganiga guvohlik beradi. Va meni yuborgan Ota, u o'zi men haqimda guvohlik bergan. Siz na Uning ovozini hech qachon eshitgansiz, na Uning shaklini ko'rgansiz, va Uning so'zi sizlarda qolmayapti, chunki U yuborgan kishiga siz ishonmaysiz. Siz Bitiklar tekshirasiz, chunki siz o'ylaysizki, ular ichida abadiy hayot bor; va o'shalar men haqimda guvohlik beradigan; va siz men oldimga kelishni xohlamaysiz, shunda sizda hayot bo'lsin. Men odamlardan shon-sharaf olmayman; lekin men sizlarni bildimki, sizlar o'zlaringizda Xudoning muhabbatiga ega emassiz. Men otamning nomida kelganman, lekin siz meni qabul qilmaysizlar; agar boshqa birov o'z nomida kelsa, uni qabul qilasizlar. Qanday ishonishingiz mumkin, bir-biridan sharaf olayotganingizda, va yagona Xudodan keladigan sharafni izlamasangiz? Yo'q o'ylamang, men sizlarni otaning oldida ayblayman deb. Sizlarni ayblovchi Muso bor, kimga siz umid qilgan edingizlar. Agar siz Musoga ishongan bo'lsangiz, menga ham ishongan bo'lardingiz, chunki u men haqimda yozgan. Agar o'sha yozuvlarga ishonmasangiz, mening so'zlarimga qanday ishonasiz?

6

Shundan keyin Iso Galileya dengizining, ya'ni Tiberiya dengizining narigi tomoniga ketdi va unga katta olomon

ergashdi, chunki ular uning kasal odamlar ustida qilgan mo'jizalarini ko'rgan edilar. Iso tog'ga chiqdi va u yerda o'z shogirdlari bilan o'tirdi. Yahudiylarning Fisih bayrami yaqin edi. Shunday qilib, Iso ko'zlarini ko'tarib, katta olomon uning tomon kelayotganini ko'rgach, Filippga dedi: Biz qayerdan non sotib olishimiz kerak, shunda bular yesinlar? Bu esa uni sinab aytgan edi, chunki u o'zi nima qilmoqchi ekanini bilardi. Filipp unga javob berdi: Ikki yuz denarilik nonlar ularga yetarli emas, shunda ularning har biri ozgina olsin. Unga uning shogirdlaridan biri aytadi, Shimon Butrusning ukasi Andaryo: bu yerda bir bola bor, unda besh arpa non va ikki baliq bor; lekin bular nima buncha ko'p odamlar uchun? Iso aytdi: Odamlarni o'tirtiring; o'sha joyda ko'p o't bor edi. Demak, erkaklar o'tirishdi, ularning soni taxminan besh ming kishi edi. Iso nonlarni oldi va minnatdorlik bildirganidan keyin shogirdlarga tarqatdi, shogirdlar esa o'tirganlarga tarqatdilar, xuddi shunday baliqlardan ham ular xohlagancha. Ammo ular to'yishgach, shogirdlariga dedi: Ortib qolgan bo'laklarni yig'ing, hech narsa yo'qolmasin. Shunday qilib, ular yegan odamlardan ortib qolgan besh arpa nonining bo'laklaridan o'n ikki savat to'ldirishdi. Shunday qilib, odamlar Iso qilgan belgini ko'rib, Bu haqiqatan dunyoga kelayotgan payg'ambar deb aytishardi. Iso, ular kelmoqchi bo'lib, uni tortib olib podshoh qilmoqchi ekanliklarini bilganidan so'ng, yana tog'ga o'zi yolg'iz chekinib ketdi. Kechqurun bo'lganda, uning shogirdlari dengizga tushdilar va kemaga kirib, dengizning narigi tomoniga, Kafarnaumga ketishardi. Va qorong'i allaqachon tushgan edi va Iso ularning oldiga hali kelmagan edi, va dengiz katta shamol

esayotganda qo'zg'alib turardi. Taxminan yigirma besh yoki o'ttiz stadion eshkak eshgandan keyin, ular Isoning dengiz ustida yurayotganini va kemaga yaqinlashayotganini ko'rishdi va qo'rqishdi. U ularga dedi: Men O'zim, qo'rqmang. Ular uni kemaga olishni xohlashdi va darhol kema ular borayotgan yerga yetib keldi. Ertasi kuni dengizning narigi tomonida turgan olomon ko'rdiki, u yerda boshqa kichik qayiq yo'q edi, faqat bitta o'sha qayiq bor edi, uning shogirdlari o'shaga kirgan edi, va ko'rdiki Iso uning shogirdlari bilan birga kichik qayiqqa kirmagan edi, lekin faqat uning shogirdlari ketgan edi. Lekin Tabariyadan boshqa kichik qayiqlar keldi, Rabbiy shukr qilgandan keyin nonni yegan joyga yaqin. Demak qachon olomon ko'rdiki Iso u yerda yo'q va uning shogirdlari ham yo'q, o'zlari kemalarga kirdilar va Isoni qidirib Kafarnahumga keldilar. Va uni dengizning narigi tomonida topib, unga aytdilar: Ustoz, bu yerga qachon kelding? Iso ularga javob berib dedi: Amin, amin, sizlarga aytaman, siz meni qidiryapsizlar, chunki belgilarni ko'rganingiz uchun emas, balki nonlardan yeb to'yganingiz uchun. Yo'q qilinayotgan ovqat uchun emas, balki abadiy hayotga olib boradigan ovqat uchun ishlang, uni Insonning O'g'li sizga beradi, chunki Uni Ota Xudo muhr bosgan. Men shuning uchun unga dedim: Xudoning ishlarini qilish uchun nima qilishimiz kerak? Iso javob berdi va ularga dedi: Bu Xudoning ishi, shunday qilib siz U yuborgan zotga ishonasizlar. Shunday qilib, ular unga dedilar: Xo'sh, sen qanday belgi ko'rsatasan, biz ko'rib, senga ishonishimiz uchun? Nima ish qilyapsan? Bizning otalarimiz sahroda manna yedilar, xuddi yozilganidek: U ularga osmondan non berdi, yesinlar deb. Iso

ularga dedi: Haqiqatan, haqiqatan sizlarga aytamanki, Muso sizlarga osmondan non bermagan, lekin Mening Otam sizlarga osmondan haqiqiy nonni beradi. Chunki Xudoning noni osmondan tushib, dunyoga hayot beradigan nondir. Men unga dedim: Xo'jayin, bizga doimo shu nonni bering. Iso ularga dedi: Men hayotning noniман. Menga kelgan hech qachon och qolmaydi va menga ishongan hech qachon chanqamaydi. Lekin men sizlarga aytdim: siz meni ko'rgan bo'lsangiz ham, ishonmaysizlar. Otam menga beradigan hamma narsa menga keladi, va menga keladigan odamni hech qachon tashqariga chiqarib yubormayman; chunki men osmondan tushganman, o'zimning irodamni qilish uchun emas, balki meni yuborgan Otaning irodasini qilish uchun. Bu esa meni yuborgan Otaning irodasi: U menga bergan har bir narsani yo'qotmasligim, balki uni oxirgi kunda tiriltiraman. Bu esa meni yuborgan Zotning irodasi: har bir O'g'ilni ko'rgan va unga ishongan kishi abadiy hayotga ega bo'ladi, va men uni oxirgi kunda tiriltiraman. Yahudiylar shuning uchun uning haqida norozi bo'lishdi, chunki u dedi: Men osmondan tushgan non man, va ular deyishdi: Bu Iso, Yusufning o'g'li emas mi, biz uning otasini va onasini bilamiz? Qanday qilib unda bu kishi Men osmondan tushganman deb aytadi? Demak, Iso javob berib ularga dedi: Bir-biringiz bilan norozi bo'lmang. Hech kim menga kelishga qodir emas, agar meni yuborgan Ota uni tortmasa, va men uni oxirgi kunda tiriltiraman. Payg'ambarlarda yozilgan: Va hammasi Xudo tomonidan o'rgatilganlar bo'ladi. Har kim Otadan eshitgan va o'rgangan, menga keladi; bu shuni anglatmaydi ki, kimdir Otani ko'rgan, faqat Xudoning yonida

bo'lgan, o'sha Otani ko'rgan. Amen, amen, men sizlarga aytaman: menga ishongan kishi abadiy hayotga ega. Men hayotning noniman. Sizlarning ota-bobolaringiz sahroda manna yedilar va o'ldilar; bu osmondan tushayotgan nondir, toki kimki undan yesa, o'lmasin. Men osmondan tushgan tirik nonman; agar kimdir bu nondan yesa, u abadiy yashaydi. Va men beradigan non ham – mening tanim, uni men dunyo hayoti uchun beraman. Yahudiylar bir-birlari bilan janjallashib, Bu odam bizga o'z go'shtini yeyish uchun qanday bera oladi? deb aytishdi. Shunday qilib, Iso ularga dedi: Haqiqatan, haqiqatan sizlarga aytaman, agar Insonning O'g'lining go'shtini yemacangiz va uning qonini ichmacangiz, o'zingizda hayotga ega bo'lmaysizlar. Mening go'shtimni yeyayotgan va mening qonimni ichayotgan kishi abadiy hayotga ega, va men uni oxirgi kunda tiriltiraman. Mening go'shtim haqiqatan ovqatdir va mening qonim haqiqatan ichimlikdir. Mening go'shtimni yeyayotgan va mening qonimni ichayotgan menda qoladi va men unda qolaman. Tirik Ota meni yuborgan kabi va men Ota orqali yashayapman, xuddi shunday meni yeyotgan kishi ham men orqali yashaydi. Bu osmondan tushgan nondir, ota-bobolaringiz manna yeb o'lganlaridek emas; bu nonni yegan kishi abadiy yashaydi. Bularni Kapernaomda jamoatda o'rgatayotganda aytdi. Ko'plar, shuning uchun, uning shogirdlaridan eshitganlaridan keyin dedilar: Bu so'z qattiq, kim uni eshitishga qodir? Lekin Iso o'zida shogirdlarining bu haqida norozi bo'lishayotganini bilib, ularga dedi: Bu sizni gunohga tushiradimi? Agar siz Insonning O'g'li ilgari turgan joyiga ko'tarilayotganini ko'rsangiz-chi? Ruh tiriklantiradigan narsadir,

tana esa hech qanday foyda bermaydi, men sizlarga aytayotgan so'zlar ruh va hayotdir. Lekin sizlardan ba'zilar bor, ular ishonmaydi. Chunki Iso boshidanoq kimlar ishonmayotganlarini va kim uni topshirmoqchi ekanini bilardi. Va u dedi: Shuning uchun men sizlarga aytganman, hech kim menga kela olmaydi, agar unga mening Otam tomonidan berilmagan bo'lsa. Shundan so'ng uning shogirdlaridan ko'plari orqaga ketishdi va endi u bilan yurishmadi. Shunday qilib, Iso o'n ikkitaga dedi: Siz ham ketmoqchi emassizmi? Shunday qilib, Shimon Butrus unga javob berdi: Rabbiy, kimning oldiga boramiz? Senda abadiy hayot so'zlari bor; va biz ishonganmiz va bilganmiz ki, sen tirik Xudoning o'g'li Masihsan. Iso ularga javob berdi: Men sizlarni o'n ikkitani tanlamadimmi? Va sizlardan biri shayton. U Shimonning o'g'li Isqariyotlik Yahudo haqida gapirayotgan edi, chunki u uni xiyonat qilmoqchi edi, garchi u o'n ikki shogirddan biri bo'lsa ham.

7

Shundan keyin Iso Jalilida yurardi, chunki u Yahudiyada yurishni xohlamadi, chunki yahudiylar uni o'ldirmoqchi bo'lib qidirdilar. Yahudiylarning Chodirlar bayrami yaqinlashib qolgan edi. Shunday qilib, uning aka-ukalari unga aytdilar: Bu yerdan ko'chib ket va Yahudiyaga bor, shunda sening shogirdlaring ham sen qilayotgan ishlaringni ko'rsinlar; chunki hech kim yashirinlikda biror narsa qiladi va o'zi ochiqchasiga bo'lishni izlaydi. Agar sen bu narsalarni qilasan, o'zingni dunyoga ko'rsat.

Chunki uning aka-ukalari ham unga ishonmadilar. Iso ularga dedi: Mening vaqtim hali kelmadi, lekin sizning vaqtingiz doimo tayyordir. Dunyo sizlarni yomon ko'ra olmaydi, lekin meni yomon ko'radi, chunki men uning ishlari yomon ekanligiga guvohlik beraman. Siz bu bayramga boring, men hali bu bayramga ko'tarilmayman, chunki mening vaqtim hali to'lmagan. Bu narsalarni ularga aytgandan keyin, u Jalilada qoldi. Uning aka-ukalari ketganlaridan keyin, u ham bayramga ketdi, lekin ochiq emas, balki yashirincha. Yahudiylar bayramda uni qidirib, U odam qayerda? deyishardi. Va olomon orasida u haqida ko'p g'o'ldirash bor edi. Ba'zilar u yaxshi odam, deb aytishardi; boshqalar esa: Yo'q, balki u olomonni adashtiryapti, deb aytishardi. Hech kim u haqida ochiqchasiga gapirmasdi, yahudiylardan qo'rqqani uchun. Allaqachon bayram o'rtasida bo'lganida, Iso ibodatxonaga kirdi va o'rgatdi. Va Yahudiylar hayratlanib deyishdi: Bu odam qanday qilib savodxonlikni biladi, o'rganmagan holda? Demak, Iso ularga javob berdi va dedi: mening ta'limotim mening emas, balki meni yuborgan Zotniki; agar kimdir Uning irodasini bajarishni xohlasa, bu ta'limot haqida biladi, u Xudodan mi yoki men o'zimdan gapiraman. O'zidan gapiruvchi o'zining sharafini izlaydi, lekin uni yuborgan Zotning sharafini izlovchi haqiqiydir va unda adolatsizlik yo'q. Muso sizlarga qonunni bermagan emasmi? Va sizlardan hech kim qonunga amal qilmaydi. Nega meni o'ldirmoqchi bo'lib qidiryapsizlar? Olomon javob berib dedi: Senda jin bor, kim seni o'ldirmoqchi bo'lyapti? Iso javob berib, ularga dedi: Men bir ish qildim va barchangiz bunga hayron bo'lyapsizlar. Muso sizlarga sunnatni bergan, lekin u Musodan

emas, balki ota-bobolardan, va siz shanba kunida ham odamni sunnat qilasizlar. Agar odam shanba kunida sunnat qabul qilsa, Musoning qonuni buzilmasligi uchun, menga g'azablanasizlarmi, chunki men butun odamni shanba kunida sog'lom qildim? Ko'rinishga ko'ra hukm qilmang, balki adolatli hukm qiling. Demak, Quddusliklardan ba'zilari deyishardi: Bu ular o'ldirmoqchi bo'lgan odam emas-mi? Va mana, u jasuratlik bilan gapirmoqda va ular unga hech narsa demayapti. Yo'qmi rahbarlar haqiqatan ham bu kishi haqiqatan Masih ekanligini bilishdi? Lekin biz bunining qayerdan ekanligini bilamiz, ammo Masih kelganida, hech kim uning qayerdan ekanligini bilmaydi. Demak, Iso ma'badda o'rgatib baqirdi va dedi: meni ham bilasizlar, va qayerdan ekanligimni ham bilasizlar; va o'zimdan kelmaganman, lekin meni yuborgan haqiqiy, uni sizlar bilmaysizlar; men uni bilaman, chunki men undanman va u meni yubordi. Ular uni tutib olishga harakat qilishdi, lekin hech kim unga qo'l uzatmadi, chunki uning soati hali kelmagan edi. Ko'pchilik olomondan esa unga ishondilar va aytishardi: Masih kelganida, bu kishi qilgan belgilardan ko'proq belgilar qiladimi? Fariseylar olomonning u haqida ming'irlayotganini eshitdilar va Fariseylar bilan bosh ruhoniylar uni qo'lga olishlari uchun yordamchilarni yubordilar. Iso dedi: Men sizlar bilan yana ozgina vaqt bo'laman va keyin meni yuborgan zotga qaytib boraman. Siz meni qidirasiz, lekin topolmaysiz, va men qayerda bo'lsam, siz u yerga kela olmaysiz. Yahudiylar o'zlariga dedilar: bu kishi qayerga bormoqchi ekan, biz uni topa olmaymiz? U yunonlarning diasporasiga bormoqchi emasmi va yunonlarni o'rgatmoqchi emasmi? Bu qanday so'z u aytdi: Siz meni qidirasiz

va topmaysiz, va men qayerda bo'lsam, siz kela olmaysiz? Bayramning oxirgi va katta kunida Iso turdi va qichqirib dedi: Agar kimdir chanqasa, mening oldimga kelsin va ichsin. Menga ishonuvchi, xuddi Muqaddas Yozuv aytganidek, uning qornidan tirik suv daryolari oqib chiqadi. Lekin buni U Ruh haqida aytdi, qaysi Unga imon keltirayotganlar olishlari kerak edi, chunki Muqaddas Ruh hali yo'q edi, sababi Iso hali ulug'lanmagan edi. Shunday qilib, olomondan ko'plar so'zni eshitib, aytishardi: Bu haqiqatan payg'ambar; boshqalar aytishardi: Bu Masih; boshqalar aytishardi: Yo'qmi, chunki Masih Jaliladan keladimi? Muqaddas Yozuv aytmadimi ki, Masih Dovudning naslidan va Dovud yashaydigan Baytlahmning qishlog'idan keladi? Demak, olomon orasida u tufayli bo'linish yuzaga keldi. Ba'zilar ulardan uni ushlashni xohlashdi, lekin hech kim unga qo'l uzatmadi. Shunday qilib, yordamchilar bosh ruhoniylar va Fariseylar oldiga kelishdi, va o'shanlar ularga dedi: Nega uni keltirmadingiz? Yordamchilar javob berishdi: Hech qachon biron odam bu odamday gapirmagan. Demak, Farizilar ularga javob berishdi: Siz ham adashtirilganmisiz? Yo'qmi, rahbarlardan yoki Fariziylarda kimdir unga ishondi? Lekin bu olomon, qonunni bilmaydigan, la'natlanganlar, dedi Nikodim ularga, kechasi unga kelgan, ulardan biri bo'lgan; bizning qonunimiz odamni hukm qilmaydimi, agar avval undan eshitmasa va u nima qilayotganini bilmasa? Ular javob berishdi va unga dedilar: Sen ham Jaliladan emassan? Tekshir va ko'r, chunki Jaliladan payg'ambar ko'tarilmagan. Va har biri o'z uyiga ketdi.

8

Iso Zaytun tog'iga bordi, tong otganda esa yana ma'badga keldi, va butun xalq uning oldiga kela boshladi, va u o'tirib ularni o'rgatdi. Va Tavrot ulamolari va Farisiylar zino qilganda qo'lga olingan bir ayolni olib kelishdi, va uni o'rtaga qo'yib unga deyishdi: ustoz, bu ayol zino qilayotganda aynan o'sha paytda qo'lga olingan; va bizning qonunimizda Muso bunday ayollarni tosh bilan otishni buyurgan. Xo'sh sen nima deyapsan? Lekin ular buni uni sinab ko'rish uchun aytdilar, shunda ular unga qarshi ayblov topsinlar. Lekin Iso pastga egilib, barmoq bilan yerga yozardi. Lekin ular undan so'rashda davom etishganda, u to'g'rilib, ularga dedi: Sizlardan gunohsiz bo'lgan birinchi bo'lib unga tosh otsin. Va yana pastga egilib, u yerga yozdi. Ular eshitib, oqsoqollardan boshlab birin-ketin chiqib ketishdi va Iso qoldi, ayol esa o'rtada turgan edi. Boshini ko'tarib, Iso unga dedi: Ayol, ular qayerda? Hech kim seni mahkum qilmadimi? U aytdi: Hech kim yo'q, Rabbim. Iso dedi: Men ham seni hukm qilmayman; bor va bundan buyon boshqa gunoh qilma. Yana shuning uchun Iso ularga gapirdi va dedi: Men dunyoning nuri man, menga ergashuvchi zulmatda yurmaydi, balki hayot nurиra ega bo'ladi. Shunday qilib, Farisey-lar unga dedilar: Sen o'zing haqida guvohlik berayapsan, sening guvohligingiz haqiqiy emas. Iso javob berib, ularga dedi: Agar men o'zim haqimda guvohlik bersam ham, mening guvohligim haqiqiydir, chunki men qayerdan kelganimni va qayerga borayotganimni bilaman. Lekin siz men qayerdan kelayotganimni yoki qayerga

borayotganimni bilmaysiz. Siz tanaga ko'ra hukm qilasiz, men hech kimni hukm qilmayman. Va agar men hukm qilsam, mening hukmim haqiqiydir, chunki men yolg'iz emasman, balki men va meni yuborgan Otaman. Va sizning qonuningizda ham yozilgan ki, ikki odamning guvohlik haqiqiy hisoblanadi. Men o'zim haqida guvohlik beruvchiman va men haqida meni yuborgan Ota guvohlik beradi. Shunday qilib, ular undan so'rashdi: Otang qayerda? Iso javob berdi: na meni bilasizlar, na otamni. Agar meni bilgan bo'lsangiz, otamni ham bilgan bo'lar edingiz. Iso ega bu so'zlarni g'aznada, ma'badda o'rgatayotganda aytdi, va hech kim uni tutmadi, chunki uning soati hali kelmagan edi. Iso ularga yana shunday dedi: Men ketaman va siz meni izlaysizlar, va o'z gunohingizda o'lasizlar; men boradigan joyga sizlar kela olmaysizlar. Demak, yahudiylar aytishardi: Yo'qmi, u o'zini o'ldiradi, chunki aytadiki, men qayerga borsam, siz kela olmaysizlar? Va U ularga dedi: Siz pastdan bo'lasizlar, Men yuqoridan bo'laman; siz shu dunyodansizlar, Men shu dunyodan emasman. Men sizlarga shuning uchun aytdimki, siz o'z gunohlaringiz ichida o'lasizlar, chunki agar ishonmasangiz ki, men O'zim, siz o'z gunohlaringiz ichida o'lasizlar. Ular unga deyishdi: Sen kimsansan? Va Iso ularga dedi: Boshidan sizlarga nima gapirayotgan bo'lsam, shuni. Men sizning haqingizda ko'p gapirish va hukm qilishim kerak, lekin meni yuborgan Zot haqiqiydir, va men Undan eshitgan narsalarimni dunyoga aytaman. Ular U ularga Otasi haqida gapirayotganini tushunmadilar. Iso ularga shunday dedi: Qachonki siz Insonning O'g'lini ko'tarasizlar, o'shanda bilasizlarki, Men O'shanman va o'zimdan hech narsa

qilmayman, lekin Otam menga qanday o'rgatgan bo'lsa, shularni gapiraman. Meni yuborgan Ota men bilan birga, Ota meni yolg'iz qoldirmadi, chunki men Unga yoqimli narsalarni doim qilaman. U bu narsalarni gapirayotganda, ko'pchilik unga ishondi. Iso o'shanda unga ishongan yahudiylarga dedi: agar sizlar mening so'zimda qolsangizlar, haqiqatan mening shogirdlarim bo'lasizlar, va haqiqatni bilasizlar, va haqiqat sizlarni ozod qiladi. Ular unga javob berishdi: Biz Ibrohimning avlodlarimiz va hech qachon hech kimga qul boʻlmaganmiz, qanday qilib sen erkin boʻlasizlar deysan? Ularga Iso javob berdi: Amin, amin, men sizlarga aytamanki, har bir gunoh qiluvchi gunohning qulidir. Qul uyda abadiy qolmaydi, o'g'il esa abadiy qoladi. Agar O'g'il sizlarni ozod qilsa, haqiqatan ham ozod bo'lasizlar. Men bilaman, siz Ibrohimning avlodisiz, lekin siz meni o'ldirmoqchi bo'lasiz, chunki mening so'zim sizda joy olmaydi. Men o'z otamning yonida ko'rgan narsani gapirib beraman, va siz ham o'z otangizning yonida ko'rgan narsani qilasiz. Ular javob berib, unga dedilar: bizning otamiz Ibrohimdir. Ularga Iso aytadi: agar siz Ibrohimning farzandlari bo'lganingizda, Ibrohimning ishlarini qilgan bo'lardingiz. Hozir esa siz meni o'ldirishni qidiryapsizlar, men Xudodan eshitgan haqiqatni sizlarga aytgan odamni. Buni Ibrohim qilmagan edi. Siz otangizning ishlarini qilyapsiz. Ular unga dedilar: biz jinsiy buzuqlikdan tug'ilmaganmiz; bizning bitta Otamiz bor, Xudo. Iso ularga dedi: Agar Xudo sizlarning otangiz bo'lganida, siz meni sevgan bo'lardingiz, chunki men Xudodan chiqdim va keldim. Men o'z-o'zimdan kelganim yo'q, balki U meni yubordi. Nega siz mening so'zimni tushunmaysiz? Chunki siz mening so'zimni

eshita olmaysiz. Siz shayton otasidansiz va otangizning istaklarini qilishni xohlaysiz. U odam o'ldiruvchi edi boshidanoq va haqiqatda turmagan, chunki unda haqiqat yo'q; qachonki u yolg'on gapirsa, o'zidan gapiradi, chunki u yolg'onchi va uning otasi ham. Lekin men haqiqatni aytsam ham, menga ishonmaysizlar. Sizlardan kim meni gunoh haqida ayblaydi? Agar men haqiqatni aytsam, nega siz menga ishonmaysiz? Xudodan bo'lgan kishi Xudoning so'zlarini eshitadi, shuning uchun siz eshitmaysiz, chunki siz Xudodan emassiz. Yahudiylar javob berib, unga dediler: Biz sen samariyaliksan va senda jin bor, deb aytganimiz to'g'ri emasmi? Iso javob berdi: Men jinga ega emasman, lekin Men Otamni hurmat qilaman, va siz Meni hurmatsizlik qilasizlar. Men esa o'z shuhratimni izlamayman, izlovchi va hukm qiluvchi bor. Haqiqatan-haqiqatan sizlarga aytamanki, agar kimdir mening so'zimni saqlasa, o'limni abadgacha hech qachon ko'rmaydi. Yahudiylar shuning uchun unga dedilar: Endi biz bilib oldikki, senda jin bor. Ibrohim vafot etdi va payg'ambarlar ham vafot etdi, va sen deysan, agar kimdir mening so'zimni saqlasa, o'limni abadgacha tatib ko'rmaydi? Sen bizning otamiz Ibrohimdan katta emassan, u o'lgan-ku? Va payg'ambarlar o'ldilar; sen o'zingni kim qilib ko'rsatmoqchisan? Iso javob berdi: agar men o'zimni ulug'lasam, mening sharafim hech narsa emas; mening Otam bor meni ulug'lovchi, kimni siz aytasizlar ki sizning Xudoyingiz, va siz Uni tanigansiz emas; lekin men bilaman Uni. Va agar men aytaman ki uni bilmayman, men sizlar kabi yolg'onchi bo'laman; lekin men uni bilaman va uning so'zini saqlayman. Otangiz Ibrohim mening kunimni ko'rish uchun xursand bo'ldi va u ko'rdi va

xursand bo'ldi. Yahudiylar unga shunday dedilar: Sen hali ellik yoshga ham yetmading va Ibrohimni ko'rganmisan? Iso ularga dedi: Haqiqatan, haqiqatan sizlarga aytamanki, Ibrohim paydo bo'lishidan oldin Men Borman. Demak, ular toshlarni ko'tarishdi, uni tosh otish uchun. Iso esa yashirindi va ibodatxonadan chiqdi, ular o'rtasidan o'tib, va shunday o'tib ketdi.

9

Va u o'tib ketayotganda, tug'ilishidan beri ko'r bo'lgan odamni ko'rdi. Va uning shogirdlari undan so'rashdi: Ustoz, kim gunoh qildi, bu odam yoki uning ota-onalari, shunda u ko'r bo'lib tug'ildi? Iso javob berdi: Na bu gunoh qildi, na uning ota-onalari, lekin Xudoning ishlari unda namoyon bo'lishi uchun. Meni yuborgan Zotning ishlarini kun bo'lganida qilishim zarur, tun keladi, o'shanda hech kim ishlay olmaydi. Qachon dunyoda bo'lsam, men dunyoning yorug'lig'iman. Bularni aytib, u yerga tupurdi va tupukdan loy yasadi va loyni ko'r odamning ko'zlariga surtdi va unga dedi: bor, Siloam havzasida yuvin, bu yuborilgan deb tarjima qilinadi. Demak, u ketdi, yuvindi va ko'ra olgan holda qaytib keldi. Qo'shnilar va uni ilgari ko'r ekanligini ko'rganlar deyishardi: Bu o'tirgan va tilanchi bo'lgan odam emasmi? Boshqalar Bu o'sha kishi deyishardi; boshqalar esa U unga o'xshash deyishardi. U kishi Men menman deb aytardi. Demak, ular unga aytishdi: Seniki ko'zlar qanday ochildi? U javob berdi va dedi: Iso deb atalgan odam loy yasadi

va mening ko'zlarimga surtdi va menga dedi: Siloam hovuziga bor va yuvin. Men bordim va yuvinib, ko'ra boshladim. Ular unga dedilar: U qayerda? U aytadi: men bilmayman. Uni Farisey-larga olib bormoqdalar, bir paytlar ko'r bo'lgan kishini. Iso loy yasab, uning ko'zlarini ochgan kun shanba edi. Shunday qilib, Farisey-lar ham undan u qanday qilib ko'ra boshlagan deb yana so'rashardi. Va u ularga dedi: U mening ko'zlarimga loy qo'ydi, va men yuvindim, va ko'raman. Demak, fariseylardan ba'zilari aytishardi: bu odam Xudodan emas, chunki u shabat kunini saqlamaydi. Boshqalar deyishardi: Gunohkor odam qanday qilib bunday belgilarni qila oladi? Va ular orasida bo'linish bor edi. Ular ko'r odamga yana deyishadi: sen u haqida nima deysan, chunki u sening ko'zlaringni ochdi? U esa dedi ki, u payg'ambar ekan. Yahudiylar demak uning haqida ishonmadilar ki, u ko'r edi va ko'ra boshladi, toki ko'ra boshlagannikning ota-onasini chaqirib, ulardan so'radilar va dedilar: bu sizning o'g'lingizmi, uni siz ko'r bo'lib tug'ilgan deb deysiz? Qanday qilib demak hozir ko'radi? Uning ota-onasi ularga javob berishdi va dedilar: biz bilamiz ki, bu bizning o'g'limiz va u ko'r bo'lib tug'ilgan; lekin endi qanday ko'rayotganini biz bilmaymiz, yoki uning ko'zlarini kim ochganini biz bilmaymiz; uning yoshi bor, undan so'rang, u o'zi haqida gapiradi. Uning ota-onalari buni shunday aytishdi, chunki ular Yahudiylardan qo'rqishardi, zero Yahudiylar allaqachon kelishib olgan edilarki, agar kimdir Uni Masih deb tan olsa, sinagogadan haydab chiqarilsin. Shu sababli uning ota-onalari u voyaga yetgan, undan o'zing so'rang deb aytdilar. Ular ikkinchi marta ko'r bo'lgan odamni chaqirishdi va unga dedilar: Xudoga ulug'vorlik ber, biz bilamizki, bu odam

gunohkor. U shunday javob berdi va dedi: Agar U gunohkor ekanmi yoki yo'qmi, bilmayman. Bir narsani bilaman: ko'r bo'lgan holimda, hozirgina ko'raman. Ular unga yana dediler: U senga nima qildi? U qanday qilib sening ko'zlaringni ochdi? U ularga javob berdi: Men sizlarga allaqachon aytdim va siz eshitmadingiz; yana nima eshitmoqchisiz? Siz ham uning shogirdlari bo'lishni xohlamaysizmi? Ular uni haqorat qilishdi va dedilar: Sen o'sha kishining shogirdisan, biz esa Musoning shogirdlarimiz. Biz bilamizki, Xudo Musoga gapirgan, lekin bu odam qayerdan ekanini bilmaymiz. Odam javob berdi va ularga dedi: Chunki bu ajoyib gap, siz bilmaysizlar u qayerdan, va u mening ko'zlarimni ochdi. Biz bilamizki, Xudo gunohkorlarni eshitmaydi, lekin agar kimdir xudodan qo'rquvchi bo'lsa va Uning irodasini qilsa, shuni eshitadi. Asrdan beri eshitilmagan edi ki, kimdir tug'ma ko'rning ko'zlarini ochgan. Agar bu Xudodan bo'lmaganida, hech narsa qila olmasdi. Ular javob berishdi va unga dedilar: sen butunlay gunohlar ichida tug'ilding, va sen bizga o'rgatasan? Va ular uni tashqariga haydab chiqardilar. Iso eshitdiki, ular uni tashqariga haydab chiqarishgan, va uni topib, unga dedi: Sen Xudoning O'g'liga ishonasanmi? U kishi javob berdi: Kim u, ey Rabbiy, men unga ishonishim uchun? Iso unga dedi: Sen uni ko'rgan edingiz va sen bilan gapiruvchi o'sha kishi. U esa dedi: Ishonaman, Rabbim! va Unga sajda qildi. Va Iso shunday dedi: Men bu dunyoga hukm qilish uchun keldim, shunda ko'rmayotganlar ko'rishlari va ko'rayotganlar ko'r bo'lishadi. Va Farisey-lardan ba'zilari u bilan birga bo'lganlar bu narsalarni eshitdilar va unga dedilar: Biz ham ko'rmiz? Iso ularga dedi: Agar ko'r bo'lganingizda,

gunohingiz bo'lmas edi, lekin hozir ko'ramiz deyapsiz, shuning uchun gunohingiz qolmoqda.

10

Haqiqatan, haqiqatan aytaman sizlarga, qo'ylarning hovlisiga eshikdan kirmaydigan, lekin boshqa joydan chiqadigan, o'sha odam o'g'ri va qaroqchidir; lekin eshikdan kiradigan qo'ylarning cho'ponidir. Bunga eshik qo'riqchisi ochadi va qo'ylar uning ovozini eshitadi, u o'z qo'ylarini ismi bilan chaqiradi va ularni olib chiqadi. Va qachonki u o'zining qo'ylarini chiqarsa, ularning oldida boradi, va qo'ylar unga ergashadi, chunki ular uning ovozini biladilar; begonaga esa ular ergashmaydilar, balki undan qochadilar, chunki ular begonalarning ovozini bilmaydilar. Iso ularga shu maqolni aytdi, lekin ular Uning ularga nima haqida gapirayotganini tushunmadilar. Iso ularga yana shunday dedi: Haqiqatan, haqiqatan sizlarga aytamanki, men qo'ylarning eshigiman. Mendan oldin kelganlarning hammasi o'g'rilar va qaroqchilar edi, lekin qo'ylar ularning ovozini eshitmadi. Men eshikman, agar kimdir men orqali kirsa, qutqariladi va u kirib-chiqadi hamda yaylov topadi. O'g'ri faqat o'g'irlash, o'ldirish va yo'q qilish uchun keladi, men esa ular hayotga ega bo'lishlari va uni to'liq-to'kis yashashlari uchun keldim. Men yaxshi cho'ponman. Yaxshi cho'pon o'z ruhini qo'ylar uchun qo'yadi; lekin yollanma ishchi, cho'pon bo'lmagan va qo'ylar uning o'ziniki emas bo'lgan kishi, bo'rining kelayotganini ko'rib, qo'ylarni tashlab qochadi; va bo'ri ularni

tortib oladi va qo'ylarni tarqatib yuboradi. Yollanma ishchi esa qochadi, chunki u yollanma ishchi va unga qo'ylar haqida ahamiyat yo'q. Men yaxshi cho'ponman va men o'zimlarni bilaman va o'zimlar tomonidan bilinaman, xuddi Ota meni bilganidek va men Otani bilaman, va men o'z ruximni qo'ylar uchun qo'yaman. Va menda boshqa qo'ylar bor, ular bu hovlidan emas, va ularni ham olib kelishim kerak, va ular mening ovozimni eshitadilar, va bir poda bo'ladi, bir cho'pon. Shu sababli Ota meni sevadi, chunki men o'z jonimni qo'yaman, shunda uni yana olaman. Hech kim uni mendan olmaydi, balki men uni o'zim qo'yaman, menda uni qo'yish huquqi bor, va menda uni yana olish huquqi bor, bu buyruqni men Otamdan oldim. Shuning uchun yahudiylar orasida bu so'zlar tufayli yana bo'linish yuzaga keldi. Ulardan ko'pchilik aytishardi: Jini bor va aqldan ozgan, nima uchun uni eshitasiz? Boshqalar aytishdi: Bu so'zlar jinlangan odamning so'zlari emas. Jin ko'rlarning ko'zlarini ocha oladimi? Bag'ishlash bayrami Quddusda bo'ldi va qish edi; va Iso ma'badda Sulaymonning ayvonida yurib yurardi. Yahudiylar demak uni o'rab olishdi va unga deyishdilar: qachongacha sen bizning ruhumizni ko'tarib yurasiz? Agar sen Masih bo'lsang, bizga ochiqdan-ochiq aytib ber. Iso ularga javob berdi: Men sizlarga aytdim, va siz ishonmaysizlar. Men Otamning nomida qiladigan ishlar men haqimda guvohlik beradi. Lekin siz ishonmaysizlar, chunki siz mening qo'ylarimdan emassizlar, xuddi men sizlarga aytganim kabi. Mening qo'ylarim mening ovozimni eshitadi, va men ularni bilaman, va ular menga ergashadilar, va men ularga abadiy hayot beraman, va ular asrga halok bo'lmaydilar, va hech kim

ularni mening qo'limdan tortib olmaydi. Mening otam, kim menga bergan, hammadan ulug'dir, va hech kim mening otamning qo'lidan tortib ololmaydi. Men va otam birlamiz. Yahudiylar uni tosh otish uchun yana toshlarni ko'tarishdi. Iso ularga javob berdi: Men sizlarga Otamdan ko'p yaxshi ishlar ko'rsatdim, ulardan qaysi ish uchun meni tosh otasizlar? Yahudiylar unga javob berib deyishdi: Yaxshi ish uchun emas, balki kufrlik uchun seni tosh otamiz, chunki sen odam bo'lib turib, o'zingni Xudo qilasan. Iso ularga javob berdi: Sizlarning qonuningizda Men dedim, siz xudolarsiz deb yozilmagan mi? Agar U o'sha odamlarni xudolar deb aytgan bo'lsa, kimga Xudoning kalomi kelgan edi va Muqaddas Bitik buzilishi mumkin emas, kimni Ota muqaddas qildi va dunyoga yubordi, siz Kufr gapiryapsan deb aytasizlar, chunki men Xudoning O'g'liman dedim? Agar men otamning ishlarini qilmasam, menga ishonmang; lekin agar qilsam, garchi menga ishonmasangiz ham, ishlarga ishoning, shunda bilasizlar va ishonasizlarki, Ota menda va men Otada. Shuning uchun ular yana uni tutmoqchi bo'lishdi, va u ularning qo'lidan chiqib ketdi. Va u yana Iordanning narigi tomoniga ketdi, Yuhanno avval sug'a qilgan joyga, va u yerda qoldi. Ko'plab odamlar uning oldiga kelishdi va shunday deyishdi: Yahyo hech qanday mo'jiza ko'rsatmagan edi, lekin Yahyo bu kishi haqida aytgan barcha gaplari haqiqat edi. Va ko'plar u yerda unga ishondilar.

11

Betaniyadan kelgan Lozar ismli kasal odam bor edi, Maryam va uning singlisi Marta qishlog'idan. Maryam Rabbini moy bilan moylab, uning oyoqlarini o'z sochlari bilan artgan ayol edi, uning akasi Lazar kasal edi. Shunday qilib, opa-singillar unga xabar yuborib dedilar: Rabbiy, qarang, Siz sevgan kishi kasal. Iso buni eshitib dedi: Bu zaiflik o'limga olib boruvchi emas, balki Xudoning ulug'vorligi uchun, shunda Xudoning O'g'li uning orqali ulug'lantirilsin. Iso Marta va uning singlisi va Lozarni sevardi. Demak, u kasal ekanligini eshitganida, u turgan joyda ikki kun qoldi; keyin bundan keyin shogirdlarga aytadi: keling Yahudiyaga yana boraylik. Shogirdlar unga dedilar: Ustoz, hozir Yahudiylar sizni tosh otmoqchi bo'lishdi, va siz yana u yerga borasizmi? Iiso javob berdi: kunning soatlari o'n ikki emas mi? Agar kimdir kun ichida yursa, u qoqilmaydi, chunki bu dunyoning nurini ko'radi; lekin agar kimdir tunda yursa, qoqiladi, chunki nur uning ichida emas. Bularni aytdi va bundan keyin ularga dedi: Do'stimiz Lazar uxlab qoldi, lekin men uni uyg'otish uchun boraman. Demak, uning shogirdlari aytdilar: Rabbiy, agar u uxlab qolgan bo'lsa, sog'ayib ketadi. Iso uning o'limi haqida aytgan edi, lekin ular uyqu uxlashi haqida gapirayapti deb o'ylashdi. Keyin demak, Iso ularga ochiqchasiga dedi: Lozar o'ldi, va men siz uchun xursandman, shunda ishonasizlar, chunki men u yerda emas edim; lekin boraylik uning oldiga. Demak, Egizak deb atalgan Tomas hamkasb shogirdlarga dedi: Boraylik, biz ham u bilan birga o'laylik. Iso kelganida, u allaqachon to'rt kun qabrda yotganini topdi. Baytanya Quddus shahridan taxminan o'n besh stadion masofada yaqin edi, va yahudiylardan ko'plar Marta va

Maryamning oldiga kelgan edilar, ularni akasi haqida tasalli berishlari uchun. Marta Iso kelayotganini eshitgach, uni kutib oldi, Maryam esa uyda o'tirar edi. Marta Isoga dedi: Xo'jayin, agar siz shu yerda bo'lganingizda, mening akam o'lmagan bo'lardi. Lekin hozir ham men bilaman ki, u Xudodan nima so'rasa, Xudo senga beradi. Iso unga dedi: Sizning akangiz tirilib turadi. Marta unga dedi: Bilaman, u oxirgi kunda, tiklanishda tiklanadi. Iso unga dedi: Men tiriltirish va hayotman. Menga ishonuvchi, agar o'lsa ham, yashaydi; va tirik bo'lgan va menga ishonuvchi har bir kishi abadiy o'lmaydi. Sen bunga ishonasanmi? U unga deydi: Ha, Rabbim, men ishonganman ki, Sen Masih, Xudoning O'g'li, dunyoga kelayotgan Zotsan. Va buni aytib, u ketdi va uning singlisi Maryamni yashirincha chaqirib, dedi: O'qituvchi keldi va seni chaqiryapti. O ayol eshitgach, tezda o'rnidan turdi va uning oldiga keldi. Iso hali qishloqqa kelmagan edi, lekin Marta uni kutib olgan joyda edi. Shuning uchun uyda uning yonida bo'lgan va uni taskin berayotgan yahudiylar Maryamning tezda o'rnidan turib chiqib ketganini ko'rib, uni kuzatib borishdi va U qabrga yig'lash uchun ketyapti deb aytishdi. Demak, Maryam Iso turgan joyga kelganida, uni ko'rib, uning oyoqlari oldiga yiqildi va unga dedi: Xo'jayin, agar siz shu yerda bo'lganingizda, mening akam o'lmagan bo'lardi. Iso demak, u uni yig'layotganini ko'rdi va u bilan birga kelgan yahudiylarning yig'layotganini ko'rdi, ruhda qattiq ta'sirlandi va o'zini bezovta qildi va dedi: uni qayerga qo'ydingizlar? Ular unga deyishadi: Xo'jayin, kel va ko'r. Iso yig'ladi. Yahudiylar shunday deyishdi: Qarang, uni qanday sevardi! Ba'zilari esa ulardan dedi: Bu kishi, ko'rning ko'zlarini ochgan, buni ham

o'lmasligi uchun qila olmas edimi? Iso demak, yana o'zida chuqur harakatlanib, qabrga keladi. U g'or edi va uning ustida tosh yotardi. Iso aytadi: toshni ko'taring. Unga o'lgan odamning singlisi Marta aytadi: Rabbim, allaqachon hidlanadi; chunki u to'rtinchi kun. Iso unga dedi: Agar ishonsang, Xudoning ulug'vorligini ko'rasan, deb senga aytmadimmi? Demak, ular o'lgan odam yotgan joyning toshini ko'tarishdi. Iso esa ko'zlarini yuqoriga ko'tardi va dedi: Ota, men senga rahmat aytaman, chunki sen meni eshitding. Men bilardim ki, Sen har doim meni eshitasan, lekin atrofda turgan olomon tufayli aytdim, shunday qilib ular Senning meni yuborgan ekaningga ishonsinlar. Va bu narsalarni aytib, baland ovoz bilan qichqirdi: Lazar, bu yerga chiq! Va o'lik chiqib keldi, oyoqlari va qo'llari mato bo'laklari bilan bog'langan holda, va uning yuzi ro'mol bilan o'ralgan edi. Iiso ularga aytadi: uni yechib qo'ying va ketishiga ruxsat bering. Ko'p yahudiylar, Maryamning oldiga kelganlar va Iso qilgan ishlarni ko'rganlar, unga ishondilar. Ba'zilar esa ulardan Fariseylarga ketishdi va ularga Iso qilgan narsalarni aytishdi. Shuning uchun bosh ruhoniylar va Farizilar kengash yig'ishdilar va aytishdi: Nima qilamiz, chunki bu odam ko'p belgilar qiladi? Agar biz uni shunday qo'yib yuborsak, hamma unga ishonadi va Rimliklar kelib, bizning joyimizni ham, xalqimizni ham olib ketadi. Ulardan biri Kayafa, o'sha yilning bosh kohini bo'lib, ularga dedi: Siz hech narsa bilmaysizlar va siz fikr ham qilmaysizlarki, bizga foydaliroq bir odam xalq uchun o'lsin va butun millat halok bo'lmasin. Buni u o'zidan aytmadi, lekin o'sha yilning bosh kohini bo'lib, bashorat qildi ki, Iso xalq uchun o'lmoqchi edi, va faqat xalq uchun emas, balki Xudoning tarqoq

bolalarini ham birga yig'ib bir qilsin. Shu kundan boshlab ular uni o'ldirish uchun maslahat qilishdi. Shunday qilib, Iso endi yahudiylar orasida ochiqchasiga yurmadi, balki u yerdan cho'lga yaqin joyga, Efraim deb atalgan shaharga ketdi va u yerda shogirdlari bilan birga turdi. Yahudiylarning Fisih bayrami yaqin edi, va ko'p odamlar Quddusga yurtdan Fisih bayramidan oldin ko'tarildilar, shunda ular o'zlarini poklashinlari uchun. Ular demak Isoni qidirayotgan edilar va ma'badda turgan holda bir-biri bilan aytishayotgan edilar: Sizga qanday ko'rinadi, u bayramga kelmaydi-mi? Bosh ruhoniylar va Farizilar buyruq bergan edilar: agar kimdir uning qayerda ekanligini bilsa, xabar bersin, shunda ular uni tutib olishlari mumkin.

12

Shunday qilib, Iso Fisih bayramidan olti kun oldin Baytanyaga keldi, u yerda U o'liklardan tiriltirgan o'lgan Lozar bor edi. Ular u yerda unga kechki ovqat qildilar va Marta xizmat qilardi, lekin Lazarus u bilan birga dasturxonda yotganlardan biri edi. Maryam bir funt sof, qimmatbaho nard muroni olib, Isoning oyoqlarini moylab qo'ydi va o'z sochlari bilan uning oyoqlarini artdi, uy esa muronning hidi bilan to'ldi. Demak, uning shogirdlaridan biri, Shimon o'g'li Yahudo Isqariyot, uni topshirmoqchi bo'lgan kishi deydi: Nega bu atir uch yuz dinarga sotilmadi va kambag'allarga berilmadi? U buni kambag'allar haqida g'amxo'rlik qilgani uchun emas, balki o'g'ri bo'lgani

uchun aytdi va u xazina qutisini ushlab turgan hamda unga solingan narsalarni olib ketgan edi. Iso shunday dedi: Uni qo'yib ber, u buni mening dafn qilish kunim uchun saqlagan. Kambag'allar doimo o'zlaringiz bilan birga bo'ladi, lekin men doimo sizlar bilan bo'lmayman. Yahudiylardan ko'p olomon u yerda ekanligini bildi va ular faqat Iso tufayli emas, balki O'liklardan tiriltirgan Lozarni ham ko'rish uchun keldilar. Va bosh ruhoniylar maslahat qilishdi, shunda Lozarni ham o'ldirishsin, chunki ko'p yahudiylar u tufayli ketar edilar va Isoga ishonar edilar. Ertasi kuni bayramga kelgan katta olomon Iso Quddusga kelayotganini eshitib, xurmo shoxlarini oldilar va uni kutib olish uchun chiqdilar va baqirib yubordilar: Osanna, muborak bo'lsin Rabbiyning nomida kelayotgan, Isroilning shohi. Iso eshakchani topib, uning ustiga o'tirdi, xuddi yozilganidek: qo'rqma, Sion qizi; mana, sening podshohingiz eshak bolasining ustiga o'tirgan holda keladi. Bularni uning shogirdlari dastlab bilmadilar, lekin Iso ulug'langanda, keyin esladilar ki bular uning haqida yozilgan edi va bularni unga qilishgan edi. Demak, u bilan birga bo'lgan olomon guvohlik berdi, u Lazarni qabrdan chaqirgan va uni o'liklardan tiriltirgan paytda. Shu sababli olomon uni kutib oldi, chunki ular uning bu mo'jizani qilganini eshitgan edilar. Shunday qilib, Fariseylar o'zlariga dedilar: Ko'ryapsizlarmi, hech narsa foyda keltirmayapsizlar? Qarang, dunyo uning orqasidan ketdi. Bayramda sajda qilish uchun ko'tarilayotganlar orasida ba'zi yunonlar ham bor edi. Shunday qilib, ular Jaliiliya viloyatidagi Baysayda shahridan bo'lgan Filipga kelishdi va undan so'rab dedilar: Xo'jayin, biz Isoni ko'rishni xohlaymiz. Filipp keladi va

Andreasga aytadi, va yana Andreas va Filipp Isoga aytadilar; lekin Iso ularga javob berib dedi: vaqt keldi, shunday ki Insonning O'g'li ulug'lansin. Haqiqatan-haqiqatan sizlarga aytamanki, agar bug'doy donasi yerga tushib o'lmasa, u yolg'iz qoladi, lekin agar o'lsa, ko'p meva beradi. O'z ruhini do'st tutgan kishi uni yo'qotadi va o'z ruhini bu dunyoda yomon ko'rgan kishi uni abadiy hayot uchun saqlab qoladi. Agar kimdir menga xizmat qilsa, u menga ergashsin, va men qayerda bo'lsam, u yerda mening xizmatkorim ham bo'ladi, va agar kimdir menga xizmat qilsa, Ota uni hurmat qiladi. Hozir mening ruhim bezovtalangan va nima deyay? Ota, meni shu soatdan qutqar. Lekin men aynan shu sabab uchun bu soatga keldim. Ota, O'z ismingni ulug'la. Shunday qilib, osmondan bir ovoz keldi: Men ulug'ladim va yana ulug'layman. Shunday qilib, turgan va eshitgan olomon momaqaldiroq bo'lganini aytdi, boshqalar esa xabarchi unga gapirdi, deyishdi. Iso javob berib dedi: Bu ovoz men uchun emas, balki sizlar uchun bo'ldi. Hozir bu dunyoning hukmi, hozir bu dunyoning hukmdori tashqariga chiqarib tashlanadi; va agar men yerdan ko'tarilsam, hammani o'zimga tortaman. Buni esa u qanday o'lim bilan o'lishini ko'rsatib aytgan edi. Olomon unga javob berdi: biz qonundan eshitdikki, Masih abadiy qoladi, va sen qanday qilib aytasanki, Insonning O'g'li ko'tarilishi kerak? Kim bu odam o'g'li? Iso ularga dedi: Yorug'lik sizlar bilan yana oz vaqt bor, yorug'lik sizda bo'lguncha yuringlar, shunda zulmat sizlarni qamrab olmaydi, va zulmatda yuruvchi qayerga borayotganini bilmaydi. Toki sizda yorug'lik bor, yorug'likka ishoning, shunda yorug'likning o'g'illari bo'lasizlar. Bularni Iso gapirdi va ketib, ulardan yashirindi. U

shunchalik ko'p mo'jizalarni ularning oldida qilganidan keyin ham, ular unga ishonmadilar, shunda Ishoyo payg'ambarning so'zi bajarilsin deb, u aytgan edi: Ey Rabbim, kim bizning xabarimizga ishondi? Va Rabbimizning qo'li kimga oshkor qilindi? Shu sababli ular ishonishga qodir emas edilar, chunki Ishoyo yana dedi: U ularning ko'zlarini ko'r qildi va ularning yuragini qattiq qildi, shunday qilib ular ko'zlari bilan ko'rmasinlar va yurak bilan tushunmasinlar va qaytib kelmasinlar, va men ularni shifo beraman. Ishayo buni uning shon-shuhratini ko'rganida va u haqida gapirganida aytgan edi. Shunga qaramay, rahbarlardan ko'pchilik unga ishondi, lekin Farisey-lar tufayli tan olishmadi, sinagogadan haydab chiqarilmasliklari uchun; chunki ular odamlarning sharafini Xudoning sharafidan ko'proq sevdilar. Iso esa baqirdi va dedi: menga ishonuvchi menga ishonmaydi, balki meni yuborgan kishiga ishonadi, va meni ko'ruvchi meni yuborgan kishani ko'radi. Men dunyo ichiga yorug'lik sifatida keldim, shunda menga ishongan har bir kishi zulmatda qolmasin. Va agar kimdir mening so'zlarimni eshitsa va ishonmasa, men uni hukm qilmayman, chunki men dunyoni hukm qilish uchun emas, balki dunyoni qutqarish uchun keldim. Meni rad etuvchi va mening so'zlarimni qabul qilmayotgan odam uni hukm qiluvchiga ega; men aytgan so'z, o'sha uni oxirgi kunda hukm qiladi; chunki men o'zimdan gapirmadim, lekin meni yuborgan Ota o'zi menga nima aytishim va nima gapirishim kerakligini buyruq berdi; va men bilaman ki, uning buyrug'i abadiy hayotdir. Demak, men gapirgan narsalarni Otam menga aytganidek gapiraman.

13

Fisih bayramidan oldin, Iso Uning soati kelganini bilgan edi, shunda U bu dunyodan Otaga ketsin. Dunyodagi o'zlarini sevgan holda, oxirigacha ularni sevdi. Va kechki ovqat bo'lib o'tganda, shayton allaqachon Iskariyotlik Shimunning o'g'li Yahudoning qalbiga uni xiyonat qilsin deb tashlagan edi, Iso bilgan holda ki, Ota hamma narsani uning qo'llariga bergan va u Xudodan chiqdi va Xudoga boradi, kechki ovqatdan turdi va kiyimlarini qo'ydi va sochiqni olib o'zini o'radi. Keyin u lavaboga suv quydi va shogirdlarning oyoqlarini yuvishga va o'zi o'ralgan sochiq bilan artishga kirishdi. Shunday qilib, u Simon Pyotrning oldiga keladi va u unga dedi: Rabbiy, sen mening oyoqlarimni yuvyapsanmi? Iso javob berib, unga dedi: Men nima qilayotganimni sen hozir bilmaysan, lekin keyinroq bilasan. Pyotr unga deydi: sen mening oyoqlarimni hech qachon yuvmaysan. Iso unga javob berdi: Agar men seni yuvmasam, sen mening bilan ulushga ega bo'lmaysan. Simon Pyotr unga dedi: Rabbim, faqat oyoqlarimni emas, balki qo'llarim va boshimni ham yuving. Iso unga dedi: Yuvilgan kishi faqat oyoqlarini yuvishga muhtoj, lekin butunlay toza, va siz ham tozasiz, lekin hammangiz emas. U uni xiyonat qiluvchini bilardi, shu sababli aytdi: Hammangiz toza emassiz. Qachon u ularning oyoqlarini yuvdi va o'z kiyimlarini oldi, yana o'rniga yotib ularga dedi: Sizlarga nima qilganimni bilasizlarmi? Siz meni Ustoz va Xo'jayin deb chaqirasiz va to'g'ri deyapsiz, chunki men shundayman. Agar men, Xo'jayin va O'qituvchi bo'lib, sizlarning

oyoqlaringizni yuvgan bo'lsam, sizlar ham bir-biringizning oyoqlarini yuvishingiz kerak. Chunki men sizlarga namuna berdim, shunday qilib men sizlarga qilganimdek, siz ham qilasizlar; haqiqatan, haqiqatan sizlarga aytaman, qul o'zining xo'jayinidan katta emas va havoriy ham uni yuborgan kishidan katta emas. Agar bu narsalarni bilsangiz, ularni qilsangiz baxtli bo'lasiz. Men hammaangiz haqida gapirmayapman; men kimlarni tanlaganimni bilaman; lekin Muqaddas Yozuv bajarilishi uchun, men bilan non yegan kishi o'zining tovonini menga qarshi ko'tardi. Men sizlarga hoziroq aytaman, bu sodir bo'lishidan oldin, shunda bu sodir bo'lganda ishonasizlar, chunki Men O'zim. Haqiqatan-haqiqatan, sizlarga aytamanki, agar Men kimnidir yuborgan bo'lsam, uni qabul qilgan kishi Meni qabul qiladi, Meni qabul qilgan kishi esa Meni Yuborganini qabul qiladi. Iso bu so'zlarni aytgandan so'ng, ruhida bezovtalandi va guvohlik berib dedi: Amin, amin, sizlarga aytaman, sizlardan biri menga xiyonat qiladi. Shogirdlar bir-birlariga qarab turishdi, chunki U kimni nazarda tutayotgani haqida hayratda qolishdi. Uning shogirdlaridan biri Isoning bag'rida suyanib yotgan edi, uni Iso sevardi; Shim’on Butrus shuning uchun unga ishora qildi, u kim haqida aytayotganini so‘rash uchun. Lekin u Isoning ko'kragiga yiqilib, unga dedi: Xo'jayin, u kim? Iso javob beradi: U kishi shu, kimga men non bo'lagini botirib beraman. Va non bo'lagini botirib, uni Shimon o'g'li Yahudo Isqariyotga beradi. Va non bo'lagidan keyin shayton uning ichiga kirdi. Demak, Iso unga deydi: sen qilayotgan ishni tezroq qil. Lekin dasturxonda yotganlardan hech kim bu narsani bilmadi - u unga nima uchun aytganini;

chunki ba'zilar o'ylashdi, pul qutisi Yahudo da bo'lgani uchun, Iso unga aytadi, bayram uchun bizga kerak bo'lgan narsalarni sotib ol, yoki kambag'allarga nimadir bersin deb. U luqmani olgan so'ng, darhol chiqib ketdi, tun edi. Qachon u chiqib ketganida, Iso dedi: Endi Insonning O'g'li ulug'landi va Xudo unda ulug'landi. Agar Xudo unda ulug'langan bo'lsa, Xudo ham uni O'zida ulug'laydi va darhol uni ulug'laydi. Bolalarim, men yana ozgina vaqt siz bilan birgaman. Siz meni qidirasizlar, va xuddi yahudiyalarga aytganim kabi, men qayerga ketyapman, siz kela olmaysizlar, va sizga hozir aytaman. Yangi amrni sizga beraman: bir-biringizni seving, xuddi men sizni sevganim kabi, siz ham bir-biringizni seving. Shu bilan hamma biladi ki, siz mening shogirdlarim, agar bir-biringizga muhabbat ko'rsatsangiz. Unga Shimon Butrus aytadi: Rabbiy, qayerga ketyapsiz? Iso unga javob berdi: Men borayotgan joyga sen hozir menga ergasha olmaysan, lekin keyinroq menga ergashasan. Pyotr unga aytadi: Rabbim, nega men sizga hozir ergasha olmayman? Men o'z jonim sening uchun qo'yaman. Iso unga javob berdi: Sen mening uchun ruhingni qo'yasanmi? Haqiqatan, haqiqatan senga aytaman: xo'roz qichqirmasdan oldin sen meni uch marta inkor qilasan.

14

Yuragingiz bezovta bo'lmasin, Xudoga ishoning va menga ishoning. Mening otamning uyida ko'p xonalar bor; agar shunday bo'lmasa, men sizlarga aytgan bo'lardim; men sizlar

uchun joy tayyorlashga ketyapman; va agar men borib sizlar uchun joy tayyorlasam, yana kelaman va sizlarni o'zimga olaman, shunda qayerda men bo'lsam, sizlar ham bo'lasizlar. Va men qayerga borishimni bilasizlar va yo'lni ham bilasizlar. Tomas unga dedi: Rabbiy, biz qayerga borayotganingni bilmaymiz, yo'lni qanday bilib olishimiz mumkin? Iso unga dedi: Men yo'l, haqiqat va hayotman. Hech kim Otaga kela olmaydi, faqat men orqali keladi. Agar siz meni bilgan bo'lsangiz, otamni ham bilgan bo'lar edingiz. Va hozirgina siz uni bilasiz va uni ko'rgansiz. Filipp unga dedi: Rab, bizga Otani ko'rsat, bu bizga yetadi. Iso unga aytadi: Shunchalik vaqt sizlar bilan birga bo'ldim, va sen meni tanimading, Filipp? Meni ko'rgan kishi Otani ko'rgan; va qanday qilib sen aytasan, bizga Otani ko'rsat? Sen ishonmaysanmi men Otada va Ota menda ekanligiga? Men sizlarga aytayotgan so'zlarni o'zimdan aytmayapman; lekin menda qolayotgan Ota O'zi ishlarni qiladi. Menga ishoning, chunki men Otada va Ota menda. Agar ishonmasangiz, o'sha ishlarning o'zi uchun menga ishoning. Haqiqatan, haqiqatan aytaman sizlarga, menga ishongan kishi men qilayotgan ishlarni u ham qiladi va bulardan ham kattaroqlarini qiladi, chunki men Otamning oldiga boraman, va nima so'rasangiz mening nomimda, buni qilaman, shunda Ota O'g'il orqali ulug'lansin. Agar mening nomimda biror narsa so'rasangiz, men qilaman. Agar siz meni sevarsizlar, mening amrlarimni saqlang, va men Otadan so'rayman va U sizlarga boshqa yordamchini beradi, shunda U sizlar bilan abadgacha qolsin, Haqiqat Ruhi, uni dunyo ololmaydi, chunki uni ko'rmaydi va uni tanimaydi; lekin siz uni tanaysizlar, chunki U sizlar yonida qoladi va sizlarda

bo'ladi. Men sizlarni yetim qoldirmayman, men sizlarga kelaman. Yana ozgina vaqt va dunyo meni endi ko'rmaydi, lekin siz meni ko'rasiz, chunki men tirikman va siz ham tirik bo'lasizlar. O'sha kunda siz bilasizlar ki, men mening Otamdaman va siz mendasizlar va men sizdasizman. Mening buyruqlarimga ega bo'lgan va ularni saqlovchi kishi — ana o'sha meni sevuvchidir. Meni sevuvchi esa Otam tomonidan seviladi, va men uni sevaman hamda o'zimni unga ko'rsataman. Yahudo, Isqariyotlik emas, Unga dedi: Rabbiy, nima bo'ldiki, Sen O'zingni bizga ko'rsatmoqchi bo'lib, dunyoga emas? Iso javob berib, unga dedi: Agar kimdir Meni sevsa, Mening so'zimni saqlaydi va Mening Otam uni sevadi, va biz uning oldiga kelamiz va uning yonida turar joy qilamiz. Meni sevmaydigan odam mening so'zlarimni saqlamaydi va siz eshitayotgan so'z mening emas, balki meni yuborgan Otaniki. Men bularni sizlarga sizlarning yoningizda qolgan holda gapirdim; lekin Yordamchi, ya'ni Muqaddas Ruh, uni Ota mening nomimda yuboradi, u sizlarni hamma narsalarga o'rgatadi va men sizlarga aytgan hamma narsalarni eslatadi. Tinchlikni sizlarga qoldiraman, o'zimning tinchligimni sizlarga beraman; dunyo qanday beradigan kabi emas, men sizlarga beraman. Yuragingiz bezovtalanmasin va qo'rqmasin. Siz eshitdingiz, men sizga aytdim, men ketyapman va sizga kelyapman; agar siz meni sevgan bo'lsangiz, siz xursand bo'lgan bo'lar edingiz, chunki men aytdim, men Otaga ketyapman; chunki mening Otam mendan ulug'roqdir; va hozir men sizga aytdim bu yuz berishidan oldin, shunday qilib, qachonki bu yuz bersa, siz ishonasiz. Endi ko'p narsalarni sizlar bilan gapirmayman; chunki dunyoning hukmdori kelmoqda, va

menda u hech narsaga ega emas; lekin dunyo bilsinki, men Otani sevaman, va xuddi Ota menga buyurganidek, shunday qilaman. Turing, bu yerdan ketaylik.

15

Men haqiqiy tok uzumman va mening otam dehqon. Menda meva bermayotgan har bir shoxni U olib tashlaydi va meva berayotgan har bir shoxni tozalaydi, shunda u ko'proq meva bersin. Siz allaqachon poksilar, men sizlarga aytgan so'zim tufayli. Menda qoling, va men sizlarda. Xuddi shoxcha o'z-o'zidan meva keltira olmaganidek, agar tok ichida qolmasa, shunday siz ham keltira olmaysiz, agar menda qolmasangiz. Men tok tuziman, sizlar novdalarsiz. Menda qolgan va men unda qolgan kishi ko'p meva keltiradi, chunki mensiz siz hech narsa qila olmaysizlar. Agar kimdir menda qolmasa, u shoxcha kabi tashqariga tashlandi va qurib qoldi, va ularni yig'ib olovga tashlaydilar, va u yonadi. Agar siz menda qolsangiz va mening so'zlarim sizda qolsa, nima xohlasangiz so'rang va u sizga beriladi. Mening Otam shu bilan ulug'landikim, siz ko'p meva keltiring va Menga shogirdlar bo'lasiz. Ota meni qanday sevgan bo'lsa, men ham sizlarni shunday sevdim, mening sevgimda qoling. Agar mening buyruqlarimni saqlasangiz, mening muhabbatimda qolasiz, xuddi men Otamning buyruqlarini saqlagan va Uning muhabbatida qolgan bo'lganimdek. Bularni sizlarga shunday gapirdimki, mening quvonchim ichingizda qolsin va sizning quvonchingiz to'lsin. Bu mening buyrug'im:

bir-biringizni seving, xuddi men sizlarni sevganim kabi. Bundan kattaroq muhabbatga hech kim ega emas: kimdir o'z jonini o'z do'stlari uchun qo'ysin. Agar men sizga buyurgan narsalarimni qilsangiz, siz mening do'stlarim bo'lasiz. Endi sizlarni qullar demayman, chunki qul o'z xo'jayini nima qilayotganini bilmaydi, lekin sizlarni do'stlar dedim, chunki Otamdan eshitgan hamma narsani sizlarga ma'lum qildim. Siz meni tanlamadingiz, lekin men sizni tanladim va sizni shunday qo'ydimki, siz borib meva keltirasiz va sizning mevangiz qoladi, shunday qilib, mening nomimda Otadan nima so'rasangiz, U sizga beradi. Men sizga buni buyuraman: bir-biringizni seving. Agar dunyo sizni yomon ko'rsa, bilingki, u sizdan oldin meni yomon ko'rgan. Agar siz dunyodan bo'lganingizda, dunyo o'zinikini sevgan bo'lardi, lekin siz dunyodan emassiz, balki men sizni dunyodan tanladim, shu sababli dunyo sizni yomon ko'radi. Men sizlarga aytgan so'zimni eslang: qul o'zining xo'jayinidan katta emas. Agar ular meni quvg'an bo'lsa, sizlarni ham quvg'adi; agar ular mening so'zimni saqlag'an bo'lsa, sizlarning so'zingizni ham saqlag'adi. Lekin bularning barchasini sizlarga mening nomim tufayli qilishadi, chunki ular meni yuborgan zotni bilishmaydi. Agar men kelmaganimda va ularga gapirmaganimda, ular gunohga ega bo'lmasdilar, lekin hozir ular o'z gunohlari haqida bahonaga ega emaslar. Meni yomon ko'rgan odam mening Otamni ham yomon ko'radi. Agar men ularda hech kim boshqa qilmagan ishlarni qilmaganimda, ular gunohga ega bo'lmas edilar, lekin hozir ular ko'rdilar va nafratlandilar, ham meni, ham otamni. Lekin bu ularning qonunida yozilgan so'z bajarilishi uchun shunday bo'ldi, chunki

ular meni bekorga nafrat qildilar. Qachon esa kelsa o'sha Himoyachi, kimni men sizlarga Otadan yuboraman, ya'ni Haqiqatning Ruhi, kim Otadan chiqadi, o'sha men haqimda guvohlik beradi; va sizlar ham guvohlik berasizlar, chunki boshidanoq men bilan birgasizlar.

16

Men sizlarga bu gaplarni aytdim, shunda xafa bo'lmaysizlar. Ular sizni chetlatilganlar qilishadi, lekin shunday soat keladi, har bir sizni o'ldirgan kishi Xudoga xizmat taqdim etayotganini o'ylaydi. Va ular buni qilishadi, chunki ular Otani ham, meni ham bilishmagan. Lekin men sizlarga bu narsalarni aytdim, shunda qachon vaqt kelsa, siz ularni eslab qolasizlar, chunki men sizlarga aytgan edim. Lekin bu narsalarni sizlarga boshidanoq aytmadim, chunki men siz bilan edim. Endi lekin men boraman meni yuborgan kishiga, va hech kim sizlardan mendan qayerga sen borasan deb so'ramaydi, lekin chunki men bu narsalarni sizlarga gapirdim, qayg'u sizlarning yuragingizni to'ldirdi. Lekin men sizga haqiqatni aytaman: men ketishim sizga foydali bo'ladi. Agar men ketmasam, Himoyachi sizlarga kelmaydi; agar lekin ketsam, uni sizlarga yuboraman; va kelganida o'sha dunyoni gunoh haqida va adolat haqida va hukm haqida ayblaydi. Gunoh haqida, chunki ular menga ishonmaydilar; adolat haqida esa, chunki men Otamning oldiga ketyapman va endi siz meni ko'rmaysizlar; hukm haqida esa, chunki bu dunyoning hukmdori hukm qilindi. Hali sizga

aytadigan ko'p gapim bor, lekin siz buni hozir ko'tarolmaysiz. Qachon esa U kelsa, Haqiqat Ruhi, sizlarni barcha haqiqatga rahbarlik qiladi, chunki U o'zidan gapirmaydi, lekin nima eshitsa, shuni gapiradi va keladigan narsalarni sizlarga e'lon qiladi. U meni ulug'laydi, chunki mendan oladi va sizga e'lon qiladi. Otamning ega bo'lgan hamma narsasi meniki hisoblanadi, shuning uchun aytdimki, u menikidan oladi va sizlarga e'lon qiladi. Ozgina vaqt va siz meni ko'rmaysiz, va yana ozgina vaqt va siz meni ko'rasiz, chunki men Otaning oldiga boraman. Uning shogirdlaridan ba'zilari bir-biriga dedilar: U bizga aytayotgan bu nima, Ozgina vaqt va meni ko'rmaysizlar, va yana ozgina vaqt va meni ko'rasizlar, va Men Otaga boraman? Demak, ular deyishardi: U aytayotgan kichik degani nima? Biz u nima gapirayotganini bilmaymiz. Demak, Iso ular undan so'ramoqchi ekanliklarini bildi va ularga dedi: Men aytgan gapim haqida bir-biringizdan so'rayapsizlarmi: Ozgina vaqt va meni ko'rmaysizlar, va yana ozgina vaqt va meni ko'rasizlar? Haqiqatan, haqiqatan aytaman sizlarga: yig'laysizlar va motam tutasizlar sizlar, lekin dunyo xursand bo'ladi; sizlar esa qayg'urasizlar, lekin qayg'ungiz xursamlikka aylanadi. Ayol tug'ayotganda qayg'uga ega bo'ladi, chunki uning vaqti keldi; lekin bolani tug'dirgandan keyin endi iztirob haqida eslamaydi, chunki odam dunyoga tug'ildi degan xursamlik tufayli. Va siz shuning uchun hozir haqiqatan qayg'uga ega bo'lsangiz-da, lekin men sizni yana ko'raman va sizning yuragingiz xursand bo'ladi, va sizning shodligingizni hech kim sizdan olmaydi. Va o'sha kuni siz mendan hech narsa so'ramaysiz. Amin, amin, sizlarga aytamanki, Otadan mening nomimda nima so'rasangiz ham, U

sizlarga beradi. Hozirgacha siz mening nomimda hech narsa so'ramadingiz, so'rang va olasiz, shunda sizning xursandligingiz to'liq bo'ladi. Bu gaplarni sizlarga masallar bilan aytgan edim, lekin shunday soat keladi, qachonki endi sizlarga masallar bilan gapirmayman, balki Ota haqida ochiqchasiga e'lon qilaman sizlarga. O kunda mening nomimda so'raysizlar; va men sizlarga aytmayman ki, men Otadan siz haqingizda so'rayman; chunki O'zi Ota sizlarni sevadi, chunki sizlar meni sevdingizlar va ishondingizlar ki, men Xudodan chiqdim. Men Otadan chiqib ketdim va dunyoga kelganman, yana dunyoni tark etaman va Otaga qaytaman. Uning shogirdlari unga deyishdi: Qarang, hozir ochiq gapirapsiz va hech qanday maqol aytmayapsiz. Endi biz bilamiz ki, sen hamma narsani bilasan va kimdir senga so'rashi uchun ehtiyojing yo'q. Bunda biz ishonamiz ki, sen Xudodan chiqding. Iso ularga javob berdi: hozir ishonasizlarmi? Mana, soat keladi va hozir keldi, shunda har biringiz o'z joyingizga tarqalasizlar va meni yolg'iz qoldirasizlar. Va men yolg'iz emasman, chunki Ota men bilan birga. Men sizlarga bularni aytdim, shunda menda tinchlikka ega bo'lasizlar. Dunyoda sizlar qiyinchilikka duch kelasizlar; lekin jasorat qiling, men dunyoni yengganman.

17

Bularni Iso aytdi va ko'zlarini osmonga ko'tardi va dedi: Ota, vaqt keldi, o'g'lingni ulug'la, shunda o'g'ling ham seni ulug'lasin, xuddi sen unga barcha tananing ustidan hokimiyat

berganingdek, shunda sen unga bergan har kimga u ularga abadiy hayot bersin. Bu esa abadiy hayot: ular seni yagona haqiqiy Xudo va sen yuborgan Iso Masihni bilishlari uchun. Men Seni yer ustida ulug'ladim, Sen menga qilishim uchun bergan ishni tugatdim; va endi Sen meni ulug'la, Ota, O'zing yonida dunyo bo'lishidan oldin Sening yonida ega bo'lgan shon-sharaf bilan. Men Sening ismingni Sen menga dunyodan bergan odamlarga ma'lum qildim. Ular Seniki edi va Sen menga ularni berding va ular Sening so'zingni saqladilar. Endi ular bildilar ki, sen menga bergan barcha narsalar sendan kelgan; chunki sen menga bergan so'zlarni men ularga berdim, va ular qabul qildilar, va ular haqiqatan bildilar ki, men sendan chiqdim, va ular ishondilar ki, sen meni yuborgansan. Men ular haqida so'rayman; dunyo haqida so'ramayman, lekin Sen menga berganlar haqida, chunki ular Seniki, va mening hamma narsalarim Seniki va Sening narsalaring meniki, va men ularda ulug'landim. Va men endi dunyoda emasman, va bular dunyoda, va men senga kelyapman. Muqaddas Ota, ularni Sen menga bergan Sening ismingda saqla, shunda ular biz kabi bir bo'lsinlar. Men ular bilan dunyoda bo'lganimda, men ularni Sening nomingda saqladim; Sen menga berganlarni men asrab turibman, va ulardan hech kim halok bo'lmadi, faqat halokat o'g'lidan boshqa, shunda Muqaddas Yozuv bajarilsin. Hozir esa men senga kelaman va bu gaplarni dunyoda shunday gapiramanki, ular o'zlarida mening quvonchimga to'liq ega bo'lsinlar. Men ularga Sening so'zingni berdim va dunyo ularni yomon ko'rdi, chunki ular dunyodan emaslar, xuddi men dunyodan emasman. Men ularni dunyodan olib ketishingni

so'ramayman, lekin ularni yomonlikdan saqlab qolishingni so'rayman. Ular dunyodan emaslar, xuddi men dunyodan emasligim kabi. Ularni Sening haqiqating bilan muqaddas qil, Sening so'zing haqiqatdir. Sen meni dunyoga yuborganingdek, men ham ularni dunyoga yubordim. Va ularning uchun men o'zimni muqaddaslashtiraman, shunday qilib ular ham haqiqatda muqaddas qilingan bo'lsinlar. Men faqat bular haqida so'ramayman, balki ularning so'zi orqali menga ishonuvchilar haqida ham so'rayman, shundayki, hammasi bir bo'lsin, xuddi sen, Ota, menda va men senda bo'lganimdek, shundayki, ular ham bizda bir bo'lsinlar, shundayki, dunyo sen meni yuborganingga ishonsin. Va men sen menga bergan shon-shuhratni ularga berdim, shunday qilib ular bir bo'lsinlar, xuddi biz bir bo'lganimiz kabi, men ularda va sen menda, shunday qilib ular birlikda mukammal qilingan bo'lsinlar, va shunday qilib dunyo bilsin ki, sen meni yuborgansan va ularni sevgansan, xuddi meni sevganing kabi. Ota, sen menga berganlarni, men xohlayman, qayerda men bo'lsam, ular ham men bilan bo'lsinlar, shunda ular mening sharafimni ko'rsinlar, sen menga bergan sharafni, chunki sen meni dunyo yaratilishidan oldin sevding. Adolatli Ota, va dunyo seni bilmadi, lekin men seni bildim, va bular bildiki sen meni yuborgansan; va men ularga sening ismingni bildirdim va bildiraman, shundayki sen meni sevgan muhabbat ularda bo'lsin, va men ularda.

18

Iso bularni aytgandan so'ng, o'z shogirdlari bilan Kidron seli narigi tomoniga chiqdi, u yerda bog bor edi, u o'zi va shogirdlari unga kirdilar. Yahudo ham, uni tutib beruvchi, o'sha joyni bilardi, chunki Iso o'z shogirdlari bilan u yerda ko'p marta yig'ilgan edi. Shunday qilib, Yahudo kohortni va bosh ruhoniylar hamda Farisiylarning xizmatkorlarini olib, mash'alalar, chiroqlar va qurollar bilan u yerga keldi. Iso, uning ustiga kelayotgan barcha narsalarni bilgan holda, chiqib, ularga dedi: Kimni qidiryapsizlar? Ular unga javob berishdi: Nosiralik Iso. Iso ularga deydi: men shuman. Uni topshirib beruvchi Yahudo ham ular bilan turardi. Shunday qilib, U ularga Men O'zim deganida, ular orqaga chekindilar va yerga yiqildilar. Yana shuning uchun u ulardan so'radi: Kimni qidiryapsizlar? Ular esa dedilar: Nosiralik Isoni. Iso javob berdi: Men sizlarga aytdim ki, O'sha Menman. Agar shuning uchun meni qidiryapsizlar, bularning ketishiga ruxsat bering; shunday qilib u so'z bajarilsin, qaysi u aytdi: Kimlarni menga berding, ulardan hech birini yo'qotmadim. Shimon Pyotr demak qilichga ega bo'lib, uni tortdi va bosh ruhoniyning qulini urdi va uning o'ng qulog'ini kesib tashladi; qulning ismi esa Malxus edi. Iso Butrusga dedi: Qilichni qiniga sol. Otam menga bergan kosadan ichmaymizmi? Shunday qilib, askar qo'shini va ming boshisi va yahudiylarning xizmatkorlari Isoni qo'lga olishdi va uni bog'lashdi, va uni avval Hannasning oldiga olib borishdi; chunki u o'sha yilning bosh ruhoniysi bo'lgan Kayafaning qaynotasi edi. Kayafa esa yahudiyalarga bir odamning xalq uchun halok bo'lishi foydali, deb maslahat bergan edi. Isoga Simon Pyotr va boshqa shogird ergashardi. O'sha shogird bosh ruhoniyga tanish edi va Iso bilan

birga bosh ruhoniyning hovlisiga kirdi, lekin Butrus eshik yonida tashqarida turardi. Shunday qilib, oliy ruhoniyga tanish bo'lgan boshqa shogird tashqariga chiqdi va eshik qorovulga aytdi va Butrusni ichkariga olib kirdi. Demak, eshik qo'riqchisi xizmatkor qiz Butrusga aytadi: Sen ham bu odamning shogirdlaridan emassan? U kishi deydi: men emasman. Qullar va yordamchilar ko'mir olov yoqib turardi, chunki havo sovuq edi va ular isinyaptilar edi. Butrus ham ular bilan birga turib isinyapti edi. Shuning uchun bosh kohin Isoni uning shogirdlari haqida va uning ta'limoti haqida so'roq qildi. Iso unga javob berdi: Men dunyoga ochiq-oydin gapirdim, men doimo jamoatda va ma'badda o'rgatdim, qaerda yahudiylar doimo yig'ilishadi, va men yashirinda hech narsa gapirmadim. Nega mendan so'rayapsan? Eshitganlardan men ularga nima gapirganim haqida so'ra; mana, bular men aytgan narsalarni biladi. Lekin u buni aytgach, yonida turgan xizmatchilardan biri Isoga zarba berdi va dedi: Sen oliy ruhoniyga shunday javob berasanmi? Iso unga javob berdi: Agar men yomon gapirgan bo'lsam, yomonlik haqida guvohlik ber, lekin agar yaxshi gapirgan bo'lsam, nega meni urasan? Annas uni bog'langan holda bosh ruhoniy Kayafaga yubordi. Shimon Pyotr esa turgan va o'zini isitayotgan edi. Shunday qilib, ular unga dedilar: Sen ham Uning shogirdlaridan emassan? Demak, u kishi inkor qildi va dedi: Men emasman. Bosh ruhoniyning qullaridan biri, Butrus qulog'ini kesib tashlagan odamning qarindoshi bo'lib, deydi: men seni bog'da u bilan ko'rmadimmi? Yana shuning uchun Pyotr inkor qildi va darhol xo'roz qichqirdi. Demak, ular Isoni Kayafadan pratoriyga olib bordilar, tong edi, va ular pratoriyga

kirmadilar, bulganmasinlar deb, lekin Fisihni eyishsin deb. Shuning uchun Pilat ular tomon chiqdi va dedi: Bu odamga nisbatan qanday ayblov keltirasizlar? Ular javob berib, unga dedilar: Agar bu yomonlik qiluvchi bo'lmaganida, biz uni senga topshirmagandik. Shunday qilib, Pilat ularga dedi: Uni o'zingiz oling va o'z qonuningizga ko'ra uni hukm qiling. Yahudiylar shuning uchun unga dedilar: Bizga hech kimni o'ldirish mumkin emas, shunda Isoning aytgan so'zi bajarilsin, u qaysi o'lim bilan o'lmoqchi ekanligini ko'rsatib aytgan edi. Shunday qilib, Pilat yana praetorium ichiga kirdi va Iisoni chaqirdi va unga dedi: Sen Yahudiylarning podshohimisan? Iso unga javob berdi: Sen buni o'zingdan aytayapsanmi yoki boshqalar senga men haqimda aytdimi? Pilat javob berdi: men yahudiy emasman-ku? Sening xalqing va bosh ruhoniylar seni menga topshirdilar; nima qilding? Iso javob berdi: Mening podshohligim bu dunyodan emas. Agar mening podshohligim bu dunyodan bo'lganida, mening xizmatkorlarim yahudiyalarga topshirilmasligim uchun kurashgan bo'lardi. Lekin hozir mening podshohligim bu yerdan emas. Shunday qilib Pilat unga dedi: demak, sen podshohsan? Iso javob berdi: sen aytasan, men shohman. Men shu buning uchun tug'ilganman va shu buning uchun dunyoga kelganman, haqiqatga guvohlik berish uchun. Haqiqatdan bo'lgan har kim mening ovozimni eshitadi. Pilat unga aytadi: Haqiqat nima? Va buni aytib, yana yahudiylar tomon chiqdi va ularga aytadi: men unda hech qanday aybni topmayman; lekin sizlarda odat bor, bir kishini sizga Fisih bayramida ozod qilaman; xohlaysizlarmi demak sizga yahudiylarning shohini ozod qilaman? Demak, hammasi yana

baqirib deyishdi: bu odamni emas, balki Barabbani. Barabbas esa qaroqchi edi.

19

Keyin Pilat Isoni olib, qamchilab urdi. Va askarlar tikanlardan toj to'qib, uning boshiga qo'yishdi va binafsha rang kiyim kiydirishdi va deyishardi: salom, yahudiylarning shohi, va unga urishlar berishardi. Demak, Pilat yana tashqariga chiqdi va ularga dedi: Mana, men uni sizga tashqariga olib chiqyapman, shunda siz bilasizlarki, men unda hech qanday aybni topmayman. Demak, Iso tashqariga chiqdi, tikanli toj va binafsha chopon kiygan holda, va ularga aytadi: Mana bu odam. Demak, bosh ruhoniylar va xizmatchilar uni ko'rganlarida, baqirib aytdilar: Xochga mix, xochga mix uni! Pilat ularga deydi: uni o'zingiz oling va xochga mixlang, chunki men unda hech qanday aybni topmayman. Yahudiylar unga javob berishdi: Bizning qonunimiz bor va bizning qonunimizga ko'ra u o'lishi kerak, chunki o'zini Xudoning O'g'li qilib ko'rsatdi. Demak, Pilat bu so'zni eshitganida ko'proq qo'rqdi va praetorium ichiga yana kirdi va Isoga aytadi: sen qayerdansan? Lekin Iso unga javob bermadi. Shunday qilib, Pilat unga deydi: sen menga gapirmayapsanmi? Sen bilmaysanmi, mening seni xochga mixlash vakolatim bor va seni ozod qilish vakolatim ham bor? Iso javob berdi: Senga mening ustimda hech qanday vakolat bo'lmas edi, agar u senga yuqoridan berilmagan bo'lsa. Shu sababli meni senga topshirayotgan kishi kattaroq gunohga ega.

Shundan keyin Pilat uni ozod qilishga intilardi, lekin yahudiylar baqirib deyishdi: Agar sen uni ozod qilsang, sen Qaysarning do'sti emassan. O'zini podshoh qiladigan har bir kishi Qaysarga qarshi gapiradi. Shunday qilib, Pilat bu so'zni eshitib, Isoni tashqariga olib chiqdi va hukm kursi ustiga o'tirdi, bu joy Tosh bilan to'shalgan deb ataladi, ibroniycha esa Gabbata; bu esa Fisih tayyorlanish kuni edi, soat esa taxminan oltinchi edi; va u yahudiyalarga deydi: mana, sizning podshohingiz. Lekin ular baqirishdi: Olib tashlang, olib tashlang, uni xochga mixlang! Pilat ularga aytadi: sizning podshohingizni xochga mixlaymanmi? Bosh ruhoniylar javob berishdi: bizda Qaysardan boshqa podshoh yo'q. O'shanda demak, u uni ularga topshirdi, shunda u xochga mixlansin. Ular Isoni qabul qildilar va olib ketdilar; va o'z xochini ko'tarib, u bosh suyagi deb atalgan joyga chiqdi, bu ibroniycha Golgota deyiladi, u yerda ular uni xochga mixladilar, va u bilan birga boshqa ikkitani bu tarafdan va bu tarafdan, o'rtada esa Isoni. Pilat sarlavha ham yozdi va uni xoch ustiga joylashtirdi, unda yozilgan edi: Nazaralik Iso, Yahudiylarning podshohi. Shuning uchun yahudiylardan ko'pchilik bu lavhani o'qidi, chunki Iso xochga mixlangan joy shaharga yaqin edi va u ibroniycha, yunoncha, lotincha yozilgan edi. Yahudiylarning bosh ruhoniylari Pilatga aytishardi: Yahudiylarning podshohi deb yozma, balki U Men yahudiylarning podshohiman dedi deb yoz. Pilat javob berdi: Nima yozgan bo'lsam, shuni yozganman. Shunday qilib, askarlar Isoni xochga mixlashganlarida, uning kiyimlarini olib, to'rtta qismga bo'lishdi — har bir askarga bir qism — va ko'ylakni ham olishdi. Lekin ko'ylak tikuvsiz edi, yuqoridan boshlab butunlay

to'qilgan edi. Shunday qilib ular bir-birlariga dedilar: uni yirtmaylik, lekin u kimning bo'lishi haqida qur'a tashlaylik; shunda aytayotgan Muqaddas Yozuv bajarilsin: ular kiyimlarimni o'zlari uchun bo'lishdilar va kiyimimga qur'a tashladilar. Shunday qilib, askarlar buni qilishdi. Iso ning xochining yonida uning onasi va uning onasining singlisi, Klopasning Maryami va Magdalali Maryam turardi. Iso demak, onasini va u sevgan shogirdning yonida turganini ko'rib, onasiga dedi: Ayol, mana sening o'g'ling. Keyin u shogirdga aytadi: mana, senin onang. Va o'sha soatdan boshlab shogird uni o'z uyiga oldi. Shundan keyin Iso hamma narsa allaqachon tugallanganini bilib, Muqaddas Yozuv to'liq bajarilishi uchun dedi: Chanqayman. Sirka bilan to'la idish yotardi, ular esa gubkani sirkaga botirib, zufoga o'rab, uning og'ziga tutdilar. Qachon Iso sirkani olganida, Bajarildi dedi va boshini egib, ruhini topshirdi. Yahudiylar, tanalar shabbat kunida xoch ustida qolmasligi uchun (chunki tayyorgarlik kuni edi, va o'sha shabbatning kuni buyuk kun edi), Pilatdan ularning oyoqlari sindirilsin va olib ketilsin deb so'rashdi. Shunday qilib, askarlar kelishdi va birinchisining oyoqlarini sindirishdi va u bilan birga xochga mixlangan boshqasining oyoqlarini ham sindirishdi. Lekin Isoga kelganlarida, uni allaqachon o'lgan deb ko'rib, uning oyoqlarini sindirmadi, lekin askarlardan biri nayza bilan uning yonboshini teshdi va darhol qon va suv chiqdi. Va ko'rgan kishi guvohlik bergan va uning guvohligi haqiqiydir, va u biladi ki, haqiqatni aytadi, shunday qilib siz ham ishonasiz. Bu narsalar shunday bo'ldiki, Muqaddas Yozuv bajarilsin: Uning suyagi sindirilmaydi. Va yana boshqa yozuv aytadi: ular o'zlari teshib

o'tkazgan kishini ko'radilar. Bu narsalardan keyin Arimateyalik Yusuf Pilatdan so'radi, Isoning shogirdi bo'lib, lekin yahudiylardan qo'rqqani uchun yashiringan edi, Isoning jasadini olib ketish uchun; va Pilat ruxsat berdi. Shunday qilib, u keldi va Isoning jasadini olib ketdi. Nikodim ham keldi, u birinchi marta Isoning oldiga kechasi kelgan edi, murr va aloe aralashmasidan taxminan yuz litra olib keldi. Shunday qilib, ular Isoning tanasini oldilar va uni zig'ir matolarga xushbo'y moddalar bilan o'rab bog'ladilar, xuddi yahudiylarning dafn qilish odati bo'lganidek. U xochga mixlangan joyda bog bor edi, va bog'da yangi qabr bor edi, unda hali hech kim qo'yilmagan edi; shuning uchun yahudiylarning tayyorgarlik kuni tufayli, qabr yaqin bo'lgani uchun, ular Isoni o'sha yerga qo'yishdi.

20

Shabatning bir kunida Magdalali Mariya erta tongda, hali qorong'ulik bo'lganida, qabrga keladi va toshning qabrdan olib tashlanganini ko'radi. U yuguradi va Simon Pyotr va Iso sevgan boshqa shogird tomon keladi, va ularga aytadi: Ular Xo'jayinni qabrdan ko'tarib oldilar va biz uni qayerga qo'yganlarini bilmaymiz. Shunday qilib, Petrus va boshqa shogird tashqariga chiqdilar va qabr tomon kelib borishardi. Ikkalasi birga yugurdilar; va boshqa shogird Butrusdan tezroq oldinga yugurdi va qabrga birinchi bo'lib yetib keldi, va egilib qarab, yotgan zig'ir matolarni ko'rdi, lekin baribir kirmadi. Shunday qilib Shimon Pyotr unga ergashib keladi va qabrga kirdi va yotgan

zig'ir matolarni ko'rdi, va yuz ro'molini ko'rdi, u uning boshida bo'lgan edi, zig'ir matolar bilan yotgan emas edi, lekin alohida bitta joyda o'ralgan edi. Keyin demak, qabriga birinchi bo'lib kelgan boshqa shogird ham kirdi va ko'rdi va ishondi, chunki ular hali Muqaddas Yozuvni bilmas edilar ki, u o'liklardan tirilishi kerak. Demak, shogirdlar yana o'zlariga qaytib ketishdi. Maryam esa qabr yonida tashqarida yig'lab turardi. Shunday qilib, u yig'layotganida, qabr ichiga egilib qaradi va oq kiyimda o'tirgan ikki farishtani ko'rdi: bittasi bosh tomonda, ikkinchisi esa Isoning tanasi yotgan joyning oyoqlari tomonida. Va ular unga deyishdi: ayol, nega yig'layapsan? Ularga aytadi: Ular mening Xo'jayinimni olib ketishdi va men uni qayerga qo'yganlarini bilmayman. Va buni aytib, orqaga o'girildi va Isoning turganini ko'rdi, lekin bu Iso ekanligini bilmadi. Iso unga dedi: Ayol, nega yig'layapsan? Kimni qidiryapsan? U ayol bog'bon deb o'ylab, unga deydi: janob, agar siz uni ko'tarib olib ketgan bo'lsangiz, menga ayting qayerga qo'ygansiz uni, va men uni olib ketaman. Iso unga dedi: Maryam. O'girilib, u ayol unga deydi: Rabbouni, ya'ni ustoz. Iso unga dedi: Menga tegma, chunki men hali Otamning oldiga ko'tarilmadim. Lekin aka-ukalarimning oldiga bor va ularga ayt: Men Otamning va sizning Otangizning oldiga, Xudoyimning va sizning Xudoyingizning oldiga ko'tarilaman. Magdalalik Mariya shogirdlarga Rabbiyni ko'rganini va U unga buni aytganini xabar qildi. Shuning uchun o'sha shanba kunining birinchi kuni kechqurun, shogirdlar yahudiylardan qo'rqqanlari uchun yig'ilib turgan joyda eshiklar yopiq bo'lganida, Iso keldi va o'rtada turdi hamda ularga dedi: Sizlarga tinchlik bo'lsin. Va

buni aytgandan so'ng, u ularga o'z qo'llarini va yonboshini ko'rsatdi. Demak, shogirdlar Rabbini ko'rib xursand bo'lishdi. Shunday qilib, Iso ularga yana dedi: Sizlarga tinchlik bo'lsin. Xuddi Ota meni yuborgan kabi, men ham sizlarni yuboraman. Va buni aytib, u nafas berdi va ularga aytadi: Muqaddas Ruhni oling; agar ba'zilarning gunohlarini kechiratsanglar, ular kechiriladi; agar ba'zilarning gunohlarini ushlab qolsangiz, ular ushlab qolingan. Tomas esa, o'n ikki shogirddan biri bo'lgan, Didymus deb atalgan, Iso kelganida ular bilan birga emas edi. Demak, boshqa shogirdlar unga deyishardi: Biz Xo'jayinni ko'rganmiz. U ularga dedi: agar men uning qo'llarida mixlarning izini ko'rmasam va barmog'imni mixlarning iziga qo'ymasam va qo'limni uning yonboshiga qo'ymasam, ishonmayman. Va sakkiz kundan keyin yana uning shogirdlari ichkarida edilar va Tomas ular bilan edi. Iso eshiklar yopiq bo'lganida keladi va o'rtada turdi va dedi: sizga tinchlik bo'lsin. Keyin u Tomaga dedi: Barmog'ingni bu yerga keltir va qo'llarimni ko'r, qo'lingni keltir va yonimga tiqib qo'y, ishonchsiz bo'lma, balki sodiq bo'l. Va Tomas javob berdi va unga dedi: Mening Xo'jayinim va mening Xudoyim. Iso unga dedi: Sen meni ko'rding, shuning uchun ishonding. Baxtlidir ko'rmagan va ishonganlar. Ko'p narsalarni, haqiqatan ham, demak va boshqa belgilarni Iso o'z shogirdlarining oldida qildi, qaysilar bu kitobda yozilmagan; bular esa yozilgan, shuki siz Isoning Xudoning O'g'li Masih ekaniga ishonasizlar, va shuki ishonib, uning nomida hayotga ega bo'lasizlar.

21

Bu voqealardan keyin Iso o'zini yana shogirdlarga Tiberiya dengizi yonida namoyon qildi va u shunday namoyon qildi. Birga edi Simon Pyotr va Tomas, Egizak deb atalgan, va Galileyadagi Kanadan kelgan Natanael, va Zabadiyning o'g'illari, va uning shogirdlaridan yana ikkitasi. Simon Pyotr ularga dedi: Men baliq ovlashga ketyapman. Ular unga aytishadi: biz ham sen bilan kelamiz. Ular chiqib ketishdi va darhol kemaga kirishdi va o'sha kechada hech narsa tutmadi. Tong allaqachon bo'lganida, Iso qirg'oqda turdi, lekin shogirdlar uning Iso ekanligini bilishmadi. Shunday qilib, Iso ularga deydi: Bolalar, sizda biror ovqat bormi? Ular unga javob berishdi: yo'q. U ularga dedi: To'rni kemaning o'ng tomoniga tashlang va topasizlar. Shunday qilib ular tashlashdi va baliqlarning ko'pligi tufayli uni endi tortib ololmadilar. Demak, o shogird, kimni Iso sevardi, Butrusga aytadi: Bu Rabbiydir. Shunday qilib, Shimon Pyotr Xo'jayin ekanligini eshitib, tashqi kiyimni o'ziga bog'ladi; chunki yalang'och edi; va o'zini dengizga tashladi; boshqa shogirdlar esa qayiqda kelishdi; chunki ular quruqlikdan uzoq emas edilar, balki ikki yuz tirsak atrofida, baliqlarning to'rini sudrab. Shunday qilib, ular quruqlikka chiqqanlarida, cho'g'lar yonayotgan, ustiga baliq qo'yilgan va non turganini ko'rishdi. Iso ularga dedi: Hozir tutgan baliqlaringizdan keltiring. Simon Pyotr chiqdi va to'rni yerga tortdi, yuz ellik uchta katta baliqqa to'la edi, va shunchalik ko'p bo'lishiga qaramay to'r yirtilmadi. Iso ularga aytadi: Keling, nonushta qiling. Lekin shogirdlardan hech

kim undan sen kimsan? deb so'rashga jur'at etmadi, chunki ular u Xo'jayin ekanligini bilishardi. Shunday qilib, Iso kelib nonni oladi va ularga beradi, baliqni ham xuddi shunday beradi. Bu allaqachon uchinchi marta edi – Iso o'liklardan tirilib olgandan keyin o'z shogirdlariga zohir bo'ldi. Demak, ular nonushta qilishganlaridan keyin, Iso Shimon Petrusga aytadi: Shimon Yunusning o'g'li, sen meni bulardan ko'proq sevasanmi? U unga deydi: Ha, Rabbim, sen mening seni sevishimni bilasan. U unga dedi: Mening qo'zilarimni boq. U unga yana ikkinchi marta deydi: Shimon, Yunusning o'g'li, sen meni sevasan? U unga deydi: Ha, Rabbim, sen meni seni sevishimni bilasan. U unga deydi: mening qo'ylarimni boq. U unga uchinchi marta deydi: Shimon Yuno, sen meni sevasan? Pyotr xafa bo'ldi, chunki u unga uchinchi marta Sen meni sevasan? dedi, va u unga dedi: Rabbim, sen hamma narsani bilasan, sen bilasanki, men seni sevaman. Iso unga aytadi: Mening qo'ylarimni boqing. Haqiqatan-haqiqatan senga aytamanki, yosh bo'lganingda o'zingni o'zing bog'lar va xohlagan joyingga yurar eding, lekin qariganingda qo'llaringni cho'zasan va boshqa birov seni bog'laydi hamda xohlamagan joyingga olib boradi. U buni qanday o'lim bilan Xudoni ulug'lashini ko'rsatib aytdi. Va buni aytgandan so'ng, u unga deydi: menga ergash. O'girilib, Petros Iso sevgan shogirdning ergashayotganini ko'rdi, u kechki ovqatda Uning ko'kragiga suyanib yotgan va Rabbiy, Sizga xiyonat qiluvchi kim? degan edi. Buni ko'rib, Pyotr Isoga dedi: Rabbiy, bu-chi? Iso unga deydi: Agar men uni men kelguncha qolishini xohlasam, senga nima? Sen menga ergashing. Demak, birodarlar orasida shunday so'z tarqaldiki, o'sha shogird

o'lmaydi. Lekin Iso unga o'lmaydi deb aytmagan edi, balki Agar Men uni Men kelgunimcha qolishini xohlasam, senga nima? deb aytgan edi. Bu shogird ana shu narsalar haqida guvohlik bergan va bularni yozgan shogirddir, va biz bilamizki, uning guvohligi haqiqiydir. Bor esa va boshqa ko'p narsalar qancha Iso qildi, ular agar birma-bir yozilsa, hatto men o'ylayman dunyoning o'zi sig'dira olmaydi yoziladigan kitoblarni. Omin.

Yuhanoning maktubi

1

Boshlanishdan bo'lgan narsa, biz eshitgan narsa, biz ko'zlarimiz bilan ko'rgan narsa, biz tomosha qilgan narsa va bizning qo'llarimiz teggan narsa, hayot so'zi haqida; va hayot namoyon qilindi, va biz ko'rdik va guvohlik beramiz va sizlarga abadiy hayotni e'lon qilamiz, u Ota bilan edi va bizga namoyon qilindi; biz ko'rgan va eshitgan narsani sizlarga e'lon qilamiz, shunday qilib siz ham biz bilan hamkorlikka ega bo'lasizlar; va bizning hamkorligimiz Ota bilan va Uning O'g'li Iso Masih bilan. Va biz sizga bularni yozamiz, shunda bizning xursandligimiz to'liq bo'lsin. Va bu biz undan eshitgan va sizga e'lon qilayotgan xabardir: Xudo yorug'likdir va unda hech qanday zulmat yo'q. Agar biz u bilan birlikka egamiz deb aytsak va zulmatda yursak, biz yolg'on gapiramiz va haqiqatni qilmaymiz; lekin agar yorug'likda yursak, xuddi u o'zi yorug'likda bo'lgani kabi, biz bir-birimiz bilan birlikka egamiz va Iso Masihning, uning O'g'lining qoni bizni barcha gunohdan tozalaydi. Agar biz gunohimiz yo'q deb aytsak, o'zimizni aldaymiz va haqiqat bizda

emas. Agar biz gunohlarimizni tan olsak, U sodiq va adolatli bo'lib, bizga gunohlarimizni kechiradi va bizni barcha adolatsizlikdan tozalaydi. Agar biz gunoh qilmadik desak, Uni yolg'onchi qilamiz va Uning so'zi bizda emas.

2

Bolalarim, men bu narsalarni sizlarga yozyapman, shunda gunoh qilmaysizlar; va agar kimdir gunoh qilsa, bizning Ota oldida himoyachimiz bor – adolatli Iso Masih; va u o'zi bizning gunohlarimiz uchun kafforat, faqat bizning gunohlarimiz uchun emas, balki butun dunyo uchun ham. Va shu orqali biz bilamizki, biz Uni tanigan ekanmiz, agar Uning buyruqlarini saqlaydigan bo'lsak. Men uni tanidim deb aytuvchi va uning amrlarini saqlamayotgan yolg'onchi hisoblanadi va bu odamda haqiqat yo'q; lekin kim uning so'zini saqlasa, haqiqatan bu odamda Xudoning muhabbati mukammal bo'lgan. Shu orqali biz bilamiz ki, biz unda bormiz. Unga qolaman deb aytuvchi, U yurgani kabi o'zi ham shunday yurishga majburdir. Birodarlar, men sizga yangi buyruq emas, balki qadimgi buyruq yozyapman, bu buyruqni siz boshidanoq ega edingiz, bu qadimgi buyruq siz boshidanoq eshitgan so'zdir. Yana sizga yangi buyruq yozaman, bu unga va sizga nisbatan haqiqatdir, chunki zulmat o'tib ketmoqda va haqiqiy yorug'lik allaqachon porlayapti. Yorug'likda ekanligini aytuvchi va akasini yomon ko'ruvchi hozir gacha zulmatda hisoblanadi. O'z ukasini sevuvchi yorug'likda qoladi, va unda qoqilish toshi yo'q; lekin

o'z ukasini yomon ko'ruvchi zulmatda va zulmatda yuradi, va qaerga borayotganini bilmaydi, chunki zulmat uning ko'zlarini ko'r qildi. Men sizlarga yozyapman, bolalar, chunki sizning gunohlaringiz uning nomi tufayli kechirilgan. Men sizlarga yozyapman, ey otalar, chunki siz boshidanoq mavjud bo'lgan Zotni tanigansiz. Men sizlarga yozyapman, yosh yigitlar, chunki siz yomonlikni yengdingiz. Men sizlarga yozdim, bolalar, chunki siz Otani bilgansiz. Men sizlarga yozdim, ey otalar, chunki siz boshidanoq Bo'lgan Zotni tanigansiz. Men sizlarga yozdim, yigitlar, chunki siz kuchlisiz va Xudoning kalomi sizda qolmoqda va siz yomonni yengib chiqdingiz. Dunyoni sevmang va dunyodagi narsalarni ham. Agar kimdir dunyoni sevsa, otaning sevgisi unda emas; chunki dunyodagi hamma narsa - tananing ishtahasi va ko'zlarning ishtahasi va hayotning takabburligi - otadan emas, balki dunyodandir. Dunyo va uning istagi o'tib ketmoqda, lekin Xudoning irodasini bajaruvchi abadiy qoladi. Bolalar, bu oxirgi soat, va xuddi siz eshitgansiz ki Dajjol keladi, va hozir ko'p Dajjollar paydo bo'lgan; shuning uchun biz bilamiz ki bu oxirgi soat. Ular bizning oramizdan chiqib ketishdi, lekin ular bizning oramizdan emas edilar. Agar ular bizning oramizdan bo'lganlarida, bizning bilan qolgan bo'lar edilar, lekin shunday bo'ldi, shunda ularning hammasi bizning oramizdan emasligini oshkor qilinsin. Va sizlar muqaddas Zotdan moylanishga ega bo'lasizlar va hamma narsani bilasizlar. Men sizlarga yozmadim, chunki siz haqiqatni bilmaysiz, balki chunki siz uni bilasiz va hech bir yolg'on haqiqatdan emas. Yolg'onchi kim, agar Iso Masih ekanligini inkor qiluvchi bo'lmasa? Mana shu Dajjoldir, Otani va O'g'ilni inkor qiluvchi.

Har kim o'g'ilni inkor qilsa, otaga ham ega emas. Demak, boshidan eshitgan narsangiz sizda qolsin. Agar sizlarda boshidanoq eshitgan narsangiz qolsa, siz ham O'g'ilda va Otada qolasizlar. Va bu U O'zi bizga va'da qilgan va'da - abadiy hayot. Bularni sizlarga yozdim, sizlarni aldayotganlar haqida. Va sizlar, sizlar olgan moylanish ichingizda qolmoqda va sizlarning kimdir sizlarni o'rgatishi kerak degan ehtiyojingiz yo'q, balki o'sha moylanishning o'zi sizlarni hamma narsa haqida o'rgatadi va u haqiqiydir va yolg'on emas, va u sizlarni o'rgatganidek, siz unda qolasizlar. Va endi, bolalar, Unda qoling, shunday qilib U zohir bo'lganda bizda jasorat bo'lsin va biz Uning kelishida Undan uyalmaslik. Agar siz Uning adolatli ekanligini bilsangiz, adolat qiluvchi har bir kishi Undan tug'ilganligini bilasiz.

3

Qarang, Ota bizga qanday muhabbat berdi, shunda biz Xudoning farzandlari deb chaqirilaylik. Shu sababli dunyo sizni tanimaydi, chunki u Uni tanimagan. Seviklilar, biz hozir Xudoning farzandlarimiz va biz nima bo'lishimiz hali oshkor qilinmagan, lekin bilamizki, agar U oshkor qilinsa, biz Unga o'xshash bo'lamiz, chunki biz Uni U qanday bo'lsa, shunday ko'ramiz. Va har bir kishi bu umidga ega bo'lib, Unga tayanib, o'zini poklaydi, xuddi U pok bo'lgani kabi. Har bir gunoh qiluvchi qonunsizlik ham qiladi, va gunoh qonunsizlikdir. Va siz bilasizki, u zot bizning gunohlarimizni olib ketish uchun zohir qilindi, va unda gunoh yo'q. Unda qolayotgan har bir kishi

gunoh qilmaydi, gunoh qilayotgan har bir kishi uni ko'rmagan va uni bilmagan. Bolalarim, hech kim sizlarni aldamasin; adolatni qiluvchi adolatlidir, xuddi U adolatli bo'lgani kabi; gunohni qiluvchi shaytondan kelib chiqadi, chunki shayton boshidanoq gunoh qiladi. Shu uchun Xudoning O'g'li zohir bo'ldi, shaytonning ishlarini yo'q qilish uchun. Har bir Xudodan tug'ilgan kishi gunoh qilmaydi, chunki Uning urug'i unda qoladi va u gunoh qila olmaydi, chunki Xudodan tug'ilgan. Bunda Xudoning bolalari va shaytonning bolalari ko'rinadi. Har kim adolat qilmasa, u Xudodan emas, va o'z birodari sevmagan ham. Bu siz boshidan eshitgan xabar, biz bir-birimizni sevishimiz kerak, Qobil yovuzdan bo'lgan va o'z ukasini o'ldirgan kabi emas; va nima uchun u uni o'ldirdi? Chunki uning ishlari yomon edi, lekin uning akasining ishlari adolatli edi. Mening birodarlarim, agar dunyo sizlarni yomon ko'rsa, hayron qilmang. Biz bilamizki, o'limdan hayotga o'tganmiz, chunki qardoshlarni sevamiz. Kim qardoshni sevmasa, o'limda qoladi. O'z birodari nafratlantirgan har bir odam qotildir, va siz bilasizlarki, hech bir qotilda abadiy hayot qolmaydi. Шу билан биз муҳаббатни билиб олдик, чунки У биз учун Ўз жонини қўйди, ва биз ҳам биродарлар учун жонларимизни қўйишимиз керак. Lekin kim dunyoviy hayotga ega bo'lsa va o'z birodari muhtojlikda ekanligini ko'rsa, ammo unga nisbatan qalbini yopsa, qanday qilib Xudoning muhabbati unda qoladi? Bolalarim, biz so'z bilan ham, til bilan ham emas, balki amal va haqiqat bilan sevaylik. Va shu bilan biz bilamiz ki, haqiqatdanmiz va Uning oldida yuraklerimizni ishontiramiz, chunki agar yuragimiz bizni ayblasa, Xudo yuragimizdan

kattaroqdir va hamma narsani biladi. Sevimlilar, agar yuragimiz bizni ayblmasa, bizda Xudoga nisbatan jasuratlik bor, va nima so'rasak, undan olamiz, chunki uning amrlarini saqlaymiz va uning oldida yoqimli narsalarni qilamiz. Va bu Uning buyrug'idir: biz Uning O'g'li Iso Masihning nomiga ishonishimiz va U buyruq berganidek bir-birimizni sevishimiz kerak. Va Uning amrlarini saqlovchi Unda qoladi va U o'zi unda. Va shu orqali biz bilamiz ki, U bizda qoladi, U bizga bergan Ruhdan.

4

Sevimlilar, har bir ruhga ishonmang, lekin ruhlarni sinovdan o'tkazing, ular Xudodan ekanmi yoki yo'qmi, chunki ko'plab yolg'on payg'ambarlar dunyoga chiqib ketganlar. Shu bilan siz Xudoning ruhini bilasiz: Iso Masih tanada kelganini tan oladigan har bir ruh Xudodan dir; va Iso Masih tanada kelganini tan olmaydigan har bir ruh Xudodan emas; va bu Masihga qarshining ruhi bo'lib, siz uning kelishini eshitgansiz, va hozir u allaqachon dunyoda. Siz Xudodan bo'lgan bolalar va siz ularni mag'lub qildingiz, chunki sizdagi U dunyodagidan ulugdir. Ular dunyodan kelganlar, shuning uchun dunyodan gapiradilar va dunyo ularni eshitadi. Biz Xudodanmiz; Xudoni biladigan bizni eshitadi. Kim Xudodan emas, u bizni eshitmaydi. Shundan biz haqiqatning ruhini va adashuvning ruhini bilamiz. Seviklilar, keling bir-birimizni sevaylik, chunki muhabbat Xudodan kelib chiqadi va sevadigan har bir kishi Xudodan tug'ilgan va Xudoni biladi. Sevmaydigan kishi Xudoni bilmadi, chunki Xudo

muhabbatdir. Шу билан Худонинг муҳаббати бизга намоён қилинди, чунки Худо Ўзининг ягона туғилган Ўғлини дунёга юборди, шунда биз Унинг орқали яшаймиз. Бунда мухаббат шундаки, биз Худони севганимиз учун эмас, балки У бизни севди ва Ўз Ўғлини бизнинг гуноҳларимиз учун кафорат қилиш учун юборди. Seviklilar, agar Xudo bizni shunday sevgan bo'lsa, biz ham bir-birimizni sevishimiz kerak. Xudoni hech kim hech qachon ko'rmagan, agar biz bir-birimizni sevsak, Xudo bizda qoladi va Uning muhabbati bizda mukammal bo'ladi. Shu bilan biz bilamizki, biz unda qolamiz va u o'zi bizda, chunki u o'z Ruhidan bizga bergan. Va biz ko'rganmiz va guvohlik beramiz ki, Ota O'g'ilni dunyo Qutqaruvchisi qilib yuborgan. Kim Iiso Xudoning O'g'li ekanligini tan olsa, Xudo unda qoladi va u Xudoda qoladi. Va biz bildik va ishondik muhabbatga, qaysi Xudo bizda ega. Xudo muhabbatdir va muhabbatda qolgan kishi Xudoda qoladi va Xudo unda qoladi. Shu bilan bizning muhabbatimiz kamolga yetdi, shunda hukm kunida jasoratga ega bo'lamiz, chunki u qanday bo'lsa, biz ham shu dunyoda shundaymiz. Muhabbatda qo'rquv yo'q, lekin mukammal muhabbat qo'rquvni tashqariga tashlaydi, chunki qo'rquv jazoga ega, qo'rquvchi esa muhabbatda mukammal qilinmagan. Biz uni sevishimiz kerak, chunki U birinchi bo'lib bizni sevdi. Agar kimdir Men Xudoni sevaman desa va akasiga nafrat qilsa, u yolg'onchidir, chunki ko'rgan akasini sevmaydigan odam ko'rmagan Xudoni qanday sevishi mumkin? Biz undan shu buyruqqa ega bo'lamizki, Xudoni sevuvchi uning akasini ham sevsin.

5

Iso Masih ekanligiga ishongan har bir kishi Xudodan tug'ilgandir, va tug'dirgan Otani sevgan har bir kishi Undan tug'ilgan farzandni ham sevadi. Bunda biz Xudoning bolalarini sevishimizni bilamiz, qachonki Xudoni sevib, uning buyruqlarini saqlasak. Bu Xudoning muhabbati, ya'ni biz uning amrlarini saqlashimiz uchun; va uning amrlari og'ir emas, chunki Xudodan tug'ilgan har bir kishi dunyoni yengadi; va bu dunyoni yenggan g'alaba - bizning imonimiz. Dunyoni yenguvchi kim, agar Iso Xudoning O'g'li ekanligiga ishonuvchi bo'lmasa? Bu suv va qon orqali kelgan Iso Masihdir, faqat suv orqali emas, balki suv va qon orqali, va Ruh guvohlik beruvchidir, chunki Ruh haqiqatdir. Chunki osmonda guvohlik beruvchilar uchta: Ota, Kalima va Muqaddas Ruh, va bu uchtasi birdir; va yerda guvohlik beruvchilar uchta: Ruh va suv va qon, va bu uchtasi birgadir. Agar biz odamlarning guvohligini qabul qilsak, Xudoning guvohligi undan kattaroqdir, chunki bu Xudoning O'z O'g'li haqida bergan guvohligidir. Xudoning O'g'liga ishongan kishi o'z ichida guvohlikka ega, Xudoga ishonmagan kishi Uni yolg'onchi qilgan, chunki Xudo O'z O'g'li haqida bergan guvohlikga ishonmagan. Va bu guvohlikdir, chunki Xudo bizga abadiy hayot berdi va bu hayot Uning O'g'lida. O'g'ilga ega bo'lgan hayotga ega bo'ladi, Xudoning O'g'liga ega bo'lmagan hayotga ega emas. Bularni sizlarga yozdim, Xudoning O'g'lining ismiga ishonuvchilarga, shunday qilib abadiy hayotga ega ekanligingizni bilasizlar va Xudoning

O'g'lining ismiga ishonasizlar. Va bu bizning Unga nisbatan ega bo'lgan ochiqligimizdir, chunki agar biz Uning irodasiga muvofiq biror narsa so'rasak, U bizni eshitadi. Va agar biz bilamiz ki U bizning so'ragan narsalarimizni eshitadi, biz bilamiz ki Undan so'ragan so'rovlarimizga ega bo'lamiz. Agar kimdir uning birodarini o'limga olib bormaydigan gunoh qilayotganini ko'rsa, iltijo qiladi va unga hayot beriladi, o'limga olib bormaydigan gunoh qilayotganlarga. O'limga olib boradigan gunoh bor; men o'sha haqida aytmayapman, shunda u so'rasin. Barcha adolatsizlik gunoxdir va o'limga olib bormaydigan gunoh ham bor. Biz bilamizki, Xudodan tug'ilgan har bir kishi gunoh qilmaydi, balki Xudodan tug'ilgan kishi o'zini saqlaydi va yovuz unga tegmaydi. Biz bilamiz ki, biz Xudodanmiz va butun dunyo yovuzlik ichida yotibdi. Biz bilamizki, Xudoning O'g'li kelgan va bizga aql bergan, shunda biz haqiqiyni bilamiz va biz haqiqiyda, uning O'g'li Iso Masihda bo'lamiz. Bu haqiqiy Xudo va abadiy hayotdir. Bolalar, o'zlaringizni butlardan saqlang, omin.

Ibtido

1

Boshida Xudo osmon va yerni yaratdi. Yer esa ko'rinmas va shakllanmagan edi, va zulmat chuqurlik ustida edi, va Xudoning Ruhi suv ustida suzardi. Va Xudo dedi: Yorug'lik bo'lsin, va yorug'lik paydo bo'ldi. Va Xudo yorug'likni ko'rdi, u yaxshi edi, va Xudo yorug'lik bilan zulmat orasini ajratdi. Va Xudo yorug'likni kun deb chaqirdi va zulmatni tun deb chaqirdi. Va kechqurun bo'ldi va tong bo'ldi, birinchi kun. Va Xudo dedi: Suv o'rtasida osmon gumbazi bo'lsin va u suv bilan suv orasini ajratsin, va shunday bo'ldi. Xudo gumbazni yaratdi va gumbaz ostidagi suv bilan gumbaz ustidagi suvni bir-biridan ajratdi. Va Xudo gumbazni osmon deb atadi va Xudo uning yaxshi ekanligini ko'rdi, va kechqurun bo'ldi, va tong bo'ldi — ikkinchi kun. Va Xudo dedi: Osmon ostidagi suv bir joyga yig'ilsin va quruqlik ko'rinsin. Va shunday bo'ldi: osmon ostidagi suv o'z joylariga yig'ildi va quruqlik ko'rindi. Va Xudo quruqni yer deb atadi va suvlar to'plamlarini dengizlar deb atadi, va Xudo buni yaxshi deb ko'rdi. Va Xudo dedi: Yer o't-o'lanlarni undirib

chiqarsin, urug sepuvchi o'simliklarni o'z turiga va o'xshashligiga ko'ra, hamda mevali daraxtlarni, o'z urug'i ichida bo'lgan meva beradigan daraxtlarni o'z turiga ko'ra yer yuzida. Va shunday bo'ldi. Va yer o't o'simligini chiqardi, o'zining turiga va o'xshashligiga muvofiq urug beruvchi o'tni, va o'zining turiga muvofiq ichida urug'i bo'lgan meva beruvchi daraxtni yer ustida. Va Xudo buni yaxshi deb ko'rdi. Va kechqurun bo'ldi va tong bo'ldi – uchinchi kun. Va Xudo dedi: Osmon qatlamida yorug'liklar paydo bo'lsin, yer ustiga yorug'lik sochish uchun, kun bilan tunni bir-biridan ajratish uchun, va ular belgilar, fasllar, kunlar va yillar uchun bo'lsin. Va ular osmon gumbazida yorug'lik bo'lsinlar, shunda yer yuziga yorug'lik bersinlar, va shunday bo'ldi. Va Xudo ikki katta yorug'likni yaratdi: katta yorug'likni kunning boshqaruvi uchun va kichik yorug'likni tunning boshqaruvi uchun, hamda yulduzlarni. Va Xudo ularni osmon gumbaziga qo'ydi, shunda ular yer ustida porlashinlari uchun, va kunni va tunni boshqarishlari uchun, va yorug'lik bilan zulmatni bir-biridan ajratishlari uchun; va Xudo buni yaxshi deb ko'rdi. Va kechqurun bo'ldi va tong bo'ldi – to'rtinchi kun. Va Xudo dedi: Suvlar jonli mavjudotlarni va yer ustida osmon gumbazi bo'ylab uchuvchi qushlarni chiqarsin, va shunday bo'ldi. Va Xudo katta dengiz maxluqlarini yaratdi, va suvlar chiqargan barcha sudralib yuruvchi hayvonlarning jonzotlarini ularning turlariga ko'ra, va har bir qanotli qushni turiga ko'ra yaratdi, va Xudo bularning yaxshi ekanini ko'rdi. Va Xudo ularni muborak qilib, dedi: Ko'payinglar va ko'p bo'linglar, dengizlardagi suvlarni to'ldiring, va qushlar yer yuzida ko'paysin. Va kechqurun bo'ldi, va ertalab bo'ldi - beshinchi kun.

Va Xudo dedi: Yer tirik jonni o'z turi bo'yicha chiqarsin - to'rt oyoqli hayvonlarni, sudralib yuruvchi narsalarni va yerni yirtqich hayvonlarni o'z turi bo'yicha. Va shunday bo'ldi. Va Xudo yerni yovvoyi hayvonlarni turlariga ko'ra, mol-chorvani ularning turlariga ko'ra va yerning barcha sudralib yuruvchi maxluqotlarini turlariga ko'ra yaratdi, va Xudo bularning yaxshi ekanini ko'rdi. Xudo dedi: Keling, odamni o'z tasvirimiz bo'yicha va o'z o'xshashligimiz bo'yicha yarataylik va ular dengiz baliqlariga, osmon qushlariga, chorva mollarga, butun yerga va yer ustida sudralib yuradigan barcha jonzotlarga hukmronlik qilsinlar. Va Xudo odamni yaratdi, Xudoning tasviri bo'yicha uni yaratdi, erkak va urg'ochi qilib ularni yaratdi. Xudo ularni muborak qilib, dedi: Ko'payinglar va ko'p bo'linglar, yerni to'ldiring va unga hukmronlik qiling. Dengiz baliqlariga, osmon qushlariga, barcha chorva mollarga, butun yerga va yer ustida sudralib yuradigan barcha jonzotlarga boshqaruvchilik qiling. Va Xudo dedi: Mana, men sizga berdim barcha urug beradigan o'tni, urug ekadigan, u butun yer yuzida; va har bir daraxtni, unda urug beradigan meva bor, sizga ovqat uchun bo'ladi, va yerdagi barcha yirtqich hayvonlarga, va osmondagi barcha qushlarga, va yer yuzida sudralib yuradigan har bir sudralib yuradigan narsaga, unda hayot joni bor, va barcha yashil o'tni ovqat uchun; va shunday bo'ldi. Va Xudo o'zi yaratgan barcha narsalarni ko'rdi va mana, ular juda yaxshi edi, va kechqurun bo'ldi, va ertalab bo'ldi — oltinchi kun.

2

Va osmon va yer tugallandi, va ularning butun dunyosi. Va Xudo oltinchi kunda O'zining qilgan ishlarini tugatdi va yettinchi kunda O'zining qilgan barcha ishlaridan dam oldi. Va Xudo yettinchi kunni muborak qildi va uni muqaddas qildi, chunki U o'zining barcha ishlaridan, qaysilarni qilishni boshlagan edi, o'sha kunda dam oldi. Bu kitob osmon va yerning kelib chiqishi haqida, qachon bo'ldi, qaysi kunda Rabbiy Xudo osmonni va yerni yaratdi, va har bir yashil dalaning yer ustida bo'lishidan oldin, va barcha dala o'tlarining unib chiqishidan oldin; chunki Xudo yer ustiga yomg'ir yog'dirmagan edi, va odam uni ishlab-ishlamoq uchun yo'q edi. Buloq yerdan ko'tarilar edi va butun yer yuzasini sug'orar edi. Va Xudo odamni yerning changidan shakllantirildi va uning yuziga hayot nafasini nafas berdi va odam tirik ruhga aylandi. Va Xudo Edenda sharqda jannat ekdi va u yerga o'zi yaratgan odamni joylashtirdi. Va Xudo yerdan yana har xil daraxtni o'stirdi: ko'rish uchun chiroyli va ovqat uchun yaxshi daraxtlarni, shuningdek jannatning o'rtasida hayot daraxti va yaxshilik hamda yomonlikni bilish daraxti. Daryo Edendan chiqib jannatni sug'oradi va u yerdan to'rtta daryoga ajraladi. Birinchisining ismi Pishon, bu Havilah yerini o'rab oqadi, u yerda oltin bor. O'sha yerning oltini sifatli bo'lib, u yerda yoqut va yashil tosh ham mavjud. Va ikkinchi daryoning nomi Gihon, bu Efiopiyaning butun yerini o'rab oladigan daryodir. Va uchinchi daryo Tigris bo'lib, bu Ossuriyaliklarning ro'parasidan oqib o'tadi, to'rtinchi daryo esa Evfratdir. Xudo Rabbiy o'zi yasagan odamni olib, uni rohat jannatiga joylashtirdi, uni ishlatish va asrash uchun. Va Xudo Rabbiy Odam ga buyurdi va dedi: Jannatdagi barcha daraxtlardan yeb

ol. Lekin yaxshilik va yomonlikni bilish daraxti mevasidan yemang, chunki qaysi kuni undan yesangiz, albatta o'lasiz. Va Rab Xudo aytdi: Odamning yolg'iz bo'lishi yaxshi emas, unga o'ziga mos yordamchi yarataylik. Va Xudo hali yerdan dalaning barcha yovvoyi hayvonlarini va osmonning barcha qushlarini yasadi va ularni Odam tomon olib keldi, u ularni nima deb chaqirishini ko'rish uchun. Odam har qanday jonzotni qanday nom bilan chaqirgan bo'lsa, o'sha uning nomi bo'ldi. Va Odam barcha chorvaga, osmonning barcha qushlariga va dalaning barcha yovvoyi hayvonlariga nomlar qo'ydi, lekin Odam uchun unga o'xshash yordamchi topilmadi. Va Xudo Odam ustiga trans holatini tushirdi va uni uxlatdi, va uning qovurg'alaridan birini oldi va uning o'rniga go'sht bilan to'ldirdi. Va Xudo Odam'dan olgan qovurg'ani xotinga aylantirdi va uni Odam'ning oldiga keltirdi. Va Odam aytdi: Bu hozir mening suyaklarimdan suyak va mening go'shtimdan go'sht, bu ayol deb ataladi, chunki u o'z erkagidan olindi. Shu sababli odam otasi va onasini tashlab ketadi va xotiniga qo'shiladi, va ikkalasi bitta tan bo'ladi. Va ikkilasi yalang'och edi, Adam va uning xotini, va ular uyalmasdilar.

3

Ilon esa Rabbiy Xudo yaratgan yer yuzidagi barcha yovvoyi hayvonlardan eng dono edi, va ilon ayolga dedi: Nima uchun Xudo aytdi, jannatdagi barcha daraxtdan yemang? Va ayol ilonga dedi: Jannat daraxtining mevasidan biz yeymiz. Lekin

jannatning o'rtasidagi daraxtning mevasidan, Xudo dedi: Siz undan yemaysiz va unga tegmaysiz, shunda o'lmaysiz. Va ilon ayolga dedi: siz o'lim bilan o'lmaysizlar; chunki Xudo bilardi ki, qaysi kun siz undan yesangiz, sizning ko'zlaringiz ochiladi va siz xudolar kabi bo'lasizlar, yaxshi va yomonni bilib. Va ayol ko'rdiki, daraxt ovqat uchun yaxshi va ko'zlarga ko'rish uchun yoqimli va tushunish uchun chiroyli ekan. U uning mevasidan oldi va yedi, va o'zi bilan birga bo'lgan eriga ham berdi, va ular yedilar. Va ikkovining ko'zlari ochildi va ular yalang'och ekanliklarini bildilar, va anjir daraxtining barglarini tikdilar va o'zlari uchun belbog'lar yasadilar. Va ular Rabbiy Xudoning jannatda kechqurun yurgan ovozini eshitdilar, va Odam va uning ayoli Rabbiy Xudoning yuzidan jannat daraxtlari orasida yashirindilar. Va Rabbiy Xudo Odomni chaqirdi va unga dedi: Odom, sen qayerdasen? Va u unga dedi: Jannatda yurib yurganingda ovozingni eshitdim va qo'rqdim, chunki yalang'ochman, shuning uchun yashirindim. Xudo unga dedi: Kim senga yalang'och ekanligingni aytdi? Men senga faqat shu daraxtdan yemalikni buyurgan edim, sen undan yedingmi? Va Odam dedi: Sen menga bergan ayol, o menga daraxtdan berdi va men yedim. Va Rabbiy Xudo ayolga dedi: Sen buni nima uchun qilding? Va ayol dedi: Ilon meni aldadi va men yedim. Xudo Rabbiy ilonga dedi: Sen buni qilganing uchun, sen barcha chorva mollari va yer yuzidagi barcha yovvoyi hayvonlardan la'natlangansen. Sen ko'kraging va qorning bilan sudralib yurasan va umring bo'yi tuproq yeysan. Men sen bilan ayol orasida, senning nasling bilan uning nasli orasida dushmanlik qo'yaman, u senning boshingni ezadi, va sen uning tovonini

ezasan. Va ayolga shunday dedi: Men dardlaringni va nolangni ko'paytiraman, dardlar ichida bolalar tug'asan, va ering tomon qaytishing bo'ladi, va u senga hukmronlik qiladi. Odam Atoga esa shunday dedi: Sen xotiningning ovoziga quloq solding va men senga faqat shundan yemagin deb buyurgan daraxtdan yeding, undan yeding, sening ishlaringda yer la'natlangan bo'lsin, qayg'ular ichida uni yeysan butun umring davomida. Tikanlar va qoqiganlar senga o'sadi, va sen dalaning o'tini yeysan. Yuzingning teri bilan nonингni yeysan, seni olgan yeringga qaytguncha, chunki sen tuproqsan va tuproqqa qaytasan. Va Odam o'z xotinining nomini Hayot qo'ydi, chunki u barcha tirikлapning onasi edi. Va Rabbiy Xudo Odam uchun va uning xotini uchun teri tunikalarini qildi va ularni kiyintirdi. Va Xudo dedi: Mana, Odam bizlardan biri kabi yaxshi va yomonni biluvchi bo'lib qoldi, va endi u qo'lini cho'zib hayot daraxtidan olib yemasin va abadiy yashamasin. Va Xudo Egasi uni rohat jannatidan jo'natdi, u olingan yerni ishlamoq uchun. Va U Odomni haydab chiqardi va uni rohat jannatining ro'parasida joylashtirdi, va karubiylarni hamda aylanuvchi olovli qilichni hayot daraxti yo'lini qo'riqlash uchun tayinladi.

4

Adam o'z xotini Evani bildi va u homilador bo'lib Qobilni tug'di hamda dedi: Men Xudo orqali odam oldim. Va u uning ukasi Obilni tug'di, va Obil qo'ylarning cho'poni bo'ldi, Qobil esa yerni ishlaydigan edi. Va kunlar o'tgach shunday bo'ldiki, Qobil yer

mevalaridan Rabbiga qurbonlik olib keldi. Va Hobil ham o'zi qo'ylarining to'ng'ich tug'ilganlaridan va ularning yog'laridan olib keldi. Va Xudo Hobilga va uning sovg'alariga nazar soldi. Qoyin va uning qurbonliklariga esa e'tibor bermadi, va Qoyin juda qayg'urdi, va uning yuzi tushdi. Va Xudo Rabbiy Qobilga dedi: Nega juda qayg'uli bo'lding va nega yuzingni tushirding? Agar to'g'ri taqdim etsang, lekin to'g'ri bo'lmasang, gunoh qilmadingmi? Jim bo'l; uning qaytishi senga qaratilgan va sen unga hukmronlik qilasan. Va Qoyin o'z akasi Obilga dedi: Keling, tekislikka o'taylik. Va shunday bo'ldiki, ular tekislikda bo'lganlarida, Qoyin o'z akasi Obilga qarshi turdi va uni o'ldirdi. Va Rabbiy Xudo Qobilga dedi: Qayerda Obil, seniki ukang? Va u dedi: Bilmayman; men akamning qo'riqchisiman? Va Rabbiy dedi: Sen nima qilding? Senning akangning qoni yerdan menga faryod qilmoqda. Va endi sen yerdan la'natlangansan, u yer og'zini ochib, akangning qonini sening qo'lingdan qabul qildi. Qachon yerni ishlaganingda, u o'z kuchini senga bermaydi, sen yer yuzida nola qiluvchi va qaltirab yuruvchi bo'lasan. Va Qoyin Rabbiy Xudoga dedi: Mening aybim kechirilishdan kattaroqdir. Agar sen meni bugun yer yuzidan haydasan va men sening yuzingdan yashirinaman, men yer ustida nola qiluvchi va titrovchi bo'laman, va meni topgan har bir kishi meni o'ldiradi. Va Rabbiy Xudo unga dedi: Unday emas; Qobilni o'ldirgan har kim yetti marta qasos olinadi. Va Rabbiy Xudo Qobilga belgi qo'ydi, uni topgan har kim uni o'ldirmasligi uchun. Qoyin Xudoning yuzidan chiqib ketdi va Adan ro'parasidagi Naid yerida yashadi. Va Qobil o'z xotinini bildi va u homilador bo'lib, Xanoxni tug'di. Va u shahar qurayotgan edi va u o'g'lining nomi

bilan shaharni Xanox deb atadi. Enoxga Gaidad tug'ildi va Gaidad Maleleelni tug'dirdi, Maleleel Metushelahni tug'dirdi va Metuselah Lamexni tug'dirdi. Va Lamech o'ziga ikki xotin oldi, birining ismi Ada, ikkinchisining ismi Sella edi. Va Ada Jobelni tug'di, u chodirda yashaydigan chorvachilarning otasi edi. Va uning akasining ismi Jubal edi, bu psalterion va lirani ixtiro qilgan kishi edi. Zillah ham o'zi Tubalga tug'di va u bolg'achi misgar, mis va temirning ustasi edi. Tubalning singlisi esa Noema edi. Lamech o'z xotinlariga dedi: Adah va Sillah, ovozimni eshiting, Lamechning xotinlari, so'zlarimga quloq soling, chunki men odamni o'zimga yetkazilgan jarohat uchun o'ldirdim va yigitni o'zimga yetkazilgan ko'karish uchun o'ldirdim. Chunki Qoyin uchun yetti marta qasos olingan edi, Lamech uchun esa yetmish marta yetti. Odam Momoni, ya'ni o'z xotinini bildi va u homilador bo'lib, o'g'il tug'di. U uning nomini Set qo'ydi va dedi: Chunki Xudo menga Qobil tomonidan o'ldirilgan Obil o'rniga boshqa nasl berdi. Va Sethga o'g'il tug'ildi, u esa uning nomini Enos qo'ydi. Bu kishi Rabbiy Xudoning nomini chaqirishga umid qildi.

5

Bu odamlarning kelib chiqishi kitobi; qaysi kuni Xudo Odomni yaratdi, Xudoning suratiga ko'ra uni yaratdi; erkak va ayol ularni yaratdi; va ularni baraka berdi; va ularning nomini Odom deb atadi, qaysi kuni ularni yaratdi. Odam ikki yuz o'ttiz yil yashadi va o'zining shakliga va o'zining tasviri bo'yicha farzand

ko'rdi, va uning nomini Set qo'ydi. Odam Shesni tug'dirgandan keyin yetti yuz yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'dirdi. Va Odomning yashagan barcha kunlari to'qqiz yuz o'ttiz yil bo'ldi va u vafot etdi. Set besh yuz ikki yil yashadi va Enosni tug'dirdi. Va Set o'g'li Enosni tug'dirganidan keyin yetti yuz yetti yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'di. Setning barcha kunlari to'qqiz yuz o'n ikki yil bo'ldi va u vafot etdi. Va Enos yuz to'qson yil yashadi va Kaynanni tug'di. Va Enos Qaynan tug'ilgandan keyin yetti yuz o'n besh yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'di. Va Enosning barcha kunlari besh yuz to'qqiz yil bo'ldi va u vafot etdi. Va Kaynan yetmish va yuz yil yashadi va Malalelni tug'dirdi. Va Kaynan Mahalelelni tug'dirganidan keyin yetti yuz qirq yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi. Va Kaynonning barcha kunlari to'qqiz yuz o'n yil bo'ldi va u o'ldi. Va Maleleel yuz oltmish besh yil yashadi va Jaredni tug'dirdi. Va Maleleel u Jaredni tug'dirganidan keyin yetti yuz o'ttiz yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi. Maleleel barcha kunlari sakkiz yuz to'qson besh yil bo'ldi va u vafot etdi. Va Jared ikki yuz oltmish ikki yil yashadi va Enochni tug'dirdi. Va Jared Enoxni tug'dirgandan keyin sakkiz yuz yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi. Jaredning barcha kunlari to'qqiz yuz oltmish ikki yil bo'ldi va u o'ldi. Va Enoch yuz oltmish besh yil yashadi va Metushelahni tug'di. Enoch Metushelahni tug'dirganidan keyin ikki yuz yil Xudoni mamnun qildi va o'g'illar va qizlar tug'di. Enoxning barcha kunlari besh yuz oltmish besh yil bo'ldi. Va Enoch Xudoni mamnun qildi va u topilmadi, chunki Xudo uni ko'chirdi. Va Matuselah yuz oltmish yetti yil yashadi va Lamechni tug'di. Va Matusolah Lomechni tug'dirganidan keyin

sakkiz yuz ikki yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'dirdi. Va Matusolaning yashagan barcha kunlari to'qqiz yuz oltmish to'qqiz yil bo'ldi va u o'ldi. Va Lamech yuz sakson sakkiz yil yashadi va o'g'il tug'di. Va u uning nomini Nuh deb atadi va dedi: Bu bola bizni ishlarimizdan, qo'llarimizning dardlaridan va Xudo Rabbiy la'natlagan yerdan dam oldiradi. Va Lamech Nuhni tug'dirganidan keyin besh yuz oltmish besh yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'di. Va Lamexning barcha kunlari yetti yuz ellik uch yil bo'ldi va u vafot etdi. Va Nuh besh yuz yoshda edi va uch o'g'il tug'di: Samni, Xomni, Yofasni.

6

Va shunday bo'ldiki, odamlar yer yuzida ko'payib ketganlarida, ularga qizlar tug'ildi. Xudoning o'g'illari odamlarning qizlarini ko'rib, ular chiroyli ekanini bilishdi va o'zlari uchun tanlagan barcha qizlardan xotinlar oldilar. Va Xudo Rabbiy dedi: Mening ruhim bu odamlarda abadiy qolmaydi, chunki ular go'sht, lekin ularning kunlari yuz yigirma yil bo'ladi. O'sha kunlarda va undan keyin ham yer yuzida devlar bor edi, chunki Xudoning o'g'illari odamlarning qizlari oldiga kirib borayotgan edilar va ular ularga farzandlar tug'dilar – o'shalar qadimdan beri mashhur bo'lgan devlar edi. Rabbiy Xudo ko'rdiki, odamlarning yomonliklari yer yuzida ko'paydi va har bir kishi o'z yuragida barcha kunlarda diqqat bilan yomonlik haqida o'ylaydi. Va Xudo o'yladiki, U odamni yer yuzida yaratgan edi va o'ylandi. Va Xudo dedi: Men yaratgan odamni yer yuzidan o'chirib tashlayaman,

odamdan tortib chorvagacha, sudralib yuruvchi narsalardan tortib osmon qushlarigacha, chunki men ularni yaratganimdan afsuslanaman. Nuh esa Rabbiy Xudo oldida iltifot topdi. Bular Nuhning avlodlari. Nuh adolatli odam edi, o'z avlodida mukammal bo'lib, Nuh Xudoga yoqimli bo'ldi. Nuh uch o'g'il tug'dirdi: Som, Hom va Yofas. Yer Xudoning oldida buzildi va yer adolatsizlik bilan to'ldi. Va Xudo Rabbiy yerni ko'rdi va u buzilgan edi, chunki barcha go'sht yer yuzida o'z yo'lini buzgan edi. Va Xudo Rabbiy Nuhga dedi: Barcha odamlarning vaqti mening oldimga keldi, chunki yer ularning adolatsizligi bilan to'ldirildi, va mana, men ularni va yerni yo'q qilaman. Demak, o'zing uchun to'rtburchak yog'ochlardan kema yasagin, kemada uyalar yasagin va uni ichidan ham, tashqaridan ham asfalt bilan qoplagin. Va sen kemani shunday qilasan: kemaning uzunligi uch yuz tirsak, kengligi ellik tirsak va balandligi o'ttiz tirsak bo'lsin. Sen kemani yig'ib qilasan va uni yuqoridan bir tirsak bo'yicha tugatasan, kemaning eshigini esa yondan qilasan, uni pastki qavat, ikkinchi qavat va uchinchi qavat qilib qilasan. Men esa mana, yerga toshqin – suv keltiraman, osmon ostida hayot ruhi bor barcha go'shtni yo'q qilish uchun, va yer yuzida nima bo'lsa ham, o'ladi. Va men sening bilan ahdimni o'rnataman, sen esa kemaga kirasan, sen va o'g'illaring va xotining va o'g'illaringning xotinlari sening bilan. Va barcha chorva mollaridan, barcha sudralib yuruvchi narsalardan, barcha yovvoyi hayvonlardan va barcha tanadan ikkitadan sen kemaga kiritasan, ularni o'zing bilan birga saqlab qolish uchun - erkak va urg'ochi bo'ladilar. Barcha uchuvchi qushlardan nasllariga ko'ra, barcha chorva mollardan nasllariga ko'ra va yer ustida

sudralib yuruvchi barcha narsalardan ularning nasllariga ko'ra, ikkitadan barcha narsalardan sening oldingga kirib keladi, sen bilan birga oziqlantirilish uchun — erkak va urg'ochi. Sen esa o'zing uchun barcha ovqatlardan, qaysilarni yeysizlar, olasan va o'zingga yig'asan, va u senga ham, o'shanlarga ham yemoq uchun bo'ladi. Va Nuh Rabbiy Xudo unga buyurgan hamma narsani shunday qildi.

7

Va Rabbiy Xudo Nuhga dedi: Sen va butun uyingdagilar kemaga kiring, chunki men seni bu avlodda o'zimning oldimda adolatli ko'rdim. Pokiza hayvonlardan esa o'zingga yetti-yettitadan erkak va urg'ochisini keltir, pokiza bo'lmagan hayvonlardan esa ikki-ikkitadan erkak va urg'ochisini. Va osmonning pokiza qushlaridan yettitadan erkak va urg'ochi, barcha pokiza bo'lmagan qushlardan ikkitadan erkak va urg'ochi oling, naslni butun yer yuzida saqlab qolish uchun. Hali yetti kun qoldi, men yer yuziga qirq kun va qirq kecha yomg'ir yog'diraman va men yaratgan barcha tirik mavjudotlarni butun yer yuzidan yo'q qilaman. Va Nuh Rabbiy Xudo unga buyurgan hamma narsani qildi. Nuh olti yuz yoshda edi va suv toshqini yer yuzida bo'ldi. Nuh va uning o'g'illari, va uning xotini, va uning o'g'illarining xotinlari u bilan birga kemaga kirdilar, toshqin suvi sababli. Va toza qushlardan, va toza bo'lmagan qushlardan, va toza chorva hayvonlardan, va toza bo'lmagan chorva hayvonlardan, va yer ustida sudralib yuradigan barcha narsalardan, ikkitadan

ikkitadan Nuhning oldiga kemaga kirdilar, erkak va urg'ochi, xuddi Xudo Nuhga buyurganidek. Va yetti kundan keyin to'fon suvi yer yuzasiga keldi. Nuhning hayotining olti yuzinchi yilida, ikkinchi oyning yigirma yettinchi kunida, tubsizlikning barcha buloqlari yorilib ketdi va osmonning sharsharalari ochildi. Va yer ustida qirq kun va qirq kecha yomg'ir yog'di. Shu kunda Nuh, Sem, Xom, Yofas - Nuhning o'g'illari, va Nuhning xotini, va uning o'g'illarining uch xotini u bilan birga kemaga kirdilar. Va barcha yovvoyi hayvonlar o'z turiga ko'ra, va barcha chorva mollari o'z turiga ko'ra, va yer ustida harakat qiluvchi har bir sudralib yuruvchi narsa o'z turiga ko'ra, va har bir uchuvchi qush o'z turiga ko'ra, ular Nuhning oldiga kemaga kirdilar, ikki-ikki, erkak va urg'ochi, barcha tanadan, ularda hayot ruhi bor. Va kiruvchilar, barcha tanadan erkak va urg'ochi, Xudo Nuhga buyurganidek kirdi va Rabbiy Xudo kemani tashqaridan yopdi. Va tufon qirq kun va qirq kecha yer ustida bo'ldi, va suv ko'paydi, va kemani ko'tardi, va u yerdan ko'tarildi. Va suv hukmronlik qildi va yer ustida juda ko'paydi, va kema suv ustida suzib yurdi. Suv esa yer ustida juda-juda kuchli hukmronlik qildi va osmon ostidagi barcha baland tog'larni qopladi. O'n besh tirsak balandlikda suv ko'tarildi va barcha baland tog'larni qopladi. Va yer yuzida harakatlanadigan barcha jonzot o'ldi: qushlar, chorva mollar, yovvoyi hayvonlar va yer yuzida sudralib yuradigan barcha narsalar, va barcha odamlar. Va hayot nafasiga ega bo'lgan barcha narsalar va quruqlikda bo'lgan hamma narsa o'ldi. Va U yer yuzida bo'lgan barcha tirik mavjudotlarni – odamdan tortib chorvagacha, sudralib yuruvchi narsalar va osmon qushlarigacha – yo'q qildi, ular yerdan

o'chirib tashlandi. Faqat Nuh va u bilan birga kemada bo'lganlar qoldi. Va suv yer ustida yuz ellik kun turdi.

8

Xudo Nuhni, barcha yovvoyi hayvonlarni, barcha chorva mollarni, barcha qushlarni va u bilan birga kemada bo'lgan barcha sudralib yuradigan narsalarni esladi. Xudo yer ustiga shamol keltirdi va suv to'xtadi. Va tubsizlikning buloqlari yopildi, va osmonning shlyuzlari yopildi, va osmondan yomg'ir to'xtatildi. Va suv yerdan ketib, kamayib bordi va suv yuz ellik kundan keyin kamaydi. Va sandiq yettinchi oyning yigirma yettinchi kunida Ararat tog'lari ustiga o'tirdi. Suv esa o'ninchi oygacha kamayib bordi. Va o'ninchi oyda, oyning birinchi kunida, tog'larning cho'qqilari ko'rindi. Va qirq kundan keyin Nuh o'zi yasagan kemaning derazasini ochdi. Va u qarg'ani yubordi va u chiqib ketdi, lekin yer yuzidagi suv qurib ketguncha qaytib kelmadi. Va u kaptarni o'zidan keyin yubordi, suvning yerdan kamaygan-kamayganligini ko'rish uchun. Kabutar oyoqlari uchun dam olish topmaganidan so'ng, uning oldiga kemaga qaytib keldi, chunki suv butun yer yuzida edi. U qo'lini cho'zib, uni oldi va o'ziga, kemaga kiritdi. Va yana yetti kun kutib, kaptarni kemadan yana yubordi. Va kaptar kechqurun unga qaytib keldi va uning og'zida zaytun bargi dona bor edi, va Nuh suv yerdan kamayganini bildi. Va yana yetti kun kutgandan so'ng, u kaptarni yana yubordi va u unga qaytib kelmadi. Va shunday bo'ldiki, Nuhning hayotining olti yuz

birinchi yilida, birinchi oyning birinchi kunida suv yerdan ketdi. Va Nuh o'zi qilgan kemaning tomini ochdi va suv yer yuzasidan ketganini ko'rdi. Ikkinchi oyda yer qurib qoldi, oyning yigirma yettinchi kunida. Va Rabbiy Xudo Nuhga aytdi: Kemadan chiq sen va xotining, va o'g'illaring, va o'g'illarning xotinlari sen bilan. Va barcha yovvoyi hayvonlar qancha sen bilan bo'lsa, va barcha jonzot qushlardan tortib molxonagacha, va har bir sudralib yuruvchi harakatlanuvchi yer ustida, o'zing bilan olib chiq. Va o'singlar va ko'payinglar yer ustida. Va Nuh chiqdi, va uning xotini, va uning o'g'illari, va uning o'g'illarining xotinlari u bilan. Va barcha yovvoyi hayvonlar, va barcha chorva mollari, va har bir qush, va yer ustida harakat qiluvchi har bir sudralib yuruvchi jonzot ularning turiga ko'ra kemadan chiqdilar. Va Nuh Rabbga qurbongoh qurdi va barcha pokiza chorvalardan va barcha pokiza qushlardan oldi va qurbongohda yondirilgan qurbonlik sifatida keltirdi. Va Rabbiy Xudo yoqimli hidni his qildi. Va Rabbiy Xudo o'ylab, dedi: Men yana yerga la'nat qilishni qo'shmayman odamlarning ishlari tufayli, chunki insonning fikri yoshligidan boshlab yomonlikka ehtiyotkorlik bilan yotadi, shuning uchun men yana barcha tirik tanani urishni qo'shmayman, xuddi qilganimdek. Yerning barcha kunlarida urug va hosil, sovuq va issiqlik, yoz va bahor, kun va tun to'xtamaydi.

9

Xudo Nuhni va uning o'g'illarini marhamat qildi va ularga dedi:

Ko'payinglar va ko'p bo'linglar, yerni to'ldiringlar va uning ustidan hukmronlik qilinglar. Va sizning titroqingiz va qo'rquvingiz barcha yer yovvoyi hayvonlari ustida, barcha osmon qushlari ustida, yer ustida harakatlanuvchi barcha narsalar ustida va barcha dengiz baliqlari ustida bo'ladi, ularni sizga qo'llaringiz ostiga berdim. Va har bir tirik sudralib yuruvchi jonzot sizga ovqat bo'ladi, xuddi o't sabzavotlarini sizga berganim kabi, hammasini sizga berdim. Faqat ichida jonning qoni bo'lgan go'shtni yemang. Va chunki sizning qoningizni, ya'ni sizning ruhlaringizni barcha yirtqich hayvonlarning qo'lidan talab qilaman, va odamning qo'lidan, akaning qo'lidan odamning ruhini talab qilaman. Odam qonini to'kadigan kishi uchun, uning qoni o'rniga to'kiladi, chunki men odamni Xudoning suratida yaratdim. Siz esa ko'payinglar, ko'payinglar, yerni to'ldiring va unga hukmronlik qiling. Va Xudo Nuhga va uning o'g'illariga u bilan birga dedi, deb aytib: Mana, men o'rnataman mening ahdimni sizlarga va sizning nasllaringizga siz bilan birga, va har bir tirik jonzotga siz bilan birga, qushlardan va chorva hayvonlaridan, va yerning barcha yovvoyi hayvonlariga, qanchalar bor siz bilan birga, barcha kemadan chiqganlardan. Va men ahdimni siz bilan o'rnataman, va barcha go'sht toshqin suvidan yana o'lmaydi, va butun yerni yo'q qilish uchun suv toshqini yana bo'lmaydi. Va Xudo Rabbiy Nuhga dedi: Bu men o'zim va sizlar o'rtasida, hamda sizlar bilan birga bo'lgan barcha tirik jonzotlar o'rtasida abadiy avlodlar uchun berayotgan ahd belgisidir. Kamonimni bulut ichiga qo'yaman va u men bilan yer o'rtasidagi ahd belgisi bo'ladi. Va shunday bo'ladiki, men bulutlarni yer ustiga to'plaganimda, yoy

bulut ichida ko'rinadi. Va men o'z ahdimni eslayman, qaysi men va siz o'rtasida, va barcha tanada yashovchi barcha tirik jonlar o'rtasida bor, va suv yana toshqinga aylanmaydi, shunday qilib barcha tanani yo'q qilish uchun. Mening yoyim bulutda bo'ladi va men abadiy ahdni eslab qolish uchun ko'raman - men va yer o'rtasida, hamda yer ustidagi barcha go'shtdagi tirik jon o'rtasida. Va Xudo Nuhga dedi: Bu men o'rtamda va yer yuzidagi barcha tirik mavjudotlar o'rtasida tuzgan ahdning belgisidir. Nuhning o'g'illari, kemadan chiqqanlar, Sam, Xom va Yofas edi. Xom esa Kan'onning otasi edi. Bular Nuhning uch o'g'li bo'lib, ulardan butun yer yuziga tarqaldilar. Va Nuh, yer dehqoni bo'lgan odam, uzumzor ekishni boshladi. Va u sharobdan ichdi va mast bo'ldi va o'z uyida yalang'och bo'lib qoldi. Va Xom, Kan'onning otasi, o'z otasining yalang'ochligini ko'rdi va tashqariga chiqib, ikki akasiga xabar berdi. Va Sam va Yofas kiyimni olib, ularning ikki yelkalariga qo'ydilar va orqaga qarab yurdilar va otalarining yalang'ochligini yopdilar, va ularning yuzi orqaga qarab edi va otalarining yalang'ochligini ko'rmadillar. Nuh sharobdan uyg'ondi va uning kichik o'g'li unga nima qilganini bildi. Va u dedi: La'natlangan bo'lsin Kan'on bola; u o'z aka-ukalariga xizmatkor bo'ladi. Va u dedi: Muborak bo'lsin Semning Rabbiy Xudosi; va Kan'on uning xizmatkor bolasi bo'lsin. Xudo Yofasni kengaytirsin, va u Somning uylarida yashsin; va Kan'on uning o'g'li bo'lsin. Nuh suv toshqinidan keyin uch yuz ellik yil yashadi. Va Nuhning barcha kunlari to'qqiz yuz ellik yil bo'ldi va u vafot etdi.

10

Bular esa Nuh o'g'illari Sem, Xom va Yofasning avlodlaridir, va ularga to'fondan keyin o'g'illar tug'ildi. Yafasning o'g'illari: Gomer, Magog, Maday, Jovan, Elisha, Tubal, Meshech va Tiras. Va Gomerning o'g'illari: Ashkenaz, Riphath va Togarmah. Va Jovanning o'g'illari: Elisha, Tarshish, Kittim va Rodanim. Bulardan xalqlarning orollari ularning yerida ajratildi, har biri til bo'yicha o'z qabilalarida va o'z xalqlarida. Xam o'g'illari: Kush, Misraim, Put va Kan'on. Xushning o'g'illari: Saba, Evilas, Sabata, Regma va Sabataka; Regmaning o'g'illari: Saba va Dadan. Cush Nimrodning otasi bo'ldi, u yer yuzida birinchi bo'lib devga aylandi. Bu Xudoning oldida dev ovchi edi, shuning uchun ular: Xudoning oldida dev ovchi Nimrod kabi deyishadi. Va uning saltanatining boshlanishi Bobil, Orekh, Arkhad va Xalanne bo'ldi, Senaar yerida. O'sha yerdan Ashshur chiqdi va Ninevehni qurdi, va Rehoboth shahrini, va Calahni, va Nineveh bilan Calah orasidagi Dasehni; bu katta shahar edi. Va Misraim Ludimlarni, Naftalimlarni, Anamimlarni, Lahabimlarni, Patrusimlarni va Kasluhimlarni tug'dirdi, ulardan Filistimliklar chiqdi, va Kaftoriylarni. Kan'on esa Sidonni, uning to'ng'ich o'g'lini, va Xettiylikni, va Yabusiylikni, va Amoriylikni, va Girgoshiylikni, va Xiviylikni, va Arqiylikni, va Siniylikni, va Arvadiylikni, va Samariylikni, va Xamotiylikni tug'dirdi. Va bundan keyin Kan'oniylarning qabilalari tarqalib ketdi. Va Kan'oniylarning chegaralari Sidondan Gerar va Gazogacha, Sodom va Gomorra, Adma va Sevoim orqali Lashagacha bo'ldi. Bular Xomning

o'g'illari, o'zlarining qabilalarida, o'zlarining tillariga ko'ra, o'zlarining hududlarida va o'zlarining millatlarida. Va Shemga ham tug'ildi, u barcha Eber o'g'illarining otasi edi, katta akasi Yafetning. Shemning o'g'illari: Elam, Assuriya, Arfaksad, Lud, Aram va Kaynan. Va Aramning o'g'illari: Uz, Ul, Gater va Meshech. Va Arfaksad Kaynanni tug'dirdi, va Kaynan Salani tug'dirdi, Sala esa Eberni tug'dirdi. Eberga ikki o'g'il tug'ildi, birining ismi Phaleg edi, chunki uning kunlarida yer bo'lindi, ikkinchisining ismi esa Joktan edi. Yoqton esa Elmodadni, Shelefni, Xazarmavefni, Yeraxni, Hadoramni, Uzalni, Diklahni, Obalni, Abimaelni, Sabani, Ofirni, Havilahni va Yobabni tug'dirdi; bularning hammasi Yoqtonning o'g'illari. Va ularning yashash joyi Massadan to Saphera tog'igacha, sharq tomonida bo'ldi. Bular Semning o'g'illari, ularning qabilalarida, ularning tillariga ko'ra, ularning hududlarida va ularning millatlarida. Bular Nuh o'g'illarining qabilalari, ularning avlodlari bo'yicha va ularning xalqlari bo'yicha. Bulardan to'fondan keyin xalqlarning orollari yer yuzida tarqaldilar.

11

Va butun yer bir til edi va barcha uchun bir til edi. Va shunday bo'ldiki, ular sharqdan ko'chib ketishganda, Shinar yerida tekislik topdilar va u yerda joylashdilar. Va odam o'z qo'shnisiga dedi: Keling, g'isht yasaymiz va ularni olovda pishiramiz. Ularga g'isht tosh o'rniga, asfalt esa loy o'rniga xizmat qildi. Va ular dedilar: Keling, o'zimizga shahar va minora quramiz, uning

boshi osmongacha yetsin, va o'zimizga nom qilamiz, bizni butun yer yuzi bo'ylab tarqalishdan oldin. Va Xudo shahar va minorani ko'rish uchun tushdi, qaysi insonlarning o'g'illari qurishgan edi. Va Rabbiy dedi: Mana, bir xalq va hammaning bir tili bor, va ular buni qilishni boshladilar. Endi ular qilishga urinadigan hamma narsada muvaffaqiyatsiz bo'lmaydilar. Keling, pastga tushib, u yerda ularning tilini chalkashtiraylik, shunda har biri qo'shnisining ovozini eshitmasin. Va Xudo ularni u yerdan butun yer yuziga tarqatdi, va ular shahar va minora qurishni to'xtatdilar. Shu sababli uning nomi Chalkashlik deb atalgan, chunki u yerda Xudo butun yerning tillarini chalkashtirib yuborgan va u yerdan Xudo ularni butun yer yuzi bo'ylab tarqatib yuborgan. Va bular Shemning avlodlari, va Shem yuz yoshda edi, qachonki u Arfaksadni tug'dirdi, tufondan keyin ikkinchi yilda. Va Sem Arfaksadni tug'dirganidan keyin besh yuz yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Arfaksad yuz o'ttiz besh yil yashadi va Kaynanni tug'di. Va Arfaksad Kaynan tug'ilgandan keyin to'rt yuz yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Qaynan yuz o'ttiz yil yashadi va Sholahni tug'di; va Qaynan Sholahni tug'dirgandan keyin uch yuz o'ttiz yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Sala yuz o'ttiz yil yashadi va Eberni tug'di. Va Sala Eberni tug'dirganidan keyin uch yuz o'ttiz yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Eber yuz o'ttiz to'rt yil yashadi va Falegni tug'di. Va Eber Pelegni tug'dirganidan keyin ikki yuz yetmish yil yashadi va o'g'illar va qizlar tug'dirdi, va o'ldi. Va Faleg yuz o'ttiz yil yashadi va Rag'auni tug'di. Va Faleg Rag'auni tug'dirgandan keyin to'qqiz yuz ikki yil yashadi va o'g'il-qizlar

tug'dirdi va o'ldi. Va Ragau yuz o'ttiz ikki yil yashadi va Seruxni tug'dirdi. Va Ragau o'g'li Seruxni tug'dirganidan keyin ikki yuz yetti yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Seruch yuz o'ttiz yil yashadi va Naxorni tug'di. Va Serux Naxorni tug'dirganidan keyin ikki yuz yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'dirdi va o'ldi. Va Naxor yuz yetmish to'qqiz yil yashadi va Terani tug'di. Va Naxor o'g'li Teraxni tug'dirganidan keyin yuz yigirma besh yil yashadi va o'g'illar hamda qizlar tug'di va vafot etdi. Va Tarra yetmish yil yashadi va Abramni, Naxorni va Arranni tug'di. Bular Tarahning avlodlari: Tarah Abramni, Nahorni va Haranni tug'dirdi, va Haran Lotni tug'dirdi. Haran o'z otasi Terah oldida vafot etdi, o'zi tug'ilgan yurtida, Xaldeylar mamlakatida. Abram va Naxor o'zlari uchun xotinlar oldilar: Abramning xotinining ismi Sara, Naxorning xotinining ismi Melxa edi, u Haranning qizi edi, Melxaning otasi va Isxaning otasi. Va Saroy bepusht edi va u bola tug'madi. Terah o'g'li Abramni, nabirasi Lot Haranning o'g'lini va kelini Sarani, ya'ni o'g'li Abramning xotinini olib, ularni Xaldiylar yurtidan Kan'on yurtiga borish uchun olib chiqdi. Ular Harangacha yetib kelishdi va u yerda joylashib qolishdi. Tarahning Haran yerida o'tgan barcha kunlari ikki yuz besh yil bo'ldi va Tarah Haranda vafot etdi.

12

Va Rabbiy Abramga dedi: O'z yeringdan, qarindoshlaringdan va otangning uyidan chiq va Men senga ko'rsatadigan yerga kel. Va

men seni katta millatga aylantiraman, va senga baraka beraman, va senin nomingni ulug'layman, va sen baraka topgan bo'lasan. Va men senga baraka berayotganlarga baraka beraman, va seni la'nat qilayotganlarga la'nat qilaman, va senda yerning barcha qabilalari baraka topadi. Va Abram ketdi, xuddi Rabbiy unga aytganidek, va Lut u bilan birga ketdi. Abram Xarranidan chiqqanda yetmish besh yoshda edi. Va Abram o'zining xotini Sarani, akasining o'g'li Lotni, ular egallab olgan barcha mulklarini va Harandan ular egallab olgan barcha jonlarni oldi va ular Kan'on yeriga borish uchun chiqdilar. Va Abram o'sha yerni uning uzunligi bo'ylab Shechem joyigacha, baland eman daraxtiga qadar sayohat qildi, Kan'onliklar esa o'sha paytda o'sha yerni maskan qilgan edilar. Va Xudo Abramga ko'rindi va unga dedi: Senga urug'ingga shu yerni beraman, va Abram u yerda unga ko'ringan Xudoga qurbongoh qurdi. U yerdan Baytelning sharqidagi tog'ga ko'chib o'tdi va o'z chodirini o'rnatdi, Baytel g'arbda, Angay sharqda joylashgan edi. U yerda Rabbiga qurbongoh qurdi va Rabbning nomini chaqirdi. Va Abram ketdi va borib cho'lda lager qurdi. Yerda ocharchilik bo'ldi va Abram u yerda vaqtincha yashash uchun Misrga tushdi, chunki ocharchilik yerda kuchaygan edi. Abram Misrga kirishga yaqinlashganida shunday bo'ldiki, Abram xotini Sarayga dedi: Men bilaman, sen chiroyli ayolsan. Shunday bo'ladiki, Misrliklar seni ko'rganda, Bu uning xotini, deyishadi va meni o'ldirishadi, lekin seni saqlab qolishadi. Men shunday dedim, chunki men uning singlisiman, shunda sen tufayli menga yaxshilik bo'ladi va jonim sen tufayli saqlanadi. Va shunday bo'ldiki, Abram Misrga kirganida, Misrliklar uning xotinini

ko'rib, u juda chiroyli ekanligini payqashdi. Va Fir'avnning hukmdorlari uni ko'rdilar va uni Fir'avnga maqtadilar va uni Fir'avnning uyiga olib kirdilar. Va Ibrohimga u ayol tufayli yaxshi muomala qilishdi, va unga qo'ylar va buzoqlar va eshaklar va xizmatkorlar va cho'rilar va xachirlar va tuyalar bo'ldi. Va Xudo Fir'avnni katta va dahshatli azoblar bilan azobladi, shuningdek uning uyini ham, Ibrohimning xotini Saro tufayli. Fir'avn Abramni chaqirib dedi: Bu nima qilding menga? Nega menga xabar bermading ki, u sening xotining? Nega sen uni mening singlim deb aytding? Men uni o'zim uchun xotin qilib oldim, va endi mana, sening xotining sening oldingda. Uni olib, qochib ket. Va Fir'avn odamlarga Abram haqida buyruq berdi: uni, uning xotinini va unga tegishli bo'lgan hamma narsani jo'natib yuborishni.

13

Abram o'zi, uning xotini, uning barcha mol-mulki va Lot u bilan birga Misrdan cho'lga ko'tarildi. Abram mollar, kumush va oltindan juda boy edi. Va u kelgan joyidan cho'lga ketdi Baytalga qadar, o'sha joyga qadar, qayerda uning chodiri avval bo'lgan edi, Baytal va Ay orasida, qurbongoh joyiga, qayerda u boshida yasagan edi, va Abram u yerda Rabbiyning nomini chaqirdi. Va Abram bilan birga sayohat qilayotgan Lotning qo'ylari, ho'kizlari va chodirlari bor edi. Va yer ularni birga yashashga sig'dira olmadi, chunki ularning mulklari ko'p edi, va yer ularni birga yashashga sig'dira olmadi. Abramning mollari

chorvadorlari bilan Lotning mollari chorvadorlari orasida jang bo'ldi, Kan'oniylar va Perizziylar esa o'sha paytda o'sha yurtda yashayotgan edilar. Abram Lotga dedi: Mening va sening oramda, mening cho'ponlarim va sening cho'ponlaring orasida jang bo'lmasin, chunki biz birodarmiz. Mana, butun yer sening oldingda emasmi? Mendan ajral; agar sen chapga borsang, men o'ngga boraman; agar sen o'ngga borsang, men chapga boraman. Va Lut ko'zlarini ko'tarib, Iordanning butun atrofidagi mintaqasini ko'rdi, chunki Xudo Sodom va Gomorroni vayron qilishidan oldin u butunlay sug'oriladigan edi, xuddi Xudoning jannati kabi va Misr yeri kabi, Zogorgacha. Va Lut o'zi uchun Iordanning barcha atrofidagi hududini tanladi va Lut sharqdan ketdi va ular har biri o'z akasidan ajraldilar. Abram Kanaan yerida yashadi, Lot esa atrofdagi mintaqaning shahrida yashadi va Sodomda chodir tikdi. Sodomda yashovchi odamlar esa Xudoning oldida juda yovuz va gunohkor edi. Xudo Ibromga aytdi Lut undan ajralgandan keyin: Ko'zlaringni ko'tar va kor sen hozir turgan joydan shimolga va janubga va sharqqa va g'arbga, chunki barcha yerni, qaysini sen ko'rayotgan, senga beraman uni va nasl-nasabingga abadgacha. Va men sening naslингni yerning qumi kabi qilaman, agar kimdir yerning qumini sanashga qodir bo'lsa, sening nasling ham sanaladi. Tur va bu yerni uzunligi va kengligi bo'yicha kesib o't, chunki men uni senga va avlodlaringga abadiy beraman. Va Abram chodirini ko'chirib, kelib Mamre emani yonida joylashdi, u Xebronda edi, va u yerda Rabbiga qurbongoh qurdi.

14

Shunday bo'ldiki, Shinar shohi Amrafel saltanatida va Ellasar shohi Ariox va Elam shohi Xodollogomor va xalqlar shohi Targal urush qildilar Sodom shohi Balla bilan va Gomorra shohi Barsa bilan va Adma shohi Shinar bilan va Zeboim shohi Shemeber bilan va Balak shohi bilan; bu Segordir. Bularning barchasi sho'r jilg'ada kelishib oldilar – bu tuz dengizi. O'n ikki yil ular Xodollogomorga xizmat qildilar, lekin o'n uchinchi yili qo'zg'olon ko'tardilar. O'n to'rtinchi yilda Xodollogomor va u bilan birga shohlar keldi va ular Ashtarot va Karnaimdagi devlarni, ular bilan birga kuchli xalqlarni va Saue shahrida yashovchi Ommoyliklarni kesib tashladilar. Va Seir tog'laridagi Xorriylarni cho'lda joylashgan Paran terebint daraxtiga qadar. Va orqaga qaytib, ular hukm bulog'iga keldilar; bu Qodeshdir; va ular Amalekning barcha hukmdorlarini va Asasonthomarda yashovchi Amoriylarni qirdilar. Va Sodom shohi va Gomorra shohi va Adma shohi va Seboim shohi va Balak shohi chiqdi; bu Segordir; va ular ularga qarshi sho'r vodiyda jangga saf tortdilar, Elam shohi Kadorlaomarga va xalqlar shohi Tidolga va Shinar shohi Amrofelga va Ellasar shohi Aryoxga qarshi, to'rt shoh besh shohga qarshi. Sho'r vodiyda asfalt quduqlari bor edi, Sodom shohi va Gomorra shohi qochishdi va u yerga tushib ketishdi, qolganlar esa tog'li hududga qochib ketishdi. Ular Sodom va Gomorraning barcha otlarini va ularning barcha oziq-ovqatlarini olib ketdilar. Ular Lotni, Abramning akasining o'g'lini va uning yuklarini oldilar va ketdilar, chunki u Sodomda

yashayotgan edi. Qutqarilganlardan biri kelib, ibroniy Abramga xabar berdi. O'zi esa amoriy Mambrening emani yonida yashardi, u Eshkol va Onanning ukasi edi, ular Abramning ittifoqchilari edilar. Ibrom ukasi Lut asirga olinganini eshitib, o'zining uy a'zolaridan uch yuz o'n sakkiz kishini sanadi va ularning orqasidan Dangacha quvib bordi. Va u tunda ularga hujum qildi o'zi va uning bolalari, va ularni urdi, va ularni Xobagacha ta'qib qildi, u Damashqning chap tomonida joylashgan. Va u Sodomning barcha otlarini qaytarib oldi, va uning jiyani Lotni qaytarib oldi, va uning barcha mol-mulkini, va ayollarni, va xalqni. Sodom shohi u Xodollogomor va uning bilan birga bo'lgan shohlarni tor-mor qilganidan qaytib kelganidan keyin, uni kutib olish uchun Saveh vodiysiga chiqdi, bu shohlar tekisligi edi. Va Melxisedek, Salem podshohi, non va sharob olib chiqdi, u esa Oliy Xudoning ruhoniyi edi. Va u Abramni muborak qildi va dedi: Muborak bo'lsin Abram eng oliy Xudoning huzurida, kim osmon va yerni yaratdi. Va muborak bo'lsin eng Oliy Xudo, kim senning dushmanlaringni senga qo'l ostida topshirdi, va Abrom unga hamma narsadan o'ndan bir qismini berdi. Sodom shohi Abramga dedi: Odamlarni menga ber, otlarni esa o'zing uchun ol. Ibrohim Sodom podshosiga aytdi, men qo'limni Rabbiy Xudoga, eng Oliy bo'lganga, osmon va yerni yaratganga cho'zaman, agar ipdan to sandal tasmasi gacha seniki hamma narsangdan olsam, shunda sen men Ibrohimni boyitdim deb aytmaysan. Bundan tashqari, yosh yigitlar yegan narsalaridan va men bilan birga borgan erkaklar Esxol, Aunan, Mamrening ulushidan, bular ulush olishadi.

15

Bu so'zlardan keyin Rabbning so'zi Abramga ko'rinishda bo'ldi va dedi: Qo'rqma Abram, men sening qalqoningman, sening mukofoting juda katta bo'ladi. Ibrohim aytdi, Xo'jayin Rabbim, sen menga nima berasan? Men esa farzandsiz ketaman; mening uy xizmatkorimning o'g'li Masek, bu Damashqlik Eliezer. Va Abram dedi: Chunki menga nasl bermadiing, uyimda tug'ilgan xizmatkorim menga meros bo'ladi. Va darhol Rabbining ovozi unga keldi va dedi: Bu kishi senga meros bo'lmaydi, lekin sendan chiqadigan kishi senga meros bo'ladi. U uni tashqariga olib chiqdi va unga dedi: Haqiqatan osmonga qarab ko'r va yulduzlarni sana, agar ularni sanashga qodir bo'lsang. Va dedi: Sening nasl-nasabing shunday bo'ladi. Va Abram Xudoga ishondi va bu unga solihlik sifatida hisoblanildi. Lekin U unga dedi: Men Xudoman, seni Xaldiylar mamlakatidan olib chiqqan, bu yerni senga meros qilib berish uchun. U dedi: Xo'jayin Rabbim, men uni meros qilib olishimni qanday bilib olaman? U unga dedi: Menga uch yoshli g'unajin, uch yoshli echki, uch yoshli qo'chqor, toshbaqa qumri va kaptar ol. U unga bularning barchasini oldi va ularni o'rtadan bo'ldi hamda ularni bir-biriga qarama-qarshi qo'ydi, lekin qushlarni bo'lmadi. Qushlar tanalar ustiga, ularning ikkiga bo'lingan qismlari ustiga tushdi va Abram ular yonida o'tirdi. Quyosh botayotganda Abramga trans holati tushdi va mana, ulkan qorong'u qo'rquv uni qamrab oldi. Va Abramga aytildi: Bilib qo'y, sening nasl-nasabing o'zlarining yeri bo'lmagan yurtda musofir bo'lib yashaydi, va ular qul

qilinadilar, va ularga yomonlik qilinadilar, va ular xor qilinadilar, to'rt yuz yil davomida. Lekin ular qaysi millatga qullik qilsalar, men o'sha millatni hukm qilaman, va shundan keyin ular bu yerga ko'p mol-mulk bilan chiqib ketadilar. Sen esa o'z otalaringga tinchlik bilan ketib borasan, yaxshi qarilikda boqilgan holda. To'rtinchi avlodda esa ular bu yerga qaytib kelishadi, chunki Amoriylarning gunohlari hali to hozirgi vaqtgacha to'lmagan. Keyin quyosh g'urub tomon yaqinlashganda, alanga paydo bo'ldi va mana, tutunli tandir hamda olov mash'alalari bu bo'lingan bo'laklar orasidan o'tdi. O kunda Xo'jayin Ibrohim bilan ahd tuzdi va dedi: Sening nasl-nasabingga men bu yerni beraman, Misr daryosidan to buyuk Frot daryosigacha: Qeniylar, Qeniziylar, Qadmoniylar, Xettiylar, Feriziylar, Rafoimlar, Amoriylar, Kan'oniylar, Xiviylar, Girgoshiylar va Yabusiylar.

16

Sarai, Abramning xotini, unga farzand tug'madı, lekin uning Misrlik cho'risi bor edi, uning ismi Hagar edi. Saroy Abramga dedi: Mana, Xudo meni tug'maslikka mahkum qildi. Demak, mening xizmatkorimga yaqinlash, shunda men undan farzand ko'raman. Abram Saroyning gapiga quloq soldi. Va Abramning xotini Saro o'zining misrlik xizmatkor qizi Hojarni olib, Abram Kanaan yerida o'n yil yashagandan keyin, uni o'z eri Abramga xotin qilib berdi. Va u Hojar oldiga kirdi va homilador bo'ldi, va u homilador ekanini ko'rdi, va xo'jayin ayol uning oldida

haqoratga uchradi. Saro Abromga dedi: Men sendan nohaqlik qilinmoqdaman; men o'z cho'rimni sening quchog'ingga berdim, lekin u homilador ekanligini ko'rgach, men uning oldida kamsitildim. Xudo men bilan sen o'rtasida hukm qilsin. Abrom Sarayga dedi: Mana, sening xizmatkoringiz sening qo'lingda, uni o'zingga yoqqanidek ishlatgin. Va Saro uni azobladi va u uning yuzidan qochib ketdi. Rabbning farishtasi uni sahroda, Shur yo'lidagi buloq yonida topdi. Va Rabbiyning elchisi unga dedi: Hojar, Soraning cho'risi, sen qayerdan kelasan? Va qayerga ketyapsan? U dedi: Men xo'jayinim Saraning oldidan qochib ketyapman. Rabbining farishtasi unga dedi: Xonimingning oldiga qayt va uning qo'llari ostida bo'ysun. Va Rabbiyning farishtasi unga dedi: Men sening nasllaringni ko'paytirib-ko'paytiraman va ular ko'pligidan hisoblab bo'lmaydi. Va unga Rabbiyning farishtasi shunday dedi: Mana, sen homilador bo'lgansan va o'g'il tug'asan, va uning nomini Ismoil qo'yasan, chunki Rabbiy sening xorlikingni eshitdi. Bu yovvoyi odam bo'ladi, uning qo'llari hamma ustida, va hammaning qo'llari u ustida, va u o'zining barcha akalari oldida yashaydi. Va u o'ziga gapirgan Rabbiyning nomini chaqirdi: Sen meni ko'rgan Xudosan, chunki u dedi: Va haqiqatan, men o'z oldimda menga ko'ringan narsani ko'rdim. Shu sababli u quduqni shunday chaqirdi - men oldida ko'rgan quduq; mana, u Qodesh va Barad o'rtasida. Va Hojar Abramga o'g'il tug'di va Abram Hojar unga tug'gan o'g'lining nomini Ismoil deb chaqirdi. Abram sakson olti yoshda edi, qachonki Hagar Abramga Ismoilni tug'di.

17

Ibrohim esa to'qson to'qqiz yoshga yetdi. Va Rabbiy Ibromga ko'rindi va unga dedi: Men sening Xudoingman, mening oldimda yoqimli bo'l va aybsiz bo'l. Va Men ahdimni O'zim bilan sen o'rtangda tuzaman va seni juda ko'paytiraman. Va Abram yuziga yiqildi. Va Xudo unga shunday dedi: Mana, Mening ahdim sen bilan, va sen ko'plab millatlarning otasi bo'lasan. Va sening isming endi Abram deb atalmasligi kerak, balki sening isming Ibrohim bo'ladi, chunki Men seni ko'p xalqlarning otasi qilib tayinladim. Va men seni juda-juda ko'paytiraman va seni millatlar qilaman, va podshohlar sendan chiqadi. Va men o'z ahdimni sen bilan va sendan keyin keladigan avlodlaring bilan abadiy ahd sifatida o'rnataman, shunda men seniki va sendan keyingi nasllaringniki Xudosi bo'laman. Va men senga va sendan keyingi nasl-naslingga sen musofir bo'lib yurgan bu yerni, butun Kan'on yerni abadiy egalik qilib beraman va ularning Xudosi bo'laman. Va Xudo Ibrohimga dedi: Sen esa... Sen mening ahdimni saqlaysan, sen va sendan keyin sening nasl-nasabing ularning avlodlarida. Va bu ahd edi siz saqlab turasiz men va sizlar orasida, hamda sizning urug‘ingiz orasida siz bilan birga ularning avlodlarigacha: sizlarning har bir erkagingiz sunnat qilinsin. Va siz o'zingizning sun'atsiz joyingizning go'shtini sunnat qilasiz va bu men bilan sizlarning orangizdagi ahdning belgisi bo'ladi. Va sakkiz kunlik bola sunnat qilinadi sizlarga, har bir erkak sizlarning avlodlaringizga; va uyda tug'ilgan va kumush bilan sotib olingan har bir begona o'g'ildan, kim emas

seniki nasldan. Sunnat bilan sunnat qilinadi uyda tug'ilgan uyingning, va kumush bilan sotib olingan; va bo'ladi ahdim tanangizda sizlarning ahdga abadiy. Va sunnatlanmagan erkak, kim o'zining burjak go'shtini sakkizinchi kunda sunnatlanmasa, o'sha jon o'z irqidan yo'q qilinadi, chunki u mening ahdimni buzdi. Va Xudo Ibrohimga dedi: Sening ayoling Saray, uning ismi endi Saray deb chaqirilmaydi, uning ismi Sarra bo'ladi. Men uni baraka beraman va senga undan farzand beraman, va uni baraka beraman, va u xalqlarga aylanadi, va xalqlarning shohlari undan chiqadi. Va Ibrohim yuziga yiqildi va kuldi va o'z ongida dedi, deb aytib: yuz yoshli odamga o'g'il bo'ladimi? Va agar Sora to'qson yoshda bola tug'adimi? Ibrohim Xudoga dedi: Ismoil sening huzuringda yashasa! Xudo Ibrohimga dedi: Ha, mana, xotining Sarra senga o'g'il tug'adi va uning nomini Ishoq qo'yasan. Men u bilan o'z ahdimni o'rnataman, abadiy ahd sifatida, unga va undan keyingi nasl-nasabiga Xudo bo'lish uchun. Ismoil haqida esa, mana, seniki so'zingni eshitdim va mana, uni baraka berdim va uni ko'paytiraman va uni juda-juda ko'paytiraman. U o'n ikki xalqni tug'diradi va men uni buyuk xalqqa aylantiraman. Аммо Менинг аҳдимни Исҳоқ билан тузаман, уни Сарра сенга шу вақтда, келгуси йилда туғади. U bilan gaplashishni tugatdi va Xudo Ibrohimdan yuqoriga ko'tarildi. Va Ibrohim o'z o'g'li Ismoilni, uning barcha uy a'zolarini, kumush bilan sotib olinganlarning barchasini va Ibrohim uyidagi barcha erkak kishilarni oldi va ularni o'sha kun vaqtida sunnat qildi, xuddi Xudo unga aytganidek. Ibrohim to'qson to'qqiz yoshda edi, qachonki u o'zining sunnat go'shtini kesgan edi. Ishmael, uning o'g'li, o'n uch yoshda edi, qachonki u

sunnat qilindi. O'sha kunning vaqtida Ibrohim sunnat qilindi va uning o'g'li Ismoil va uning uyining barcha erkaklar va uning uyda tug'ilgan qullari va begona xalqlardan kumush bilan sotib olinganlar sunnat qilindi.

18

Xudo unga Mamre emani yonida ko'rindi, u peshin vaqtida o'z chodirining eshigi oldida o'tirgan edi. U ko'zlarini ko'tarib qaradi va mana, uch kishi uning oldida turgan edi. Ularni ko'rib, chodir eshigidan ularga qarshi yugurib chiqdi va yerga sajda qildi. Va u dedi: Ey Xo'jayin, agar men senning oldingda iltifot topgan bo'lsam, qulingdan o'tib ketmang. Haqiqatan suv olinsin va ular sizning oyoqlaringizni yuvsinlar, va daraxt ostida dam oling. Va men non olaman va siz yaysizlar. Va bundan keyin siz yo'lingizga davom etasizlar, qaysi sababdan bolangizga tomon burilib ketgan edingiz. Va u dedi: Shunday qil, xuddi sen aytganingdek. Va Ibrohim chodirga Soroning oldiga shoshildi va unga dedi: Shoshil va uch o'lchov nozik unni qoyla, kulda pishirilgan nonlar tayyorla. Va Ibrohim hokilar tomon yugurdi va yumshoq va yaxshi buzoqni oldi va xizmatkorga berdi va u uni tayyorlashni shoshildi. U yog, sut va o'zi tayyorlagan buzoqchani oldi va ularning oldiga qo'ydi, ular yedilar. O'zi esa daraxt ostida ularning yonida turardi. U unga dedi: Xotining Sarra qayerda? U javob berib dedi: Mana, chodirda. U aytdi va, qaytib kelganimda men senga shu vaqtga ko'ra soatlar ichida kelib boraman va sening xotining Sarra o'g'il bolaga ega bo'ladi.

Sora esa eshitdi, u chodir eshigi yonida, uning orqasida turgan edi. Abraham va Sarah keksa odamlar bo'lib, kunlari ilgarilagan edi, Sarahda esa ayollik narsalar bo'lishi to'xtagan edi. Sarra o'zida kulib dedi: Hali hozirgacha menga bu bo'lmagan, xo'jayinim esa keksa. Va Rabbiy Ibrohimga dedi: Nega Sora ichida kuldi, Haqiqatan ham men tug'amanmi? deb aytib? Men esa qaridim. Xudo huzurida biror so'z imkonsiz bo'ladimi? Shu vaqtda men senga qaytaman va Saraga o'g'il bo'ladi. Lekin Sora inkor qildi va Men kulmaganman dedi, chunki u qo'rqib ketgan edi. Va u unga dedi: Yo'q, balki sen kulding. U yerdan o'rnidan turib, erkaklar Sodom va Gomorra tomon pastga qarashdi. Ibrohim esa ular bilan birga sayohat qilardi, ularni kuzatib yuborardi. Rabbiy dedi: Men o'z xizmatkorim Ibrohimdan men nima qilayotganimni yashirmayman. Abraham esa buyuk va ko'p sonli millatga aylanadi, va uning orqali yer yuzidagi barcha millatlar baraka topadi. Bildim, chunki u o'z o'g'illariga va o'z uyiga buyuradi, va ular Rabbiyning yo'llarini saqlab, adolat va hukmni amalga oshiradilar, shunda Rabbiy Ibrohimga aytgan barcha narsalarini uning ustiga keltiradi. Xudo'yo aytdi: Sodom va Gomorraning faryodi menga ko'payib bormoqda va ularning gunohlari juda katta. Men tushib ko'raman: menga kelayotgan ularning faryodi bo'yicha ular haqiqatan tugallanmoqdami yoki yo'qmi, buni bilish uchun. Va erkaklar u yerdan ortga qaytib, Sodomga keldilar, Ibrohim esa hali ham Rabbining oldida turgan edi. Va Ibrohim yaqinlashib dedi: Adolatli odamni nopok odam bilan birga halok qilmaysanmi? Shunda adolatli odam ham nopok odam kabi bo'lib qoladi. Agar shaharda ellik nafar adolatli odam bo'lsa, ularni yo'q qilasizmi? Sen butun joyni ellik

adolatli odamlar uchun ozod qilmaysanmi, agar ular unda bo'lsa? Hech qanday yo'l bilan sen bunday ish qilmaysan: adolatlini nopokning bilan birga o'ldirish, shunda adolatli nopok kabi bo'ladi. Hech qanday yo'l bilan! Butun yerni hukm qiluvchi sen adolat qilmaysanmi? Xudo'yo dedi: Agar Sodom shahrida ellik nafar adolatli odam bo'lsa, men butun shaharni va barcha joyni ular uchun saqlab qolaman. Va javob berib, Ibrohim dedi: Hozir men Xudo'imga gapira boshladim, lekin men tuproq va kulman. Agar ellik solih odamlar qirq beshga kamaysa, sen besh kishi uchun butun shaharni yo'q qilasanmi? Va u dedi: Yo'q, vayron qilmayman, agar u yerda qirq besh (kishi) topsam. Va u yana unga gapirish uchun qo'shdi va dedi: Agar u yerda qirq kishi topilsa-chi? U dedi: Qirq kishi tufayli vayron qilmayman. Va u dedi: Yo'qmi, Rabbim, agar men gaplashsam? Agar u yerda o'ttizta topilsa-chi? Va u dedi: Men yo'q qilmayman o'ttiz kishi tufayli. Va u dedi: Men Xo'jayin bilan gaplashganimdan so'ng, agar u yerda yigirma kishi topilsa-chi? Va u dedi: Agar u yerda yigirmata topsam, vayron qilmayman. Va u dedi: Rabbim, agar men yana bir marta gaplashsam, buning yomoni bo'lmaydimi? Agar u yerda o'nta topilsa-chi? Va u dedi: Men yo'q qilmayman o'ntalari tufayli. Xudo Ibrohim bilan gaplashishni to'xtatgach ketdi va Ibrohim o'z joyiga qaytib ketdi.

19

Ikki elchi kechqurun Sodomga keldi. Lut Sodom darvozasi yonida o'tirardi, Lut ko'rdi va ularni kutib olish uchun turdi, va

yuzini yerga qo'yib ta'zim qildi. Va u dedi: Mana, xo'jayinlar, sizning xizmatkoringizning uyiga burilib kiring va to'xtab qoling va oyoqlaringizni yuving va erta turib yo'lingizga ketasiz. Va ular dedi: Yo'q, balki biz ko'chada tunab qolamiz. Va u ularni qattiq iltimos qildi va ular unga burildilar va uning uyiga kirdilar. U ularga ichimlik tayyorladi va xamirsiz non pishirdi, ular esa yedilar. Uxlashdan oldin esa, shaharning erkaklar, Sodomliklar uyni o'rab oldilar, yosh yigitdan to oqsoqolgacha, butun xalq birga. Va ular Lutni chaqirib turishdi va unga aytishdi: Qayerda o'sha erkaklar, kechasi senga kirgan? Ularni bizga olib chiq, shunda biz ular bilan qarindosh bo'lamiz. Lut ostonaga ularning tomon chiqdi va eshikni orqasidan yopdi. U ularga dedi: Hech qanday tarzda, birodarlar, yomonlik qilmang. Menda ikkita qiz bor, ular erkakni bilmagan, men ularni sizlarga olib chiqaman va ularga xohlaganingizdek foydalaning, faqat bu erkaklarga nisbatan adolatsizlik qilmang, chunki ular mening tomimning panohiga kirganlar. Ular unga dedilar: U yerdan ket! Sen musofir bo'lish uchun kirding, hukm qilish uchun emas-ku? Endi demak, seni ulardan ko'ra ko'proq yomonlik qilamiz. Va ular Lut odamni juda majburladilar va eshikni sindirish uchun yaqinlashdilar. Erkaklar qo'llarini cho'zib, Lotni o'zlariga qarab uyga tortib oldilar va uyning eshigini yopdilar. Uyning eshigi oldida turgan odamlarni, kichigidan kattagacha, ko'rlik bilan urdilar va ular eshikni qidirib toliqdilar. Va erkaklar Lutga dediler: Senda bu yerda kuyovlar bormi yoki o'g'illar yoki qizlar? Agar senda shaharda boshqa biror kishi bor bo'lsa, bu joydan olib chiq, chunki biz bu joyni yo'q qilamiz; chunki ularning faryodi Xudo oldida ko'tarildi va Xudo bizni uni yo'q

qilish uchun yubordi. Lut tashqariga chiqdi va o'zining qizlarini olgan kuyovlariga gapirdi va dedi: Turing va bu joydan chiqing, chunki Xudo shaharni yo'q qiladi. Lekin bu uning kuyovlari oldida hazillashdek ko'rindi. Qachon tong otganda, farishtalar Lutni shoshiltirib, dediki: Tur, xotining va ikki qizingni ol va chiq, shunday qilib sen ham shaharning qonunbuzarliklari bilan birga halok bo'lmaysan. Va ular bezovtalandilar, va farishtalar uning qo'lidan, xotinining qo'lidan va ikki qizining qo'llaridan tutdilar, chunki Xudo unga rahm qildi. Va shunday bo'ldiki, ular ularni tashqariga olib chiqqanlarida, ular dedilar: O'z ruhingni qutqarib qutqar, orqaga qarama, atrofdagi butun hududda turma, tog'ga qoch, yo'qsa halok bo'lasan. Lut ularga dedi: Iltimos qilaman, Rabbim, chunki sizning qulingiz sizning oldingizda rahm topdi va siz sizning adolatingizni ulug qildingiz, uni siz men ustimda qilasiz, mening jonim yashashi uchun; lekin men tog'ga qutqarilishga qodir bo'lmayman, balki yomonliklar meni quvib yetishi mumkin va men o'laman. Mana, bu shahar yaqin, men u yerga qochib ketishim uchun, u kichik; va men u yerda qutqarilaman; u kichik emasmi? Va mening ruhim sen tufayli yashaydi. Va u unga dedi: Mana, men sening yuzingga hayratlandim va bu sözga ko'ra, sen gapirgan shaharni vayron qilmayman. Shuning uchun u yerda qutqarilish uchun shoshil, chunki men hech narsa qila olmayman, sen u yerga kelguningcha. Shu sababli u o'sha shaharning nomini Sug'or deb chaqirdi. Quyosh yer ustiga chiqdi va Lot Zoarga kirdi. Va Rabbiy Sodom va Gomorra ustiga Rabbiy yonidan osmondan ilohiy olov yog'dirdi. Va u bu shaharlarni vayron qildi, va butun atrofni, va shaharlarda yashovchi barcha odamlarni, va yerdan

o'sgan barcha narsalarni. Va uning xotini orqasiga qaradi va tuz ustuniga aylandi. Ibrohim erta tongda Rabbining oldida turgan joyga bordi. Va u Sodom va Gomorraning yuziga qaradi, va atrofdagi mintaqaning yuziga qaradi, va ko'rdi, va mana, yerdan alanga ko'tarildi, xuddi pechning bug'idek. Va shunday bo'ldiki, Xudo atrofdagi hududning barcha shaharlarini yo'q qilganda, Xudo Ibrohimni esladi va Lutni halokat o'rtasidan olib chiqdi, Rabbiy Lut yashagan shaharlarni vayron qilganda. Lut Zoardan tog'ga ko'tarildi va o'zi ikki qizi bilan birga tog'da o'tirdi, chunki u Zoarda yashashdan qo'rqdi, va u o'zi ikki qizi bilan birga g'orda yashadi. Katta singlisiga dedi: Otamiz keksa, va yer yuzida hech kim yo'q, kim bizga keladi, butun yer odati bo'yicha. Keling va otamizga sharobni ichtiramiz, va u bilan yotamiz, va otamizdan nasl ko'taramiz. Ular o'sha kechada otalariga sharob ichishga berishdi, va katta qizi kirib, o'sha kechada otasi bilan yotdi, va u uning yotganida ham, turganida ham bilmadi. Ertasi kuni shunday bo'ldiki, katta qiz kichik qizga dedi: Mana, men kecha otamiz bilan uxladim. Keling, bugun kechasi ham uni sharob ichirtiramiz va sen kirib u bilan uxla, shunda biz otamizdan nasl qoldiramiz. Ular o'sha kechada ham otalariga sharob ichishga berishdi, va kichigi kirib, otasi bilan yotdi, va u uning yotganini ham, turganini ham bilmadi. Va Lutning ikki qizi ularning otasidan homilador bo'ldilar. Va katta (opadagi) qiz o'g'il tug'di va uning nomini Moab qo'ydi, shunday deb: Otamdan, bu Moabitlarning otasi bugungi kungacha. Kichikroq ham o'g'il tug'di va uning nomini Amman deb atadi, shunday deb: Mening irqimning o'g'li, bu Ammonitlarning otasi bugungi kungacha.

20

Va Ibrohim u yerdan janubga qarab yurtga ko'chdi va Qodesh bilan Sur o'rtasida yashadi va Gerarda musofir bo'lib turdi. Ibrohim o'z xotini Soro haqida U mening singlim dedi, chunki U mening xotinim deyishdan qo'rqdi, shunda shahar erkaklari u tufayli uni o'ldirmasin deb. Geror podshohi Abimelek esa odam yuborib, Soroni olib ketdi. Va Xudo Abimelexning tushiga kecha kirdi va dedi: Mana, sen o'lasan sen olgan ayol tufayli, chunki u erkak bilan yashagan. Abimelech lekin unga tegmagan edi va dedi: Rabbiy, bilmaydigan va adolatli xalqni yo'q qilasanmi? U o'zi menga mening singlim deb aytmadimi? Va u menga dedi: U mening ogammi? Toza yurak bilan va qo'llarimning adolati bilan men buni qildim. Xudo unga uyquda aytdi: Men ham bildimki, sen buni toza yurak bilan qilding va men seni menga qarshi gunoh qilishdan saqladim, shuning uchun men senga unga tegishga ruxsat bermadim. Endi esa o'sha ayolni odamga qaytarib ber, chunki u payg'ambar va u sen uchun ibodat qiladi, shunda sen tirik qolasan. Agar qaytarib bermasan, bil ki, sen va senikiga tegishli bo'lgan hamma narsa halok bo'ladi. Va Avimelex erta tongda turdi va uning barcha xizmatkorlarini chaqirdi va bularning barchasini ularning quloqlariga aytdi; va barcha odamlar juda qo'rqishdi. Va Abimelek Ibrohimni chaqirdi va unga dedi: Sen bizga bu nima qilding? Biz sanga gunoh qilmadikmi, chunki sen men ustimga va mening shohligim ustiga katta gunohni keltirding? Sen men uchun hech kim qilmaydigan ishni qilding. Abimelek Ibrohimga dedi:

Nimani ko'rib buni qilding? Ibrohim esa dedi: Men shunday dedim, chunki bu joyda xudoparvarlik yo'q, va ular meni xotinim tufayli o'ldirishadi. Va haqiqatan ham, u mening singlim hisoblanadi otamdan, lekin onadan emas, va u menga xotin bo'ldi. Xudo meni otamning uyidan olib chiqqanida, men unga shunday aytdim: Biz qayerga borsak ham, mening haqimda u mening akam deb ayt. Bu menga nisbatan qiladigan adolating bo'lsin. Avimelex ming didragma, qo'ylar, buzoqlar, bolalar va cho'rilarni oldi va Ibrohimga berdi va unga uning xotini Sarrani qaytarib berdi. Va Avimelek Ibrohimga dedi: Mana, mening yerim oldingda, qayerda senga yoqsa, o'sha yerda yasha. Lekin Saraga shunday dedi: Mana, men sening akangga ming didrahma berdim, bu sening yuzingning hurmati uchun bo'ladi, va sen bilan birga bo'lgan barcha ayollar uchun, va hamma narsada to'g'ri gapir. Ibrohim Xudoga duo qildi va Xudo Abimelekhni, uning xotinini va uning xizmatkor qizlarini shifo berdi, va ular tug'dilar. Chunki Xudo Abimelekning uyidagi barcha bachadonlarni tashqaridan yopib qo'ygan edi, Ibrohimning xotini Sarra tufayli.

21

Xudo Saroni tashrif buyurdi, qanday aytgan bo'lsa, va Xudo Saroga shunday qildi, qanday gapirgan bo'lsa. Va homilador bo'lib, Ibrohimga qarilik vaqtida o'g'il tug'di, Rabbiy unga aytganidek. Va Ibrohim o'ziga tug'ilgan o'g'lining ismini, Sora unga tug'dirgan o'g'lini, Ishoq deb chaqirdi. Va Ibrohim Ishoqni

sakkizinchi kunda sunnat qildi, xuddi Xudo unga buyurganidek. Va Ibrohim yuz yoshda edi, qachonki unga o'g'li Ishoq tug'ildi. Sarra dedi: Xudo menga kulgi ato etdi, chunki kim eshitsa, men bilan birga xursand bo'ladi. Va u dedi: Kim Ibrohimga Sora bola emizirmoqda deb xabar beradi? Men qariliğimda o'g'il tug'dim. Va bola o'sdi va sut emizishdan ajratildi, va Ibrohim katta ziyofat qildi o'sha kuni, qachonki uning o'g'li Ishoq sut emizishdan ajratildi. Sora Hojarning misrlik ayolning o'g'lini ko'rib, kim Ibrohimdan bo'lgan edi, uning o'g'li Ishoq bilan o'ynayotganini ko'rib, Ibrohimga dedi: Haydab chiqar bu cho'rini va uning o'g'lini; chunki bu cho'rining o'g'li mening o'g'lim Ishoq bilan meros olmaydi. Qattiq so'z Ibrohimning oldida uning o'g'li haqida juda og'ir ko'rindi. Xudo Ibrohimga dedi: Bola va cho'ri haqida oldingda og'ir bo'lmasin. Sora senga nima aytsa, uning ovoziga quloq sol, chunki Ishoq orqali senga nasl ataladi. Va bu xizmatkor ayolning o'g'lini ham katta millat qilaman, chunki u sening naslинrdir. Ibrohim ertalab turdi va non va bir tulum suv olib, Hojarga berdi va bolani uning yelkasiga qo'ydi va uni jo'natib yubordi. U ketib, Qasamxo'r qudug'i tomon sahroda adashib yurdi. Mashkdagi suv tugadi va u bolani bir archa daraxti ostiga tashladi. Keyin u uzoqdan, yoy otish masofasidagidek, uning ro'parasida o'tirdi. Chunki u dedi: Men bolam o'limini ko'rmayman. Va u uning ro'parasida o'tirdi; bola esa qichqirib yig'ladi. Va Xudo bolaning ovozini u turgan joydan eshitdi; va Xudoning elchisi Hojarni osmondan chaqirdi va unga dedi: Nima ekan, Hojar? Qo'rqma; chunki Xudo bolaning ovozini u turgan joydan eshitdi. Tur va bolani ol va uni qo'ling bilan ushlab tur; chunki men uni buyuk xalq qilaman. Va

Xudo uning ko'zlarini ochdi va u tirik suvning quduqini ko'rdi va u bordi va meshni suv bilan to'ldirdi va bolaga ichirdi. Va Xudo bola bilan edi; va u o'sdi va cho'lda yashadi; va u kamonchi bo'ldi. Va u cho'lda yashadi va onasi unga Misr Paran dan xotin oldi. O'sha vaqtda shunday bo'ldiki, Abimelex, uning maslahatchisi Oxozat va uning qo'shinining bosh qo'mondoni Fixol Ibrohimga: Xudo sen bilan, sen qilgan barcha ishlaringda deb aytdilar. Endi shuning uchun menga Xudo nomida qasam ichki, meni haqsizlik qilmaysan, na urug‘imni, na nomimni, balki men senga qilgan adolatim bo‘yicha, sen ham menga va sen istiqomat qilgan bu yerga shunday qilasan. Va Ibrohim aytdi: Men qasam ichaman. Va Ibrohim Abimelekhni suv quduqlari haqida tanbeh qildi, qaysilarni Abimelekhning xizmatkorlari tortib olgan edi. Va Avimelex unga dedi: Men bilmadim kim senga bu ishni qildi, na sen menga xabar berding, na men eshitdim, faqat bugun. Va Ibrohim qo'ylar va buzoqlarni oldi, va Abimelekkaga berdi, va ikkalasi ahd tuzdilar. Va Ibrohim yetti urg'ochi qo'zilarni alohida o'rnatdi. Va Avimelek Ibrohimga dedi: Bu qo'ylardan sen alohida ajratib qo'ygan yetti qo'zi nima uchun? Va Ibrohim aytdi: Yetti urg'ochi qo'zini mendan olasan, shunda ular menga guvohlik bo'lsin, chunki men bu quduqni qazdim. Shu sababli u o'sha joyning nomini Qasam qudug'i deb atadi, chunki u yerda ikkalasi ham qasamyod qilishgan. Va ular Qasam qudug'ida ahd tuzdilar, keyin Abimelek, uning maslahatchisi Oxozat va uning qo'shinining bosh qo'mondoni Fixol o'rnidan turdilar va Filistimliklar yeriga qaytib ketdilar. Va Ibrohim qasam qudug'i yonida dala ekdi va u yerda Rabbning nomini chaqirdi: Abadiy Xudo. Ibrohim Filistiyaliklarning

yerida ko'p kunlar istiqomat qildi.

22

Va shunday bo'ldiki, bu so'zlardan keyin Xudo Ibrohimni sinadi va unga dedi: Ibrohim, Ibrohim, va u dedi: Mana men. Va U dedi: O'g'lingni, sevimli o'g'lingni, sen sevgan Ishoqni ol va baland yerga bor, va uni o'sha yerda yondirilgan qurbonlik sifatida Men senga aytadigan tog'lardan birida taklif qil. Ibrohim ertalab turib, eshagini tog‘ishlab qo‘ydi va o‘zi bilan ikki xizmatkorni va o‘g‘li Ishoqni oldi va to‘liq yondirilgan qurbonlik uchun o‘tin yordi va turib yo‘lga chiqdi va uchinchi kuni Xudo unga aytgan joyga keldi. Va Ibrohim ko'zlarini ko'tarib, o'sha joyni uzoqdan ko'rdi. Va Ibrohim o'zining xizmatkorlariga dedi: Siz shu yerda eshak bilan o'tiring, men esa va bola shu yergacha boramiz, va sajda qilib sizlarga qaytib kelamiz. Ibrohim butun yondirilgan qurbonlik uchun o'tinlarni oldi va o'g'li Ishoqning ustiga qo'ydi, o'zi esa qo'llariga olov va qilichni oldi, va ikkalasi birga ketdilar. Ishoq otasi Ibrohimga dedi: Ota. U esa dedi: Nima, bolam? U dedi: Mana, olov va yog'ochlar bor, lekin butun yondirilgan qurbonlik uchun qo'y qayerda? Ibrohim dedi: Xudo o'zi uchun qo'yni butun kuydirilgan qurbonlik uchun ko'radi, bolam. Ikkalasi ham bir vaqtning o'zida borib, Xudo unga aytgan joyga keldilar va Ibrohim u yerda qurbongoh qurdi va o'tinlarni qo'ydi va o'g'li Ishoqni bog'lab, uni qurbongohga o'tinlarning ustiga qo'ydi. Va Ibrohim o'g'lini so'yish uchun qilichni olmoq uchun qo'lini cho'zdi. Va Xojaning Farishtasi uni osmondan

chaqirdi va dedi: Ibrohim, Ibrohim! U esa dedi: Mana men. Va u dedi: Qo'lingni bolakayning ustiga qo'yma va unga hech narsa qilma; chunki endi bildimki, sen Xudodan qo'rqasan va sen sevimli o'g'lingni men uchun ayamading. Va Ibrohim ko'zlarini ko'tarib qaradi va ko'rdi, va mana, bitta qo'chqor o'simlikda shoxlaridan ushlanib turardi. Va Ibrohim bordi va qo'chqorni oldi va uni o'g'li Ishoq o'rniga to'liq kuydirilgan qurbonlik qilib taqdim etdi. Va Ibrohim o'sha joyning nomini Xudo'jo ko'rdi deb atadi, shunday qilib bugun ular Tog'da Xudo'jo ko'rindi deb aytadilar. Va Rabbiyning Farishtasi Ibrohimni ikkinchi marta osmondan chaqirdi va dedi: O'zim nomimga qasamyod qildim, deydi Rabbiy, chunki sen bu ishni qilding va sevimli o'g'lingni men uchun ayamading, albatta baraka berib senga baraka beraman va ko'paytirib urug'ingni ko'paytiraman, osmonning yulduzlari kabi va dengiz qirg'og'idagi qum kabi; va urug'ing dushmanlaring shaharlarini meros qilib oladi. Va sening urug'ingizda yer yuzidagi barcha millatlar barakatlanadilar, chunki sen mening ovozimga itoat qilding. Ibrohim o'z xizmatkorlari tomon o'girilib ketdi va ular turib, birga Qasam quduqiga borishdi. Va Ibrohim Qasam quduğida yashadi. Bu so'zlardan keyin shunday bo'ldiki, Ibrohimga xabar berildi, deb aytishdi: Mana, Milka ham sening akang Noxorga o'g'illar tug'di: birinchi tug'ilgan Uzni va uning ukasi Buzni va suriyaliklarning otasi Kamuelni va Xazadni va Azauni va Faldesni va Ieldafni va Batuelni. Basuil esa Ribqoni tug'dirdi. Bu sakkiz o'g'il, ularni Milka tug'di Naxorga, Ibrohimning akasiga. Uning to‘qali, nomi Reuma bo‘lgan, ham Tabek, Taam, Toxos va Moxani tug‘di.

23

Sarraning umri yuz yigirma yetti yil bo'ldi. Va Sarra Arbok shahrida vafot etdi, u vodiyda joylashgan, bu Kan'on yerida joylashgan Xevron. Ibrohim esa Sarra uchun motam tutish va yig'lamoq uchun keldi. Va Ibrohim o'zining marhumidan turdi va Ibrohim Xet o'g'illariga dedi: Musofir va begona men sizlar bilan, bering menga demak qabr mulkini sizlar bilan, va men marhumimni o'zimdan dafn qilaman. Xetning o'g'illari Ibrohimga javob berib dedilar: Yo'q, xo'jayinim. Bizning gapimizni eshit, sen bizning oramizda Xudoning podshohisan, o'likingni bizning tanlangan qabrlarimizda dafn qil, chunki hech birimiz o'z qabrini sendan to'sib qo'ymaydi, o'likingni u yerda dafn qilishingdan. Turgan bo'lib, Ibrohim o'sha yerning aholisi bo'lgan Xet o'g'illariga ta'zim qildi. Va Ibrohim ularga gapirdi va dedi: Agar sizning joningizda bor bo'lsa, shunday qilib mening murdamni mening yuzimdan dafn qilmoq uchun, meni eshiting va men haqimda Zoharning o'g'li Efronga gapiring. Va u menga ikkilangan g'orni bersin, qaysi unga tegishli, qaysi uning dalasining bir qismida joylashgan, munosib kumush evaziga menga uni bering sizlarning orangizdagina qabr egaligi uchun. Efron esa Xetning o'g'illari orasida o'tirardi; javob berib, Efron Xettlik Ibrohimga dedi, Xetning o'g'illari eshitayotganda va shaharga kirayotganlarning hammasi eshitayotganda, deb: Mening oldimda bo'l, xo'jayin, va meni eshit; dalani va undagi g'orni senga beraman; barcha fuqarolarimning oldida senga berdim; o'ligingni dafn qil. Va

Ibrohim o'sha yurtning xalqi oldida sajda qildi. Va u Efronga yer xalqining oldida uning quloqlariga dedi: Agar sen menga qarshi bo'lsang, meni eshit, dala uchun kumushni mendan ol, va men o'limganmni u yerda dafn qilaman. Efron Ibrohimga javob berib dedi: Yo'q, xo'jayin; men eshitdim, yer to'rt yuz kumush shekel; lekin bu men va sen o'rtasida nima bo'lardi? Sen esa o'likingni dafn et. Va Ibrohim Efronning gapini eshitdi va Ibrohim Efronga kumushni qaytardi, u Xet o'g'illarining qulog'iga aytgan edi, to'rt yuz didrahma savdogarlarga qabul qilingan kumush. Va Efronning dalasi tasdiqlandi, u Mamre ro'parasidagi qo'sh g'orda edi, dala va uning ichidagi g'or, va daladagi har bir daraxt, va uning atrofdagi chegaralaridagi hamma narsa, Ibrohimga mulk bo'ldi Xet o'g'illari oldida va shaharga kirayotgan barcha odamlar oldida. Shundan keyin Ibrohim o'z xotini Soro ni Mamre qarshisidagi ikkilangan maydondagi g'orda dafn qildi, bu Kan'on yerida joylashgan Xevrondir. Va dala va unda joylashgan g'or Ibrohimga qabr mulki sifatida Xet o'g'illaridan tasdiqlandi.

24

Va Ibrohim keksa, yoshda ilgari ketgan edi va Rabbiy Ibrohimni hamma narsada baraka bergan edi. Ibrohim o'zining uyidagi eng katta xizmatkoriga, uning barcha mol-mulkining boshqaruvchisiga aytdi: Qo'lingni mening sonim ostiga qo'y. Va men seni osmon Xudosi Rabbiy va yer Xudosi nomiga qasam beraman, shunday qilib o'g'lim Ishoq uchun Kan'oniylarning

qizlaridan xotin olma, ular bilan men yashayapman. Lekin sen mening tug'ilgan yerimga, mening qabilamga borasan va u yerdan mening o'g'lim Ishoq uchun xotin olasan. Lekin o'g'il bolasi unga dedi: Agar ayol men bilan birga orqaga bu yerga borishni xohlamasa, men sizning o'g'lingizni u yerdan siz chiqib ketgan yerga qaytarib olib boramanmi? Ibrohim unga dedi: O'zing uchun ehtiyot bo'l, mening o'g'limni u yerga qaytarma. Osmon Xudosi va yer Xudosi bo'lgan Xo'jayin, meni otamning uyidan va men tug'ilgan yerdan olib chiqqan, menga gapirgan va menga qasam ichib: Men bu yerni senga va sening nasl-nasabingga beraman, degan U O'z Farishtasini sening oldingga yuboradi va sen u yerdan o'g'lim uchun xotin olasan. Agar ayol sen bilan bu yerga borishni xohlamasa, sen mening qasamimdan ozod bo'lasan, faqat o'g'limni u yerga qaytarma. Va o'g'il o'z qo'lini xo'jayini Ibrohimning soni ostiga qo'ydi va unga shu so'z haqida qasam ichdi. Va o'g'il o'zining xo'jayinining tuyalaridan o'nta tuya oldi va o'zining xo'jayinining barcha yaxshi narsalaridan o'zi bilan birga oldi; va o'rnidan turib Mesopotamiyaga, Naxor shahriga bordi. Va u tuyalarni shahar tashqarisida suv quduqi yonida yotqizdi, kechqurun, qachonki suv oladigan ayollar chiqadilar. Va u dedi: Ey xo'jayinim Ibrohimning Xudosi Xo'jayini, bugun mening oldimda muvaffaqiyat ber va xo'jayinim Ibrohimga rahm-shafqat ko'rsat. Mana, men suv bulog'i yonida turibman va shaharda yashovchilarning qizlari suv tortib olish uchun chiqib kelishadi. Va qiz bo'ladi kimga men aytaman, eging suv ko'zangni, shunda ichaman, va aytadi menga, ich sen, va tuyalaringni sug'oraman, toki ular to'xtashadi ichishdan, shuni tayyorladingiz o'g'lingiz

Ishoqqa, va shu bilan bilaman, chunki qildingiz rahm-shafqat xo'jayinim Ibrohim bilan. Va shunday bo'ldiki, u o'z ongida gapirashni tugatishidan oldin, mana, Ribka chiqib keldi - u Batuelning qizi edi, Batuel esa Noxorning xotini Milkaning o'g'li, Noxor esa Ibrohimning akasi edi - va u suv idishini yelkasida ko'tarib turardi. Qiz esa tashqi ko'rinishida juda chiroyli edi, qiz edi, hech bir erkak uni bilmagan edi, u buloqqa tushib, suv idishini to'ldirib, ko'tarildi. Bola uning oldiga yugurdi va dedi: Menga idishingdan ozgina suv ichir. U esa dedi: Iching, xo'jayin va shoshildi hamda suv ko'zasini qo'liga tushirdi va uni ichirdi, u ichib bo'lmaguncha. Va u dedi: Tuyalaringiz uchun ham suv tortib beraman, hammalari ichib bo'lguncha. Va u shoshildi va suv idishni chovliga bo'shatdi, quduqqa yugurdi yana suv tortish uchun va barcha tuyalar uchun suv tortdi. Va odam uni diqqat bilan kuzatib turdi va Xudo uning yo'lini muvaffaqiyatli qilganmi yoki yo'qligini bilish uchun jim turdi. Shunday bo'ldiki, barcha tuyalar ichishni to'xtatgach, odam bir drachma og'irlikdagi oltin sirg'alarni va uning qo'llariga o'n oltin og'irlikdagi ikki bilaguzukni oldi. Va u undan so'radi va dedi: Sen kimning qizisan? Menga xabar ber, agar senin otangning yonida bizga tunadigan joy bo'lsa. U esa unga dedi: Men Batuelning qiziman, Melkas uni Naxorga tug'gan edi. Va u unga dedi: Bizda somon va em-xashak ko'p, shuningdek, tunash uchun joy ham bor. Va xursand bo'lib, odam Rabbiga sajda qildi va dedi: Muborak bo'lsin Rabbiy Xudo, mening xo'jayinim Ibrohimning Xudosi, U O'zining adolati va haqiqatini mening xo'jayinimdan ayirmadi; meni ham Rabbiy mening xo'jayinimning akasining uyiga boshlab keldi. Va qiz yugurib, onasining uyiga shu so'zlar

haqida xabar berdi. Rebekkaning akasi bor edi, uning ismi Laban edi va Laban tashqaridagi buloq yonidagi odamning oldiga yugurdi. Va shunday bo'ldiki, u sirg'alarni va singlisining qo'llaridagi bilaguzuklarni ko'rganida va singlisi Rebekkaning odam menga shunday dedi degan so'zlarini eshitganida, buloq yonida tuyalar ustida turgan odamning oldiga keldi. Va u unga dedi: Bu yerga kir, Rabbning muboragi! Nega tashqarida turibsan? Men uyni tayyorladim va tuyalar uchun joy tayyorladim. Odam uyga kirdi va tuyalarni yukdan tushirdi va tuyalarga somon va em berdi va uning oyoqlarini va u bilan birga bo'lgan erkaklarning oyoqlarini yuvish uchun suv berdi. Va u ularga yeyish uchun non qo'ydi va dedi: Men yemayman, so'zlarimni gapirib bo'lmagunimcha. Va dedi: Gapir. Va u dedi: Men Ibrohimning o'g'liman. Xudo esa mening xo'jayinimni juda barakalladi va u ulug'landi, va unga qo'ylar va buzoqlar va kumush va oltin, bolalar va cho'rilar, tuyalar va eshaklar berdi. Va Sarra, xo'jayinimning ayoli, u keksayganidan keyin xo'jayinimga bir o'g'il tug'di va unga o'zida bor hamma narsasini berdi. Va mening xo'jayinim menga qasam berdi va dedi: Sen mening o'g'limga Kan'oniylarning qizlaridan xotin olma, men ularning yerida musofir bo'lib yashayman. Lekin sen mening otamning uyiga borasan va mening qabilamga borasan, va u yerdan mening o'g'limga xotin olasan. Men xo'jayinimga aytdim: Balki ayol men bilan bormasligidan qo'rqaman. Va u menga dedi: Xudo'y Rabbiy, Men Uning oldida yaxshi mamnun bo'lganman, U O'z Elchisini sen bilan birga yuboradi va yo'lingni muvaffaqiyatli qiladi, va sen mening o'g'lim uchun mening qabilamdan va otamning uyidan xotin olasan. Keyin sen mening

la'natimdan aybsiz bo'lasan, chunki agar sen mening qabilamga kelganingda va ular senga bermasalar, sen mening qasamimdan aybsiz bo'lasan. Va bugun buloq yoniga kelib aytdim: Xo'jayin, mening xo'jayinim Ibrohimning Xudosi, agar Sen mening hozir yurayotgan yo'limni muvaffaqiyatli qilsang - mana, men suv bulog'i yonida turganman, va shahar odamlarining qizlari suv olish uchun chiqishyapti - va shunday qiz bo'ladiki, men unga: Menga senning ko'zangdan ozgina suv ichir desam, va u menga: Sen ham ich, va senning tuyalaringga ham suv beraman desa - o'sha ayol Xo'jayin O'zining xizmatkori Ishoq uchun tayyorlagan ayol bo'ladi, va shu bilan bilaman ki, Sen mening xo'jayinim Ibrohimga rahm qilgansen. Va shunday bo'ldiki, men ongimda gapirmoqni tugatishdan oldin, darhol Rebekka suv ko'zasini yelkalarida ushlab chiqdi va buloqqa tushdi va suv oldi, men esa unga aytdim: Menga ichir. Va u shoshib, suv ko'zasini o'z qo'liga tushirdi va dedi: Ich sen, va sening tuyalaringni ham sug'oraman, va ular ichdilar, va u tuyalarni sug'ordi. Men undan so'radim va dedim: Sen kimning qizisan, menga aytib ber. U esa dedi: Men Basuelmiz, Naxorning o'g'lining qiziman, uni unga Milka tug'gan. Shunda men unga sirg'alarni va bilaguzuklarni uning qo'llariga taqdim qildim. Va mamnun bo'lib, men Rabbiga sajda qildim va xo'jayinim Ibrohimning Rabbi Xudosiga duo qildim, u meni haqiqat yo'lida muvaffaqiyatli qilib, xo'jayinimning akasining qizini uning o'g'li uchun olishga yo'naltirdi. Agar siz mening xo'jayinimga rahm-shafqat va adolat ko'rsatsangiz, agar yo'q bo'lsa, menga xabar bering, shunda men o'ngga yoki chapga qaytaman. Laban va Bethuel javob berib aytdilar: Bu ish Xudodan chiqdi, biz senga yomon

yoki yaxshi deb qarshi gapira olmaymiz. Mana, Rebekka oldingda turibdi, uni olib ketgin va u seningning xo'jayingingning o'g'liga xotin bo'lsin, xuddi Xudo aytganidek. Va shunday bo'ldiki, Ibrohimning xizmatkori ularning so'zlarini eshitganida, u Rabbiga yerga ta'zim qildi. Va yigit kumush idishlar va oltin idishlar va kiyimlar olib chiqib, Ribqaga berdi; va sovg'alar berdi uning akasiga va uning onasiga. Va ular yedilar va ichdilar, u o'zi ham va u bilan birga bo'lgan odamlar ham, va ular uxladilar. Ertalab turib, u dedi: Meni jo'nating, shunda men xo'jayinim tomon ketaman. Uning aka-ukalari va onasi dedilar: Qiz bizning yonimizda taxminan o'n kun qolsin, shundan keyin ketadi. Lekin u ularga dedi: Meni ushlab qolmang, chunki Xudo yo'limni muvaffaqiyatli qildi. Meni yuboring, shunda xo'jayinimning oldiga qaytaman. Ular esa dedilar: Qizni chaqiraylik va uning og'zidan so'raylik. Va ular Ribkani chaqirishdi va unga deyishdi: Sen bu odam bilan borasanmi? U esa dedi: Men boraman. Va ular Ribaqoni, ularning singlisini va uning mol-mulkini va Ibrohimning xizmatkorini va u bilan birga bo'lganlarni jo'natib yuborishdi. Va ular Ribbekani muborakladilar va unga dedilar: Sen bizning opamizsan, minglab o'n minglar bo'lib ket va sening nasling dushmanlarnning shaharlariga meros bo'lsin. Turub Rivqo va uning xizmatkor qizlari tuyalar ustiga mindilar va odam bilan ketdilar, va xizmatkor Rivqoni olib jo'nab ketdi. Ishoq sahroning Ko'rish quduqi orqali sayoqat qildi va u janubga qarab turgan yerda yashadi. Va Ishoq kechqurun tomon tekislikka suhbatlashish uchun chiqdi va ko'zlarini ko'tarib, tuyalarning kelayotganini ko'rdi. Va Rebekka ko'zlarini ko'tarib, Ishoqni

ko'rdi va tuyadan sakrab tushdi. Va u bolaga dedi: Dalada bizga qarab kelyotgan u odam kim? Bola dedi: Bu mening xo'jayinim; u esa yozgi kiyimni olib kiydi. Va bola Ishoqqa u qilgan barcha so'zlarni hikoya qildi. Ishoq onasining uyiga kirdi va Ribbekani oldi, va u uning xotini bo'ldi, va uni sevdi, va Ishoq onasi Sora haqida taskin topdi.

25

Ibrohim esa yana xotin oldi, uning ismi Qetura edi. U unga Zombran, Iezan, Madal, Midiam, Iesbok va Soieni tug'di. Iezan Saba va Dedanni tug'dirdi, Dedanning o'g'illari esa Assuriyim, Latusiyim va Laomim edi. Madiam o'g'illari Gefar, Afeir, Enox, Abeida va Eldaga edi, bularning barchasi Xetturaning o'g'illari edi. Ibrohim o'zining barcha mol-mulkini o'g'li Ishoqqa berdi. Va Ibrohim o'zining kanizalarining o'g'illariga sovg'alar berdi va ularni o'zi tirik vaqtida o'g'li Ishoqdan sharqqa, sharq yurtiga jo'natib yubordi. Bular esa Ibrohimning hayot kunlarining yillari, u qancha yashagan bo'lsa: yuz yetmish besh yil. Va Ibrohim yaxshi qarilikda, keksa odam bo'lib, kunlarga to'la holda zaiflab vafot etdi va o'z xalqiga qo'shildi. Va uni o'g'illari Ishoq va Ismoil dafn qildilar qo'sh g'orga, Xettiy Soarning o'g'li Efronning dalasiga, qaysi Mamre ro'parasida, dalani va g'orni, qaysini Ibrohim sotib olgan edi Xet o'g'illaridan; u yerda dafn qildilar Ibrohimni va uning xotini Sarrani. Ibrohim vafot etganidan keyin shunday bo'ldiki, Xudo uning o'g'li Ishoqqa baraka berdi va Ishoq ko'rish qudug'i yonida yashadi. Bular

Ibrohimning o'g'li Ismoilning avlodlari bo'lib, uni Soraning xizmatkor qizi, misrlik Hojar Ibrohimga tug'gan edi. Va bular Ismoilning o'g'illarining ismlari, uning avlodlarining ismlariga ko'ra: Ismoilning to'ng'ich, va Nabayot, va Kedar, va Nabdeel, va Massam, va Masma, va Duma, va Masse, va Xoddan, va Tayman, va Yetur, va Nafes, va Kedma. Bular Ismoilning o'g'illari va bular ularning nomlari: ularning chodirlarida va ularning qishloqlarida o'n ikki hukmdor, ularning qabilalariga muvofiq. Va bular Ismoilning hayot yillari: yuz o'ttiz yetti yil, va u zaiflanib o'ldi va o'z qavmiga qo'shildi. U Havilahdan Shurgacha joylashdi, bu Misrning ro'parasida, Ossuriyaga boradigan yo'lda joylashgan. U o'zining barcha birodarlari ro'parasida joylashdi. Va bular Ibrohimning o'g'li Ishoqning avlodlari: Ibrohim Ishoqni tug'dirdi. Ishoq qirq yoshda edi, qachon u Ribkani, Suriyalik Batuil qizini, Mesopotamiya Suriyadan, Suriyalik Lobon singlisini o'zi uchun xotinlikka oldi. Ishoq o'z xotini Rebekka haqida Rabbiga iltijo qildi, chunki u bepusht edi, va Xudo uning iltijosini eshitdi, va uning xotini Rebekka homilador bo'ldi. Bolalar uning ichida sakrab turishardi va u dedi: Agar menga shunday bo'lmoqchi bo'lsa, menga bu nima uchun? U Rabbidan so'rash uchun bordi. Va Xudo unga dedi: Sening qorningda ikki millatlar bor va sening qorningdan ikki xalq ajralib chiqadi. Bir xalq ikkinchi xalqdan ustun bo'ladi va kattasi kichikka xizmat qiladi. Va uning tug'ish kunlari to'ldirildi, va uning qornida egizaklar bor edi. Birinchi tug'ilgan chaqaloq qizg'ish rangda, butun tanasi go'yo tukli teridek bo'lib chiqdi va uning nomini Esav deb qo'yishdi. Va shundan keyin uning ukasi chiqdi va uning qo'li Esavning tovonidan ushlab turgan edi va uni Yoqub

deb atadi. Ishoq oltmish yoshda edi, Ribka ularni tug'ganida. Yigitlar o'sdi va Esav ovchilikni biladigan qishloq odami edi, Yoqub esa uyda yashovchi oddiy odam edi. Ishoq Esavni yaxshi ko'rardi, chunki uning ovlagan narsasi unga ovqat edi, Rebekka esa Yoqubni yaxshi ko'rardi. Yoqub sho'rva pishirdi va Esav daladan charchab keldi. Va Esav Yoqubga dedi: Meni shu qizil qaynatilgan ovqatdan ovqatlantir, chunki men halsizlanaman. Shu sababli uning ismi Edom deb chaqirildi. Yoqub Esavga dedi: Bugun menga tug'ma huquqingni sot. Va Esav aytdi: Mana, men o'lmoqchiman, bunday ekan menga bu tug'ma huquq nima kerak? Va Yoqub unga dedi: Bugun menga qasam ich, va u unga qasam ichdi. Esav esa to'ng'ichlik huquqini Yoqubga sotdi. Yoqub esa Esavga non va yasmiq qaynatmasini berdi, u yedi-ichdi, so'ng turib ketdi va Esav tug'ma huquqni mensimadi.

26

Yer yuzida ocharchilik bo'ldi, Ibrohim davrida bo'lgan avvalgi ocharchilikdan tashqari, va Ishoq Filistimliklarning podshosi Abimelekning oldiga Gerarga bordi. Xudo'yo unga ko'rindi va dedi: Misrga tushma, men senga aytadigan yurtda yasha. Va bu yerda musofir bo'lib yasha, va men sen bilan bo'laman, va senga baraka beraman, chunki senga va sening naslinga bu yerni butunlay beraman, va men o'z qasamimni o'rnataman, qaysi qasamni men sening otang Ibrohimga qasamyod qilgan edim. Va Men sening naslингni osmon yulduzlaridek ko'paytiraman va sening naslingga bu butun yerni beraman, va sening naslingda

yer yuzidagi barcha xalqlar marhamat topadi. Sening otang Ibrohim mening ovozimga itoat qilgani uchun va mening buyruqlarimni, amrlarimni, farmonlarimni va qonunlarimni saqlagani uchun. Ishoq esa Gerarada yashadi. O'sha joyning erkaklar uning xotini Rebekka haqida so'rashdilar va u dedi: U mening opam, chunki u mening xotinim deyishdan qo'rqdi, shunda o'sha joyning erkaklar Rebekka uchun uni o'ldirmaslikları mumkin edi, chunki u ko'rinishda chiroyli edi. U yerda uzoq vaqt bo'ldi va Gerar podshohi Abimelek deraza orqali egilib qarab, Ishoqning o'z xotini Rivqo bilan o'ynayotganini ko'rdi. Abimelek Ishoqni chaqirdi va unga dedi: Demak, u seniki xotining-ku? Nega sen u mening singlim deb aytding? Ishoq unga dedi: Men shunday dedim, chunki uning tufayli o'lib qolmasligim uchun. Abimelech unga dedi: Sen bizga buni nega qilding? Oz orada mening oilamdagi kimdir sening xotining bilan uxladi va sen bizning ustimizga johillik keltirgan bo'larding. Abimelek o'z xalqining barchasiga buyruq berib dedi: Bu odamga yoki uning xotiniga qo'l tegizgan har bir kishi o'limga loyiq bo'ladi. Ishoq o'sha yerda ekdi va o'sha yili yuz marta hosil bergan arpa topdi, Xudo'yo esa uni duo qildi. Va odam ko'tarildi va oldinga borib, tobora kattaroq bo'lib bordi, to nihoyat juda katta bo'ldi. Unga qo'y podasi, qoramol podasi va ko'p xizmatkorlar bo'ldi. Filistinlar esa unga hasad qilishdi. Va uning otasining bolalari uning otasining vaqtida qazgan barcha quduqlarni Filistiyaliklar to'sib, ularni tuproq bilan to'ldirdilar. Abimelek Ishoqqa dedi: Bizdan ket, chunki sen bizdan juda kuchliroq bo'lib qolding. Va Ishoq u yerdan ketdi va Gerar vodiysida to'xtadi va u yerda yashadi. Va yana Ishoq suv

quduqlarini qaziб, qaysilarni uning otasi Ibrohimning xizmatkarlari qazishgan edi, va Filistiyaliklar ularni uning otasi Ibrohim o'lganidan keyin to'sib qo'yishgan edi, va u ularga otasi qo'ygan nomlarga muvofiq nomlar qo'ydi. Va Ishoqning xizmatkorlari Gerar vodiysida qazdilar va u yerda tirik suv quduqini topdilar. Gerar cho'ponlari Ishoq cho'ponlari bilan jang qilishdi, suv ularniki ekanligini da'vo qilib, va ular quduqning nomini Adolatsizlik deb atashdi, chunki ular unga nohaqlik qilishdi. U yerdan ketganidan keyin boshqa quduq qazdi, lekin ular o'sha quduq haqida ham janjallashdilar va u uning nomini Adovat deb atadi. U yerdan jo'nab ketib, boshqa quduq qazdi, va ular uning haqida urushmadilar, va uning nomini Keng joy deb nomladi, chunki hozir Xudo bizga kenglik berdi va bizni yer yuzida ko'paytirdi, deb aytdi. U yerdan qasam quduqiga ko'tarildi. Va o'sha kechada unga Xudo'yo ko'rindi va dedi: Men otang Ibrohimning Xudosiman, qo'rqma, chunki men sen bilan birmanman va senga marhamat qilaman va senning nasllingni otang Ibrohim orqali ko'paytiraman. Va u o'sha yerda qurbongoh qurdi va Rabbiyning nomiga murojaat qildi va o'sha yerda o'zining chodirini o'rnatdi; Ishoqning xizmatkorlari esa o'sha yerda Gerar vodiysida quduq qazdilar. Va Abimelek Gerardan uning oldiga bordi, uning maslahatchisi Oxozat va uning qo'shinining bosh qo'mondoni Fixol bilan. Va Ishoq ularga dedi: Nima uchun mening oldimga keldingiz? Lekin siz meni yomon ko'rdingiz va meni o'zingizdan haydab yubordingiz. Ular dedilar: Ko'rib biz ko'rdik, chunki Rabbiy sen bilan edi. Va biz dedik: bo'lsin qasamyod bizning oramizda va senning oramizda, va biz sen bilan ahd tuzamiz. Biz bilan yomonlik qilmaslik

kerak, chunki biz seni nafratlanmadik, va qaysi yo'l bilan biz senga yaxshi muomala qildik, va biz seni tinchlik bilan jo'natdik. Va hozir sen Rabbiy tomonidan baraka topgansen. Va u ularga ziyofat qildi va ular yedilar va ichdilar. Ular ertalab turib, har biri o'z qo'shnisiga qasamyod qildi va Ishoq ularni yo'lga soldi, ular undan tinchlik bilan jo'nab ketishdi. O'sha kunda shunday bo'ldiki, Ishoqning bolalari kelib, ular qazgan quduq haqida unga xabar berishdi va ular dedilar: Biz suv topmadik. Va u uni Qasam deb atadi, shu sababli u o'sha shaharni Qasam Quduqi deb atadi, bugungi kungacha. Esav qirq yoshda edi va u Xettiy Beorning qizi Yuditni xotin qilib oldi, shuningdek Xettiy Elonning qizi Basematni ham oldi. Va ular Ishoq va Rivqaga achchiq kuyov bo'ldilar.

27

Ishoq qariganidan keyin shunday bo'ldiki, uning ko'zlari ko'rish uchun xira bo'ldi va u katta o'g'li Esavni chaqirib, unga dedi: O'g'lim, va u dedi: Mana men. Va u dedi: Mana, men qariganman va o'lim kunimni bilmayman. Endi shuning uchun qurol-aslahalaringni, sadoqingni va kamoningni ol va dalaga chiq va men uchun ov qil. Menga men yaxshi ko'rganday taomlar tayyorla va menga keltir, men yeyim, shunda mening ruhim seni duo qilsin men o'lishimdan oldin. Rebekka esa Ishoqning o'g'li Esavga gapirganini eshitdi, Esav esa otasi uchun ov ovlash uchun tekislikka ketdi. Ribeka esa Yoqubga, uning kichik o'g'liga dedi: Mana, men eshitdim otangni Esavga, akangga gapirganini,

deyotganini: Keltir menga ovni va qil menga taomlarni, shunda yeb duo qilaman seni Rabbiy oldida men o'lishimdan oldin. Endi shuning uchun, o'g'lim, mening gapimni eshit, men senga buyurganday qil. Va qo'ylar oldiga borib, menga u yerdan ikki yosh, yumshoq va yaxshi echkini ol, va men ularni otang uchun taomlar tayyorlayman, u yaxshi ko'rganidek. Va sen otangga olib kirasan va u yeydi, shunda otang o'lishidan oldin seni duo qilsin. Yoqub onasi Ribekaga dedi: Mening akam Esav tukli odam, men esa silliq odamman. Otam meni hech qachon tutib ko'rmasin, chunki men uning oldida mensimaydigan odam bo'lib qolaman va o'zimga la'nat keltirib olaman, baraka emas. Onasi unga dedi: Senga tushgan la'nat menga tushsin, bolam, faqat mening gapimga quloq sol va borib menga olib kel. U borib oldi va onasiga keltirdi, va uning onasi taomlar tayyorladi, xuddi otasi yaxshi ko'rganidek. Va Ribeka o'zining katta o'g'li Iso'ning yaxshi choponini, qaysi uning yonida uyda edi, olib, uni o'zining kichik o'g'li Yoqubga kiyintirdi. Va u echkilarning terilarini uning qo'llariga va uning bo'ynining yalang'och joylariga o'rab qo'ydi. Va u taomlarni va nonlarni, qaysilarni u tayyorlagan edi, o'g'li Yoqubning qo'llariga berdi. Va u otasiga olib kirdi va dedi: Ota. U esa dedi: Mana men. Sen kimsan, bolam? Va Yoqub otasiga dedi: Men Esav, sizning to'ng'ich o'g'lingizman. Menga aytganingizdek qildim. Tur'ib o'tiring va ovimdan yeying, shunda joningiz menga duo qilsin. Ishoq o'g'liga dedi: Nima bu, bunchalik tez topdingiz, ey bolam? U dedi: Senning Rabbingiz Xudo mening oldimda topshirdi. Ishoq Yoqubga dedi: Menga yaqinlash, bolam, men seni tutib ko'raman, sen mening o'g'lim Esavmisan yoki yo'qmi? Yoqub otasi Ishoqqa yaqinlashdi va u uni ushladi,

shunda dedi: Ovoz Yoqubning ovozi, lekin qo'llar Esavning qo'llari. Va u uni tanimadi, chunki uning qo'llari akasi Esavning qo'llaridek tukli edi; va u uni duo qildi va dedi: Sen mening o'g'lim Esavmisan? U esa dedi: Men. Va u dedi: Menga keltir va men senning ovingdan yeymen, farzandim, shunda mening ruhim senga duo qilsin. Va u unga keltirdi va u yedi, va u unga sharob keltirdi va u ichdi. Va unga Ishoq, uning otasi, aytdi: Menga yaqinlash va meni o'p, bolam. Va u yaqinlashib, uni o'pdi va uning kiyimlarining hidini hidladi, va unga duo qildi va dedi: Mana, mening o'g'limning hidi xuddi to'la dalaning hidi kabi, qaysi dalaga Xudo duo qilgan. Va Xudo senga osmon shudringidan, yer boyligidan, ko'p don va sharobdan bersin. Va millatlar senga xizmat qilsinlar, va hukmdorlar senga sajda qilsinlar, va sen birodaring ustidan xo'jayin bo'l, va otangning o'g'illari senga sajda qilishadi. Seni la'natlaydigan la'natlangan bo'lsin, seni duo qiladigan esa duo qilingan bo'lsin. Va shunday bo'ldiki, Ishoq o'g'li Yoqubga duo berishni to'xtatgandan keyin, Yoqub otasi Ishoqning huzuridan chiqib ketganida, uning akasi Esav ovdan qaytib keldi. Va u o'zi ham taomlar tayyorladi va otasiga keltirdi, va otasiga dedi: Otam tursun va o'g'lining ovidan yesin, shunda sening joningiz menga duo qilsin. Va uning otasi Ishoq unga dedi: Sen kimsan? U esa dedi: Men sening to'ng'ich o'g'ling Esavman. Ishoq juda katta hayratga tushdi va dedi: Kim unda menga ov ovlab keltirgan va men sen kelishingdan oldin hammadan yegan edim? Va men uni baraka berdim va u baraka qilingan bo'ladi. Va shunday bo'ldiki, Esav otasi Ishoqning so'zlarini eshitganida, u juda katta va achchiq ovoz bilan qichqirdi va dedi: Albatta meni ham duo qil, ota. U unga dedi:

Akang hiyla bilan kelib, senning barakangni oldi. Va u dedi: Uning nomi adolatli ravishda Yoqub deb chaqirildi, chunki u meni ikkinchi marta aldadi. Mana bu ikkinchi marta, u mening tug'ma huquqimni oldi va hozir mening marhamatimni oldi. Va Esav otasiga dedi: Ota, menga marhamat qoldirmadingizmi? Ishoq javob berib Esavga dedi: Agar men uni senga xo'jayin qilgan bo'lsam va uning barcha birodarlarini unga xizmatkor qilgan bo'lsam, uni don va sharob bilan mustahkamlagan bo'lsam, endi senga nima qilaman, farzandim? Esav otasiga dedi: Sizda bitta duo yo'qmi, ota? Meni ham duo qil, ota; Ishoq qattiq ta'sirlangach, Esav baland ovoz bilan baqirdi va yig'ladi. Uning otasi Ishoq javob berib, unga dedi: Mana, yerning boyligi va yuqoridan osmon shudrigi senikidir. Va sen o'z qilichingga tayanib yashaysan va o'z akangga xizmat qilasan, lekin shunday vaqt keladiki, agar sen uning bo'yinturug'ini o'z bo'yningdan buzib tashlasang va bo'shatsang. Va Esav Yaqubga uning otasi bergan baraka haqida g'azablandi, va Esav o'z fikrida dedi: Otamning motam kunlari yaqinlashsin, shunda men ukam Yaqubni o'ldiraman. Rebekkaga uning katta o'g'li Esavning so'zlari xabar qilindi, va u odam yuborib, uning kichik o'g'li Yaqubni chaqirtirdi va unga dedi: Mana, ukang Esav seni o'ldirish uchun tahdid qilmoqda. Endi shuning uchun, bolam, mening ovozimga quloq sol va tur-da, Mesopotamiyaga, mening akam Labanning oldiga, Xarronga qochib ket. Va u bilan birga bir necha kun yasha, akangning g'azabi va jahli sendan qaytguncha, va u sen unga qilgan narsalarni unutguncha; va yuborib, men seni u yerdan chaqirtiraman, yo'qsa ikkalangizdan bir kunda mahrum bo'laman. Rebekka Ishoqqa

dedi: Men hayotimdan Xet o'g'illarining qizlari tufayli charchadim. Agar Yoqub bu yerning qizlaridan xotin olsa, menga yashashning nima keragi?

28

Ishoq Yoqubni chaqirib oldi va unga duo qildi, hamda buyurib dedi: Kan'oniylarning qizlaridan xotin olma. Tur va Mesopotamiyaga qoch, onangning otasi Batuil uyiga, va o'zing uchun u yerdan onangning akasi Labanning qizlaridan xotin ol. Mening Xudoyim esa senga baraka bersin, seni ko'paytirsin, seni ko'paytirsin va sen millatlar jamoalariga aylanasan. Va U senga Ibrohim otamning barakasini bersin, senga va sendan keyingi naslinga, meros qilib olishing uchun musofirlik qilgan yeringni, uni Xudo Ibrohimga bergan edi. Va Ishoq Yoqubni yubordi va u Mesopotamiyaga, Suriyalik Betuelning o'g'li Labanning oldiga ketdi, Yoqub va Esavning onasi Ribkaning akasining oldiga. Esav ko'rdiki, Ishoq Yoqubni muborak qildi va uni Suriya Mesopotamiyasiga o'ziga u yerdan xotin olish uchun yubordi, uni muborak qilishda, va unga buyurdi: Kan'oniylarning qizlaridan xotin olma. Va Yoqub otasi va onasining gapini eshitdi va Suriya Mesopotamiyasiga ketdi. Esav ham ko'rdiki, Kan'on qizlari uning otasi Ishoq oldida yomon ekan, shuning uchun Esav Ismoil tomon bordi va Maalatni, Ibrohimning o'g'li Ismoilning qizi, Nabayotning singlisini, o'zining xotinlariga qo'shib xotinlikka oldi. Va Yoqub ant qudug'idan chiqdi va Xarronga yo'l oldi. Va u bir joyga yetib keldi va u yerda uxladi,

chunki quyosh botgan edi, va u o'sha joyning toshlaridan birini olib, boshiga qo'ydi va o'sha joyda uxladi. U tush ko'rdi, va mana, yerda o'rnatilgan narvon bor edi, uning boshi osmonga yetib borardi, va Xudoning xabarchilari uning ustidan ko'tarilib va tushib turishardi. Lekin Rabbiy uning ustida turardi va dedi: Men Ibrohim, senin otangning Xudosi va Ishoqning Xudosiman. Qo'rqma! Sen uxlayotgan bu yerni senga va senning nasl-nasabingga beraman. Va sening urug'ing yerning qumidek bo'ladi, va dengizga, Janubga, Shimolga va sharqqa kengayadi, va senda va sening urug'ingda yerning barcha qabilalari baraka topadi. Va mana, men sening bilan eman, seni barcha yo'lda himoya qilaman, qayerga borsang ham, va seni bu yerga qaytaraman, chunki seni hech qachon tashlamayman, senga aytgan barcha narsalarimni bajarmagunimcha. Va Yoqub uyqusidan uyg'ondi va dedi: Xudo'y shu joyda bor ekan, men esa bilmagan edim. Va u qo'rqdi va dedi: Qanday qo'rqinchli joy bu! Bu Xudoning uyi va osmonning darvozasidan boshqa narsa emas. Va Yoqub ertasi turdi va toshni oldi, u yerda uning boshi ostiga qo'ygan edi, va uni ustun qilib o'rnatdi va uning uchiga yog quydi. U o'sha joyning nomini Xudoning uyi deb atadi, shaharning oldingi nomi esa Luz edi. Va Yoqub duoga qildi va aytdi: agar Rabbim Xudo men bilan bo'lsa, va meni shu yo'lda, men borayotgan yo'lda asrab qolsa, va menga yeyish uchun non bersa, va kiyish uchun kiyim bersa, va meni omon-esonlik bilan otamning uyiga qaytarsa, Rabbim menga Xudo bo'ladi. Va bu tosh, qaysi men ustun qilib qo'yganman, menga Xudoning uyi bo'ladi, va barcha narsalardan, agar menga berasan, o'ndan birini senga o'ndan bir qilaman.

29

Va Yoqub oyoqlarini ko'tarib, sharq yurtiga, suriyalik Betuil o'g'li Lobonning oldiga bordi, u Yoqub va Esavning onasi Rivqoning akasi edi. U ko'rdi-yu, mana, tekislikda quduq bor edi, u yerda esa uch poda qo'y uning yonida dam olayotgan edi, chunki o'sha quduqdan podalarni sug'orishardi, quduqning og'zida esa katta tosh bor edi. Va u yerda barcha podalar yig'ilardi, va ular toshni quduqning og'zidan dumalatib olib tashlardilar, va qo'ylarni sugardilar, va toshni quduqning og'ziga, uning joyiga qaytarardilar. Yoqub ularga dedi: Birodarlar, siz qayerdansizlar? Ular esa dedilar: Biz Xarronmiz. U ularga dedi: Siz Naxorning o'g'li Labanni tanaysizmi? Ular esa dedilar, bilamiz. U esa ularga dedi, sog'mi? Ular dedilar: U sog-salomat va mana, Rohila, uning qizi qo'ylar bilan kelyapti edi. Va Yoqub dedi: Hali kun uzoq, chorva mollarini yig'ish vaqti hali kelmadi. Qo'ylarni sug'orib, keyin borib boqing. Ular esa dedilar: Yo'q, qila olmaymiz, barcha cho'ponlar yig'ilguncha. Keyin ular toshni quduq og'zidan dumalatib oladilar va biz qo'ylarni sug'oramiz. U ularga hali gapirmoqda edi, va mana, Labanning qizi Rohila otasining qo'ylari bilan kelmoqda edi, chunki u otasining qo'ylarini boqardi. Shunday bo'ldiki, Yoqub onasining akasi Lobonning qizi Rohilni va onasining akasi Lobonning qo'ylarini ko'rganida, Yoqub yaqinlashib, quduq og'zidan toshni dumalatdi va onasining akasi Lobonning qo'ylarini sug'ordi. Va Yoqub Rohilni o'pdi va ovozi bilan qichqirib yig'ladi. Va u Rohilaga xabar berdi, chunki u uning otasining akasi ekan va Ribkaning o'g'li ekan, va

u yugurib borib otasiga shu so'zlar bilan xabar berdi. Shunday bo'ldiki, Laban o'z singlisining o'g'li Yoqubning nomini eshitgach, uni kutib olish uchun yugurib chiqdi, uni quchoqlab o'pdi va uni uyiga olib kirdi, va Yoqub Labanga bu barcha so'zlarni hikoya qilib berdi. Va Laban unga dedi: Sen mening suyaklarimdan va mening go'shtimdan sen, va u uning bilan bir oy bo'ldi. Laban Yoqubga dedi: Chunki sen mening akam bo'lsang, sen menga bepul xizmat qilmaysan. Menga aytgin, senning mukofoting nima? Labanning ikki qizi bor edi: kattasining ismi Leya, kichigining ismi Rohila edi. Leaning ko'zlari zaif edi, Rohila esa shaklga chiroyli va ko'rinishga juda go'zal edi. Yoqub esa Rohilni sevdi va dedi: Men senga yetti yil xizmat qilaman sening kichik qizing Rohil uchun. Laban unga dedi: Uni senga berganim boshqa odamga berganim dan yaxshiroq, men bilan yasha. Yoqub Rohila uchun yetti yil xizmat qildi va ular uning oldida oz kunlardek bo'ldi, chunki u uni sevardi. Yoqub Lobonga dedi: Xotinimi menga ber, chunki kunlar to'ldi va men uning oldiga kiraman. Laban esa o joyning barcha erkaklarini yig'di va to'y qildi. Kechqurun bo'ldi va u o'z qizi Leani olib, Yoqubning oldiga olib kirdi va Yoqub uning oldiga kirdi. Laban o'z qizi Leyaga o'zining cho'risi Zilfani xizmatkor sifatida berdi. Tong otdi va mana, Leya edi; Yoqub Labanga dedi: Sen menga buni nega qilding? Men Rohila uchun senga xizmat qilmadimmi? Va nega sen meni aldading? Laban javob berdi: Bizning joyimizda kattaroqdan oldin kichikroqni berish odat emas. Demak, buning haftasini tugatla, va men senga buni ham beraman, sen mening yonimda yana yetti yil ishlaydigan ishning o'rniga. Yoqub shunday qildi va shu yetti

kunni to'ldirdi, va Lobon unga o'z qizi Rohilni xotin qilib berdi. Laban o'z qizi Rahelga o'zining cho'risi Ballanni xizmatkor qilib berdi. Va u Rohilaning oldiga kirdi, lekin Rohilni Leadan ko'proq sevdi va unga yana yetti yil xizmat qildi. Xo'jayin Xudo Leyaga nisbatan nafrat bo'lganini ko'rib, uning bachadonini ochdi, Rohila esa bepusht edi. Va Leya homilador bo'ldi va Yoqubga o'g'il tug'di, esa uning nomini Rubin qo'ydi va dedi: Chunki Xudo mening xo'rlanishimni ko'rdi va menga o'g'il berdi, endi demak erim meni sevadi. U yana homilador bo'ldi va Yoqubga ikkinchi o'g'il tug'di. U dedi: Xudo'yo mening nafratlanishimni eshitdi va menga buni ham berdi. Va uning nomini Shim'on deb chaqirdi. Va u yana homilador bo'ldi va o'g'il tug'di, va dedi: Endi bu vaqtda erim menga yaqin bo'ladi, chunki men unga uch o'g'il tug'ganman. Shu sababli u uning ismini Levi qo'ydi. Va u homilador bo'lib, yana o'g'il tug'di va dedi: Endi yana buning uchun men Rabbiga minnatdorchilik bildiraman. Shu sababli u uning nomini Yahudo deb atadi va tug'ishdan to'xtadi.

30

Rohila ko'rdi-yu, Yoqubga farzand tug'maganini, va Rohila singlisiga hasad qildi, va Yoqubga dedi: Menga farzand ber, aks holda men o'laman. G'azablangan Yoqub Rohilga shunday dedi: Men Xudoning o'rnidamanmi, seni bachadon mevasidan mahrum etgan? Rohila Yoqubga dedi: Mana, mening xizmatkorim Balla, uning oldiga kir, u mening tizzalarimda tug'adi va men ham undan farzandli bo'laman. Va u o'zining

xizmatkor qizi Billahni unga xotin qilib berdi va Yoqub uning oldiga kirdi. Va Rohilning xizmatkori Bilhah homilador bo'ldi va Yoqubga o'g'il tug'di. Va Rohila dedi: Xudo meni oqladi va mening ovozimni eshitdi va menga o'g'il berdi; shu sababdan u uning ismini Don deb atadi. Rohilning xizmatkor ayoli Bilhah yana homilador bo'ldi va Yoqubga ikkinchi o'g'il tug'di. Va Rohila dedi: Xudoyim mening tarafimni oldi va men opam bilan kurashib, g'alaba qozondim. Va u uning ismini Naftali qo'ydi. Leya tug'ishdan to'xtaganini ko'rdi va o'zining choryasi Zelfanni olib, uni Yoqubga xotin qilib berdi va u uning oldiga kirdi. Va Leaning xizmatkori Zilfa homilador bo'ldi va Yoqubga o'g'il tug'di. Va Leya: Omadda! dedi va u uning ismini Gad deb atadi. Va Leaning xizmatkori Zelfa yana homilador bo'ldi va Yoqubga ikkinchi o'g'il tug'di. Va Leya dedi: Baxtliman, chunki ayollar meni baxtli deb atashadi va uning nomini Asher qo'ydi. Ruben bug'doy o'rimi kunlarida dalaga bordi va u yerda mandragora mevalari topib, ularni onasi Leyaga olib keldi. Rohila opa-singil Leyaga dedi: O'g'lingning mandragoralaridan menga ham ber. Leya dedi: Sen mening erimni olganingiz sizga yetarli emasmi? O'g'limning mandragoralarini ham olasan-chi? Rohila dedi: Yo'q, shunday emas; u bu kechani sen bilan uxlasin, o'g'lingning mandragoralari o'rniga. Yoqub kechqurun daladan qaytib kirdi va Leya unga qarshi chiqdi va dedi: Bugun sen menga kirasan, chunki men seni o'g'limning mandrake o'simliklari evaziga yolladim, va u o'sha kecha u bilan uxladi. Va Xudo Leaning so'zini eshitdi va u homilador bo'lib, Yoqubga beshinchi o'g'ilni tug'di. Leya dedi: Xudo menga mukofotimni berdi, chunki men xizmatkorimni erimga berdim. U uning nomini Issakar deb

chaqirdi, bu mukofot demakdir. Va Leya yana homilador bo'ldi va Yoqubga oltinchi o'g'ilni tug'di. Va Leya dedi: Xudo menga hozirgi vaqtda yaxshi sovg'a berdi, endi erim meni tanlaydi, chunki men unga olti o'g'il tug'dim. Va u uning nomini Zabulo'n qo'ydi. Va shundan keyin u qiz farzand tug'di va uning nomini Deyna deb atadi. Xudo Rohilni esladi va Xudo uni eshitdi, va uning bachadonini ochdi. Va homilador bo'lib, Yoqubga o'g'il tug'di va Rohila dedi: Xudoyim mening sharmandaliligimni olib tashladi. Va u uning ismini Yusuf deb atadi va dedi: Xudo menga yana bir o'g'il bersin. Rohila Yusufni tug'ganida shunday bo'ldiki, Yoqub Lobanga dedi: Meni jo'natgin, o'z joyimga va o'z yerimga ketay. Xotinlarimni va bolalarimni qaytar, ular uchun men senga xizmat qilganman, shunda men ketay; chunki sen mening senga qilgan xizmatimni bilasan. Laban unga dedi: Agar sening oldingda iltifot topgan bo'lsam, men folbinlik qilgan edim, chunki Xudo sening kelishing tufayli meni duo qilgan. Haqingizni menga ayting, men beraman. Yoqub dedi: Sen bilasan, men senga qanday xizmat qilganimni va seningki chorva men bilan qancha bo'lganini. Senga tegishli bo'lgan narsa men kelishimdan oldin oz edi, va u ko'plab bo'lib o'sdi, va Rabbiy Xudo seni mening oyog'im ustida baraka berdi, endi shuning uchun qachon men ham o'zim uchun uy quraman? Va Laban unga dedi: Senga nima beraman? Yoqub unga dedi: Agar sen menga bu ishni qilsang, sen menga hech narsa bermasan, men yana sening qo'ylaringni boqaman va asrayman. Bugun barcha qo'ylaringni o'tkazib yubor va u yerdan qo'zilar ichidagi har bir qora rangli qo'yni hamda echkilar ichidagi har bir yo'l-yo'l va dog'li qo'yni ajratib qo'y, bu menga mukofot bo'ladi. Va

mening adolatim ertangi kunda menga javob beradi, chunki mening haqqim sendan oldin bor, echkilarda dog'li va chiziqli bo'lmagan va qo'zilarda qora bo'lmagan har narsa menda o'g'irlangan hisoblanadi. Laban unga dedi: Sening so'zing bo'yicha bo'lsin. Va u o'sha kunda dog'li va yo'l-yo'l erkak echkilarni, barcha dog'li va yo'l-yo'l urg'ochi echkilarni, qo'zilar orasidagi barcha qora ranglini va ular orasidagi barcha oqni ajratdi va o'g'illarining qo'liga berdi. Va u uch kunlik yo'lni olib tashladi, ular bilan Yoqub o'rtasida masofa qo'ydi. Yoqub esa Lobanning qolgan qo'ylarini boqardi. Yoqub o'zi uchun istiraks daraxtidan, yong'oq daraxtidan va chinor daraxtidan yangi tayoqlar oldi. Yoqub ularning po'stini oq yo'llar bilan tozaladi va yashil qismini qirib tashlagan holda tayoqlarda oq rang paydo bo'ldi, shunda u po'stini olgani rang-barang bo'ldi. Va u po'stini olgan tayoqlarni suv ichirish chovlilarining yalaqlarida qo'ydi, shunda qo'ylar ichishga kelganda, tayoqlar oldida ichishga kelganlarida, qo'ylar tayoqlarga qaragan holda homilador bo'lsinlar. Va qo'ylar tayoqlar oldida homilador bo'lishdi va qo'ylar sof oq, rang-barang va kulrang dog'li bolalarni tug'ishdi. Yoqub qo'zilarni ajratdi va qo'ylar oldiga oq yo'lli qo'chqorni hamda qo'zilardagi barcha rang-baranglarni qo'ydi, va o'zi uchun alohida podalar ajratdi, va ularni Lobonning qo'ylariga aralashtirib qo'ymadi. Va shunday bo'ldiki, qo'ylar homilador bo'layotgan vaqtda, Yoqub tayoqlarni qo'ylarning oldiga chuvallar ichiga qo'ydi, ular tayoqlarga muvofiq homilador bo'lishlari uchun. Qachon qo'ylar tug'sa, u qo'ymadi, va belgilanmaganlar Lobonniki bo'ldi, ammo belgilanganlar Yoqubniki bo'ldi. Va bu odam juda-juda boy bo'ldi, va unga ko'p

chorva mollari bo'ldi, va ho'kizlar, va erkak xizmatkorlar, va cho'ri xizmatkorlar, va tuyalar, va eshaklar.

31

Yoqub Lobanning o'g'illarining so'zlarini eshitdi, ular shunday deyishardi: Yoqub bizning otamizning hamma narsasini oldi va bizning otamizning mulkidan bu barcha boylikni qo'lga kiritdi. Yoqub Lobonning yuzini ko'rdi va mana, u unga avvalgi kunlardagidek emas edi. Xudo Yoqubga dedi: Otangning yeriga va qarindoshlaringning oldiga qayt, Men sen bilan bo'laman. Yoqub odam yuborib, Leani va Rohelni podalar turgan tekislikka chaqirdi. Va u ularga dedi: Men sizning otangizning yuzini ko'raman, chunki u menga nisbatan kecha va undan oldingi kabi emas edi, lekin mening otamning Xudosi men bilan edi. Va siz o'zingiz bilasiz, chunki men butun kuchim bilan otangizga xizmat qildim. Sizlarning otangiz meni aldadi va o'n marta haqqimni o'zgartirdi, lekin Xudo unga menga zarar yetkazishga yo'l qo'ymadi. Agar u shunday desa, rang-barang qo'ylar sening mukofoting bo'ladi va barcha qo'ylar rang-barang tug'iladi, agar esa u oq desa, oq qo'ylar sening mukofoting bo'ladi va barcha qo'ylar oq tug'iladi. Va Xudo otangizning barcha mollarini olib, menga berdi. Va shunday bo'ldiki, qo'ylar homilador bo'layotgan paytda, men uxuda o'z ko'zlarim bilan ko'rdim, va mana, erkak echkilar va qo'chqorlar qo'ylar va echkilar ustiga chiqayotgan edilar - oq yo'l-yo'l, rang-barang va kulrang dog'li. Va menga Xudoning Farishtasi uyquda dedi: Yoqub, va men dedim: Nima?

Va u dedi: Ko'zlaringni ko'tar va erkak echkilar hamda qo'chqorlarning qo'ylar va echkilar ustiga chiqayotganini ko'r - ular dog'li, rang-barang va kulrang sepkilganlar. Men Lobon senga nima qilayotganining hammasini ko'rdim. Men Xudo bo'laman, sen u yerda Xudoning joyida ko'rgan edingki, u yerda menga ustun moylaganingda va menga va'da berganingda, endi shuning uchun tur va bu yerdan chiq, va o'z tug'ilgan yeringga ket, va men sen bilan bo'laman. Va Rohila va Leya javob berib, unga dedilar: Bizga otamizning uyida hali qandaydir ulush yoki meros qolganmi? Biz unga begona ayollar kabi hisoblangandik emasmi? U bizni sotdi, chunki yeb yuborish bilan bizning kumushimizni yutib yubordi. Barcha boylik va shon-sharafni, Xudo otamizdan olib olgan edi, bizga va bizning bolalarimizga tegishli bo'ladi, hozir shuning uchun Xudo senga nima aytgan bo'lsa, shuni qil. Turib, Yoqub o'zining xotinlari va bolalarini tuyalar ustiga oldi va u o'ziga tegishli barcha mulklarni va Mesopotamiyada orttirgan barcha yuklarini va o'zining hamma narsasini olib ketdi, otasi Ishoqning oldiga Kan'on yeriga borish uchun. Laban o'z qo'ylarini qirqish uchun ketdi, Rachel esa otasining butlarini o'g'irladi. Yoqub Suriyalik Labanga yashirdi, unga qochayotganini xabar bermaslik uchun. Va u o'zi va uning barcha mol-mulki bilan qochdi, daryodan o'tib, Jal'od tog'iga yo'l oldi. Uchinchi kuni suriyalik Labanga Yoqub qochib ketgani haqida xabar berildi. Va u o'z birodarlarini o'zi bilan birga olib, uning orqasidan yetti kunlik yo'l ta'qib qildi va uni Galaad tog'ida quvib yetdi. Va Xudo tunda uyquda suriyalik Labanning oldiga keldi va unga dedi: O'zingni asra, Yoqub bilan hech qachon yomon gapirma. Laban Yaqubni qo'lga oldi, Yaqub esa

o'z chodirini tog'da qurdi, Laban esa o'z birodarlarini Gil'od tog'ida joylashtirdi. Laban Yoqubga dedi: Sen nima qilding? Nega yashirincha qochding va meni o'g'irlab ketding va mening qizlarimni qilich bilan asirlar kabi olib ketding? Va agar sen menga xabar qilgan bo'lsang, men seni quvonch bilan, musiqachilar bilan, nog'oralar bilan va lira bilan jo'natgan bo'lardim. Va men bolalarimni va qizlarimni o'pishga layoqli deb hisoblanmadim, lekin hozir sen ahmoqona ish qilding. Va hozir mening qo'lim senga yomonlik qilishga kuchli, lekin senning otangning Xudosi kecha menga dedi: O'zingni asra, Yoqub bilan hech qachon yomon gapirma. Endi demak, sen ketding, chunki sen o'z otangning uyiga qaytishni qattiq xohladingsan, lekin nega mening xudolarimni o'g'irladingsan? Yoqub Labanga javob berib aytdi: Qo'rqdim, chunki o'yladimki, sen qizlaringni mendan olib qo'yishing va barcha narsalarimni olishing mumkin. Va Yoqub dedi: Kimning yonida sen xudolaringni topsang, u bizning birodarlarimiz oldida yashamas. Yonimda seniki narsalardan nima borligini bil va ol. Va u uning yonida hech narsani bilmadi. Yoqub esa bilmas edi, chunki uning xotini Rohila ularni o'g'irlagan edi. Laban Leaning uyiga kirib qidirdi va topmadi, Leaning uyidan chiqdi, Yoqubning uyini qidirdi, ikki xizmatkor ayollarning uyida ham qidirdi va topmadi, keyin Rohilaning uyiga ham kirdi. Rohila esa butlarni olib, ularni tuya egarlariga solib qo'ydi va ularning ustiga o'tirdi. Va u otasiga dedi: Yomon ko'rmang, xo'jayinim, men sizning oldingizda turolmayman, chunki ayollarning odati menga kelgan. Laban butun uyni qidirdi va butlarni topmadi. Yoqub g'azablandi va u Lobon bilan janjallashdi, va javob berib

Yoqub Lobonga dedi: Mening gunohim nima? Va nima mening gunohim, ki sen mening orqamdan quvib yurding va mening uyimdagi barcha narsalarni tekshirding? Uyingizning barcha idishlaridan nima topdingiz? Buni sening akalaringning va mening akalarimning oldiga qo'y, va ular ikkimizning o'rtamizda hukm qilsinlar. Bular yigirma yil men sening bilan edim; sening qo'ylaringiz va sening echkilaringiz bola yo'qotmadi; sening qo'ylaringizning qo'chqorlarini yemadim. Yirtqich hayvonlar tomonidan yirtilgan narsani senga keltirmadim, men kunduzgi o'g'irliklarni ham, tungi o'g'irliklarni ham o'zimdan to'lardim. Men kunduzi issiqlikdan kuyib ketardim va tunda sovuqdan, va uyqum ko'zlarimdan qochardi. Mana yigirma yil men sening uyingda bo'ldim, senga ikki qizlaring uchun o'n to'rt yil xizmat qildim va sening qo'ylaringda olti yil ishladim, va sen mening haqqimni o'n marta aldading. Agar otam Ibrohimning Xudosi va Ishoqning qo'rquvi menga yordam bermagan bo'lsa, hozir sen meni bo'sh qo'l bilan haydab yuborgan bo'larding. Mening xo'rlanishimni va qo'llarimning mehnatini Xudo ko'rdi va kecha seni tanbeh berdi. Laban javob berib Yoqubga dedi: Qizlar mening qizlarim, o'g'illar mening o'g'illarim, chorva mening chorvam va sen ko'rayotgan hamma narsa meniki. Lekin mening qizlarim yoki ular tug'gan bolalari uchun bugun nima qila olaman? Endi shuning uchun keling, men va sen o'rtamizda ahd tuzaylik, va u men bilan sen o'rtamizda guvohlik bo'lsin. U esa unga dedi: Mana, hech kim biz bilan emas, ko'r, Xudo men va sen o'rtamizda guvohdir. Yoqub tosh olib, uni ustun qilib o'rnatdi. Yoqub o'z birodarlariga dedi: Toshlarni to'plang. Ular toshlarni

to'plashdilar va tepalik yasashdi, va u yerda tepalik ustida ovqatlanishdi. Lobon unga dedi: Bu tepalik bugun mening va sening oramda guvohlik beradi. Va Laban uni guvohlik tepaлigi deb chaqirdi, Yoqub esa uni guvoh tepalik deb chaqirdi. Laban Yoqubga dedi: Mana, bu tepalik va men o'rtamizda o'rnatgan bu ustun guvohlik beradi. Bu tepalik guvohlik beradi va bu ustun guvohlik beradi. Shuning uchun uning nomi Tepalik guvohlik beradi deb atalgan. Va Xudo men bilan sen o'rtasida ko'rsin, deb aytgan ko'rish shuki, biz bir-birimizdan ajralamiz. Agar sen mening qizlarimni xor qilsang, agar sen mening qizlarimga qo'shimcha xotinlar olsang, ko'r, hech kim biz bilan birga ko'rayotgan emas, Xudo men va sen o'rtasida guvohdir. Agar men senga o'tmasam va sen ham menga bu tepalik va bu ustunni yomonlik niyatida kesib o'tmasang. Ibrohimning Xudosi va Noxorning Xudosi bizning oramizda hukm qilsin, va Yoqub o'z otasi Ishoqning qo'rquviga qasamyod qildi. Va u togda qurbon qildi va uning birodarlarini chaqirdi, va ular yedilar va ichdilar, va togda uxladilar.

32

Lobon ertalab turib, o'g'illari va qizlarini o'pdi va ularga duo qildi, so'ngra Lobon ortiga qaytib, o'z joyiga ketdi. Va Yoqub o'z yo'lidan ketdi va ko'zini ko'tarib Xudoning lager qurgan lagerini ko'rdi, va Xudoning farishtalari unga uchrasdilar. Yoqub ularni ko'rganida: Bu Xudoning lashkargohi, dedi va o'sha joyning nomini Maxanayim deb atadi. Yoqub o'zidan oldin akasi Esavga

elchilarni Seir yeriga, Edom diyoriga yubordi. Va u ularga buyurdi va dedi: Shunday deysizlar xo'jayinim Esavga: shunday deydi sizning qulingiz Yoqub: men Laban bilan musofir bo'lib yashab keldim va hozirgacha qolib ketdim. Va menga qoramollar bo'ldi, va eshaklar, va qo'ylar, va xizmatkorlar, va cho'rilar; va men xo'jayinim Esavga e'lon qilish uchun yubordim, shunday qilib sening quling sening oldingda marhamat topsin. Xabarchilar Yoqubning oldiga qaytib kelib, shunday dedilar: Biz sizning akangiz Esavning oldiga bordik, va mana, u o'zi sizni kutib olish uchun kelyapti, uning bilan birga to'rt yuz kishi bor. Yoqub juda qo'rqdi va tashvishga tushdi, shuning uchun u o'zi bilan birga bo'lgan xalqni, ho'kizlarni, tuyalarni va qo'ylarni ikki lagerga bo'ldi. Va Yoqub aytdi: Agar Esav bir lagerga kelib, uni ursa, ikkinchi lager qutqarilish uchun bo'ladi. Yoqub aytdi: Otam Ibrohimning Xudosi va otam Ishoqning Xudosi, ey Rabbim, sen menga aytgan edingki, qaytib ket o'z tug'ilgan yurtingga va men seni yaxshi qilaman. Menga yetarli bo'lsin barcha adolatdan va barcha haqiqatdan, qaysi sen qilding o'z qulinga. Chunki men shu tayoq bilan shu Iordan daryosini keshdim, lekin hozir men ikki lagerga aylandim. Meni akam Esavning qo'lidan qutqar, chunki men undan qo'rqaman, u kelib meni va bolalar bilan birga onani urib ketishi mumkin. Sen esa aytding: Men seni yaxshi qilaman va naslингni dengiz qumidek qilaman, uni ko'pligi tufayli hisoblab bo'lmaydi. Va u o'sha kechani o'sha yerda uxladi, va u o'zi olib kelgan narsalardan sovg'alar oldi, va o'z akasi Esavga yubordi: ikki yuz echki, yigirma erkak echki, ikki yuz qo'y, yigirma qo'chqor, emizikli tuyalar va ularning bolalari o'ttiz ta, qirq ho'kiz, o'n

buqa, yigirma eshak va o'n toya. Va u ularni o'z bolalariga berdi, har bir podani alohida. U o'z bolalariga dedi: Mening oldimda yuring va poda bilan poda orasida masofa qo'ying. Va u birinchisiga buyruq berdi, deb aytib: Agar senga Esav mening akam uchrab qolsa va sendan so'rasa, deb aytib: Kimnikisan? Va qayerga ketyapsan? Va kimning bu sendan oldin ketayotgan narsalari? Sen deyasan: Sening o'g'ling Yoqub sovg'alar yubordi mening xo'jayinim Esavga; va mana, u bizning orqamizda. Va u birinchiga va ikkinchiga va uchinchiga va bu podalar orqasida oldinda ketayotgan barchaga buyurdi va dedi: bu so'zga ko'ra Esavga gapiring, u sizni topganida. Va deysizlar: mana, sizning qulingiz Yoqub bizning orqamizda keladi, chunki u dedi, men uning yuzini uning oldida ketayotgan sovg'alar bilan tinchlantiramam, va bundan keyin men uning yuzini ko'raman, balki u mening yuzimni qabul qiladi. Va sovg'alar uning oldida ketdi, lekin u o'zi o'sha kechani lagerda uxladi. U o'sha kechada turib, ikki xotinini va ikki cho'risini va o'n bir bolasini olib, Yabboq daryosining kechish joyini kesib o'tdi. Va u ularni olib, sel daryosidan o'tdi va o'zining barcha narsalarini o'tkazdi. Yoqub yolg'iz qoldi va u bilan bir odam tongga qadar kurashdi. U ko'rdiki, unga qarshi qodir emas, va uning sonining kengligiga tegdi, va Yoqubning sonining kengligi u bilan kurashayotganida uyushib qoldi. Va u unga dedi: Meni yuborgin, chunki tong otdi. U dedi: Men seni yubormayman, agar sen meni duo qilmasang. U unga dedi: Isming nima? U esa dedi: Yoqub. Va u unga dedi: Sening isming endi Yoqub deb chaqirilmaydi, balki sening isming Isroil bo'ladi, chunki sen Xudo bilan kuchayding va odamlar bilan qodir bo'lasan. Yoqub so'radi va dedi: Menga

ismingni aytib ber. Va u dedi: Nega sen mening ismimni so'rayapsan? Va u uni o'sha yerda duo qildi. Va Yoqub o'sha joyning nomini Xudoning ko'rinishi deb chaqirdi, chunki men Xudoni yuzma-yuz ko'rdim va mening jonim saqlanib qoldi. Unga quyosh ko'tarildi, qachonki u Xudoning ko'rinishidan o'tib ketganida, va u soni bilan oqsoqlar edi. Shu sababli Isroil o'g'illari xiralashgan payvandni, ya'ni son chuqurligida joylashgan payvandni shu kungacha yemaydilar, chunki u Yoqubning son chuqurligidagi xiralashgan payvandiga teggan edi.

33

Yoqub ko'zlarini ko'tarib qaradi va ko'rdi, va mana, uning akasi Esav kelayapti va u bilan to'rt yuz kishi, va Yoqub bolalarni Lea ustiga va Rohila ustiga va ikki cho'rini ajratdi. Va u ikki xizmatkor ayollarni va ularning o'g'illarini birinchi joyga qo'ydi, va Leani va uning bolalarini orqaga, va Rohelni va Yusufni eng oxirgiga. O'zi esa ularning oldida oldinga o'tdi va yerga yetti marta sajda qildi, akasiga yaqinlashguncha. Va Esav unga uchrab ketish uchun yugurdi, va uni quchoqlab, uning bo'yniga yiqildi, va uni o'pdi, va ikkalasi yig'lashdi. Va Esav boshini ko'tarib ayollarni va bolalarni ko'rdi va dedi: Bular senga nima? U dedi: Bular bolalar, ularni Xudo sening qulinga marhamat qilgan. Va xizmatkor qizlar va ularning bolalari yaqinlashdilar va sajda qildilar. Va Leya va uning bolalari yaqinlashdi va sajda qildilar, va shundan keyin Rohila va Yusuf yaqinlashdi va sajda

qildilar. Va u dedi: Bu narsalar senga nima, barcha bu lagerlar, qaysilarni men uchratdim? Va u dedi: Sizning o'g'lingiz sizning oldingizda marhamat topsin, xo'jayin. Esav dedi: Menga ko'p narsa bor, birodarim, seniki o'zingga qolsin. Yoqub dedi: Agar men senning oldingda iltifot topgan bo'lsam, mening qo'llarim orqali sovg'alarni qabul qil; shu sababli men senning yuzingni ko'rdim, xuddi birov Xudoning yuzini ko'rgandek, va sen mendan rozi bo'lasan. Mening barakalarimni qabul qil, qaysilarni men senga keltirdim, chunki Xudo menga rahm qildi va menga hamma narsa bor. U uni majbur qildi va u oldi. Va u dedi: Yo'lga chiqib, to'g'ri yo'l bilan boraylik. U unga dedi: Mening xo'jayinim biladi, chunki bolalar nozikroq, va qo'ylar va sigirlar mening zimmamdagi emizmoqda; agar shuning uchun men ularni bir kun quvib yursam, barcha chorva o'ladi. Mening xo'jayinim o'zining xizmatkori oldidan borsin; men esa yo'lda mening oldimdagi sayohatning dam olishiga ko'ra va bolalarning oyog'iga ko'ra sekin-asta kuchayaman, men mening xo'jayinimning oldiga Seirga kelguncha. Esav dedi: Men senga o'zim bilan bo'lgan xalqimdan bir qismini qoldiraman. U esa dedi: Nega shunday qilasan? Yetarli, chunki men sizning oldingizda marhamat topdim, xo'jayin. Lekin Esav o'sha kuni o'z yo'liga Seirga qaytdi. Va Yoqub chodirlar tomon jo'nab ketdi va u yerda o'zi uchun uylar qurdi, va o'zining mollari uchun chodirlar yasadi, shuning uchun u o'sha joyning nomini Chodirlar deb atadi. Va Yoqub Salem shahriga, Shekim shahariga keldi, u Kanaan yerida joylashgan, qachonki u Suriya Mesopotamiyasidan qaytganida, va u shahar ro'parasida qarorgoh qurdi. Va u dala qismini, u yerda o'z chodirini

o'rnatgan joyni, Shechemning otasi Emmordan yuz amnonga sotib oldi. Va u o'sha yerda qurbongoh o'rnatdi va Isroilning Xudosini chaqirdi.

34

Leaning qizi Dina, uni u Yoqubga tug'gan edi, mahalliy aholining qizlari bilan tanishish uchun chiqdi. Va uni Shexem, Hiviylik Emmorning o'g'li, o'sha yerning hukmdori ko'rdi va uni olib, u bilan yotdi va uni kamsitdi. U Yoqubning qizi Dinaning qalbiga mehr qo'ydi, qizni sevib qoldi va uning xohishiga ko'ra unga gapirdi. Shekem otasi Xamorga dedi: Bu qizni menga xotinlikka olib ber. Yoqub eshitdiki, Emmorning o'g'li uning qizi Deynani iflos qilgan edi, lekin uning o'g'illari uning chorvasi bilan tekislikda edilar, va Yoqub ular kelguncha jim turdi. Shexemning otasi Emmor Yoqub bilan gaplashish uchun uning oldiga chiqdi. Yoqubning o'g'illari daladan qaytib kelishdi, va ular eshitgach, erkaklar qattiq qayg'urdilar va ularga juda og'ir tushdi, chunki u Isroilda sharmandali ish qildi, Yoqubning qizi bilan yotib, va bunday bo'lmasligi kerak. Va Hamor ularga gapirdi va dedi: Shexem, mening o'g'lim, qizingizni jon-dilidan tanladi, shuning uchun uni unga xotin qilib bering va biz bilan nikohlanasizlar; qizlaringizni bizga bering va bizning qizlarimizni o'g'illaringizga oling. Va bizda yashang, mana yer sizning oldingizda keng, yashang, uning ustida savdo qiling va unda mol-mulk oling. Shexem uning otasi va aka-ukalariga dedi: Sizlarning oldingizda iltifot topsam va nima desangiz, beramiz. Sovg'ani juda

ko'paytiring, va siz menga nima desangiz, shuni beraman, va bu qizni menga xotin qilib bering. Yoqubning o'g'illari Shexem va uning otasi Emmorga hiyla bilan javob berishdi va ularga gapirdilar, chunki ular ularning singlisi Dinahni bulg'ashgan edi. Va Simeon va Levi, Dinaning akalari, ularga dedilar: Biz bu ishni qila olmaymiz - singlimizni sunnat qilinmagan odamga berishni, chunki bu bizga sharmandalikdir. Faqat shunda biz sizga o'xshash bo'lamiz va sizning orangizdda yashaymiz, agar siz ham biz kabi bo'lsangiz, ya'ni sizning barcha erkaklaringiz sunnat qilinsa. Va biz qizlarimizni sizga beramiz va sizning qizlaringizdan o'zimizga xotinlar olamiz va sizning yoningizda yashaymiz va bir xalq kabi bo'lamiz. Agar bizning gapimizga quloq solmasangiz va sunnat bo'lmasangiz, qizimizni olib ketamiz. Va bu so'zlar Emmorni va Emmorning o'g'li Suxemni mamnun qildi. Va yosh yigit bu so'zni bajarishni kechiktirmadi, chunki u Yoqubning qiziga qattiq ishtiyoq bilan yopishgan edi, u esa otasining uyidagi barcha odamlar ichida eng sharafli edi. Hamor va uning o'g'li Shechem ularning shaharining darvozasiga keldi va ularning shaharining odamlariga gapirdi, deb aytib: Bu odamlar tinch, ular biz bilan yerda yashasa va u yerda savdo qilsa; yer esa mana ularning oldida keng; ularning qizlarini biz uchun xotinlar qilib olamiz va bizning qizlarimizni ularga beramiz. Faqat shu sharti bilan bu odamlar bizga o'xshash bo'ladi va biz bilan birga yashaydi, shunda biz bir xalq bo'lamiz: bizning har bir erkagimiz sunnat qilininadigan bo'lsa, xuddi ular sunnat qilingandek. Va ularning chorvasi va to'rt oyoqli hayvonlari va ularning mol-mulki bizniki bo'ladi, shunday emasmi? Faqat shu narsada biz ularga o'xshash bo'lsak,

ular biz bilan yashaydilar. Emmor va uning o'g'li Shexemga shahar darvozasida savdo qiluvchilarning hammasi quloq soldi va har bir erkak o'zining sunnat terisini sunnat qildi. Uchinchi kuni, ular azob chekayotgan paytda, Yoqubning ikki o'g'li Shimeon va Levi, Dinaning akalari, har biri o'z qilichini olib, shaharga xavfsiz kirdi va barcha erkaklarni o'ldirdi. Эмморни ва унинг ўғли Шехемни қилич билан ўлдирдилар ва Динани Шехемнинг уйидан олиб чиқдилар. Lekin Yoqubning o'g'illari yaralangan odamlar ustiga kirib, shaharni talon-taroj qilishdi, chunki u yerda ularning singlisi Dinah bulg'angan edi. Ular qo'ylarini, ho'kizlarini va eshaklarini, shaharda qancha bo'lsa va tekislikda qancha bo'lsa, oldilar. Va ularning barcha tanalarini, barcha yuklarini va ayollarini asir oldilar hamda shaharda va uylarda qancha narsa bo'lsa, hammasini talon-taroj qildilar. Yoqub Shimeon va Leviga dedi: Siz meni nafratli qildingizlar, shunday qilib men yerdagi barcha yashovchilarga, Kan'oniylarga va Perizziylarga yomon bo'ldim. Men soni jihatidan ozchilikman va ular mening ustimga yig'ilishib meni urishadi, va men va mening uyim yo'q qilinadi. Ular esa dedilar: Lekin ular bizning singlimizga xuddi fohishaga o'xshab muomala qilishadimi?

35

Xudo Yoqubga dedi: Tur va Baytal joyiga ko'taril, u yerda yasha va u yerda qurbongoh qur Xudoga, kim senga ko'ringan edi sen akang Esavning yuzidan qochayotgan vaqtda. Yoqub o'z uyiga

va u bilan birga bo'lgan hammaga dedi: Sizning orangizdagi begona xudolarni olib tashlang, o'zingizni tozalang va kiyimlaringizni almashtiring. Va turib, Baytalga boraylik va u yerda mening qiyinchilik kunimda meni eshitgan, men borgan yo'lda men bilan birga bo'lgan va meni qutqargan Xudoga qurbongoh quraylik. Va ular Yoqubga o'z qo'llaridagi begona xudolarni va quloqlaridagi sirg'alarni berishdi, va Yoqub ularni Shekemdagi pista daraxti ostiga yashirdi va ularni bugungi kungacha yo'q qildi. Va Isroil Shexim shahridan jo'nab ketdi, va Xudoning qo'rquvi ularning atrofidagi shaharlarga tushdi, va ular Isroil o'g'illarining orqasidan ta'qib qilmadilar. Yoqub Luz shahriga keldi, u Kan'on yerida joylashgan, ya'ni Baytil, o'zi va uning bilan birga bo'lgan barcha xalq. Va u o'sha yerda qurbon qilish joyi qurdi va o'sha joyning nomini Baytel deb atadi, chunki u yerda Xudo unga paydo bo'lgan edi, u akasi Esavning yuzidan qochayotgan paytda. Debora, Rebekkaning enagasi vafot etdi va Baytel ostidagi eman daraxti yonida dafn qilindi. Yoqub uning nomini motam emani deb atadi. Xudo Yoqubga Luzda ko'rindi, u Suriya Mesopotamiyasidan kelganida, va Xudo unga duo qildi. Xudo unga dedi: Sening isming endi Yoqub deb chaqirilmaydi, balki sening isming Isroil bo'ladi, va U uning ismini Isroil deb chaqirdi. Xudo unga dedi: Men sening Xudoyingman, oshgin va ko'paygin, millatlar va millatlarning jamoalari sendan bo'ladi, va shohlar sening belidan chiqadi. Va men Ibrohim va Ishoqqa bergan yerni senga berdim, u senga tegishli bo'ladi va sendan keyin sening naslinga shu yerni beraman. Xudo u bilan gaplashgan joydan yuqoriga ko'tarildi. Va Yoqub o'sha joyda, Xudo u bilan gaplashgan joyda, tosh ustun

o'rnatdi va uning ustiga ichimlik qurbonligini quydi hamda uning ustiga yog quydi. Va Yoqub u yerda Xudo u bilan gaplashgan joyning nomini Baytil deb atadi. Yoqub Bayteldan ketganidan keyin o'z chodirini Gader minorasidan narida qurdi, va shunday bo'ldiki, u Efrataga kelish uchun Xabrataga yaqinlashganida, Rohila tug'di va tug'ishda og'ir azob chekdi. Va shunday bo'ldiki, u qiyin tug'ayotganida, doya unga dedi: Jasorat qil, chunki bu ham senga o'g'il. Va shunday bo'ldiki, u o'z ruhini bo'shatayotganida, chunki u o'layotgan edi, u uning nomini mening og'rig'im o'g'li deb chaqirdi, lekin otasi uning nomini Benyamin deb chaqirdi. Rohila vafot etdi va Efrata hippodromi yo'lida dafn qilindi, bu Baytlahm hisoblanadi. Va Yoqub uning qabri ustiga ustun qo'ydi, bu Rohilaning qabri ustidagi ustun shu kungacha. Shunday bo'ldiki, Isroil o'sha yurtda yashaganida, Ruben otasi Yoqubning kanizagi Ballas bilan yotdi va Isroil buni eshitdi, bu esa uning oldida yomon ko'rindi. Yoqubning o'g'illari o'n ikki kishi edi. Leaning o'g'illari: Yaqubning to'ng'ich o'g'li Rubin, Shimon, Levi, Yahudo, Issakar, Zavulon. Rohilning o'g'illari esa Yusuf va Binyomin. Rohelning cho'risi Bilhaning o'g'illari Dan va Naftali. Leyaning xizmatkor ayoli Zelfaning o'g'illari Gad va Asher edi, bular Yoqubning Suriya Mesopotamiyasida tug'ilgan o'g'illari. Yoqub o'z otasi Ishoqning oldiga Mamrega, ya'ni tekislik shahariga keldi; bu Kan'on yerida joylashgan Xevron bo'lib, u yerda Ibrohim va Ishoq vaqtincha yashagan edilar. Ishoqning yashagan kunlari yuz sakson yil bo'ldi. Va Ishoq zaiflab vafot etdi va o'z irqiga qo'shildi - keksa va kunlarga to'la holda, va uni o'g'illari Esav va Yoqub dafn qildilar.

36

Bular esa Esavning avlodlari, u o'zi Edomdir. Esau o'zi uchun Kan'oniylar qizlaridan xotinlar oldi: Xettiy Ailomning qizi Adani va Evaeyli Sebegonning o'g'li Ananing qizi Olibemani. Va Basematni — Ismoilning qizi, Nabayotning singlisini. Ada unga Elifazni tug'di va Basemat Raguelni tug'di. Va Olibema Ieusni, Ieglomni va Koreni tug'di, bular Esauning o'g'illari bo'lib, ular unga Kanaan yerida tug'ilganlar. Esav o'z xotinlarini, o'g'illarini, qizlarini, uyidagi barcha odamlarni, barcha mulklarini, barcha chorvalarini va Kan'on yerida orttirgan barcha narsalarini olib, akasi Yoqubdan uzoqlashib Kan'on yeridan ketdi. Ularning mol-mulklari ko'p bo'lgani uchun birga yashash mumkin emas edi, va ularning vaqtinchalik yashagan yeri ularni ko'tara olmadi, chunki ularning mol-mulklari juda ko'p edi. Esav Seir tog'ida joylashdi, Esavning o'zi Edom hisoblanadi. Bular Esav otaning, ya'ni Edomning Seir tog'idagi avlodlaridir. Va bular Esavning o'g'illarining nomlari: Elifaz - Esavning xotini Adaning o'g'li, va Raguel - Esavning xotini Basematning o'g'li. Elifazning o'g'illari Tayman, Omar, Sofar, Gotom va Kanaz bo'ldi. Thamna esa Esavning o'g'li Elifazning to'qali edi va Elifazga Amalekni tug'di, bular Esavning xotini Adaning o'g'illari. Bular esa Raguelning o'g'illari: Naxot, Zare, Some va Moze. Bular Esavning xotini Basematning o'g'illari edi. Bular esa Olibemas, Ana qizi, Sebegonning nabirasi, Esavning xotinining o'g'illari. U Esavga Ieous, Ieglom va Koreni tug'gan. Bular Esavning o'g'illari rahbarlar: Esavning to'ng'ich o'g'li Elifazning o'g'illari: rahbar

Tayman, rahbar Omar, rahbar Sefo, rahbar Kenaz, rahbar Korah, rahbar Gatam, rahbar Amaleq; bular Elifazning rahbarlari Edom yerida; bular Adaning o'g'illari. Va bular Esavning o'g'li Ragouelning o'g'illari: rahbar Naxot, rahbar Zare, rahbar Some, rahbar Moze. Bular Edom yerida Ragouelning rahbarlari, bular Esavning xotini Basematning o'g'illari. Bular Esavning xotini Olibemas o'g'illari: rahbar Ieous, rahbar Ieglom, rahbar Kore. Bular Esavning xotini, Ananing qizi Olibemas rahbarlari edi. Bular Esavning o'g'illari va bular ularning rahbarlari, bular Edomning o'g'illari. Bular esa Seir Xoriyning o'g'illari, o'sha yerda yashovchining: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana, va Dishon, va Ezer, va Dishan; bular Xoriy rahbarlari, Seirning o'g'illaridan, Edom yerida. Lotanning o'g'illari Xorri va Hayman bo'ldi, Lotanning singlisi esa Tamna edi. Bular esa Shobalning o'g'illari: Golam, Manahath, Gaibel, Zophar va Omar. Va bular Zibeonning o'g'illari: Aye va Ana; bu Ana, u Yameinni cho'lda topdi, qachonki u otasi Zibeonning yuk hayvonlarini boqayotgan edi. Va bular Ananing o'g'illari: Dishon va Oholibama, Ananing qizi. Bular esa Deshonning o'g'illari: Amadah, Asban, Itran va Xarran. Bular esa Asarning o'g'illari: Balaam, Zoukam va Ioukam. Bular esa Risonning o'g'illari: As va Aran. Bular esa Xorri rahbarlari: rahbar Lotan, rahbar Shobal, rahbar Zibeon, rahbar Ana, rahbar Dishon, rahbar Ezer, rahbar Dishan; bular Xorri rahbarlari ularning rahbarliklarida Edom yerida. Va bular Edomda hukmronlik qilgan podshohlar, Isroilda podshoh hukmronlik qilishidan oldin. Edomda Beorning o'g'li Balak hukmronlik qildi va uning shahrining nomi Dennaba edi. Balak vafot etdi va uning o'rniga Bosorradan bo'lgan Zaraning o'g'li Yobab

hukmronlik qildi. Jobab vafot etdi va uning o'rniga Thaiman yeridan Asom hukmronlik qildi. Asom vafot etdi va uning o'rniga Barad o'g'li Adad hukmronlik qildi, u Moab tekisligida Midyanni mag'lub etgan edi, va uning shahrining nomi Gethaim edi. Adad vafot etdi va uning o'rnida Masrekahlik Samlah hukmronlik qildi. Samada vafot etdi va uning o'rniga daryobo'yi Roobothdan kelgan Saul hukmronlik qildi. Saul vafot etdi va uning o'rniga Achobor o'g'li Ballenon hukmronlik qildi. Achobor o'g'li Ballenon vafot etdi va uning o'rniga Barad o'g'li Arad hukmronlik qildi. Uning shahrining nomi Fogor edi, xotinining nomi esa Metebeel bo'lib, u Maizoob o'g'li Matraith qizi edi. Bular Esavning rahbarlarining ismlari, ularning qabilalarida, ularning joyiga ko'ra, ularning hududlarida va ularning xalqlarida: rahbar Tamna, rahbar Gola, rahbar Yeter, rahbar Oholibama, rahbar Ela, rahbar Pinon, rahbar Kenaz, rahbar Tayman, rahbar Mazar, rahbar Magdiel, rahbar Zafoin; bular Edomning rahbarlari, ularning mulki yerida qurilgan joylarda; bu Esav Edomning otasi.

37

Yoqub o'z otasi vaqtincha yashagan yurtda, ya'ni Kan'on yurtida yashadi, va bular Yoqubning avlodlaridir. Yusuf o'n yetti yoshda edi va otasining qo'ylarini akalariga ko'maklashib boqardi. U yosh bo'lib, otasining xotinlari Ballasning va Zelfasning o'g'illari bilan birga ishlardi. Yusuf esa ularning otasi Isroilga akalar haqida yomon gap olib keldi. Yoqub Yusufni barcha o'g'illaridan

ko'ra ko'proq sevardi, chunki u uning keksalik o'g'li edi, va u unga rang-barang ko'ylak qildi. Uning aka-ukalari otasi uni barcha o'g'illari orasidan eng ko'p sevishini ko'rib, undan nafratlandilar va unga tinch-osoyishtalik bilan gapira olmadilar. Yusuf tush ko'rdi va uni o'z akalariga xabar berdi. Va u ularga dedi: Mening ko'rgan tushimni eshiting. Men sizlarning dalaning o'rtasida dastalar bog'layotganingizni o'yladim, va mening dastam o'rnidan turdi va tik bo'lib qo'yildi, aylanib esa sizlarning dastalaringiz mening dastamga sajda qildilar. Uning akalari unga dedilar: Sen haqiqatan bizning ustimizdan hukmdorlik qilasanmi yoki bizning ustimizdan hukmronlik qilasanmi? Va ular uning tushlari va so'zlari tufayli uni yanada ko'proq yomon ko'rishdi. U yana bir tush ko'rdi va uni otasiga hamda akalariga aytib berdi va dedi: Mana, men yana bir tush ko'rdim, xuddi quyosh, oy va o'n bir yulduz menga sajda qilishdi. Va uning otasi uni tanbeh qildi va unga dedi: Bu qanday tush, sen ko'rgan? Xo'sh, haqiqatan kelib, biz kelamizmi — men va senning onang va senning akalaring — senga yerga sajda qilishga? Uning aka-ukalari unga hasad qildilar, lekin uning otasi bu so'zni eslab qoldi. Uning birodarlari ularning otasining qo'ylarini boqish uchun Shexemga ketdilar. Isroil Yusufga dedi: Aka-ukalaringiz Shexemda boqmoqdalar emasmi? Men seni ularga yuboraman; u esa unga dedi: Mana men. Isroil unga dedi: Borib ko'r, akalaring va qo'ylar sog'lom-salomatmi, keyin menga xabar ber. Shunday qilib, uni Xevron vodiysidan yubordi va u Shexemga keldi. Va bir odam uni dalada adashayotganini topdi, va odam undan so'rab dedi: Nima izlayapsan? Men aka-ukalarimni qidirmoqdaman, menga ayting ular qayerda

boqmoqda. Odam unga dedi: Ular bu yerdan ketishdi, chunki men ularning Dothaim tomon boraylik deyishganini eshitdim. Yusuf o'z akalarining orqasidan bordi va ularni Dothaimda topdi. Ular uni uzoqdan oldindan ko'rdilar, u ularga yaqinlashishidan oldin, va ular uni o'ldirish uchun fitna qildilar. Va har biri o'z akasiga dedi: Mana, u tush ko'ruvchi kelyapti. Endi shuning uchun keling, uni o'ldiraylik va uni chuqurlardan biriga tashlaymiz, va aytamiz: Yovuz yirtqich hayvon uni yutib yubordi, va ko'ramiz, uning tushlari nima bo'ladi. Rubin eshitib, uni ularning qo'llaridan qutqardi va dedi: Biz uni jonga urmaymiz. Rubin ularga dedi: Qon to'kmang, uni sahroda joylashgan shu teshiklardan biriga tashlang, lekin unga qo'l tekkizmang, shunda uni ularning qo'llaridan qutqarib, otasiga qaytarsin. Shunday bo'ldiki, Yusuf o'z aka-ukalari tomon kelganida, ular Yusufning ustidagi rangli-rangli ko'ylagini yechishdi. Va uni olib, chuqurga tashladilar, chuqur esa bo'm-bo'sh edi, unda suv yo'q edi. Ular non yeyish uchun o'tirdilar va ko'zlari bilan yuqoriga qarab ko'rdilar, va mana, sayohatchi Ismoiliylar Gil'oddan kelib kelayotgan edi va ularning tuyalari tutatqi va smola va murr bilan to'la edi. Va ular uni Misrga olib tushish uchun ketishardi. Yahudo o'z aka-ukalariga dedi: Agar biz ukamizni o'ldirib, uning qonini yashirsak, buning nima foyda? Keling, uni bu Ismoilliklariga sotaylik; lekin qo'llarimiz uning ustiga bo'lmasin, chunki u bizning akamiz va bizning go'shtimizdir. Uning aka-ukalari eshitdilar. Va Madyanlik savdogar odamlar o'tib borayotgan edilar, va ular Yusufni chuqurdan sudrab chiqardilar va ko'tardilar, va Yusufni Ismoiliylarga yigirma oltinga sotdilar. Va ular Yusufni Misrga

olib kelishdi. Ruben chuqur tomon qaytib keldi, lekin Yusufni chuqurda ko'rmadi va kiyimlarini yirtdi. Va u o'z aka-ukalari tomon qaytib keldi va dedi: Bola yo'q; lekin men endi qayerga boraman? Yusufning kurtasini olib, echki bolasini so'yishdi va kurtani qonga bulashdi. Va ular rangdor ko'ylakni yuborishdi va uni otalariga olib kirishdi va dedilar: Buni topdik, tanib ko'ring, bu sizning o'g'lingizning ko'ylagi yoki yo'qmi? Va u uni tanidi va dedi: Bu mening o'g'limning ko'ylagi, yovuz hayvon uni yutib yubordi, hayvon Yusufni tortib ketdi. Yoqub o'z kiyimlarini yirtdi va beliga zich mato o'radi va o'g'li uchun ko'p kunlar motam tutdi. Uning barcha o'g'illari va qizlari yig'ilishdi va uni taskin berish uchun kelishdi, lekin u taskin topishni xohlamadi va dedi: Men o'g'limning oldiga motam tutib olamga tushaman, va uning otasi u uchun yig'ladi. Madiyanaliklar Yusufni Misrga Fir'avnning hujrasi, bosh oshpaz Potifarga sotdilar.

38

O'sha vaqtda shunday bo'ldiki, Yahudo o'z aka-ukalari oldidan jo'nab ketdi va Adullamlik bir kishining oldiga yetib keldi, uning ismi Xirah edi. Va Yahudo u yerda bir Kan'oniy odamning qizini ko'rdi, uning ismi Shua edi, va uni oldi va uning oldiga kirdi. Va u homilador bo'lib, o'g'il tug'di va uning nomini Er deb atadi. Va u homilador bo'lib, yana o'g'il tug'di va uning nomini Onan deb atadi. Va u qo'shib, o'g'il tug'di va uning nomini Shiloh deb chaqirdi, bu esa Chasbida edi, qachonki u ularni tug'di. Va Yahudo o'zining to'ng'ich o'g'li Er uchun xotin oldi, uning ismi

Tamar edi. Er, Yahudoning to'ng'ich o'g'li, Xudoning oldida yomon edi va Xudo uni o'ldirdi. Yahudo Onanga dedi: Akangning xotiniga kir va uni nikohlan, akang uchun nasl qoldirgin. Onan esa bilardi, chunki nasl unga tegishli bo'lmasligini. Shuning uchun u akasining xotini oldiga kirganida, naslni akasiga bermaslik uchun uni yerga to'kardi. Bu ish Xudoning oldida yomon ko'rindi, chunki u buni qildi, va u buni ham o'ldirdi. Yahudo Tomarga, uning keliniga aytdi: Beva bo'lib otangning uyida o'tir, mening o'g'lim Shilo katta bo'lguncha; chunki u aytdi: Balki bu ham o'lmasin, xuddi uning aka-ukalari kabi. Ketib, Tamar uning otasining uyida o'tirardi. Kunlar ko'paydi va Yahudoning xotini Shua vafot etdi. Yahudo taskin topgach, o'zi va uning cho'poni Adullamlik Hira bilan qo'ylarini qirquvchilarga Timnaga chiqdi. Va u o'zining kelini Tamarga xabar berib dedi: Mana, sening qaynotang Tamnaga qo'ylarini qirqish uchun ko'tarilib bormoqda. Va u beva kiyimlarini yechib oldi, yoz kiyimini kiydi, o'zini bezadi va Enan darvozalari yonida o'tirdi, u Tamna yo'lida joylashgan edi, chunki u ko'rdi ki Shiloh katta bo'lgan, lekin u uni unga xotin qilib bermagan edi. Va Yahudo uni ko'rib, uni fohisha deb o'yladi, chunki u yuzini yopgan edi va uni tanimadi. U yo'ldan unga tomon burildi va unga dedi: Menga senga kirishga ruxsat ber, chunki u bilmagan edi, ki bu uning kelini. U esa dedi: Agar sen menga kirsang, menga nima berasan? U lekin dedi: Men senga o'z qo'ylarimdan echki bolasini yuboraman. U esa dedi: Agar sen yuborguncha menga garov bersang. U dedi: Qanday garovni senga beray? U esa dedi: Uzugingiz, marjoningiz va qo'lingizda turgan hassangiz. Va u unga berdi va u unga kirdi;

va u undan homilador bo'ldi. Va u turub ketdi, o'zidan yozgi kiyimini yechdi va beva kiyimlarini kiydi. Yahudo o'zining Adullamlik cho'poni orqali echki bolasini yubordi, ayoldan garovni qaytarib olish uchun, lekin u ayolni topmadi. U o'sha joydan kelgan erkaklardan so'radi: Yo'l yonida Enanda bo'lgan fohisha qayerda? Va ular dedilar: Bu yerda hech qanday fohisha bo'lmagan. Va u Yahudoga qaytib keldi va dedi: Topilmadi, va o'sha joydagi odamlar bu yerda fohisha bo'lmaganini aytishadi. Yahudo aytdi: Ularni o'zida qoldirsin, lekin biz masxara qilinmasligimiz uchun. Men bu uloqni yuborganman, lekin sen uni topmading. Uch oydan keyin Yahudoga xabar berildi va aytishdi: Seniki kelining Tamar fohishalik qildi va mana, u fohishalikdan homilador bo'ldi. Yahudo aytdi: Uni olib chiqing va kuydirilsin. Bu ayol olib ketilayotganda, o'z qaynotasiga xabar yuborib dedi: Men homilador bo'lgan odam ana shu narsalarning egasi. Va u dedi: Tan oling, bu uzuk, zanjir va hassa kimniki? Yahudo tan oldi va dedi: Tamar mandan ko'ra haqli, chunki men uni o'g'lim Shilohga bermagandim. Va u endi uni bilishga qaytmadi. Shunday bo'ldiki, u tug'ayotganida uning qornida egizaklar bor edi. U tug'ayotganida shunday bo'ldiki, bittasi qo'lini oldinga chiqardi, doya esa uni olib, uning qo'liga qizil ip bog'ladi va dedi: Bu birinchi chiqadi. Lekin u qo'lni orqaga tortganida, darhol uning ukasi chiqib ketdi; va u ayol dedi: Sen tufayli to'siq nima uchun yorildi? Va u uning nomini Perez deb chaqirdi. Va keyin buning ortidan uning akasi chiqdi, uning qo'lida qizil ip bor edi, va uning ismini Zara deb atadi.

39

Yusuf Misrga olib kelingan edi, va uni Fir'avnning eunuxi, bosh oshpaz, Misrlik odam Petefres Ismoiliylarning qo'llaridan sotib oldi, ular uni u yerga olib kelgan edilar. Va Rabbiy Yusuf bilan edi, va u muvaffaqiyatga erishuvchi odam edi, va u o'zining Misrlik xo'jayinining uyida bo'ldi. Uning xo'jayini bilardi, chunki Xo'jayin u bilan edi va u nima qilsa, Xo'jayin uni uning qo'llarida muvaffaqiyatga erishtirar edi. Va Yusuf o'z xo'jayinining oldida iltifot topdi va uni mamnun qildi. Va u uni o'z uyi ustiga tayinladi va unga tegishli bo'lgan barcha narsalarni Yusuf qo'li orqali berdi. Shunday bo'ldiki, u o'z uyi ustiga va unga tegishli bo'lgan barcha narsa ustiga tayinlanganidan keyin, Xudo Misrlikning uyini Yusuf tufayli duo qildi va Xudoning duosi unga tegishli bo'lgan barcha narsada, uyda ham, dalada ham bo'ldi. Va u o'zida bo'lgan barcha narsalarni Yusufning qo'llariga topshirdi; va u o'zi bilan bog'liq hech narsani bilmasdi, faqat o'zi yeyotgan nondan tashqari. Va Yusuf shakli bilan chiroyli va ko'rinishi bilan juda go'zal edi. Va bu so'zlardan keyin shunday bo'ldiki, uning xo'jayinining ayoli ko'zlarini Yusufga tikdi va dedi: Men bilan yot. Lekin u xohlamadi va o'z xo'jayinining xotiniga dedi: Agar mening xo'jayinim men tufayli uning uyida hech narsani bilmaydi va unga tegishli bo'lgan hamma narsalarni mening qo'llarimga berdi va bu uyda mendan ortiq hech narsa yo'q va mendan hech narsa yashirilmagan, faqat sendan tashqari, chunki sen uning xotinisan, va qanday qilib men bu yomon ishni qilaman va Xudo oldida gunoh qilaman?

Qachonki u Yusufga kun sayin gapirardi, lekin u unga itoat qilmasdi, uning yonida yotishga va unga yaqinlashishga rozi bo'lmasdi. Shunday bir kun bo'ldiki, Yusuf o'z ishlarini qilish uchun uyga kirdi va uyda ichkarida hech kim yo'q edi. Va u uni kiyimlaridan tortdi va dedi: Men bilan yot, va u o'z kiyimlarini uning qo'llarida qoldirib qochdi va tashqariga chiqdi. Va shunday bo'ldiki, u ko'rdiki uning kiyimlarini uning qo'llarida qoldirib qochganini va u tashqariga chiqdi, va uyda bo'lganlarni chaqirdi va ularga dedi, deb aytdi: Qarang, u bizga ibroniy bolani olib kirdi bizni masxara qilish uchun; u mening oldimga kirdi, deb aytdi: Men bilan yot, va men baland ovoz bilan qichqirdim. Lekin u mening ovozimni ko'targanim va qichqirganimni eshitganda, kiyimlarini yonimda qoldirib qochdi va tashqariga chiqdi. Va u kiyimlarni o'zi yonida saqlab qo'ydi, toki uning xo'jayini o'z uyiga kelguncha. Va u unga shu so'zlar bo'yicha gapirdi, deb aytib: Menga o'sha ibroniy yigit kirdi, uni sen bizga keltirding, meni masxara qilish uchun; va u menga dedi: Men sen bilan yotaman. Qachonki u men ovozimni ko'targanim va qichqirganimni eshitdi, u kiyimlarini yonimda qoldirib qochdi va tashqariga chiqdi. Shunday bo'ldiki, xojayin uning xotinining so'zlarini eshitganida, u unga: Sening o'g'ling menga shunday qildi, deb aytgan so'zlarini eshitganida, u qattiq g'azablandi. Va xo'jayin Yusufni olib, uni qal'aga tashladi, o'sha joyga, qayerda podshohning mahbuslari ushlab turiladi, u yerda qal'ada. Va Xudo'yo Yusuf bilan edi va uning ustiga rahm-shafqat to'kdi, va unga bosh qamoqxona boshlig'i oldida iltifot berdi. Va bosh qamoqxona nazoratchisi qamoqxonani Yusufning qo'liga berdi, va barcha qamoqqa olinganlarni,

qanchalar qamoqxonada bo'lsa, va barcha narsalarni, qanchalar u yerda qilishsa, o'zi qilardi. Qamoqxona boshlig'i u orqali hech narsani bilmas edi, chunki hammasi Yusufning qo'li orqali edi, chunki Xudo u bilan edi, va u nima qilsa, Xudo uning qo'llarida muvaffaqiyatli qildi.

40

Bu so'zlardan keyin shunday bo'ldiki, Misr podshohining bosh soqiysi va bosh novvoyi o'zlarining xo'jayini Misr podshohiga gunoh qildilar. Va Fir'avn o'zining ikki xizmatkoriga g'azablandi: bosh soqiyga va bosh novvoyga. Va u ularni zindonga, qamoqqa joylashtirdi, o'sha joyga, qayerda Yusuf qamalgan edi. Va bosh zindoн Yusufga ularni topshirdi va u ularga xizmat qildi, ular esa bir necha kun qamoqxonada bo'ldilar. Va ikkalasi ham bir kechada tush ko'rdilar; va Misr podshohiga xizmat qilgan bosh soqiy va bosh novvoyning, qamoqxonada bo'lganlarning, tushining ko'rinishi shunday edi. Yusuf ertalab ularga kirdi va ularni ko'rdi, va ular bezovta edi. Va u Fir'avnning hujralarini so'radi, ular uning xo'jayinining oldida qamoqxonada u bilan birga edilar, deb: Nega bugun yuzlaringiz ma'yus? Ular esa unga dedilar: Biz tush ko'rdik, va uni tabirlovchi yo'q. Yusuf esa ularga dedi: Ularning tabiri Xudo orqali emasmi? Demak, menga hikoya qiling. Bosh soqiy o'z tushini Yusufga hikoya qilib berdi va dedi: Uyqumda mening oldimda tok bor edi. Tok uzumda uch poya bor edi va u gullab-yashnagan, kurtaklar chiqargan, uzum klasterlari pishgan edi. Fir'avnning kosasi mening qo'limda edi,

men uzumni olib, uni kosaga siqib chiqdim va kosani Fir'avnning qo'liga berdim. Va Yusuf unga dedi: Bu uning tafsiri: uch novdalar - uch kun demakdir. Yana uch kun o'tgach, Fir'avn senining lavozimingni eslab qoladi va seni bosh soqiy lavozimingga qaytarib tiklaydi, va sen Fir'avnga kosani uning qo'liga berassan, avvalgi lavozimingga muvofiq, qanday soqiy bo'lganingdek. Lekin meni esla o'zing uchun, qachon senga yaxshi bo'lsa, va menga rahm-shafqat qil, va meni Fir'avnga eslatib ber, va meni shu qamxonadan chiqarib qo'y. Chunki men Ibroniylar yeridan o'g'irlik bilan o'g'irlangan edim, va bu yerda men hech narsa qilmadim, lekin ular meni shu chuqurga tashlashdi. Va bosh nonvoy ko'rdiki, u to'g'ri talqin qilgan va Yusufga dedi: Men ham tush ko'rdim va o'yladimki, uchta non savati boshimda ko'tarmoqdaman. Eng ustki savatda esa Fir'avn yeydigan barcha turdagi nonvoychilik ishi bor edi va osmon qushlari ularni boshimdagi eng ustki savatdan yeb turardi. Javob berib Yusuf unga dedi: Bu uning talqini: uch savat - uch kun. Yana uch kundan keyin Fir'avn sening boshingni sendan olib tashlaydi va seni daraxtga osadi, va osmonning qushlari sening go'shtingni sendan yeydi. Uchinchi kunda shunday bo'ldiki, Fir'avnning tug'ilgan kuni edi va u barcha o'z xizmatkorlari uchun ziyofat qildi va u soqiy boshlig'ini va novvoy boshlig'ini o'z xizmatkorlari orasida esladi. Va u bosh soqiyni uning lavozimiga qaytardi va kosani Fir'avnning qo'liga berdi. Biroq bosh nonvoyni osib qo'ydi, xuddi Yusuf ularga talqin qilganidek. Va bosh soqiy Yusufni eslamadi, balki uni unutib qo'ydi.

41

Ikki yil o'tgach, Fir'avn tush ko'rdi: u daryoning yonida turgan deb o'yladi. Va mana, xuddi daryodan yetti sigir chiqib kelayotgan edi — ular shaklga go'zal va tanaga semiz, va ular Axeyda o'tlayotgan edi. Boshqa yetti sigir ulardan keyin daryodan chiqib kelardi, ko'rinishi xunuk va go'shti ozg'in, va ular daryoning qirg'og'ida boshqa sigirlar yonida o'tlashardi. Va yetti xunuk va ozg'in tanli sigirlar yetti chiroyli ko'rinishli va semiz tanli sigirlarni yeb yubordilar, shunda Fir'avn uyg'ondi. Va u ikkinchi marta tush ko'rdi, va mana, yetti boshoq bitta poyada chiqib kelardi, tanlab olingan va chiroyli. Va mana, ulardan keyin yetti ingichka va shamol zararlagan boshoqlar o'sib chiqdi. Va yetti yupqa va shamol zararlangan boshoqlar yetti tanlangan va to'liq boshoqlarni yutib yuborishdi, keyin Fir'avn uyg'ondi, va bu tush edi. Tong bo'ldi va uning ruhi bezovtalandi. U odam yuborgan holda Misrning barcha talqinchilarini va uning barcha donishmandlarini chaqirdi. Fir'avn ularga o'z tushini hikoya qildi, lekin Fir'avnga uni tushuntiruvchi hech kim yo'q edi. Va bosh soqiy Fir'avnga gapirdi va dedi: Men bugun o'z gunohimni eslayman. Fir'avn uning bolalariga g'azablandi va bizni qamoqqa qo'ydi, bosh oshpazning uyida, meni ham va bosh novvoyni ham. Va biz ikkalamiz ham bir kechada tush ko'rdik, men va u, har birimiz o'zining tushiga muvofiq ko'rdik. U yerda biz bilan yosh yigit bor edi, ibroniy, bosh oshpazning o'g'li, va biz unga aytib berdik, va u bizga talqin qildi. Shunday bo'ldiki, u bizga talqin qilganidek,

shunday ham sodir bo'ldi: men o'z lavozimimga qaytarildim, u esa osildi. Fir'avn xabar yuborib, Yusufni chaqirtirdi va ular uni qamoqxonadan chiqardilar, va uni soqol oldirib, kiyimini almashtirishdi, va u Fir'avnning huzuriga keldi. Fir'avn Yusufga dedi: Men tush ko'rdim, lekin uni talqin qiluvchi yo'q. Men esa sen haqingda shunday deyishayotganlarni eshitdimki, sen tushlarni eshitib, ularni talqin qilasan. Yusuf Fir'avnga javob berib dedi: Xudosiz Fir'avnga najot haqida javob berilmaydi. Fir'avn Yusufga gapirdi va dedi: Uyqumda men daryo qirg'og'ida turgan deb o'yladim. Va xuddi daryodan yetti sigir chiqib kelayotgan edi - ular ko'rinishga ko'ra chiroyli va go'shtga ko'ra semiz edi, va ular Axeida o'tlayotgan edi. Va mana, yetti boshqa sigir ularning orqasidan daryodan chiqib kelishardi, yomon va ko'rinishda xunuk, va go'shtida ozg'in, men bunday xunukroqlarini butun Misr yerida ko'rmaganman. Va yetti xunuk va ozg'in sigirlar yetti birinchi yaxshi va tanlangan sigirlarni yutib yuborishdi. Va ular ularning qorinlariga kirishdi, lekin farqlanib ko'rinmadi, chunki ular ularning qorinlariga kirishdi va ularning ko'rinishlari avvalgidek xunuk edi. Uyg'onib ketganimdan keyin esa yana uxlab qoldim. Va men yana uxnimda kördim, va xuddi yetti boshoq bir poyada to'liq va chiroyli ko'tarilib chiqayotgan edi; Lekin boshqa yetti boshoq ingichka va shamol urgan ularning yonida o'sib chiqayotgan edi. Va yetti yupqa va shamol zararlangan boshoq yetti yaxshi va to'liq boshoqni yutib yubordi, shuning uchun men izohlovchilarga aytdim, lekin menga buni tushuntirib beruvchi hech kim bo'lmadi. Va Yusuf Fir'avnga dedi: Fir'avning tushi bittadir, Xudo nima qilmoqchi bo'lsa, Fir'avnga ko'rsatdi. Yetti

yaxshi sigir yetti yilni anglatadi va yetti yaxshi boshoq ham yetti yilni anglatadi, Fir'avnning tushi bitta. Va yetti ozg'in sigir, ularning orqasidan ko'tariluvchi, yetti yildir, va yetti ozg'in va shamol tomonidan buzilgan boshoq ham yetti yildir, ular ochlikdan yetti yil bo'ladi. Men Fir'avnga aytgan so'z shuki, Xudo nima qilmoqchi bo'lsa, Fir'avnga ko'rsatdi. Mana, Misr butun yerida yetti yil katta farovonlik keladi. Lekin shundan keyin yetti yillik ochlik keladi va ular butun Misrda bo'lgan to'qlikni unutadilar va ochlik yerni yo'q qiladi. Va farovonlik yer yuzida ma'lum bo'lmaydi shundan keyin keladigan ocharchilik tufayli, chunki u juda kuchli bo'ladi. Fir'avnning tushini ikki marta takrorlash haqida esa, bu Xudodan kelgan so'z haqiqiy bo'ladi, va Xudo uni amalga oshirishni tezlashtiradi. Endi shuning uchun dono va aqlli odamni ko'rib chiqing va uni Misr yeri ustiga tayinlang. Va Fir'avn qilsin va u yer ustiga hokimlarni tayinlasin va ular Misrning yetti farovonlik yillarida yerning barcha hosil mahsulotlarini yig'ishtirib olsinlar va ular kelayotgan bu yaxshi yetti yillarning barcha oziq-ovqatlarini yig'sinlar va g'alla Fir'avnning qo'li ostida yig'ilsin, oziq-ovqat shaharlarda saqlansin. Va saqlanib qo'yilgan oziq-ovqat Misr yerida bo'ladigan yetti yillik ochlik uchun bo'ladi va yer ochlikda yo'q qilinmaydi. Bu so'z Fir'avnga va uning barcha xizmatkorlariga yoqdi. Va Fir'avn o'zining barcha xizmatkorlariga dedi: Biz bunday odamni topamaymizmi, kimning ichida Xudoning ruhi bor? Fir'avn Yusufga dedi: Chunki Xudo senga bularning barchasini ko'rsatdi, sendan dono va aqlli odam yo'q. Sen mening uyim ustida bo'lasan va sening og'zing ustida mening barcha xalqim itoat qiladi, faqat taxt bo'yicha

men sendan katta bo'laman. Fir'avn Yusufga dedi: Mana, men seni bugun butun Misr yurtiga tayinlayman. Fir'avn o'z qo'lidan uzukni yechib, uni Yusufning qo'liga taqdi va uni nozik zig'ir xalat bilan kiyintirdi hamda uning bo'yniga oltin zanjir taqdi. Va u uni o'zining ikkinchi aravasiga chiqardi va jarchi uning oldida e'lon qildi, hamda uni butun Misr yeri ustidan tayinladi. Fir'avn Yusufga dedi: Men Fir'avnman, sensiz hech kim Misrning barcha yerida qo'lini ko'tarmaydi. Va Fir'avn Yusufning ismini Psonthomfanex deb atadi va unga Geliopolis ruhoniysi Petefre qizi Asenatni xotinlikka berdi. Yusuf o'ttiz yoshda edi, qachonki u Misr podshosi Fir'avnning oldida turdi. Yusuf Fir'avnning huzuridan chiqdi va butun Misr yerini kezib chiqdi. Va yer farovonlikning yetti yilida bog‘lar hosil qildi. Va u Misrda farovonlik bo'lgan yetti yil davomida barcha oziq-ovqatni yig'di va oziq-ovqatni shaharlarga joylashtirdi, har bir shahar atrofidagi tekisliklarning oziq-ovqatini o'sha shaharga joylashtirdi. Va Yusuf dengiz qumidek juda ko'p don to'pladi, shunchalik ko'pki, uni hisoblash mumkin emas edi, chunki hisob yo'q edi. Yusufga esa ochlik yetti yili kelishidan oldin ikki o'g'il tug'ildi, ularni unga Geliopol ruhoniysi Potiferaning qizi Asenat tug'di. Yusuf birinchi tug'ilgan o'g'lining ismini Manassa deb chaqirdi, chunki Xudo meni barcha azoblarimni va otamning uyidagi barcha narsalarni unutishga majbur qildi. Ikkinchi o'g'lining ismini esa Efrayim deb chaqirdi, chunki Xudo meni xorligim yurtida ko'paytirdi. Misrda bo'lgan farovonlikning yetti yili o'tdi. Va ochlikning yetti yili kelishga boshlandi, Yusuf aytganidek, va barcha yurtda ochlik bo'ldi, lekin butun Misr yerida nonlar bor edi. Va butun Misr yeri ochlikka uchradi, xalq

esa Fir'avnga non haqida faryod qildi, Fir'avn esa barcha Misrliklarga dedi: Yusufning oldiga boring va u sizga nima desa, shuni qiling. Va ochlik butun yer yuzida edi, Yusuf esa barcha donxonalarni ochdi va barcha Misrlilarga sotdi. Va barcha hududlar Misrga keldilar Yusufdan sotib olish uchun, chunki ochlik butun yer yuzida kuchayib ketdi.

42

Yoqub Misrda don sotilayotganini ko'rib, o'g'illariga dedi: Nega bekorchilik qilyapsizlar? Mana, men eshitdimki, Misrda don bor ekan. U yerga tushing va bizga ozgina ovqat sotib oling, shunda tirik qolamiz va o'lmaymiz. Yusufning o'n akasi Misrdan don sotib olish uchun tushib ketdilar; lekin Benyaminni, Yusufning akasini, uning akalari bilan birga yubormadi; chunki u dedi: Unga biror baxtsizlik yuz bermasin. Isroil o'g'illari boshqalar bilan birga sotib olish uchun kelishdi, chunki Kan'on yerida ocharchilik hukm surar edi. Yusuf esa yerning hukmdori edi, u yerning barcha xalqiga sotardi, Yusufning birodarlari esa kelib, unga yuzlari bilan yerga sajda qildilar. Yusuf o'zining aka-ukalarini ko'rib, tanidi; va ulardan begona bo'ldi, va ularga qattiq gapirdi; va ularga dedi: Qayerdan keldingiz? Ular esa dedilar: Kan'an yurtidan oziq-ovqat sotib olish uchun. Yusuf o'z akalarini tanidi; lekin ular uni tanishmadi. Va Yusuf o'zi ko'rgan tushlarini esladi va ularga dedi: Sizlar josuslarsizlar, mamlakatning izlarini tushunish uchun keldingizlar. Ular dedilar: Yo'q, xo'jayin; sizning xizmatkorlaringiz oziq-ovqat sotib

olish uchun kelgan edik. Hammamiz bir odamning o'g'illarimiz; tinchliksevarlar bizmiz, sening bolalaring josuslar emas. U ularga dedi: Yo'q, balki siz yerning izlarini ko'rish uchun keldingiz. Ular dedilar: Biz o'n ikkitamiz, sizning o'g'illaringiz, aka-ukalar Kan'on yurtida; va mana, eng kichigimiz bugun otamiz bilan; boshqasi esa yo'q. Yusuf ularga dedi: Bu men sizlarga aytgan narsam, siz josuslar ekansiz, deb aytgandim. Shu bilan siz isbotlanasiz, Fir'avnning sog'lig'i bilan qasamki, agar sizning kichik akangiz bu yerga kelmasa, siz bu yerdan chiqmaysiz. Sizlardan birini yuboring va ukangizni olib keling, sizlar esa qamalib turing, toki sizlarning so'zlaringiz haqiqat yoki yo'qligini aniq bo'lguncha. Agar yo'q bo'lsa, Fir'avnning salomatligi haqi, albatta siz jososiz. Va u ularni uch kun qamoqxonada saqladi. U uchinchi kuni ularga dedi: Buni qiling va tirik qolasizlar, chunki men Xudodan qo'rqaman. Agar tinchsevar bo'lsangiz, akangizdan biri qamoqxonada ushlab turilsin, sizlar esa boring va don xaridingizni olib keling. Va sizlarning kichik ukangizni menga olib keling va sizlarning so'zlaringizga ishoniladi; agar yo'q bo'lsa, o'lasiz. Ular shunday qilishdi. Va har biri o'z akasiga dedi: Ha, biz gunohkormiz, chunki bizning akamiz haqida aybdormiz. Biz uning jonidagi qayg'usiga e'tibor bermadik, u bizga iltijo qilganida tinglamadik. Shu sababdan bu qayg'u ustimizga keldi. Javob berib, Rubin ularga dedi: Men sizlarga gapirmadimmi, deb aytib: Bolaga yomonlik qilmang, va siz mening gapimni tinglamadingizmi? Va mana, uning qoni talab qilinmoqda. Ular Yusuf eshitayotganini bilmasdilar, chunki tarjimon ularning orasida edi. Yusuf ulardan yuz o'girib yig'ladi; keyin yana ularga yaqinlashdi va ularga

gapirdi; va Shim'onni ulardan olib, uni ularning ko'z oldida bog'ladi. Yusuf esa buyurdiki, ularning idishlarini don bilan to'ldirishni, har birining kumushini uning xaltasiga qaytarishni va ularga yo'l uchun oziq-ovqat berishni, va ularga shunday qilindi. Va donni o'z eshakları ustiga ortib, ular u yerdan ketishdi. Ulardan biri o'z qopini yechib, eshaklariga em berish uchun tunagan joyda qopni ochganda, o'z kumush bog'lamini ko'rdi - u qopning og'zida edi. Va u o'z birodarlariga dedi: Kumushim menga qaytarildi va mana, u mening sumkamda. Ularning yuraklari hayratda qoldi va ular bir-birlariga qarashib bezovtalandilar va dedilar: Xudo bizga nima qildi? Ular otasi Yoqubning oldiga Kan'on yeriga keldilar va unga ularga sodir bo'lgan barcha voqealarni xabar berib, deb aytdilar: O'sha yerning xo'jayini odam bizga qattiq gapirdi va bizni qamoqqa qo'ydi, xuddi yerni josuslik qilayotganlardek. Biz unga aytdik: Biz tinchliksevar odamlarmiz, josus emasmiz. Biz o'n ikki aka-ukamiz, otamizning o'g'illarimiz, bittasi yo'q, kichigi esa bugun otamiz bilan Kan'on yurtida. Yerning xo'jayini bo'lgan odam bizga dedi: Shu orqali men sizlarning tinch niyatli ekanligingizni bilaman. Bir akangizni shu yerda men bilan qoldiring, uyingiz uchun don ta'minotini olib, keting. Va sizning kichik akangizni menga keltiring, shunda men sizlar josus emasligingizni, balki tinchliksevar ekanligingizni bilaman, va sizning akangizni sizga qaytaraman, va bu yurtda savdo qilasizlar. Ular qoplarini bo'shatayotganlarida shunday bo'ldiki, har birining kumush bog'lami o'z qopida edi va ular o'zlari va ularning otasi kumush bog'lamlarini ko'rdilar va qo'rqishdi. Ularning otasi Yoqub ularga dedi: Siz meni farzandsiz qildingiz;

Yusuf yo'q, Shim’on yo'q, va Binyominni olasizmi? Mening ustimga bu narsalarning hammasi bo'lib o'tdi. Rubin ularning otasiga dedi: Agar men uni sizga olib kelmasam, mening ikki o'g'limni o'ldiring. Uni mening qo'limga topshiring, va men uni sizga qaytarib keltiraman. U esa dedi: Mening o'g'lim sizlar bilan tushmaydi, chunki uning akasi o'ldi va u yolg'iz qoldirilgan. Agar siz yuradigan yo'lda unga biror narsa bo'lib qolsa, siz mening qariligimni qayg'u bilan o'lganlar olamiga tushirasizlar.

43

Biroq ocharchilik yer yuzida kuchayib bordi. Shunday bo'ldiki, ular Misrdan olib kelgan donni yeb tugatganlarida, otasi ularga dedi: Yana borib, bizga ozgina ovqat sotib oling. Yahudo unga dedi: Yer xo'jayini odam bizga qat'iy ogohlantirish bilan guvohlik berdi va dedi: Agar sizning kichik akangiz siz bilan bo'lmasa, mening yuzimni ko'rmaysizlar. Agar sen bizning ukamizni biz bilan yuborsan, biz tushib boramiz va senga oziq-ovqat sotib olamiz. Agar sen bizning akamizni biz bilan yubormasang, biz bormaymiz, chunki o'sha odam bizga dedi: Agar sizning yosh akangiz siz bilan bo'lmasa, siz mening yuzimni ko'rmaysizlar. Isroil dedi: Nega menga yomonlik qildingiz, o'sha odamga akangiz borligini aytib? Ular esa dedilar: O'sha odam bizni va bizning avlodimizni so'rab-so'rab so'radi: Otangiz hali tirikmi va sizda aka bormi? Biz unga shu so'rovga muvofiq xabar berdik. Biz u bizga Akangizni keltiring deyishini qayerdan bilardik? Yahudo otasi Isroilga dedi: Bolani men bilan

yubor va o'rnimizdan turib boramiz, shunda biz ham, sen ham va bizning yuklarimiz ham yashaylik va o'lmaylik. Men esa uni kutaman, uni mening qo'limdan talab qil. Agar men uni senga keltirmasam va uni oldingda turg'izmasam, men sening oldingda barcha kunlar gunohkor bo'laman. Agar biz kechikmaganida, allaqachon ikki marta qaytib kelgan bo'lardik. Ularning otasi Isroil ularga dedi: Agar shunday bo'lsa, buni qiling: yeringizning mevalaridan idishlaringizga oling va o'sha odamga sovg'alar - smola, asal, tutatqi, mirra, terebint va yong'oqlar - olib boring. Va ikki barobar kumushni qo'llaringizga oling, qoplaringizda qaytarilgan kumushni o'zingiz bilan qaytaring, balki bu xato bo'lgandir. Va ukangizni olib, turib, o'sha odamning oldiga tushing. Mening Xudoyim sizlarga o'sha odamning oldida iltifot bersin va akangiz birini hamda Benyaminni yuborsin, men esa, xuddi farzandsiz qolganimdek, farzandsiz qolganman. Erkaklar bu sovg'alarni va ikki baravar kumushni qo'llariga olib, Binyomin bilan birga turib, Misrga tushdilar va Yusuf oldida turdilar. Yusuf ularni va o'zining bir onadan bo'lgan akasi Binyominni ko'rdi va o'z uyi boshqarisiga dedi: Bu odamlarni uyga kirit, qurbonlik so'y va tayyorla, chunki bu odamlar men bilan peshin vaqtida non yeydilar. Odam Yusuf aytganidek qildi va odamlarni Yusufning uyiga olib kirdi. Erkaklar ular Yusufning uyiga olib kirilganini ko'rib, dedilar: Avvalda xaltalarimizda qaytarilgan kumush tufayli biz olib kirilyapmiz, bizni yolg'on ayblov qilish va bizga hujum qilish uchun, bizni qul qilib olish uchun va eshhaklarimizni olish uchun. Yusufning uyidagi odamga yaqinlashib, ular unga uyning darvozasida gapirdilar va dedilar:

iltimos qilamiz, xo'jayin; biz boshida oziq-ovqat sotib olish uchun tushdik. Shunday bo'ldiki, biz to'xtash joyiga kelganimizda xaltalarimizni ochdik, va mana, har birimizning xaltasida o'z kumushimiz bor edi, bizning kumushimizni to'liq og'irligi bilan hozir qo'llarimizda qaytarib keldik. Va biz o'zimiz bilan oziq-ovqat sotib olish uchun boshqa kumush olib keldik, kimning kumushni xaltalarimizga solganini bilmaymiz. U ularga dedi: Sizga mehribon bo'lsin, qo'rqmang, sizning Xudoyingiz va otalaringizning Xudosi sizga qoplaringizda xazinalar berdi, va sizning kumushingiz hurmatli edi, men uni qabul qildim. Va u Shimeonni ularga olib chiqdi. Va u ularning oyoqlarini yuvish uchun suv keltirdi va ularning eshaklariga em berdi. Ular sovg'alarni tayyorladilar, Yusuf tushlikda kelguncha, chunki eshitgan edilarki, u o'sha yerda ovqatlanmoqchi. Yusuf uyga kirdi va ular unga qo'llarida bo'lgan sovg'alarni uyga keltirdilar va unga yuzlari bilan yerga [sajda qilib] ta'zim qildilar. U ulardan so'radi: Ahvolingiz qanday? Va u ularga dedi: Siz aytgan qari otangiz sog'mi? U hali ham yashayaptimi? Ular dedilar: Sizning o'g'lingiz, bizning otamiz sog-salomat, u hali tirik. Va u dedi: O'sha odam Xudoga muborak bo'lsin; va ular egilib, Unga sajda qildilar. Yusuf ko'zlarini ko'tarib qaradi va Binyominni, uning bir onadan bo'lgan ukasini ko'rdi va dedi: Bu sizning kichik ukangiz, kimni menga olib kelishni aytgan edingiz? Va u dedi: Xudo senga rahm qilsin, bolam. Yusuf bezovta bo'ldi, chunki uning ich-ichagi akasi uchun aylanardi, va u yig'lamoqni izladi, xonaga kirib, u yerda yig'ladi. Va yuzini yuvib, tashqariga chiqib, o'zini tutdi va dedi: Nonlarni qo'ying. Va ular unga yolg'iz oldiga qo'ydilar, ularga alohida, va u bilan birga

ovqatlanayotgan Misrliklarga alohida, chunki Misrliklar Ibroniyllar bilan birga non yeyishga qodir emas edilar, chunki bu Misrliklar uchun jirkanch hisoblanadi. Ular uning oldida o'tirdilar: to'ng'ich o'zining imtiyozlariga ko'ra, yoshroq esa o'zining yoshligiga ko'ra. Odamlar esa har biri o'z akasiga qarab hayratda qolishdi. Ular uning huzuridan o'zlariga ulush oldilar, va Benyaminning ulushi barchaning ulushlari bilan solishtirganda ularnikidan besh marta ko'proq edi, va ular ichdilar va u bilan birga xursand bo'ldilar.

44

Va Yusuf o'z uyining boshlig'iga buyurdi va dedi: Odamlarning xaltalarini ovqat bilan to'ldiring, qancha ko'tara olsalar shuncha, va har birining kumushini xaltaning og'ziga soling. Va mening kumush kosam kichigining xaltasiga soling, va uning donining narxini ham, va bu Yusufning so'zi bo'yicha bo'ldi, u aytganidek. Tong yorishdi va odamlar o'zlari va ularning eshaklari bilan yuborildi. Ular shahardan chiqib ketganlaridan keyin uzoqqa ketishmagan edi, va Yusuf o'z uy boshqaruvchisiga dedi: Tur va odamlarning orqasidan quvla, ularni yetib ol va ularga ayt: Nega yaxshilik o'rniga yomonlik bilan qaytardingiz? Nega siz mening kumush kosamni o'g'irladingiz? Bu emas mi, qaysidan mening xo'jayinim ichadi? U o'zi esa o'zida folbinlik orqali folbinlik qiladi. Siz qilgan yomon ishlarni to'liq amalga oshirgansiz. Ularni topib, ularga shu so'zlar bo'yicha aytdi. Ular esa unga dedilar: Nega xo'jayin

mana shu so'zlarni aytadi? Sizning bolalaringiz bu so'zga ko'ra qilmasin. Agar biz sumkalarimizda topgan kumushni Kan'on yeridan senga qaytargan bo'lsak, qanday qilib xo'jayiningning uyidan kumush yoki oltin o'g'irlaymiz? Senning bolalaringdan qaysi birida kosani topsang, o'lsin; va biz ham bizning xo'jayinimizga qullar bo'lamiz. U dedi: Endi, siz aytganingizdek, shunday bo'lsin: kimda kosachoq topilsa, u mening qulim bo'ladi, sizlar esa aybsiz bo'lasizlar. Va ular shoshilishdi va har biri o'z xaltasini yerga tushirdi va har biri o'z xaltasini ochdi. U katta yoshlidan boshlab qidirib chiqdi, kichik yoshligacha yetib kelgunicha. Va u kosani Binyominning xaltasida topdi. Va ular kiyimlarini yirtdilar va har biri o'z xaltasini o'z eshagiga yukladi va shaharga qaytib keldilar. Yahudo va uning birodarlar Yusuf hali u yerda bo'lganida uning oldiga kirdilar va uning oldida yerga yiqildilar. Yusuf ularga dedi: Nima uchun bu ishni qildingiz? Siz bilmaysizlarmi, folbinlik bilan odam folbinlik qiladi, menday? Yahudo aytdi: Biz xo'jayinga nima deb javob beramiz, yoki nima deb gapiramiz, yoki qanday oqlanamiz? Xudo seningning bolalaringning adolatsizligini topdi; mana, biz bizning xo'jayinimizning xizmatkoplarimiz, ham biz, ham u kishi kimda kosa topildi. Yusuf dedi: Men uchun bo'lmasin bu ishni qilish; qaysi odamda kosa topildi, u bo'ladi mening o'g'lim; siz esa chiqing omon-tinchlik bilan otangizning oldiga. Yahudo unga yaqinlashib dedi: Iltimos qilaman, xo'jayin, sizning xizmatkoring oldingizda so'z aytsin va xizmatkorigizga g'azablanmang, chunki siz Fir'avn bilan birgasiz. Xo'jayin, sen o'z bolalaringdan so'rading, deb aytib: Sizlarning otangiz yoki akangiz bormi? Va biz xo'jayinga aytdik: bizning keksa otamiz

bor, va uning keksaligida tug'ilgan kichik bolasi bor, va uning akasi o'ldi, u esa onasidan yolg'iz qoldi, va otasi uni sevdi. Sen esa o'z xizmatkorlaringga aytding: uni menga olib keling, va men unga g'amxo'rlik qilaman. Va biz xo'jayinga aytdik: bola uning otasini tashlab keta olmaydi; agar u otasini tashlab ketsa, o'ladi. Sen esa bolalaringga aytding: Agar sizlarning kichik akangiz sizlar bilan birga kelmasa, siz mening yuzimni boshqa ko'ra olmaysizlar. Shunday bo'ldiki, biz senin o'g'lingga, bizning otamizga ko'tarilganimizda, biz unga bizning xo'jayinimizning so'zlarini xabar qildik. Bizning otamiz dedi: Yana borib, bizga ozgina ovqat sotib oling. Biz esa aytdik: Biz tusha olmaymiz, lekin agar bizning kichik ukamiz biz bilan tushsa, tushamiz, chunki bizning kichik ukamiz biz bilan bo'lmasa, o'sha odamning yuzini ko'ra olmaymiz. Sizning o'g'lingiz, bizning otamiz, bizga dedi: Siz bilasizlar ki, xotinim menga ikkita tug'di, va bittasi mendan chiqib ketdi, va siz aytdingizlar ki, yirtqich hayvon tomonidan yeyilgan bo'ldi, va men uni hozirga qadar ko'rmadim. Agar shuning uchun uni ham mening yuzimdan olsangiz va yo'lda unga biror zaiflik yuz bersa, mening qariligimni qayg'u bilan o'lim olamiga tushirasizlar. Endi shuning uchun, agar men seningki o'g'lingga, lekin bizning otamizga kirsam va bola biz bilan bo'lmasa, va uning ruhi shu bolaning ruhidan osilib tursa, va shunday bo'ladiki, u bola biz bilan emas ekanini ko'rganida, o'ladi, va seningki o'g'illaring seningki o'g'lingning, lekin bizning otamizning qariligini qayg'u bilan Hadga tushiradilar. Chunki sizning o'g'lingiz otadan bolani qabul qildi, deb aytib: Agar men uni sizga olib kelmasam va uni sizning oldingizda turgazmasam, otaga qarshi gunohkor

bo'laman barcha kunlarda. Endi shuning uchun men senga qolaman bola o'rniga bolaning, xizmatkor xo'jayinning; lekin bola yuqoriga ko'tarilsin uning aka-ukalari bilan. Qanday qilib men otamning oldiga boraman, bola bizning bilan birga bo'lmasa? Men otamni topib oladigan yomonliklarni ko'rmasligim uchun.

45

Va Yusuf uning yonida turgan barchaga chidab turolmadi, lekin dedi: Hammani mening oldimdan yuboring, va Yusuf o'z aka-ukalari bilan tanishayotganida uning yonida hech kim turmadi. Va u yig'lab ovoz chiqardi, barcha Misrliklar eshitdilar va bu Fir'avn saroyida eshitildi. Yusuf o'z birodarlariga dedi: Men Yusufman; otam hali tirikmi? Va birodarlar unga javob bera olmadilar; chunki ular sarosimaga tushgan edilar. Yusuf o'z aka-ukalariga dedi: Menga yaqinlashing, va ular yaqinlashdilar. U dedi: Men Yusufman, sizning aka-ukangiz, sizlar meni Misrga sotgan edingiz. Endi shuning uchun qayg'urmang va bu sizga og'ir ko'rinmasin, chunki meni bu yerga sotgansizlar, chunki Xudo meni hayot uchun sizlardan oldin yubordi. Bu ikkinchi yil ocharchilik yer ustida, va hali qolgan besh yil bor, ularda na shudgorlash bo'ladi, na o'rim-yig'im. Chunki Xudo meni sizlardan oldin yubordi, sizlarning qoldiqingizni yer ustida qoldirish uchun va sizlarning katta qutqarishingizni boqish uchun. Endi, demak, meni bu yerga siz emas, balki Xudo yubordi va meni Fir'avnga ota qilib, uning butun uyiga xo'jayin

qilib va butun Misr yeriga hukmdor qilib qo'ydi. Shoshilib, shuning uchun otamga ko'tarilib boring va unga ayting, o'g'ling Yusuf shunday deydi: Xudo meni butun Misr yerining xo'jayini qildi; shuning uchun menga tushib kel va qolma. Va sen Goshen Arabiston yerida yashaysan va sen menga yaqin bo'lasan, sen va o'g'illaring va o'g'illaringning o'g'illari, qo'ylaringiz va sigirlaringiz va senga tegishli bo'lgan hamma narsa. Va men seni u yerda oziqlantiramiz, chunki hali besh yil ocharchilik bo'ladi, shunday qilib sen, o'g'illaring va barcha mulklaring yo'q qilinmaslik uchun. Mana, sizning ko'zlaringiz ko'rmoqda va mening akam Benyaminning ko'zlari ham, chunki mening og'zim sizlarga gapirmoqda. Otamga Misrdagi barcha sharafim haqida va ko'rgan narsalaringiz haqida xabar bering va shoshilib otamni bu yerga olib keling. U akasi Benyaminning bo'yniga yiqilib, uning ustidan yig'ladi va Benyamin ham uning bo'ynida yig'ladi. Va u barcha birodarlarini o'pib, ular ustida yig'ladi va shundan keyin uning birodarlari u bilan gaplashdilar. Va Fir'avnning uyiga ovoz keng tarqaldi: Yusufning birodarlari keldi, deb. Fir'avn va uning xizmatkarlari xursand bo'ldilar. Fir'avn Yusufga aytdi: Birodarlaringga ayting, shuni qiling: yukxaltalaringizni to'ldiring va Kan'on yeriga keting. Va otangizni va mol-mulklaringizni olib, mening oldimga keling, va men sizlarga Misrning barcha yaxshi narsalarini beraman, va siz yerning iligini yeyasizlar. Sen esa buni buyur: ular sizning bolalaringiz uchun va sizning xotinlaringiz uchun Misr yeridan aravalar olsinlar; va sizning otangizni olib kelib, keling. Va o'z mol-mulkingizga achinmang, chunki Misrning barcha boyliklarini sizlarga beriladi. Isroil o'g'illari shunday qildilar va

Yusuf ularga Fir'avn podshoh tomonidan aytilgan so'zlarga ko'ra aravalar berdi va ularga yo'l uchun oziq-ovqat berdi va hammaga ikkitadan kiyim berdi, lekin Binyominga uch yuz oltin va beshta almashtiriladigan kiyim berdi. Va u o'z otasiga xuddi shunday yubordi: Misrning barcha yaxshi narsalaridan ko'tarib kelayotgan o'nta eshak va otasiga yo'lda kerak bo'ladigan nonlarni ko'tarib kelayotgan o'nta xachir. U o'z akalarini yubordi va ular ketdilar, u ularga dedi: Yo'lda g'azablanmang. Va ular Misrdan chiqib, Kan'on yeriga otasi Yoqubning oldiga keldilar. Va ular unga xabar berib deyishdi: Seningki o'g'lingiz Yusuf tirikdir va u o'zi butun Misr yerini boshqaradi. Yoqub hayratdan aqlidan toydi, chunki ularga ishonmadi. Ular unga Yusufning ularga aytgan barcha so'zlarini gapirib berishdi. Aravalarni ko'rib, ularni Yusuf uni olib ketish uchun yuborgan edi, ularning otasi Yoqubning ruhi jonlandi. Isroil dedi: Bu men uchun katta gap, agar o'g'lim Yusuf hali tirik bo'lsa. Borib, o'lishimdan oldin uni ko'raman.

46

Isroil o'zi va uning barcha narsalari bilan jo'nab ketdi, Qasam qudug'iga keldi va otasi Ishoqning Xudosiga qurbon taqdim qildi. Xudo Isroilga tun tushida: Yoqub, Yoqub deb aytdi, u esa: Nima? deb javob berdi. U esa unga deydi: Men seniң otalaringning Xudosiman, Misrga tushishdan qo'rqma, chunki seni u yerda buyuk xalq qilaman. Va men sen bilan Misrga tushaman va men seni oxirigacha olib chiqaman va Yusuf

qo'llarini sening ko'zlaringga qo'yadi. Yoqub qasam qudug'idan turdi va Isroilning o'g'illari ularning otasini, yuklarini va xotinlarini Yusuf uni ko'tarib ketish uchun yuborgan aravalar ustiga oldilar. Va ular o'zlarining mulklarini va Kan'an yeridan egallab olgan barcha mol-mulklarini olib, Misrga kirdilar - Yoqub va uning barcha avlodlari u bilan birga. O'g'illari va uning o'g'illarining o'g'illari u bilan; qizlari va uning qizlarining qizlari; va uning barcha nasli - u Misrga olib keldi. Bular esa Isroilning o'g'illarining isimlari, Misrga kirganlarning ularning otalari Yoqub bilan birga. Yoqub va uning o'g'illari: Yoqubning to'ng'ichi Rubin. Rubenning o'g'illari esa Enox, Fallos, Asron va Xarmi. Simeonning o'g'illari esa: Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar va Kanaaniyalik ayolning o'g'li Saul. Levining o'g'illari: Gershon, Kaat va Merari. Yahudoning o'g'illari: Er, Onan, Shilom, Fares va Zara. Er va Onan Kan'on yerida o'ldilar. Faresning o'g'illari: Xesron va Yemuel. Issakharning o'g'illari esa: Tola, Pua, Xashum va Shimron. Zabulonning o'g'illari esa Sered, Allon va Axoel. Bular Leaning o'g'illari, ularni u Yoqubga Suriya Mesopotamiyasida tug'gan, va uning qizi Dina, barcha jonlar, o'g'illar va qizlar, o'ttiz uch kishi. Gadning o'g'illari: Safon, Angis, Sannis, Tasoban, Aedeis, Aroedeis va Areeleis. Asherning o'g'illari: Yemna, Yeshua, Yeul, Baria va ularning singlisi Saray. Barianing o'g'illari esa Xobor va Melxiil edi. Bular Zilfaning o'g'illari, uni Lobon o'zining qizi Leaga bergan edi, u bularni Yoqubga tug'gan edi - o'n olti jon. Yoqubning xotini Rohilaning o'g'illari: Yusuf va Binyomin. Yusufning Misr yerida o'g'illari bo'ldi, ularni unga Heliopolis rohibi Petefraning qizi Asenat tug'gan edi: Manassa va Efrayim. Manassaning o'g'illari bo'ldi,

ularni unga suriyalik kanizak tug'gan edi: Makir. Makir esa Gileadni tug'dirdi. Manassaning ukasi Efrayimning o'g'illari: Sutalaam va Taam. Sutalaamning o'g'illari: Edom. Binyominning o'g'illari esa Bala, Boxor va Asbel. Balaning o'g'illari Gera va Noeman va Anchis va Rosh va Mamphim bo'ldi; va Gera Aradni tug'dirdi. Bular Rohilning o'g'illari, u Yoqubga tug'gan, barcha jonlar o'n sakkiz kishi. Danning o'g'li esa Asom edi. Va Naftalining o'g'illari: Asiel, Guni, Izhar va Shillem. Bular Ballasning o'g'illari, uni Laban o'z qizi Rohilga bergan edi, u bularni Yoqubga tug'gan, barcha jonlar yetti ta. Yoqub bilan birga Misrga kirgan barcha jonlar, uning sonidan chiqqanlar, Yoqubning o'g'illarining xotinlarisiz, barcha jonlar oltmish olti edi; va Yusufning Misr yerida tug'ilgan o'g'illari, jonlar to'qqiz edi. Yoqub bilan birga Misrga kirgan Yoqub uyining barcha jonlari yetmish besh jon edi. Lekin u Yahudoni o'zidan oldin Yusufga yubordi, u bilan Qahramonlar shahrida uchrashish uchun, Ramses yurtiga. Yusuf o'z aravalarini qo'shib, otasi Isroil bilan uchrashish uchun Qahramonlar shahriga ko'tarildi va unga ko'rinib, uning bo'yniga tushdi va katta yig'i bilan yig'ladi. Va Isroil Yusufga dedi: Men endi o'laman, chunki yuzingni ko'rdim, sen hali tiriksan. Yusuf o'z aka-ukalariga dedi: Men Fir'avnga borib xabar beraman va unga aytaman: Mening aka-ukalarim va otamning uyi, ular Kan'on yerida edi, menga keldi. Ammo bu odamlar cho'ponlardir, chunki ular chorvachilar edi va mollarini, hoklarini va barcha narsalarini olib kelishgan. Agar Fir'avn sizlarni chaqirib, sizlarga Sizlarning ishingiz nima? deb so'rasa? Siz aytasizlar: Sizning qullaringiz chorvachilar bo'lganmiz bolalikdan hozirgi vaqtgacha, ham biz, ham bizning

otalarimiz; shunda siz Goshen yerida yashaysizlar, chunki har bir qo'y cho'poni Misrliklar uchun jirkanch narsadir.

47

Yusuf kelganidan keyin Fir'avnga xabar berib dedi: Otam, aka-ukalarim, ularning chorvasi, ho'kizlari va barcha mol-mulki bilan Kan'on yeridan keldilar va mana, ular hozir Goshen yerida turibdilar. Uning akalaridan besh kishini oldi va ularni Fir'avn oldiga qo'ydi. Va Fir'avn Yusufning akalariga dedi: Sizning ishingiz nima? Ular Fir'avnga dedilar: Sizning xizmatkorlaringiz qo'y cho'ponlari, biz ham, ota-bobolarimiz ham. Ular Fir'avnga aytdilar: Bu yurtda musofir bo'lish uchun keldik, chunki sizning xizmatkorlaringizning mollariga yaylov yo'q, chunki Kan'on yurtida ocharchilik kuchaydi; endi shuning uchun biz Goshen yurtida yashaymiz. Fir'avn Yusufga dedi: Ular Goshen yerida yashsinlar; agar sen bilsang ki, ular orasida qobiliyatli odamlar bor, ularni mening chorvaim ustiga rahbarlar qilib taying. Yoqub va uning o'g'illari Yusufning oldiga Misrga keldilar va Misr shohi Fir'avn eshitdi. Fir'avn Yusufga dedi: Otang va aka-ukalaringiz senga keldi. Mana, Misr yeri sizning oldingizda turibdi, eng yaxshi yerda otangiz va aka-ukalaringizni joylashtiring. Yusuf otasi Yoqubni olib kirdi va uni Fir'avn oldiga qo'ydi, va Yoqub Fir'avnga duo qildi. Fir'avn Yoqubga dedi: Hayotingning kunlari necha yil bo'ldi? Va Yoqub Fir'avnga dedi: Mening musofir bo'lib yashayotgan hayotim yillari yuz o'ttiz yil. Mening hayotim yillarining kunlari kam va og'ir bo'ldi. Ular

otalarim musofir bo'lib yashagan hayot yillarining kunlariga yetib kelmadi. Va Yoqub Fir'avnni muboraklagach, undan chiqib ketdi. Va Yusuf o'z otasi va o'z birodarlari joylashtirdi va ularga Misr yerida, eng yaxshi yerda, Ramses yerida mulk berdi, xuddi Fir'avn buyurganidek. Va Yusuf o'z otasiga, akalariga va otasining butun uyiga har biriga tanasiga ko'ra don o'lchab berdi. Don butun yurtda yo'q edi, chunki ochlik juda kuchaygan edi, Misr yuri va Kan'on yuri ochlikdan qurib qolgan edi. Yusuf Misr va Kan'on yerlarida topilgan barcha kumushni yig'di, ular sotib olayotgan dondan, va ularga o'lchab berdi, va Yusuf barcha kumushni Fir'avnning uyiga kiritdi. Va Misr yurtidan va Kan'on yurtidan barcha kumush tugadi; va barcha misrliklar Yusufga keldilar, deb: bizga non ber, va nega senin oldingda o'lamiz? Bizning pulimiz tugab qolgan, chunki. Yusuf ularga dedi: Mollaringizni keltiring va men sizga mollaringiz o'rniga non beraman, agar kumushingiz tugab ketgan bo'lsa. Ular o'zlarining mollarini Yusufga olib kelishdi, va Yusuf ularga otlar o'rniga, qo'ylar o'rniga, ho'kizlar o'rniga va eshaklar o'rniga non berdi, va o'sha yili ularning barcha mollari o'rniga nonlar bilan ularni boqdi. O sha yil tugadi va ular ikkinchi yilda uning oldiga keldilar va ular unga dedilar: Biz bizning xo'jayinimizdan yo'q qilinmaymizmi? Agar bizning kumushimiz tugab qolgan bo'lsa, va mol-mulkimiz va chorvamiiz senga, xo'jayinga topshirilgan bo'lsa, va bizga xo'jayinimiz oldida hech narsa qolmagan, faqat o'z tanamiz va yerimiz, shuning uchun biz sening oldingda o'lmasligimiz va yer vayron bo'lmasligi uchun, bizni va yerimizni non evaziga sotib ol, va biz va yerimiz Fir'avnga qul bo'lamiz; urug ber, shunda ekamiz va yashaymiz va o'lmaymiz,

va yer vayron bo'lmaydi. Va Yusuf Misrliklarning barcha yerini Fir'avnga sotib oldi, chunki Misrliklar o'zlarining yerlarini Fir'avnga sotdilar, chunki ochlik ular ustidan hukmronlik qildi, va yer Fir'avnga tegishli bo'ldi. Va u xalqni o'ziga qul qildi, Misrning bir chekkasidan ikkinchi chekkasigacha, faqat ruhoniylarning yeri bundan mustasno; Yusuf buni ega qilmadi, chunki Fir'avn ruhoniylarga in'om bergan edi va ular Fir'avn ularga bergan in'omni iste'mol qilishardi, shu sababli ular o'z yerlarini sotmadilar. Yusuf barcha Misrliklarga dedi: Mana, men bugun sizlarni va yerlaringizni Fir'avn uchun egallab oldim. O'zlaringiz uchun urug oling va yerni eking. Uning hosili bo'ladi va siz beshinchi qismni Fir'avnga berasiz, to'rtta qism esa sizlarning o'zingizga yerga urug uchun, sizga ovqat uchun va uylaringizdagi barcha kishilarga bo'ladi. Va ular dedilar: Sen bizni qutqarding; biz xo'jayinimiz oldida marhamat topdik va biz Fir'avnga qullar bo'lamiz. Va Yusuf ularga shu kungacha Misr yerida Fir'avnga buyruq qilib qo'ydi: ajratib yuborish, faqat ruhoniylarning yeri bundan mustasno edi, u Fir'avnga tegishli emas edi. Isroil Misr yurtida, Gesem yerida joylashdi va u yerda meros oldilar, o'sdilar va juda ko'paydilar. Yoqub Misr yerida o'n yetti yil yashadi va Yoqubning umrining kunlari yuz qirq yetti yil bo'ldi. Isroilning o'lish kunlari yaqinlashdi va u o'g'li Yusufni chaqirdi va unga dedi: Agar men oldingda iltifot topgan bo'lsam, qo'lingni sonim ostiga qo'y va menga rahm-shafqat va haqiqat bilan qil, meni Misrda dafn qilma. Lekin men otalarim bilan uxlayman va sen meni Misrdan ko'tarib, ularning qabrida dafn qilasan. U esa dedi: Men sening so'zing bo'yicha qilaman. U dedi: Menga qasam ich, va unga qasam ichdi, va

Isroil uning hasasining uchiga suyanib sajda qildi.

48

Bu so'zlardan keyin shunday bo'ldiki, Yusufga xabar berildi: Otang kasal, va u ikki o'g'li Manassa va Efraimni olib, Yoqubning oldiga keldi. Yoqubga xabar qilinib, shunday deyildi: Mana, o'g'lingiz Yusuf sizning oldingizga kelmoqda. Isroil kuchlanib, karavotda o'tirdi. Va Yoqub Yusufga dedi: Mening Xudoyim menga Kan'on yerida, Luzda ko'rindi va meni duo qildi va menga dedi: Mana, men seni o'stiraman va seni ko'paytiraman va seni xalqlarning jamoalariga aylantiraman va senga bu yerni beraman va sendan keyin sening naslinga abadiy egalik sifatida beraman. Endi shuning uchun seniki ikki o'g'illing, men sening oldingga Misrga kelishimdan oldin Misr yerida senga tug'ilganlar, meniki hisoblanadi: Efraim va Manasse xuddi Ruben va Shimeon kabi menga tegishli bo'ladi. Lekin sen shulardan keyin tug'diradigan farzandlar ularning aka-ukalarining nomi bilan ataladi va o'sha meroslar bo'yicha chaqiriladi. Men Suriya Mesopotamiyasidan qaytayotganimda, sening onang Rohila Kan'on yurtida vafot etdi. Men Efratага yetib borishimdan oldin, Xabrata hippodromiga yaqinlashayotgan edim va uni hippodrom yo'lida dafn qildim, bu Baytlahmdir. Isroil Yusufning o'g'illarini ko'rib, dedi: Bular sizga kim? Yusuf otasiga dedi: Ular mening o'g'illarim, ularni menga Xudo shu yerda bergan. Va Yoqub dedi: Ularni menga keltir, men ularga duo qilay. Isroilning ko'zlari qarilikdan xira

bo'lgan edi va u ko'ra olmas edi, u ularni o'ziga yaqinlashtirdi, ularni o'pdi va quchoqladi. Va Isroil Yusufga dedi: Mana, sening yuzingdan mahrum bo'lmadim va mana, Xudo menga sening nasllaringni ham ko'rsatdi. Va Yusuf ularni o'z tizzalaridan olib chiqdi va ular unga yer ustida yuzlari bilan sajda qildilar. Yusuf o'zining ikki o'g'lini oldi: Efrayimni o'ng qo'lida, Isroilning chap tomonidan, va Manassehni chap qo'lida, Isroilning o'ng tomonidan, va ularni unga yaqinlashtirdi. Isroil o'ng qo'lini cho'zib, Efraimning boshiga qo'ydi, bu esa yosh edi, va chap qo'lini Manassening boshiga qo'ydi, qo'llarini almashtirgan holda. Va u ularni duo qildi va dedi: Xudo, kimning oldida mening otalarim Ibrohim va Ishoq maqul bo'lganlar, Xudo meni yoshlikdan shu kungacha boqayotgan, Elchi meni barcha yomonliklardan qutqarayotgan, bu bolalarni duo qilsin; va ularda mening ismim chaqirilsin va mening otalarim Ibrohim va Ishoqning ismi; va ular yer yuzida ko'p ko'plikka ko'paysinlar. Yusuf otasining o'ng qo'lini Efraimning boshiga qo'yganini ko'rib, bu unga og'ir tuyuldi va Yusuf otasining qo'lidan ushlab oldi, uni Efraimning boshidan Manassening boshiga ko'chirish uchun. Yusuf otasiga dedi: Yo'q, shunday emas, ota, chunki bu to'ng'ich, o'ng qo'lingizni uning boshiga qo'ying. Va u xohlamadi, lekin dedi: Bilaman, farzandim, bilaman. Bu xalqqa aylanadi va bu baland qilinadi, lekin uning yosh ukasi undan kattaroq bo'ladi va uning avlodi millatlar ko'pligiga aylanadi. Va u ularni o'sha kuni duo qilib marhamat qildi va dedi: Sizlar orqali Isroil duo qilinadi, ular shunday deyishadi: Xudo seni Efrayim va Manasse kabi qilsin. Va u Efrayimni Manassening oldiga qo'ydi. Isroil Yusufga aytdi: Mana, men o'layapman, va Xudo sizlar

bilan bo'ladi, va sizlarni otalaringizning yeriga qaytaradi. Men esa senga Shikemni aka-ukalaringdan ustun qilib beraman, uni Amoriylarning qo'lidan qilichim va yoyim bilan oldim.

49

Yoqub o'g'illarini chaqirdi va ularga dedi: Yig'iling, shunda sizlarga e'lon qilaman, oxirgi kunlarda sizga nima sodir bo'lishini. Yig'iling va mening gapimni eshiting, ey Yoqub o'g'illari, eshiting, ey Isroil, otangizning gapini eshiting. Reuben, mening to'ng'ich o'g'lim, sen mening kuchimsan va farzandlarimning boshlanishisan, qattiq ko'tariladigan va qattiq o'zboshimchasan. Sen suv kabi takabburlik qilding, qaynab toshma, chunki sen otangning to'shagiga ko'tarilding, keyin sen ko'tarilgan to'shakni bulg'ading. Shim’on va Levi aka-uka ularning olib tashlashlarining adolatsizligini tugatdilar; ularning maslahatiga mening ruhim kirmasin, va ularning yig’ilishida mening jigarim tortishuv qilmasin; chunki ularning g’azabida ular odamlarni o’ldirdilar, va ularning ishtiyoqida ular buqaning payini kesdilar. Ularning g'azabi la'natlangan, chunki u o'zboshimcha edi, va ularning qahri la'natlangan, chunki u qattiqlashgan edi. Men ularni Yoqub orasida bo'lib beraman va ularni Isroilda tarqataman. Yahudo, seni aka-ukalaringiz maqtadi, qo'llaringiz dushmanlaringizning orqasida bo'ladi, otangizning o'g'illari sizga sajda qiladi. Yahudoning arslon bolasi, kurtakdan, o'g'lim, sen ko'tarilding, yotib uxlading sen arslon kabi va bola kabi, kim uni uyg'otadi? Hukmdor

Yahudodan yo'qolmaydi, va rahbar uning belidan, toki unga saqlanib qo'yilgan narsalar kelguncha, va u o'zi millatlarning kutilishi bo'ladi. U o'zining kulunini tokka bog'laydi va o'zining eshak kulunini tok shoxiga bog'laydi, u o'zining libasini sharobda yuvadi va o'zining kiyimini uzum qonida yuvadi. Uning ko'zlari sharobdan charaqlab turadi va tishlari sutdan oqroq. Zebulun dengiz bo'yida yashaydi va u o'zi kemalar bandargohida bo'ladi, va Sidongacha cho'ziladi. Issachar yaxshini xohladi, ulushlar o'rtasida dam olayotgan edi. U dam olish joyining yaxshi ekanligini va yerning sug'orilganligini ko'rib, yelkasini mehnat qilish uchun qo'ydi va dehqon bo'ldi. Don o'z xalqini hukm qiladi, xuddi Isroildagi bir qabila kabi. Va Dan yo'lda ilon bo'lsin, so'qmoqda o'tirgan, otning tovonini tishlab; va chavandoz orqaga yiqiladi, Rabbining najotini kutib. Gad, bosqinchi qo'shin uni bosib oladi, lekin u o'zi ularni orqadan ta'qib qilib yengadi. Asher, uning noni semiz bo'ladi va u hukmdorlarga hashamat beradi. Naftali yoyilgan daraxt tanasi, naslda go'zallik beradi. O'sgan o'g'il Yusuf, mening o'sgan rashk qilinadigan o'g'lim, mening eng yosh o'g'lim, menga qaytib kel. Kimga nisbatan maslahat qilib haqorat qildilar va unga nisbatan o'q egalari adovat saqladilar. Va ularning kamonlari kuch bilan sindirildi, va ularning qo'llari qo'llarining paylari charchadi, Yoqubning hukmdori qo'li orqali, u yerdan Isroilning qudratli Xudosi, seniki otaning yonidan. Va senga mening Xudoyim yordam berdi va seni yuqoridan osmon barakasi bilan baraka berdi va hamma narsaga ega bo'lgan yer barakasi bilan, ko'krak va bachadon barakasi tufayli, senin otang va onangning barakasi doimiy tog'lar barakasidan ustun keldi va abadiy

tepaliklar barakalarida; ular Yusufning boshida bo'ladi va u boshchilik qilgan aka-ukalarning cho'qqisida. Benjamin yirtqich bo'ri, ertalab hali yeydi va kechqurun ozuqa beradi. Bularning barchasi Yoqubning o'n ikki o'g'li edi va bularni ularga ularning otasi aytdi hamda ularni duo qildi, har birini o'zining duosiga ko'ra duo qildi. Va u ularga dedi: Men o'z xalqimga qo'shilaman; meni otalarim bilan birga dafn qiling, Xettiy Efronning dalasidagi g'orda, Mamre ro'parasidagi qo'sh g'orda, Kan'on yerida, Ibrohim o'sha g'orni Xettiy Efrondan qabr mulki sifatida sotib olgan. У ерда улар Иброҳимни ва унинг хотини Сарани дафн қилдилар; у ерда улар Исҳоқни ва унинг хотини Ривқани дафн қилдилар; у ерда улар Леяни дафн қилдилар; дала ва унда бўлган ғорнинг мулкида, Хет ўғилларидан. Va Yoqub o'g'illariga buyurishni to'xtatdi, va oyoqlarini to'shakka ko'tarib, nafasi to'xtadi va o'z xalqiga qo'shildi.

50

Va Yusuf otasining yuziga yiqilib, u ustidan yig'ladi va uni o'pdi. Va Yusuf o'zining xizmatkori mumiyalovchilarga otasini mumiyalashni buyurdi va mumiyalovchilar Isroilni mumiyalashdilar. Va ular uning qirq kunini to'ldirdilar, chunki dafn qilish kunlari shunday sanaladi, va Misr unga yetmish kun motam tutdi. Motam kunlari o'tib ketgandan keyin, Yusuf Fir'avnning amaldorlariga gapirdi va dedi: Agar men sizlarning oldingizda iltifot topgan bo'lsam, men haqimda Fir'avnning quloqlariga gapiring va ayting: Otam meni qasam ichirdi va

dedi: Men o'zim uchun Kan'on yerida qazigan qabrimda meni dafn qilasan; endi shuning uchun ko'tarilib borib, otamni dafn qilaman va qaytib kelaman. Va Fir'avn Yusufga dedi: Ko'tarilib bor, otangni dafn qil, xuddi u seni qasam ichirganidek. Va Yusuf otasini dafn qilish uchun ketdi va u bilan birga Fir'avnning barcha xizmatkorlari va uning uyining oqsoqollari va Misr yerining barcha oqsoqollari va Yusufning butun uy xo'jaligi va uning aka-ukalari va uning butun ota-boboiy uyi va uning qarindoshlari ketdilar, va ular qo'ylar va ho'kizlarni Goshen yerida qoldirishdi. Va u bilan birga aravalar va otliq askarlar ko'tarildilar, va lagar juda katta bo'ldi. Va ular Atad xirmoniga keldilar, u Iordanning narida joylashgan edi, va ular u uchun katta va juda kuchli motam tutdilar, va u otasi uchun yetti kun motam tutdi. Va Kan'an yurtining aholilari Atad xirmonida motamni ko'rdilar va ular dedilar: Bu misrliklar uchun katta motamdir. Shu sababli u uning nomini Misr Motami deb chaqirdi, u Iordan daryosining narigi tomonida. Va uning o'g'illari unga shunday qildilar. Va uning o'g'illari uni Kan'on yeriga olib ketdilar va uni ikkilangan g'orga dafn qildilar, qaysi g'orni Ibrohim qabr uchun sotib olish sifatida Xettiy Efrondan Mamre ro'parasida sotib olgan edi. Va Yusuf o'zi, uning aka-ukalari va otasini dafn qilish uchun birga borgan kishilar bilan Misrga qaytdi. Yusufning birodarlari otalarining o'lganini ko'rib, dedilar: Yusuf bizga hech qachon xafa bo'lmasin va biz unga qilgan barcha yomonliklarni bizga qaytarmasin. Va Yusufning oldiga kelib, ular dedilar: Sening otang o'lishidan oldin qasamga oldi va dedi: Shunday deying Yusufga: kechir ularga ularning nohaqligini va gunohlarini, chunki ular senga yomonlik qildilar;

va endi qabul qil otangning Xudosining xizmatkorlarining nohaqligini. Va Yusuf yig'ladi, ular unga gapirayotganlarida. Va unga kelib, ular dedilar: Biz senning xizmatkorlaringmiz. Va Yusuf ularga dedi: Qo'rqmang, chunki men Xudoning bandaman. Siz men haqimda yomonlik rejalashtirdingiz, lekin Xudo men haqimda yaxshilik rejalashtirildi, shunday qilib bugungi kabi bo'lsin va ko'p xalq oziqlansin. Va u ularga dedi: Qo'rqmang, men sizlarni boqaman va sizlarning uylaringizni ham. Va u ularni taskin berdi va ularning yuragiga gapirdi. Va Yusuf Misrda yashadi, o'zi va uning aka-ukalari, va uning otasining butun uy-ro'zg'ori, va Yusuf yuz o'n yil yashadi. Va Yusuf Efraymning bolalarini uchinchi avlodgacha ko'rdi va Manassaning o'g'li Makirning o'g'illari Yusufning tizzalarida tug'ildi. Va Yusuf o'z akalariga dedi: Men o'layapman, lekin Xudo albatta sizlarni tashrif qiladi va sizlarni shu yerdan olib chiqib, Xudo otalrimiz Ibrohim, Ishoq va Yoqubga qasam qilgan yerga olib boradi. Va Yusuf Isroil o'g'illarini qasam ichirdi va dedi: Xudo sizlarga tashrif buyurganida, mening suyaklarimni bu yerdan o'zingiz bilan olib ketasizlar. Va Yusuf yuz o'n yoshida vafot etdi, va uni dafn qildilar va tobut ichiga qo'ydilar Misrda.

Chiqish

1

Bular Isroil o'g'illarining nomlari bo'lib, ular otasi Yoqub bilan birga Misrga kirgan edilar, har biri o'z butun uyi bilan kirgan edi. Rubin, Shimon, Levi, Yahudo, Issakor, Zavulon, Binyomin, Don va Naftoli, Gad va Osher. Yusuf esa Misrda edi, Yoqubdan barcha jonlar esa yetmish besh kishi edi. Yusuf vafot etdi, va uning barcha aka-ukalari va o'sha avlodning hammasi ham vafot etdi. Isroil o'g'illari o'sdilar, ko'paydilar, ko'p sonli bo'ldilar va juda-juda kuchaydilar, yer esa ularni ko'paytirdi. Misr ustiga Yusufni tanimaydigan boshqa podshoh turdi. U o'z xalqiga dedi: Mana, Isroil o'g'illarining nasl-nasabi katta ko'pchilik bo'lib, bizdan kuchliroq. Keling, shuning uchun ularni ayyorlik bilan boshqaraylik, aks holda ular ko'payib ketadi va bizga urush yuz berganda, ular ham dushmanlarga qo'shilib, bizga qarshi urush qilib, bu yerdan chiqib ketishadi. Va u ular ustiga ish nazoratchilarini tayinladi, shunda ular ularni ishlarda ezsinlar. Va ular Fir'avnga mustahkam shaharlar qurdilar, Peyto va Rameses va On, bu Quyosh shahri. Lekin ular ularni qanchalik

xo'rlasalar, shunchalik ko'proq bo'ldilar va juda-juda kuchaydilar, va Misrliklar Isroil o'g'illaridan jirkanishardi. Va Misrliklar Isroil o'g'illariga kuch bilan zulm qildilar. Va ularning hayotini qattiq ishlarda, loy va g'isht yasashda, hamda dalalardagi barcha ishlarda azoblantirib, ularni zo'ravonlik bilan qul qilgan barcha ishlar bo'yicha. Va Misr podshosi ibroniylarning doyalariga aytdi, ulardan birining ismi Sefora va ikkinchisining ismi Pua. Va aytdi: qachon siz ibroniy ayollarni tug'dirganingizda va ular tug'ish vaqtida bo'lganlarida, agar erkak bo'lsa, uni o'ldiring; agar ayol bo'lsa, uni saqlab qoling. Doyalar esa Xudodan qo'rqishdi va Misr podshosi ularga buyurganidek qilmadilar va erkak bolalarni tirik qoldirishdilar. Misr shohi doyalarni chaqirdi va ularga dedi: Nima uchun shu ishni qildingiz va erkak bolalarni tirik saqladingiz?
Ko'makchilar Fir'avnga dedilar: Ibroniy ayollar Misr ayollari kabi emas, chunki ular ko'makchilar ularga kirishdan oldin tug'adilar. Xudo doyalarga yaxshilik qildi va xalq ko'paydi va juda kuchaydi. Doyalar Xudodan qo'rqqanlari uchun, ular o'zlari uchun uylar qurdilar. Fir'avn o'z xalqiga buyurdi va dedi: Ibroniylardan tug'iladigan har bir o'g'il bolani daryoga tashlang, va har bir qiz bolani tirik qoldiring.

2

Levi qabilasidan kimdir bor edi, u Levi qizlaridan birini oldi. Va u homilador bo'ldi va o'g'il bola tug'di, uni ko'rib chiroyli ekanini bilib, uni uch oy yashirdilar. Chunki ular uni yana yashira

olmasdi, uning onasi o'zi uchun savat oldi va uni asfalt va qatron bilan surtdi va bolani unga ichiga soldi va uni botqoqqa daryo yoniga qo'ydi. Va uning singlisi uzoqdan kuzatib turardi, unga nima bo'lishini bilish uchun. Fir'avnning qizi daryoga cho'milish uchun tushdi va uning xizmatkorlari daryo yonida o'tib ketishardi, va botqoqda savatni ko'rib, xizmatkorni yuborib, uni oldi. Ochgach, u savatchada yig'layotgan bolani ko'radi; va Fir'avnning qizi unga rahm qildi va dedi: Bu ibroniylarning bolalaridan. Va uning singlisi Fir'avnning qiziga dedi: Sen xohlaysanmi, men senga ibroniylardan emizuvchi ayolni chaqirib beraman va u senga bu bolani emizib beradi? Fir'avnning qizi dedi: Bor; va yosh ayol kelib, bolaning onasini chaqirdi. Fir'avnning qizi unga dedi: Men uchun bu bolani saqla va men uchun uni emizir, men esa senga haq beraman. Ayol bolani oldi va uni emizirdi. Bola katta bo'lib o'sgandan keyin, uni Fir'avnning qiziga olib kirdi va u unga o'g'il bo'ldi; uning ismini Muso deb atadi va Men uni suvdan oldim deb aytdi. Va shunday bo'ldiki, o'sha ko'p kunlarda katta bo'lgan Muso o'zining aka-ukalari, Isroil o'g'illari tomon chiqdi, va ularning mehnatini tushunib, bir Misrlik odamning qandaydir Ibroniyni, o'zining aka-ukalaridan, Isroil o'g'illaridan birini urayotganini ko'rdi. Atrofiga qaradi, bu yerda ham, u yerda ham hech kimni ko'rmadi va Misrlikni urib, uni qumga yashirdi. Ikkinchi kuni chiqib ketganida, ikki nafar ibroniy erkakni janjallashayotganini ko'radi va noto'g'ri qilayotganga aytadi: Nega sen qo'shningni uryapsan? U esa dedi: Kim seni bizning ustimizga hukmdor va hakam qilib tayinladi? Sen meni o'ldirmoqchi emassan, xuddi kecha o'sha Misrlikni o'ldirganingdek? Muso qo'rqdi va dedi:

Agar bu ish shunday ochiq bo'lib qolgan bo'lsa. Fir'avn bu so'zni eshitdi va Musoni o'ldirmoqchi bo'ldi. Muso Fir'avn yuzidan chekindi va Madyan yerida yashadi; Madyan yeriga kelgach esa, quduq yonida o'tirdi. Madiam ruhoniysining yetti qizi bor edi, ular otasi Iotorning qo'ylarini boqar edilar, kelib ular suv tortdilar va idishlarni to'ldirdilar, otasi Iotorning qo'ylarini sug'orish uchun. Cho'ponlar kelganlarida esa ularni haydab chiqarishdi, lekin Muso o'rnidan turib ularni qutqardi va ularga suv chekib berdi hamda ularning qo'ylarini sug'ordi. Ular otasi Raguelning oldiga keldilar va u ularga dedi: Nega bugun kelishga shoshildinglar? Ular esa dedilar: Misrlik odam bizni cho'ponlardan qutqardi va bizga suv chiqardi va bizning qo'ylarimizni sug'ordi. U esa o'z qizlariga dedi: U qayerda? Va nega siz bu odamni qoldirib ketdingiz? Shuning uchun uni chaqiring, u non yesin. Muso o'sha odamning yonida joylashdi va u o'z qizi Sipporoni Musoga xotinlikka berdi. Homilador bo'lgan ayol o'g'il tug'di va Muso uning ismini Gershom qo'ydi, chunki men begona yurtda musofirman, deb aytdi. Keyin o'sha ko'p kunlardan so'ng Misr shohi vafot etdi, va Isroil o'g'illari ishlardan nola qildilar va faryod qildilar, va ularning faryodi ishlardan Xudoga ko'tarildi. Va Xudo ularning nolalarini eshitdi va Xudo Ibrohim, Ishoq va Yoqub bilan tuzgan ahdini esladi. Va Xudo Isroil o'g'illariga nazar soldi va O'zini ularga ma'lum qildi.

3

Va Muso o'zining qaynota Yetro, Midyan ruhoninining qo'ylarini

boqayotgan edi, va u qo'ylarni sahroga yetakladi, va u Xoreb tog'iga keldi. Unga Rabbiyning Farishtasi butadan chiqqan olov alangasida ko'rindi va u butaning olovda yonayotganini ko'rdi, lekin buta yonib ketmadi. Muso dedi: O'tib borib, bu katta ko'rinishni ko'raman, chunki buta yonib ketmayapti. Раббий унинг кўришга яқинлашаётганини кўрганида, Раббий уни бутадан чақириб: Мусо, Мусо, деди. У эса: Нима бор? деб жавоб берди. U dedi: Bu yerga yaqinlashma; oyoqlaringdan sandalingni yech, chunki bu joy. Sen turgan joy muqaddas yerdir. Va U dedi: Men sening otangning Xudosiman, Ibrohimning Xudosi, Ishoqning Xudosi va Yoqubning Xudosi. Muso esa yuzini o'girdi, chunki u Xudoning oldida to'g'ridan qarashdan qo'rqdi. Rabbiy Musoga dedi: Ko'rib ko'rdim Misrda bo'lgan mening xalqimning azob-uqubatini va zolim nazoratchilari tufayli ularning faryodini eshitdim; chunki bilaman ularning dardini va tushdim ularni misrliklarning qo'lidan qutqarish uchun va ularni o'sha yerdan chiqarib, yaxshi va keng yerga, sut va asal oqayotgan yerga, kan'oniylar va xettiylar va amoriylar va perizziylar va girgoshiylar va xiviylar va yebusiylarning joyiga kiritish uchun. Va endi mana, Isroil o'g'illarining faryodi menga yetib keldi va men Misrliklar ularga qilayotgan zulmni ko'rdim. Va endi bu yerga kel, Men seni Misr podshohi Fir'avnga yuboraman va sen Mening xalqim Isroil o'g'illarini Misr yeridan chiqarib kelasan. Va Muso Xudoga dedi: Men kimman, men Misr podshosi Fir'avnga boraman va Isroil o'g'illarini Misr yeridan chiqaraman? Xudo Musoga dedi: Men sen bilan bo'laman, va bu senga belgi bo'ladiki, men seni yuboraman: sen Mening xalqimni Misrdan chiqarganingda, siz

shu toghda Xudoga xizmat qilasizlar. Va Muso Xudoga dedi: Mana, men Isroil o'g'illariga chiqib boraman va ularga aytaman: Bizning otalarimizning Xudosi meni sizlarga yubordi. Ular mendan so'rashadi: Uning ismi nima? Men ularga nima deyaman? Xudo Musoga shunday dedi: Men Mavjudman. Va yana dedi: Isroil o'g'illariga shunday ayt: Mavjud meni sizlarga yubordi. Va Xudo yana Musoga dedi: Isroil o'g'illariga shunday aytasan: Rabbiy, bizning otalarimizning Xudosi, Ibrohimning Xudosi, Ishoqning Xudosi va Yoqubning Xudosi meni sizlarga yubordi. Bu mening abadiy ismim va avlodlar uchun yodgorligimdir. Kelgach, Isroil o'g'illarining oqsoqollar kengashini yig'ib, ularga shunday deysan: Otalarimizning Xudosi, Ibrohimning Xudosi, Ishoqning Xudosi va Yoqubning Xudosi menga ko'rindi va dedi: Men sizlarni tashrif buyurganman va Misrda sizlarga sodir bo'lgan barcha narsalarni ko'rganman. Va U dedi: Men sizlarni Misrliklarning azob-uqubatidan chiqarib, Kan'oniylar, Xettiylar, Amoriylar, Perizziylar, Girgoshiylar, Xiviylar va Yebusiylarning yeriga, sut va asal oqayotgan yerga olib boraman. Va ular sening ovozingni eshitadilar, va sen va Isroil oqsoqollar kengashi Misr podshosi Fir'avnning oldiga borasiz, va unga deysan: Ibronilarning Xudosi bizni chaqirdi, shuning uchun biz uch kunlik yo'l bosib cho'lga boramiz, shunda o'z Xudoimizga qurbon qilamiz. Men esa bilaman, Fir'avn Misr podshosi sizlarni borishga qo'yib yubormaydi, agar kuchli qo'l bilan bo'lmasa. Va qo'limni cho'zib, men Misrliklarni barcha mo'jizalarim bilan uramam, qaysilarni ularning orasida qilaman, va shundan keyin u sizlarni yuboradi. Va men bu xalqqa Misrliklar oldida iltifot beraman; va siz

ketganingizda, bo'sh ketmaysizlar. Lekin ayol o'z qo'shnisidan va o'z yonida yashovchisidan kumush idishlar va oltin idishlar va kiyimlar so'raydi; va siz ularni o'g'illaringiz ustiga va qizlaringiz ustiga qo'yasizlar, va Misrliklarni talon qilasizlar.

4

Muso javob berib dedi: Agar ular menga ishonmasalar va mening ovozimga quloq solmasalar, ular aytadilar: Senga Xudo ko'rinmagan, men ularga nima deyaman? Va Rabbiy unga dedi: Bu nima sening qo'lingda? U esa dedi: Tayoq. Va u dedi: Uni yerga tashla. Va u uni yerga tashladi, va u ilon bo'lib qoldi, va Muso undan qochdi. Va Rabbiy Musoga dedi: Qo'lingni cho'z va dumidan ushla. Shunda u qo'lini cho'zdi va dumidan ushlab oldi, va uning qo'lida tayoq bo'lib qoldi. Shunday qilib, ular senga ishonishlari uchun, chunki senga ularning otalari Xudosi ko'ringan – Ibrohim Xudosi, Ishoq Xudosi va Yoqub Xudosi. Xo'jayin unga yana aytdi: Qo'lingni bag'ringga kirit, va u qo'lini bag'riga kiritdi, va qo'lini bag'ridan chiqardi, va uning qo'li qordek bo'lib qoldi. Va U yana dedi: Qo'lingni ko'ksingga qo'y, va u qo'lini ko'ksiga qo'ydi, va uni ko'ksidan chiqardi, va yana u tanasining rangiga qaytdi. Agar lekin ular senga ishonmasalar va birinchi belgining ovoziga quloq solmasalar, ular senga ikkinchi belgining ovoziga ishonishadi. Va shunday bo'ladiki, agar ular senga bu ikki belgiga ishonmasalar va sening ovozingga quloq solmasalar, sen daryoning suvidan olib, quruq yerga quyasan va sen daryodan olgan suv quruq yer ustida

qonga aylanadi. Muso Xudoga dedi: Iltimos, Xudo'yo, men na kechadan oldin, na uchinchi kundan oldin, na Sen xizmatkoringiz bilan gaplasha boshlaganingdan beri qodir emasman, men zaif ovozli va sekin tilliman. Rabbiy Musoga dedi: Odamga og'izni kim berdi? Va kim yaratdi og'ir eshitadiganlarni va karlarni, ko'radiganlarni va ko'rlarni? Men Xudo emasman? Va endi bor, men sening og'zingni ochaman va senga nima gapirishingni o'rgataman. Va Muso dedi: Iltimos qilaman, Rabbim, Sen yuboradigan boshqa qodir kishini tayinla. Va Rabbiy Muso ustiga g'azab bilan g'azablanib dedi: Mana seniki aka Harun Leviylik emasmi? Men bilaman ki, u senga gapiradi; va mana, u senga uchrashish uchun chiqadi va seni ko'rib, ichida xursand bo'ladi. Va sen unga aytasan va mening so'zlarimni uning og'ziga berasan, va men sening og'zingni va uning og'zini ochaman, va sizlarni nima qilishingizni o'rgataman. Va u senga xalqqa gapiradi, va u sening og'zing bo'ladi, sen esa unga Xudoga doir narsalar bo'lasan. Va bu tayoqni, ilonga aylantirilgan tayoqni, qo'lingga olasan, u bilan bu belgilarni ko'rsatasan. Muso ketdi va o'zining qaynotasi Yetroning oldiga qaytdi va dedi: Men boraman va Misrdagi birodarlarimning oldiga qaytaman va ko'raman, ular hali tirikmi? Va Yetro Musoga dedi: Sog-salomat bor. Va o'sha ko'p kunlardan keyin Misr shohi vafot etdi. Xudo Madiam shahrida Musoga dedi: Bor, Misrga ket, chunki sening ruhingni qidirayotganlarning hammasi o'lgan. Muso xotini va bolalarni olib, ularni yuk hayvonlariga mindirdi va Misrga qaytdi, va Muso Xudodan olgan hasani qo'liga oldi. Xudo'yo Musoga dedi: Sen Misrga qaytib ketayotganingda, men senga qo'llaringga

bergan barcha mo'jizalarni ko'r, ularni Fir'avn oldida qilasan, lekin men uning yuragini qattiqlashtiraman va u xalqni yubormaydi. Sen esa Fir'avnga shunday deysan: Rabbiy shunday aytadi: Isroil Mening to'ng'ich o'g'lim. Men senga aytdim: Xalqimni yuborgin, shunda ular menga xizmat qilsinlar. Agar haqiqatan ularni yuborishni xohlamasang, unda ko'r, men sening birinchi tug'ilgan o'g'lingni o'ldiraman. Yo'lda mehmonxonada shunday bo'ldiki, Rabbiyning Farishtasi unga duch keldi va uni o'ldirmoqchi bo'ldi. Va Sifora toshni olib, o'g'lining sünnat terisini sunnat qildi; va uning oyoqlariga yiqildi va dedi: Mening bolamning sünnat qoni turdi. Va u undan ketdi, chunki u dedi: Bolam sunnatining qoni to'xtadi. Rabbiy Haronga dedi: Cho'lga Musoni kutib olishga bor. U bordi va Musoni Xudoning tog'ida kutib oldi, va ular bir-birlarini o'pishdi. Va Muso Horunga Rabbiyning barcha so'zlarini, u yuborgan, va unga buyurgan barcha so'zlarini xabar qildi. Muso va Horun borishdi va ular Isroil o'g'illarining oqsoqollar kengashini yig'ishtirishdi. Va Harun Xudo Musoga aytgan barcha so'zlarni gapirdi va belgilarni xalq oldida ko'rsatdi. Va xalq ishondi va xursand bo'ldi, chunki Xudo Isroil o'g'illariga tashrif buyurdi va ularning azob-uqubatini ko'rdi, xalq esa egilib sajda qildi.

5

Va bu voqealardan keyin Muso va Horun Fir'avnning oldiga kirdilar va unga dedilar: Isroilning Xudosi Rabbiy shunday

deydi: Mening xalqimni qo'yib yubor, ular cho'lda Menga bayram qilsinlar. Va Fir'avn dedi: Kim u, men uning ovoziga tinglashim kerak, shunda Isroil o'g'illarini yuboray? Men Rabbiyni bilmayman va Isroilni yubormayman. Va ular unga aytadilar: Ibroniylarning Xudosi bizni chaqirdi, shuning uchun biz uch kunlik yo'l bosib cho'lga boramiz, shunda Rabbimiz Xudoga qurbon qilamiz, shunday qilmasak bizga o'lim yoki qotillik yuz berishi mumkin. Va Misr podshosi ularga dedi: Nega, Muso va Horun, siz xalqni ishlaridan chalg'itib yuribsizlar? Keting, har biringiz o'z ishingizga. Va Fir'avn dedi: Mana, hozir xalq ko'paydi, demak ularni ishlardan to'xtatmaymiz. Fir'avn xalqning nazoratchilariga va kotiblarga buyurib dedi: endi xalqga g'isht yasash uchun somon bermaysizlar, xuddi kecha va undan oldingi kun bo'lgani kabi; balki ular o'zlari borib o'zlari uchun somon yig'ishsinlar. Va g'ishtchilik qilishning tartibini, ular har kuni qiladigan, sen ularga yuklatasan, hech narsani kamaytirmaysan. Ular bo'sh turishadi, shu sababdan ular baqirishgan va aytishgan: Turaylik va Xudoyimizga qurbon qilaylik. Bu odamlarning ishlari og'irlashsin va ular shu ishlar haqida g'amxo'rlik qilsinlar, va bo'sh so'zlar bilan ovora bo'lmasinlar. Nazoratchilar va kotiblar ularni shoshilishardi va xalqqa shunday deyishardi: Fir'avn shunday deydi: men endi sizlarga somon bermayman. O'zlaringiz borib, qayerdan topsangiz, o'zingiz uchun somon yig'ib oling, chunki sizning belgilangan miqdoringizdan hech narsa kamaytirilmaydi. Va xalq butun Misr yurtida poya yig'ib, somon qilish uchun tarqaldi. Nazoratchilar esa ularni shoshiltirib, deyishdi: Har kuni belgilangan ishlarni bajaring, xuddi sizga somon berilgan

paytdagi kabi. Va Isroil o'g'illari naslining yozuvchilari qamchilandilar - ular ustiga Fir'avnning nazoratchilar tomonidan tayinlanganlar - aytib: Nega siz g'isht yasashning ulushlaringizni kecha va undan oldingi kun kabi, va bugun ham tugatmadingiz? Isroil o'g'illarining yozuvchilari kirib, Fir'avnga baqirib aytdilar: Nega sen o'z xizmatkorlaringga shunday qilyapsan? Somon sizning xizmatkorlaringizga berilmaydi va g'isht yasashni bizga buyurishadi, va mana, sizning bolalaringiz kaltaklangan, demak siz o'z xalqingizga nohaqlik qilasiz. Va u ularga dedi: Siz dangallarsiz, dangal odamlarsiz, shuning uchun siz deyapsiz: Boraylik, bizning Xudoga qurbon qilaylik. Endi shuning uchun borib, ishlang, chunki somon sizga berilmaydi va g'isht yasashning belgilangan miqdorini topshirasiz. Isroil o'g'illarining yozuvchilari o'zlarini yomonlik ichida ko'rdilar va deyishdi: Siz kunlik g'isht ishlab chiqarishning belgilangan miqdorini tashlab ketmaysizlar. Ular Muso va Horun bilan uchrashdilar, ular Fir'avndan chiqib ketayotganlarida ularga qarshi kelayotgan edilar. Va ular ularga dedilar: Xudo sizlarni ko'rsin va hukm qilsin, chunki sizlar bizning hidimizni Fir'avn oldida va uning xizmatkorlari oldida jirkanch qildingizlar, uning qo'llariga qilich berib, bizni o'ldirish uchun. Muso Rabbiyga qaytdi va dedi: Iltimos qilaman, Rabbiy, nega Sen bu xalqni azob qilding? Va nega sen meni yuborgansan? Va men Fir'avnga Sening nomingda gapirish uchun borgan vaqtdan beri, u bu xalqni ezdi va Sen Sening xalqingni qutqarmading.

6

Va Xudo'yo Musoga dedi: Allaqachon ko'rasan, Men Fir'avnga nima qilishimni, chunki kuchli qo'l bilan u ularni yuboradi va baland qo'l bilan ularni o'z yeridan chiqaradi. Xudo Musoga gapirdi va unga dedi: Men Rabbiyman. Va men Ibrohim, Ishoq va Yoqubga ko'rindim, ularning Xudosi bo'lib, va mening Rabbiy nomimni ularga ochib bermadim. Va men ularning oldida ahdimni o'rnatdim, shunda ularga Kan'oniylarning yerini berdim, o'sha yerni, unda ular musofir bo'lib yashagan edilar va o'sha yerda ular musofir bo'lib turishgan. Va men Isroil o'g'illarining nolasini eshitdim, Misrliklar ularni qul qilmoqda, va sizning ahdingizni esladim. Bor, Isroil o'g'illariga aytdim, deb aytib: men Rabbman; va sizlarni Misrliklarning hokimiyatidan olib chiqaman, va sizlarni qullikdan qutqaraman, va sizlarni baland qo'l bilan va katta hukm bilan ozod qilaman; va sizlarni o'zim uchun o'zimga xalq qilib olaman, va sizlarning Xudoyingiz bo'laman; va bilasizlar ki men Rabbman, sizlarning Xudoyingiz, sizlarni Misrliklarning zulmidan olib chiquvchi. Va Men sizlarni o'sha yerga olib kiraman, Men qo'limni cho'zgan edim, uni Ibrohim, Ishoq va Yoqubga berish uchun, va Men uni sizlarga meros qilib beraman, Men Rabbiyman. Muso Isroil o'g'illariga shunday gapirdi, lekin ular Musoni yurak zaifligidan va qattiq ishlardan eshitmadi. Va Rabbiy Musoga dedi, deb aytib: kir, Misr podshohiga Fir'avnga gapir, shunda u Isroil o'g'illarini uning yeridan yuborib chiqarsin. Muso Rabbiyning oldida gapirdi va dedi: Mana, Isroil o'g'illari mening so'zimga quloq solmadi, va qanday qilib Fir'avn mening so'zimga quloq soladi? Men esa aqlsizman. Rabbiy Muso va Horunga aytdi va ularga Misr podshosi Fir'avnga buyruq berdi, shunda Isroil o'g'illarini Misr

yeridan jo'natib yuborsin. Va bular ularning ota-bobolari uylarining rahbarlari: Isroilning to'ng'ich o'g'li Rubinning o'g'illari - Xanox, Fallu, Asron va Karmi. Bu Rubinning avlodi. Va Shimeonning o'g'illari: Yemuel, Yamin, Ehud, Yakin, Zohar va Kanaanlik ayoldan bo'lgan Saul, bular Shimeon o'g'illarining oilalari. Va bular Levining o'g'illarining nomlari ularning qarindoshlik bo'yicha: Gedson, Kaat va Merari. Levining umri yuz o'ttiz yetti yil edi. Va bular Gedsonning o'g'illari: Lobeniy va Semeey, ularning oilalari bo'yicha. Va Kaotning o'g'illari: Amram, Issoar, Xevron va Ozeiel. Va Kaotning umrining yillari yuz o'ttiz uch yil edi. Va Merarining o'g'illari: Mahli va Mushi. Bular Levining ota-bobolar uylari, ularning oilalariga ko'ra. Va Amram o'z otasining akasining qizi Yoxabedni o'ziga xotinlikka oldi va undan Horun, Muso va ularning opasi Maryamni tug'di. Amramning umri yuz o'ttiz ikki yil edi. Va Issacharning o'g'illari: Korah, Naphek va Zechri. Va Uzzielning o'g'illari: Mishael, Elizaphan va Segrei. Horun Aminadabning qizi, Naassonning singlisi Elisabetni xotinlikka oldi va u undan Nadab, Abiud, Eleazar va Itamarni tug'di. Korening o'g'illari: Asir, Elkana va Abiazar. Bular Korening avlodlari. Va Harunning o'g'li Elazar Futielning qizlaridan o'ziga xotin oldi va u unga Pinxosni tug'di, bular Leviylarning oila boshliqlari, ularning avlodlari bo'yicha. Bu Harun va Muso edi, ularga Xudo Isroil o'g'illarini Misr yeridan ularning kuchi bilan chiqarib olib ketishni aytgan. Bular Misr podshosi Fir'avn bilan suhbatlashganlar; va ular Isroil o'g'illarini Misr yeridan olib chiqdilar, o'zi Harun va Muso, Rabbiy Muso bilan Misr yerida gaplashgan kunda. Va Xudo Musoga shunday dedi: Men Xudoman, Misr podshohi Fir'avnga

men senga aytgan barcha narsalarni gapir. Va Muso Rabbining oldida dedi: Mana, men zaif ovozliman, va Fir'avn meni qanday eshitadi?

7

Va Rab Musoga dedi: Mana, Men seni Fir'avn uchun xudo qilib qo'ydim va akang Harun sening payg'ambaringiz bo'ladi. Sen esa unga men senga buyurgan barcha narsalarni gapirasan, va akang Aaron Fir'avnga gapiradi, shunda u Isroil o'g'illarini o'z yeridan jo'natib yuborsin. Men esa Fir'avnning yuragini qattiqlashtiraman va Misr yerida Mening belgilarim va mo'jizalarimni ko'paytiraman. Fir'avn sizlarni eshitmaydi, va Men qo'limni Misr ustiga qo'yaman, va Men Misrdan xalqimni, Isroil o'g'illarini, O'z kuchim bilan va katta qasos bilan chiqaraman. Va barcha misrliklar bilib olishadi ki, men Xudo'yoman, qo'limni Misr ustiga cho'zganimda, va Isroil o'g'illarini ularning orasidan chiqaraman. Muso va Horun Rabbiy ularga buyurganidek qildilar. Muso sakson yoshda edi, uning ukasi Horun esa sakson uch yoshda edi, qachonki u Fir'avn bilan gaplashdi. Va Rabbiy Muso va Horunga dedi: Agar Fir'avn sizlarga gapirsa va Bizga belgi yoki mo'jiza ko'rsating desa, sen akang Horunga ayt: Tayoqni ol va Fir'avn oldida hamda uning xizmatkorlari oldida yerga tashla, va u ajdaho bo'ladi. Muso va Horun Fir'avn va uning xizmatkorlari oldiga kirdilar va ular shunday qildilar, xuddi Rabbiy ularga buyurganidek, va Horun tayoqni Fir'avn va uning xizmatkorlari

oldiga tashladi va u ajdahoga aylandi. Fir'avn esa Misrning sofistlarini va sehrgarlarini chaqirdi, va Misrliklarning afsungarlari ham o'zlarining sehrlari bilan xuddi shunday qildilar. Va ularning har biri o'z tayog'ini tashladi va ular ajdarlarga aylandi, va Horunning tayog'i ularning tayoqlarini yutib yubordi. Va Fir'avnning yuragi qattiqlashdi va u ularning gapiga quloq solmadi, xuddi Rabbiy ularga buyurganidek. Rabbiy Musoga dedi: Fir'avnning yuragi qattiqlashtirilgan, shuning uchun u xalqni qo'yib yubormoqchi emas. Ertalab Fir'avnga bor, mana u suvga chiqadi, va sen uni daryoning qirg'og'ida kutib turasan, va ilonga aylantirilgan tayoqni qo'lingga olasan. Va sen unga shunday deysan: Ibronilarning Xudosi Rabbiy meni senga yubordi va dedi: Mening xalqimni qo'yib yubor, shunda ular cho'lda menga ibodat qilsinlar. Ammo mana, sen shu vaqtgacha quloq solmading. Xo'jayin shunday deydi: shu orqali sen bilasan, chunki Men Xo'jayinman. Mana, Men O'z qo'limdagi tayoq bilan daryodagi suvga uraman va u qonga aylanadi. Va daryodagi baliqlar o'ladi, va daryo badbo'y bo'ladi, va Misrliklar daryodan suv icha olmaydilar. Rabbiy Musoga dedi: Akang Haronga ayt: Tayoqni qo'lingga ol va qo'lingni Misr suvlari ustiga, ularning daryolari ustiga, ularning kanallari ustiga, ularning botqoqlari ustiga va ularning barcha yig'ilgan suvlari ustiga cho'z, va qonga aylanadi. Va Misr yerining hamma joyida, yog'ochlarda ham, toshlarda ham qon bo'ldi. Muso va Horun Rabbiy ularga buyurganidek shunday qildilar, va u o'z tayog'ini ko'tarib, Fir'avn va uning xizmatkorlari oldida daryodagi suvni urdi, va daryodagi barcha suvni qonga aylantirdi. Va daryodagi baliqlar o'ldi, daryo

badbo'y bo'ldi va misrliklar daryodan suv icha olmadilar, va butun Misr yerida qon bor edi. Misrlik sehrgarlar ham o'zlarining sehrlari bilan xuddi shunday qildilar, va Fir'avnning yuragi qattiqlashtirildi, va u ularning so'ziga quloq solmadi, xuddi Xudo aytganidek. Fir'avn qaytib, o'z uyiga kirdi va bu ishga ham e'tibor bermadi. Barcha Misrliklar daryo atrofida quduq qazdilar, suv ichish uchun, va ular daryodan suv icha olmadilar. Va yetti kun to'ldi Xudo'yo daryoni urgandan keyin. Rabbiy Musoga dedi: Fir'avnning oldiga kir va unga aytur: Rabbiy shunday deydi: Mening xalqimni qo'yib yubor, shunda ular Menga ibodat qilsinlar. Agar sen jo'natishni xohlamasang, mana, men sening barcha chegaralaringni qurbaqalar bilan uraman. Va daryo qurbaqalarni qusuq qiladi, va ular ko'tarilib sening uylaringga, sening yotoqxonalaringning xazinalariga, sening karavotlaringga, sening xizmatkorlaringning uylariga, sening xalqingga, sening xamirturushlaringga va sening tandirlaringga kirishadi. Va sen ustiga, sening xizmatkorlaring ustiga va sening xalqing ustiga qurbaqalar chiqib keladi.

8

Xudo'yo Musoga dedi: Akang Horonga ayt, qo'lida tayog'ingni daryolar ustiga, kanallar ustiga va botqoqlar ustiga cho'z va qurbaqalarni chiqar. Va Harun qo'lini Misr suvlari ustiga cho'zdi va qurbaqalarni chiqardi, qurbaqalar ko'tarilib, Misr yerini qopladi. Misrlik sehrgarlar ham o'z sehrlari bilan xuddi shunday qildilar va qurbaqalarni Misr yeriga chiqardilar. Va Fir'avn

Muso va Horunni chaqirdi va dedi: Men uchun Xudoga iltijo qilinglar va U qurbaqalarni mendan va mening xalqimdan olib tashlasın, va men ularni yuboraman va ular Xudoga qurbonlik qilsinlar. Muso Fir'avnga dedi: Men haqingda, xizmatkorlaringiz haqida va xalqingiz haqida qachon ibodat qilishim kerakligini menga belgilang, qurbaqalarni sizdan, xalqingizdan va uylaringizdan yo'q qilish uchun, faqat daryoda qoladi. U dedi: Ertaga. U dedi: Sen aytganingdek, shunday qilib sen bilasan ki, Rabbdan boshqa hech kim yo'q. Va qurbaqalar sendan, uylaringizdan, xonadonlardan, xizmatkorlaringdan va xalqingdan olib tashlanadi, faqat daryoda qoladi. Muso va Horun Fir'avndan chiqdilar va Muso Rabbiyga qurbaqalar kelishuvi haqida faryod qildi, qanday Fir'avn belgilagan edi. Xudo'yo Muso aytganidek qildi va qurbaqalar uylardan, hovlilardan va dalalardan o'ldi. Va ular ularni uyum-uyum qilib yig'ishdilar va yer hidlandi. Fir'avn yengillik bo'lganini ko'rib, uning yuragi og'irlashdi va ularning gapiga quloq solmadi, xuddi Xudo aytganidek. Xudo'yo Musoga dedi: Aaronga ayting: qo'lingni tayoqing bilan cho'zt va yerning changini ur, va pashshalar paydo bo'ladi odamlarda ham, to'rt oyoqlilarda ham, va butun Misr yerida ham. Shunday qilib, Harun tayoqni qo'li bilan cho'zdi va yerning to'pog'iga urdi, va pashshalar odamlarda, to'rt oyoqli hayvonlarda paydo bo'ldi, va yerning barcha to'pog'ida pashshalar paydo bo'ldi. Sehrgarlar ham o'z sehrlari bilan xuddi shunday qildilar, pashshalarni chiqarib yuborish uchun, lekin qodir bo'lolmadilar, va pashshalar odamlarda ham, to'rt oyoqli hayvonlarda ham paydo bo'ldi. Jodugarlari Fir'avnga dedilar: Bu Xudoning barmog'i, va

Fir'avnning yuragi qattiqlashdi, va u ularning gapiga quloq solmadi, xuddi Rabbiy aytganidek. Rabbiy Musoga dedi: Erta tongda tur va Fir'avnning oldida tur, mana u suvga chiqadi, va unga ayt: Rabbiy shunday deydi: Mening xalqimni jo'nat, shunda ular cho'lda menga xizmat qilsinlar. Agar lekin sen mening xalqimni jo'natib yuborishni xohlamasang, mana, men senga, sening xizmatkorlaringga, sening xalqingga va sizlarning uylaringga it chivinlarini yuboraman, va Misrliklarning uylari it chivinlari bilan to'ldiriladi, shuningdek ular turgan yer ham. Va men o'sha kunda Gesem yerini ulug'layman, uning ustida mening xalqim turibdi, u yerda it chivin bo'lmaydi, shunda sen bilasan-ki, men butun yerning Egasi Xudosiman. Va men o'z xalqim bilan sening xalqing o'rtasida farq qo'yaman, va ertaga bu yer ustida bo'ladi. Xudo shunday qildi va it chivinlar ko'pligi Fir'avnning uylariga, uning xizmatkorlarining uylariga va butun Misr yeriga keldi, va yer it chivinlardan vayron qilindi. Fir'avn Muso va Horunni chaqirib dedi: Kelib, o'z Xudoyingiz Rabbga shu yerda qurbon keling. Muso dedi: Shunday qilish mumkin emas, chunki biz Rabbimiz Xudoga Misrliklarning jirkanch narsalarini qurbon qilamiz. Agar biz Misrliklarning jirkanch narsalarini ularning oldida qurbon qilsak, bizni toshbo'ron qilishadi. Biz uch kunlik yo'lni bosib cho'lga boramiz va Rabbiy bizga aytganidek, Xudoyimizga qurбonlik qilamiz. Va Fir'avn dedi: Men sizlarni yuboraman va sizlar o'z Xudoyingizga sahroda qurbon qiling, lekin uzoqqa ketib bormang, demak men haqimda Rabbiyga ibodat qiling. Muso aytdi: Men sendan chiqib ketaman va Xudoga ibodat qilaman, va it chivinlar sendan, xizmatkorlaringdan va xalqingdan ertaga ketadi. Fir'avn, xalqni

Rabbiyga qurbon qilish uchun jo'natmaslik uchun yana aldashma. Muso Fir'avndan chiqdi va Xudoga duo qildi. Rabbiy Muso aytganidek qildi va it chivinlarini Fir'avndan, uning xizmatkorlaridan va uning xalqidan olib tashladi, va hech bittasi qolmadi. Va Fir'avn o'z yuragini qattiqqo'l qildi bu vaqtda ham, va xalqni jo'natib yuborishni xohlamadi.

9

Rabbiy Musoga dedi: Fir'avnning oldiga bor va unga ayting: Ibroniylarning Xudosi Rabbiy shunday deydi: Mening xalqimni qo'yib yubor, ular Menga ibodat qilsinlar. Agar sen mening xalqimni jo'natib yubormoqchi emas, balki hali ham uni nazorat qilayotgan bo'lsang, mana, Rabbiyning qo'li senning dalada bo'lgan mollaringga tushadi, otlarga va yuk tortadigan hayvonlarga va tuylarga va ho'kizlarga va qo'ylarga, juda katta o'lim. Va men o'sha vaqtda Misrliklarning chorvasi va Isroil o'g'illarining chorvasi o'rtasida mo'jiza ko'rsataman, Isroilning o'g'illariga tegishli hech narsa o'lmaydi. Va Xudo chegara belgilab dedi: Ertaga Rabbiy bu so'zni yer yuzida amalga oshiradi. Va Xudo ertasi kuni bu so'zni amalga oshirdi va misrliklarning barcha chorvasi o'ldi, lekin Isroil o'g'illarining chorvasidan hech biri o'lmadi. Fir'avn Isroil o'g'illarining barcha chorvalaridan hech biri o'lmaganini ko'rdi, lekin Fir'avnning yuragi qotib qoldi va u xalqni jo'natmadi. Xudo Muso va Haronga dedi: Siz qo'llaringizni o'choq kuli bilan to'ldiring va Muso uni Fir'avn va uning xizmatkorlari oldida osmonga sepsin.

Misrning butun yeri ustiga chang bo'lsin va u odamlar hamda to'rt oyoqli hayvonlar ustiga tushadi. Odamlarda ham, to'rt oyoqli hayvonlarda ham chiqayotgan yaralar va pufakchalar paydo bo'ladi, Misrning butun yerida. Va Muso Fir'avn oldida o'choqning kuyasini oldi va uni osmonga sochdi, va odamlarda ham, to'rt oyoqli hayvonlarda ham qaynab chiqayotgan pufakchali yaralar paydo bo'ldi. Va sehrgarlar Musoning oldida turolmadilar yaralar tufayli, chunki yaralar sehrgarlarning ustida paydo bo'ldi va butun Misr yerida. Rabbiy Fir'avnning yuragini qattiqlashtirildi va u ularning gapiga quloq solmadi, xuddi Rabbiy buyurganidek. Xo'jayin Musoga dedi: Erta tongda tur va Fir'avnning oldida tur, so'ng unga ayt: Ibroniylarning Xudosi Xo'jayin shunday deydi: Mening xalqimni qo'yib yubor, ular menga ibodat qilsinlar. Chunki hozirgi vaqtda men barcha vabolarimni sening yuraging ichiga, sening xizmatkorlaringga va sening xalqingga yuboraman, shunda sen bilasan ki, butun yer yuzida men kabi boshqasi yo'q. Endi men qo'limni cho'zib, seni va xalqingni urib o'ldiraman va sen yer yuzidan yo'q qilinasan. Va shuning uchun sen saqlanib qolding, shunda men senga Mening kuchimni ko'rsataman va Mening ismim butun yerda e'lon qilinadi. Hali shuning uchun sen mening xalqimni jo'natib yubormaslikka sabab bo'lyapsanmi? Mana, men ertaga shu vaqtda juda ko'p do'l yog'diraman, qaysi bunday Misrda bo'lmagan, u yaratilgan kundan boshlab, shu kungacha. Endi shuning uchun shoshiling, sening chorva mollaringni yig'ib oling va dalada seniki bo'lgan narsalarni; chunki barcha odamlar va chorva mollar, qancha seniki dalada bo'lsa; chunki barcha odamlar va chorva mollar, qancha dalalarda topilsa va

uyga kirmasa, lekin ularning ustiga do'l tushsa, o'lib ketadi. Rabbining so'zidan qo'rquvchi Fir'avnning xizmatkorlaridan biri o'z chorvasini uylarga yig'di. Kim Rabbning so'ziga e'tibor bermadi, mollarni dalalarda qoldirdi. Rabbiy Musoga dedi: Qo'lingni osmonga cho'z va Misrning butun yeri ustiga do'l yog'adi - odamlar ustiga, chorva ustiga va yer ustidagi barcha o't-o'lan ustiga. Muso qo'lini osmonga cho'zdi va Rabbiy momaqaldiroq va do'l berdi, yer ustiga olov yugurdi va Rabbiy butun Misr yeri ustiga do'l yog'dirdi. Do'l va uning ichida yonayotgan olov bor edi, do'l esa juda kuchli edi, bunday do'l Misrda hech qachon bo'lmagan, u yerda xalq paydo bo'lgan kundan beri. Do'l Misrning butun yerida urdi, odamdan tortib hayvongacha, va do'l tekislikdagi barcha o'simliklarni urdi hamda dalalardagi barcha daraxtlarni maydalab tashladi. Faqat Gesem yerida, qayerda Isroil o'g'illari edi, do'l bo'lmadi. Fir'avn odam yuborib, Muso va Horunni chaqirdi va ularga dedi: Men hozir gunoh qildim, Rabbiy adolatli, lekin men va mening xalqim bedinlarmiz. Shuning uchun men haqimda Rabbiyga ibodat qiling, va Xudoning ovozlari, do'l va olov to'xtasin, va men sizlarni yuboraman, va siz endi qolmaysizlar. Muso unga dedi: Shahardan chiqishim bilanoq, qo'llarimni Xudo tomon yoyaman, va ovozlar to'xtaydi, va do'l va yomg'ir endi bo'lmaydi, shundayki sen bilasan, yer Xudoning ekanligi. Va siz va sizning xizmatkorlaringiz, men bilamanki, siz hali Rabbidan qo'rqmagan edingiz. Zig'ir va arpa uruldi, chunki arpa pishib turgan edi, zig'ir esa boshoqlanib turgan edi. Biroq bug'doy va spelta urilmadi, chunki ular kech pishuvchi ekinlar edi. Muso Fir'avndan shahar tashqarisiga chiqdi va qo'llarini Rabbiy

tomon cho'zdi, ovozlar to'xtadi, do'l va yomg'ir yer ustiga yana tomishni to'xtatdi. Fir'avn yomg'ir, do'l va ovozlar to'xtaganini ko'rib, yana gunoh qilishni davom ettirdi va o'zining hamda xizmatkorlarining yuragini qattiqlashtirib qo'ydi. Va Fir'avnning yuragi qattiqlashtirildi va u Isroil o'g'illarini jo'natmadi, xuddi Rabbiy Musoga aytganidek.

10

Rabbiy Musoga dedi, deydi: Fir'avnga kir, chunki men uning yuragini va uning xizmatkorlarining yuragini qattiqlashtirib qo'ydim, shunday qilib bu belgilar ular ustiga ketma-ket kelsin; shunday qilib siz o'z farzandlaringizning quloqlariga va farzandlaringizning farzandlariga hikoya qilasizlar, men Misrliklarni qancha masxara qilganimni va men ularda qilgan belgilarimni; va siz bilasizlar, men Rabbiy ekanligimni. Muso va Horun Fir'avn oldiga kirdi va ular unga dedilar: Ibroniylarnig Rabbiy Xudosi shuni aytadi: Qachongacha sen Mendan uyalishni xohlamaysan? Mening xalqimni yubor, shunda ular menga xizmat qilsinlar. Agar sen mening xalqimni jo'natib yuborishni xohlamasang, mana, men ertaga shu vaqtda ko'p chigirtka keltiraman sening barcha chegaralaringga. Va u yerning ko'rinishini qoplaydi, va siz yerni ko'ra olmaysiz, va u yerning barcha ortiqcha qolganini yeydi, qaysi do'l sizga qoldirgan edi, va u sizga yer ustida o'sayotgan barcha daraxtlarni yeydi. Va sizning uylaringiz, xizmatkorlaringizning uylari va Misrliklarning butun yerida barcha uylar to'ldiriladi, qaysilarni

sizning otalari hech qachon ko'rmagan, na ularning bobokalonlari, yer yuzida paydo bo'lgan kundan to shu kungacha. Va Muso burilib, Fir'avndan chiqdi. Va Fir'avnning xizmatkorlari unga aytadilar: Qachongacha bu bizga tuzoq bo'ladi? Odamlarni jo'natib yubor, shunda ular o'zlarining Xudolariga xizmat qilsinlar; yoki sen bilmoqchi misanki, Misr halok bo'lgan? Va ular Muso va Horunni Fir'avnga qaytardilar va u ularga dedi: Boringlar va Rabbingiz Xudoga xizmat qilinglar, lekin kimlar va kimlar boruvchilar? Va Muso aytadi: Biz yosh odamlar va oqsoqollar bilan boramiz, o'g'illar va qizlar bilan, qo'ylar va qoramollarimiz bilan, chunki bu Rabbning bayrami. Va u ularga dedi: Shunday bo'lsin, Rabbiy siz bilan bo'lsin! Men sizlarni yuborayotganimday, bolalaringizni ham yuborayapmanmi? Qarang, yomonlik sizlarga qo'shilgan. Yo'q, shunday emas, erkaklar borsalar va Xudoga xizmat qilsalar bo'ladi, chunki o'zlaringiz mana shuni izlayapsizlar, lekin ularni Fir'avnning huzuridan haydab chiqardilar. Xudo'yo Musoga dedi: Qo'lingni Misr yeri ustiga cho'zt va chigirtka yer ustiga ko'tarilsin. U yerning barcha o'simliklarini va do'l qoldirib ketgan daraxtlarning barcha mevalarini yeb qo'ysin. Va Muso tayoqni osmonga ko'tardi, va Xudo janubiy shamolni yer ustiga olib keldi, butun o'sha kun va butun kecha; tong bo'ldi, va janubiy shamol chigirtkani oldi, va uni butun Misr yeri ustiga olib keldi; va u Misrning barcha chegaralari ustiga to'xtadi juda ko'p; undan oldin bunday chirgitka bo'lmagan edi, va bundan keyin shunday bo'lmaydi. U yerning ko'rinishini qopladi va yer vayron bo'ldi. U yerning barcha o'simliklarini hamda do'ldan keyin qolgan daraxtlarning barcha mevasini yutib yubordi.

Do'ldan keyin daraxtlarda va dalaning barcha o'simliklarida, Misrning butun yerida birorta ham yashil narsa qolmadi. Fir'avn shoshilib Muso va Horunni chaqirdi va dedi: Men sizlarning Rabbiy Xudoyingiz oldida va sizlarga nisbatan gunoh qildim. Shuning uchun mening gunohimni hali hozir qabul qiling va Xo'jayiningiz Xudoyiga ibodat qiling, va U mendan shu o'limni olib tashlashiga. Muso Fir'avndan chiqdi va Xudoga ibodat qildi. Va Xudo dengizdan kuchli shamol o'zgartirdi va chigirtkani ko'tardi va uni Qizil dengizga tashladi, va Misr yerining hech bir joyida bitta chigirtka ham qolmadi. Va Rabbiy Fir'avnning yuragini qattiqlashdi va Isroil o'g'illarini jo'natmadi. Xudo Musoga dedi: Qo'lingni osmonga cho'zt va Misr yeri ustiga zulmat, seziluvchi zulmat bo'lsin. Muso qo'lini osmonga cho'zdi va Misrning butun yeri ustiga uch kun davomida zulmat, qorong'ulik va bo'ron bo'ldi. Hech kim o'z akasini uch kun ko'rmadi va hech kim o'z to'shagidan uch kun turmadi. Lekin Isroilning barcha o'g'illariga ular yashaydigan barcha joylarida yorug'lik bor edi. Fir'avn Muso va Horunni chaqirib dedi: Boringlar, Rabbingiz Xudoga ibodat qilinglar, faqat qo'ylaringiz va qoramollaringizni qoldiring, yukingiz esa siz bilan ketsin. Va Muso dedi: Lekin sen ham bizga yondirilgan qurbonliklar va qurbonliklar berasan, qaysilarni biz Rabbimiz Xudoga qilamiz. Va bizning chorva mollarimiz biz bilan birga boradi, va biz birorta ham tuyoqni qoldirmaymiz, chunki ulardan biz Rabbimiz Xudoga xizmat qilish uchun olamiz, biz esa bilmaymiz nima bilan Rabbimiz Xudoga xizmat qilamiz, u yerga yetib borgunimizcha. Rabbiy Fir'avnning yuragini qattiqlashtirib qo'ydi va u ularni jo'natib yuborishni xohlamadi. Va Fir'avn

dedi: Mendan ket! O'zing uchun ehtiyot bo'l, mening yuzimni yana ko'rishga urinma. Qaysi kuni menga ko'rinsang, o'lasan. Muso esa dedi: Sen aytding, men senga boshqa yuzma-yuz ko'rinmayman.

11

Xo'jayin Musoga dedi: Men hali bitta zarba Fir'avn va Misrga keltiraman, shundan keyin u sizlarni bu yerdan jo'natib yuboradi. Qachonki u sizlarni hamma narsangiz bilan jo'natib yuborsa, sizlarni to'liq haydab chiqaradi. Shuning uchun xalqning qulog'iga yashirincha gapir va har bir kishi o'z qo'shnisidan kumush va oltin idishlar hamda kiyim-kechak so'rasin. Rabbiy esa o'z xalqiga Misrliklar oldida inoyat berdi va ular ularga qarz berishdi, va Muso odam Misrliklar oldida, Fir'avn oldida va uning xizmatkarlari oldida juda buyuk bo'ldi. Va Muso dedi: Bularni Rabbiy aytadi: yarim tun vaqtida men Misrning o'rtasiga kiraman. Va har bir to'ng'ich o'ladi Misr yerida, taxtda o'tirgan Fir'avnning to'ng'ichidan, tegirmon toshi yonidagi xizmatkor ayolning to'ng'ichigacha va har bir hayvonning to'ng'ichigacha. Va butun Misr yurtida shunday katta faryod bo'ladiki, bunday hech qachon bo'lmagan va bunday yana hech qachon bo'lmaydi. Va Isroilning barcha o'g'illari orasida it o'z tili bilan xirsillamaydi, odamdan tortib hayvongacha, shunda sen bilasan Rabbiy Misrliklar va Isroil o'rtasida qanday ajratish qilishini. Va bu seningki barcha xizmatkorlar menga tushib kelishadi va menga sajda qilishadi,

deb aytib: Sen chiq va sen boshchilik qilayotgan butun xalqing, va shundan keyin men chiqaman. Va Muso Fir'avndan g'azab bilan chiqib ketdi. Rabbiy Musoga dedi: Fir'avn sizlarni eshitmaydi, shunda Men o'zimning belgilarim va mo'jizalarimni Misr yerida ko'paytiraman. Muso va Horun Misrda Fir'avn oldida barcha belgilar va mo'jizalarni ko'rsatdilar, lekin Rabbiy Fir'avnning yuragini qattiqlashtirib qo'ydi va u Isroil o'g'illarini Misrdan jo'natib yuborishga rozi bo'lmadi.

12

Rabbiy Muso va Horunga Misr yurtida dedi va aytdi: bu oy sizga oylarning boshlanishi; u sizga yilning oylari ichida birinchi. Isroil o'g'illarining barcha jamoatiga gapir va ayt: Shu oyning o'ninchi kunida har bir kishi ota-bobolar uylari bo'yicha qo'y olsin, har bir uy uchun bitta qo'y. Agar uyda ozchilik bo'lsalar, shunday qilib qo'yga yetarli bo'lmasalar, u o'zi bilan qo'shnisini, o'zining yaqinini oladi, jonlar soniga ko'ra, har biriga yetarli bo'lgani qo'yga hisoblanadi. Sizga mukammal, erkak, bir yoshlik qo'y bo'ladi, uni qo'zilardan va yosh echkilardan olasizlar. Va u sizlar uchun shu oyning o'n to'rtinchi kunigacha saqlanib turadi, va Isroil o'g'illarining butun jamoati uni kechqurun so'yadi. Va ular qondan olib, ikki eshik tomonlariga va eshikning ustki to'siniga qo'yadilar, o'sha uylarda, qaysi uylarda ular ularni yeyishadi. Va ular shu kechada olovda qovurilgan go'shtni yeydilar, va achitqisiz nonni achchiq o'tlar bilan yeydilar. Undan xom yemasiz, na suvda qaynatilgan holda, balki faqat olovda

qovurilgan holda: boshi, oyoqlari va ichak-chavoqlari bilan birga. Undan hech narsa tongga qadar qoldirilmaydi va uning suyagini sindirmaysiz, lekin undan tongga qadar qolgan narsalarni olovda yondirasiz. Shunday qilib uni yeysiz, belingiz bog'langan holda, sandallaringiz oyoqlaringizda, tayoqlaringiz qo'llaringizda, va uni shoshilinch bilan yeysiz, bu Rabbiga Pasxadir. Va men shu kechasi Misr yerida o'taman va Misr yerida har bir birinchi tug'ilganni odamdan tortib chorvagacha uraman, va Misrliklarning barcha ilohlari ustidan qasos olaman, men Rabbiy. Va qon sizga belgi bo'ladi o'sha uylar ustida, qaysi uylarda siz turibsiz, va men qonni ko'raman va sizni himoya qilaman, va sizda halokatli vabo bo'lmaydi, qachonki men Misr yerini uraman. Va bu kun sizlar uchun esdalik bo'ladi, va siz uni Rabbiga bayram qilib nishonlaysizlar, barcha avlodlaringiz uchun abadiy qonun sifatida uni nishonlaysizlar. Yetti kun davomida xamirsiz non yeysiz, birinchi kundan boshlab esa uylaringizdan xamirni yo'q qilasiz. Har kim xamir yesa, o'sha jon Isroildan yo'q qilinadi, birinchi kundan to yettinchi kungacha. Birinchi kun muqaddas deb ataladi va yettinchi kun sizlar uchun muqaddas deb atalgan bo'ladi. Ularda hech qanday qulluq ishi qilmaysizlar, faqat har bir jon uchun qilinadigan narsa bundan mustasno – faqat shu sizlar uchun qilinadi. Va siz ushbu buyruqni saqlab turasizlar; chunki shu kunda men sizlarning kuchingizni Misr yeridan olib chiqaman, va siz ushbu kunni sizlarning avlodlaringiz uchun abadiy qonun qilasizlar, birinchi oyning o'n to'rtinchi kunidan boshlab, kechqurundan siz achitqisiz non yeyasizlar, oyning yigirma birinchi kunigacha, kechqurunigacha. Yetti kun davomida uylaringizda achitqi

topilmasligi kerak, kimki achitqili narsani yesa, o'sha odam Isroil jamoatidan yo'q qilinadi, xoh musofir bo'lsin, xoh yerning mahalliy aholisidan bo'lsin. Har qanday xamirturush qo'shilgan narsani yemaysizlar, lekin barcha turar joylaringizda xamirturushsiz non yeysizlar. Muso Isroil o'g'illarining barcha oqsoqollar kengashini chaqirdi va ularga dedi: Borib, o'zingizga qarindoshliklaringiz bo'yicha qo'y oling va Pasxa qurbonligini qiling. Siz zufo dastasini olib, uni eshik yonidagi qonga botirib, eshik tomonlariga va ikkala eshik ustuniga shu eshik yonidagi qondan surasiz, lekin sizlardan har biringiz o'z uyining eshigidan tongga qadar chiqmaysiz. Xudo'jo Misrliklarni urish uchun o'tib ketadi va eshik tokchasida hamda ikkala eshik tokchasida qonni ko'radi, va Xudo'jo eshikdan o'tib ketadi va halokatchi sizning uylaringizga kirib urish uchun yo'l qo'ymaydi. Va bu so'zni o'zing va o'g'illaringiz uchun abadiy qonun sifatida saqlang. Agar siz Rabbiy sizga va'da qilganidek beradigan yurtga kirsangiz, ushbu xizmatni bajaring. Va shunday bo'ladiki, agar sizning o'g'illaringiz sizga aytishsa: Bu xizmat nima? Va siz ularga aytasiz: Bu Fisih qurboni Rabbiga bag'ishlangan, chunki U Misrda Isroil o'g'illarining uylarini qoplagan, qachonki U Misrliklarni urgan, lekin bizning uylarimizni qutqargan. Va xalq egilib sajda qildi. Va Isroil o'g'illari ketib, Rabbiy Musoga va Horunga buyurganidek qildilar. Yarim tunda shunday bo'ldiki, Rabbiy Misr yerida barcha to'ng'ichlarni urdi - taxtda o'tirgan Fir'avnning to'ng'ichidan tortib, chuqurda turgan asir ayolning to'ng'ichigacha va barcha chorva mollarining to'ng'ichlarigacha. Va Fir'avn kechasi turdi, va uning xizmatkorlari, va barcha

Misrliklar, va katta faryod bo'ldi butun Misr yerida, chunki birorta ham uy yo'q edi, unda o'lgan odam bo'lmagan. Fir'avn Muso va Horunni kechasi chaqirdi va ularga dedi: Turing va mening xalqimdan chiqing, ham siz, ham Isroil o'g'illari, boring va Rabbingiz Xudoga xizmat qiling, qanday aytgan bo'lsangiz. Qo'ylaringiz va ho'kizlaringizni olib ketib boring va meni ham albatta duo qiling. Va Misrliklar xalqni ishtiyoq bilan ularni mamlakatdan haydab chiqarish uchun bosim o'tkazishdi, chunki ular dedilar: Hammamiz o'lamiz. Xalq o'zlarining xamirini xamirlanishidan oldin, xamirlarini kiyimlariga o'rab, yelkalariga oldi. Isroilning o'g'illari Muso ularga buyurganidek qildilar va misrliklardan kumush va oltin idishlar hamda kiyim-kechak so'rashdi. Va Xudo O'z xalqiga Misrliklar oldida marhamat berdi, va ular ularga qarz berdilar, va ular Misrliklarni talon-taroj qildilar. Isroil o'g'illari Ramsesdan Sukkotga yo'l oldilar - olti yuz ming piyoda erkak, yuklar hisobga olinmagan holda. Va ko'p aralash olomon ular bilan birga chiqdi, hamda qo'ylar, ho'kizlar va juda ko'p chorva mollari bor edi. Va ular Misrdan olib chiqqan xamirdan achitqisiz kulda pishirilgan nonlar pishirdilar, chunki xamir achitilmagan edi, chunki Misrliklar ularni haydab chiqargan edilar, va ular qolishga qodir bo'lmagan edilar, va yo'l uchun o'zlari uchun oziq-ovqat ham tayyorlamagan edilar. Isroil o'g'illarining Misr yurtida va Kan'on yurtida yashaganlari to'rt yuz o'ttiz yil edi. To'rt yuz o'ttiz yildan keyin shunday bo'ldiki, Rabbiyning barcha qudrati Misr yeridan kechasi chiqib ketdi. Ehtiyot-choralik Rabbiga tegishli, shunday qilib ularni Misr yeridan chiqarib olib ketish uchun. O'sha kecha bu ehtiyot-

choralik Rabbiga tegishli, shunday qilib barcha Isroil o'g'illari uchun ularning avlodlariga bo'lsin. Rabbiy Muso va Horunga dedi: bu Fisih qonuni: har bir begona undan yemaydi. Va har bir xizmatkor yoki kumush bilan sotib olingan kishini sunnat qilasan, va keyin u undan yeydi. Musofir yoki yollanma ishchi undan yemaydi. Bir uyda yeyiladi va uydan go'shtni tashqariga chiqarmaysiz, va uning suyagini sindirmaysiz. Isroil o'g'illarining barcha jamoati buni qiladi. Agar biror begona sizlarga yaqinlashib, Rabbiga Fisih bayramini o'tkazmoqchi bo'lsa, uning barcha erkaklarini sunnat qilasiz, va keyin u yaqinlashib uni o'tkazadi, va u xuddi yerning yerli tug'ilgani kabi bo'ladi, har qanday sunnat qilinmagan kishi undan yemaydi. Qonun mahalliy aholi va sizlarga kelgan musofir uchun bir xil bo'ladi. Va Isroil o'g'illari Rabbiy Muso va Horunga buyurganidek qildilar, shunday qildilar. Va shunday bo'ldiki, o'sha kuni Xudo Isroil o'g'illarini Misr yeridan ularning qudrati bilan chiqarib olib ketdi.

13

Rabbiy Musoga dedi: Menga muqaddas qil har bir to'ng'ichni, birinchi tug'ilganni, Isroil o'g'illari orasida har bir bachadonni ochuvchini, odamdan tortib hayvongacha – ular menikidir. Muso xalqqa aytdi: Shu kunni eslang, unda siz Misr yeridan, qullik uyidan chiqdingiz, chunki Rabbiy sizlarni bu yerdan kuchli qo'l bilan chiqardi, va xamirturush yeyilmaydi. Chunki bugun siz yoshlar oyida chiqasiz. Va shunday bo'ladiki, qachonki

Xudo'yingiz Rabbiy seni Kan'oniylar, Xettiylar, Amoriylar, Xiviylar, Yabusiylar, Girgoshiylar va Perizziylarning yeriga olib kirsa – u otalaring uchun senga sut va asal oqayotgan yerni berishga qasamyod qilgan edi – sen shu oyda shu xizmatni qilasan. Olti kun davomida siz achitqisiz non yeyishingiz kerak, yettinchi kuni esa Rabbning bayrami bo'ladi. Xamirsiz non yetti kun yeyishingiz kerak, sizga xamirli non ko'rinmaydi va sizning barcha chegaralaringizda sizga xamirturush bo'lmaydi. Va sen o'sha kunda o'g'lingga e'lon qilasan, deb aytib: Shu sababli Rabbiy Xudo menga shunday qildi, qachonki men Misrdan chiqayotgan edim. Va bu senga qo'lingda belgi bo'ladi va ko'zlaring oldida esdalik bo'ladi, shunda Rabbning qonuni og'zingda bo'ladi, chunki Rabbiy Xudo seni kuchli qo'l bilan Misrdan chiqardi. Va bu qonunni belgilangan vaqtlarda va mavsumlarida kundan-kunga saqlab turing. Va shunday bo'ladiki, Rabbiy Ilohingiz sizni Kan'oniylar yurtiga kiritganda, u otalarga qasam ichganidek, uni sizga beradi. Va sen har bir bachadonni ochuvchini ajratasan, erkak bolalarni Rabbiga, har bir bachadonni ochuvchini podalardan yoki sening mollaringdan, qanchasi senga bo'lsa, erkak bolalarni Rabbiga muqaddas qilasan. Har bir eshak bachadonini ochuvchini qo'y bilan almashtirasan, agar almashtirmasang, uni qutqarasan. Senning o'g'illaringning har bir birinchi tug'ilgan bolasini qutqarasan. Agar o'g'ling seni bundan keyin so'rasa, Bu nima? deb. Va sen unga aytasan, chunki Rabbiy bizni kuchli qo'l bilan Misr yeridan, qullik uyidan chiqardi. Qachon Fir'avn bizni yuborishni qattiqlashtirganda, u Misr yerida har bir birinchi tug'ilganni, odamlarning birinchi tug'ilganlaridan tortib chorva

mollarning birinchi tug'ilganlarigacha o'ldirdi, shu sababli men bachadon ochuvchi har bir erkakni Rabbiga qurbon qilaman va o'g'illarimning har bir birinchi tug'ilganini qutqarib olaman. Va bu seningga qo'lingda belgi bo'ladi va ko'zlaringning oldida silkinmaydigan bo'ladi, chunki Xudo'yo seni Misrdan quchli qo'l bilan chiqardi. Fir'avn xalqni jo'natib yuborganida, Xudo ularni Filistimliklar yeri yo'li bilan boshqarmadi, chunki u yaqin edi. Chunki Xudo dedi: Xalq urushni ko'rib pushaymon bo'lib, Misrga qaytib ketmasin. Va Xudo xalqni cho'l orqali, Qizil dengizga yo'l bilan o'rab oldi, beshinchi avlodda esa Isroil o'g'illari Misr yeridan chiqdilar. Va Muso Yusufning suyaklarini o'zi bilan oldi, chunki u Isroil o'g'illariga qasam qildirgan edi, deb: Rabbiy albatta sizlarni tashrif qiladi, va siz mening suyaklarimni bu yerdan o'zingiz bilan ko'tarib chiqasizlar. Isroilning o'g'illari Sukkotdan ko'chib, sahroning yonidagi Etamda qarorgoh qurdilar. Lekin Xudo ularni boshqardi: kunduzi bulut ustuni bilan ularga yo'lni ko'rsatish uchun, kechasi esa olov ustuni bilan. Bulut ustuni kunduzi va olov ustuni kechasi butun xalq oldida to'xtamadi.

14

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ular orqaga qaytib qishloq qarshisida, Migdol va dengiz orasida, Baal Zefon ro'parasida lager qurishsin; ularning oldida dengiz yonida lager qurasiz. Va Fir'avn o'z xalqiga deydi: Isroil o'g'illari yerda adashmoqdalar, chunki cho'l ularni yopib qo'ydi. Men esa

Fir'avnning yuragini qattiqlashtiraman, va u ularning orqasidan ta'qib qiladi, va men Fir'avnda ulug'lanaman, va uning butun qo'shinida, va barcha Misrliklar men Rabbiy ekanligimni biladilar, va ular shunday qildilar. Va Misrliklar podshohiga xabar berildi, ki xalq qochib ketgan. Va Fir'avnning va uning xizmatkorlarining yuragi xalqqa nisbatan o'zgardi, va ular dedilar: Biz nima qildik, Isroil o'g'illarini bizga xizmat qilmasliklari uchun yuborib yubordik? Demak, Fir'avn o'z aravalarini qo'shdi va butun xalqini o'zi bilan birga olib ketdi, va olti yuz tanlangan aravani, va misrliklarning barcha otlarini, va ularning barchasiga sarkardalarni oldi. Va Xudo Misr podshohi Fir'avnning va uning xizmatkorlarining yuragini qattiqlashtirdi va Isroil o'g'illarining orqasidan ta'qib qildi, lekin Isroil o'g'illari baland qo'l bilan chiqib ketishdi. Va misrliklar ularning orqasidan quvib yetishdilar va ularni dengiz yonida lager qurgan holda topdilar, va Fir'avnning barcha otlari va aravalari, va otliqlar, va uning qo'shini turar joyning ro'parasida, Baal-Sefonning ro'parasida edi. Fir'avn yaqinlashayotgan edi. Isroil o'g'illari ko'zlarini ko'tarib qarashganda, Misrliklar ularning orqasida qarorgoh qurganini ko'rishdi. Ular juda qo'rqib ketishdi va Isroil o'g'illari Rabbiyga faryod qilishdi. Va ular Musoga dediki: Misr yerida qabrlar yo'qligi uchun bizni cho'lda o'ldirish uchun olib chiqdingizmi? Bizni Misrdan olib chiqib, bizga bu nima qildingiz? Bu o'sha so'z emas edimi, qaysi biz senga Misrda gapirgandik, deb: Bizni qo'yib ber, shunday qilib biz misrliklarga xizmat qilamiz? Bizga misrliklarga xizmat qilish yaxshiroq, bu cho'lda o'lishdan ko'ra. Muso xalqqa dedi: Jasorat qiling, turing va Rabbiydan bo'lgan

najotni ko'ring, U bugun bizga uni qiladi. Chunki siz Misrliklarni bugun qanday ko'rgan bo'lsangiz, ularni yana abadiy ko'rmaysiz. Rabbiy siz uchun jang qiladi, va siz jim bo'lasiz. Rabbiy Musoga dedi: Nega sen menga faryod qilyapsan? Isroil o'g'illariga gapir va ular lagerdan jo'nab ketsinlar. Va sen tayog'ingni ko'tar va qo'lingni dengiz ustiga cho'z va uni ikkiga bo'l, va Isroil o'g'illari dengizning o'rtasidan quruq yer bo'ylab o'tib kirsinlar. Va mana, men Fir'avnning yuragini va barcha Misrliklarning yuragini qattiqlashtiramiz, va ular ularning orqasidan kirishadi, va men Fir'avnda va uning butun qo'shinida va aravaralarda va uning otlarida ulug'lanaman. Va barcha Misrliklar bilishadi ki, men Rabbiyman, men Fir'avnda, aravalarda va uning otlarida ulug'lanayotganimda. Isroil o'g'illari lagerining oldida ketayotgan Xudoning Farishtasi joyidan ko'chdi va ularning orqasiga o'tdi, bulut ustuni ham ularning oldidan ko'chdi va ularning orqasida turdi. Va u Misrliklar lageri o'rtasiga, Misrliklar lageri o'rtasiga va Isroil lageri o'rtasiga kirdi va to'xtadi. Zulmat va qorong'ulik cho'kdi, tun o'tdi, va ular butun tun davomida bir-birlariga yaqinlashmadilar. Muso qo'lini dengiz ustiga cho'zdi va Rabbiy butun tun davomida kuchli janubiy shamol bilan dengizni haydadi va dengizni quruq qildi va suv bo'lindi. Isroil o'g'illari dengizning o'rtasiga quruq yerdan kirib bordilar va uning suvi o'ng tomondan ham, chap tomondan ham devor bo'lib turardi. Va Misrliklar ta'qib qildilar va ular orqalaridan kirdilar, va Fir'avnning barcha otlari, va aravalar, va chavandozlar dengizning o'rtasiga kirdilar. Tongning soqchilik vaqtida shunday bo'ldiki, Rabbiy olov ustuni va bulut ichida

misrliklarning lashkargohiga qaradi va misrliklarning lashkargohini sarosimaga soldi va ularning aravalalarining o'qlarini bog'lab qo'ydi va ularni zo'rlik bilan haydadi. Va misrliklar dedilar: Isroilning yuzidan qochaylik, chunki Rabbiy ular uchun misrliklarga qarshi urush qilmoqda. Rabbiy Musoga dedi: Qo'lingni dengiz ustiga cho'zt, suv qaytsin va misrliklarni, ularning aravalarini hamda chavandozlarini qopltsin. Muso qo'lini dengiz ustiga cho'zdi va suv kun vaqtida o'z joyiga qaytdi. Misrliklar suv ostidan qochishdi va Rabbiy Misrliklarni dengiz o'rtasida silkitib tashladi. Va orqaga qaytgan suv aravalarni, minuvchilarni va Fir'avnning barcha kuchini qopladi - ularning orqasidan dengizga kirganlarni, va ulardan bittasi ham qolmadi. Isroil o'g'illari dengizning o'rtasidan quruq yer orqali o'tishdi, suv esa ularga o'ng tomondan devor va chap tomondan devor bo'ldi. Va Xudo o'sha kunda Isroilni misrliklarning qo'lidan qutqardi va Isroil misrliklarni dengiz qirg'og'ida o'lgan holda ko'rdi. Isroil Xudo'yning Misrlilarga nisbatan qilgan buyuk ishini ko'rdi, xalq esa Xudo'ydan qo'rqdi va Xudoga hamda Uning xizmatkori Musoga ishondi.

15

Keyin Muso va Isroil o'g'illari bu qo'shiqni Xudoga kuyladilar va ular aytdilar: Rabbiga kuylaymiz, chunki U ulug'vor ulug'langan, otni va chavandozni dengizga tashladi. Yordamchi va himoyachi menga najot uchun bo'ldi, bu mening Xudoyim va men Uni ulug'layman, otamning Xudosi va men Uni baland qilaman.

Xudo urushlarni yo'q qiladi, Xudo uning nomi. Fir'avnning aravaları va uning kuchini dengizga tashladi, tanlangan chavandozlarni, uchinchi darajali zobitlarni; qizil dengizda yutildilar; suv ularni qopladi; tosh kabi chuqurlikka cho'kdilar. Sening o'ng tomoningiz, ey Rab, qudrat bilan ulug'landi, sening o'ng qo'lingiz, ey Rab, dushmanlarni tor-mor qildi. Va sen o'zingning ulug shon-shavkating bilan dushmanlarni tor-mor qilding, sen g'azabingni yubording va u ularni somon kabi yutib yubordi. Va Sening g'azabing ruhi orqali suv ajraldi, suvlar xuddi devor kabi qotib qoldi, dengiz o'rtasida to'lqinlar qotib qoldi. Dushman dedi: Ta'qib qilib tutib olaman, o'ljani bo'laman, jonim to'ldiraman, qilichim bilan yo'q qilaman, qo'lim hukmronlik qiladi. Sen o'z ruhingni yubording, dengiz ularni qopladi, ular kuchli suvda qo'rg'oshindek cho'kib ketdilar. Xudolar orasida senga kim o'xshash, ey Rabbiy? Kim senga o'xshash? Muqaddaslar orasida ulug'langan, shon-shuhratda ajoyib, mo'jizalar qiluvchi. Sen o'ng qo'lingni cho'zding, yer ularni yutdi. Sen adolating bilan yo'lboshchilik qilding bu xalqingga, qaysi sen qutqarding, sen o'z kuchingiz bilan tasalli berdingiz o'zingizning muqaddas turar joyingizga. Millatlar eshitdilar va g'azablandilar, Filistiyada yashovchilarni azoblar bosdi. Keyin Edom rahbarlari shoshildilar va Moabliklar hukmdorlarini qaltiroq bosdi, Kan'onda yashovchilarning hammasi erib ketdi. Ular ustiga qo'rquv va dahshat tushsin, Sening qo'lingning ulug'vorligi bilan toshga aylansalar, Sening xalqing o'tib ketguncha, ey Rabbiy, Sen sotib olgan bu xalqing o'tib ketguncha. Ularni olib kirib, Sening merosing tog'iga eking, Sening tayyor turar joyingga, qaysi tayyorladim, ey Rabbiy,

muqaddas joyga, ey Rabbiy, qaysi Sening qo'llaring tayyorladi. Rabbiy abadiy hukmronlik qiladi, va abadgacha, va undan ham keyin. Chunki Fir'avnning otlari aravalar va chavandozlar bilan dengizga kirdi va Rabbiy dengiz suvini ular ustiga keltirdi, lekin Isroil o'g'illari dengiz o'rtasida quruq yerdan yurishdi. Payg'ambar ayol Maryam, Horunning singlisi, qo'liga doira olib, barcha ayollar uning orqasidan doiralar va raqs guruhlari bilan chiqdilar. Maryam ularning boshida turdi va dedi: Keling, Rabbiyga kuylaylik, chunki U ulug'vor tarzda ulug'vorlangan, otni va chavandozni dengizga tashladi. Muso Isroil o'g'illarini Qizil dengizdan olib ketdi va ularni Sur cho'liga olib bordi, va ular cho'lda uch kun yurdilar, va ichish uchun suv topolmadilar. Ular Marraga kelishdi, lekin Marradan suv icha olmadilar, chunki u achchiq edi, shu sababli u o'sha joyning nomini Achchiqlik deb atadi. Va xalq Musoga nolish qildi va dedi: Biz nima ichamiz? Muso Rabbiyga faryod qildi va Rabbiy unga bir yog'och ko'rsatdi va uni suvga tashladi va suv shirin bo'ldi, u yerda U unga qonunlar va hukmlar qo'ydi va u yerda uni sinadi va dedi: Agar diqqat bilan eshitsang Rabbiy Xudoyingning ovozini va Uning oldida yoqimli narsalarni qilsang va Uning amrlariga quloq solsang va Uning barcha qonunlarini saqlasang, men Misrliklarning ustiga keltirgan barcha kasallikni sening ustingga keltirmayman, chunki Men Rabbiy Xudoyingman, seni shifo beruvchi. Va ular Elimga keldilar, va u yerda o'n ikki suv buloqlari va yetmish xurmo daraxti bor edi, ular esa u yerda suvlar yonida qarorgoh qildilar.

16

Ular Elimdan jo'nab ketishdi, va Isroil o'g'illarining butun jamoasi Sin sahrosiga keldi, u Elim va Sinay o'rtasida joylashgan. O'n beshinchi kuni, ikkinchi oyda, ular Misr yeridan chiqib ketganlaridan keyin, Isroil o'g'illarining butun jamoasi Muso va Horun ustidan norozi bo'ldi. Isroil o'g'illari ularga dedi: Keşki biz Misrda Rabbiy tomonidan urilgan holda o'lgan bo'lardik, qachonki biz go'sht qozonlari ustida o'tirgan edik va to'yguncha non yegan edik, chunki siz bizni bu cho'lga olib chiqdingiz, bu butun jamoatni ochlikda o'ldirish uchun. Va Rabbiy Musoga dedi: Mana, men sizlarga osmondan non yog'diraman. Xalq chiqadi va har kun uchun har kuni yig'adi, shunda men ularni sinab ko'raman, ular mening qonunimga ko'ra yurishadimi yoki yo'qmi. Va oltinchi kunda shunday bo'ladiki, ular nima olib kirsalar, uni tayyorlaydilar va bu har kuni yig'ilganidan ikki baravar bo'ladi. Va Muso va Horun Isroil o'g'illarining butun jamoasiga dedi: Kechqurun siz bilasizlar ki, Rabbiy sizlarni Misr yeridan olib chiqdi, va ertalab siz Rabbiyning shon-shuhratini ko'rasizlar, chunki U sizlarning noroziliklaringizni Xudoga eshitdi; biz esa nima ekanmiz, chunki siz bizga qarshi norozilanyapsizlar? Va Muso dedi: Rabbiy sizga kechqurun go'sht yeyish uchun va tongda to'qlik uchun non berishida, chunki Rabbiy sizning nolilaringizni eshitdi, qaysiki siz bizga qarshi noliyapsizlar; biz esa nimamiz? Sizlarning noroziliklaringiz bizga qarshi emas, balki Xudoga qarshi. Muso Horunga dedi: Isroil o'g'illarining barcha jamoatiga ayting:

Xudoning oldiga yaqinlashinglar, chunki U sizlarning nolangilaringizni eshitdi. Qachonki Harun Isroil o'g'illarining barcha jamoatiga gapirardi, ular cho'lga qaytdilar va Rabbiyning ulug'vorligi bulut ichida ko'rindi. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Men Isroil o'g'illarining noroziliklarini eshitdim; ularga gapir, deb ayt: kechqurun siz go'sht yaysizlar va ertalab siz nondan to'yasizlar; va siz bilasizlar ki, men Rabbiy, sizning Xudoyingizman. Kechqurun bo'ldi va bedana ko'tarilib kelib, lagerni qopladi, tong otganda esa lager atrofidagi shudring to'xtadi. Va mana, cho'l yuzida koriander donasiga o'xshash nozik, oq, yerda muzga o'xshash narsa bor edi. Uni ko'rib, Isroilning o'g'illari bir-birlariga aytdilar: Bu nima? Chunki ular bu nima ekanligini bilmadilar; lekin Muso ularga dedi: Bu non Rabbiy sizga yeyish uchun bergan. Bu so'z Xo'jayin buyurdi: undan har biri o'ziga tegishli bo'lgan gomor to'plang, bosh bo'yicha sizlarning jonlaringiz soni bo'yicha, har biri sizlarning chodirda yashovchilaringiz bilan birga yig'ing. Isroil o'g'illari shunday qildilar: kimdir ko'p, kimdir kam to'pladi. Va ular gomer bilan o'lchagandan so'ng, ko'p yig'gan kishida ortiqcha bo'lmadi va kam yig'gan kishida kam bo'lmadi; har bir kishi o'zi uchun kerakli miqdorda yig'ishgan edi. Muso ularga dedi: Hech kim undan ertaga uchun hech narsa qoldirmasin. Ular Musoga quloq solmadilar, lekin ba'zilari undan tongga qadar qoldirdilar. U qurtlar hosil qildi va badbo'y bo'ldi, va Muso ularga g'azablandi. Va ular uni har kuni ertalab yig'ishdilar, har bir kishi o'ziga belgilangan miqdorni oldi, quyosh qiziganda esa u eriydi. Oltinchi kuni shunday bo'ldiki, ular kerakli narsalarni ikki barobar yig'ishdi, har biriga ikki gomer; jamoaning barcha

rahbarlari kirib keldi va Musoga xabar berdi. Muso ularga dedi, bu Rabbiy gapirgan so'z emas-mi? Shanba kuni ertaga Rabbiga muqaddas dam olish; nima pishirmoqchi bo'lsangiz, pishiring; va nima qaynatmoqchi bo'lsangiz, qaynating; va barcha ortiqcha narsani ertalabgacha omborga qoldiring. Va ular uni ertaga qadar qoldirishdi, Muso ularga buyurganidek, va u sasimadi, va unda qurt ham bo'lmadi. Muso dedi: Bugun yeying, chunki bugun Rabbga shanba kuni, u dalada topilmaydi. Olti kun yig'asiz, lekin yettinchi kun shanba, chunki u kunda bo'lmaydi. Ettinchi kunda xalqdan ba'zilar yig'ish uchun chiqdilar, lekin topmaddilar. Rabbiy Musoga dedi: Qachongacha siz mening buyruqlarimga va qonunimga quloq solishni xohlamaysizlar? Qarang, chunki Xudo sizlarga shanba kunini berdi, shu sababli U sizlarga oltinchi kunda ikki kunlik nonni berdi, har biringiz o'z uylaringizda qoling, hech kim yettinchi kunda o'z joyidan chiqmasin. Va xalq yettinchi kuni dam oldi. Va Isroil o'g'illari uni Mann deb nomlashdi, u esa oq koriander urugiga o'xshardi, va uning ta'mi asalli kekka o'xshardi. Muso dedi: Bu so'z, Rabbiy buyurdi: to'ldiring gomorni mannadan, omborga sizning avlodlaringiz uchun, shunda ular ko'rsinlar o'sha nonni, qaysini siz yedingiz cho'lda, qachonki Rabbiy sizlarni Misr yeridan chiqardi. Va Muso Horunga dedi: bir oltin idishni ol va uning ichiga to'liq bir gomor mann sol va uni Xudoning oldiga qo'y sizning avlodlaringiz uchun saqlash uchun, Rabbiy Musoga qanday buyurgan bo'lsa o'sha usulda. Va Horun uni guvohlikning oldiga saqlash uchun qo'ydi. Isroil o'g'illari qirq yil davomida manna yedilar, ular aholi yashaydigan yerga kelguncha manna yedilar, Finiqiya hududiga

yetib kelguncha. Gomer esa uch o'lchovning o'ndan bir qismi edi.

17

Va Isroil o'g'illarining barcha jamoati Sin sahrosidan o'z lagerlari bo'yicha Rabbining so'zi orqali ko'chib ketdi va Rafidinda lager qurdilar, lekin xalqqa ichish uchun suv yo'q edi. Va xalq Musoga norozilik qildi va dedi: Bizga suv ber, ichaylik. Muso ularga dedi: Nega menga norozilik qilyapsizlar va nega Rabbni sinayapsizlar? Xalq u yerda suvga chanqadi va xalq u yerda Musoga nolidi, deb aytib: Nega shunday? Sen bizni Misrdan chiqarding bizni va bizning bolalarimizni va mollarimizni chanqoqlik bilan o'ldirish uchunmi? Muso Rabbiyga faryod qildi va dedi: Men bu xalqqa nima qilay? Yana ozgina vaqt, va ular meni tosh otib o'ldirishadi. Rabbiy Musoga dedi: Bu xalqning oldiga bor, o'zing bilan xalqning oqsoqollaridan olib ket va o'sha tayoqni, sen u bilan daryoni urgan tayoqni, qo'lingga ol va bor. Mana, men o'sha yerda, Xorebdagi tosh ustida sendan oldin turaman va sen toshni urassan va undan suv chiqadi va xalq ichadi. Muso Isroil o'g'illari oldida shunday qildi. Va u o'sha joyning nomini Sinovlar va Haqorat deb atadi, chunki Isroil o'g'illari haqorat qilgan va Rabbiyni sinagan, Rabbiy bizning oramizda bormi yoki yo'qmi? deb aytgan edilar. Amaleq keldi va Rafideyinda Isroil bilan jang qildi. Muso Yoshuaga dedi: O'zing uchun kuchli erkaklar tanla va chiqib, ertaga Amaleq bilan jang qil. Mana, men tepalik cho'qqisida turaman va Xudoning asosi

qo'limda bo'ladi. Va Yoshua Muso unga aytganidek qildi va chiqib Amolekka qarshi jang uchun saf tortdi, va Muso va Horun va Xur tepalik cho'qqisiga ko'tarildilar. Va shunday bo'ldiki, qachon Muso qo'llarini ko'targanda Isroil g'alaba qilardi, qachon esa qo'llarini tushirganda Amaleq g'alaba qilardi. Musoning qo'llari og'ir edi, va ular tosh olib uni ostiga qo'ydilar, va u uning ustida o'tirdi, va Harun va Xur uning qo'llarini bu tarafdan bittasi, va bu tarafdan bittasi qo'llab-quvvatladilar, va Musoning qo'llari quyosh botguncha mustahkam turdi. Va Yoshua Amaleqni va uning butun xalqini qilich bilan mag'lub qildi. Xo'jayin Musoga dedi: Buni xotira sifatida kitobga yozib qo'y va Yoshuaning qulog'iga ayting, chunki men Amalekning xotirasini osmon ostidan butunlay o'chirib tashlayaman. Va Muso Xudo uchun qurbon o'ti qurdi va uning nomini Xudo mening panahim deb atadi. Chunki Xudo yashirin qo'l bilan Amaleqqa qarshi avloddan-avlodga urush olib boradi.

18

Madiam ruhoniyi, Musoning qaynotasi Yothor Rabbiy Isroil uchun o'z xalqi uchun qilgan barcha ishlarni eshitdi, chunki Rabbiy Isroilni Misrdan chiqargan edi. Musoning kuyovi Yetro Zipporani, Musoning xotinini, uning jo'natilganidan keyin oldi, va uning ikki o'g'illarini; ularning birining ismi Gershom edi, deb aytib: Men begona yurtda musofir edim; va ikkinchisining ismi Eliezer edi, deb aytib: Chunki otamning Xudosi mening

yordamchim va meni Fir'avnning qo'lidan qutqardi. Yetro, Musoning qaynotasi, o'g'illari va xotini bilan Musoning oldiga cho'lga chiqdi, u yerda Muso Xudoning tog'i yonida qarorgoh qurgan edi. Musoga xabar berildi va aytishdi: Mana, qaynoting Yothor senga kelmoqda, va xotining hamda ikki o'g'ling u bilan birga. Muso qaynotasini kutib olish uchun chiqdi va unga sajda qildi, uni o'pdi, ular bir-birlari bilan salomlashdilar va ularni chodirga kiritdi. Va Muso qaynotasiga Xudo Fir'avnga va barcha Misrliklarga Isroil uchun qilgan barcha ishlarini, yo'lda ularga yuz bergan barcha mashaqqatlarni va Xudo ularni Fir'avnning qo'lidan hamda Misrliklarning qo'lidan qutqarganini hikoya qildi. Yothor Xudo'yo ularga qilgan barcha yaxshi ishlariga hayratda qoldi, chunki U ularni Misrliklarning qo'lidan va Fir'avnning qo'lidan qutqardi. Va Yetro dedi: Xudo'yo muborak bo'lsin, chunki U ularni Misrliklar qo'lidan va Fir'avn qo'lidan qutqardi. Endi men bildim ki, Xudo'y barcha xudolardan ulug'roq, chunki ular ularga hujum qilishgan. Va Yetro, Musoning kuyovi, Xudoga yonma qurbonliklar va qurbonliklar olib keldi; va Harun va Isroilning barcha oqsoqollari Xudoning oldida Musoning kuyovi bilan non yeyish uchun kelishdi. Va keyingi kun Muso xalqni hukm qilish uchun o'tirdi, barcha xalq esa ertalabdan kechqurunga qadar Muso yonida turardi. Va Yetro u xalqqa qilayotgan barcha narsalarni ko'rib, deydi: Sen xalqqa qilayotgan bu narsa nima? Nega sen yolg'iz o'tirasan, lekin barcha odamlar ertalabdan kechgacha yoningda turibdi? Va Muso qaynota shunday dedi: Chunki xalq menga Xudodan hukm so'rash uchun keladi. Qachonki ularda nizo bo'lsa, ular menga kelishadi, men har birini hukm qilaman va ularga

Xudoning buyruqlari va Uning qonunini ma'lum qilaman. Musoning qaynatasi unga dedi: Sen bu ishni to'g'ri qilmayapsan. Sabrsizlik bilan halokatga uchraysiz siz ham, va bu barcha xalq, kim sizning bilan bor. Og'ir sizga bu ish, siz yolg'iz buni qila olmaysiz. Endi shuning uchun meni eshit va senga maslahat beraman, va Xudo sen bilan bo'ladi: sen xalq uchun Xudoga murojaat qiluvchi bo'l va ularning so'zlarini Xudoga yetkazgin. Va sen ularga Xudoning buyruqlari va Uning qonunini guvohlik berib e'lon qilasan, va ularga yo'llarni ko'rsatasan, qaysi yo'llar bilan yurishlari kerak, va qanday ishlarni qilishlari kerakligini. Sen o'zing butun xalq ichidan kuchli, Xudodan qo'rqadigan, adolatli, takabburlikdan nafratlanadigan erkaklar tanla va ularning ustiga mingboshilar, yuzboshilar, ellikboshilar va o'nboshilar tayinla. Va ular xalqni har vaqt hukm qiladilar, lekin og'ir so'zni senga ko'tarib keladilar, va hukmlarnig kichik masalalarini ular o'zlari hukm qiladilar, va sendan yukni yengillashtiradilar, va senga yordam beradilar. Agar bu so'zni qilsang, Xudo seni qo'llab-quvvatlaydi va sen turolasan, va bu barcha xalq o'z joyiga tinchlik bilan qaytadi. Muso qaynota ovozini eshitdi va u unga aytgan hamma narsani qildi. Va Muso butun Isroildan qudratli odamlarni tanladi va ularni o'zlari ustiga mingboshilar, yuzboshilar, ellikboshilar va o'nboshilar qilib tayinladi. Va ular xalqni har vaqt hukm qildilar, har qanday og'ir masalani esa Musoning oldiga olib keldilar, har qanday engil masalani esa o'zlari hukm qildilar. Muso o'z kuyovini jo'natib yubordi va u o'z yeriga ketdi.

19

Isroil o'g'illarining Misrdan chiqishining uchinchi oyida, aynan shu kunda, ular Sinay cho'liga keldilar. Va ular Rafidindan jo'nashdi va Sinoy sahrosiga kelishdi, va Isroil u yerda tog ro'parasida qarorgoh qurdi. Va Muso Xudoning tog'iga ko'tarildi, va Xudo uni tog'dan chaqirib dedi: Bularni Yoqub uyiga aytasan va Isroil o'g'illariga e'lon qilasan. O'zingiz ko'rdingiz, Misrliklarga nima qilganimni, va sizlarni burgut qanotlari ustida ko'targandek olib, o'zimga keltirdim. Va endi agar mening ovozimni chindan eshitsangizlar va mening ahdimni saqlasangizlar, barcha millatlardan menga maxsus xalq bo'lasizlar, chunki butun yer menikdir. Siz esa Menga qirollik ruhoniylik va muqaddas xalq bo'lasiz, bu so'zlarni Isroil o'g'illariga aytasiz. Muso keldi va xalqning oqsoqollarini chaqirdi hamda ularga Xudo buyurgan barcha so'zlarni yetkazdi. Barcha xalq bir ovozdan javob berib dedilar: Xudo nima degan bo'lsa, hammasini bajaramiz va eshitamiz. Muso esa bu so'zlarni Xudoga yetkazdi. Xudo'y Musoga aytdi: Mana, men senga bulut ustunida kelyapman, shundayki xalq mening sen bilan gaplashayotganimni eshitsin va senga abadiy ishonsin. Muso esa xalqning so'zlarini Xudo'yga xabar berdi. Va Rabbiy Musoga dedi: Tushib, xalqqa jiddiy ogohlantir va ularni bugun va ertaga pokla, va ular kiyimlarini yuvsinlar, va uchinchi kunga tayyor bo'lsinlar, chunki uchinchi kunda Rabbiy Sino tog'iga tushadi butun xalqning oldida. Sen xalqni atrofda ajratasan va shunday deysan: O'zlaringizga e'tibor bering, tog'ga ko'tarilmang

va uning biror narsasiga tegmang. Har kim tog'ga tegsa, o'lim bilan o'ladi. Uning qo'li tegmaydi, chunki u toshlarda toshbo'ron qilinadi yoki o'q bilan otib tashlanadi. Agar hayvon bo'lsa va agar odam bo'lsa, tirik qolmaydi. Qachonki ovozlar, karnaylar va bulut tog'dan ketsa, o'shanlar tog'ga chiqadilar. Muso togdan xalq tomon tushdi va ularni muqaddas qildi, ular esa kiyimlarini yuvdilar. Va u xalqga dedi: Uch kun davomida tayyor bo'ling, ayolga yaqinlashmang. Uchinchi kun tong otishga yaqin shunday bo'ldiki, ovozlar, chaqmoqlar va qorong'i bulut Sinay tog'i ustida paydo bo'ldi, karnay ovozi katta jarangladi va lagerdagi barcha xalq qo'rqib ketdi. Va Muso xalqni lagerdan Xudo bilan uchrashuvga olib chiqdi va ular tog yonida turdilar. Sinay tog'i butunlay tutunlanayotgan edi, chunki Xudo olov ichida uning ustiga tushib kelgan edi, va tutun ko'tarilib turardi, xuddi pechning tutuni kabi, va butun xalq juda hayratda qoldi. Karnayning ovozlari oldinga borib, juda kuchliroq bo'lib ketdi. Muso gapirdi, va Xudo unga ovoz bilan javob berdi. Xo'jayin Sinay tog'ining cho'qqisiga tushdi va Xo'jayin Musoni tog'ning cho'qqisiga chaqirdi va Muso ko'tarildi. Va Xudo Musoga dedi: Pastga tushib, xalqni jiddiy ogohlantir, ular hech qachon Xudoga yaqinlashib ko'rishga urinmasinlar va ulardan ko'plar halok bo'lmasin. Va Rabbiy Xudoga yaqinlashayotgan ruhoniylar muqaddas qilinsinlar, shekilli Rabbiy ularni yo'q qilmasin. Va Muso Xudoga dedi: Xalq Sinay tog'iga ko'tarila olmaydi, chunki Sen bizga guvohlik berdingiz va aytdingiz: Tog'ni ajrat va uni muqaddaslashdir. Xo'jayin unga dedi: Bor, pastga tush, keyin sen va Horun bilan birga yuqoriga ko'taril, lekin ruhoniylar va xalq Xudoga ko'tarilishga majburlanmasinlar, aks holda Xo'jayin

ulardan ba'zilarini yo'q qiladi. Muso xalq tomon tushdi va ularga dedi.

20

Va Rabbiy bu barcha so'zlarni aytdi va dedi: Men senin Xudoing Rabbiy bo'laman, kim seni Misr yeridan, qullik uyidan chiqardi. Mendan boshqa xudolaring bo'lmasin. Sen o'zing uchun but yasama va hech qanday narsaning suratini yasama: na yuqorida osmonda bo'lgan narsalarning, na pastda yerda bo'lgan narsalarning, na yer ostidagi suvlarda bo'lgan narsalarning. Sen ularga sajda qilmaysan va ularga xizmat qilmaysan; chunki Men Rabbiy, sening Xudoyingman, g'ayratli Xudo, otalarning gunohlarini bolalar ustiga qaytaruvchi, uchinchi va to'rtinchi avlodgacha Meni yomon ko'ruvchilarga, va minglab avlodlarga rahm qiluvchi Meni sevuvchilarga va Mening amrlarimni saqlovchilarga. Sen Rabbingiz Xudoyingizning nomini behuda olma, chunki Rabbiy Xudoyingiz Uning nomini behuda oluvchini aybsiz qilmaydi. Shanba kunini muqaddas tutishni esla. Olti kun ishla va barcha ishlaringni qil. Yettinchi kun esa, Rabbingiz Xudoyingizga shanba: sen u kunda hech qanday ish qilmaysan - na sen, na o'g'ling, na qizing, na o'g'il bolang, na cho'ri qizing, na ho'kizing, na yuk hayvoning, na har bir chorvang, na senda yashayotgan musofir. Chunki olti kun ichida Xudo osmonni, yerni, dengizni va ulardagi barcha narsalarni yaratdi va yettinchi kuni dam oldi, shuning uchun Xudo yettinchi kunni duo qildi va uni muqaddas qildi. Otang va

onangni hurmat qil, shunda senga yaxshi bo'ladi va Rabbiy Xudoyingiz senga beradigan yaxshi yer ustida uzoq umr ko'rasiz. Sen zino qilmaysan. Sen o'g'irlik qilmaysan. Sen o'ldirmaysan. Sen o'z qo'shning haqida yolg'on guvohlik bermaysan. Sen qo'shningning xotinini orzu qilmaysan; sen qo'shningning uyini orzu qilmaysan, na uning dalasini, na uning bolasini, na uning cho'ri qizini, na uning ho'kizini, na uning eshagini, na uning hamma chorvasini, na qo'shningga tegishli bo'lgan hamma narsani. Va butun xalq ovozni, mash'alalarni, truba ovozini va tutun chiqarayotgan tog'ni ko'rdi, qo'rqib ketgan butun xalq esa uzoqdan turdi. Va ular Musoga dediler: Sen bizga gapir, lekin Xudo bizga gapirmasin, aks holda biz o'lib qolamiz. Va Muso ularga aytadi: Jasorat qiling, chunki Xudo sizlarni sinovdan o'tkazish uchun keldi, shunday qilib Uning qo'rquvi sizlarda bo'lsin va gunoh qilmasligingiz uchun. Xalq uzoqdan turardi, Muso esa Xudo bo'lgan zulmatga kirdi. Xudo'yo Musoga aytdi: Buni Yoqub uyiga aytasan va Isroil o'g'illariga e'lon qilasan: siz ko'rgansiz, men sizlarga osmondan gapirganman. Siz o'zingiz uchun kumush xudolar yashamaysiz va oltin xudolar ham o'zingiz uchun yashamaysiz. Qurbongohni yerdan menga qilasiz va uning ustida sizning yondirilgan qurbonliklaringizni, sizning najotingizni, qo'ylaringizni va buzoqlaringizni qurbon qilasiz har bir joyda, qayerda mening nomimni nom bersam u yerda, va men sizning tomonga kelaman va sizga duo qilaman. Agar sen menga toshlardan qurbongoh qilsang, ularni kesilgan toshlardan qurma, chunki sen o'z pichoqingni ular ustiga silkitgan bo'lsang, ular bulangan bo'ladi. Sen mening qurbongohimga zinapoyalar orqali

chiqmaysan, shunda uning ustida uyatsizligingni ochib qo'ymaysan.

21

Va bular siz ular oldiga qo'yadigan qoidalardir. Agar sen ibroniy bolani sotib olsang, olti yil senga xizmat qiladi; lekin yettinchi yilda u ozod bo'lib, bepul ketadi. Agar u yolg'iz kirsa, yolg'iz chiqadi; lekin agar xotini bilan kirgan bo'lsa, xotini ham chiqadi. Va agar xo'jayin unga xotin bersa va u unga o'g'illar yoki qizlar tug'sa, xotin va bolalar uning xo'jayiniga tegishli bo'ladi, lekin u yolg'iz chiqib ketadi. Agar lekin javob berib aytsa o'g'il, Men xo'jayinimni va xotinimni va bolalarimni sevganman, men ozod qochmayman, uning xo'jayini uni Xudoning hukmi oldiga yaqinlashtiradi, va keyin uni eshik oldiga, to'sin oldiga yaqinlashtiradi, va uning xo'jayini uning qulog'ini bigiz bilan teshadi, va u unga abadiy xizmat qiladi. Agar kimdir o'z qizini xizmatkor qilib sotsa, u qul ayollar qochadigan kabi ketmaydi. Agar u o'z xo'jayiniga yoqmasa, kimga u kelishgan edi, u uni ozod qiladi, lekin begona millatga uni sotishga xo'jayin emas, chunki u unga nisbatan shartni buzdi. Agar lekin uni o'g'ilga sotib olsa, qizlarning huquqiga muvofiq unga qiladi. Agar u o'ziga boshqa xotinni olsa, zarur narsalarni, kiyimni va uning muloqotini mahrum qilmaydi. Agar lekin u unga bu uch narsani qilmasa, u bepul, kumushsiz ozod bo'ladi. Agar kimdir birovni urib, u o'lsa, o'limga hukm qilinsin. U esa ixtiyoriy ravishda emas, lekin Xudo uni uning qo'llariga topshirdi, men senga joy

beraman, qayerga qotil u yerga qochadi. Agar kimdir o'z qo'shnisiga hiyla bilan hujum qilib uni o'ldirmoqchi bo'lsa va panoh topsa, uni mening qurbongohimdan olib, o'ldirasiz. Kim o'z otasini yoki onasini ursa, o'limga hukm qilinsin. O'z otasiga yoki onasiga yomon so'z aytgan kishi o'lim bilan o'ladi. Agar kimdir Isroil o'g'illaridan birontasini o'g'irlab, uni zulm ostiga olib sotsa va bu uning ustidan aniqlansa, u o'limga hukm qilinsin. Agar ikki erkak janjallashsa va yaqinni tosh bilan yoki mushtlash bilan ursalar va u o'lmasa, lekin to'shakka yotsa, agar odam o'rnidan turib tashqarida tayoq bilan yursa, urgan kishi aybsiz bo'ladi; faqat uning ishsizligini to'laydi va davolanishni. Agar kimdir uning qulini yoki uning cho'risini tayoq bilan ursa va u uning qo'llari ostida o'lsa, adolat bilan jazolanadi. Agar lekin u bir yoki ikki kun tirik qolsa, jazolanmasin, chunki bu uning kumushi. Agar ikki erkak janjal qilsalar va homilador ayolni ursalar va uning chaqalog'i to'liq shakllanmagan holda chiqib ketsa, jarima jarimalanadi; ayolning eri qo'yganidek, qadr-qimmat bilan beradi. Agar va to'liq shakllangan bo'lsa, u beradi jon o'rniga jon, ko'z o'rniga ko'z, tish o'rniga tish, qo'l o'rniga qo'l, oyoq o'rniga oyoq, kuyish o'rniga kuyish, yara o'rniga yara, ko'karish o'rniga ko'karish. Agar kimdir o'z xizmatkorining yoki cho'risining ko'ziga urib, uni ko'r qilsa, ularni ko'zlari o'rniga ozod qilib yuborishi kerak. Agar u xizmatkorning tishini yoki xizmatchining tishini tushirsa, ularni tishi o'rniga ozod qilib jo'natadi. Agar buqa erkakni yoki ayolni shoxlasa va u o'lsa, buqa toshlar bilan toshbo'ron qilinadi va uning go'shti yeyilmaydi, lekin buqaning egasi aybsiz bo'ladi. Agar buqa kechadan oldin va uchinchi kundan oldin shoxli

bo'lgan bo'lsa, va uning egasiga guvohlik berilgan bo'lsa, lekin u uni yo'q qilmagan bo'lsa, va erkak yoki ayolni o'ldirgan bo'lsa, buqa toshbo'ron qilinadi va uning egasi o'limga mahkum qilinadi. Agar lekin unga to'lov qo'yilgan bo'lsa, u o'z jonining to'lovini beradi, ular unga qancha qo'yishsa. Agar u o'g'ilni yoki qizni shoxlab yuborsa, shu qonunga muvofiq unga shunday qilsinlar. Agar buqa bolani yoki xizmatkor qizni shoxlab yuborsa, u ularning xo'jayiniga o'ttiz shekel kumush beradi va buqa toshbo'ron qilinadi. Agar kimdir chuqur ochsa yoki chuqur qazisa va uni yopmasa va u yerga buzoq yoki eshak tushib ketsa, chuqurning egasi to'laydi, kumush beradi ularning egasiga, va o'lgan narsa uning bo'ladi. Agar kimningdir buqasi qo'shnining buqasini shoxlab o'ldirsa, ular tirik buqani sotadilar va uning pulini bo'lishadilar, va o'lgan buqani ham bo'lishadilar. Agar buqa kecha va undan oldingi uchinchi kundan avval shoxlaydigon ekanligi ma'lum qilingan bo'lsa va uning egasiga guvohlik berilgan bo'lsa, lekin u uni yo'q qilmagan bo'lsa, buqa o'rniga buqa to'laydi, lekin o'lgan buqa unga tegishli bo'ladi. Agar kimdir buzoq yoki qo'y o'g'irlasa va uni so'ysa yoki sotsa, buzoq o'rniga besh buzoq to'lashi kerak va qo'y o'rniga to'rt qo'y to'lashi kerak.

22

Agar o'g'ri kovlash paytida topilsa va urilganidan keyin o'lsa, bu qotillik hisoblanmaydi. Agar quyosh uning ustiga chiqsa, u aybdor hisoblanadi va o'ldiriladi, lekin agar uning hech narsasi

bo'lmasa, o'g'irlik o'rniga sotilsin. Agar o'g'irlangan narsa uning qo'lida eshakdan tortib qo'ygacha tirik holda topilsa, u ikki barobar to'lashi kerak. Agar kimdir dalani yoki uzumzorni boqtirsa va o'z chorvasini qo'yib yuborib, boshqa dalani boqtirsa, o'z dalasidan mahsulotiga ko'ra to'laydi. Agar esa butun dalani boqtirsa, o'z dalasining eng yaxshisini va o'z uzumzorining eng yaxshisini to'laydi. Agar olov chiqib ketib, tikanlarni topsa va xirmonlarni yoki boshoqlarni yoki dalani yoqib yuborsa, olovni yoqqan kishi to'lashi kerak. Agar kimdir qo'shnisiga kumush yoki idishlarni saqlash uchun bersa va ular odamning uyidan o'g'irlansa, agar o'g'ri topilsa, u ikki baravar to'laydi. Agar lekin o'g'ri topilmasa, uyning egasi Xudoning oldiga keladi va qasamyod qiladi, albatta u o'zi qo'shnining butun omonatiga nisbatan yomonlik qilmagan, har qanday aytilgan noto'g'ri ishga ko'ra, buzoq haqida va eshak haqida va qo'y haqida va kiyim haqida va barcha da'vo qilinayotgan yo'qotish haqida; nima bo'lmasin, Xudoning oldida ikkalasining hukmi keladi va Xudo orqali aybdor topilgan kishi qo'shniga ikki baravar to'laydi. Agar kimdir qo'shnisiga yuk hayvonini yoki buzoqni yoki qo'yni yoki har qanday molni saqlash uchun bersa va u sindirilsa yoki o'lsa yoki asirga olinsa va hech kim bilmasa, Xudoning qasami ikkalasining o'rtasida bo'ladi, albatta u qo'shnisining omonati haqida umuman yomonlik qilmaganiga, va shunday qilib uning egasi qabul qiladi va u to'lamaydi. Agar lekin undan o'g'irlansa, egasiga to'laydi; agar lekin yirtqich hayvon tomonidan yirtilgan bo'lsa, uni o'sha ovga olib keladi va to'lamaydi. Agar kimdir qo'shnisidan so'rasa va u sindirilsa yoki o'lsa yoki asirga tushsa, lekin egasi uning yonida bo'lmasa,

to'lashi kerak. Agar egasi u bilan birga bo'lsa, to'lamaydi, agar yollanma ishchi bo'lsa, bu uning ish haqining o'rniga bo'ladi. Agar kimdir unashtirilmagan qizni aldab, u bilan yotsa, uni mehrlagan holda o'ziga xotin qilib olsin. Agar otasi rad etib uni unga xotinlikka berishni xohlamasa, u otasiga qizlarning mehriga muvofiq kumush to'lashi kerak. Sehrgarlarni tirik qoldirmang. Hayvon bilan yotgan har bir kishini o'lim bilan o'ldirishingiz kerak. Xudolarga qurbon keltirgan kishi o'lim bilan yo'q qilinadi, faqat Rabbigagina bundan mustasno. Va musofirni xafa qilmang va uni ezmang, chunki siz ham Misr mamlakatida musofir edingiz. Barcha beva ayol va yetimni azoblamang. Agar yomonlik bilan ularga yomonlik qilsangiz va ular faryod qilib menga nido qilsalar, ularning ovozini albatta eshitaman va g'azab bilan g'azablanaman va sizlarni qilich bilan o'ldiraman va sizlarning xotinlaringiz beva bo'ladi va sizlarning bolalaringiz yetim bo'ladi. Agar sen yoningdagi kambag'al birodarga kumush qarz bersan, uni bosib o'tirmaysan va unga foiz qo'ymaysan. Agar sen qo'shningning kiyimini garovga olsang, quyosh botishidan oldin uni unga qaytarib berasan; chunki bu uning yopinchi, bu faqat uning yalang'ochligining kiyimi; unda u nimada uxlaydi? Agar shuning uchun u menga faryod qilsa, men uni eshitaman; chunki men rahmdilman. Xudolar haqida yomon gapirmaysan va xalqingning rahbari haqida yomon demaysan. Xirmoningning va sharob siqish joyingning birinchi mevalarini kechiktirmaysan, o'g'illaringning to'ng'ich farzandlarini menga berasan. Shunday qilasan sening buzoqingni va sening qo'yingni va sening yukxo'r hayvonningni: yetti kun onasining yonida bo'ladi, lekin sakkizinchi kuni uni

menga topshirasan. Va siz menga muqaddas odamlar bo'lasizlar, yirtqich hayvonlar tomonidan o'ldirilgan go'shtni yemang, uni itga tashlang.

23

Sen behuda gapni qabul qilmaysan, sen adolatsiz odam bilan kelishib, adolatsiz guvoh bo'lmaysan. Sen ko'pchilik bilan birga yomonlik qilish uchun bo'lmaysan, ko'pchilik bilan qo'shilmaysan, ko'proqlar bilan chetga burilmaysan, shunda adolatni buzasan. Va sen sudda kambag'alga rahm qilmaysan. Agar sen dushmaning adashayotgan ho'kizi yoki yukli hayvoniga duch kelsang, uni qaytarib berishing kerak. Agar sen dushmaning yuk hayvonini uning yuki ostida yiqilgan holda ko'rsang, uni chetlab o'tib ketma, balki uni u bilan birga ko'tarishga yordam ber. Sen kambag'alning sudida uning hukmini burmaysan. Har bir adolatsiz so'zdan uzoqlashing, begunoh va adolatli odamni o'ldirmang, va xudojo'y odamni sovg'alar uchun oqlamang. Va sen sovg'alar olma, chunki sovg'alar ko'rayotganlarning ko'zlarini ko'r qiladi va adolatli so'zlarni buzadi. Va musofirga zulm qilmaysiz, chunki siz musofirning ruhini bilasiz, o'zlaringiz ham Misr yurtida musofir edingiz. Olti yil yeringni ekasan va uning hosili yig'asan. Yettinchi yilda esa ozod qilasan va uni dam oldirasanki, sening xalqingning kambag'allari yesinlar, qolganini esa yovvoyi hayvonlar yesin, shunday qilasan sening uzumzoringni va sening zaytunzoringni. Olti kun o'z ishlaringni qilasan, lekin

yettinchi kunda dam olish bo'ladi, shunda ho'kizing va yuk tortadigan hayvoning dam olsin, va xizmatkoringning o'g'li hamda begona kishi yangilansa. Men sizlarga aytgan barcha narsalarimni saqlang va boshqa xudolarning nomini eslamaysizlar, va u sizlarning og'zingizdan eshitilmasin. Yilning uch vaqtida menga bayram qiling. Achitilmagan nonlar bayramini o'tkazishni saqlang, etti kun achitilmagan non yeysiz, xuddi men senga yangi oy vaqtiga muvofiq buyurganim kabi, chunki o'sha vaqtda siz Misrdan chiqdingiz, mening oldimga bo'sh qo'l bilan ko'rinmaysiz. Sen o'z dalangda ekadigan ishlaringning birinchi mevalaridan o'rim-yig'im bayramini o'tkazasan va yil oxirida dalangdan yig'ilgan ishlaringning jamoatida tugallanish bayramini o'tkazasan. Yilda uch marta har bir erkagingiz Rabbiy Xudoyingiz oldida ko'rinadi. Qachonki Men millatlarni yuzingdan haydab chiqarsam va chegaralaringni kengaytirsam, sen Mening tutatqi qonimni xamirturush ustida qurbon qilmaysan, va Mening bayramimning yog'i ertalabgacha yotmasin. Yeringizning birinchi mahsulotlarining dastlabki mevalarini Rabbiy Xudoyingizning uyiga olib kirasiz, qo'zini onasining sutida qaynatmaysiz. Va mana, men o'z farishtamni sening oldingga yuboraman, shunda u seni yo'lda asrab-avaylaydi va men senga tayyorlab qo'ygan yurtga olib kiradi. O'zingga e'tibor ber va uning so'zlarini eshit, unga bo'ysunmaslik qilma, chunki u seni kechirmaydi - mening ismim uning ustidadir. Agar Mening ovozimni diqqat bilan eshitsangiz, senga buyurgan barcha narsalarimni bajarsang va ahdimni saqlasangiz, barcha millatlar orasidan Menga maxsus xalq bo'lasizlar, chunki butun

yer Meniki. Sizlar esa Menga shohona ruhoniylik va muqaddas millat bo'lasizlar. Bu so'zlarni Isroil o'g'illariga aytasan. Agar Mening ovozimni diqqat bilan eshitsangiz va senga aytgan barcha narsalarimni bajarsangiz, dushmanlaringga dushman bo'laman va qarshilik qiluvchilaringga qarshilik qilaman. Mening farishtam sening oldingda yuradi va seni Amoriyliklar, Xettiyliklar, Perizziyliklar, Kan'oniyliklar, Girgoshiyliklar, Xiviyliklar va Yabusiyliklarga olib boradi, va men ularni yo'q qilaman. Sen ularning xudolariga sajda qilmaysan va ularga xizmat qilmaysan, ularning ishlariga ko'ra amal qilmaysan, balki ularni butunlay vayron qilasan va ularning ustunlarini parchalab tashlab sindirasan. Va sen Xudovand Xudoyingga xizmat qilasan, va Men nonингni, sharobingni va suvingni baraka beraman, va Men sizlardan kasallikni qaytaraman. Sening yeringda bepusht bo'lmaydi, na beparzand ham bo'lmaydi; sening kunlaringning sonini to'ldirib to'ldiraman. Men qo'rquvni sening oldingda yuboraman va sen kiradigan barcha millatlarni vahimaga solaman, hamda barcha dushmanlaringni qochqinlarga aylantiraman. Va men seningdan oldin sariqlarilarni yuboraman va sen Amoriylarni, Xiviylarni, Kan'oniylarni va Xettiylarni o'zingdan haydab chiqarasan. Men ularni bir yil ichida haydab chiqarmayman, shunday qilib yer vayron bo'lib qolmasin va yirtqich hayvonlar ustingga ko'payib ketmasin. Ularni sendan asta-sekin haydab chiqaraman, to sen ko'payib, yerni meros qilib olguncha. Va men seningki chegaralaringni Qizil dengizdan to Filistinlar dengizigacha va cho'ldan to buyuk Efrat daryosigacha qo'yaman, va sizning qo'llaringizga yerdagi yashovchilarni

topshiraman va ularni sendan haydab chiqaraman. Sen ular va ularning xudolari bilan ahd tuzmasliging kerak. Va ular sening yeringda joylashmadilar, shunda ular seni menga qarshi gunoh qilishga majbur qilmasalar, chunki agar sen ularning xudolariga xizmat qilsang, bular sen uchun to'siq bo'ladi.

24

Va Musoga aytdi: Sen va Horun, va Nadab, va Abiud, va Isroilning yetmish nafar oqsoquli Xudoning huzuriga ko'tariling, va ular uzoqdan Xudoga sajda qilishadi. Va Muso yolg'iz Xudoga yaqinlashadi, lekin ular yaqinlashmaydi, xalq esa ular bilan birga ko'tarilmaydi. Muso kirdi va xalqqa Xudoning barcha so'zlari va qoidalarini aytib berdi, barcha xalq bir ovoz bilan javob berib dedi: Rabbiy aytgan barcha so'zlarni bajaramiz va eshitamiz. Muso Rabbiyning barcha so'zlarini yozdi, ertalab erta turib tog etagida qurbongoh qurdi va Isroilning o'n ikki qabilasi uchun o'n ikki tosh o'rnatdi. U Isroil o'g'illarining yosh odamlarini yubordi, va ular kuydirma qurbonliklarni taqdim etdilar va Xudoga najot qurboni sifatida buzoqlarni qurbon qildilar. Muso qonning yarmini olib, kosalarga quydi, qonning ikkinchi yarmini esa qurbongohga quydi. Va ahd kitobini olib, xalqning quloqlariga o'qidi, va ular dedilar: Rabbiy gapirgan barcha narsalarni qilamiz va eshitamiz. Muso qonni olib, xalqqa sepdi va dedi: Mana, Rabbiy siz bilan bu barcha so'zlar haqida tuzgan ahdning qoni. Va Muso va Harun, va Nadab, va Abiud, va Isroilning oqsoqollar kengashidan yetmish kishi yuqoriga

ketdilar. Va ular Isroil Xudosi turgan joyni ko'rdilar, va Uning oyoqlari ostidagi narsa ko'k yoqut g'ishtdan yasalgan ishga o'xshardi va osmonning gumbazining ko'rinishi kabi poklikda edi. Va Isroilning tanlanganlaridan hech biri halok bo'lmadi, ular Xudoning joyida ko'rindilar, yedilar va ichdilar. Va Rabbiy Musoga dedi: Menga tomon tog'ga ko'taril va u yerda bo'l, va men senga tosh taxtaliklar, qonun va buyruqlarni beraman, qaysilarni men ularga qonun qilish uchun yozdim. Va Muso va uning yonida turgan Yoshua o'rnidan turib, Xudoning tog'iga ko'tarildilar. Va oqsoqollarga ular dedilar: Bu yerda jim bo'lib turing, biz sizlarga qaytgunimizcha. Mana, Harun va Hur sizlar bilan birga. Agar biror kimga hukm kerak bo'lsa, ularga murojaat qilsinlar. Va Muso va Yoshua tog'ga chiqdilar, va bulut tog'ni qopladi. Va Xudoning shon-shuhrati Sino tog'iga tushdi va bulut uni olti kun qopladi, va Rabbiy yettinchi kuni bulutning o'rtasidan Musoni chaqirdi. Rabbiyning shon-shuhrati shakli yonayotgan olovga o'xshab tog cho'qqisida Isroil o'g'illari oldida turardi. Va Muso bulutning o'rtasiga kirdi va tog'ga ko'tarildi va u yerda tog'da qirq kun va qirq kecha bo'ldi.

25

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga ayting va hammalardan, kimlarning yuragiga yaxshi ko'rinsa, birinchi mevalarni oling va siz mening birinchi mevalarimni olasizlar. Va bu birinchi meva, uni siz ulardan qabul qilasiz: oltin va kumush va bronza va sumbul va binafsha va ikki qavat qizil va yigirilgan

nozik zig'ir va echki tuklari va qizil bo'yalgan qo'chqor terilari va ko'k terisi va chirimas yog'ochlar va Sardius toshlari va yelka qismi uchun va uzun chopon uchun o'ymakorlik uchun toshlar. Va sen menga muqaddas joy qilasan va men sizlarga ko'rinaman. Va sen menga tog'da ko'rsatgan barcha narsalarimga muvofiq qilasan - chodirning namunasiga va uning barcha buyumlarining namunasiga - shunday qilasan. Va sen chirimas yog'ochdan guvohlik sandiqini qilasan: ikki yarim tirsak uzunligi, bir yarim tirsak kengligi va bir yarim tirsak balandligi. Va sen uni sof tilla bilan qoplaysan, ichkaridan va tashqaridan uni qoplaysan va unga atrofiga o'ralgan oltin o'ramlar yasaysan. Va sen unga to'rtta oltin halqa yasaysan va ularni to'rt tomonga qo'yasan: ikki halqani bir tomonga va ikki halqani ikkinchi tomonga. Sen chiritmagan yog'ochdan ko'tarish tayoqlarini yasaysan va ularni oltin bilan qoplaysan. Va sen ko'tarish tayoqlarini sandiqning yonlaridagi halqalarga kiritasan, sandiqni ular bilan ko'tarish uchun. Sandiqning halqalarida ustunlar qo'zg'almas turadi. Va sen sandiqning ichiga men senga beradigan guvohliklarni qo'yasan. Va sen sof oltindan rahm-shafqat o'rindig'i qoplamani qilasan: ikki yarim tirsak uzunlikda va bir yarim tirsak kenglikda. Va sen ikki karuv yasaysan kaltaklangan oltindan, va ularni rahmat o'rindig'ining ikkala tomoniga qo'yasan. Bir cherub shu tomondan va bir cherub kafforat joyining ikkinchi tomondan qilinadi, va sen ikki cherubni ikki tomon ustiga qilasan. Kerublar qanotlarini yuqoridan cho'zib, o'z qanotlari bilan rahmat taxtini soya solib turishadi, va ularning yuzlari bir-biriga qaragan holda, kerublarning yuzlari rahmat taxtiga qarab bo'ladi. Va sen rahm-

shafqat taxtini sanduqning ustiga yuqoridan qo'yasan va sanduqqa guvohliklarni, qaysilarni men senga beraman, qo'yasan. Va men o'zimni senga u yerdan tanittiraman va senga rahmat o'rindig'ining yuqorisidan, guvohlik sandig'i ustidagi ikki karub orasidan gapiraman, hamda senga Isroil o'g'illariga nisbatan buyurgan barcha narsalarim haqida gapiraman. Va sen toza oltindan oltin stol yasaysan, uning uzunligi ikki gaz, kengligi bir gaz va balandligi bir yarim gaz bo'lsin. Va sen unga atrofida burmalangan oltin naqshlarni yasaysan va sen unga atrofida kaft o'lchamli chiziq yasaysan va sen chiziqqa atrofida burmalangan naqsh yasaysan. Va sen to'rtta oltin halqa yasaysan va bu to'rtta halqani uning oyoqlarining to'rtta qismiga, toj ostiga o'rnatassan. Va halqalar ko'taruvchi tayoqlar uchun joylar bo'ladi, shunda ular bilan stolni ko'tarish mumkin bo'lsin. Va sen ustunlarni chirimas yog'ochdan yasaysan va ularni sof oltin bilan qoplaysan, va stol ular bilan ko'tariladi. Va sen uning kosalarini, tutatgichlarini, quyma idishlarini va kosalarini yasaysan, ular bilan quyish uchun ishlatiladi, ularni sof oltindan yasaysan. Va sen stolning ustiga mening oldimda doimiy ravishda huzur nonlarini qo'yasan. Va sen toza oltindan chiraqdon yasaysan, kaltaklangan holda yasaysan chiraqdonni, uning poyasi, novdalari, kosalari, tugunchalari va nilufar gullari undan bo'ladi. Olti novda yonlaridan chiqib ketayotgan edi, uch novda shamdonning bir tomonidan va uch novda shamdonning ikkinchi tomonidan. Va uch kosa yong'oq shaklidagi o'yilgan bo'lib, bir novdada kosa va nilufar bor edi, shunday olti novdada ham chirog'dondan chiqayotgan. Va shamdonda to'rtta piyola bodom shakliga o'yilgan, bitta shoxda tugunchalar va uning

nilufarlari bor. Tugma ikki naycha ostida undan, va tugma to'rt naycha ostida undan, shunday olti naycha uchun shamdondan chiqayotgan, va shamdonda to'rt kosa bodom shaklidagi o'yilgan. Tugmachalar va novdalar undan bo'lsin, hammasi bir toza oltindan o'yilgan holda yasalsin. Va sen uning yetti chirog‘ini yasaysan va chirog‘larni qo‘yasan, va ular bir yuzdan yorutadilar. Va uning tutatgichi va uning poydevorlarini sof oltindan qilasan. Bu idishlarning barchasi bir talant sof oltindan edi. Kör, sen tog'da senga ko'rsatilgan namunaga muvofiq qilasan.

26

Va chodirni o'n pardadan qilasan: burmalgan nozik zig'ir, ko'k rang, binafsha rang va burmalgan qizil rangdan. Ularni karublar naqshida to'qilgan holda qilasan. Bir pardaning uzunligi yigirma sakkiz tirsak va kengligi to'rt tirsak bo'ladi, barcha pardalar uchun o'lchov bir xil bo'ladi. Besh parda bir-biriga yonma-yon qo'shilgan bo'ladi, va boshqa besh parda ham bir-biriga birlashtirilgan bo'ladi. Sen ularning ustiga ko'k rangda ilgaklar qilasan, bitta pardaning chetida, bir tomondan birlashuv uchun, va xuddi shunday tashqi pardaning chetida ikkinchi birlashuv tomonda qilasan. Bitta pardaga ellik ilmoq qilasan va ikkinchi pardaning birlashma qismidan ellik ilmoq qilasan, ular qarama-qarshi joylashib, har birida bir-biriga to'g'ri keladi. Va sen ellik ta oltin halqalar yasaysan va pardalarni bir-biriga halqalar bilan birlashtirasan, va chodir

bitta bo'ladi. Va sen tukli terilardan chodir ustiga yopinchiq qilasan, o'n bitta terini shunday qilasan. Bir terining uzunligi o'ttiz tirsak va bir terining kengligi to'rt tirsak bo'ladi, o'n bir terining hammasi bir xil o'lchamda bo'ladi. Va sen besh terini bir-biriga birlashtirasiz va olti terini bir-biriga birlashtirasiz, va oltinchi terini chodirning old tomoni bo'yicha ikki marta bukasiz. Va sen ellik ilgak qilasan birinchi pardaning cheti ustiga, qo'shilish joyidagi orasida, va ellik ilgak qilasan ikkinchi qo'shuvchi pardaning cheti ustiga. Va sen ellik bronza halqa yasaysan va halqalarni ilgaklardan birlashtirasan va terilarni birlashtirasan, va u bir bo'ladi. Va sen chodirning pardalari ichidagi ortiqcha qismni ostiga qo'yasan, qolgan pardaning yarmini chodirning pardalarining ortiqcha qismiga yopasan, chodirning orqa tomonini yopasan. Bir gaz bundan va bir gaz bundan, chodir pardalarining uzunligidan ortiqcha qismidan, chodir yonlariga qoplagan bo'lib turadi u tarafdan va bu tarafdan, shunda qoplashi mumkin. Va sen chodirga qo'chqor terisidan qizil bo'yalgan qoplama qilasan va yuqoridan ko'k rangdagi terilardan qoplamalar qilasan. Va sen chodirning ustunlarini chirimas yog'ochdan yasaysan. O'n gaz uzunlikda yasaysan bitta ustunni va bir yarim gaz kenglikda bo'ladi bitta ustunning. Bitta ustunda ikki tirsakcha bo'ladi, biri ikkinchisiga mos keladi, chodirning barcha ustunlarini shunday qilasan. Va sen chodir uchun ustunlar yasaysan, shimol tomonidagi tarafdan yigirma ustun. Va qirq kumush taglikni yigirma ustun uchun yasaysan, bitta ustunning har ikki tomoni uchun ikkita taglik, va bitta ustunning har ikki tomoni uchun ikkita taglik. Va janubga qaragan ikkinchi tomon, yigirma ustun va ularning qirq

kumush tagliklari; ikki taglik bitta ustun uchun uning ikkala qismi uchun, va ikki taglik bitta ustun uchun uning ikkala qismi uchun. Va chodir orqasidan, dengiz tomonga qarab turgan qismdan olti ustun yasaysan. Va ikki ustunni chodir orqa tomonining burchaklariga qilasan. Va pastdan teng bo'ladi, xuddi shunday ular boshlaridan bitta uchrashuv joyigacha teng bo'ladilar, shunday qilasan ikkala burchakka ham, ular teng bo'lsin. Va sakkiz ustun bo'ladi, va ularning tagliклari kumushdan o'n olti bo'ladi, bitta ustunning har ikki tomoni uchun ikki taglik, va bitta ustun uchun ikki taglik. Va sen chirimay yog'ochdan to'siqlar yasaysan: besh dona chodirning bir tomonidagi bir ustun uchun, va besh dona to'siq chodirning ikkinchi tomonidagi ustun uchun, va besh dona to'siq chodirning dengizga qarab turgan orqa tomonidagi ustun uchun. Va o'rtadagi to'sin ustunlar orasida bir tomondan ikkinchi tomonga cho'zilsin. Va ustunlarni oltin bilan qoplab qo'yasan, va halqalarni oltin qilasan, ularga to'sinlarni kiritasan, va to'sinlarni oltin bilan qoplab qo'yasan. Va sen chodirni senga togda ko'rsatilgan shaklga muvofiq o'rnatasan. Va sen ko'k, binafsha va qizil yigirilgan iplar hamda to'qilgan nozik zig'irdan parda yasaysan, uni karublar bilan to'qilgan ish sifatida yasaysan. Va sen uni oltin bilan qoplangan to'rtta chirimas ustun ustiga qo'yasan, ularning bosh qismlari oltin va ularning to'rtta poydevori kumush bo'ladi. Va sen pardani ustunlar ustiga qo'yasan va u yerga, parda ichkariga, guvohlik sandig'ini kiritasan va parda sizga muqaddas bilan muqaddaslar muqaddasi orasini ajratadi. Va sen guvohlik sandiqini parda bilan muqaddaslar muqaddasi ichida yopasan. Va sen stolni

pardaning tashqarisiga qo'yasan, va chiroqdonni stolning ro'parasiga, chodirning janubiy qismiga qo'yasan, va stolni chodirning shimoliy qismiga qo'yasan. Va sen chodirning eshigi uchun ko'k, binafsha, qizil yigirilgan va nozik yigirilgan zig'ir matolardan kashtachilik ishi bilan parda qilasan. Va sen parda uchun besh ustun yasaysan va ularni oltin bilan qoplaysan, ularning kapitellari oltin bo'ladi va ularga besh bronza taglik quyasan.

27

Va sen chirimas yog'ochdan qurbongoh qilasan, uning uzunligi besh tirsak va kengligi besh tirsak bo'ladi, qurbongoh to'rtburchak bo'ladi va uning balandligi uch tirsak bo'ladi. Va sen to'rtta burchak ustiga shoxlarni yasaysan, shoxlar undan bo'ladi va sen ularni mis bilan qoplaysan. Va sen qurbongoh uchun toj yasaysan, va uning qopqog'ini, va uning kosalarini, va uning go'sht ilgaklarini, va uning tutatqi idishini, va uning barcha idishlarini bronzadan yasaysan. Va sen unga to'rli ishda bronza panjara yasaysan va panjara uchun to'rt tomonning ostiga to'rtta bronza halqa yasaysan. Va sen ularni qurbongohning panjarasi ostiga pastdan qo'yasan, panjara esa qurbongohning yarmigacha bo'ladi. Va sen qurbongoh uchun chirimas yog'ochdan ko'taruvchilar yasaysan va ularni bronza bilan qoplaysan. Va sen tayoqlarni halqalarga kiritasan va tayoqlar qurbongohning yonlarida bo'lsin, uni ko'tarishda. Uni ichi bo'sh, tikishsiz qilasan, senga togda ko'rsatilganiga ko'ra,

shunday qilasan uni. Va sen chodirga hovli qilasan, janub tomonga qarab turgan tomon uchun hovlining pardalari o'ralgan nozik zig'irdan bo'lsin, uzunligi bir tomon uchun yuz tirsak. Va ularning ustunlari yigirmata, va ularning poydevorlari yigirmata bronzadan, va ularning halqalari va tutqichlari kumushdan. Shunday sharq tomondagi yonda yuz tirsak uzunlikdagi pardalar, ularning yigirma ustuni, yigirma bronza tagligi, ustunlarning halqalari va ushlagichlari, hamda ularning kumush bilan qoplangan tagliklari bor edi. Hovlining dengiz tomonidagi kengligi ellik tirsak bo'lib, pardalar, ularning ustunlari o'nta va ularning poydevorlari o'nta. Va hovlining janubga qaragan tomonining kengligi ellik tirsak pardalar, ularning o'nta ustuni va o'nta asosi. Va bir tomondagi pardalarning balandligi o'n besh gaz, ularning ustunlari uchta va ularning poydevorlari uchta. Va ikkinchi tomon o'n besh pechalik pardalarning balandligi, ularning ustunlari uch va ularning tagliklari uch. Va hovli darvozasiga parda, balandligi yigirma tirsak, ko'k, binafsha va qizil o'ralgan ipdan hamda nozik o'ralgan zig'ir matosidan kashtachi usulida tikilgan, ularning ustunlari to'rtta va ularning poydevorlari to'rtta. Hovlining atrofidagi barcha ustunlar kumush bilan qoplangan, ularning boshlari kumush va poydevorlari bronzadan. Hovlining uzunligi yuz ustiga yuz, kengligi ellik ustiga ellik, balandligi besh tirsak o'ralgan nozik zig'irdan va ularning tagliklari bronzadan. Va barcha qurilish va barcha asboblar va hovlining qoziqlari bronzadan edi. Va sen Isroil o'g'illariga buyruq ber va ular senga zaytun daraxtlaridan sof, toza, kaltaklangan yog olsinlar yorug'lik uchun yondirish uchun,

shunda chiroq doimo yonsin guvohlik chodirida; ahd ustidagi pardaning tashqarisida uni Horun va uning o'g'illari kechqurundan tongga qadar yondiradi Rabbiy oldida, abadiy qonun sizning avlodlaringiz uchun Isroil o'g'illaridan.

28

Va sen o'zingga yaqinlashtirgil Harunni, akangni va uning o'g'illarini Isroil o'g'illaridan, menga ruhoniylik qilishlari uchun: Harun, Nadab, Abiud, Eleazar va Itamar - Harunning o'g'illarini. Va sen muqaddas kiyim tikasan akang Harun uchun hurmat va sharaf uchun. Va sen barcha dono ongga ega bo'lganlarga gapir, men ularni donishmandlik va idrok ruhi bilan to'ldirdim, va ular Horun uchun muqaddas kiyimni tayyorlaydilar, u shu kiyimda menga ruhoniy sifatida xizmat qiladi. Va bular ular tayyorlaydigan kiyimlar: ko'krak qoplami, yelka qismi, uzun xalat, to'qilgan to'n, salla va kamar. Ular Horun va uning o'g'illari uchun muqaddas kiyimlar tayyorlaydilar, menga ruhoniy sifatida xizmat qilishlari uchun. Va ular oltinni, ko'kni, binafshani, qirmizini va nozik zig'irni olishadi. Va ular elkaga qo'yiladigan narsani o'ralgan nozik zig'ir matosidan, to'quv ustasining to'qilgan ishi sifatida yasashadi. Ikki yelka qismi bir-birini birlashtiruvchi bo'lib, uning ikki tomonida o'rnatilgan bo'ladi. Va yelka qismlarining to'qimasi, u uning ustida bo'ladi, uning ishiga ko'ra undan bo'ladi: sof oltindan, ko'kdan, binafshadan, o'ralgan qizildan va o'ralgan nozik zig'irdan. Va sen ikki zumrad toshni olasan va ularga Isroil o'g'illarining

nomlarini o'yasan. Olti nom birinchi tosh ustiga, va qolgan olti nom ikkinchi tosh ustiga ularning avlodlariga muvofiq. Tosh ishlash san'ati bilan, muhrdagi o'ymakorlik kabi, siz ikki toshga Isroil farzandlarining nomlarini o'yib qilasiz. Va sen ikki toshni efodning yelkalari ustiga qo'yasan, bu toshlar Isroil o'g'illari uchun xotira toshlaridir, va Horun Isroil o'g'illarining nomlarini Rabbiy oldida o'zining ikki yelkasi ustida ko'taradi, ular haqida xotira sifatida. Va sen sof oltindan yelka qismlari yasaysan. Va sen ikkita chetlari burmalangan zanjirni sof oltindan yasaysan, gullarda o'ralgan, o'rish ishi bilan. Va sen o'sha chetlari burmalangan o'rilgan zanjirlarni yelka qismlari ustiga qo'yasan, ularning yelka qismlariga muvofiq, old tomondan. Sen hukmlar ko'krak qoplamini qilasan, naqshli ish bilan, efodning uslubi bo'yicha uni qilasan oltindan, ko'kdan, binafshadan, qizil yigirilgandan va nozik yigirilgan zig'irdan. Sen uni to'rtburchak qilasan, u ikkilangan bo'ladi, uning uzunligi bir qarish va kengligi bir qarish. Va sen unga tosh bilan bezatilgan to'rt qatorli mato to'qib berasan, toshlarning qatori bo'ladi: sardion, topaz va zumrad - bu birinchi qator. Va ikkinchi qator: ko'mir toshi, sapfir va yashma. Va uchinchi qator: liguriy, aqat, ametist. Va to'rtinchi qator: zarberjad, berill va aqiq - oltin bilan qoplangan, oltin ichida bog'langan bo'lsin, ularning qatoriga ko'ra. Va toshlar Isroil o'g'illarining nomlaridan o'n ikki bo'lsin, ularning nomlariga ko'ra, muhr o'ymalari, har biri o'z nomiga ko'ra o'n ikki qabila uchun bo'lsin. Va sen oracle ustiga o'ralgan krossouslarni qilasan, zanjirsimon ish sof oltindan. Va Harun Isroil o'g'illarining nomlarini hukm ko'krak qoplamida ko'kragida olib yuradi, muqaddasga kirganda Xudo oldida xotira

uchun. Va sen hukm ko'krakligining ustiga zohirlanish va haqiqatni qo'yasan, va u Horunning ko'kragi ustida bo'ladi, qachonki u Rabbiyning oldida muqaddas joyga kirsa, va Horun Isroil o'g'illarining hukmlarini doimo Rabbiyning oldida ko'kragi ustida olib boradi. Va sen butun ko'k rangdagi uzun ichki xalat qilasan. Va uning o'rtasidan teshik bo'ladi, teshikning atrofida chekka bo'lib, to'qilgan ishdan yasalgan, undan birgalikda to'qilgan birlashtirish bilan, shunday qilib u yirtilmasin. Va sen xalat etagining pastidan, pastdan, xuddi gullagan anor kabi, anorchalarni ko'k rangdan va binafsha rangdan va qizil rangdan yigirilgan va nozik zig'ir matodan o'ralgan qilib, xalat etagining atrofida yasaysan; o'sha xil shakldagi oltin anorchalar va qo'ng'iroqlar bularning orasida atrofda. Oltin qo'ng'iroq anor yonida, va gullar xil'at etagida doira bo'ylab; Va Harun xizmat qilganda uning ovozi eshitiladigan bo'ladi, muqaddas joyga Rabbiy oldiga kirganda va chiqib ketganda, shunda u o'lmasin. Va sen toza oltin plastinka yasaysan va uning ustiga muhr o'yib yozgandek Rabbiga muqaddas joy deb o'yib yozasan. Va sen uni o'ralgan ko'k rang ustiga qo'yasan va u salla ustida bo'ladi, sallaning old tomonida bo'ladi. Va u Harunning peshonasida bo'ladi, va Harun muqaddas narsalarning gunohlarini ko'taradi, Isroil o'g'illari o'zlarining barcha muqaddas sovg'alaridan qancha muqaddas qilsalar ham, va u Harunning peshonasida doimo bo'lib, ularga Rabbiy oldida maqbul bo'ladi. Va bezatilgan ko'ylaklar nozik zig'ir matodan bo'lsin, va sen nozik zig'ir matodan salla yasaysan, va kashtachi ishi bo'lgan kamar yasaysan. Va Harunning o'g'illari uchun sen ko'ylaklar, kamarlar va sallalar tayyorlaysan – bularni hurmat va ulug'vorlik uchun

tayyorlaysan. Va sen ularni akang Haronga va uning o'g'illariga kiydirassan, va ularni moylashan, va ularning qo'llarini to'ldirassan, va ularni muqaddaslashtirasan, shunda ular menga ruhoniy bo'lib xizmat qilsinlar. Va sen ularga zig'ir oyoq kiyimlarini tikasan, ularning tanasining uyat joylarini yopish uchun; bu beldan sonlargacha bo'lsin. Va Horun va uning o'g'illari ularga ega bo'ladilar, qachonki ular guvohlik chodiri ichiga kirishganda yoki muqaddas qurbongohga xizmat qilish uchun yaqinlashganda, ular o'zlariga gunoh keltirmasalar, shunda o'lmaydilar. Bu abadiy qonun unga va uning avlodiga.

29

Va bular shunday narsalarki, sen ularga qilasan; sen ularni muqaddaslashasan, shunda ular menga ruhoniylik qilsinlar; sen esa qoramollardan bitta buzoq olasan, va ikkita nuqsonsiz qo'chqor, va yog bilan aralashtirilgan achitqisiz nonlar, va yog bilan moylantirilgan achitqisiz kulchalar; sen ularni bug'doyning mayda unidan qilasan. Va sen ularni bitta savatga joylashtirasan va ularni savat bilan birga keltirasan, shuningdek buzoqni va ikki qo'chqorni. Va Harunni va uning o'g'illarini guvohlik chodirining eshiklari oldiga keltirasan va ularni suvda yuvasan. Va kiyimlarni olib, akangiz Aaronni uzun xalat, elka qismi va ko'krak qismini kiydirasiz, hamda unga ko'krak qismini elka qismiga biriktirasiz. Va sen sallani uning boshiga qo'yasan va muqaddaslik plastinkasini sallaning ustiga qo'yasan. Va sen moylab qo'yish yog'ini olib, uni uning boshiga quyasan va uni

moylab qo'yasan. Va sen uning o'g'illarini keltirasan va ularni ko'ylaklarga kiydirassan. Va sen ularni kamarlar bilan kamarlashtirasan va ularga sallalarni o'rnatasan, va ularga abadiy ruhoniylik menga tegishli bo'ladi, va sen Horunning qo'llarini va uning o'g'illarining qo'llarini muqaddaslashtirasan. Va sen buzoqni guvohlik chodirining eshigi oldiga keltirasan, va Horun va uning o'g'illari o'zlarining qo'llarini buzoqning boshiga qo'yadilar, Rabbining oldida, guvohlik chodirining eshigi yonida. Va sen buzoqni Rabbiyning oldida, guvohlik chodirining eshiklari yonida so'yasan. Sen buzoqning qonidan olasan va uni barmog'ing bilan qurbongoh shoxlariga surtasan, qolgan barcha qonni esa qurbongohning poydevori yoniga to'kib tashlaysan. Va sen qorin ustidagi barcha yog'ni, jigarning lobini, ikki buyrakni va ular ustidagi yog'ni olib, qurbongoh ustiga qo'yasan. Buzoqning go'shtlarini, terisini va axlatini lagerdan tashqarida olov bilan yondirib yuborasan, chunki bu gunohdir. Va sen bir qo'chqorni olasan, va Horun va uning o'g'illari o'zlarining qo'llarini qo'chqorning boshiga qo'yadilar. Va sen uni so'yasan va qonni olib, qurbongoh atrofiga quyasan. Va qo'chqorni bo'laklarga ajratib ikkiga kesasan, ichki qismlarni va oyoqlarni suvda yuvasan va ularni bosh bilan birga ikkiga bo'lingan qismlarga qo'yasan. Va sen butun qo'chqorni qurbongohga taklif qilasan, bu Rabbiga kuydirma qurbonlik bo'lib, yoqimli hid uchun, bu Rabbiga tutatqi hisoblanadi. Va sen ikkinchi qo'chqorni olasan, va Harun va uning o'g'illari o'zlarining qo'llarini qo'chqorning boshi ustiga qo'yadilar. Va sen uni so'yasan va uning qonidan olasan, va Harunning o'ng qulog'ining yumshoq qismiga, o'ng qo'lining uchiga va o'ng

oyog'ining uchiga qo'yasan, va uning o'g'illarining o'ng quloqlarining yumshoq qismlariga, ularning o'ng qo'llarining uchlariga va ularning o'ng oyoqlarining uchlariga qo'yasan. Sen qurbongohdan qonni va moylanish moyini olasan, va uni Horunning ustiga, uning kiyimi ustiga, uning o'g'illarining ustiga va uning o'g'illarining kiyimlari ustiga sepasan. Shunda u o'zi, uning kiyimi, uning o'g'illari va uning o'g'illarining kiyimlari muqaddas qilinadi. Qo'chqorning qonini esa qurbongohning atrofiga quyasan. Sen qo'chidan uning yog'ini, qorinni qoplaydigan yog'ni, jigarning bo'lagini, ikki buyrakni, ularning ustidagi yog'ni va o'ng yelkani olasan, chunki bu to'liqlik marosimi. Va yog'li bir non va Rabbining oldida qo'yilgan achitqisiz nonlar savatidan bitta yassi non. Va sen hammasini Horunning qo'llariga va uning o'g'illarining qo'llariga qo'yasan, va ularni Rabbiy oldida hadya sifatida ajratasan. Sen ularni ularning qo'llaridan olib, butun yondirilgan qurbonlik qurbongohida Rabbining oldida xushbo'y hid sifatida taqdim etasan, bu Rabbiga hadyadir. Sen muqaddaslash qo'chqorining ko'krak qismini olasan, u Harunniki bo'ladi, va uni Rabbiy oldida maxsus hadya sifatida ajratasan, va u senga ulush bo'lib beriladi. Va sen ko'krak qismini ajratish sadaqasi sifatida muqaddas qilasan va qo'l qismini ko'tarma sadaqa sifatida, ular ajratilgan va olib tashlangan qo'chqordan tugallash marosimining, Harundan va uning o'g'illaridan. Va bu Harun va uning o'g'illari uchun Isroil o'g'illaridan abadiy qonun bo'ladi, chunki bu ajratilgan hadyadir, va bu Isroil o'g'illaridan, Isroil o'g'illarining najot qurbonliklaridan Rabbiga hadya bo'ladi. Harunning muqaddas kiyimi uning o'g'illari uchun u bilan birga

bo'ladi, ularni moylash va ularning qo'llarini muqaddas qilish uchun. Yetti kun davomida ularni uning o'rniga uning o'g'illaridan bo'lgan ruhoniy kiyadi, kim guvohlik chodiri ichiga kirib, muqaddas joylarda xizmat qiladi. Va sen muqaddaslanish qo'chqorini olasan va go'shtni muqaddas joyda qaynatasan. Va Harun va uning o'g'illari qo'chqorning go'shtini va savatdagi nonlarni guvohlik chodirining eshiklari yonida yeydilar. Ular o'sha narsalarni yeydilar, qaysilar bilan ular muqaddaslashtirilgan, ularning qo'llarini to'ldirish uchun, ularni muqaddaslashtirish uchun, va begona ulardan yemaydi, chunki ular muqaddas. Agar tugallanish qurbonligining go'shtlaridan va nonlaridan tongga qadar biror narsa qoldirilsa, qolganlarini olov bilan yondirib yuborasan, u yeyilmaydi, chunki u muqaddas narsadir. Va Harun va uning o'g'illariga shunday qilasan, senga buyurgan barcha narsalarimga ko'ra, yetti kun davomida ularning qo'llarini muqaddaslashtirasiz. Sen gunoh buzoqni poklanish kunida tayyorlaysan va qurbongohni poklaysan, uni muqaddaslashda uning ustida, va uni moylashan, shunda uni muqaddas qilasan. Yetti kun davomida sen qurbongohni tozalaysan va uni muqaddas qilasan, va qurbongoh muqaddas narsalarning eng muqaddasi bo'ladi, qurbongohga teguvchi har bir kishi muqaddas qilinadi. Va mana bu narsalar bor, qaysilarni sen qurbongoh ustida qilasan: bir yoshli nuqsonsiz qo'zilar, har kuni ikkitadan qurbongoh ustida doimiy ravishda - doimiy qurbonlik. Birinchi qo'zini ertalab tayyorlaysan va ikkinchi qo'zini kechqurun tayyorlaysan. Va o'ndan bir qism nozik un, hin yog'ning to'rtdan bir qismida aralashtirilgan, va hin sharobning to'rtdan bir qismi ichish

qurbonligi bitta qo'ziga. Va ikkinchi qo'zini kechqurun qilasan, ertalabki qurbonlikka ko'ra va uning ichimlik qurbonligiga ko'ra qilasan, xushbo'y hid uchun Rabbiyga hadya, doimiy qurbonlik sizning avlodlaringiz uchun, guvohlik chodirining eshigi oldida Rabbining oldida, men senga o'sha yerdan ma'lum bo'laman, senga gapirish uchun. Va Men u yerda Isroil o'g'illariga buyruq beraman va O'zimning ulug'vorligimda muqaddas qilinaman. Va Men guvohlik chodirini muqaddas qilaman va qurbongohni, va Harunni va uning o'g'illarini muqaddas qilaman, Menga kohinlik qilishlari uchun. Va men Isroil o'g'illari orasida chaqirilaman va ularning Xudosi bo'laman. Va ular bilishadi, chunki men ularning Xudo Rabbiman, ularni Misr yeridan chiqargan, ularga chaqirilish uchun va ularning Xudosi bo'lish uchun.

30

Va sen chirimas yog'ochdan tutatqi qurbongoh qilasan. Va sen uni bir gaz uzunlikda, bir gaz kenglikda qilasan, u kvadrat bo'ladi va ikki gaz balandlikda bo'ladi, uning shoxlari undan bo'ladi. Va sen uning panjarasini, uning devorlarini atrofida, va uning shoxlarini sof oltin bilan qoplab qo'yasan, va unga atrofida oltin o'ralgan toj yasaysan. Va sen uning burmalangan toji ostiga ikki dona sof oltin halqa yasaysan, ikki yonida, ikki tomonida yasaysan, va ular ustunlar uchun ushlagichlar bo'ladi, shunda uni ular bilan ko'tarish mumkin bo'ladi. Va sen chirimagan yog'ochdan ustunlar yasaysan va ularni oltin bilan

qoplaysan. Va sen uni guvohliklar sandig'i ustidagi parda ro'parasiga qo'yasan, men o'sha yerdan senga o'zimni ma'lum qilaman. Va Horun har kuni ertalab uning ustida nozik aralash tutatqi yondirib turadi, qachonki u chiroqlarni parvarish qilganda, uning ustida yondirib turadi. Va Harun chirogʻlarni kech yoqqanda, u uning ustida tutatqi yoqadi. Doimo yoqiladigan tutatqi Rabbining oldida ularning avlodlari uchun. Va u uning ustiga boshqa tutatqi keltirmaydi, taqdim va qurbonlik ham, ichimlik quyilmasini uning ustiga quymaysan. Va Horun uning shoxlari ustida yiliga bir marta kafforat qiladi, tozalanish qonidan uni tozalaydi ularning avlodlari uchun, bu muqaddaslarning muqaddasi Rabbiga tegishlidir. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: agar sen Isroil o'g'illarining hisob-kitobini ularning sanab chiqilishida olsang, va har biri o'z jonining to'lovini Rabbiyga bersa, ularning sanab chiqilishida ularda qulash bo'lmaydi. Va bu shunday narsa bo'ladiki, tekshiruvdan o'tganlarning barchasi beradi - ikki drahmaning yarmini, ya'ni muqaddas ikki drahmaga ko'ra, yigirma obol bir ikki drahma, ikki drahmaning yarmi esa Rabbiyga badal. Yigirma yoshdan yuqori bo'lgan har bir sanoqqa kiradigan kishi Rabbiga hissa beradi. Boy bo'lgan qo'shmaydi va kambag'al bo'lgan ikki drachmaning yarmidan kamaytirmaydi, Rabbga hissa berishda, sizning jonlaringiz uchun kafforat qilish uchun. Va sen hissa kumushini Isroil o'g'illaridan olib, uni Guvohlik chodirining xizmatiga berasan, va bu Isroil o'g'illari uchun Rabbining oldida esdalik bo'ladi, sizlarning jonlaringiz uchun kafforat qilish maqsadida. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Mis yuvish idishini yasagin va unga mis taglikni, yuvinish

uchun; va sen uni guvohlik chodyri bilan qurbongoh orasiga qo'yasan; va sen unga suv quyasan. Va Harun va uning o'g'illari undan qo'llarini va oyoqlarini suv bilan yuvadilar. Qachon ular guvohlik chodiri ichiga kirishganda, suv bilan yuvishlari kerak, va ular o'lmaydilar, qachon ular qurbongohga yaqinlashib xizmat qilish va Rabbiga yondirilgan qurbonliklarni taqdim etish uchun kelishganda. Ular qo'llari va oyoqlarini suv bilan yuvadilar, qachonki guvohlik chodiri ichiga kiradilar, suv bilan yuvadilar, shundayki o'lmasinlar, va bu ularga abadiy qonun bo'ladi, unga va uning avlodlariga u bilan. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi, va sen ol ziravatlarni, tanlangan murr gulidan besh yuz shekel, va xushbo'y darchindan buning yarmini ikki yuz ellik, va xushbo'y qamishdan ikki yuz ellik, va irisdan besh yuz shekel muqaddasning, va zaytun yog'idan bir hin. Va sen uni muqaddas moylovchi yog qilasan, attar attar-yasovchining san'ati bilan tayyorlangan, u muqaddas moylovchi yog bo'ladi. Va sen undan guvohlik chodirini moylaysan va guvohlik chodirining sandig'ini va uning barcha idish-tovoqlarini va shamdonni va uning barcha idish-tovoqlarini va tutatqi qurbongohini va ko'ydirma qurbonlar qurbongohini va uning barcha idish-tovoqlarini va stolni va uning barcha idish-tovoqlarini va yuvish idishini. Va sen ularni muqaddas qilasan va ular eng muqaddas narsalar bo'ladi, ularga tegadigan har bir kishi muqaddas qilinadi. Va sen Harun va uning o'g'illarini moylaysan va ularni muqaddas qilasan, ular menga ruhoniylik xizmati qilishlari uchun. Va Isroil o'g'illariga shunday deb gapirasan: Muqaddas moylanish moyi bu sizlar uchun avlodlaringiz davomida bo'ladi. Odam tanasiga moylanmaydi,

va shu tarkibga muvofiq o'zingiz uchun xuddi shunday tayyorlamaysiz, u muqaddas hisoblanadi va sizga muqaddas joy bo'ladi. Kim shunday qilsa va kim o'zidan begonaga bersa, o'z xalqidan yo'q qilinadi. Va Rabbiy Musoga dedi: O'zing uchun xushbo'y moddalarni ol: stakta, onixa, galbanum xushbo'ylik va shaffof loban - teng tengga bo'lsin. Va ular unga attar ustasining ishi bo'lgan aralashtirilgan tutatqi tayyorlashadi, toza, muqaddas ish. Va sen bulardan mayda kukun qilasan va uni Guvohlik chodirida, guvohliklar oldiga qo'yasan, men o'zimni senga u yerda bildiraman, bu tutatqi sizlar uchun eng muqaddas bo'ladi. Shu aralashmaga ko'ra, siz o'zingiz uchun bunday qilmaysizlar; bu sizga Rabbiy uchun muqaddas bo'ladi; kim xuddi shunday qilsa, uni hidlash uchun, o'z xalqidan halok bo'ladi.

31

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Mana, men ism bilan chaqirdim Betsalelni, Urining o'g'lini, Xurning nabirasini, Yahudo qabilasidan. Va men uni ilohiy ruh bilan to'ldirdim: donolik va tushunish va bilim bilan, har bir ishda o'ylash uchun va loyihalash uchun, oltin ustida ishlash uchun va kumush va bronza va binafsha va sarg'ish va qizil yigirilgan ip va tosh ishlari va yog'ochning duradgorlik ishlari uchun, barcha ishlar bo'yicha ishlash uchun. Va men uni va Axisomaxning o'g'li Eliyobni Dan qabilasidan berdim, va har bir aqlli yurakka tushunish berdim, va ular senga buyurgan barcha narsalarni

qilishadi: guvohlik chodirini, va ahd sandiqini, va uning ustidagi kafforat taxtini, va chodirning jihozlarini, va qurbongohlarni, va dasturxonni va uning barcha idishlarini, va toza shamdonni va uning barcha idishlarini, va yuvish idishini va uning tagligini, va Horunning xizmat kiyimlarini, va uning o'g'illarining kiyimlarini menga kohinlik qilish uchun, va moylab qo'yish moyini, va muqaddas aralashma tutatqisini; men senga buyurgan barcha narsalarga ko'ra ular qilishadi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Sen Isroil o'g'illariga buyruq ber va deygin: Ko'ringlar va mening shanba kunlarimni saqlaysizlar, u men va sizlar orasida avlodlaringiz uchun belgidir, shunda bilasizlar ki, men sizlarni muqaddaslovchi Rabbiyman. Va siz shabatlarni saqlaysiz, chunki bu sizga Rabbning muqaddas kunidir. Uni buzuvchi o'limga hukm qilinadi, har kim unda ish qilsa, o'sha jon uning xalqining o'rtasidan yo'q qilinadi. Olti kun davomida sen ishlarni qilasan, lekin yettinchi kun shanba, Rabbiga muqaddas dam olish kuni. Har kim yettinchi kunda ish qilsa, o'ldiriladi. Va Isroil o'g'illari shanba kunlarini saqlaydilar, ularni o'z avlodlarida bajarish uchun. Abadiy ahd men va Isroil o'g'illari o'rtasida, bu menda abadiy belgidir, chunki olti kunda Rabbiy osmon va yerni yaratdi, va yettinchi kunda to'xtadi va dam oldi. Va U Musoga berdi, qachon U unga Sinay tog'ida gapirish to'xtatganida, guvohlikning ikki tosh lavhalarini – Xudoning barmog'i bilan yozilgan lavhalarni.

32

Xalq Musoning togdan tushishi kechikayotganini ko'rib, Horunning oldiga yig'ildi va unga dedilar: Tur va bizga xudolar yasab ber, ular bizning oldimizdan borsin, chunki bizni Misr yeridan chiqargan bu odam Musoga nima bo'lganini bilmaymiz. Va Horun ularga dedi: Xotinlaringiz va qizlaringizning quloqlaridagi oltin sirg'alarni olib tashlang va menga keltiring. Va butun xalq o'zlarining quloqlaridagi oltin halqalarni olib tashladi va ularni Horunga olib keldi. Va u ularning qo'llaridan qabul qildi va ularni qalam bilan shakllantirdi va ularni quyma buzoq qildi va dedi: Bular sening xudolaring, ey Isroil, ular seni Misr yeridan ko'tarib chiqardilar. Va Harun ko'rib, uning qarshisida qurbongoh qurdi va Harun e'lon qilib dedi: Ertaga Rabbiyning bayrami bo'ladi. Va ertasi kuni erta turib, u ko'ydirma qurbonliklarni keltirdi va najot qurbonini taqdim etdi, xalq esa yeyish va ichish uchun o'tirdi, so'ngra ular o'ynash uchun turdilar. Xudo Musoga gapirdi va dedi: Tezlik bilan bor, bu yerdan pastga tush, chunki sening xalqing, kimni Misr yeridan olib chiqqan eding, gunoh qildi. Ular men ularga buyurgan yo'ldan tezda buzdular, o'zlari uchun buzoq yasadilar va unga sajda qildilar, unga qurbonlik qildilar va dedilar: Bular sening xudolaringdir, ey Isroil, ular seni Misr yeridan ko'tarib chiqardilar. Endi meni qo'yib ber, va ularga g'azablanib, ularni yo'q qilaman va seni buyuk xalqqa aylantiraman. Va Muso Rabbiy Xudo oldida iltijo qildi va dedi: Nega, ey Rabbiy, Sen o'z xalqingga g'azablanasan, kimlarni Misr yeridan buyuk kuch bilan va O'zingning baland qo'ling bilan chiqarding? Misrliklar hech qachon shunday demasinlar: U ularni yomonlik bilan olib chiqdi, tog'larda o'ldirish va ularni er yuzidan butunlay yo'q

qilish uchun. Sening g'azabingning jahlingdan to'xta va sening xalqingning yomonligiga mehribon bo'l, Ibrohim va Ishoq va Yoqubni, sening xizmatkorlaringni eslab, sen ularga o'zing ustingga qasamyod qilding va ularga gapirding, deb: Men sizlarning nasllaringizni osmonning yulduzlaridek ko'plikda ko'paytiraman; va bu butun yerni, qaysi yerni ularga berishni aytding, va ular uni abadgacha egallab olishadi. Va Xudo ilohlantirildi O'z xalqini saqlab qolish uchun. Va Muso ortga o'girilib, tog'dan pastga tushdi va guvohlikning ikkita lavhi uning qo'llarida edi, tosh lavhlar ularning ikkala tomonidan yozilgan edi, u tarafdan va u tarafdan ular yozilgan edi va lavhlar Xudoning ishi edi va yozuv Xudoning yozuvi lavhlarda o'yilgan edi. Va Yoshua xalqning qichqirayotgan ovozini eshitib, Musoga dedi: Lagerda urush ovozi bor. Va u aytadi: Bu kuch bo'yicha boshlovchilarning ovozi emas, na mag'lubiyatning boshlovchilarning ovozi emas, lekin men sharobning boshlovchilarning ovozini eshitaman. Va u lagerga yaqinlashayotganda, buzoqni va raqslarni ko'rdi, va g'azabga kelib, Muso qo'llaridan ikki lavhni tashladi va ularni tog ostida sindirib tashladi, va ular yasagan buzoqni olib, uni olovda yoqib yubordi va uni mayda qilib ezdi va uni suvga sochdi va uni Isroil o'g'illariga ichirdi. Va Muso Horonga dedi: Bu xalq senga nima qildi, chunki sen ularga katta gunoh keltirding? Va Harun Musoga dedi: Jahlingni boso, xo'jayinim, sen bu xalqning g'azabini bilasan. Ular menga: Bizga xudolar yasab ber, ular bizning oldimizdan yurishsin, chunki bu odam Muso, kim bizni Misrdan chiqargan edi, unga nima bo'lganini bilmaymiz, deyishadi. Va men ularga aytdim: Agar kimningdir oltin

bezaklari bo'lsa, ularni olib tashlang. Ular menga berishdi va men olovga tashladim, va bu buzoq chiqdi. Va Muso xalqni ko'rib, ular tarqalganini ko'rdi, chunki Horun ularni tarqatdi, ularning dushmanlari uchun kulgi ob'yektiga aylantirdi, va Muso lagerning darvozasida turdi va dedi: kim Rabbiyga? U menga kelsin. Shunday qilib, Levining barcha o'g'illari uning oldiga yig'ilishdi. Va u ularga deydi: Bularni Rabbiy Isroil Xudosi aytadi: Har biringiz o'z qilichini soningizga qo'ying va lagerdan darvozadan darvozaga o'tib, qaytib keling, va har biringiz o'z birodari, o'z qo'shnisi va o'ziga eng yaqin odamni o'ldiring. Va Levining o'g'illari Muso ularga aytganidek qildilar, va o'sha kuni xalqdan uch ming erkak yiqildi. Va Muso ularga dedi: Siz bugun o'z qo'llaringizni Xudovandga to'ldirdingiz, har biringiz o'z o'g'li yoki akasi orqali, shunda sizga baraka berilsin. Ertasi kuni shunday bo'ldiki, Muso xalqqa dedi: Siz katta gunoh qildingiz, va endi men Xudoning huzuriga chiqaman, shunda sizning gunohingiz uchun kafforat qilaman. Muso Xudo'yoning huzuriga qaytdi va dedi: Iltimos qilaman, Xudo'yim, bu xalq katta gunoh qildi va o'zlari uchun oltin xudolar yasadilar. Va endi, agar haqiqatan ularning gunohini kechirmoqchi bo'lsangiz, kechiring; agar yo'q bo'lsa, meni o'zingiz yozgan kitobingizdan o'chirib tashlang. Va Xudo Musoga dedi: Agar kimdir Mening oldimda gunoh qilgan bo'lsa, Men uni Mening kitobimdan o'chirib tashlayman. Endi esa bor, tush, va bu xalqni men senga aytgan joyga yetakla; mana, mening elchim sening oldingdan boradi; qaysi kunda men tashrif buyursam, ularning gunohini ular ustiga keltiraman. Va Rabbiy xalqni buzoqni yasagani haqida urdi, uni Harun yasagan edi.

33

Va Xudo'yo Musoga dedi: Oldinga bor, bu yerdan ko'taril, sen va sening xalqing, kimlarni sen Misr yeridan olib chiqqan, o'sha yerga bor, men Ibrohim, Ishoq va Yoqubga qasamyod qilib aytgan edim: Sizning naslingizga uni beraman. Va Men O'z farishtamni sening oldingga yuboraman, va u Amoriylikni, Xettiylikni, Perizziylikni, Girgashiylikni, Xiviylikni, Yabusiylikni va Kan'oniylikni haydab chiqaradi. Va men seni sut va asal oqayotgan yerga olib kiraman, lekin men sen bilan birga chiqmayman, chunki sen qattiq bo'yinli xalqsan, yo'lda seni yo'q qilmasligim uchun. Va xalq bu yomon so'zni eshitgach, motam tutdi. Rabbiy Isroil o'g'illariga dedi: Siz qattiq bo'yinli xalqsiz. Ko'ring, men sizga boshqa zarba bermayman va sizni yo'q qilaman. Endi shuning uchun o'zingizning fikrlaringizning kiyimlarini va dunyoni olib tashlang, va men senga nima qilishimni ko'rsataman. Va Isroil o'g'illari o'zlarining bezaklarini va kiyimlarini Xoreb tog'ida olib tashlashdi. Va Muso o'z chodirini olib, uni lagerdan tashqarida, lagerdan uzoqda tikdi, va u Guvohlik Chodiri deb atalgan edi, va shunday bo'ldiki, Rabbini izlovchi har bir kishi lagerdan tashqaridagi chodirga chiqardi. Qachon Muso lagerdan tashqaridagi chodir ichiga kirardi, barcha xalq har biri o'z chodiri eshigi yonida turib kuzatardi va Muso chodir ichiga kirguncha uni kuzatib turardi. Muso chodirga kirganida, bulut ustuni tushardi va chodirning eshigi ustida turardi va Muso bilan gaplashardi va Muso bilan gaplashardi. Va butun xalq bulut ustunining chodir eshigi oldida

turganini ko'rdi; va butun xalq o'rnidan turib, har biri o'zchodiri eshigidan sajda qildi. Va Xudo Muso bilan yuzma-yuz gapirdi, xuddi kimdir o'z do'sti bilan gaplashgandek, va u lagerga qaytdi, lekin yosh xizmatkor Yoshua, Nun o'g'li, chodirdan chiqmasdi. Va Muso Xudoga dedi: Mana, Sen menga aytasan: Bu xalqni olib chiq, lekin Sen menga ko'rsatmading kim bilan meni yuborishingni. Sen esa menga aytding: Men seni hammadan bilaman va sen Mening oldimda inoyatga egasan. Agar men seniki oldingda inoyat topgan bo'lsam, o'zingni menga aniq ko'rsat, seni ko'raman, shunda men seniki oldingda inoyat topgan bo'laman, va bilaman ki, bu buyuk millat seniki xalqidir. Va u aytadi: Men o'zim sizdan oldin boraman va sizga tinchlik beraman. Va u unga dedi: Agar Sen O'zing birga bormacang, meni bu yerdan olib chiqma. Va qanday qilib haqiqatan ma'lum bo'ladi, chunki men va sizning xalqingiz sizdan iltifot topganmiz, faqat siz biz bilan birga borganingiz orqali? Va men va sening xalqing barcha millatlar orasida ulug'lanaman, qanchalar yer ustida bor. Va Rabbiy Musoga dedi: Bu so'zni ham, qaysi sen aytding, qilaman. Sen Mening oldimda marhamat topdingsan va Men seni barchadan bilaman. Va u deydi: O'zingni menga ko'rsat. Va U dedi: Men avval senga O'z sharafim bilan o'tib ketaman va Rabbiy nomini sendan oldin e'lon qilaman, va Men rahm qilaman kimga xohlasam rahm qilaman va shafqat ko'rsataman kimga xohlasam shafqat ko'rsataman. Va U dedi: Sen Mening yuzimni ko'ra olmaysan, chunki hech bir odam Mening yuzimni ko'rib tirik qololmaydi. Va Rabbiy dedi: Mana, mening yonimda joy bor, sen toshning ustida turasan. Va qachonki mening shon-shuhratim o'tib ketsa, men seni toshning

teshigiga qo'yaman va seni qo'lim bilan yopaman, toki men o'tib ketgunimcha. Va men qo'limni olib ketaman, keyin sen mening orqamni ko'rasan, lekin mening yuzim senga ko'rinmaydi.

34

Va Rabbiy Musoga dedi: O'zing uchun ikki tosh lavha o'yib ol, xuddi birinchilari kabi, va tog'ga Mening huzurimga chiq. Men lavhalar ustiga birinchi lavhalarda bo'lgan so'zlarni yozaman, sen sindirgan lavhalardagi so'zlarni. Va tong otguncha tayyor bo'l va sen Sino tog'iga chiq va u yerda tog'ning cho'qqisida menga tur. Va hech kim sen bilan birga tog'ga chiqmasin va hech kim butun tog'da ko'rinmasin, va qo'ylar va ho'kizlar o'sha tog yaqinida o'tlamasin. Va u ikki tosh lavhani o'yib oldi, xuddi birinchilari kabi, va Muso erta turib, Sino tog'iga ko'tarildi, chunki Rabbiy unga buyurgan edi, va Muso ikki tosh lavhani oldi. Va Xudo'y bulut ichida pastga tushdi va u yerda uning yonida turdi, va Xudo'yning nomi bilan chaqirdi. Va Rabbiy uning yuzi oldidan o'tib ketdi, va Rabbiy Xudo chaqirdi: rahmdil va marhamatli, sabrli va ko'p rahmatli va haqiqiy, va adolatni saqlovchi va minglab kishilarga rahmat ko'rsatuvchi, qonunbuzarlikni va adolatsizlikni va gunohni olib tashlovchi, va aybdorni tozalamaydi, otalarning qonunbuzarliklarini bolalar ustiga va bolalarning bolalari ustiga uchinchi va to'rtinchi avlodga keltiruvchi. Va Muso shoshilib yerga egilib sajda qildi va dedi: Agar men senning oldingda iltifot topgan bo'lsam, mening Xo'jayinim biz bilan birga yursin, chunki bu xalq qattiq bo'yinli,

va sen bizning gunohlarimizni va qonunsizliklarimizni olib tashlaysan, va biz seniki bo'lamiz. Xudo Musoga dedi: Mana, men sening butun xalqing oldida senga ahd tuzaman, shunday ulug'vor ishlarni qilamanki, ular hech qachon butun yer yuzida va barcha millatlar orasida bo'lmagan. Sen qaysi xalq ichida bo'lsang, o'sha butun xalq Xudoning ishlarini ko'radi, chunki men senga qiladigan ishlarim ajoyibdir. E'tibor ber, sen hamma narsaga, qancha men senga buyuraman. Mana, men sizning yuzingiz oldidan Amoriylikni, Kan'oniylikni, Perizziylikni, Xettiylikni, Xiviylikni, Girgashiylikni va Yabusiylikni haydab chiqaraman. O'zingga e'tibor ber, hech qachon ahdlashma o'sha yerda yashovchilar bilan, qaysi yerga kirayotgan bo'lsang, shunda u senga sizlar orasida to'siq bo'lib qolmasin. Ularning qurbongohlarini buzasiz, ularning ustunlarini sindirasiz, ularning o'tlarini kesasiz va ularning xudolarining o'yilgan tasvirlarini olovda yondirasiz. Siz boshqa xudolarga sajda qilmang, chunki Rabbiy Xudo hasadgo'y nomdir, U hasadgo'y Xudodir. Hech qachon o'sha yerdagi yashovchilar bilan ahd tuzma, chunki ular o'zlarining xudolari ortidan buzuqlik qilishlari mumkin, va ular o'zlarining xudolariga qurbonlik qilishlari mumkin, va ular seni chaqirishlari mumkin, va sen ularning qurbonligidan yeyishingiz mumkin, va sen ularning qizlaridan o'g'illaringga olishingiz mumkin, va o'z qizlaringdan ularning o'g'illariga berishingiz mumkin, va sening qizlaring ularning xudolari ortidan buzuqlik qilishlari mumkin, va sening o'g'illaring ularning xudolari ortidan buzuqlik qilishlari mumkin. Va sen o'zing uchun quyma xudolar yasasmaysan. Va achitilmagan nonlar bayramini saqla, yetti kun achitilmagan

non ye, xuddi men senga buyurganimdek, yangi oyning vaqtida, chunki yangi oyda sen Misrdan chiqding. Bachadonni ochuvchi har bir jonzot menga tegishli, har bir erkak, birinchi tug'ilgan buzoq va birinchi tug'ilgan qo'y. Va eshakning to'ng'ich bolasini qo'y bilan ozod qilasan; agar ozod qilmasang uni, haq berasan. O'g'illaringning har bir birinchi tug'ilganini sen to'lov qilasan; sen mening oldimda bo'sh ko'rinmaysan. Olti kun ishla, lekin yettinchi kuni dam ol, ekish va o'rim-yig'im vaqtida ham dam olish bo'lsin. Va sen menga haftalar bayramini o'tkazasan, bug'doy o'rim-yig'imining boshida va yil o'rtasida yig'ilish bayramini. Yilda uch marta seniki har bir erkak Isroilning Xudosi Rabbiy huzurida ko'rinadi. Qachonki Men millatlarni yuzingdan haydab chiqarsam va chegaralaringni kengaytirsam, hech kim yeringga orzu qilmaydi, qachonki sen yilda uch marta Rabbiy Xudoyingning oldida ko'rinish uchun ko'tarilasan. Sen mening tutatqimning qonini xamirturush ustida so'ymaysan va Fisih bayramining qurbonliklari tongga qadar qolmasligi kerak. Yeringizning birinchi hosilini Rabbingiz Xudoning uyiga qo'yasiz, qo'zini onasining sutida qaynatmaysiz. Va Xudo Musoga dedi: O'zing uchun bu so'zlarni yozib ol, chunki men shu so'zlar asosida sen bilan va Isroil bilan ahd tuzganman. Va Muso u yerda Rabbining oldida qirq kun va qirq kecha bo'ldi, non yemadi va suv ichmadi, va lavhalar ustiga ahd so'zlarini, o'nta kalomni yozdi. Muso tog'dan tushayotganida va ikki lavh Musoning qo'llarida edi, u tog'dan tushayotganida, Muso bilmas edi ki, uning yuzining rangi ulug'langandi u Unga gapirganida. Va Harun va Isroilning barcha oqsaqollari Musoni ko'rdilar va uning yuzining rangining ko'rinishi ulug'langan edi. Va ular

unga yaqinlashishdan qo'rqishdi. Va Muso ularni chaqirdi, va Harun va jamoatning barcha rahbarlari unga qaytib keldilar, va Muso ularga gapirdi. Va shundan keyin unga Isroilning barcha o'g'illari yaqinlashdilar. Va u ularga barcha narsalarni buyurdi, Rabbiy unga Sinay tog'ida qancha buyurgan bo'lsa. Va qachonki u ularga gapirish to'xtatdi, u yuziga qoplama qo'ydi. Qachon Muso Rabbning oldiga unga gapirish uchun kirsa, yopinchiqni chiqqunga qadar olib tashlardi, va chiqib Isroil o'g'illarining barchasiga Rabbiy unga buyurgan narsalarning hammasini gapirardi. Va Isroil o'g'illari Musoning yuzini ko'rdilar, chunki u ulug'langan edi, va Muso o'z yuziga parda qo'ydi, u bilan gaplashish uchun kirgunga qadar.

35

Va Muso Isroil o'g'illarining butun jamoatini yig'di va dedi: Bular Xudo'y ularni bajarishni buyurgan so'zlardir. Olti kun sen ishlarni qilasan, lekin yettinchi kun dam olish kuni, muqaddas shabat, Rabbga dam olish kunidir; har kim unda ish qilsa, o'ldirilsin. Siz shabat kunida o'z barcha turar joylaringizda olov yoqmaysizlar, Men Rabbiyman. Va Muso barcha Isroil o'g'illari yig'ilishiga dedi: Bu so'z, Rabbiy buyurdi: o'zlaringizdan Rabbiyga hadya oling; har bir yurakdan qabul qiluvchi Rabbiyga birinchi mevalarni keltiradi: oltin, kumush, bronza, nilufar, binafsha, ikkilangan yigirilgan qizil, va yigirilgan nozik zig'ir, va echki tuklari, va qizil bo'yalgan qo'chqor terilari, va nilufar rangli terilar, va chirimas yog'ochlar, va sardius toshlari,

va yelka qismi va uzun chopon uchun o'ymakorlik uchun toshlar. Va sizlarning orasizda yurakda dono bo'lgan har bir kishi kelib, Rabbiy buyurgan barcha narsalarni ishlasın: chodirni, va pardalarni, va qoplamalarni, va pardalarni, va to'sinlarni, va ustunlarni, va guvohlik sandiqini, va uning ko'tarish tayoqlarini, va uning kafforat taxtini, va pardani, va stolni va uning barcha idishlarini, va yorug'lik shamdonini va uning barcha idishlarini, va qurbongohni va uning barcha idishlarini, va muqaddas kiyimlarni Horun kohinning, va kiyimlarni ularda ular xizmat qilishlari uchun, va ko'ylaklarni Horunning o'g'illariga kohinlik uchun, va moyni moylanishning, va tutatqini aralashmaning. Va Isroil o'g'illarining butun jamoati Musodan chiqib ketdi. Va ular har biri o'z yuraklari olib kelgan narsalarni olib keldilar va qanchalar jonlariga ma'qul ko'ringan bo'lsa, hadya sifatida olib keldilar. Ular Rabbiga guvohlik chodirining barcha ishlari uchun, uning barcha xizmatlari uchun va muqaddasning barcha kiyimlari uchun hadya olib keldilar. Va erkaklar ayollardan olib keldilar, har kim o'z ongida ma'qul ko'rgan narsa, muhrlarni, sirg'alarni, uzuklarni, o'ralgan zanjirlarni va bilaguzuklarni olib keldilar, har bir oltin buyumni. Va barcha kishilar, kimlar oltin hissalarni Rabbga olib kelgan edilar, va kimda nozik zig'ir, ko'k rangga bo'yalgan terisi va qo'chqorlarning qizil bo'yalgan terisi topilgan edi, ularni olib keldilar. Va har bir hadya ajratuvchi kishi kumush va bronza olib keldi, bular Rabbiga hadyalar edi, va kimlardan chirimas yog'ochlar topildi, ular tayyorgarlikning barcha ishlari uchun olib keldilar. Va ongida dono bo'lgan har bir ayol qo'llari bilan yigirdi, ular yigirilgan narsalarni keltirdilar: ko'k rangni,

binafsha rangni, qizil rangni va nozik zig'ir matoni. Va barcha ayollar, qaysilarning ko'nglida donolik bilan shunday xohish tug'ilgan bo'lsa, echki junini yigirdilar. Va rahbarlar zumrad toshlarini va to'ldirish toshlarini olib kelishdi - elkaga qo'yiladigan narsa uchun va ko'krak qismi uchun, hamda aralashmalarni, moylash moyi uchun va tutatqi aralashmasini. Har bir erkak va ayol, ularning qalbi ularni Rabbiy Muso orqali bajarishni buyurgan barcha ishlarni qilishga undagan bo'lsa, Isroil o'g'illari Rabbiyga hadya keltirdilar. Va Muso Isroil o'g'illariga dedi: Mana, Xudo ismi bilan Bezalelni, Urining o'g'li Xurni, Yahudo qabilasidan chaqirdi va uni ilohiy ruh bilan to'ldirdi - donolik, tushunish va barcha narsalarning bilimi bilan, barcha hunarmandchilik ishlarini loyihalash uchun, oltin, kumush va bronza bilan ishlash uchun, toshni kesish uchun, yog'och bilan ishlash uchun va har qanday donolik ishini qilish uchun. Va haqiqatan u berdi o'rgatishni uning ongida unga ham va Eliabga ham, Axisomaxning o'g'liga, Dan qabilasidan. Va u ularni to'ldirdi donolik bilan, tushunish bilan, ong bilan, hamma narsani tushunish uchun, muqaddas ishlarni qilish uchun, va to'qilgan va naqshli narsalarni to'qish uchun qizil rang bilan va nozik zig bilan, hunarmandchikning har bir ishini qilish uchun, naqshlarni.

36

Bezalel va Eliab, va donolik va bilim berilgan har bir aqlga ega donishmand, Xo'jayin buyurgan barcha narsalarga muvofiq,

muqaddas vazifalarga ko'ra barcha ishlarni tushunib bajardilar. Va Muso Bezalel va Eliabni chaqirdi, hamda Xudo yuraklarida bilim bergan barcha donolikka ega bo'lganlarni va ishlarni bajarish uchun ixtiyoriy ravishda kelishni xohlovchilarning barchasini chaqirdi, shunda ular ishlarni bajarishsin. Va ular Musoning yonidan barcha ajratmalarni oldilar, qaysilarni Isroil o'g'illari muqaddas ishlarni bajarish uchun olib kelgan edilar, va ular o'zlari hali ham tongda keltiruvchilardan keltirilayotgan narsalarni qabul qilishardi. Va barcha donishmandlar keldi, ular muqaddas ishlarni qiluvchilar edi, har biri o'z ishi bo'yicha, ular bajarayotgan ishlar bo'yicha. Va u Musoga shunday dedi: Xalq Rabbiy bajarishni buyurgan ishlar uchun ko'p narsalar keltirmoqda. Va Muso buyurdi va u lagerda e'lon qildi: Erkak va ayol endi muqaddas narsaning birinchi mevalariga ishlamasinlar, va xalq yana taqdim etishdan to'xtatildi. Va ishlar ularga qurilishni amalga oshirish uchun yetarli edi va ular ortiqcha qoldirdilar. Va har bir dono odam muqaddas kiyimlarni yasadi, ular Horun rohib uchun edi, Rabbiy Musoga buyurganidek. Va u efodni oltindan, ko'kdan, binafshadan, qizil yigirilgandan va nozik zig'ir o'ralgandan yasadi. Oltin varaqlar sochlar qilib kesildi, shunda ko'k bilan, binafsha bilan, qizil yigirilgan bilan va nozik zig'ir o'ralgan bilan birga to'qilsin. Ular uni to'qilgan ish qildilar - ikkala tomondan birlashtiradigan yelka qismlari, bir-biriga o'ralgan to'qilgan ish, o'zi bo'yicha. Undan ular uni uning qilishiga ko'ra qildilar, oltindan va ko'kdan va binafshadon va qizil yigirilgandan va nozik zig'ir o'ralgandan, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek; va ular ikkala zumrad toshini birlashtirilgan va oltin bilan o'ralgan qildilar,

o'yilgan va kesilgan, muhur o'yilmasi, Isroil o'g'illarining nomlaridan; va u ularni efodning yelkalariga qo'ydi, Isroil o'g'illari uchun eslatma toshlari, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va ular ko'krak qoplami yasadilar, to'qilgan ish, rang-baranglik bilan, efodning ishiga muvofiq, oltindan va ko'kdan va binafshadon va qizil yigirilgandan va nozik zig'ir o'ralgandan; to'rtburchak, ikki qavat ular ko'krak qoplami yasadilar; uzunligi bir qarish va kengligi bir qarish, ikki qavat. Va unga tosh o'rnatilgan to'rt qatorli mato to'qildi; toshlar qatori: sardion va topaz va zumrad - birinchi qator; va ikkinchi qator: ko'mir toshi va sapfir va yashma; va uchinchi qator: ligurion va aqiq va ametist; va to'rtinchi qator: xrizolit va berill va oniks, oltin bilan o'ralgan va oltin bilan bog'langan. Va toshlar Isroilning o'g'illarining nomlaridan o'n ikki edi, ularning nomlaridan muhrlar ichiga o'yilgan, har biri o'z nomidan o'n ikki qabilaga. Va ular ko'kraklik ustiga o'ralgan krossouslarni qildilar – o'rash ishi, sof oltindan. Va ular ikki oltin yelka qismlari va ikki oltin halqalarni yasadilar, va ikki oltin halqalarni ko'krak qalqonining ikkala boshiga qo'ydilar. Va ular oltindan yasalgan o'ramalarni ko'krak qismining ikkala tomonidagi halqalar ustiga qo'ydilar va ikki o'ramani ikki birikma joyiga qo'ydilar. Va ular ikki kichik qalqon ustiga qo'ydilar va ularni efodning yelkalari ustiga old tomoniga qarama-qarshi qilib qo'ydilar. Va ular ikki tilla uzuk yasadilar va ularni ko'krak qoplamining ikki qanoti ustiga, ko'krak qoplamining chetiga va efodning orqa tomonining chetiga, ichki tomoniga qo'ydilar. Va ular ikki tilla uzuk yasadilar va ularni efodning ikkala yelkasiga, uning pastki tomoniga, old tomoniga,

efodning to'qilgan kamarining yuqori tomonidagi birikma joyiga qo'ydilar. Va u ko'krak qoplamini uning ustidagi uzuklardan efodning uzuklariga bog'ladi, ular ko'k ip bilan ushlab turilgan, efodning matosiga o'ralgan, shunda ko'krak qoplami efoddan ajralib ketmasin, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va ular ko'ylakni efod ostida yasadilar, to'qilgan ish, butunlay ko'k rangda; va ko'ylakning bo'yni o'rtasida to'qilgan, o'ralgan edi, chetiga atrofida bo'yni yirtilmaydigan edi; Va ular ko'ylakning etagida pastdan gullagan anor kabi anorchalarni yasadilar, ko'kdan, va binafshadan, va qizildan yigirilgandan, va nozik zig'irdan o'ralgandan. Va ular oltin qo'ng'iroqlarni yasadilar va qo'ng'iroqlarni ko'ylakning etagiga atrofiga anorlar o'rtasiga qo'ydilar; oltin qo'ng'iroq va anor ko'ylakning etagida atrofiga, xizmat qilish uchun, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va ular yasadilar ko'ylaklarni nozik zig'ir matodan, to'qilgan ish, Harun va uning o'g'illari uchun, va sallalarni nozik zig'ir matodan, va sallani nozik zig'ir matodan, va ichki kiyimlarni o'ralgan nozik zig'ir matodan, va ularning kamarlarini nozik zig'ir matodan, va ko'k rangdan, va binafsha rangdan, va qizil rangdan yigirilgan, kashtakor ishi, qaysi usulda Rabbiy Musoga buyurgan edi. Va ular oltin plastinkani yasadilar, muqaddasning ajratilgan qismini, sof oltindan; va u uning ustiga muhr kabi o'yilgan harflarni yozdi: Rabbiga muqaddas joy; Va ular uni ko'k rangdagi ipga qo'ydilar, shunda u sallaning ustiga yuqoridan joylashsin, xuddi Rabbiy Musoga buyurgan usulda.

37

Va ular chodir uchun o'n parda qildilar; bir pardaning uzunligi yigirma sakkiz tirsak edi; hammasi bir xil edi; va bir pardaning kengligi to'rt tirsak edi. Va ular pardani yasadilar ko'k rangdan, binafsha rangdan, qizil yigirilgan rangdan va nozik o'ralgan zig'ir matosidan, to'quvchining ishi karublar bilan; va uni to'rtta ustun ustiga qo'ydilar, chirimas, oltin bilan qoplangan; va ularning boshchalari oltin edi, va ularning tagliklari to'rtta kumush edi. Va ular guvohlik chodirining eshigi pardasini ko'k, binafsha va qizil yigirilgan ipdan hamda o'ralgan nozik zig'irdan yasadilar, karublar naqshli to'qilgan ish bilan; va ularning besh ustunini va halqalarini yasadilar; va ularning boshlarini hamda tasmalarini oltin bilan qopladdilar; va ularning besh tagligi bronzadan edi. Va ular hovlini janubga qarab yasadilar, hovlining pardalar o'ralgan nozik zig'ir matodan yuz yuzga; va ularning ustunlari yigirma, va ularning tagliqlari yigirma. Va shimolga qaragan tomon, yuz ustiga yuz; va janubga qaragan tomon, yuz ustiga yuz; va ularning ustunlari yigirmata, va ularning tagliqlari yigirmata. Va dengizga qaragan tomon pardalari ellik gaz; ularning ustunlari o'nta, va ularning tagliqlari o'nta. Va sharqqa qaragan tomon ellik gaz, orqa tomonga ko'ra o'n besh gazlik pardalar; va ularning ustunlari uchta, va ularning tagliqlari uchta. Va ikkinchi orqa tomonida u yoqdan va bu yoqdan hovli darvozasiga ko'ra, pardalar o'n besh gaz; ularning ustunlari uchta, va ularning tagliqlari uchta; chodirning barcha pardalari o'ralgan nozik zig'irdan. Va ularning ustunlarining tagliqlari misdan edi, va ularning ilgaklari kumushdan edi, va ularning boshliqlari kumush bilan qoplangan edi, va ustunlar kumush bilan qoplangan edi,

hovlining barcha ustunlari; va hovlining darvozasining pardasi kashtachi ishi edi, ko'k va binafsha va qizil yigirilgan va nozik zig'ir to'qilgandan, yigirma tirsak uzunlikda, va balandligi va kengligi besh tirsak, hovlining pardalariga teng; va ularning ustunlari to'rtta edi, va ularning tagliqlari to'rtta misdan edi, va ularning ilgaklari kumushdan edi, va ularning boshliqlari kumush bilan qoplangan edi. Va hovlining atrofidagi barcha qoziqlar bronzadan bo'lib, ular kumush bilan qoplangan edi. Va bu guvohlik chodirining tuzilishi bo'lib, Musoga buyurilganidek, Leviylarning xizmati ruhoniy Horunning o'g'li Itamar orqali amalga oshirildi. Va Bezalel, Urining o'g'li, Yahudo qabilasidan, Rabbiy Musoga buyurganidek qildi, va Eliab, Axisamaxning o'g'li, Dan qabilasidan, u to'qilgan narsalar va kashtali ishlar va rang-barang ishlarning bosh hunarmandi bo'ldi, qirmizi va nozik zig'ir bilan to'qish uchun.

38

Va Bezalel sandiqni yasadi va uni toza oltin bilan ichidan va tashqaridan qopladi, va u uchun to'rtta oltin halqani quydi: ikkitasi bir tomoniga va ikkitasi ikkinchi tomoniga, ko'tarma ustunlar uchun keng qilib, shunda uni ular bilan ko'tarish mumkin bo'lsin. Va u kafforat taxtini sandiqning ustidan sof oltindan yasadi va ikki oltin karubni: bir karubni kafforat taxtining bir uchiga va bir karubni kafforat taxtining ikkinchi uchiga, ular o'z qanotlari bilan kafforat taxtini soyalantiruvchi qilib yasadi. Va u oldida qo'yiladigan stolni sof oltindan yasadi

va unga to'rtta halqa quydi: ikkitasi bir tomonida va ikkitasi ikkinchi tomonida, keng qilib, shunda uni ko'taruvchi ustunlar bilan ko'tarish mumkin bo'lsin. Va u sandiqning va dasturxonning ustunlarini yasadi va ularni oltin bilan qopladi. U stol idishlarini yasadi: kosalarni, tutatgichlarni, kosalarni va quyma qurbonlik kosalarini, ular bilan quyish uchun – bularning barchasi oltin edi. Va u yorug'lik beradigan chiroqdonni yasadi, oltin, poyasi qattiq, va shoxlari uning ikkala tomonidan; uning shoxlaridan kurtaklar, uning shoxlaridan kurtaklar chiqib turgan; uchta shu tomondan, va uchta shu tomondan, bir-biriga teng qilingan. Va ularning chirogʻlari, qaysilar uchlarida joylashgan, ulardan bodomsimon; va oʻrnatmalar ulardan, shunda lampalar ular ustida boʻlsin; va yettinchi oʻrnatma, chirogʻning uchida, tepaning ustida yuqoridan, qattiq butun oltin. Va yetti lampalar uning ustida oltin, va uning qisqichlari oltin, va ularning kuldonlari oltin. Bu ustunlarni kumush bilan qopladi va ustun uchun oltin halqalarni quydi, to'siqlarni oltin bilan qopladi, parda ustunlarini oltin bilan qopladi va oltin ilgaklar yasadi. U chodirning oltin halqalarini, hovlining halqalarini va yuqoridan yopiqni cho'zish uchun bronza halqalarni yasadi. U chodirning kumush boshliklarini, chodir eshiklarining bronza boshliklarini va hovlining darvozasini quydi. U ustunlar uchun kumush ilgaklar yasadi, ustunlarda ularni kumush bilan qopladi. U chodirning qoziqlarini va hovlining bronza qoziqlarini yasadi. U bronza qurbongohni Qoroh jamoasi bilan qo'zg'olon ko'targan odamlarning bronza olov idishlaridan yasadi. U qurbongohning barcha idishlarini, uning olov kosasini, taglikni, kosalarni va

bronza go'sht ilgaklarini yasadi. U qurbongoh uchun panjara yasadi, olov kosasining ostidan uning yarmigacha bo'lgan to'r ishini. U unga qurbongoh panjarasining to'rt tomonidan to'rtta bronza halqa o'rnatdi, qurbongohni ular bilan ko'tarish uchun ustunlar uchun keng. U muqaddas moyni va attar ishchisining ishi bo'lgan toza tutatqi aralashmasini yasadi. U bronza yuvish idishini va uning bronza tagligini ro'za tutgan ayollarning oynalaridan yasadi, ular guvohlik chodirining eshiklari yonida ro'za tutdilar, u uni o'rnatgan kunda. Va u havzani yasadi, shunda Muso va Harun va uning o'g'illari undan o'zlarining qo'llari va oyoqlarini yuvsalar, ular guvohlik chodiri ichiga kirayotganda yoki qurbongohga xizmat qilish uchun yaqinlashganda, ular undan yuvindilar, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek.

39

Barcha oltin, muqaddas narsalarning barcha ishlariga ko'ra ishlarga ishlatilgan, birinchi mevalarning oltini bo'ldi: yigirma to'qqiz talant va etti yuz yigirma shekel muqaddas shekelga ko'ra; Va kumushning hadyasi jamoatning sanalgan odamlaridan yuz talant va ming etti yuz yetmish besh shekel; bir drahma har boshiga, shekelning yarmi, muqaddas shekelga ko'ra; Barcha sanashdan o'tgan yigirma yoshdan va undan yuqori, oltmish ming o'nlikka: uch ming besh yuz ellik. Va yuz talant kumush chodirning yuz tagligi va pardaning tagliklari uchun quyishga ishlatildi, yuz taglik yuz talant uchun, har bir

taglik uchun bir talant. Va ming yetti yuz yetmish besh shekeldan ustunlar uchun ilgaklar yasaldi va ularning tagliklarini oltin bilan qopladi va ularni bezadi. Va hadya qilingan misning yetmish talant va ming besh yuz shekeli edi. Va ular undan guvohlik chodirining eshigi tagliklarini va hovlining atrofidagi tagliklarini va hovli darvozasining tagliklarini va chodirning qoziqlarini va hovlining atrofidagi qoziqlarini va qurbongohning mis panjarasini va qurbongohning barcha idishlarini va guvohlik chodirining barcha asboblarini yasadilar. Va Isroil o'g'illari Rabbiy Musoga buyurganidek shunday qildilar. Va hadyaning qolgan oltinidan ular Rabbiy oldida xizmat qilish uchun idishlar yasadilar. Va qolgan ko'k rangni va binafsha rangni va qizil rangni Harun uchun muqaddas joyda xizmat qilish uchun xizmat kiyimlarini yasadilar. Va ular kiyimlarni Musoga va chodirni va uning idishlarini, tagliklarni va uning to'siqlarini va ustunlarni va qurbongohni va uning barcha idishlarini olib keldilar. Va moylanish moyi, va aralashma tutatqi, va toza chiroqdon, va uning chiroqlari, yonish uchun chiroqlar, va yorug'lik moyi. Va taqdim dasturxoni, va uning barcha idishlari, va oldiga qo'yilgan nonlar. Va muqaddasning kiyimlari, ular Horunniki, va uning o'g'illarining kiyimlari, ruhoniylik uchun. Va hovlining pardalar, va ustunlar, va chodirning eshigi pardasi, va hovlining darvozasi. Va chodirning barcha idishlari, va uning barcha asboblari, va qo'chqorlarning qizil bo'yalgan terilari, va ko'k qoplamalar, va qolganlarning qoplamalari, va qoziqlar, va guvohlik chodirining ishlari uchun barcha asboblar. Qancha Rabbiy Musoga buyurgan bo'lsa, shunday Isroil o'g'illari barcha yuklarni qildilar. Va Muso barcha

ishlarni ko'rdi, va ular ularni qilgan edilar, qaysi usulda Rabbiy Musoga buyurgan bo'lsa, shunday ular ularni qildilar, va Muso ularni duo qildi.

40

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Birinchi oyning birinchi kunida, yangi oyda, sen guvohlik chodirini o'rnatasan. Va sen guvohlik sandiqini qo'yasan va sandiqni parda bilan yopasan. Va sen stolni kiritasan va uning niyatini qo'yasan, va shamdonni kiritasan va uning chiroqlarini qo'yasan. Va sen oltin qurbongohni Ahd sandig'i oldiga tutatqi yoqish uchun qo'yasan va Guvohlik chodiri eshigi ustiga parda yopig'ini qo'yasan. Va sen nazrlar qurbonlik taxtasini guvohlik chodirining eshiklari yoniga qo'yasan va chodirni o'rab qo'yasan va uning barcha narsalarini atrofida muqaddas qilasan. Va sen muqaddaslash moyini olib, chodirni va undagi barcha narsalarni moylab, uni va uning barcha idishlarini muqaddas qilasan, va u muqaddas bo'ladi. Va sen qurbonliklar qurbongohini va uning barcha idishlarini moylashtirasan, va qurbongohni muqaddaslashtirasan, va qurbongoh eng muqaddas narsalardan bo'ladi. Va sen Harun va uning o'g'illarini guvohlik chodirining eshigi oldiga keltirasan va ularni suv bilan yuvasan. Va sen Horunni muqaddas liboslar bilan kiyintirasiz, uni moylab qo'yasiz va uni muqaddas qilasiz, shunda u menga ruhoniy bo'lib xizmat qiladi. Va sen uning o'g'illarini keltirasan va ularni ko'ylaklarga kiydirassan. Va sen ularni otalarini

moylashganingdek moylashtirasan, va ular menga ruhoniylik qilishadi, va shunday bo'ladiki, ularga moylash abadiy ruhoniylik belgisi bo'ladi, ularning avlodlari uchun. Va Muso Rabbiy unga buyurgan hamma narsani shunday qildi. Va shunday bo'ldiki, birinchi oyda, ikkinchi yilda, ularning Misrdan chiqib ketishlarida, yangi oyda chodir o'rnatildi. Va Muso chodirni o'rnatdi, ustunboshlarni qo'ydi, to'siqlarni kiritdi va ustunlarni o'rnatdi. Va u pardalarni chodir ustiga yoydi va chodir qopqog'ini uning ustiga yuqoridan qo'ydi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va u guvohliklarni olib, sandiqqa tashladi va ustunlarni sandiq ostiga joylashtirdi va sandiqni chodirga olib kirdi va parda yopqichini qo'ydi va guvohlik sandiqini yopdi, Rabbiy Musoga buyurgan usulda. Va u stolni guvohlik chodiriga qo'ydi, shimol tarafga, chodirning pardasidan tashqariga. Va u uning ustiga taqdim etish nonlarini Rabbiy oldida qo'ydi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va u shamdoni guvohlik chodirining ichiga, chodirning janubiy tomoniga qo'ydi. Va u uning chiroglarini Rabbiy oldiga qo'ydi, Rabbiy Musoga buyurgan yo'l bilan. U oltin qurbongohni Guvohlik chodirida parda ro'parasida qo'ydi va unda aralashma tutatqi tutatti, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va u nazrlar qurbongohini chodir eshigi yoniga qo'ydi. Va u hovlini chodir va qurbongoh atrofida o'rnatdi, va Muso barcha ishlarni tugatdi. Va bulut guvohlik chodirini qopladi va chodir Rabbining ulug'vorligi bilan to'ldi. Va Muso guvohlik chodiri ichiga kira olmadi, chunki bulut uning ustiga soya solayotgan edi va chodir Rabbiyning shon-shuhrati bilan to'lgan edi. Qachon bulut chodirdan ko'tarilsa, Isroil o'g'illari o'z yuklari bilan ko'chib

ketishardi. Agar bulut ko'tarilmasa, ular bulut ko'tarilgan kungacha jo'nashmagan. Bulut chodirning ustida kunduzi turardi va olov uning ustida tunda butun Isroil oldida ularning barcha ko'chishlari davomida turardi.

Sanoq

1

Va Rabbiy Musoga Sinay sahrosida, guvohlik chodirida, ikkinchi oyning birinchi kunida, ularning Misr yeridan chiqib ketganlarining ikkinchi yilida gapirdi va dedi: Isroilning butun jamoasini ularning oilalariga ko'ra, ularning otalari uylariga ko'ra, ularning ismlaridan songa ko'ra, ularning boshiga ko'ra ro'yxatga oling; yigirma yoshdan va undan yuqori har bir erkak, Isroilda qo'shinga chiqadigan har bir kishi, ularni ularning qo'shinlari bilan sanang; sen va Horun ularni sanang. Va sizlar bilan birga har bir qabiladan boshqaruvchilar bo'ladi, ular ota-bobolar uylariga ko'ra bo'ladi. Va bular siz bilan birga turadigan erkaklarning ismlari: Rubin qabilasidan – Shedeur o'g'li Elizur; Shimeon qabilasidan – Zurishadday o'g'li Shelamiel. Yahudo qabilasidan Nasson, Aminadab o‘g‘li. Issoqor qabilasidan Zuor o'g'li Natanael; Zabulum qabilasidan Xelon o'g'li Eliob; Yusuf o'g'illari Efroim qabilasidan Ammixud o'g'li Elishama; Manasseh qabilasidan Pedotsur o'g'li Gamaliel. Benjamindan Gideonining o'g'li Abidan. Danlardan - Ammishadday o'g'li Axiezer.

Asherlardan Fagaiel, Exranning o'g'li. Gadning, Raguelning o'g'li Elisaf. Naftalilardan Aynan o'g'li Axire. Bular jamoat vakillari bo'lib, o'z oilalari bo'yicha qabilalar hukmdorlari va Isroilning minglar qo'mondonlari hisoblanadi. Va Muso va Horun ismi bilan chaqirilgan bu erkaklarni oldilar. Va ular butun jamoatni ikkinchi yilning ikkinchi oyining birida yig'ishtirishdi va ular ularning nasl-nasablariga ko'ra, ularning oilalariga ko'ra, ularning ismlarining soniga ko'ra, yigirma yoshdan va undan yuqori, har bir erkak ularning boshiga ko'ra ro'yxatga olindilar, qaysi usulda Rabbiy Musoga buyurgan edi va ular Sinoy cho'lida sanab o'tildilar. Va Rubin o'g'illari, Isroilning to'ng'ri farzandi, ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, kuchga chiquvchilarning hammasi, ularning sanoqlari Rubin qabilasidan qirq olti ming besh yuz bo'ldi. Shimeon o'g'illari: ularning oilalari bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning otalari uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, qo'shinga chiquvchi har bir kishi - ularning sanovi Shimeon qabilasidan to'qqiz va ellik ming va uch yuz edi. Yahudo o'g'illari ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, jangga chiquvchilarning hammasi, ularning sanovi Yahudo qabilasidan, to'rt va yetmish ming va olti yuz. Issoqor o'g'illari ularning qarindoshliklari bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning

ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlar soni bo'yicha, ularning boshlari bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, har bir kuchga chiquvchi, ularning sanovi Issoqor qabilasidan, to'rt va ellik ming va to'rt yuz. Забулун ўғилларига, уларнинг қариндошлиги бўйича, уларнинг уруғлари бўйича, уларнинг оталари уйлари бўйича, уларнинг исмлари сони бўйича, уларнинг бошлари бўйича, барча эркаклар йигирма ёшдан ва ундан юқори, ҳар бир қувватда чиқувчи, уларнинг санови Забулун қабиласидан етти ва эллик минг ва тўрт юз. Yusufning o'g'illari, Efraymning o'g'illari: ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlar soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, har bir qo'shinga chiquvchi - ularning ro'yxatga olinishi Efraym qabilasidan qirq ming va besh yuz. Manasseh o'g'illari uchun ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar, yigirma yoshdan va undan yuqori, har bir kuchga chiquvchi, ularning ro'yxatga olinishi Manasseh qabilasidan, o'ttiz ikki ming va ikki yuz. Binyominning o'g'illari: ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlar soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, qo'shinga chiquvchilarning hammasi - ularning sanoqlari Binyomin qabilasidan o'ttiz besh ming to'rt yuz kishi. Gad o'g'illari uchun, ularning qarindoshliklari bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari

bo'yicha, ularning ismlar soni bo'yicha, ularning bosh soni bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, har kim qo'shinga chiquvchi, ularning sanoqlari: Gad qabilasidan, qirq besh ming olti yuz ellik. Dan o'g'illari uchun ularning qarindoshliklari bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlar soni bo'yicha, ularning bosh soni bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, qo'shinga chiqadigan har bir kishi, ularning ro'yxatga olinishi Dan qabilasidan, oltmish ikki ming yetti yuz. Asher o'g'illari: ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, har bir kuchga chiquvchi - ularning sanovi Asher qabilasidan qirq bir ming besh yuz. Naftali o'g'illari: ularning qarindoshligi bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, ularning ismlari soni bo'yicha, ularning boshi bo'yicha, barcha erkaklar yigirma yoshdan va undan yuqori, qo'shinga chiquvchi har bir kishi - ularning sanovi Naftali qabilasidan ellik uch ming va to'rt yuz. Bu sanoq edi, uni Muso va Horun va Isroilning rahbarlari sanashdi - o'n ikki kishi, har bir qabiladan bittadan, ota-bobolar uylarining qabilalari bo'yicha. Va Isroil o'g'illarining ularning qo'shinlari bilan barcha sanoqlari yigirma yoshdan va undan yuqori bo'ldi, Isroilda jangga safga tizilish uchun chiquvchi har bir kishi olti yuz ming va uch ming va besh yuz va ellik. Lekin Levitlar o'zlarining oilalari qabilasidan Isroil o'g'illari orasida sanalmaganlar. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Qarang, Levi qabilasini sanoqqa olmaysiz va ularning sonini olmaysiz

Isroil o'g'illari orasida. Va sen Lavilarni guvohlik chodiri ustiga, uning barcha idishlari ustiga va unda bo'lgan hamma narsalar ustiga tayinla. Ular chodir va uning barcha idishlarini ko'taradilar, ular unda xizmat qiladilar va chodir atrofida lager quradilar. Chodirni ko'chirishda Leviylar uni yiqib tashlasinlar va chodirni o'rnatishda tiksinlar, yaqinlashgan begona esa o'lsin. Va Isroil o'g'illari lashkar qo'yadilar, har bir kishi o'z tartibida va har bir kishi o'z rahbarligiga ko'ra, o'z kuchlari bilan. Levilar esa guvohlik chodiri atrofida lager qurshinlar, va Isroil o'g'illari orasida gunoh bo'lmaydi. Va Lavilar o'zlari guvohlik chodirining qo'riqchisini qo'riqlaydilar. Va Isroil o'g'illari Rabbiy Muso va Horunga buyurgan hamma narsaga ko'ra shunday qildilar.

2

Va Rabbiy Muso va Horunga gapirdi, deb aytdi: har bir odam o'zining tartibiga ko'ra, bayroqlarga ko'ra, ularning ota uylariga ko'ra lager qursunlar, Isroil o'g'illari ro'parasida; guvohlik chodiri atrofida doira bo'lib Isroil o'g'illari lager qurishadi. Va birinchi bo'lib sharq tomonga qarab lager quruvchilar - Yahudo lagerining tartibi ular kuchi bilan, va Yahudo o'g'illarining hukmdori Nasson, Aminadab o'g'li. Uning kuchi tekshirilganlar, yetmish to'rt ming olti yuz. Va Issakhar qabilasi yonida lasharga tushuvchilar, va Issakhar o'g'illarining boshqaruvchisi, Sogarning o'g'li Natanael. Uning kuchi tekshirilganlar, ellik to'rt ming to'rt yuz. Va Zabulun qabilasi yonida lashkar qurayotganlar, va Zabulun o'g'illarining boshqaruvchisi Xelon

o'g'li Eliab. Uning qo'shinining sanalganlar soni - ellik yetti ming to'rt yuz kishi. Yahudo lageridan sanab chiqilgan barcha kishilar — yuz sakson ming olti ming to'rt yuz kishi — o'z qo'shinlari bilan birinchi bo'lib yo'lga chiqadilar. Rubin lagerining bo'linmalari janubga qarab joylashgan, ularning qo'shinlari bilan birga, va Rubin o'g'illarining boshliqi Elizur, Shedeurning o'g'li edi. Uning kuchi tekshirilganlar - qirq olti ming besh yuz. Va uning yonida lashkar quruvchilar Simeon qabilasidan, va Simeon o'g'illarining boshqaruvchisi Salamiel, Sourisadaining o'g'li. Uning kuchi tekshirilganlar: ellik to'qqiz ming uch yuz. Va uning yonida lager quruvchilar Gad qabilasi, va Gad o'g'illarining boshqaruvchisi Raguel o'g'li Elisaf. Uning tekshirilgan kuchi, qirq besh ming olti yuz ellik. Rubin lagerining barcha tekshirilganlari yuz ellik bir ming to'rt yuz ellik kishi bo'lib, ular o'z qo'shinlari bilan ikkinchi bo'lib yo'lga chiqadilar. Va guvohlik chodiri olinadi va Leviylarning lageri lagerlar o'rtasida bo'ladi, qanday lager qursalar, shunday yo'lga chiqadilar, har biri o'z rahbariyatiga ko'ra o'z o'rnida. Efrayim lashargohining tartibi dengiz yonida ularning kuchi bilan, va Efrayim o'g'illarining boshqaruvchisi Ammihud o'g'li Elishama. Uning kuchi tekshirilganlar - qirq ming besh yuz. Va Manasseh qabilasi yonida lashkar qurayotganlar, va Manasseh o'g'illarining boshqaruvchisi Phadassurning o'g'li Gamaliel. Uning qo'shini sanalganlar o'ttiz ikki ming ikki yuz kishi. Va Benyamin qabilasi yonida lashkar qurganlar, va Benyamin o'g'illarining boshchicи Gadeoni o'g'li Abidan. Uning kuchi tekshirilganlar, o'ttiz besh ming to'rt yuz. Efraim lagerining barcha sanoq qilingan kishilari, yuz ming sakkiz yuz kishi, o'z

qo'shinlari bilan uchinchi bo'lib yo'lga chiqadilar. Dan lagerining bo'limi shimolga qarab, ularning kuchi bilan, va Danning o'g'illarining boshliqi - Axiezer, Ammishadday o'g'li. Uning kuchi ko'rib chiqilganlar, oltmish ikki ming yetti yuz. Va uning yonida lager qurayotganlar Asher qabilasi, va Asher o'g'illarining boshqaruvchisi Echran o'g'li Phagiel. Uning kuchi tekshirilganlar: qirq bir ming besh yuz. Va Naftali qabilasi yonida lager qurganlar, va Naftali o'g'illarining boshlig'i Aynan o'g'li Axire. Uning kuchi tekshirilganlar - ellik uch ming to'rt yuz kishi. Don lagerida ro'yxatga olingan barcha kishilar yuz ellik yetti ming olti yuz; ular o'z tartiblariga ko'ra oxirgi bo'lib yo'lga chiqadilar. Bu Isroil o'g'illarining ota uylari bo'yicha sanashi, ularning lagerlari va kuchlarining barcha sanashi: olti yuz ming va uch ming besh yuz ellik. Lekin Levitlar ular orasida sanalmagan edilar, chunki Rabbiy Musoga shunday buyurgan edi. Va Isroil o'g'illari Xudo Musoga buyurgan hamma narsani qildilar, shunday qilib ularning tartibi bo'yicha qarorgoh qurdilar va shunday qilib har biri o'z urug'lari, ota-bobolar uylari bo'yicha yonma-yon bo'lib yo'lga chiqdilar.

3

Va bular Horun va Musoning avlodlari, Rabbiy Muso bilan Sinay tog'ida gaplashgan kunda. Va bular Harunning o'g'illarining ismlari: to'ng'ri o'g'li Nadab, va Abiud, Eleazar va Itamar. Bular Horunning o'g'illarining ismlari - moylangan ruhoniylar, ularning qo'llari ruhoniylik xizmatini bajarish uchun

to'ldirilgan. Va Nadab va Abihu Rabbiy oldida vafot etdilar, ular Rabbiy oldida begona olov taqdim etayotganlarida, Sinay cho'lida, va ularning bolalari yo'q edi, va Elazar va Itamar ularning otasi Harun bilan ruhoniylik qildilar. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Leviy qabilasini ol va sen ularni kohin Horunning oldiga qo'y, va ular unga xizmat qilsinlar, va ular uning qo'riqlarini qo'riqlashsinlar, va Isroil o'g'illarining qo'riqlarini guvohlik chodirining oldida, chodir ishlarini ishlash uchun. Va ular guvohlik chodirining barcha idishlarini saqlaydilar va Isroil o'g'illarining qo'riqchilarini chodir ishlariga muvofiq saqlaydilar. Va sen Levilarni Harunga va uning o'g'illariga, ya'ni ierevlarga berasan; bular menga Isroil o'g'illaridan sovg'a sifatida berilganlar. Va sen Harun va uning o'g'illarini guvohlik chodiri ustiga tayinlaysan, va ular o'zlarining ruhoniyligini saqlaydilar, va qurbongohga oid barcha narsalarni, va parda ichidagi narsalarni. Va begona kishi tegsa, o'ladi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Mana, men Leviyliklarni Isroil o'g'illari orasidan oldim, Isroil o'g'illaridan har bir bachadon ochuvchi birinchi tug'ilganning o'rniga; ular ularning to'lovi bo'ladilar va Leviyliklar menga tegishli bo'ladilar. Menga tegishli har bir to'ng'ich, chunki men Misr yerida barcha to'ng'ichlarni urgan kuni, Isroildagi barcha to'ng'ichlarni o'zim uchun muqaddas qildim – odamdan tortib chorvagacha ular menga tegishli bo'ladi, Men Rabbman. Va Rabbiy Sinay cho'lida Muso bilan gapirdi va dedi: Levi o'g'illarini ularning ota uylariga ko'ra, ularning urug'lariga ko'ra sanang; har bir erkakni bir oylikdan va undan yuqori, ularni sanang. Va Muso va Harun ularni Rabbning ovozi orqali ko'zdan

kechirdilar, Rabb ularga buyurgan usulda. Va bular Levining o'g'illari ularning nomlariga ko'ra: Gershon, Kohath va Merari edi. Va bular Gershonning o'g'illarining nomlari ularning urug'lariga ko'ra: Lobeni va Shimei. Va Kaotning o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Amram va Issoar, Xebron va Oziel. Va Merarining o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Mooli va Mousi. Bular Leviylarning urug'lari bo'lib, ularning ota-bobolar uylariga ko'ra. Gershonga Lobeni va Shimei xalqlari tegishli edi, bular Gershonning urug'lari edi. Ularning sanoqlari barcha erkak jinslarning raqami bo'yicha bir oylikdan yuqoriga, ularning sanoqlari yetti ming besh yuz edi. Va Gershonning o'g'illari chodirning orqasida dengiz yonida qarorgoh quradilar. Va Gedson xalqining oilalar uyining hukmdori Elisaf, Daelning o'g'li edi. Va Gershon o'g'illarining qo'riqchiligi guvohlik chodirida: chodir va qoplama, va guvohlik chodirining eshigining qoplamasi, va hovlining pardalari, va chodir ustida bo'lgan hovlining darvozasining pardasi, va uning barcha ishlarining qolgan qismlari. Kohatga tegishli: Amram xalqi bitta, Issaar xalqi bitta, Xebron xalqi bitta va Oziel xalqi bitta. Bular Kohat xalqlari bo'lib, soni bo'yicha sanab chiqilgan. Bir oylik va undan katta har bir erkak, sakkiz ming olti yuz kishi, muqaddas narsalarning qo'riqchilarini qo'riqlaydiganlar. Qohat o'g'illarining urug'lari chodirning janubiy tomonida lager qurishadi. Va Kaatning xalqlari ota-bobolar uyining rahbari Uzziel o'g'li Elisafan edi. Va ularning qo'riqchiligi: sandiq, stol, shamdon, qurbongohlar, muqaddas idishlar - ular ularda xizmat qiladigan barcha narsalar, yopiq va ularning barcha ishlari. Va Levitlar boshchilari ustidan boshchi Eleazar, kohin Aaronning

o'g'li, muqaddas narsalarni qo'riqlashga tayinlangan edi. Merariga Mooli xalqi va Mushi xalqi tegishli edi, bular Merarining uruqlari edi. Ularning ro'yxatga olinishi raqam bo'yicha, bir oylikdan yuqoridagi har bir erkak, olti ming ellik kishi edi. Va Merari xalqining ota-bobolar uyining boshlig'i Abixailning o'g'li Zuriel chodirning shimol tomonida qarorgoh quradilar. Merari o'g'illarining qo'riqchiligi ro'yxati: chodirning bosh qismlari, va uning to'siqlari, va uning ustunlari, va uning poydevorlari, va ularning barcha idishlari, va ularning ishlari, va hovlining atrofidagi ustunlari, va ularning poydevorlari, va qoziqlar, va ularning arqonlari. Guvohlik chodirining sharq tomonida lagerga joylashganlar Muso, Harun va uning o'g'illari bo'lib, ular Isroil o'g'illari uchun muqaddas joyning qo'riqchilarini qo'riqlaydilar, va begona kishi tegsa o'ladi. Lavilarning barcha sanashi, Muso va Horun Xudoning ovozi orqali ularning urug'lari bo'yicha sanagan, bir oylik va undan yuqori barcha erkaklar, yigirma ikki ming. Rabbiy Musoga shunday dedi: Isroil farzandlarining bir oylik va undan katta bo'lgan barcha to'ng'ich o'g'il bolalarini sanab chiq va ularning nomini ro'yxatga ol. Va sen Lavilarni menga olasan, men Rabbiy, Isroil o'g'illarining barcha birinchi tug'ilganlari o'rniga, va Lavilarning mollari Isroil o'g'illarining mollaridagi barcha birinchi tug'ilganlar o'rniga. Va Muso Rabbiy buyurgan usulda Isroil o'g'illari orasidagi barcha to'ng'ich farzandlarni ko'zdan kechirdi. Va barcha birinchi tug'ilgan erkaklar bir oylik va undan kattaroqlarning ro'yxatga olinishi bo'yicha ismlari sanoq qilinganda, ularning soni yigirma ikki ming ikki yuz yetmish uch bo'ldi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Lavilarni

Isroilning barcha birinchi tug'ilgan o'g'illari o'rniga ol, va Lavilarning mollarini ularning mollari o'rniga ol, va Lavilar meniki bo'ladilar, men Rabbiyman. Va to'lov uch va yetmish va ikki yuzning ortiqcha bo'lganlari Leviylardan, Isroilning o'g'illarining to'ng'ich tug'ilganlaridan. Va sen besh shekel olasan har boshiga ko'ra, muqaddas didrahmonga ko'ra olasan, yigirma obol shekelda. Va sen kumushni Horun va uning o'g'illariga berasan, ular orasidagi ortiqcha bo'lganlarning to'lovi sifatida. Va Muso Leviylarning ozod qilishidan ortiqcha bo'lganlarning to'lov kumushini oldi. Isroil o'g'illarining to'ng'ich farzandlaridan ming uch yuz oltmish besh siql kumush oldi, muqaddas siqlga ko'ra. Va Muso ortiqcha bo'lganlarning to'lovini Horun va uning o'g'illariga Rabbning ovozi orqali berdi, xuddi Rabb Musoga buyurganidek.

4

Va Rabbiy Muso va Horun bilan gapirdi va dedi: Qohat o'g'illarining sonini Levi o'g'illari orasidan ol, ularning urug'lariga ko'ra, ularning ota-bobolar uylariga ko'ra, yigirma besh yoshdan ellik yoshgacha, xizmat qilish uchun kiradigan har bir kishi, guvohlik chodirida barcha ishlarni bajarish uchun. Va bular Kahat o'g'illarining ishlari guvohlik chodirida, muqaddaslarning muqaddasi. Va Harun va uning o'g'illari kirib keladilar, lager ko'tarilganda, va ular to'siq pardani tushiradilar, va u bilan Guvohlik sandiqini qopladilar, va uning ustiga ko'k teri qoplamani qo'yadilar, va uning ustiga butun ko'k kiyimni

yuqoridan qo'yadilar, va ko'tarish ustunlarini kirgizadilar. Va oldindan qo'yilgan stol ustiga ular butunlay binafsha kiyim yoyib qo'yadilar, hamda idishlarni, tutatqichlarni, kosalarni va quyish idishlarini, ularning ichida u quyadi, va nonlar doimo uning ustida bo'ladi. Va ular uning ustiga qizil libos qo'yib, uni ko'k teri qoplama bilan qoplaydilar va uning orqali ustunlarni o'tkazadilar. Va ular ko'k kiyimni olishadi va yorug'lik beruvchi shamdonni, uning chiroqlarini, uning qisqichlarini, uning quyish idishlarini va ularda xizmat qiladigan barcha yog idishlarini qoplaydilar. Ular uni va uning barcha idishlarini ko'k teri qoplamaga soladilar va uni ko'tarish ramkalariga qo'yadilar. Va oltin qurbongoh ustiga ular ko'k rang libos yopishadi va uni ko'k rang teri qoplama bilan qoplaydilar va uning ustunlarini o'tkazishadi. Va ular barcha xizmat idishlarini oladilar, ular muqaddas joylarda xizmat qilishda foydalanadiganlarini, va ularni ko'k kiyimga soladilar, va ularni ko'k teri yopqich bilan yopadilar, va ularni ustunlarga qo'yadilar. Va u qopqoqni qurbongoh ustiga qo'yadi, va ular uning ustiga butunlay binafsha kiyimni yopadi. Va ular uning ustiga barcha idishlarni qo'yadilar, ular bilan uning ustida xizmat qiladiganlarning hammasini, va olov idishlarini, va go'sht ilmoqlarini, va kosalarni, va qopqoqni, va qurbongohning barcha idishlarini; va ular uning ustiga ko'k rangdagi teri qopqoqni qo'yadilar, va uning ko'tarish ustunlarini o'tkazadilar; va ular binafsha kiyimni oladilar, va yuvish idishini va uning tagligini yopadilar, va uni ko'k rangdagi teri qopqoqqa soladilar, va ko'tarish ustunlariga qo'yadilar, va Harun va uning o'g'illari muqaddas narsalarni va barcha muqaddas idishlarni yopishni tugatganda,

lagerning ko'chirilishida; va shundan keyin Kohat o'g'illari ko'tarish uchun kiradilar, va muqaddas narsalarga tegmasinlar, shunda o'lmasinlar; bularni Kohat o'g'illari Guvohlik chodirida ko'taradilar. Nazoratchi Eleazar, ruhoniy Aaronning o'g'li: yorug'lik yog'i, tarkibli tutatqi, kundalik qurbonlik, moylanish yog'i, butun chodirning nazorati, va unda muqaddasda bo'lgan barcha narsalar, barcha ishlarda. Va Rabbiy Muso va Horunga gapirdi va dedi: Qohot qabilasining xalqini Loviyllar orasidan yo'q qilmang. Buni ularga qiling, va ular yashaydilar va o'lmasinlar, ular muqaddaslarning muqaddasi tomon yaqinlashayotganda; Harun va uning o'g'illari yaqinlashsinlar, va ular ularni har birini o'z vazifasiga ko'ra tayinlaydilar, va ular to'satdan muqaddaslarni ko'rish uchun kirmasinlar, va ular o'ladilar. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Gershon o'g'illarining boshini ol, va bularni ularning ota-bobolarining uylari bo'yicha, ularning urug'lari bo'yicha, yigirma besh yoshdan va undan yuqoridan ellik yoshgacha ularni sanab chiq, xizmat qilish uchun kiradigan har bir kishi, guvohlik chodirida uning ishlarini qilish uchun. Bu Gershon xalqining xizmati: xizmat qilish va ko'tarish. Va ular chodir pardalarini ko'taradi, va guvohlik chodirini, va uning qoplamini, va uning ustida yuqoridan bo'lgan ko'k rangdagi qoplamani, va guvohlik chodiri eshigining qoplamini, va hovli pardalarini, guvohlik chodiri ustida bo'lgan qancha bo'lsa, va ortiqcha narsalarni, va barcha xizmat idishlarini, ular bilan xizmat qiladigan qancha bo'lsa, ular qiladilar. Harun va uning o'g'illarining buyrug'i bo'yicha Gershon o'g'illarining xizmati bo'ladi, ularning barcha xizmatlari bo'yicha va ularning barcha ishlari bo'yicha, va sen

ularni ismlar bo'yicha nazorat qilasan, ular zimmasidagi barcha yuklar ustidan. Bu Gedson o'g'illarining guvohlik chodirida xizmati va ularning qo'riqlovi ruhoniy Horunning o'g'li Itamar qo'lida. Mararining o'g'illarini ularning urug'lariga ko'ra, ularning otalari uylariga ko'ra sanang, yigirma besh yoshdan va undan yuqori ellik yoshgacha ularni sanang, guvohlik chodirining ishlarida xizmat qilish uchun kirayotganlarning barchasini. Va bular ular tomonidan ko'tariladigan narsalarning Guvohlik chodirida barcha ishlariga ko'ra qo'riqlanishlari: chodirning bosh qismlari va to'siqlar va uning ustunlari va uning taglik qismlari va yopiq parda va ularning taglik qismlari va ularning ustunlari va chodir eshigining yopiq pardasi va hovli atrofidagi ustunlar va ularning taglik qismlari va hovli darvozasining pardasi ustunlari va ularning taglik qismlari va ularning qoziqlari va ularning arqonlari va ularning barcha idishlari va ularning barcha xizmatlari; nomlar bo'yicha ularni sanang va ular tomonidan ko'tariladigan narsalarning qo'riqlanishining barcha idishlari. Bu Merari o'g'illarining xalqining xizmati bo'lib, ularning barcha ishlari guvohlik chodirida ruhoniy Harun o'g'li Itamarning qo'li ostida amalga oshiriladi. Va Muso va Horun va Isroilning boshliqlari Qahotning o'g'illarini ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha ko'zdan kechirdilar, yigirma besh yoshdan va undan yuqoridan to ellik yoshgacha, guvohlik chodirida xizmat qilish va ish qilish uchun kiradigan har bir kishi. Va ularning sanoqlari urug'lariga ko'ra ikki ming yetti yuz ellik bo'ldi. Bu Kohat xalqining sanaqlari, guvohlik chodirida xizmat qiluvchilarning barchasi, Muso va Harun Xudoning

ovozi orqali Musoning qo'li bilan tashrif buyurganidek. Va Gershon o'g'illari ularning urug'lari bo'yicha, ularning otalari uylari bo'yicha, yigirma besh yoshdan va undan yuqoridan to ellik yoshgacha, guvohlik chodirida xizmat qilish va ishlarni qilish uchun kiradigan har bir kishi sanaldi. Va ularning ro'yxatga olinishi ularning urug'lari bo'yicha, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha ikki ming olti yuz o'ttiz bo'ldi. Bu Gedson o'g'illarining xalqini sanash, guvohlik chodirida xizmat qiluvchilarning barchasi, ularni Muso va Harun Rabbiyning ovozi orqali Musoning qo'li bilan sanadilar. Merarining o'g'illari xalqi ham sanaldilar, ularning urug'lariga ko'ra, ularning otalari uylariga ko'ra, yigirma besh yoshdan va undan yuqoridan ellik yoshgacha, guvohlik chodirining ishlariga xizmat qilish uchun kiradigan har bir kishi. Ularning ro'yxatga olinishi urug'lari va ota-bobolar uylari bo'yicha uch ming ikki yuz kishi bo'ldi. Bu Merari o'g'illari xalqining ro'yxatga olinishi bo'lib, ularni Muso va Horun Rabbining ovozi orqali, Musoning qo'li bilan ro'yxatga oldilar. Barcha sanab o'tilganlar, ularni Muso va Harun va Isroil rahbarlari Laviylillarni sanab o'tdilar, urug'larga ko'ra va ularning ota-bobolar uylariga ko'ra, yigirma besh yoshdan va undan yuqori ellik yoshgacha, har kim ishlar ishiga kiradigan va Guvohlik chodirida ko'tariladigan ishlar. Va sanab o'tilganlar sakkiz ming besh yuz sakson kishi bo'ldi. Rabbiyning ovozi orqali U ularni Musoning qo'li orqali tashrif qildi, har bir odamni ularning ishlari bo'yicha va ular ko'taradigan narsalar bo'yicha, va ular sanaldilar, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek.

5

Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Isroil o'g'illariga buyur va ular lagerdan barcha moxovni, va barcha oqindi bor odamni, va jon ustida barcha nopokni yuborsinlar. Erkakdan ayolgacha, lagerdan tashqariga yuboring va ular o'zlarining lagerlarini ifloslantirishmasin, chunki men ular orasida yashayman. Va Isroil o'g'illari shunday qildilar va ularni lagerdan tashqariga jo'natib yubordilar, Rabbiy Musoga aytganidek, Isroil o'g'illari shunday qildilar. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ayt: erkak yoki ayol, kim barcha insoniy gunohlardan birortasini qilsa va e'tiborsizlik bilan e'tibor bermasa va o'sha jon aybdor bo'lsa, u qilgan gunohini tan oladi va aybni to'laydi - asosiy summani va uning beshinchi qismini unga qo'shib, kimga qarshi gunoh qilgan bo'lsa, o'shanga qaytaradi. Agar odamda qasos oluvchi bo'lmasa, shunday qilib unga huquqbuzarlikni qaytarish mumkin bo'lmasa, qaytarilayotgan huquqbuzarlik Rabbiyga tegishli bo'lib, ruhoniyga beriladi, kafforat qo'chqoridan tashqari, uning orqali uning uchun kaffarat qilinadi. Va Isroil o'g'illari orasida muqaddas qilinayotgan barcha narsalardan olingan har bir birinchi meva, ular Rabbiyga taqdim qilganda, o'sha ruhoniyniki bo'ladi; va har bir kishining muqaddas qilingan narsalari uning o'zining bo'ladi; va har qaysi odam ruhoniyga nima bersa, uniki bo'ladi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga deysan: agar biror erkakning xotini gunoh qilsa va uni mensimay rad etsa, va kimdir u bilan

urug to'shagida yotsa, va bu uning erining ko'zlaridan yashirin qolsa va u buni yashirsa, va u iflos bo'lgan bo'lsa, lekin u bilan guvoh bo'lmagan va u qo'lga olinmagan bo'lsa, va unga rashk ruhi kelsa va u o'z xotinidan rashk qilsa, va u haqiqatan iflos bo'lgan bo'lsa, yoki unga rashk ruhi kelsa va u o'z xotinidan rashk qilsa, lekin u iflos bo'lmagan bo'lsa, unda erkak o'z xotinini ruhoniyga olib keladi va u haqida sovg'a keltiradi - efa o'lchovining o'ndan bir qismi arpa uni; unga yog quyilmaydi va unga tutatqi qo'yilmaydi, chunki bu rashk qurbonligi, eslatma qurbonligi, gunohni eslatuvchidir. Va ruhoniy uni keltirib, Rabbining oldiga qo'yadi. Va ruhoniy sopol idishda toza tirik suvni oladi, va guvohlik chodirining polida bo'lgan tuproqdan olib, ruhoniy uni suvga tashlaydi. Va ruhoniy ayolni Rabbining oldiga qo'yadi, ayolning boshini ochadi va uning qo'llariga eslatma qurbonligini, rashk qurbonligini beradi, ruhoniyning qo'lida esa shu la'natlangan achchiq suv bo'ladi. Va ruhoniy uni qasam ichiradi va ayolga aytadi: Agar sen bilan hech kim yotmagan bo'lsa, agar sen o'z ering ostida ifloslanish uchun buzilmagan bo'lsang, shu la'natlangan achchiq suvdan aybsiz bo'l. Agar sen turmushli ayol bo'lib gunoh qilgan bo'lsang, yoki iflos bo'lgan bo'lsang, va kimdir o'zining yotoqxonasini senda bergan bo'lsa, sening ering bundan mustasno; Va ruhoniy ayolni ushbu la'nat qasami bilan qasam ichiradi, va ruhoniy ayolga aytadi: Rabbiy seni la'nat va qasam qilsin sening xalqing o'rtasida, Rabbiy sening sonini qurib tushirganida va sening qorningni shishirganida. Va bu la'natlangan suv sening qorningga kirib, qorningni shishiradi va songingni zaiflashtiradi, va ayol shunday bo'lsin, shunday bo'lsin deydi. Va

ruhoniy bu la'natlarni kitobga yozadi va ularni la'natlangan achchiq suvga o'chirib tashlaydi. Va u ayolga la'natli tanbehlash suvini ichiradi va uning ichiga la'natli tanbehlash suvi kiradi. Va ruhoniy ayolning qo'lidan rashk-hasad qurbonligini oladi va qurbonlikni Rabbining oldiga qo'yadi va uni qurbongohga keltiradi. Va ruhoniy qurbonlikdan uning xotira qismini bir hovuch oladi va uni qurbongoh ustiga keltiradi va keyin. Bu suv ayolga ichiradi. Va shunday bo'ladiki, agar u iflos qilingan bo'lsa va bu uning eridan yashirin qolsa, va unga tanbeh beruvchi la'natlangan suv kirsa, uning qorni shishadi va soni qulab tushadi, va ayol o'z xalqi orasida la'natga aylandi. Agar ayol iflos qilinmagan bo'lsa va toza bo'lsa, u begunoh bo'ladi va urug ko'radi. Bu rashk qonuni, agar ayol turmushga chiqqan bo'lsa va yo'ldan ozib, ifloslanadi. Yoki agar odamning ustiga rashk ruhi kelib tushsa va u xotinidan rashk qilsa, va xotinini Xo'jayin oldida turgizsa, va ruhoniy unga bu qonunning hammasini bajarsa, unda odam gunohdan aybsiz bo'ladi, va o'sha xotin o'z gunohini oladi.

6

Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb: Isroil o'g'illariga gapir va ularga ayt, erkak yoki ayol, kim katta nazr qilsa poklanish pokligini Rabbiyga, sharobdan va kuchli ichimlikdan poklanadi; va sirka sharobdan va sirka kuchli ichimlikdan ichmaydi; va uzumdan ishlab chiqariladigan narsalarni ichmaydi; va yangi uzum va mayiz yemaydi nazrining barcha kunlarida; tok uzumidan

bo'ladigan barcha narsalardan, sharob uzum po'stidan urug'igacha yemaydi poklanishning barcha kunlarida; ustara boshiga kelmaydi, Rabbiyga nazr qilgan kunlari bajarilgunga qadar; muqaddas bo'ladi bosh sochining tukini o'stirib Rabbiyga nazrning barcha kunlarida; har qanday o'lgan jon ustiga kirmaydi otasiga va onasiga, va akasiga va singlisiga, ular o'lganlarida ular ustiga ifloslanmaydi, chunki Xudosining nazri uning boshida ustida; nazrining barcha kunlarida muqaddas bo'ladi Rabbiyga. Agar kimdir uning ustiga to'satdan o'lsa, darhol uning ibodat boshi bulg'anadi va u qaysi kuni tozalansa, yettinchi kuni o'z boshini soqol oladi. Va sakkizinchi kuni u ikki qumri yoki ikki yosh kaptar ruhoniyga, guvohlik chodirining eshigi oldiga olib keladi. Va ruhoniy gunoh haqida bittasini va kuydirma qurbonlik uchun bittasini qiladi, va ruhoniy u haqida kafforat qiladi, u jon haqida gunoh qilgan narsalar haqida. Va u uning boshini o'sha kunda muqaddas qiladi, qaysi kunda u Rabbiga muqaddas qilindi, nazr kunlarini. Va u bir yoshli qo'zini aybdorlik uchun keltiradi. Va avvalgi kunlar hisobsiz bo'ladi, chunki uning nazr boshi iflos qilindi. Va bu duoning qilgan odamning qonuni: qaysi kuni u o'zining duosi kunlarini to'ldirsa, o'zi guvohlik chodirining eshiklari oldiga keltiradi. Va u o'zining sovg'asini Rabbiyga yaqin keltiradi: bir yoshli nuqsonsiz bir qo'zini kuydirma qurbonlik uchun, va bir yoshli nuqsonsiz bir urg'ochi qo'zini gunoh uchun, va bir nuqsonsiz qo'chqorni najot uchun, va bir savat achitqisiz nozik undan yog'da aralashtirilgan non bo'laklarini, va yog'da moylangan achitqisiz kulchalarni, va ularning qurbonligini, va ularning ichimlik qurbonligini. Va ruhoniy uni Rabbining huzuriga keltiradi va

uning gunoh qurbonligini hamda yondirilgan qurbonligini ado etadi. Va qo'chqorni najot qurbonligi sifatida Rabbiga mayasiz nonlar savati ustida qiladi, va ruhoniy uning qurbonligini va uning ichimlik qurbonligini qiladi. Va qasamyod qilgan odam guvohlik chodirining eshiklari yonida o'zining nazr boshini soqol oladi va sochlarni najot qurbonligi ostidagi olov ustiga qo'yadi. Va ruhoniy qo'chqordan qaynatilgan yelkani oladi, va savatdan bitta achitqisiz nonni, va bitta achitqisiz yassi nonni, va ularni nazr qilgan odamning qo'llariga qo'yadi u o'zining nazrini soqolini oldirganidan keyin, va ruhoniy ularni Rabbiy oldida ko'tarma hadya sifatida keltiradi; bu ruhoniy uchun muqaddas bo'ladi ko'tarma hadyaning ko'kragidan va ajratilgan hadyaning yelkasidan; va shundan keyin nazr qilgan odam sharob ichadi. Bu duo qilgan odamning qonuni: kim Rabbiga o'z sovg'asini duo qilsa, uning duosi haqida, qo'li topgan narsalardan tashqari, duosining kuchiga ko'ra, poklik qonuniga muvofiq duo qilsa. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytib: Harun va uning o'g'illariga gapir, deb aytib: shunday Isroil o'g'illarini duo qilasizlar, ularga deb aytib: Rabbiy seni duo qilsin va seni asrasin. Rabbiy Öz yuzini senga yoritsın va senga rahm qilsin. Rabbiy O'z yuzini senga ko'tarsin va senga tinchlik bersin. Va ular mening nomimni Isroil o'g'illari ustiga qo'yishadi, va men Rabbiy ularni baraka beraman.

7

Shunday bo'ldiki, Muso chodirni ko'tarish ishini tugatgan kuni, u

uni moylab qo'ydi va muqaddas qildi, shuningdek uning barcha idishlarini, qurbongohni va uning barcha idishlarini ham moylab qo'ydi va muqaddas qildi. Isroil rahbarlari keltirdilar — o'n ikki rahbar o'zlarining ota-bobolar uylaridan, bular qabilalar rahbarlari, bular nazorat ustida turganlar. Va ular o'z sovg'alarini Rabbining oldiga keltirishdi: olti ta yopiq arava va o'n ikki ta ho'kiz, har ikki boshliқdan bitta arava va har biridan bitta buzoq, va ularni chodir oldiga keltirishdi. Va Rabbiy Musoga dedi: Ulardan ol, va ular guvohlik chodirining xizmat ishlari uchun bo'ladi, va sen ularni Laviylarga, har biriga uning xizmati bo'yicha berasan. Va Muso aravalar va ho'kizlarni olib, ularni Leviylarga berdi. Va ikki aravani va to'rt ho'kizni Gershon o'g'illariga ularning xizmatlari bo'yicha berdi. Va to'rtta aravani va sakkizta ho'kizni Merarining o'g'illariga ularning xizmatlari bo'yicha berdi, rohib Aaronning o'g'li Itamar orqali. Va Kahat o'g'illariga bermadi, chunki ularda muqaddas xizmat buyumlari bor, ularni yelkalarida ko'taradilar. Va rahbarlar qurbongohni bag'ishlash marosimiga sovg'alar keltirdilar, uni moylab qo'ygan kuni, va rahbarlar o'z sovg'alarini qurbongoh oldiga keltirdilar. Va Xudo Musoga dedi: har kuni bitta boshchi, har kuni bitta boshchi qurbongohni bag'ishlash uchun o'z sovg'alarini keltiradilar. Va birinchi kunda o'z sovg'asini taqdim etuvchi Nasson, Aminadab o'g'li, Yahudo qabilasining boshqaruvchisi edi. Va u o'z sovg'asini keltirdi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola, yetmish shekel muqaddas shekelga muvofiq, ikkalasi ham nozik undan to'la, moyga aralashtirilgan, qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay

kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligi uchun ikki qoramol, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Aminadab o'g'li Nassonning sovg'asi. Ikkinchi kuni Sogar o'g'li Natanael, Issakar qabilasining boshqaruvchisi, hadya keltirdi. Va u o'z sovg'asini keltirdi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola, yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham nozik un bilan aralashtirilgan yog bilan to'ldirilgan qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi to'liq kuydiriladigan qurbonlik uchun, va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligi uchun ikki damolis, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Sogar o'g'li Natanaelning sovg'asi. Uchinchi kuni Zabulun o'g'illarining hukmdori Xelon o'g'li Eliab. Uning sovg'asi: kumush kosa bitta, uning og'irligi yuz o'ttiz; kumush piyola bitta, yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra; ikkalasi ham nozik undan to'la, moyga aralashtirilgan, qurbonlik uchun; oltin tutatqi bitta, o'n, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va tinchlik qurbonligi uchun ikki tana, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli qo'zi — bu Xelon o'g'li Eliabning sovg'asi. To'rtinchi kuni Ruben o'g'illarining boshlig'i, Shedeyrning o'g'li Elizur. Uning sovg'asi: bitta kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz; bitta kumush piyola, yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra; ikkalasi ham nozik undan to'la, moyda aralashtirilgan, qurbonlik uchun; bitta oltin tutatqi, o'n, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir

qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligi uchun ikki urg'ochi buzoq, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi - bu Sediurning o'g'li Elisurning sovg'asi. Beshinchi kuni Shimeon o'g'illarining boshlig'i Salamiel, Surisadayning o'g'li. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'la, qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n misqol, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va tinchlik qurbonligi uchun ikki qoramol, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Surisadayning o'g'li Salamielning sovg'asi. Oltinchi kuni Gad o'g'illarining hukmdori Raguel o'g'li Eliasaf. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'ldirilgan, qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligi uchun ikki urg'ochi buzoq, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yillik urg'ochi qo'zi — bu Raguel o'g'li Elisafning sovg'asi edi. Yettinchi kunda Efraim o'g'illarining hukmdori Ammihud o'g'li Elishama. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush kosa yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'la,

qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligiga ikki sigir, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Ammixud o'g'li Elisamaning sovg'asi. Sakkizinchi kuni Manasseh o'g'illarining hukmdori, Phadassurning o'g'li Gamaliel. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'ldirilgan qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Buzoqlardan bitta buzoq, bitta qo'chqor, bitta bir yoshli qo'zi yondirib qurbon qilish uchun, va echkilardan bitta erkak echki gunoh haqida; va tinchlik qurbonligi uchun ikkita urg'ochi buzoq, beshta qo'chqor, beshta erkak echki, beshta bir yoshli urg'ochi qo'zi; bu Fadasurning o'g'li Gamalielning sovg'asi. To'qqizinchi kuni Binyomin o'g'illarining hukmdori Abidan, Gideonining o'g'li. Uning sovg'asi: kumush kosa bitta, uning og'irligi yuz o'ttiz; kumush piyola bitta, yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra; ikkalasi ham nozik undan to'la, moyga aralashtirilgan, qurbon uchun; oltin tutatqi bitta, o'n, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va najot qurbonligi uchun ikki qoramol, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi - bu Gadeoni o'g'li Abidanning sovg'asi. O'ninchi kunda Dan o'g'illarining rahbari, Ammishadday o'g'li Axiezer. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz

o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'ldirilgan qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va tinchlik qurbonligi uchun ikki qoramol, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Ammishaddayning o'g'li Axiezerning sovg'asi. O'n birinchi kuni Asher o'g'illarining boshlig'i Exran o'g'li Fageel. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'la, qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Qoramollardan bir buzoq, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi yondirib qurbon qilish uchun, va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va tinchlik qurbonligi uchun ikki urg'ochi buzoq, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Exranning o'g'li Fag'ielning sovg'asi. O'n ikkinchi kuni Naftali o'g'illarining rahbari Ainan o'g'li Axire. Uning sovg'asi: bir kumush kosa, uning og'irligi yuz o'ttiz, bir kumush piyola yetmish shekel muqaddas shekelga ko'ra, ikkalasi ham yog'da aralashtirilgan nozik un bilan to'la, qurbonlik uchun. Bir oltin tutatqi, o'n shekel, tutatqi bilan to'la. Bir buzoq qoramollardan, bir qo'chqor, bir yillik qo'zi butunlay kuydirilgan qurbonlik uchun va echkilardan bir erkak echki gunoh uchun. Va tinchlik qurbonligi uchun ikki tuya, besh qo'chqor, besh erkak echki, besh bir yoshli urg'ochi qo'zi — bu Ainan o'g'li Axirening sovg'asi. Bu qurbongohning bag'ishlanishi, uni moylab qo'ygan kuni, Isroil

o'g'illari rahbarlari tomonidan: o'n ikki kumush kosa, o'n ikki kumush piyola, o'n ikki oltin tutatqich. Bir kosa yuz o'ttiz shekel, va bir piyola yetmish shekel edi, barcha idishlarning kumushi ikki ming to'rt yuz shekel edi, muqaddas shekelga ko'ra. Oltin tutatqilar o'n ikkita tutatqi bilan to'la edi, tutatqilarning barcha oltini yigirma va yuz oltin edi. Kuydirma qurbonlik uchun barcha qoramollar: o'n ikki buzoq, o'n ikki qo'chqor, o'n ikki bir yoshli qo'zi va ularning qurbonliklari, ularning ichimlik qurbonliklari, hamda gunoh uchun echkilardan o'n ikki erkak echki. Barcha mol qurbonlikka najot qurbonligi uchun: yigirma to'rt tanalar, oltmish qo'chqor, oltmish bir yoshli erkak echki, oltmish bir yoshli benuqson qo'zi. Bu qurbongohning bag'ishlanishi uning qo'llari to'ldirilganidan so'ng va u moylanganidan so'ng bo'ldi. Muso guvohlik chodiri ichiga unga gapirish uchun kirganida, u Rabbning ovozini eshitdi, u unga guvohlik sandig'i ustidagi rahm-shafqat o'rindig'idan, ikki karub o'rtasidan gapirardi, va U unga gapirdi.

8

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Horunga gapir va unga ayt: Qachonki sen chiroqlarni o'rnatasan, chiroqdon old tomoniga qarab yetti chiroq yorug'lik bersin. Va Harun shunday qildi: shamdonning bir tomonidan uning old qismiga qarab uning chiroqlarini yoqdi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va shamdonning qurilishi shunday edi: qattiq, oltin, uning poyasi va uning nilufarlari, butunlay qattiq; Rabbiy Musoga ko'rsatgan

shaklga ko'ra, shunday shamdonni yasadi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Lavilarni Isroil o'g'illari orasidan ol va sen ularni poklaysan. Va sen ularga shunday qilasan, ularni poklantirishni: ularni poklanish suvi bilan sepasan, ustara ularning butun tanasiga tegadi, ular kiyimlarini yuvishadi va toza bo'lishadi. Va ular qoramollardan bitta buzoq olishadi va buning uchun qurbonlik sifatida yog'da aralashtirilgan nozik un keltiradilar, va sen qoramollardan bir yoshlik buzoqni gunoh qurboligi uchun olasan. Va sen Loviyllarni Guvohlik chodiri oldiga olib kelasan va Isroil o'g'illarining butun jamoasini yig'asan; va sen Loviyllarni Rabbiy oldiga olib kelasan va Isroil o'g'illari o'zlarining qo'llarini Loviyllar ustiga qo'yadilar; va Harun Loviyllarni Rabbiy oldida Isroil o'g'illaridan hadya sifatida ajratadi va ular Rabbiyning ishlarini qilish uchun bo'ladilar. Leviylar qo'llarini buzoqlarning boshlariga qo'yadilar, va sen birini gunoh qurbon qilasan, birini esa Rabbiga yondirilgan qurbonlik qilasan, ular uchun kafforat qilish uchun. Va sen Lovilarni Rabbiy oldida va Horun oldida va uning o'g'illari oldida tiklaysan, va ularni hadya sifatida Rabbiy oldida beraysan. Va sen Lovilarni Isroil o'g'illari orasidan ajrataysan, va ular meniki bo'ladilar. Va shundan keyin Levilar guvohlik chodirining ishlarini bajarish uchun kirishadi, sen esa ularni tozalaysan va Rabbining oldida taqdim etasan. Chunki bular menga Isroil o'g'illari orasidan hadya sifatida berilganlar, Isroil o'g'illaridan barcha bachadonni ochuvchilar, barcha birinchi tug'ilganlar o'rniga ularni o'zimga oldim. Chunki menga tegishli har bir to'ng'ich Isroil o'g'illari orasida, odamlardan tortib hayvonlargacha; qaysi kuni men barcha to'ng'ichlarni Misr

yerida urgan edim, men ularni o'zim uchun muqaddas qildim, va men Leviylarni Isroil o'g'illari orasidagi barcha to'ng'ichlar o'rniga oldim. Va men Lavilarni Isroil o'g'illari orasidan Harun va uning o'g'illariga hadya sifatida berdim, ular Isroil o'g'illarining ishlarini guvohlik chodirida bajarishlari va Isroil o'g'illari uchun kafforat qilishlari uchun, va Isroil o'g'illari orasida muqaddas narsalarga yaqinlashuvchi bo'lmasligi uchun. Va Muso, Horun va butun Isroil o'g'illari jamoati Laviylar uchun shunday qildilar, qanday qilib Rabbiy Musoga Laviylar haqida buyurgan edi, shunday Isroil o'g'illari ularga qildilar. Va Levilar o'zlarini pokladilar va kiyimlarini yuvdilar, va Aaron ularni Rabbning oldida hadya sifatida taqdim etdi, va Aaron ularni poklamoq uchun ular uchun kafforat qildi. Va shundan keyin Levitlar o'zlarining xizmatlarini bajarish uchun guvohlik chodirida Harun oldida va uning o'g'illari oldida kirdilar, Rabbiy Musoga Levitlar haqida qanday buyurgan bo'lsa, shunday qildilar ularga. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: bu Leviylar haqida: yigirma besh yoshdan va undan yuqorida, ular guvohlik chodirida ishlash uchun kirishadi; Va ellik yoshdan u xizmatdan chiqadi va endi ishlamaydi. Va uning akasi guvohlik chodirida qo'riqchilarni saqlash uchun xizmat qiladi, lekin ishlarni bajarmaydi, shunday qilasan Leviylarga ularning qo'riqchilarida.

9

Va Rabbiy Muso bilan Sinay sahrosida gaplashdi, ikkinchi yilda,

ularning Misr yeridan chiqib ketganlaridan keyin, birinchi oyda, deb aytib: Ayt, va Isroil o'g'illari Fisih bayramini uning vaqtiga ko'ra qilsinlar, birinchi oyning o'n to'rtinchi kunida kechqurun tomon, sen uni vaqtlariga ko'ra qilasan; uning qonuniga ko'ra va uning taqqoslashiga ko'ra sen uni qilasan. Va Muso Isroil o'g'illariga Fisih bayramini o'tkazish haqida gapirdi, u oyning o'n to'rtinchi kunida Sinay cho'lida boshlanardi. Rabbiy Musoga qanday buyurgan bo'lsa, Isroil o'g'illari shunday qildilar. Va odamning joni ustida nopok bo'lgan erkaklar keldilar, va ular o'sha kuni Fisihni qila olmadilar; va o'sha kuni Muso va Horun oldiga yaqinlashdilar. Va o'sha erkaklar unga dedilar: Biz odamning joni ustida nopokmiz; demak, biz Isroil o'g'illari o'rtasida Rabbiyga sovg'ani uning vaqtida taqdim etishdan mahrum bo'lamizmi? Muso ularga dedi: Shu yerda turing, men Rabbiy sizlar haqida nima buyurishini eshitaman. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ayt: har qanday odam, agar u odam ruhidan nopok bo'lsa, yoki sizdan uzoq yo'lda bo'lsa, yoki sizning avlodlaringizda bo'lsa, u Rabbiyga Fisih bayramini ikkinchi oyning o'n to'rtinchi kunida qiladi; ular uni kechga tomon qiladilar, achitqisiz nonlar va achchiq o'tlar ustida yeydilar uni. Undan tongga hech narsa qoldirmaydlar va undan birorta suyak sindirmaydlar, Fisih qonuniga muvofiq uni o'tkazadilar. Va agar biror odam pok bo'lsa va uzoq yo'lda emas, lekin Pasxa bayramini o'tkazishda kechiksa, o'sha jon o'z xalqidan yo'q qilinadi, chunki u o'z vaqtida Rabbiyga sovg'a keltirmadi, o'sha odam o'z gunohini oladi. Agar musofir sizlarning yeringizda sizlarga kelsa va Rabbiga Fisih bayramini uning qonuni va tartibi bo'yicha

o'tkazsa, sizlar uchun ham, musofir uchun ham, yerning mahalliy aholisi uchun ham bir qonun bo'ladi. Va chodir o'rnatilgan kuni, bulut chodirni - guvohlik uyini qopladi va kechqurun chodir ustida tongga qadar xuddi olov ko'rinishi bor edi. Shunday doimiy ravishda bo'lardi: bulut uni kunduzi qoplardi va olov shakli kechasi. Va bulut chodir ustidan ko'tarilganda, shundan keyin Isroil o'g'illari jo'nashdi va bulut qaysi joyda to'xtasa, o'sha yerda Isroil o'g'illari qarorgoh qurdilar. Rabbning buyrug'i bilan Isroil o'g'illari lager quradilar va Rabbning buyrug'i bilan yo'lga chiqadilar. Bulut chodir ustida soya solgan barcha kunlarda Isroil o'g'illari lager quradilar. Va qachon bulut chodir ustida ko'proq kunlar qolsa, Isroil o'g'illari Xudoning buyrug'ini saqlab turishadi va yo'lga chiqmaydilar. Va shunday bo'ladiki, bulut qancha kunlar chodir ustida tursa, ular Rabbning ovozi bilan qarorgoh quradilar va Rabbning buyrug'i bilan yo'lga chiqadilar. Va shunday bo'ladiki, qachonki bulut oqshomdan erta tonggacha bo'lsa va bulut erta tongda ko'tarilsa, ular kun yoki kechasi yo'lga chiqadilar. Oy kunlari ko'payib, bulut uning ustida soya solayotganda, Isroil o'g'illari lagar qurishadi va ular ketmaydilar. Chunki ular Rabbining buyrug'i orqali jo'nashdi, Rabbining qo'riqni Musoning qo'lida berilgan Rabbining buyrug'i orqali saqlashdi.

10

Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: o'zing uchun kumushdan ikki karnay yasagin, ularni kaltaklangan holda yasaysan, va ular

senga jamoani chaqirish uchun va lagerlarni ko'chirish uchun bo'ladi. Va sen ularda karnay chalasan, va butun jamoat guvohlik chodirining eshigi oldiga yig'iladi; Agar esa bittasida karnay chalsalar, barcha hukmdorlar, Isroilning boshliqlari senga keladi. Va siz signal chalasizlar, va sharqda joylashgan lagerlar yo'lga chiqadi; va siz ikkinchi signal chalasizlar, va janubda joylashgan lagerlar yo'lga chiqadi; va siz uchinchi signal chalasizlar, va dengiz yonida joylashgan lagerlar yo'lga chiqadi; va siz to'rtinchi signal chalasizlar, va shimolda joylashgan lagerlar yo'lga chiqadi; ularning yo'lga chiqishida signal bilan chaladilar. Va qachon siz jamoatni yig'sangiz, karnay chalasiz, lekin maxsus belgi bilan emas. Va Harunning o'g'illari ruhoniylar karnaylarni chaladi va bu sizga abadiy qonun bo'ladi sizning avlodlaringiz uchun. Agar lekin siz o'z yeringizda urushga chiqsangiz, sizga qarshi turgan dushmanlarga qarshi, karnay chalasangiz, Rabbiy oldida eslanasangiz, dushmanlaringizdan qutqarilasiz. Va sizning shodlik kunlaringizda, va sizning bayramlaringizda, va sizning yangi oylaringizda, yondirilgan qurbonliklar ustida karnaylar bilan chalasizlar, va sizning najot qurbonliklaringiz ustida, va bu sizga Xudoyingiz oldida eslatma bo'ladi, men Rabbiy sizning Xudoyingizman. Va ikkinchi yilning ikkinchi oyining yigirmanchi kunida bulut guvohlik chodiridan ko'tarildi. Isroil o'g'illari o'z oziq-ovqatlari bilan Sinay cho'lida yo'lga chiqdilar va bulut Foron cho'lida to'xtadi. Va ular birinchi bo'lib Rabbning ovozi orqali Musoning qo'li bilan ko'chib ketdilar. Va Yahudo o'g'illarining lashkargoh tartibi birinchi bo'lib o'z kuchlari bilan ko'chib ketdi, va ularning kuchlari ustida Aminadab o'g'li

Nasson bor edi. Va Issakhar o'g'illari qabilasining kuchi ustida Sogarning o'g'li Natanael. Va Zabulun o'g'illari qabilasining kuchi ustida Xelon o'g'li Eliab. Va ular chodirni tushiradilar, va Gershonning o'g'illari va Merarining o'g'illari, chodirni ko'taradiganlar, jo'nab ketadilar. Va Rubin lashkargohining bo'limi ularning qo'shinlari bilan yo'lga chiqdi; va ularning qo'shinlari ustida Elizur, Shedeurning o'g'li; va Shimeon o'g'illarining qabilasi qo'shinlari ustida Shelumiel, Zurishaddayning o'g'li. Va Gad o'g'illari qabilasining qo'shini ustidan Raguelning o'g'li Elisaf turardi. Va Kohatning o'g'illari muqaddas narsalarni ko'tarib yo'lga chiqadilar, va ular yetib kelguncha choirni o'rnatadilar. Va Efrayim lashkargohining tartibi o'z qo'shinlari bilan chiqadi, va ularning qo'shinlari ustidan Ammixud o'g'li Elishama. Va Manasseh o'g'illari qabilasining qo'shini ustidan Phadassurning o'g'li Gamaliel turardi. Va Benyamin o'g'illari qabilasining qo'shini ustidan Gideoniy o'g'li Abidan turardi. Va Dan o'g'illari lagerining bo'limi yo'lga chiqadi, barcha lagerlarning oxirgisi, o'zlarining qo'shinlari bilan; va ularning qo'shini ustida Axiezer, Ammishadday o'g'li. Va Asher o'g'illari qabilasining qo'shini ustida Exran o'g'li Fageel turardi. Va Naftali o'g'illari qabilasining qo'shini ustida Aynan o'g'li Axire. Bular Isroil o'g'illarining qo'shinlari va ular o'z kuchlari bilan yo'lga chiqdilar. Muso o'zining qaynog'asi, madianlik Raguelning o'g'li Obabga dedi: Biz Xudo aytgan joyga ketmoqdamiz, u bu joyni sizlarga beraman dedi. Biz bilan kel, senga yaxshilik qilamiz, chunki Xudo Isroil haqida yaxshi so'zlar aytdi. Va u unga dedi: Men bormayman, balki o'z yurtimga va o'z avlodimga boraman. Va u dedi: Bizni

tashlab ketma, chunki sen biz bilan sahroda edingiz va sen bizda keksa odam bo'lasan. Agar siz biz bilan borsangiz, Xudo bizga qanday yaxshilik qilsa, o'sha yaxshi narsalarni sizga ham qilamiz. Va ular Rabbning tog'idan uch kunlik yo'lga ko'chib ketdilar, va Rabbning ahd sandig'i ularning oldida uch kunlik yo'lni bosib o'tdi, ularga dam olish joyini topib berish uchun. Va shunday bo'ldiki, sandiqni ko'tarishda Muso dedi: Tur, ey Rabbiy, va dushmanlaring tarqalsin, seni yomon ko'rganlarning hammasi qochsin. Va dam olishda u dedi: Qaytib kel, Rabbiy, Isroilning minglab o'n minglariga. Va bulut ularning ustida soyalantiruvchi bo'ldi kunduzi, ularni lashkargohdan ko'tarib chiqarishda.

11

Va xalq Rabbining oldida yomon gaplar bilan norozi bo'lardi, Rabb eshitdi va g'azab bilan g'azablandi, Rabb tomonidan ularning orasida olov yondirildi va lagerning bir qismini yutib yubordi. Xalq Musoga faryod qildi, Muso esa Rabbiyga dua qildi va olov to'xtadi. Va o'sha joyning nomi Yonish deb atalgan edi, chunki ular orasida Rabbidan olov yondirilgan edi. Va ulardagi aralash ko'pchilik ishtaha bilan ishtaha qildi, va o'tirib yig'ladilar, shuningdek Isroil o'g'illari ham, va ular dedilar: Kim bizga go'sht beradi? Biz Misrda bepul yegan baliqlarni esladik. Va qovoqlar, va qovunlar, va piyozli sabzalar, va piyozlar, va sarimsoq. Hozir esa jonimiz butunlay quruq, ko'zlarimiz mannadan boshqa hech narsani ko'rmaydi. Manna esa

koriander urug'iga o'xshaydi va uning ko'rinishi kristall ko'rinishida edi. Va odamlar sayohat qilar edi, va yig'ishdi, va uni tegirmonda maydalashdi, va havan idishida ishqalashdi, va uni qozonda qaynatishdi, va undan kulchalar qilishdi, va uning ta'mi xuddi yog'dan tayyorlangan kulchaning ta'mi kabi edi. Va qachon shudluk kechasi lager ustiga tushsa, manna ham uning ustiga tushardi. Va Muso ularning yig'layotganlarini ularning urug'lari bo'yicha eshitdi, har biri o'z eshigi oldida, va Xudo'y juda qattiq g'azablandi, va Musoning oldida bu yomon edi. Va Muso Xudoga dedi: Nega Sen xizmatkoringni azoblading va nega men Sening oldingda marhamat topmadim, bu xalqning yukini menga yuklab? Men bu butun xalqni qornimda oldimmi yoki men ularni tug'dimmi? Sen menga aytasanki, uni o'z bag'ringga ol, xuddi enaga emizikli bolani ko'targandek, o'sha yerga, qaysiga sen ularning otalariga qasam ichgan edingiz? Menga qayerdan go'sht, bu butun xalqqa berish kerak? Chunki ular mening ustimda yig'layaptilar, aytib: Bizga go'sht ber, shunda biz yeylik. Men yolg'iz bu xalqni ko'tarolmayman, chunki bu so'z menga og'irroqdir. Agar sen menga shunday qilsang, meni o'ldir, agar sendan rahm-shafqat topgan bo'lsam, shunda men o'zimning azobimni ko'rmayman. Va Xudo'yo Musoga dedi: Menga Isroil oqsoqollari orasidan yetmish erkakni yig'ib ber, kimlarni sen o'zing bilasan, chunki bular xalqning oqsoqollari va kotiblaridir. Ularni guvohlik chodiri tomon olib kel va ular u yerda sen bilan birga turishadi. Va men tushaman va u yerda sen bilan gapiraman, va sendagi ruhdan olaman va ularning ustiga qo'yaman, va ular sen bilan xalqning yukini ko'tarishda yordam beradilar, va sen yolg'iz o'zing ko'tarmaysan. Va xalqqa

aytasan: Ertaga uchun o'zingizni poklantiringlar va go'sht yeyasizlar, chunki siz Rabbiy oldida yig'lab, Kim bizga go'sht beradi? deb aytdingizlar. Chunki biz uchun Misrda yaxshi edi va Rabbiy sizga go'sht beradi yeyish uchun va siz go'sht yeyasizlar. Siz bir kun yemaysizlar, ikki kun ham emas, besh kun ham emas, o'n kun ham emas, yigirma kun ham emas, bir oyning kunlarigacha yeyasizlar, u sizning burun teshiklaringizdan chiqqunicha; va u sizga xolera bo'ladi, chunki siz Xudovandga itoatsizlik qildingiz, u sizning ichingizda, va siz uning oldida yig'ladingiz, deb aytib: nega biz Misrdan chiqdik? Va Muso dedi: olti yuz ming piyoda askar xalq, ular ichida men borman; va sen dedin: go'sht beraman ularga yeyish uchun, va ular yeydilar bir oy davomida. Qo'ylar va sigirlar so'yiladimi ularga, va bu ularga yetadimi? Yoki dengizning barcha baliqlari ular uchun yig'iladimi va ular uchun yetarli bo'ladimi? Va Rabbiy Musoga dedi: Rabbiyning qo'li yetarli emasmidi? Sen allaqachon bilib olasan, mening sözim seni yetib oladi yoki yo'qmi. Va Muso chiqdi va xalqqa Rabbning so'zlarini aytdi, va xalqning oqsoqollaridan yetmish kishini yig'di va ularni u chodir atrofiga qo'ydi. Va Xudo'y bulut ichida tushdi va u bilan gapirdi, va uning ustidagi ruhdan oldi va yetmish kishi oqsoqollarning ustiga qo'ydi. Ruh ularning ustiga dam olganda, ular bashorat qildilar va boshqa davom ettirmadilar. Va ikki erkak lagerda qoldirildi, birining ismi Eldad, ikkinchisining ismi Medad edi, va ular ustiga ruh dam oldi, va bular ro'yxatga olinganlardan edi, va ular chodirga kelmadi, va lagerda bashorat qildilar. Va yosh yigit yugurib kelib, Musoga xabar berdi va dedi: Eldad va Medad lagerda bashorat qilmoqdalar. Va Nunning o'g'li Isho, Musoning

yonida turgan tanlangan kishi javob berib dedi: Xo'jayinim Muso, ularni to'xtating. Va Muso unga dedi: Sen menga hasad qilyapsanmi? Va kim Rabbiyning barcha xalqini payg'ambarlar qilsa, qachonki Rabbiy O'zining ruhini ular ustiga bersa? Va Muso o'zi va Isroil oqsoqullari lagerga ketdi. Va Rabbidan ruh chiqdi va dengizdan bedanalarni olib keldi va ularni lager ustiga tashladi - bu tarafdan bir kunlik yo'l va u tarafdan bir kunlik yo'l, lager atrofida, yerdan ikki tirsak balandlikda. Va xalq o'rnidan turib, butun kun, butun tun va ertasiga butun kun bedanalarni yig'ishtirishdi. Eng kam yig'ishtirgan kishi o'n kor yig'ishtirdi va ular o'zlari uchun lager atrofida sovutish uchun yoyib qo'yishdi. Go'sht hali ularning tishlarida edi, tugashdan oldin, va Xudo xalqqa g'azablandi va Xudo xalqni juda katta zarba bilan urdi. Va o'sha joyning nomi Ishtaha qabrlari deb atalgan, chunki u yerda ishtahali xalqni dafn qilishgan. Ishtaha qabrlari(dan) xalq Aserotga ko'chib ketdi va xalq Aserotda joylashdi.

12

Va Maryam va Horun Musoga qarshi gapirdilar, u olgan habashlik xotini tufayli, chunki u habashlik xotinni olgan edi, va ular dedilar: Rabbiy faqat Muso bilan gina gapirganmi? U bizga ham gapirmadimi? Va Rabbiy eshitdi. Va Muso odam yer yuzidagi barcha odamlardan juda yumshoq edi. Va Xudo'yo darhol Muso, Horun va Maryamga dedi: Siz uchtangiz guvohlik chodiri tomon chiqing. Va ular uchtasi guvohlik chodiri ichiga

chiqdilar, va Rabbiy bulut ustunida tushdi, va guvohlik chodirining eshigi ustida turdi, va Harun va Maryam chaqirildilar, va ikkalasi ham chiqdilar. Va U ularga dedi: Mening so'zlarimni eshiting, agar sizning payg'ambaringiz Rabbga bo'lsa, Men unga vahiy orqali ma'lum bo'laman va uyquda unga gapiraman. Shunday emas mening xizmatkorim Muso, u butun uyimda ishonchli; og'iz og'izga qarab gaplashaman unga, ko'rinishda, va topishmoqlar orqali emas, va u Rabbining shon-shuhratini ko'rdi; va nega qo'rqmadingiz mening xizmatkorim Musoga qarshi gapirish? Va Rabbning g'azabi ular ustiga tushdi va U ketdi. Va bulut chodirdan ketdi va mana, Maryam qordek moxovli edi, va Horun Maryamga qaradi va mana, u moxovli edi. Va Harun Musoga dedi: Iltimos qilaman, xo'jayin, bizga gunohni yuklama, chunki biz johillik qildik, shu bilan gunoh qildik. U o'limga teng bo'lmasin, onasining bachadonidan chiqayotgan chala tug'ilgan boladek bo'lmasin, va uning go'shtining yarmini yeydi. Va Muso Xudo'yga qichqirdi va dedi: Ey Xudo, senga iltimos qilaman, uni shifo ber. Va Rabbiy Musoga dedi, agar otasi uning yuziga tupurgan bo'lsa, u yetti kun uyalmasmi? U yetti kun lagar tashqarisida ajratib qo'yilsin va bundan keyin u kiradi. Va Maryam lagerdan tashqariga yetti kun ajratildi, va xalq ko'chmadi, toki Maryam tozalanguncha. Va bu narsalardan keyin xalq Aserotdan ko'chib ketdi va Paran cho'lida qarorgoh qurdilar.

13

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: o'zing uchun erkaklar yuborgin va ular Kan'oniylarning yerini josuslik qilsinlar, men Isroil o'g'illariga mulk sifatida berayotgan yerni; har bir qabila bo'yicha bitta erkak, ularning ota-bobolar urug'lari bo'yicha sen ularni yuborasan, ularning har biridan rahbarni. Va Muso ularni Faron sahrosidan Rabbining ovozi orqali yubordi, bular hammasi Isroil o'g'illarining rahbarlari bo'lgan erkaklar edi. Va bular ularning nomlari, Rubin qabilasidan Zakkur o'g'li Samuil. Simeon qabilasidan Suri o'g'li Safat. Yahudo qabilasidan Yefunnening o'g'li Kaleb. Issakar qabilasidan Igal, Yusufning o'g'li. Efrayim qabilasidan Navening o'g'li Hoshea. Benyamin qabilasidan Rafu o'g'li Falti. Zabulon qabilasidan Sudining o'g'li Gudi'el. Yusuf qabilasidan, Manassa o'g'illaridan, Gaddi - Susi o'g'li. Dan qabilasidan Gamali o'g'li Ammiel. Asher qabilasidan Sathour, Mikhaelning o'g'li. Naftali qabilasidan Shabbayning o'g'li Nabi. Gad qabilasidan Makxining o'g'li Gudiel. Bular Muso yerni josuslik qilish uchun yuborgan erkaklarning nomlari. Muso Nunning o'g'li Hosheani Yoshua deb nomladi. Va Muso ularni Kan'on yerini josuslik qilish uchun yubordi va ularga dedi: Siz shu sahro orqali chiqing va tog'ga chiqasiz va yerni ko'rasiz u qanday ekanini va u yerda yashovchi xalqni, ular kuchli yoki zaif, oz yoki ko'p. Va qanday yer u, uning ustida bular o'tirishgan, yaxshimi u yoki yomonmi, va qanday shaharlar ular, ularda bular yashaydilar, devorli joylardami yoki devorsiz joylardami. Va yer qanday, sug'orilganmi yoki qurg'oqchilmi; agar uning ichida daraxtlar bormi yoki yo'qmi; va sabr qilib siz yerning mevalaridan olasizlar. Va kunlar, bahor kunlari, uzumning peshqadamlari. Va ular yuqoriga ko'tarilib,

yerni Sin sahrosidan to Roobgacha, Aymatga kiruvchilar joyigacha ko'zdan kechirdilar. Va ular cho'l bo'ylab ko'tarilib, Xebronga qadar bordilar, va u yerda Aximan, Sessi va Telami - Enax avlodlari bor edi, va Xebron Misrning Tanin shahridan yetti yil oldin qurilgan edi. Ular uzum vodiysi bo'ylab keldilar va uni josuslik qildilar, keyin u yerdan bir shox va uning ustida bir uzum klasterini kesib oldilar va uni ustunlar ustida ko'tarib ketdilar, shuningdek anorlardan va anjirlardan ham oldilar. Va o'sha joyni ular Uzum peshasi vodiysi deb nomladilar, chunki Isroil o'g'illari u yerdan uzum peshasi kesib olishgan edi. Va ular qirq kundan keyin yerni o'rganib chiqqandan so'ng u yerdan qaytdilar. Va ketganlaridan keyin ular Muso va Harunga va Isroil o'g'illarining butun jamoasiga keldilar, Poran cho'lining Qodesh shahriga; va ular ularga va butun jamoaga so'z bilan javob berdilar, va ular yerning mevasini ko'rsatdilar, va unga hikoya qildilar, va ular dedilar: biz sen bizni yuborgan yerga keldik, sut va asal oqayotgan yerga; va bu uning mevasi. Lekin u yerda yashovchi xalq jasur, shaharlar esa juda katta va mustahkam devorli, va biz u yerda Anaq avlodini ko'rganmiz. Va Amaleq janubdagi yurtda yashaydi, va Xettiylar, va Xiviylar, va Yabusiylar, va Amoriylar tog'li hududda yashaydi, va Kan'oniylar dengiz yonida va Iordan daryosi yonida yashaydi. Va Xoleb xalqni Musoning oldida jim qildirdi va unga dedi: Yo'q, balki biz ko'tarilib boramiz va uni meros qilib olamiz, chunki biz ularga qarshi qodir bo'lamiz. Va u bilan birga yuqoriga ko'tarilgan odamlar dedilar: Biz yuqoriga ko'tarilmaymiz, chunki biz o'sha millatga qarshi ko'tarilishga qodir emasmiz, chunki ular bizdan kuchliroqdir. Va ular Isroil o'g'illariga

josuslik qilgan yerlari haqida hayratangiz xabar olib kelishdi va aytishdi: Biz josuslik qilish uchun o'tgan yer o'zida yashovchilarni yutuvchi yerdir, va biz u yerda ko'rgan barcha xalq juda katta bo'yli erkaklar edi. Va biz u yerda devlarni ko'rgan edik, biz ularning oldida chigirtkalar kabi edik, lekin biz ularning oldida shunday ham edik.

14

Va butun jamoa ovozini ko'tarib, o'sha kechaning butunida xalq yig'ladi. Va Isroilning barcha o'g'illari Muso va Horun ustidan nolilar qildilar, va butun jamoa ularga dedi: Kaşki biz Misr yerida o'lgan bo'lsak, yoki bu sahroda o'lgan bo'lsak! Va nega Rabbiy bizni bu yerga urushda yiqilish uchun olib kirmoqda? Bizning ayollarimiz va bolalarimiz talon-taroj qilinadi; endi demak Misrga qaytib ketish yaxshiroq. Va ular bir-birlariga dedilar: Rahbar tayinlaylik va Misrga qaytaylik. Va Muso va Harun Isroil o'g'illarining butun jamoati oldida yuzlari ustiga tushdilar. Yusha Nunning o'g'li va Kaleb Yefunnaning o'g'li, yerni ayg'oqchilik qilganlardan, o'zlarining kiyimlarini yirtdilar va Isroil o'g'illarining butun yig'ilishiga dedilar: Biz ayg'oqchilik qilgan yer juda-juda yaxshi. Agar Xo'jayin bizni tanlasa, bizni shu yerga kiritadi va uni bizga beradi - bu sut va asal oqayotgan yerdir. Lekin Rabbiyga qarshi isyonchilar bo'lmang, siz esa yerning xalqidan qo'rqmang, chunki ular sizga ovqat bo'ladi, ularning vaqti uzoqlashdi, Rabbiy esa biz bilan, ulardan qo'rqmang. Va butun jamoat ularni tosh bilan otishni aytdi, va

Rabbning shon-sharafi bulut ichida guvohlik chodiri ustida Isroilning barcha o'g'illariga ko'rindi. Va Rabbiy Musoga dedi: Qachongacha bu xalq meni g'azablantiradi? Va qachongacha ular menga ishonmaydilar men ular orasida qilgan barcha belgilarimga qaramay? Men ularni o'lim bilan urib o'ldiraman va ularni yo'q qilaman, seni esa otangning uyi bilan birga katta xalqqa aylantiraman, bundan ham kattaroq xalqqa. Va Muso Xudoga aytdi: Misr eshitadi, chunki Sen Öz kuchingiz bilan bu xalqni ulardan olib chiqdingiz. Lekin bu yerda yashovchi barcha odamlar eshitganlarki, sen bu xalq ichida Xudosan, sen ko'zma-ko'z ko'rinasan, ey Xudo, va sening buluting ular ustida turadi, va sen kunduzi bulut ustunida, kechasi esa olov ustunida ulardan oldin borasan. Va sen bu xalqni bir odamdek yo'q qilasan, va millatlar, qanchalar Sening ismingni eshitgan bo'lsa, ular aytadilar: Rabbiy bu xalqni ularga qasam ichgan yerga kiritishga qodir emasligi sababli, U ularni cho'lda halok qildi. Va endi ulug'lansin sening kuchingiz, ey Rabbiy, qaysi usulda aytdingiz, deyarkan: Rabbiy sabrli va ko'p rahmdor va haqiqiy, qonunsizliklarni va adolatsizliklarni va gunohlarni olib tashlovchi, va tozalash orqali aybdorni tozalamaydi, otalarning gunohlarini bolalarga uchinchi va to'rtinchi avlodgacha qaytarib beruvchi. Bu xalqning gunohini katta rahm-shafqatingga ko'ra kechir, xuddi Misrdan to hozirgi kungacha ularga mehribon bo'lganingdek. Va Xudo Musoga dedi: Men ularga sening so'zing bo'yicha mehribon bo'laman. Lekin men tirikman va mening nomim tirik, va Rabbning ulug'vorligi butun yerni to'ldiradi. Chunki mening shon-shuhratimni va men Misrda va cho'lda qilgan belgilarni ko'rgan barcha erkaklar, ular

meni o'ninchi marta sinashgan va mening ovozimga quloq solmagan, albatta men ularning otalariga qasam ichgan yerni ko'rmaydilar; lekin men bilan bu yerda bo'lgan ularning farzandlari, yaxshini ham yomonni bilmaydigan qanchalar bor, har bir yosh tajribasiz, bularga yerni beraman; meni g'azablantirgan barcha esa uni ko'rmaydilar. Lekin mening o'g'lim Kaleb, chunki unda boshqa ruh bor va u menga ergashgan, men uni o'sha yerga olib kiraman, u yerga u kirgan edi va uning avlodi uni meros qilib oladi. Amaleq va Kanaaniylar vodiyda yashaydilar, ertaga orqaga qaytib, cho'lga, Qizil dengiz yo'li bilan jo'nab keting. Va Rabbiy Muso va Horunga dedi, deb aytib: qachongacha bu yovuz jamoani? Ular o'zlari mening oldimda noliyaptilarki, Isroil o'g'illarining nolisini, ular sizlar haqida nolishgan, men eshitdim. Men ularga aytdim: Men tirikman, - deydi Rabbiy, - haqiqatan, siz mening quloqlarimga qanday gapirgan bo'lsangiz, sizga shunday qilaman. Shu sahroda tanalaringiz yiqiladi; barcha sanoq qilinganlaringiz, yigirma yoshdan va undan yuqoridagilaringiz, qanchalar menga qarshi norozi bo'lishgan bo'lsa; agar sizlar o'sha yerga kirsangiz, uning ustida sizlarni joylashtirish uchun qo'limni cho'zgan edim; faqat Yafunna o'g'li Koleb va Nun o'g'li Yoshua bundan mustasno. Va bolalar, siz talon-taroj bo'ladi deb aytgan edingiz, men ularni o'sha yerga kiritaman; va ular o'sha yerni meros qilib oladilar, siz undan qaytgan edingiz. Va sizlarning a'zolaringiz shu sahroda yiqilib tushadi. Sizlarning o'g'illaringiz qirq yil cho'lda yashaydilar va ular sizlarning buzuqligingizni ko'taradilar, toki sizlarning tanalaringiz cho'lda yo'q qilinguncha, siz yerni ayg'oqchilik qilgan kunlaringiz

soniga ko'ra, qirq kun, yilning bir kuni uchun, sizlar qirq yil gunohlaringizni olasizlar va sizlar mening g'azabimning jahl-g'azabini bilasizlar. Men Rabbiy gapirdim, haqiqatan shunday qilaman bu yomon jamoaga, menga qarshi yig'ilganlarga: bu cho'lda ular yo'q qilinadi va u yerda o'ladi. Va odamlar, ularni Muso yerni josuslik qilish uchun yuborgan edi, va kelganlarida jamoa oldida yerni haqida yomon so'zlar chiqarish uchun unga qarshi norozi bo'lishdi, va yerni haqida yomon gapirgan odamlar Rabbiy oldida vabo bilan o'ldilar. Yashua Nun o'g'li va Kalab Yafunneh o'g'li o'sha yerni josuslik qilish uchun borgan odamlardan tirik qoldilar. Va Muso bu so'zlarni barcha Isroil o'g'illariga gapirdi va xalq juda qattiq motam tutdi. Va ertaga tong bilan ertaroq turib, ular tog cho'qqisiga chiqdilar va dedilar: Mana, biz Rabbiy aytgan joyga chiqamiz, chunki biz gunoh qildik. Va Muso dedi: Nega siz Rabbning so'zini buzayapsizlar? Sizlar uchun muvaffaqiyatli bo'lmaydi. Yuqoriga chiqmang, chunki Xudo sizlar bilan emas va siz dushmanlaringiz oldida yiqilasizlar. Chunki Amaleq va Kan'oniy u yerda sizning oldingizda turadi, va siz qilich ostida halok bo'lasizlar, chunki siz Rabbiga itoatsizlik qilib, yuz o'girdingiz, va Rabb siz bilan birga bo'lmaydi. Va majburlagan holda, ular tog cho'qqisiga chiqdilar, lekin Rabbiyning Ahd sandig'i va Muso lagerdan harakatlanmadi. Amaleq va o'sha tog'da yashovchi Kan'oniy tushib keldi, ularni qaytarib yubordi va ularni Xormagacha qirdi, so'ngra lagerga qaytib ketdi.

15

Va Rabbiy Musoga dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga shunday de: qachon siz men sizga berayotgan yashash yeringizga kirsangiz va Rabbiyga yondirilgan qurbonliklar qilsangiz - to'liq yondirilgan qurbon yoki qurbon, nazrni bajarish uchun yoki ixtiyoriy yoki bayramlaringizda Rabbiyga xushbo'y hid qilish uchun - agar mollardan yoki qo'ylardan bo'lsa. Va taqdim etuvchi o'z sovg'asini Rabbiga keltiradi: nozik undan qurbonlik, efaning o'ndan bir qismi, yog bilan aralashtirilgan, hinning to'rtdan bir qismida. Va sharob ichimlik qurbonligi uchun hinning to'rtdan bir qismini tayyorlaysiz butun yondirilgan qurbonlik ustiga yoki qurbonlik ustiga, bir qo'zi uchun shuncha qilasan, bu xushbo'y hidli taqdimot Rabbiga. Va qo'chqor uchun, uni butun yondirilgan qurbonlik yoki qurbonlikka qilganingizda, nozik undan ikki o'ndan birni moyning uchdan bir hini bilan aralashtirilgan holda qurbonlik qilasiz; va sharobdan uchdan bir hinni ichimlik qurbonlik sifatida Rabbiyga yoqimli hid uchun keltirasiz. Agar siz mol-chorva dan yaxlit kuydirilgan qurbonlik yoki qurbonlik qilsangiz, duoni bajarish uchun, yoki Rabbiga najot qurbonligi uchun, u buzoq bilan birga qurbonlik sifatida yog'da aralashtirilgan nozik unning uch o'ndan birligini va yarim hin keltirsin. Va sharob ichimlik qurbonligi uchun hin ning yarmi, Rabbiga xushbo'y hidli hadya. Shunday qilasan bir buzoqqa, yoki bir qo'chqorga, yoki bir qo'ziga qo'ylardan yoki echkilardan; qancha sonini qilsangiz, shunday qilasiz har biriga, ularning soniga ko'ra. Har bir mahalliy tug'ilgan kishi Rabbiga xushbo'y hid uchun shunday nazrlarni taqdim qiladi. Agar musofir sizning yeringizda sizga qo'shilsa yoki sizning

avlodlaringizda sizning orangizdagi bo'lsa va Rabbiga xushbo'y hidli qurbonlik qilsa, siz qanday qilsangiz, jamoat ham Rabbiga shunday qiladi. Sizga va orangizdagi musofirlar uchun bitta qonun bo'ladi, avlodlaringiz uchun abadiy qonun, siz kabi musofir ham Rabbining oldida bo'ladi. Sizlar uchun ham, sizlar orasida yashovchi musofir uchun ham bir qonun va bir hukm bo'ladi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga ayt: Sizlar men sizlarni olib kiradigan yurtga kirganingizda va o'sha yurtning nonidan yeyishingizda, Rabbiyga hadya sifatida ajratilgan qismni ajrating, xamiringizning birinchi hosilini. Nonni hadya sifatida ajratasiz; xirmon maydonidan hadya kabi, shunday ajratasiz uni, xamiringizning birinchi mevasini, va Rabbiyga hadya berasiz avlodlaringiz uchun. Qachonki siz gunoh qilsangiz va bu barcha buyruqlarni bajarmacangiz, ularni Rabbiy Musoga aytgan, xuddi Rabbiy sizga Musoning qo'li orqali buyurgan, o'sha kundan boshlab Rabbiy sizga buyurgan va undan keyin sizning avlodlaringizga, va shunday bo'ladiki, agar bu jamoatning ko'zidan bexosdan sodir bo'lsa, butun jamoat bir buzoqni qoramollardan benuqson olib, Rabbiyga xushbo'y hid bo'lsin deb yondirib qurbon qiladi, va uning don qurbonligini va ichimlik qurbonligini tartibga ko'ra, va bir erkak echkini echkilardan gunoh qurbonligi uchun. Va ruhoniy butun Isroil o'g'illari jamoati uchun kafforat qiladi, va ularga kechiriladi, chunki bu beixtiyor edi, va ular o'zlarining sovg'alarini, Rabbga taqdimotni, o'zlarining gunohlari uchun Rabbning oldida, o'zlarining beixtiyor xatolari uchun keltirdilar. Va bu butun Isroil o'g'illari jamoatiga va sizlar oldida yashovchi musofirga

kechiriladi, chunki bu butun xalq uchun beixtiyor edi. Agar bitta jon beixtiyor gunoh qilsa, u gunoh uchun bir yoshli echki keltiradi. Va ruhim uchun kafforat qiladi, kim beixtiyor gunoh qilgan va Rabbning oldida beixtiyor gunoh qilgan, uning uchun kafforat qilish uchun. Isroil o'g'illari orasidagi mahalliy aholi uchun va ular orasida yashovchi begona uchun bitta qonun bo'ladi, kim beixtiyor qilsa. Va qaysi jon takabburlik qo'li bilan qilsa, mahalliy tug'ilganlardan yoki kelganlardan, bu Xudoni g'azablantiradi, o'sha jon o'z xalqidan yo'q qilinadi, chunki Rabbiyning so'zini mensimadi va uning amrlarini tarqatdi; butunlay yo'q qilinadi o'sha jon, uning gunohi o'zida. Va Isroil o'g'illari cho'lda edilar va shanba kunida o'tin yig'ib yurgan bir odamni topdilar. Va uni o'tin yig'ib yurgan holda topganlar shabat kunida Muso va Harunning oldiga, hamda Isroil o'g'illarining butun jamoati oldiga keltirdilar. Va ular uni qamoqxonaga qo'ydilar, chunki ular u bilan nima qilish kerakligini hal qilmagandilar. Va Xudo Musoga gapirdi va dedi: O'limga hukm qilinsin odam, uni toshlar bilan toshlang butun jamoa. Va uni butun jamoat lager tashqarisiga olib chiqdi, va uni butun jamoat toshlap bilan lager tashqarisida tosh bilan otdi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va Rabbiy Musoga aytdi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga ayt: ular o'zlari uchun kiyimlarining burchaklari ustiga chekka bezaklar qilsinlar avlodlaridan-avlodga va siz burchaklarning chekka bezaklari ustiga ko'k rangdagi ip qo'yasizlar. Va bu sizlarga bo'ladi sochiqlar ustida, va siz ularni ko'rasiz, va siz Rabbning barcha amrlarini eslab qolasiz, va siz ularni bajarasiz, va siz o'z fikrlaringiz orqasidan va ko'zlaringiz orqasidan adashib

ketmaysiz, qaysilar orqasidan siz buzuqlik qilasiz, shunday qilib siz mening barcha amrlarimni eslab qolib bajarasiz, va siz o'z Xudoyingizga muqaddas bo'lasiz. Men Rabbiy sizlarning Xudoyingizman, sizlarni Misr yeridan olib chiqqan, sizlarning Xudoyingiz bo'lish uchun, Men Rabbiy sizlarning Xudoyingizman.

16

Va Qorax, Ishor o'g'li, Qohat nabirasi, Levi avlodi va Doton va Abirom, Eliob o'g'illari va On, Pelet o'g'li, Rubin nabirasi gapirdilar; va ular Muso oldida turdilar, va Isroil o'g'illaridan ellik va ikki yuz kishi, jamoat boshliqlari, kengashga chaqirilganlar va nom-nishonli kishilar. Ular Muso va Horunning ustiga yig'ilishdi va dedilar: Bas qiling! Chunki butun jamoat, ularning hammasi muqaddas va Rabbiy ular bilandir. Nega siz Rabbiyning jamoati ustidan o'zingizni ko'tarmoqdasizlar? Va Muso eshitgach, yuziga tushdi. Va u Qorohga va uning butun jamoatiga gapirdi va dedi: Xudo O'ziniki bo'lganlarni va muqaddaslarni tashrif buyurdi va bildi, va ularni O'ziga yaqinlashtirdi, va kimlarni O'zi uchun tanladi, ularni O'ziga yaqinlashtirdi. Buni qiling: o'zingiz uchun xushbo'y yoqadigan idishlar oling, ey Qoroh va uning butun jamoasi, va ularning ustiga olov qo'ying, va ularning ustiga xushbo'y tutatqi qo'ying ertaga Rabbiyning oldida; va Rabbiy tanlagan odam muqaddas bo'ladi; bu sizga yetarli bo'lsin, ey Levining o'g'illari. Va Muso Korega dedi: Mening so'zimga quloq

soling, ey Levi o'g'illari. Bu sizga kichik emasmi, chunki Isroilning Xudosi sizlarni Isroil jamoatidan ajratdi va sizlarni O'ziga yaqinlashtirdi, Rabbiyning chodirining xizmatini bajarish uchun va jamoat oldida chodir oldida turib ularga xizmat qilish uchun? Va U seni va barcha birodarlaringni, Levining o'g'illarini sen bilan birga yaqinlashtirdi, va siz yana ruhoniylik qilishni ham izlayapsizlarmi? Shunday, sen va sening Xudoga yig'ilgan butun jamoang, va Harun kim, chunki siz unga qarshi norozi bo'lasizlar? Va Muso Eliyobning o'g'illari Datan va Abironni chaqirish uchun yubordi, va ular dedilar: Biz bormaymiz. Bu kichik gap emasmi, sen bizni sut va asal oqayotgan yerga olib kelding, bizni cho'lda o'ldirish uchun, chunki sen bizning ustimizdan hukmronlik qilasan? Hukmdorsan agar? Sen bizni sut va asal oqayotgan yerga olib kirding va bizga dala va uzumzorlarning merosini berding? Sen o'sha odamlarning ko'zlarini o'yib olgan bo'larding? Biz yuqoriga chiqmayapmiz. Va Muso juda qayg'urdi va Xudo'yga dedi: Ularning qurbonligiga e'tibor berma, men ularning hech birining istaklarini olmadim va ulardan hech kimga zarar yetkazmaganman. Va Muso Qorohga dedi: O'z jamoangni muqaddas qil va tayyor bo'ling Rabbiy oldida - sen va Horun va ular - ertaga. Va oling, har biringiz o'zining tutatqichini va qo'yinglar ular ustiga tutatqi va yaqinlashtiringlar Rabbiy oldiga har biringiz o'zining tutatqichini - ellik va ikki yuz tutatqich - va sen va Horun, har biringiz o'zining tutatqichini. Va har bir kishi o'z tutatqichini oldi, va ular ustiga olov qo'ydilar, va ustiga tutatqi tashladilar, va guvohlik chodirining eshiklari yonida turdilar Muso va Horun. Va Qorax o'zining barcha jamoatini guvohlik chodirining eshigi

yonida ularning ustiga yig'di, va Rabbning shon-sharafti butun jamoatga ko'rindi. Va Rabbiy Muso va Horunga gapirdi va dedi: Ajralib turing bu jamoaning o'rtasidan, va men ularni bir zumda yo'q qilaman. Va ular yuzlari bilan yerga yiqildilar va dedilar: Ey Xudo, ruhlar va barcha tanalarning Xudosi, agar bir odam gunoh qilgan bo'lsa, butun jamoat ustiga Rabbning g'azabi tushadimi? Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: jamoaga gapir va deygin: Qorohning jamoasidan atrofdan chekining. Va Muso turdi va Datan va Abironga bordi, va u bilan birga Isroilning barcha oqsoqullari ham borishdi. Va u jamoatga gapirdi va dedi: Ajraling bu qattiq odamlarning chodirlaridan va ularga tegishli bo'lgan hamma narsaga tegmang, ularning barcha gunohlari bilan birga halok bo'lmang. Va ular Korening chodyri atrofidan ketishdi, Datan va Abiron esa chiqib, o'z chodyrlarining eshiklari yonida turishdi, ularning xotinlari, bolalari va yuklari bilan birga. Va Muso dedi: Shu bilan siz bilasiz ki, Rabbiy meni bu barcha ishlarni qilish uchun yuborgan, chunki bu o'zimdan emas. Agar bular barcha odamlarning o'limi kabi o'lishsa, va agar ularning taqdiri barcha odamlarning taqdiri kabi bo'lsa, demak Xudo'y meni yubormagan. Lekin Rabbiy ko'rinishda ko'rsatadi, va yer og'zini ochib ularni yutadi, va ularning uylarini, va ularning chodirlarini, va ularga tegishli hamma narsani, va ular tiriklayin do'zaxga tushishadi, va siz bilasizlar, chunki bu odamlar Rabbiyni g'azablantirdilar. U barcha bu so'zlarni gapirishni to'xtatgach, ularning ostidagi yer yorilib ketdi. Va yer ochildi va ularni yutdi, va ularning uylarini, va Qorah bilan birga bo'lgan barcha odamlarni, va ularning chorva mollarini. Va ular tushdilar, va ularning barchasi tirik holda yer

ostiga tushdi, va yer ularni qopladi, va ular jamoat o'rtasidan halok bo'ldilar. Va atrofdagi barcha Isroilliklar ularning ovozidan qochib ketishdi, chunki: Yer bizni ham yutib yubormasin deb aytishdi. Va olov Xudodan chiqdi va ellik va ikki yuz odamni, tutatqi taqdim qilayotganlarni yutdi.

17

Va Rabbiy Musoga va Horun ruhoniyning o'g'li Elozorga dedi, kuyib ketganlarning o'rtasidan bronza xushbo'yqoqlarni olib chiqing va bu begona otni u yerga sochib tashlang, chunki bu gunohkorlarning xushbo'yqoqlari ularning jonlari bilan muqaddas qilindi, va ularni qurbongohga qoplama uchun bolg'alangan plastinkalar qiling, chunki ular Rabbiy oldida keltirildi va muqaddas qilindi va ular Isroil o'g'illari uchun belgi bo'ldi. Va El’ozor, kohin Horunning o‘g‘li, bronza tutatgichlarni oldi, qanchalik ko‘p yondirilganlar olib kelgan bo‘lsa, va ularni qurbongohga qoplama qilib qo‘shdilar, Isroil o‘g‘illari uchun esdalik sifatida, shunday qilib hech kim begona yaqinlashmasin, kim Horun naslidan emas, tutatqi qo‘yish uchun Rabbiy oldida; va u Qoroh kabi bo‘lmasin, va uning qo‘zg‘oloni kabi, xuddi Rabbiy Musoning qo‘li orqali unga gapirganidek. Va Isroil o'g'illari ertasi kuni Muso va Horunga qarshi g'o'ldirashdilar va deyishdi: Siz Rabbiyning xalqini o'ldirdingiz. Va shunday bo'ldiki, jamoat Muso va Harun ustiga yig'ilganida, ular guvohlik chodiri tomon shoshilishdi, va bulut uni qopladi, va Rabbiyning ulug'vorligi ko'rindi. Va Muso va Horun guvohlik chodiri oldiga

kirdilar. Va Rabbiy Muso va Horunga gapirdi va dedi: Chiqib keting bu jamoaning o'rtasidan, va men ularni bir zumda yo'q qilaman. Va ular yuzlari ustiga yiqildilar. Va Muso Horonga dedi: Tutatgichni ol va uning ustiga qurbongohdan o't qo'y, va uning ustiga tutatqi tashla, va uni tezlik bilan lagerga olib bor, va ular uchun kaffora qil, chunki Rabbning yuzidan g'azab chiqdi, xalqni yo'q qilish boshlandi. Va Harun oldi, xuddi Muso unga gapirganidek, va jamoat ichiga yugurdi, va allaqachon vabo xalq orasida boshlangan edi, va tutatqi tashladi va xalq uchun kafforat qildi. Va u o'liklar va tiriklar orasida turdi, va vabo to'xtadi. Va vabo tufayli o'lganlar o'n to'rt ming yetti yuz kishi bo'ldi, Qoroh tufayli o'lganlardan tashqari. Va Harun Musoning oldiga, guvohlik chodirining eshigi tomon qaytdi va vabo to'xtadi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illari bilan gapir va ulardan tayoq ol, ota uylariga ko'ra tayoq, ularning barcha rahbarlaridan, ularning ota uylariga ko'ra, o'n ikki tayoq, va har birining ismini uning tayog'i ustiga yoz. Va Aaronning ismini Levi hasasiga yoz, chunki ularning ota-bobolar uyining qabilasiga ko'ra bitta hasa beradilar. Va sen ularni guvohlik chodirining ichiga, guvohlikning qarshisiga joylashtirasan, u yerda men senga o'zimni ma'lum qilaman. Va shunday bo'ladiki, men qaysi odamni tanlasam, uning hassasi nihollanadi va men o'zimdan Isroil o'g'illarining sizga qarshi ming'irlashlarini olib tashlayman. Muso Isroil farzandlariga gapirdi va ularning barcha rahbarlari unga tayoq berishdi, har bir rahbarga bitta tayoq, ularning ota-bobolar uylari bo'yicha, o'n ikki tayoq, va Horunning tayog'i ularning tayoqlari orasida edi. Va Muso hasalarni Rabbning huzurida guvohlik chodirida qo'ydi. Va

ertasi kuni shunday bo'ldiki, Muso va Horun guvohlik chodiri ichiga kirdilar, va mana, Levi uyi uchun Horunning tayog'i unib chiqdi, va kurtaklar chiqardi, va gullar gullab chiqdi, va yong'oqlar hosil qildi. Va Muso barcha hasalarni Rabbiyning huzuridan Isroilning barcha o'g'illariga olib chiqdi, va ular ko'rdilar, va har biri o'zining hasasini oldi. Va Rabbiy Musoga dedi: Horunning tayog'ini guvohliklar oldiga qo'y, uni saqlash uchun, itoatsizlarning o'g'illari uchun belgi bo'lsin, va ularning noroziligi mendan to'xtasin, va ular o'lmassinlar. Va Muso va Horun shunday qildilar, Rabbiy Musoga qanday buyurgan bo'lsa, shunday qildilar. Va Isroil o'g'illari Musoga dedilar: Mana, biz yo'q bo'lib ketmoqdamiz, biz halok bo'ldik, biz nabud bo'lmoqdamiz. Rabbining chodirиra teggan har bir odam o'ladi, oxirigacha biz o'lamizmi?

18

Rabbiy Horunga shunday dedi: Sen, o'g'illaring va otangning uyi muqaddaslarning gunohlari uchun javobgar bo'lasizlar, va sen hamda o'g'illaring ruhoniylik gunohlari uchun javobgar bo'lasizlar. Va senning birodarlaringni, Levi qabilasini, otangning xalqini o'zingga yaqinlashtirgil va ular senga qo'shilsinlar va senga xizmat qilsinlar, va sen va o'g'illaring guvohlik chodiri oldida bo'linglar. Va ular sening qo'riqchilaringni va chodirning qo'riqchilarini saqlab turishadi. Lekin muqaddas idishlar tomon va qurbongoh tomon ular yaqinlashmaydilar, va ular ham, sizlar ham o'lmaysizlar. Va ular

senga qo'shiladi va guvohlik chodirining qo'riqchilarini saqlaydilar, chodirning barcha xizmatlari bo'yicha, va begona senga yaqinlashmaydi. Va siz muqaddas narsalarning qo'riqchilarini va qurbongohning qo'riqchilarini saqlab turasiz, va Isroil o'g'illarida g'azab bo'lmaydi. Va men sizning Levit birodarlaringizni Isroil o'g'illari orasidan Rabbga berilgan sovg'a sifatida oldim, guvohlik chodirining xizmatlarini bajarish uchun. Va sen va sening o'g'illaring sen bilan birga sizning ruhoniyligingizni saqlab turasizlar, qurbongohning barcha usullari bo'yicha, va parda ichidagi, va sizning ruhoniyligingiz sovg'asi bo'lgan xizmatlarni bajarasizlar, va yaqinlashgan begona o'ladi. Va Xudo Haronga gapirdi, va mana, men sizlarga Isroil o'g'illari tomonidan menga muqaddas qilingan barcha narsalarning birinchi mevalarini saqlashni berdim, ularni senga mukofot sifatida berdim va sendan keyin o'g'illaringga abadiy qonun qilib berdim. Va bu sizlarga muqaddas qilingan muqaddaslarning takliflaridan, ularning barcha sovg'alaridan, ularning barcha qurbonliklaridan, ularning barcha gunohlari uchun kaffarat to'lovlaridan va ularning barcha gunohlaridan bo'lsin – ular menga barcha muqaddaslardan qancha qaytarsalar, senga va sening o'g'illaringga tegishli bo'ladi. Muqaddaslarning muqaddasi ichida siz ularni yeysiz, har bir erkak ularni yeydi, sen va sening o'g'illaring, bu senga muqaddas bo'ladi. Va bu sizga Isroil o'g'illarining barcha takliflari ichidan ularning sovg'alarining birinchi mevasi bo'ladi, men ularni senga va senga tegishli o'g'illaring va qizlaringga berdim, abadiy qonun, sening uyingdagi har bir toza odam ularni yeydi. Yog'ning barcha birinchi hosili, sharobning barcha

birinchi hosili va donning birinchi hosili - ular Rabbiga qancha bersalar ham, men bularni senga berdim. Ularning yerida qancha birinchi mahsulotlar bo'lsa, ularni Rabbga olib kelishadi va hammasi senga tegishli bo'ladi, sening uyingdagi har bir pok odam ularni yeydi. Isroil o'g'illari orasida bag'ishlangan har bir narsa senga tegishli bo'ladi. Va barcha tanadan har bir bachadonni ochuvchi, ular Rabbga taqdim etadigan narsalar, odamdan tortib hayvongacha, senga tegishli bo'ladi, lekin odamlarning birinchi tug'ilganlari to'lov bilan to'lanadi va nopok hayvonlarning birinchi tug'ilganlarini sen to'laysan. Va uning ozod qilish narxi bir oylikdan boshlab besh shekel bo'lib, muqaddas shekelga ko'ra yigirma obol hisoblanadi. Faqat birinchi tug'ilgan buzoqlar, birinchi tug'ilgan qo'ylar va birinchi tug'ilgan echkilarni qaytarib olmaysan, ular muqaddas hisoblanadi. Ularning qonini qurbongohga to'kib tashlaysan va yog'ini xushbo'y hid uchun taqdimot qilib Rabbiga taqdim etasan. Va go'sht senga tegishli bo'ladi, xuddi to'lqin qurbonlikning ko'kragi kabi, va o'ng qo'l kabi, senga tegishli bo'ladi. Isroil o'g'illari Rabbiga ajratgan barcha muqaddas narsalardan har bir hadyani men senga, o'g'illaringga va qizlaringga berdim - bu abadiy qonun. Bu Rabbning oldida senga va sendan keyingi nasl-naslingga berilgan abadiy tuz ahddir. Va Xudo Horunga gapirdi: Ularning yerida sen meros olmaysan va ularda senga ulush bo'lmaydi, chunki men seningki ulushingman va seningki merosing Isroil o'g'illari o'rtasida. Va Levining o'g'illariga, mana, men Isroildagi barcha o'ndan bir qismni meros sifatida berdim, ularning xizmatlari o'rniga, chunki ular guvohlik chodirida xizmat qiladilar. Va Isroil

o'g'illari guvohlik chodiri ichiga o'limga olib boruvchi gunoh olish uchun yana yaqinlashmaydilar. Va Levit o'zi guvohlik chodirining xizmatini qiladi, va ular o'zlarining gunohlarini oladilar, abadiy qonun ularning avlodlariga, va Isroil o'g'illari orasida ular meros olmaydilar. Chunki Isroil o'g'illarining o'ndan bir qismlarini, qancha bo'lsa ham, agar ular Rabbga ajratsalar, hadya sifatida men Laviylarga meros qilib berganman. Shu sababli men ularga aytganman: Isroil o'g'illari orasida ular meros olmaydilar. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi, va Laviylarga gapirasan, va ularga deysan: agar siz Isroil o'g'illaridan o'ndan bir qismni olsangiz, men sizga ulardan meros sifatida berganman, va siz undan Rabbiyga hadya ajratasiz, o'ndan biridan o'ndan bir qism. Va sizning ajratmalaringiz sizga xirmon maydonidan olingan don kabi va vino siqish joyidan olingan hadya kabi hisoblanadi. Shunday sizlar ham ularni barcha Rabbning hadyalaridan va barcha o'ndan bir qismlaringizdan ajratasiz, qanchalarini Isroil o'g'illaridan olsangiz, va ulardan hadyani Rabbga, kohin Horonga berasiz. Sizlarning barcha sovg'alaringizdan Rabbga hadya ajrating, yoki barcha dastlabki mevalardan muqaddas qilingan narsani undan ajrating. Va sen ularga deysan: Qachon siz undan birinchi mevalarni olib tashlasangiz, bu Levitlarga xamir maydonidan hosil va uzum siqish joyidan hosil kabi hisoblanadi. Va siz uni har qanday joyda yeysiz, siz va sizning oilalaringiz, chunki bu sizga mukofotdir sizning xizmatlaringiz o'rniga, guvohlik chodirida. Va siz u orqali gunoh olmaysizlar, chunki siz undan birinchi mevalarni olib tashlaysizlar, va Isroil o'g'illarining muqaddaslarini buzmasligingiz uchun o'lmaysizlar.

19

Va Rabbiy Muso va Horunga gapirdi, deb aytdi: Bu Rabbiy buyurgan qonunning farqi, deb aytdi: Isroil o'g'illariga gapir va ular senga qizil, nuqsonsiz tanali sigir olsinlar, qaysiki unda nuqson yo'q va qaysining ustiga bo'yinturuq qo'yilmagan. Va sen uni ruhoniy Eleazarga berasan, va ular uni lagerdan tashqariga, toza joyga olib chiqadilar va uni uning oldida so'yadilar. Va Eleazar uning qonidan oladi va Guvohlik chodiri oldida uning qonidan yetti marta sepadi. Va ular uni uning oldida yondirib yuboradilar, uning terisi, go'shti va qoni axlati bilan birga yondiriladi. Va ruhoniy sidr yog'ochi, zufa va qizil ipni oladi va ularni yonayotgan tanachaning o'rtasiga tashlaydilar. Va ruhoniy o'z kiyimlarini yuvadi va o'z tanasini suvda cho'miladi, va shundan keyin lagerga kiradi, va ruhoniy kechqurimgacha nopok bo'ladi. Va uni yondirayotgan kishi o'z kiyimlarini yuvadi va o'z tanasini cho'miladi, va kechqurunigacha nopok bo'ladi. Va toza odam sigirning kulini yig'ib oladi va uni lagerdan tashqariga, toza joyga qo'yadi, va bu Isroil o'g'illari jamoati uchun saqlanadi, sepish suvi - bu tozalanishdir. Va tananing kulini yig'uvchi o'z kiyimlarini yuvadi va kechqurunigacha nopok bo'ladi, va bu Isroil o'g'illari va ularda yashovchi musofirlar uchun abadiy qonun bo'ladi. O'lgan har qanday inson jismiga teggan kishi etti kun nopok bo'ladi. Bu uchinchi kunda va yettinchi kunda poklanadi va toza bo'ladi, lekin agar uchinchi kunda va yettinchi kunda poklanmasa, toza bo'lmaydi. Har bir o'lgan odamning ruhiga teggan kishi, agar o'lsa va

tozalanmasa, Rabbiyning chodirini bulg'agan bo'ladi, o'sha ruh Isroildan yo'q qilinadi, chunki sepish suvi uning ustiga sepilmagan, u nopok hisoblanadi, hali uning nopoklik ichida hisoblanadi. Va bu qonun: agar odam uyda o'lsa, uyga kiruvchi har bir kishi va uyda bor narsa yetti kun nopok bo'ladi. Va har bir ochilgan idish ustiga bog bog'lanmagan bo'lsa, nopok hisoblanadi. Va har kim dala yuzasida o'ldirilgan odamga yoki o'likga yoki inson suyagiga yoki qabrga tegsa, yetti kun nopok bo'ladi. Va ular nopok kishi uchun yondirilgan tozalanish kulidan olib, uning ustiga tirik suvni idishga quyadi. Toza odam zufo olib, uni suvga botiradi va uyga, idishlarga, u yerdagi barcha odamlarga, insonning suyagiga teggan kishiga, o'ldirilganga, o'lganga yoki qabrga sepadi. Va toza odam nopok odamning ustiga uchinchi kunda va yettinchi kunda sepadi, va u yettinchi kunda tozalanadi, va o'z kiyimlarini yuvadi, va suvda cho'miladi, va kechqurongacha nopok bo'ladi. Va agar biror odam iflos bo'lib qolsa va tozalanmasa, o'sha jon jamoatning o'rtasidan yo'q qilinadi, chunki u Rabbning muqaddas narsalarini ifloslantirildi, chunki poklanish suvi uning ustiga sepilmagan, u nopokdir. Va bu sizlar uchun abadiy qonun bo'ladi, va tozalash suvini sepuvchi o'z kiyimlarini yuvadi, va tozalash suviga teguvchi kechqurimgacha nopok bo'ladi. Va agar nopok kishi biror narsaga tegsa, u narsa nopok bo'ladi, va unga teguvchi odam kechqurunga qadar nopok bo'ladi.

20

Va Isroil o'g'illari, butun jamoat, Sin cho'liga keldilar, birinchi oyda, va xalq Kadeshda qoldi, va Maryam u yerda vafot etdi va u yerda dafn qilindi. Va jamoat uchun suv yo'q edi, va ular Muso va Horun ustiga yig'ilishdi. Va xalq Musoga norozi bo'lib, deyishdi: Kaash, biz ham Rabbining oldida birodarlarimiz halok bo'lganida o'lgan bo'lsak edi. Va nima uchun siz Rabbiyning jamoatini bu cho'lga olib keldingiz, bizni va mollarimizni o'ldirish uchun? Va nega bu? Siz bizni Misrdan olib chiqdingiz, bu yomon joyga kelish uchun; bu joy, bu yerda ekilmaydi, na anjir daraxtlari bor, na uzum toklari, na anorlar, na ichish uchun suv. Va Muso va Horun jamoat yuzidan Guvohlik chodirining eshigiga keldilar va yuzlari ustiga yiqildilar, va Rabbning ulug'vorligi ularga ko'rindi. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Tayog'ingni ol va jamoani yig'gin, sen va akang Horun, va ularning oldida toshga gapiring, va u o'z suvini beradi, va siz ularga toshdan suv chiqarasizlar, va siz jamoani va ularning chorvalarini ichirarsizlar. Va Muso Rabbiy oldidagi tayoqni oldi, Rabbiy buyurganidek. Va Muso va Horun jamoatni tosh oldida yig'dilar va ularga dedi: Meni eshiting, ey itoatsizlar! Biz sizga bu toshdan suv chiqaramizmi? Va Muso qo'lini ko'tarib, tayoq bilan toshni ikki marta urdi, va ko'p suv chiqdi, va jamoa ichdi, va ularning mollari ham ichdi. Va Xudo'yo Musoga va Horunga dedi: Siz Isroil o'g'illari oldida meni muqaddaslashga ishonmadingiz, shu sababli siz bu jamoani men ularga bergan yerga keltirmaysiz. Bu Tortishuv suvi, chunki Isroil o'g'illari Rabbiy oldida haqorat qilishgan va U ularda muqaddas qilingan. Va Muso Qodeshdan Edom podshosiga elchilar yubordi va dedi: Senin akang Isroil shunday deydi: sen bizni topgan barcha

mashaqqatni bilasan. Va ota-bobolarimiz Misrga tushdilar, va biz Misrda ko'p kunlar istiqomat qildik, va Misrliklar bizga va ota-bobolarimizga yomon muomala qildilar. Va biz Rabbga faryod qildik, va Rabb bizning ovozimizni eshitdi, va farishta yuborib, bizni Misrdan chiqardi, va hozir biz Kadesh shahrida, sening chegaralaringning bir qismidamiz. Biz sening yeringdan o'tamiz, dalalarda o'tmaymiz, na uzumzorlarda, na sening quduqlaringdan suv ichaymiz, shoh yo'li bilan boramiz, o'ngga ham chapga ham burilmaymiz, sening chegaralaringdan o'tib ketgunimizcha. Va Edom unga dedi: Sen mendan o'tmaysan, agar shunday qilsang, men senga qarshi urush bilan chiqaman. Va Isroil o'g'illari unga deyishadi: Tog yonidan o'tamiz, agar sening suvingdan men va mening chorvaim ichsak, senga haq to'layman, lekin bu hech narsa emas, tog yonidan o'tamiz. Lekin u dedi: Sen mendan o'tib ketmaysan, va Edom unga qarshi og'ir olomon va kuchli qo'l bilan chiqdi. Va Edom Isroilga o'z chegaralaridan o'tishga ruxsat berishni xohlamadi va Isroil undan chetga burildi. Va ular Kadeshdan ketdilar, va Isroil o'g'illari, butun jamoa Hor tog'iga keldilar. Va Rabbiy Muso va Horunga Xor tog'ida Edom yurtining chegaralarida dedi, deb aytib: Horun o'z xalqiga qo'shilsin, chunki siz men Isroil o'g'illariga bergan yurtga kirmaysizlar, chunki siz meni haqorat suvida g'azablantirdingizlar. Harunni va uning o'g'li Elozorni ol va ularni butun jamoat oldida Xur tog'iga olib chiq va Harunning kiyimini yechindir va uni uning o'g'li Elozorga kiydir va Harun qo'shilgan holda u yerda o'lsin. Va Muso Rabbiy unga buyurganidek qildi va uni Xor tog'iga butun jamoat oldida olib chiqdi, va Horunning kiyimlarini yechdi va ularni uning o'g'li

Elozorga kiydirdi, va Horun tog'ning cho'qqisida vafot etdi, va Muso va Elozor tog'dan tushishdi. Va butun jamoat Harunning vafot etganini ko'rdi va butun Isroil uyi Harun uchun o'ttiz kun yig'ladi.

21

Va Kan'oniy podsho Arad, cho'lda yashovchi, Isroil Atarein yo'li bilan kelganini eshitdi va Isroilga qarshi urushdi va ulardan asirlar oldi. Va Isroil Rabbiyga duo qildi va aytdi: Agar Sen menga bu xalqni qo'l ostiga topshirsang, men uni va uning shaharlarini butunlay yo'q qilaman. Rabbiy Isroilning ovozini eshitdi va Kan'oniyni ularning nazorati ostiga topshirdi, ularni va ularning shaharlarini halok qildi va ular o'sha joyning nomini La'nat deb atashdi. Va Xor tog'idan jo'nab ketib, Qizil dengiz yo'li bilan Edom yerini aylanib o'tdilar va xalq yo'lda ruhdan tushdi. Va xalq Xudoga va Musoga qarshi gapirdi va deyishdi: Nega bu? Sen bizni Misrdan olib chiqdingmi cho'lda o'ldirish uchun? Non yo'q, suv ham yo'q; bizning ruhumiz esa mana shu bo'sh nondan zerikdi. Va Xudo xalqqa o'ldiradigan ilonlarni yubordi, va ular xalqni tishlashdi, va Isroil o'g'illaridan ko'p xalq o'ldi. Va Musoga kelgan xalq aytdi: Biz gunoh qildik, chunki biz Xudoga qarshi va senga qarshi gapirdik. Shuning uchun Xudoga ibodat qil va U bizdan ilonni olib tashlaydi. Muso xalq haqida Xudoga duo qildi va Xudo Musoga dedi: O'zing uchun ilon yasab, uni belgi ustiga qo'y, va agar ilon odamni tishlasa, chaqqan har bir kishi uni ko'rib tirik qoladi. Va Muso

bronza ilonni yasadi va uni belgi ustiga o'rnatdi, va shunday bo'ldiki, qachonki ilon odamni tishlasa va u bronza ilonga qarasa, tirik qolardi. Va Isroil o'g'illari ketdilar va Obotda qarorgoh qurdilar. Ular Obotdan ko'chib ketib, Moabning sharqida, Moab ro'parasidagi cho'lda joylashgan Axalgada lager qurdilar. Va ular u yerdan jo'nab ketdilar va Zared jarligiga qarorgoh qurdilar. Va ular u yerdan jo'nab ketib, Arnon daryosining narigi tomonida, sahroda, Amoriylar chegarasidan chiqib turgan joyda lager qurdilar, chunki Arnon Moab chegarasi bo'lib, Moab bilan Amoriylar orasida joylashgan. Shu sababli kitobda aytiladi: Rabbning urushi Zahobni yondirib yubordi va Arnon sellarini. U sel daryolarini Erni joylashtirish uchun tayinladi va bu Moab chegaralariga tutashgan. Va u yerdan quduq bor edi, bu quduq haqida Xudo Musoga dedi: Xalqni yig'ing va Men ularga ichish uchun suv beraman. O'shanda Isroil quduq ustida shu qo'shiqni kuyladi: Unga quduq boshlang! Uni rahbarlar qazdilar, uni xalqlarning shohlari o'z shohliklarida o'yib chiqardilar, ularning hukmronlik qilishlarida. Va quduqdan Mattanaga, va Mattanadan Nahalielga, va Nahalieldan Bamotga, va Bamotdan Yahazga, u Moab tekisligida, o'yilgan tepasidan, cho'lning yuziga qarab turgan. Va Muso elchilarni Sixon Amoriylar podshohiga tinchlik so'zlari bilan yubordi va dedi: Biz senning yeringdan o'tamiz, yo'l bilan boramiz, na dalaga, na uzumzoriga burilmaymiz, senning qudugingdan suv ichmaymiz, shoh yo'li bilan o'tamiz, toki senning chegaralaringdan o'tib ketamiz. Va Sihon Isroilga o'z chegaralaridan o'tishga ruxsat bermadi, va Sihon barcha xalqini yig'di, va Isroil bilan jang qilish uchun cho'lga chiqdi, va

Jahazga keldi, va Isroilga qarshi saf tortdi. Va Isroil uni qilich bilan urdi va uning yerini egallab oldi, Arnondan Jabokkgacha, Ammon o'g'illari chegarasigacha, chunki Jazer Ammon o'g'illarining chegarasi edi. Va Isroil bu barcha shaharlarni oldi va Isroil Amoriylarning barcha shaharlarida, Xeshbonda va unga chegaradosh barcha shaharlarda yashadi. Chunki Xeshbon Amoriylar podshosi Sixonning shahri edi va u ilgari Moab podshosi bilan urushgan edi, va ular uning barcha yerini Aroerdan Arnongacha olgan edilar. Shu sababli topishmoqchilar aytadilar: Xeshbonga keling, shunda Sixon shahri qurilsin va barpo etilsin; chunki olov Xeshbondan chiqdi, alanga Sixon shahridan, va Moabgacha yutdi, va Arnon ustunlarini yutib yubordi. Voy senga, Moab! Halok bo'lding, ey Xamosh xalqi! Ularning o'g'illari o'zlarini saqlab qolish uchun topshirildi va ularning qizlari Amoriylar podshosi Sixonga asir qilindi, va ularning nasli halok bo'ladi Xeshbondan Dibongacha; va ayollar yana Moab ustiga olov yoqdilar. Isroil Amoriylarning barcha shaharlarida joylashdi. Va Muso Yazerni josuslik qilish uchun odam yubordi va ular uni qishloqlari bilan birga egallab oldilar va u yerda yashayotgan Amoriylikni haydab chiqardilar. Va qaytib, ular Bashanga yo'l oldilar, va Bashan podshohi Og ular bilan uchrashish uchun chiqdi, va uning butun xalqi urush uchun Edreiga keldi. Va Rabbiy Musoga aytdi: Undan qo'rqma, chunki Men uni sening qo'llaringga topshirdim, va uning barcha xalqini, va uning barcha yerini. Sen unga shunday qilasan, qanday qildingki Amoriylar podshosi Sihonga, kim Xeshbonda yashardi. Va ular uni va uning o'g'illarini va uning butun xalqini urdilar, shunday qilik uning hech bir tirik qolgani qolmadi va

ular uning yerini meros qilib oldilar.

22

Isroil o'g'illari yo'lga chiqib, Moabning g'arbida, Yerixo ro'parasidagi Iordan daryosi yonida qarorgoh qurdilar. Va Zipporning o'g'li Balak Isroilning Amoriyga qilgan barcha narsalarini ko'rib, va Mo'ab xalqdan juda qo'rqdi, chunki ular ko'p edi; va Mo'ab Isroil o'g'illarining yuzidan azob chekdi. Va Moab Midian kengashiga dedi: Hozir bu jamoat bizning atrofimizdagi hamma narsani yalaydi, xuddi buzoq tekislikdagi yashil o'tlarni yalaganidek. Va Balak, Zippor o'g'li, o'sha vaqtda Moab podshohi edi. Va u elchilarni Balaam, Beorning o'g'li, Fathouraga yubordi - bu daryo bo'yida, uning xalqining o'g'illari yerida joylashgan. Uni chaqirish uchun shunday dedi: Mana, bir xalq Misrdan chiqib keldi va mana, ular yer yuzini qopladi, va ular mening yonimda joylashib oldi. Va endi bu yerga kel, menga bu xalqni la'nala, chunki bu xalq kuchli yoki biz, agar biz ulardan urishga qodir bo'lsak, va men ularni yerdan haydab chiqaraman, chunki men bilaman, kimlarni sen duo qilsang, ular duo qilinganlar, va kimlarni sen la'natlasang, ular la'natlangan. Moabning kengashi va Midyanning kengashi qo'llarida folbinlik asboblari bilan bordilar va ular Balaomga kelib, unga Baloqning so'zlarini aytdilar. Va u ularga dedi: Bu kechani shu yerda o'tkazing, va men sizga javob beraman, Xudo menga nima deyishidan kelib chiqqan holda, va Moab hukmdorlari Balaam yonida qoldilar. Va Xudo Balaomga keldi va

unga dedi: Bu odamlar sendan nima xohlaydi? Va Balaom Xudoga dedi: Balak, Sipporning o'g'li, Moabning shohi, ularni menga yubordi va dedi: Mana, bir xalq Misrdan chiqib keldi va yerning ko'rinishini qopladi, va bu mening yonimda o'tiribdi, va endi bu yerga kel, uni men uchun la'natla, shunda men uni urishga qodir bo'laman va uni yerdan haydab chiqaraman. Va Xudo Balaomga dedi: Ularning bilan borma va bu xalqni la'natlama, chunki u muborakdir. Va Balaam ertalab turib, Balakning hukmdorlariga dedi: O'z xo'jayiningizga qaytib ketinglar, Xudo meni sizlar bilan borishga ruxsat bermaydi. Va Moabning hukmdorlari o'rnidan turib, Balakka keldilar va dedilar: Balaam biz bilan borishni xohlamaydi. Va Balak yana ko'proq va bulardan hurmatli hukmdorlar yuborishni qo'shdi. Ular Balaomga keldilar va unga dedilar: Tsippor o'g'li Balaq shunday deydi: Men sendan iltimos qilaman, menga kelishdan ikkilanma. Men seni hurmat bilan hurmatlayman va sen nima desang ham senga qilaman, shuning uchun kel va menga bu xalqni la'natla. Va Balaam javob berdi va Balakning hukmdorlariga dedi: Agar Balak menga o'zining uyini kumush va oltinga to'la qilib bersa ham, men Rabbiy Xudoning so'zini buzishga qodir bo'lmayman, uni o'z fikrimda kichik yoki katta qilishga. Va endi siz ham bu kechani shu yerda qoling, va men Xudo menga yana nima deyishini bilib olaman. Va Xudo kechasi Balaomning oldiga keldi va unga dedi: Agar bu odamlar seni chaqirish uchun kelgan bo'lsalar, tur va ular bilan bor, lekin men senga aytadigan so'zni, shuni qil. Va Balaam ertalab turib, o'z eshagini egarlatdi va Moab hukmdorlari bilan ketdi. Va Xudo g'azab bilan g'azablandi, chunki u ketdi; va Xudoning elchisi

unga qarshi turdi; va u o'zining eshagi ustida minib borardi, va uning ikki xizmatkori u bilan birga edi. Eshak Xudoning elchisi qo'lida qilich tutib yo'lda turganini ko'rib, yo'ldan burilib tekislikka ketdi va u eshakni yo'lga qaytarish uchun tayog'i bilan urdi. Va Xudoning elchisi tok bog'ining jo'yaklarida turdi, bu tarafda to'siq va bu tarafda to'siq. Va eshak Xudoning elchisini ko'rib, o'zini devorga bosdi va Balaomning oyog'ini devorga siqib qo'ydi, va u uni yana kaltaklashga davom etdi. Va Xudoning farishta yana turdi va ketib, tor joyda to'xtadi, u yerda o'ngga yoki chapga burilish mumkin emas edi. Eshak Xudoning farishtasini ko'rib, Balaom ostida cho'kkalab o'tirdi va Balaom g'azablandi hamda eshakni tayoq bilan urdi. Va Xudo eshakning og'zini ochdi va Balaomga dedi: Men senga nima qildim, chunki sen meni bu uchinchi marta urdingsan? Balaam eshakka dedi: Sen menga masxara qilding va agar qo'limda qilich bo'lganida, allaqachon seni sanchib o'tgan bo'lardim. Va eshak Balaomga aytadi: Men emasman senin eshaging, ustida sen minib yurgan yoshligingdan to bugungi kungacha? Men seni mensimay, past ko'rib senga shunday qildimmi? U esa: Yo'q, dedi. Xudo Balaomning ko'zlarini ochdi va u Rabbiyning elchisini yo'lda qarshi turganini ko'rdi va qilichni uning qo'lida suғurilgan holda ko'rdi va egilib uning yuziga sajda qildi. Va Xudoning elchisi unga dedi: Nega sen eshagingni shu uchinchi marta urding? Va mana, men sening qarshingga chiqib ketdim, chunki sening yo'ling mening oldimda to'g'ri emas edi, va eshak meni ko'rib, mendan chetga buruldi, buni uchinchi marta qildi. Agar u chetga burilmagan bo'lsa, endi seni albatta o'ldirgan bo'lardim, o'shani esa saqlab qoldirgan bo'lardim. Va Balaam

Rabbning farishtasiga dedi: Men gunoh qildim, chunki men bilmasdim ki, sen yo'lda menga qarshi turganing, va endi agar senga yoqmasa, men qaytib ketaman. Va Xudoning elchisi Balaomga dedi: Odamlar bilan birga bor, lekin men senga qaysi so'zni aytsam, o'shani saqlab gapir. Va Balaom Baloqning hukmdorlari bilan birga ketdi. Va Balak Balaam kelganini eshitib, uni kutib olish uchun Moab shahariga chiqdi, u Arnon chegarasida joylashgan bo'lib, chegaraning bir qismida edi. Va Balak Balaomga dedi: Men senga seni chaqirish uchun elchi yubormaganmidim? Nega sen mening oldimga kelmading? Haqiqatan ham men seni hurmat qila olmayman? Va Balaam Balakka dedi: Mana, men hozir senga keldim; men biror narsa gapirishga qodir bo'lamanmi? Xudo agar mening og'zimga qaysi so'zni tashlasa, men shu so'zni gapiraman. Va Balaam Balak bilan birga ketdi va ular qishloq atrofidagi shaharlarga keldilar. Balak qo'ylar va buzoqlar qurbon qildi va Balaam hamda u bilan birga bo'lgan hukmdorlarga yubordi. Va ertalab bo'ldi, va Balak Balaomni olib, uni Baalning ustuniga olib chiqdi, va u yerdan unga xalqning bir qismini ko'rsatdi.

23

Va Balaam Balakga dedi: Menga bu yerda yetti qurbongoh qur va menga bu yerda yetti buzoq va yetti qo'chqor tayyorla. Va Balak Balaam unga aytgan usulda qildi va qurbongohga buzoq va qo'chqor taqdim etdi. Va Balaam Balakka dedi: Qurbonliklaringning yonida tur, men boraman, agar Xudo

menga uchrashuvda ko'rinsa. Va U menga qaysi so'zni ko'rsatsa, senga e'lon qilaman. Va Balak o'z qurbonliklarining yonida turdi. Va Balaam Xudodan so'rash uchun bordi va to'g'ri yo'l bilan bordi, va Xudo Balaamga paydo bo'ldi va unga dedi: Balaam, men yetti qurbongohni tayyorladim va qurbongohning ustiga buzoq va qo'chqorni chiqardim. Va Xudo so'zni Balaamning og'ziga tashladi va dedi: Balakka qarab o'girilib, shunday gapir. U unga qaytdi va u o'zining yondirilgan qurbonliklari ustida turardi, barcha Moab hukmdorlari u bilan birga edi va Xudoning ruhi uning ustiga tushdi. Va u o'z masalini boshlab dedi: Mesopotamiyadan meni chaqirtirdi Moab shohi Balak sharqdagi tog'lardan, deb aytdi: Bu yerga kel, menga Yaqubni la'natla, va bu yerga kel, menga Isroilni la'natla. Men kimga la'nat aytay, kimga Rabbiy la'nat aytmaydi? Yoki nima uchun la'nat qilay, kimni Xudo la'nat qilmaydi? Chunki tog'lar cho'qqasidan men uni ko'raman va tepaliklar dan uni kuzataman, mana xalq yolg'iz yashaydi va millatlar orasida hisoblanmaydi. Kim Yoqubning naslini aniq sanab chiqdi va kim Isroilning qabilalarini sanaydi? Mening ruhim solihlarning ruhlari ichida o'lsin, va mening naslim ularning nasli kabi bo'lsin. Va Balak Balaomga dedi: Sen menga nima qilding? Men seni mening dushmanlarimga la'nat uchun chaqirdim va mana, sen baraka berding. Va Balaam Balakka dedi: Xudo mening og'zimga nima qo'ysa, men shuni gapirmayman-mi? Va Balak unga dedi: Kel, yana men bilan boshqa joyga, qayerdan sen uni u yerdan ko'rmaysan, lekin uning faqat bir qismini ko'rasan, barchasini esa hech ko'rmaysan, va u yerdan uni men uchun la'natla. Va uni dalaning kuzatuv minorasiga, o'yilgan cho'qqi

ustiga olib bordi va u yerda yetti qurbongoh qurdi va qurbongohga buzoq va qo'chqor taqdim etdi. Va Balaam Balakka dedi: Senning qurbonligingning yonida tur, men esa Xudodan so'rash uchun boraman. Xudo Balaom bilan uchrashdi va uning og'ziga so'z kiritdi hamda dedi: Balak tomon qayt va bularni gapir. Va u unga qaytdi, u esa o'zining butun yondirilgan qurbonligi ustida turardi, va Moabning barcha hukmdorlari u bilan edi, va Balak unga dedi: Xudo nima dedi? Va u o'z masalini boshlab, dedi: Tur, Balak, va eshit, quloq sol, ey Seppor o'g'li guvoh. Xudo inson kabi yolg'on gapiradigan emas, va inson o'g'li kabi tahdid qilinadigan emas, o'zi aytgan narsani qilmaydi-mi? U gapiradi va qolmaydi? Mana, marhamat qilishni zimmamga olganman, marhamat qilaman va hech qachon orqaga qaytarmayman. Yoqubda mehnat bo'lmaydi, Isroilda azob ko'rinmaydi, uning Xudosi Rabbiy u bilan birga, hukmdorlarning ulug'vorligi unda. Xudo uni Misrdan chiqargan, unga bir shoxli hayvonning ulug'vorligi kabi. Chunki Yoqubda folbinlik yo'q va Isroilda bashorat yo'q, vaqti kelib Yoqubga va Isroilga aytiladi, Xudo nima bajaradi? Mana, xalq sher bolasi kabi ko'tariladi va arslon kabi faxrlanadi; u uxlamaydi, toki ovni yeb, yaradorlarning qonini ichmagunicha. Va Balak Balaomga dedi: Na uni menga la'natlab la'natlama, na uni muboraklab muborakla. Va Balaam javob berib, Balakka aytdi: Men senga aytmadimmi: Xudo qanday so'z aytsa, men shuni qilaman? Va Balak Balaomga dedi: Keling, seni boshqa joyga olib boraman, agar Xudoga yoqsa, u yerdan uni menga la'natlang. Va Balak Balaomni Peor cho'qqisiga olib bordi, u sahroga qarab cho'zilgan edi. Va Balaam Balakka dedi: Menga bu yerda yetti

qurbongoh qur va menga bu yerda yetti buzoq va yetti qo'chqor tayyorla. Va Balak Balaam unga aytganidek qildi va buzoq hamda qo'chqorni qurbongohga taqdim etdi.

24

Va Balaam Isroilga duo qilish Rabbining oldida yaxshi ekanini ko'rib, odatdagidek fallar bilan uchrashishga bormadi va yuzini cho'lga burdi. Va Balaam ko'zlarini ko'tarib, qabilalar bo'yicha lager qurgan Isroilni ko'rdi, va uning ustiga Xudoning ruhi tushdi. Va u o'zining masalini olganidan keyin dedi: Balaam, Beorning o'g'li aytadi, haqiqatan ko'ruvchi odam aytadi, kuchlining so'zlarini eshituvchi aytadi, Xudoning ko'rinishini uyquda ko'rgan, uning ko'zlari ochilgan. Qanday chiroyli uylaringiz, ey Yoqub, chodirlaringiz, ey Isroil! Xuddi soyali vodilar kabi, va xuddi daryo bo'yidagi bog'lar kabi, va xuddi Rabbiy o'rnatgan chodirlar kabi, va xuddi suvlar yonidagi sadr daraxtlar kabi. Uning naslidan bir odam chiqib ketadi va ko'p xalqlar ustidan hukmronlik qiladi, Gog podsholigi ko'tariladi va uning podsholigi o'sadi. Xudo uni Misrdan olib chiqdi, unga yakshoxning shon-shavrafi kabi. U o'z dushmanlari millatlarini yeydi va ularning yog'li qismlaridan ilikni so'rib oladi, va o'z o'qlari bilan dushmanlarni otib tashlaydi. Yotib olganida u arslon kabi dam oldi, va bola arslon kabi, kim uni ko'taradi? Senga duo qiluvchilar duo qilinganlar, va senga la'nat qiluvchilar la'natlangan. Va Balak Balaomga g'azablandi va qo'llarini bir-biriga urdi, va Balak Balaomga dedi: Men seni

dushmanlarimni la'natlash uchun chaqirgan edim, va mana, sen ularni uchinchi marta duo qilib berding. Endi shuning uchun o'z joyingga qoch, men aytdim seni hurmat qilaman, va endi Rabbiy seni sharafdan mahrum qildi. Va Balom Balakka dedi: Sen menga yuborgan elchilaringga ham gapirmadimmi, deb aytdim: Agar Balak menga uyini kumush va oltin bilan to'la bersa ham, men Rabbiyning so'zini buzib, o'zimdan yaxshi yoki yomon ish qila olmayman; Xudo nima desa, shuni aytaman? Va hozir mana, men o'z joyimga ketaman. Kel, senga maslahat beray: bu xalq kunlarning oxirida sening xalqingga nima qilishini. Va u o'z masalini olganidan keyin dedi: Beorning o'g'li Balaam aytadi, haqiqatan ko'ruvchi odam aytadi, Xudoning so'zlarini eshituvchi, Eng Oliydan bilimni biluvchi va Xudoning ko'rinishini uyquda ko'rgan odam aytadi, uning ko'zlari ochilgan. Men unga ko'rsataman, lekin hozir emas, men duo qilaman, lekin yaqinlashmaydi. Yoqubdan yulduz chiqadi, Isroildan odam turadi, va u Moab rahbarlarini sindirib tashlaydi, va Setning barcha o'g'illarini talon-taroj qiladi. Va Edom meros bo'ladi, va Esavning dushmani uning merosi bo'ladi, va Isroil kuch bilan ish qildi. Va Yoqubdan turg'iziladi va shahardan saqlanib qolganlarni yo'q qiladi. Va Amaleqni ko'rib, o'zining masalini aytib, dedi: Millatlarning boshlanishi Amaleq, va ularning urug'i halok bo'ladi. Va u Qeniylikni ko'rib, uning masalini oldi va dedi: Kuchli senin turar joyingiz; va agar sen toshda uyangni qo'ysang, va agar Beorga ayyorlik uyasi bo'lsa ham, Ossuriyaliklar seni asir qiladi. Va Ogni ko'rib, uning matalini olgan holda dedi: Voy, voy, kim tirik qoladi, Xudo bularni amalga oshirsa? Va Kittiimning qo'lidan chiqib ketadi,

va ular Ossurga zulm qiladilar, va ular Ibroniylarga zulm qiladilar, va ular o'zlari bir ovozdan halok bo'ladilar. Va Balaam turib ketdi va o'z joyiga qaytib ketdi, va Balak ham o'z joyiga ketdi.

25

Va Isroil Shittimda joylashdi, va xalq Moab qizlari bilan fohishalik qilish orqali bulg'andi. Va ular ularni o'zlarining butlarining qurbonliklariga chaqirdilar, va xalq ularning qurbonliklaridan yedi, va ular o'zlarining butlariga sajda qildilar. Va Isroil Baal Peorga bag'ishlandi, va Rabbiy Isroilga g'azab bilan g'azablandi. Va Rabbiy Musoga dedi: Xalqning barcha rahbarlarini ol va ularni quyosh qarshisida Rabbiy uchun ijro qil, shunda Rabbiyning g'azabi Isroildan qaytadi. Va Muso Isroil qabilalariga dedi: Har biringiz o'zining Baal peorga sig'ingan yaqinini o'ldiring. Va mana, Isroil o'g'illaridan bir odam kelib, o'z akasini Madianit ayol oldiga olib keldi Musoning oldida va butun Isroil o'g'illari jamoatining oldida, ular esa Guvohlik chodirining eshigi yonida yig'lashardi. Va Pinehas, ruhoniy Harunning o'g'li Elazarning o'g'li, buni ko'rib, yig'ilish o'rtasidan o'rnidan turdi va qo'liga nayza olib, Isroiliy odamning orqasidan o'choqqa kirdi va ikkalasini ham - Isroiliy odamni ham, ayolni ham uning bachadoni orqali sanchib o'tkazdi; va Isroil o'g'illaridan vabo to'xtadi. Va vaboda o'lganlar to'rt yigirma ming kishi bo'ldi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Finehas, ruhoniy Harunning o'g'li Elazarning o'g'li, mening

g'azabimni Isroil o'g'illaridan to'xtatdi, chunki u ular orasida mening g'ayratim uchun g'ayrat ko'rsatdi, va men Isroil o'g'illarini o'z g'ayratimda yo'q qilmadim. Shunday aytdim, mana men unga tinchlik ahdini beraman va unga va uning avlodiga undan keyin abadiy ruhoniylik ahdi bo'ladi, chunki u o'zining Xudosiga g'ayrat bilan xizmat qildi va Isroil o'g'illari uchun kafforat keltirdi. Urilgan isroillikning ismi, kim madyanitlik ayol bilan urilgan edi, Zambri edi, Salmon o'g'li, Shim'on oilalari uyining boshqaruvchisi. Urilgan madianiyalik ayolning ismi Xasbi edi, u Sur qizi edi, Ommot xalqining hukmdori, Madiam oilalarining uyidan. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va dey: Madyanliklarga dushman bo'linglar va ularni uring, chunki ular o'zlari sizlarga hiyla bilan dushman bo'lishadi, ular sizlarni Peor orqali aldashadi va Madyan hukmdorining qizi, ularning singlisi Xazbi orqali, u Peor tufayli urish kunida urulgan edi.

26

Va urish soʻngida shunday boʻldiki, Xoʻjayin Muso va rohib Elʻozorga gapirdi va dedi: Isroil oʻgʻillarining barcha jamoasining roʻyxatini yigirma yoshdan va undan yuqori, ularning ota-bobolari uylariga koʻra oling, Isroilda jangga chiqadigan har bir kishi. Va Muso va El’ozor ruhoniy Moab tekisliklarida Iordanning yonida Yerixoga qarab gapirdilar, deb aytdilar: yigirma yoshdan va yuqori, qanday usulda Rabbiy Musoga buyurgan edi; va Misrdan chiqib ketgan Isroil o’g’illari,

Rubin Isroilning birinchi tug’ilgani; va Rubinning o’g’illari Enox, va Enoxning qavmi; Palluning, Palluining qavmi. Asronga – Asroneyning xalqi, Charmiga – Charmining xalqi. Bular Rubinning urug'lari edi va ularning soni qirq uch ming yetti yuz o'ttiz kishi bo'ldi. Va Palluning o'g'illari: Eliab. Va Eliabning o'g'illari: Namuel, Dathan va Abiram. Bular jamoatning chaqirilganlari edi. Bular Muso va Harunning ustiga Korah jamoatida, Rabbiyning qo'zg'olonida qo'zg'olganlar edi. Va yer ochdi o'z og'zini, yutib yubordi ularni va Qorohni, uning jamoasining o'limida, qachonki olov yutib yubordi ellik va ikki yuz kishini, va ular belgi bo'ldilar; lekin Qorohning o'g'illari o'lmadilar. Va Shim’onning o‘g‘illari, Shim’on o‘g‘illarining qavmi: Namuelga – Namuelliklarning qavmi; Yominga – Yominliklarning qavmi; Yoxinga – Yoxinliklarning qavmi; Zeraxga – Zeraxliklarning qavmi; Shaulga – Shaulliklarning qavmi. Bular Shimeon qabilalari, ularning ro'yxatdan o'tkazilishiga ko'ra, yigirma ikki ming ikki yuz kishi. Yahudoning o'g'illari Er va Aunan edi, va Er va Aunan Kan'on yerida o'ldilar. Yahudoning o'g'illari o'z urug'lariga ko'ra bo'lindi: Shilohdan - Sheloniylar urug'i, Faresdan - Faresiylar urug'i, Zaradan - Zaraiylar urug'i. Faresning o'g'illari: Asron – Asronliklar xalqi, Iamun – Iamunliklar xalqi. Bular Yahudoning xalqlari bo'lib, ularning tekshiruviga ko'ra, olti va yetmish ming besh yuz kishi edi. Va Issoqorning o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Tolaga - Tolaiylar urug'i; Fuaga - Fuaiylar urug'i; Yasubga - Yasubiylar urug'i; Samramga - Samramiylar urug'i. Bular Issakhar qabilalari, ularning ro'yxatdan o'tkazilishiga ko'ra, oltmish to'rt ming to'rt yuz kishi. Zabulonning o'g'illari ularning urug'lariga

ko'ra: Saredga - Saredilar urug'i, Allonga - Allonilar urug'i, Allelga - Allelilar urug'i. Bular Zavulon xalqlari ularning ro'yxatga olinishidan: oltmish ming besh yuz. Gad o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Safonga - Safoniylar urug'i; Aggiga - Aggiylar urug'i; Shuniga - Shuniylar urug'i; Ozniga - Ozniylar urug'i; Eriga - Eriylar urug'i; Arodga - Arodiylar urug'i; Arielga - Arieliylar urug'i. Bular Gad o'g'illarining qabilalari, ularning ro'yxatga olinishiga ko'ra: qirq to'rt ming besh yuz. Asherning o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Jamin - Jaminiylar urug'i, Jesu - Jesuiylar urug'i, Baria - Bariaiylar urug'i. Koberga xalq Koberi, Melchielga xalq Melchieli. Va Asherning qizining nomi Sara edi. Bular Asher qabilalari ularning sanashiga ko'ra, qirq uch ming to'rt yuz kishi. Yusufning o'g'illari ularning urug'lari bo'yicha: Manassa va Efraim. Manassaning o'g'illari. Maxirga - Maxiriylar xalqi; va Maxir Giladni tug'dirdi; Giladga - Giladiylar xalqi. Va bular Gileadning o'g'illari: Ahiezer - Ahiezerliklar qavmi, Cheleg - Chelegliklar qavmi. Esrielga - Esriellik xalqi; Shexemga - Shexemlik xalqi; Shemarga - Shemarlik xalqi; va Oferga - Oferlik xalqi. Va Salpaadga, Oferning o'g'liga, o'g'illar emas, balki qizlar tug'ildi. Salpaadning qizlarining nomlari: Mala, Noua, Egla, Melxa va Tersa. Bular Manassehning xalqlari ularning sanog‘idan, ellik ikki ming va yetti yuz. Va bular Efrayimning o'g'illari: Sutalaga tegishli xalq Sutalanliklar, Tanaxga tegishli xalq Tanaxiyliklar. Bular Sutalaning o'g'illari, Eden xalqi. Bular Efrayimning qavmlari ularning ro'yxatga olinishiga ko'ra, o'ttiz ikki ming besh yuz, bular Yusuf o'g'illarining qavmlari ularning qavmlariga ko'ra. Benyaminning o'g'illari ularning qabilalariga ko'ra: Balega - Bali qabilasi,

Asuberga - Asuberi qabilasi, Iaxiranga - Iaxirani qabilasi. Sophan ga, Sofan xalqi. Balening o'g'illari Adar va Noeman bo'ldilar; Adarga Adarilar xalqi va Noemanga Noemanilar xalqi tegishli edi. Bular Benyaminning o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra, ularning sanoqlaridan: o'ttiz besh ming besh yuz. Va Don o'g'illari ularning urug'lari bo'yicha: Shamga, Shamliklarning urugi, bular Don urug'lari ularning urug'lari bo'yicha. Samei xalqlarining barchasi ularning ro'yxatga olinishi bo'yicha oltmish to'rt ming to'rt yuz kishi edi. Naftali o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Asielga tegishli Asieli urug'i, Guniga tegishli Guni urug'i. Jeserga – Jeseri xalqi, Sellemga – Sellemi xalqi. Bular Naftalining xalqlari, ularning ro'yxatga olinishiga ko'ra, qirq ming uch yuz. Bu Isroil o'g'illarining ro'yxatga olinishi: olti yuz ming bir ming yetti yuz o'ttiz. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: bularga yer bo'linadi, nomlar soniga ko'ra meros qilib olish uchun. Ko'proqlarga merosni ko'paytirasan va kamroqlarga ularning merosini kamaytirassan; har biriga, qanday sanalgan bo'lsa, shunday ularning merosi beriladi. Qur'alar orqali yer nomlar bo'yicha bo'linadi, ularning ota-bobolar qabilalariga ko'ra meros bo'lib beriladi. Qur'a orqali ularning merosini ko'plar va ozlar o'rtasida taqsim qilasan. Va Levining o'g'illari ularning urug'lariga ko'ra: Gershonga – Gershoniylar urug'i, Kohatga – Kohatiylar urug'i, Merariga – Merariylar urug'i. Bular Levi o'g'illarining xalqlari: Lobeni xalqi, Xebron xalqi, Kore xalqi va Musi xalqi, va Kaat Amramni tug'dirdi. Uning xotinining ismi Ioxabed edi, Levining qizi, u bularni Leviga Misrda tug'gan va Amramga Harun, Muso va ularning singlisi Maryamni tug'gan. Va Horunga Nodab, Abiud, Elozor va Itamar tug'ildilar. Nadab va

Abiud Sinay sahrosida Rabbining oldida begona olov taqdim etishda o'ldilar. Ularning ro'yxatga olinishidan yigirma uch ming kishi bo'ldi, bir oylik va undan katta har bir erkak. Ular Isroil o'g'illari orasida sanalmadilar, chunki ularga Isroil o'g'illari orasida ulush berilmagan edi. Va bu Muso va ruhoniy Eleazarning ro'yxati bo'lib, ular Isroil o'g'illarini Moabning Arabot daryosida, Iordan bo'yida Yerixo yonida ko'rib chiqdilar. Va bular orasida Muso va Harun tomonidan sanab chiqilganlardan birorta odam ham yo'q edi, ular Isroil o'g'illarini Sinay cho'lida sanashgan. Chunki Rabbiy ularga dedi: Ular sahroda o'lim bilan o'ladilar, va ulardan hatto bittasi ham qolmadi, faqat Yefunnehning o'g'li Koleb va Nunning o'g'li Yoshua bundan mustasno.

27

Va Salpoadning qizlari yaqinlashib keldilar, u Oferning o'g'li, Gilodning o'g'li, Moxirning o'g'li, Manasse xalqidan, Yusufning o'g'illaridan, va bular ularning ismlari: Maala, va Nua, va Egla, va Melxa, va Tersa, va ular Musoning oldida, va Elozar rohibning oldida, va boshliklarning oldida, va butun jamoatning oldida turishdi, guvohlik chodirining eshigida, va aytishdi: Otamiz sahroda o'ldi, va u Rabbiyning oldida yig'ilgan jamoat o'rtasida emas edi, Korexning jamoatida, balki u o'z gunohi uchun o'ldi, va unga o'g'illar bo'lmadi; otamizning ismi uning xalqi o'rtasidan o'chirilmasin, chunki unga o'g'il yo'q; bizga otamizning birodarlari o'rtasida mulk bering. Va Muso ularning

hukmini Rabbining oldiga keltirdi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: to'g'ri, Salpaadning qizlari gapirdilar; sen ularga ularning otalarining birodarlari o'rtasida meros egaligini sovg'a sifatida berasan, va sen ularning otalarining merosini ularga o'tkazasan. Va sen Isroil o'g'illariga gapirasan: agar biror odam o'lsa va uning o'g'li bo'lmasa, uning merosini uning qiziga o'tkazasizlar; agar uning qizi ham bo'lmasa, merosni uning akasiga berasizlar. Agar uning aka-ukalari bo'lmasa, merosni uning otasining akasiga berasizlar. Agar uning otasining akalari bo'lmasa, merosni uning qabilasidan eng yaqin qarindoshiga berasizlar, u uning mulkiga meros bo'lsin. Bu Isroil o'g'illari uchun hukm qoidasi bo'ladi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek. Va Rabbiy Musoga dedi: Iordan daryosining narigi tomonidagi tog'ga, ya'ni Nabau tog'iga chiq va Men Isroil o'g'illariga mulk qilib berayotgan Kan'on yerini ko'r. Sen uni ko'rasan va sen ham o'z xalqingga qo'shilasan, xuddi akang Aaron Hor tog'ida qo'shilganidek. Chunki siz mening so'zimdan Sin cho'lida chetga chiqdingiz, jamoat qarshi turganda meni muqaddaslashtirish uchun, siz meni ularning oldida suv ustida muqaddaslashtirmadingiz, bu Kadesh shahridagi, Sin cho'lidagi tortishuv suvidir. Va Muso Rabbiyga dedi: Rabbiy, ruhlarning va barcha tananing Xudosi bu jamoat ustiga bir odamni tayinlasin, kim ularning oldida chiqadi va kim ularning oldida kiradi va kim ularni olib chiqadi va kim ularni olib kiradi, va Rabbiyning jamoati cho'poni yo'q qo'ylar kabi bo'lmasin. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: O'zing uchun Yashuani, Nun o'g'lini ol - o'zida ruhga ega bo'lgan odamni, va qo'llaringni uning ustiga qo'y. Va uni Elozor ruhoniyning oldiga turgiz, va unga butun jamoaning

oldida buyruq ber, va u haqida ularning oldida buyruq ber. Va sen o'z ulug'vorligingdan unga berasiz, shunday qilib Isroil o'g'illari unga itoat qilishadi. Va u Eleazar ruhoniyning oldida turadi va ular undan Rabbiyning oldida ko'rsatishlar hukmi haqida so'rashadi, uning og'ziga ko'ra ular chiqadilar va uning og'ziga ko'ra ular kiradilar - u o'zi va Isroilning o'g'illari bir ovozdan va butun jamoat. Va Muso Rabbiy unga buyurganidek qildi va Yoshuani olib, uni El’ozor ruhoniy oldiga va butun jamoa oldiga qo’ydi va o’z qo’llarini uning ustiga qo’ydi va uni Rabbiy Musoga buyurganidek tayinladi.

28

Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Isroil o'g'illariga buyur va ularga ayt: Mening sovg'alarimni, mening in'omlarimni, mening qurbonliklarimni xushbo'y hid uchun saqlab, menga taqdim etishni mening bayramlarimda. Va sen ularga shunday deysan: Bular Rabbga keltiradigan qurbonliklaringiz: har kuni doimiy yondirilgan qurbonlik uchun ikki dona bir yoshli nuqsonsiz qo'zi. Birinchi qo'zini ertalab tayyorlaysan va ikkinchi qo'zini kechqurun tayyorlaysan. Va sen efaning o'ndan bir qismidagi nozik unni yog'da aralashtirilgan qilib, to'rtinchi in uchun qurbonlik tayyorlaysan. Doimiy kuydirilgan qurbonlik, Sinay tog'ida qilingan, Xudovandga xushbo'y hid uchun. Va uning ichimlik qurbonligi bir qo'ziga hinning to'rtdan bir qismi; muqaddas joyda sen kuchli ichimlikdan ichimlik qurbonlik qilib Rabbiga quyasan; va ikkinchi qo'zini sen kechqurun qilasan;

uning qurbonligiga ko'ra va uning ichimlik qurbonligiga ko'ra siz xushbo'y hid uchun Rabbiga qilasizlar. Va shanba kunida ikki yoshar nuqsonsiz qo'zilarni keltiring, va ikki o'ndan nozik unni yog'da aralashtirilgan qurbon va ichimlik qurboni uchun, shanba kunlarining to'liq ko'ydirilgan qurboni shanba kunlarida doimiy to'liq ko'ydirilgan qurbon ustiga, va uning ichimlik qurbonini. Va yangi oylar paytida siz Rabbiyga yondirib qurbon keltirasiz, ikki buzoq qoramollardan, va bir qo'chqor, yetti bir yoshli nuqsonsiz qo'zilar; Uch o'ndan nozik un yog'da aralashtirilgan bir buzoq uchun, va ikki o'ndan nozik un yog'da aralashtirilgan bir qo'chqor uchun; O'ndan-o'ndan nozik un yog'da aralashtirilgan har bir qo'zi uchun, qurbon xushbo'y hid taqdimot Rabbiyga. Ularning ichimlik qurbonligi bir buzoq uchun hinning yarmi bo'ladi va bir qo'chqor uchun hinning uchdan bir qismi bo'ladi. Va hinning to'rtdan bir qismi bitta qo'ziga sharob uchun bo'ladi; bu kuydiriladigan qurbonlik oydan oyga yilning oylariga. Va echkilardan bitta echki gunoh uchun Rabbiga, doimo qilinadigan butun yondirilgan qurbonlik ustiga qilinadi, va uning ichimlik qurboni ham. Va birinchi oyning o'n to'rtinchi kunida Rabbiyga Fisih bayrami. Va shu oyning o'n beshinchi kunida bayram bo'ladi, yetti kun davomida achitqisiz non yeysizlar. Va birinchi kun sizlar uchun muqaddas deb e'lon qilinadi, hech qanday qullik ishini qilmaysizlar. Va siz Rabbga kuydirma qurbonliklarni taqdimot sifatida keltirasiz: qoramollardan ikki buzoq, bir qo'chqor, yetti bir yoshlik qo'zi – ular benuqson bo'lishi kerak. Va ularning qurbon-taomasi yog'da aralashtirilgan nozik un bo'lsin: bir buzoq uchun uch o'ndan, va bir qo'chqor uchun ikki o'ndan. Har bir qo'ziga

o'ndan birini qilasan, yetti qo'zining har biriga. Va echkilardan bitta erkak echkini gunoh uchun, sizlar uchun kafforat qilish uchun; Doimiy ertalabki kuydiriladigan qurbonlikdan tashqari, bu doimiy kuydiriladigan qurbonlikdir. Shu kunlarning har birida yetti kun davomida shunday qilasizlar: Rabbiga xushbo'y hid uchun sovg'a va taqdimot keltirasizlar, doimo yondirilgan qurbon ustiga uning ichki quyma qurbonini ham qilasan. Va yettinchi kun sizlar uchun muqaddas deb chaqiriladi, siz unda hech qanday qullik ishini qilmaysiz. Va yoshlar kunida, qachonki siz Rabbiga haftalar bayramida yangi qurbonlik keltirsangiz, muqaddas majlis sizga bo'ladi, hech qanday qullik ishini qilmaysiz. Va siz Rabbiga xushbo'y hidli yondirilgan qurbonliklarni keltirish kerak bo'lasiz: qoramollardan ikki buzoq, bir qo'chqor, bir yoshli yetti benuqson qo'zi. Ularning qurbonligi yog bilan aralashtirilgan mayda un, bitta buzoqqa uch o'ndan bir, va bitta qo'chqorga ikki o'ndan bir. O'ndan bir, bitta qo'ziga o'ndan bir, yetti qo'ziga; va echkilardan bitta erkak echki gunoh haqida, sizlar haqida kafforat keltirish uchun; doimo bo'ladigan yondirilma qurbonlikdan tashqari; va ularning qurbonligini menga qilasizlar, ular sizlar uchun nuqsonsiz bo'ladi, va ularning quyma hadyalarini.

29

Va yettinchi oyning birinchi kunida sizlar uchun muqaddas chaqiruv bo'ladi, hech qanday qullik ishini qilmaysizlar, bu sizlar uchun signal kuni bo'ladi. Va siz Rabbiga xushbo'y hid

uchun yondirib qurbon qilishlar qilasiz: qoramollardan bir buzoq, bir qo'chqor, bir yoshlik yetti benuqson qo'zi. Ularning qurbonligi yog bilan aralashtirilgan nozik un; bitta buzoq uchun uch o'ndan, va bitta qo'chqor uchun ikki o'ndan; bitta qo'zi uchun o'ndan-o'ndan, yetti qo'zi uchun; va gunoh uchun echkilardan bitta erkak echki, sizlar uchun kafforat qilish uchun; yangi oyning kuydiriladigan qurbonliklaridan tashqari; va ularning qurbonliklari, va ularning ichimlik qurbonliklari, va doimiy kuydiriladigan qurbon; va ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari ularning qoidasiga ko'ra Rabbiyga xushbo'y hid sifatida. Va shu oyning o'ninchi kunida sizga muqaddas chaqirilgan bo'ladi, va siz o'z ruhlaringizni qiynoqqa solasiz, va hech qanday ish qilmaysiz. Va siz Rabbiga xushbo'y hid uchun yondirilgan qurbonliklarni keltirmoqchisiz, Rabbiga qurbonliklar: qoramollardan bitta buzoq, bitta qo'chqor, bir yoshli yetti qo'zi – ular sizga nuqsonsiz bo'lishi kerak. Ularning qurbonligi yog'da aralashtirilgan nozik un; bitta buzoq uchun uch o'ndan, va bitta qo'chqor uchun ikki o'ndan; bitta qo'zi uchun o'ndan o'ndan, yetti qo'zi uchun; va echkilardan bitta erkak echki gunoh haqida, sizlar haqida kafforat qilish uchun; faqat kafforatning gunohi haqida, va doimo kuydiriladigan qurbonlik; uning qurbonligi, va uning ichimlik qurbonligi qoidaga ko'ra xushbo'y hid uchun Rabbiyga taqdimot. Yettinchi oyning o'n beshinchi kunida sizlar uchun muqaddas yig'ilish bo'ladi, hech qanday qullik ishi qilmaysizlar va uni Rabbiy uchun yetti kun bayram qilasizlar. Va siz birinchi kuni Rabbiga xushbo'y hid uchun kuydirma qurbonliklar keltirmoqchisiz: qoramollardan o'n uch buzoq, ikki qo'chqor, o'n

to'rt bir yoshli qo'zi, ular benuqson bo'ladilar. Ularning qurbonliklari yog'da aralashtirilgan nozik un: uch o'ndan birlik har bir buzoq uchun, o'n uch buzoq uchun; va ikki o'ndan birlik har bir qo'chqor uchun, ikki qo'chqor uchun; o'ndan birlik o'ndan birlik har bir qo'zi uchun, o'n to'rt qo'zi uchun; va echkilardan bitta erkak echki gunoh uchun; doimo bo'ladigan yondirib qurbon qilishdan tashqari; ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari. Va ikkinchi kuni o'n ikki buzoq, ikki qo'chqor, o'n to'rt bir yoshli benuqson qo'zi. Ularning qurbonligi va ularning libatsiyasi buzoqlar, qo'chilar va qo'zilarga ularning soniga muvofiq, ularning qoidasiga ko'ra. Va echkilardan bitta echki bolasini gunoh uchun, doimo yondirib qurbon qilishdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari. Uchinchi kuni o'n bir buzoq, ikki qo'chqor, bir yoshli o'n to'rt qo'zi benuqson. Ularning qurbonligi va ularning ichimlik qurbonligi buzoqlar, qo'chilar va qo'zilar uchun ularning soniga muvofiq va ularning talqiniga ko'ra bo'lsin. Va echkilardan bitta echki bolasini gunoh uchun, doimiy yondirib qurbon qilishdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari bilan birga. To'rtinchi kuni o'n buzoq, ikki qo'chqor, o'n to'rtta bir yoshli beg'ubor qo'zi. Ularning qurbonliklari va ichimlik qurbonliklari buzoqlar, qo'chilar va qo'zilar uchun ularning soniga muvofiq, ularning talqiniga ko'ra. Va echkilardan bitta echki bolasini gunoh uchun, doimiy yondirib qurbon qilishdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari bilan birga. Beshinchi kunda to'qqizta buzoq, ikkita qo'chqor, o'n to'rtta bir yoshli qo'zi, barchasi benuqson. Ularning qurbonliklari va

ichimlik qurbonliklari buzoqlar, qo'chilar va qo'zilarga ularning soniga muvofiq, ularning taqqoslashiga muvofiq. Va gunoh uchun echkilardan bitta echki bolasi, doimo bo'ladigan to'liq yondirilma qurbonlikdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari. Oltinchi kuni sakkizta buzoq, ikkita qo'chqor, o'n to'rtta bir yoshli nuqsonsiz qo'zi. Ularning qurbonliklari va ichimlik qurbonliklari buzoqlar, qo'chilar va qo'zilar uchun ularning soniga muvofiq, ularning talqiniga ko'ra. Va echkilardan bitta echki bolasini gunoh uchun, doimiy yondirib qurbon qilishdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari bilan birga. Yettinchi kunda yetti buzoq, ikki qo'chqor, o'n to'rt bir yoshli beg'ubor qo'zi. Ularning qurbonliklari va ichimlik qurbonliklari buzoqlar, qo'chilar va qo'zilarga ularning soniga muvofiq, ularning taqqoslashiga muvofiq. Va echkilardan bitta echki bolasini gunoh uchun, doimiy yondirib qurbon qilishdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari bilan birga. Va sakkizinchi kuni sizga yopilish majlisi bo'ladi, siz unda hech qanday qullik ishini qilmaysizlar. Va siz Rabbiyga xushbo'y hid uchun yondirilgan qurbonliklar keltirmoqchisiz: bir buzoq, bir qo'chqor, yetti dona bir yoshli nuqsonsiz qo'zilar. Ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari buzoq, qo'chqor va qo'zilarga ularning soniga muvofiq, ularning tartibiga muvofiq. Va gunoh uchun echkilardan bitta echki bolasini, doimo bo'ladigan butun yondirilgan qurbonlikdan tashqari, ularning qurbonliklari va ularning ichimlik qurbonliklari. Bularni siz o'z bayramlaringizda Rabbga qilasiz: ibodat duolaringizdan tashqari, ixtiyoriy qurbonlaringiz,

yondirib qurbon qilishlaringiz, qurbonliklaringiz, quyma qurbonliklaringiz va najot qurbonlaringiz.

30

Va Muso Isroil o'g'illariga Rabbiy Musoga buyurgan hamma narsalar bo'yicha gapirdi. Va Muso Isroil o'g'illari qabilalari hukmdorlariga gapirdi va dedi: Bu Rabbiy buyurgan so'zdir. Odam, agar Rabbga nazr qilsa, yoki qasam ichsa, yoki o'z joniga nisbatan majburiyat olsa, u o'z so'zini buzmaydi; og'zidan chiqqan hamma narsani bajaradi. Agar ayol Rabbiyga nazr qilsa yoki otasining uyida yoshligida o'ziga majburiyat yuklasa va otasi uning nazrlarini va u o'z joniga yuklagan majburiyatlarini eshitsa va otasi jim qolsa, unda uning barcha nazrlari o'rnida turadi va u o'z joniga yuklagan barcha majburiyatlar unga qoladi. Agar esa otasi rad etsa, qaysi kuni u uning barcha nazrlarini va u o'z joniga yuklagan majburiyatlarni eshitsa, ular o'rnida turmaydi va Rabbiy uni poklab beradi, chunki otasi rad etgan. Agar lekin u erga tegishli bo'lib qolsa, va uning duolari uning ustida bo'lsa, uning lablarining ajratishiga ko'ra, ularni u o'z ruhi ustiga bog'lagan, va uning eri eshitsa, va unga qaysi kunda eshitsa o'sha kunda jim qolsa, shunday qilib uning barcha duolari o'rnida turadi, va uning majburiyatlari, ularni u o'z ruhi ustiga bog'lagan, o'rnida turadi. Agar uning eri eshitgan kunida rad etib qo'ysa, uning barcha ibodatlari va o'z joniga qarshi belgilagan majburiyatlari o'z kuchida qolmaydi, chunki eri uni rad etdi va Rabbiy uni tozalaydi. Va beva ayol va tashlab

yuborilgan ayolning qasami, agar u o'z joniga ko'ra qasamyod qilsa, unga qoladi. Agar lekin uning nazri yoki uning ruhiga qarshi qasamli majburiyati uning erining uyida bo'lsa, va uning eri eshitsa, va unga jim qolsa, va unga rad etmasa, unda uning barcha nazrlari turadi, va uning barcha majburiyatlari, qaysilarni u uning ruhiga qarshi bog'lagan, ular unga qarshi turadi. Agar uning eri eshitgan kunida bekor qilsa, uning lablaridan chiqqan hamma narsalar - uning ibodatlari va joniga bog'liq majburiyatlari - unga qolmaydi, uning eri bekor qildi, va Xudo uni tozalaydi. Har bir duo va har bir qasam ruhni zarar yetkazish uchun bog'lovchi, uning eri o'rnatadi uni unga, va uning eri olib tashlaydi. Agar esa jim turib jim qolsa unga kundan kun, va o'rnatadi unga barcha duolarini uning, va majburiyatlarni uning ustidagilarni o'rnatadi unga, chunki jim qoldi unga o'sha kunda qachon eshitdi. Agar lekin uning erkagi eshitgan kunidan keyin bekor qilsa, u o'z gunohini oladi. Bular Xudo Musoga buyurgan qoidalar: erkakning o'z xotini bilan orasida, va otaning yoshlikda otasining uyida yashovchi qizi bilan orasida.

31

Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illarining qasosini Madyanliklardan ol, va keyin sen o'z xalqingga qo'shilasan. Va Muso xalqqa gapirdi va dedi: O'zingizdan erkaklar qurollantiring va Rabbining oldida Midyanga qarshi safga tizing, Rabbining qasosini Midyanga qaytarish uchun. Isroilning

barcha qabilalaridan, har bir qabiladan ming kishidan, jang qilish uchun yuboring. Va ular Isroilning minglaridan har bir qabiladan ming kishini sanashdilar - jang tizimiga qurollangan o'n ikki ming kishi. Muso ularni yubordi - har bir qabiladan ming kishi, har bir qabiladan ming kishi o'z qo'shinlari bilan, hamda kohin Harunning o'g'li Eleazarning o'g'li Fineesni, muqaddas idishlarni va signal karnaylarini ularning qo'llarida yubordi. Va ular Midianga qarshi jang safiga tizildilar, Rabbiy Musoga buyurganidek, va har bir erkakni o'ldirdilar. Va ular Midyan podshohlarini ularning yaralanganlari bilan birga o'ldirishdi: Evini, Rekemni, Surni, Hurni va Rebani - Midyanning besh podshohi; va Beor o'g'li Balamni qilich bilan ularning yaralanganlari bilan birga o'ldirishdi. Va ular Midyanning ayollarini, ularning yuklarini, ularning chorva mollarini va ularning barcha mulklarini talon-taroj qilishdi; ularning boyliklarini talon-taroj qilishdi. Va ularning barcha shaharlarini, ularning yashash joylaridagi shaharlarni va ularning qishloqlarini olov bilan yoqib yuborishdi. Va ular barcha o'ljalarini va barcha talon-tarojlarini odamdan tortib chorvagacha oldilar. Va ular Muso, ruhoniy Elazar va barcha Isroil o'g'illariga asirlarni, o'ljalarni va talonni lagerga, Moabning Arabot shahriga, Yerixo yonidagi Iordaniya daryosi bo'yida joylashgan joyga olib keldilar. Va Muso va kohin Elazar va jamoatning barcha rahbarlari lagerdan tashqarida ular bilan uchrashish uchun chiqishdi. Va Muso jang safidan qaytib kelayotgan qo'shin nazoratchilariga, mingboshilar va yuzboshilarga g'azablandi. Va Muso ularga dedi: Nega barcha urg'ochilarni tirik qoldirdingiz? Bular Isroil o'g'illariga

Balaomning so'zi bo'yicha Rabbiyning so'zidan yuz o'girish va uni e'tiborsiz qoldirish uchun edi, Peor tufayli, va Rabbiyning jamoatida vabo bo'ldi. Va endi barcha o'ljadagi har bir erkakni o'ldiring, erkak bilan yotgan har bir ayolni o'ldiring. Erkak bilan yaqinlik qilmagan barcha ayollarni o'zingiz uchun tirik qoldiring. Va siz lagerdan tashqarida etti kun joylashing, har bir o'ldirgan va o'ldirilganga tegingan kishi uchinchi kunda va ettinchi kunda tozalanadi, siz va sizning asirlaringiz. Va har bir qoplama, har bir teri idish, echki terisidan qilingan barcha buyum va har bir yog'och idishni tozalaysizlar. Va Eleazar ruhoniy urushning jang chizig'idan kelayotgan qo'shin erkaklariga dedi: Bu Rabbiy Musoga buyurgan qonunning hukmidir. Oltin, kumush, bronza, temir, qo'rg'oshin va qalaydan tashqari, olovdan o'tadigan har bir narsa tozalanadi, lekin poklanish suvi bilan ham poklanadi; va olov orqali o'tmaydigan barcha narsalar suv orqali o'tadi. Va yettinchi kuni kiyimlaringizni yuvasiz va toza bo'lasiz, va shundan keyin lagerga kirasiz. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: asirlik o'ljalarining umumiy hisobini oling, odamdan tortib hayvongacha, sen va Elazar ruhoniy va jamoaning ota-bobolar boshliqlari. Va siz o'ljani jangga chiqib ketgan jangchilar bilan butun jamoat o'rtasida bo'lib berasiz. Va siz ajratib olasizlar soliqni Rabbiga jangchilardan, jangga chiqqanlardan, bitta jonni besh yuzdan, odamlardan, va chorva mollardan, va ho'kizlardan, va qo'ylardan, va eshaklardan; va ularning yarmidan olasizlar. Va sen El’ozor ruhoniyga Rabbiyning birinchi hosil mevalarini berasan. Va Isroil o'g'illarining yarmidan ellitadan birini odamlardan, qoramollardan,

qo'ylardan, eshaklardan va barcha chorvadan olasan va ularni Rabbning chodirida qo'riqchilik qilayotgan Laviylar qo'riqchilariga berasan. Muso va ruhoniy Eleazar Rabbiy Musoga buyurganidek qildilar. Va jangchi erkaklar talon-taroj qilgan o'ljaning ortiqchasi bo'ldi: qo'ylardan olti yuz yetmish besh ming; qoramollar yetmish ikki ming; eshaklar oltmish bir ming; va erkak bilan yotoqni bilmagan ayollardan odamlarning jonlari, barcha jonlar, o'ttiz ikki ming. Va urushga chiqib ketganlarning ulushi qo'ylar sonidan uch yuz o'ttiz ming yetti ming besh yuz bo'ldi. Va qo'ylardan Rabbiyga ulush olti yuz yetmish besh bo'ldi. Va qoramollar o'ttiz olti ming, va Rabbiyga ulush yetmish ikki. Va eshaklar o'ttiz ming besh yuz, va Rabbiyga ulush oltmish bir. Va odamlarning jonlari o'n olti ming, va ularning Rabbiyga ulushi o'ttiz ikki jon. Va Muso Xudoning hadyasini ruhoniy Eleazarga Rabbiga berdi, xuddi Rabbiy Musoga buyurganidek; Isroil o'g'illarining yarmidan, qaysilarni Muso jangchi erklaklardan ajratgan edi. Va yig'ilishdan qo'ylarning yarim ulushi uch yuz o'ttiz ming yetti ming besh yuz bo'ldi. Va qoramollar, o'ttiz olti ming. Eshaklar, o'ttiz ming besh yuz. Va odamlarning jonlari, o'n olti ming. Va Muso Isroil o'g'illarining yarim qismidan ellikdan birini, odamlardan va chorvadan oldi va ularni Rabbiyningchodirining qo'riqchilarini saqlovchi Leviylarga berdi, Rabbiy Musoga buyurgan usulda. Va Musoning oldiga qo'shinning mingbashliklarga tayinlangan hamma kishilar keldilar, mingboshilar va yuzbashiblar, va ular Musoga dedilar: Sizning xizmatkorlaringiz bizning yonimizda bo'lgan jangchi erkaklarning sonini oldilar, va ulardan hatto bitta kishi ham yo'qolmadi. Va biz Rabbiga sovg'a taqdim etdik:

har bir odam topgan oltin buyumlarini - bilaguzuk, oyoq uzuk, uzuk, qo'l bilaguzuk va bo'yin marjonini - Rabbining oldida o'zimiz uchun kafforat qilish uchun. Muso va ruhoniy Eleazar ulardan barcha ishlab chiqilgan oltin buyumlarni oldilar. Rabbiga hadya qilingan barcha oltin mingboshilar va yuzboshilardan olingan bo'lib, o'n olti ming yetti yuz ellik shekel edi. Va jangchi erkaklar har biri o'zi uchun talon-taroj qildilar. Muso va kohin El’azar mingboshilar va yuzbashiboshilardan oltin oldilar va uni guvohlik chodiri ichiga keltirdilar, Isroil o‘g‘illari uchun Rabbiy huzurida yodgorlik sifatida.

32

Va Rubin o'g'illarida va Gad o'g'illarida chorva mol ko'p edi, juda ko'p; va ular Yazer yurtini va Gilad yurtini ko'rdilar; va o'sha joy chorva mollari uchun joy edi. Va Rubin o'g'illari va Gad o'g'illari yaqinlashib, Musoga va Elozor ruhoniyga va jamoat boshliqlarga dedilar: Atarot va Dibon va Yazer va Nimra va Xeshbon va Elaleh va Sebam va Nebo va Bayon, Rabbiy Isroil o'g'illari oldida topshirgan yurt, chorva boqish uchun yer, va sizning xizmatkorlaringizda chorva mollari bor. Va ular deyishdi: Agar biz sizning oldingizda iltifot topgan bo'lsak, bu yer sizning xizmatkorlaringizga mulk sifatida berilsin va bizni Iordandan o'tkazmang. Va Muso Gad o'g'illariga va Ruben o'g'illariga dedi: Sizning birodarlaringiz urushga boradilar, va siz shu yerda o'tirasizmi? Va nega siz Isroil o'g'illarining onglarini buzasizlar, Rabbiy ularga berayotgan yerga o'tmaslik

uchun? Sizning otalaringiz shunday qilmadilarmi, qachon men ularni Kadesh Barneadan yerni ko'rib chiqish uchun yuborgan edim? Va ular uzum tolasi vodiysiga chiqdilar va yerni kuzatdilar, va ular Isroil o'g'illarining yuragini burishdilar, shunday qilib ular Rabbiy ularga bergan yerga kirmasinlar. Va Rabbiy o'sha kunda g'azab bilan g'azablandi va qasam ichib dedi: Agar bu odamlar, Misrdan chiqib kelganlar, yigirma yoshdan va undan yuqori, yaxshilikni va yomonlikni biladigan odamlar men Ibrohim va Ishoq va Yoqubga qasam ichgan yerni ko'rsalar - yo'q, chunki ular mening orqamdan ergashmagan; faqat Kaleb, Yefunnaning o'g'li, ajratilgan va Yashua, Nunning o'g'li, chunki u Rabbiyning orqasidan ergashgan. Va Xudo Isroilga g'azab bilan jahl qildi va ularni cho'lda qirq yil davomida tarqatdi, toki Xudoning oldida yomonlik qiluvchi butun avlod yo'q qilinguncha. Mana, siz otalaringiz o'rniga turubsizlar, gunohkor odamlarning halokatisiz, Rabbiyning g'azabini Isroil ustiga yana qo'shish uchun. Chunki siz undan orqaga qaytib, uni yana sahroda qoldirishni davom ettirsangiz, butun shu jamoatga qarshi qonunsizlik qilgan bo'lasizlar. Va ular unga yaqinlashib, dedilar: Biz bu yerda chorva mollarimiz uchun qo'ylar qishloqlarini va yuklarimiz uchun shaharlarni quramiz. Va biz Isroil o'g'illaridan oldin qurollanib, oldingi qo'riqchi bo'lamiz, toki ularni o'z joylariga olib bormagunimizcha, va bizning yuklarimiz mustahkamlangan shaharlarda turadi, chunki bu yerda yashovchilar bor. Biz o'z uylarimizga qaytmaymiz, toki Isroil o'g'illari har biri o'z merosiga bo'linmaguncha. Va endi biz ular bilan Iordandan narida va undan ham narida meros olmayacaqmiz, chunki biz

o'z qur'alarimizni Iordanning sharqiy tomonida oldik. Va Muso ularga dedi: Agar siz bu so'zga ko'ra qilsangiz, agar siz Rabbining oldida urushga qurollansangiz, va sizning har bir qurollangan askaringiz Iordanni Rabbining oldida o'tsa, toki uning dushmani uning yuzidan yo'q qilinguncha, va yer Rabbining oldida bo'ysundirilguncha, va shundan keyin qaytasizlar, va Rabbining oldida va Isroildan aybsiz bo'lasizlar; va bu yer sizga Rabbining oldida egalik bo'ladi. Agar shunday qilmasangiz, Rabbining oldida gunoh qilasizlar va sizning gunohingizni bilasizlar, qachonki yovuzliklar sizni qamrab oladi. Va siz o'zlaringiz uchun yukingiz uchun shaharlar va mollaringiz uchun qishloqlar qurasizlar, va og'zingizdan chiqayotgan narsani bajarasizlar. Va Rubin o'g'illari va Gad o'g'illari Musoga aytdilar: Sizning qullaringiz qiladilar, xuddi Rabbimiz buyurganidek. Bizning yukimiz, bizning xotinlarimiz va bizning barcha chorvamiz Gilad shaharlarida bo'ladi. Lekin sizning bolalaringiz hammasi qurollangan va saflangan holda Rabbiy oldida urushga o'tib ketadilar, qaysi usulda Rabbiy aytadi. Va Muso ularga El’ozar ruhoniyni, Yoshua Nun o‘g‘lini va Isroil qabilalari oilalarining boshchilarini tayinladi. Va Muso ularga dedi: Agar Ruben o'g'illari va Gad o'g'illari sizlar bilan Iordanni kesib o'tishsa, har biri Rabbining oldida urushga qurollangan holda, va sizlar oldingizda yerni bo'ysundirsangiz, unda ularga Gilad yerini egalik sifatida berasizlar. Agar lekin ular qurollangan holda sizlar bilan Rabbining oldida urushga kesib o'tmasa, va siz ularning yuklarini, ularning xotinlarini va ularning chorva mollarini o'zingizdan Va Ruben o'g'illari va Gad o'g'illari javob berib aytdilar: Xo'jayin xizmatkarlarga nima

aytsa, biz shunday qilamiz. Biz Rabbning oldida qurollangan holda Kan'on yeriga o'tamiz, va siz bizga Iordan daryosining narigi tomonida mulkni berasiz. Va Muso Gad o'g'illariga, Ruben o'g'illariga va Yusuf o'g'illari Manasse qabilasining yarmiga Amoriylar shohi Sihonning shohligini va Bashan shohi Ogning shohligini, yerni va uning chegaralari bilan birga shaharlarni, yer atrofidagi shaharlarni berdi. Va Gad o'g'illari Dibonni va Atarotni va Aroerni va Sofarni va Jazerni qurdilar va ularni baland qildilar va Nimrahni va Bet Haronni, mustahkam shaharlarni va qo'ylar uchun qishloqlarni. Va Rubin o'g'illari Xeshbonni, Elealeni, Qiryataimni, Baal Meonni - qurshab olinganlarni va Sibmani qurdilar va ular qurgan shaharlarning nomlarini ularning nomlari bo'yicha atashdi. Va Manassening o'g'li Maxirning o'g'li Giladga bordi va uni oldi, va unda yashovchi Amoreyni yo'q qildi. Muso Gil’odni Manassaning o‘g‘li Maxirga berdi va u o'sha yerda yashadi. Va Manassehning Jairi bordi va ularning qishloqlarini oldi va ularni Jair qishloqlari deb nomladi. Va Nabau bordi va Kaatni hamda uning qishloqlarini oldi va ularni o'z nomidan Nabot deb nomladi.

33

Va bular Isroil o'g'illarining bosqichlari, ular Misr yeridan o'z kuchlari bilan Muso va Horunning qo'li ostida chiqib ketganlaridek. Va Muso ularning ketishlarini va ularning bekatlarini Rabbining so'zi orqali yozdi, va bular ularning sayohatining bekatlari. Ular birinchi oyning o'n beshinchi

kunida Ramesseden jo'nab ketdilar, Fisih bayramining ertasida Isroil o'g'illari barcha Misrliklarning ko'z o'ngida baland qo'l bilan chiqdilar. Va misrliklar o'zlaridan barcha o'liklarni dafn qilishardi, Rabbiy Misr yerida urgan har bir birinchi tug'ilganni, va Rabbiy ularning xudolaridan qasos oldi. Va Isroil o'g'illari Ramsesdan jo'nab ketib, Sukkotda lager qurdilar. Va Sukkotdan jo'nab ketib, ular Etamga qarorgoh qurishdi, u cho'lning bir qismi edi. Va ular Etamdan jo'nab ketishdi va Irot og'ziga qarorgoh qurishdi, u Baal-Sefonning ro'parasida edi, va ular Migdolning ro'parasida qarorgoh qurishdi. Va ular Eirot qarshisidan jo'nashdilar va dengiz o'rtasidan kesib o'tib, cho'lga kirdilar, va ular cho'l orqali uch kunlik yo'l bosdilar va Pikriaisda qarorgoh qurdilar. Va ular Achchiq suvlardan jo'nashdi va Elimga keldi, va Elimda o'n ikki suv buloqlari va yetmish xurmo daraxti bor edi, va ular u yerda suv yonida qarorgoh qildi. Va ular Elimdan jo'nab ketdilar va Qizil dengiz bo'yida qarorgoh qurdilar. Va ular Qizil dengizdan ketdilar va Sin sahrosida qarorgoh qurdilar. Va ular Sin cho'lidan jo'nab ketdilar va Rafakada qarorgoh qurdilar. Va ular Rafakadan ketdilar va Ailusda qarorgoh qurdilar. Va ular Ailusdan jo'nashdi va Rafidinda qarorgoh qildi, va u yerda xalqqa ichish uchun suv yo'q edi. Ular Rafidindan jo'nadilar va Sinay cho'lida to'xtab qarorgoh qurdilar. Va ular Sinay sahrosidan jo'nadilar va Ishtaha qabrlari joyida to'xtab lager qurdilar. Va ular ishtaha qabrlari dan ketdilar va Aserotda qarorgoh qurdilar. Va ular Aserothdan ketdilar va Rathamahda lager qurdilar. Va ular Ratamadan jo'nashdi va Remmon Faresda qarorgoh qurdilar. Va ular Remmon Faresdan jo'nab ketdilar va Lebonada qarorgoh

qurdilar. Va ular Lebonadan ketdilar va Ressanda lager qurdilar. Va ular Ressandan ketdilar va Makellatda qarorgoh qurdilar. Va ular Makellathdan ketdilar va Shapherda lager qurdilar. Ular Safardan jo'nadilar va Xaradatda to'xtab qarorgoh qurdilar. Va ular Xaradathdan ketdilar va Makelotda qarorgoh qurdilar. Va ular Makelotdan ketdilar va Kataatda lager qurdilar. Va ular Kataathdan ketdilar va Tarathda qarorgoh qurdilar. Va ular Tarathdan ketdilar va Mathekkada qarorgoh qurdilar. Ular Matekkadan jo'nadilar va Selmonada to'xtab qarorgoh qurdilar. Ular Selmonadan jo'nadilar va Masurutda qarorgoh qurdilar. Va ular Masurutdan ketdilar va Banayada qarorgoh qurdilar. Va ular Banaiyadan ketdilar va Gadgad tog'ida lager qurdilar. Va ular Gadgad tog'idan ketdilar va Etebathada qarorgoh qurdilar. Va ular Etebathadan jo'nadilar va Ebronada to'xtab qarorgoh qurdilar. Va ular Ebronadan ketdilar va Ezion Geberda lager qurdilar. Va ular Ezion Gaberdan ketdilar va Sin cho'lida lager qurdilar, va ular Sin cho'lidan ketdilar va Paran cho'liga lager qurdilar, bu Kadeshdir. Va ular Kadeshdan ketdilar va Edom yeri yaqinidagi Hur tog'ida lager qildilar. Va Harun ruhoniy Rabbning buyrug'i bilan ko'tarildi va u yerda o'ldi, Isroil o'g'illarining Misr yeridan chiqishining qirqinchi yilida, beshinchi oyning birinchi kunida. Horun Xor tog'ida vafot etganida yuz yigirma uch yoshda edi. Va Kan'oniy podshoh Arad eshitdi, va u Kan'on yerida yashar edi, Isroil o'g'illari kirib kelayotganlarida; va ular Xor tog'idan jo'nab ketishdi, va Selmonada qarorgoh qurishdi. Va ular Selmonadan jo'nashdi va Finonda qarorgoh qurdilar. Va ular Finondan ketdilar va Obotda qarorgoh qurdilar. Va ular Obotdan jo'nadilar va Moab

chegarasining narigi tomonidagi Aida lager qurdilar. Va ular Aidan jo'nadilar va Daibon Gadda qarorgoh qurdilar. Va ular Daibon Gaddan ketdilar va Gelmon Deblathaim da lager qurdilar. Va ular Gelmon Deblathaim dan ketdilar va Abarim tog'larida, Nabau ro'parasida qarorgoh qurdilar. Ular Abarim tog'laridan jo'nashdi va Moabning g'arbida, Yerixo yonidagi Iordan daryosi bo'yida lager qurishdi. Va ular Iordaniya yonida lashkar qurdilar, Aesimoth va Belsa orasida, Moabning g'arbiy qismida. Va Rabbiy oldin gapirdi Muso Moab g'arbida, Iordan yonida, Yerixoga qarab aytdi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga ayt, siz Iordanni kesib o'tasizlar Kan'on yeriga. Va siz o'z yuzingiz oldidagi yerdagi barcha yashovchilarni yo'q qilasiz, va ularning kuzatuv joylarini olib tashlaysiz, va ularning barcha quyma butlarini yo'q qilasiz, va ularning barcha ustunlarini olib tashlaysiz. Va siz barcha o'sha yerdagi yashovchilarni yo'q qilasiz va u yerda yashaysiz, chunki men sizga ularning yerini meros qilib berdim. Va siz ularning yerini qur'a orqali o'z qabilalaringiz bo'yicha meros qilib olasiz, ko'proqlarga ularning mulkini ko'paytirasiz va kamroqlarga ularning mulkini kamaytirasiz, qaysi nomga chiqsa, o'sha yerda uning bo'ladi, ota-bobolaringizning qabilalari bo'yicha meros qilib olasiz. Agar lekin siz bu yerda yashovchilarni o'z yuzingizdan yo'q qilmasangiz, kimlarni ulardan qoldirsangiz, ular ko'zlaringizda tikan va yonlaringizda o'q bo'ladi va siz yashayotgan yerda sizga dushman bo'lishadi. Ular haqida qanday qaror qilishgan bo'lsalar, men sizlar bilan ham shunday qilaman.

34

Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Isroil o'g'illariga buyur va sen ularga ayt: Siz Kan'on yeriga kirasizlar, bu sizga meros bo'ladi, Kan'on yeri uning chegaralari bilan. Va sizga janub tomondagi yon Sin cho'lidan Edom yaqinigacha bo'ladi, va sizga janubiy chegaralar sharqdagi Sho'r dengizining qismidan bo'ladi. Va chegaralar sizlarni janubdan Akrabin ko'tarilishi tomon aylanib o'tadi, va Ennak orqali o'tadi, va uning chiqish joyi janub Kadesh Barneaga tomon bo'ladi, va Arad qishlog'iga chiqadi, va Asemona orqali o'tadi. Va chegara Asemonodan Misrning seli tomon aylanib o'tadi va uning chiqish joyi dengiz bo'ladi. Va dengizning chegaralari sizga Buyuk dengiz chegara belgilaydi, bu sizga dengizning chegaralari bo'ladi. Va bu sizga shimol tomondagi chegaralar bo'ladi: katta dengizdan boshlab o'zingizga tog'gacha o'lchab belgilaysizlar. Va tog'dan tog'ni ularga o'lchab berasizlar, Xamatga kiruvchilar uchun, va uning chiqish joyi Saradak chegaralari bo'ladi. Chegara Defrona orqali o'tadi va uning chiqish joyi Arsenain bo'ladi, bu sizlar uchun shimoliy chegara bo'ladi. Va chegaralar Sefefamardan Belaga, sharqdan buloqlar tomon tushadi, va chegaralar Bela orqasidan Xineret dengizining sharqiy qismiga tushadi. Va chegaralar Sephamardan Belaga, sharqdan buloqlar tomon tushadi va chegaralar Bela orqali Chinnereth dengizining sharqiy qismiga tushadi. Va chegaralar Iordanga tushadi va chiqish joyi sho'r dengiz bo'ladi. Bu sizlarga yer va uning atrofdagi chegaralari bo'ladi. Muso Isroil o'g'illariga buyurib dedi: Bu yer siz uni qur'a

orqali meros qilib olasiz, xuddi Rabbiy uni to'qqiz qabilaga va Manasse qabilasining yarmiga berishni buyurganidek. Chunki Rubin o'g'illari qabilasi va Gad o'g'illari qabilasi o'zlarining ota-bobolar uylari bo'yicha, va Manassa qabilasining yarmi o'zlarining qur'alarini oldilar. Ikki qabila va yarim qabila o'zlariga tegishli qur'alarni Iordan daryosining narigi tomonida, Yerixodan janubda, sharq tomonda oldilar. Va Rabbiy Musoga gapirdi, deb aytdi: Bular erkaklar nomlari, ular sizga yerni meros qilib beradi: ruhoniy Elazar va Nun o'g'li Yoshua. Va sizga yerni meros qilib berish uchun har bir qabiladan bittadan boshchi olasizlar. Va bular Yahudo qabilasining erkaklarining nomlari: Yefunna o'g'li Koleb. Shimeon qabilasidan Salamiel, Semiudning o'g'li. Binyomin qabilasidan, Eldad Xaslon o'g'li; Dan qabilasidan, rahbar Baqqir Egli o'g'li. Yusufdagi o'g'illardan Manasseh o'g'illarining qabilasidan boshqaruvchi Aniel, Souphi o'g'li. Efrayim o'g'illari qabilasidan rahbar Kamuel, Sabathan o'g'li. Zabulon qabilasining hukmdori Parnax o'g'li Elisafan. Issakhar o'g'illari qabilasidan boshqaruvchi Faltiel, Ozaning o'g'li. Asher o'g'illari qabilasidan hukmdor Salami o'g'li Achior. Naftali qabilasidan boshqaruvchi Fadael, Iamiud o'g'li. Rabbiy bularga Kan'on yerini Isroil o'g'illari o'rtasida bo'lishni buyurdi.

35

Va Rabbiy Musoga Moab g'arbida, Iordanning yonida, Yerixoga qarab gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga buyurki, ular Laviylarga o'zlarining mulk ulushlaridan yashash uchun shaharlar

bersinlar; va shaharlar atrofidagi yaylovlarni ham Laviylarga bersinlar. Va ularga yashash uchun shaharlar beriladi, va ularning toshmalar ularning mollari va barcha to'rt oyoqli hayvonlari uchun bo'ladi. Va shaharlarning qo'shni joylari, qaysilarni siz Levililarga berasiz, shahar devoridan tashqariga ikki ming tirsak atrofida bo'ladi. Siz shahardan tashqarida sharq tomonini ikki ming tirsak, janub tomonini ikki ming tirsak, dengiz tomonini ikki ming tirsak va shimol tomonini ikki ming tirsak o'lchayszlar, shahar esa buning o'rtasida bo'ladi va shaharlarning chegaralari sizga tegishli bo'ladi. Va siz Laviylarga shaharlarni berasiz: olti panohgoh shaharini, qaysilarni qotil u yerga qochishi uchun berasiz, va bularga qo'shimcha qirq ikki shaharni berasiz. Barcha shaharlarni Leviyлarga berasizlar: qirq sakkiz shahar, bularni va ularning atroflarini. Va Isroil o'g'illarining mulkidan beradigan shaharlaringizni ko'p bo'lganlardan ko'p, kam bo'lganlardan kam oling; har biri o'z merosi bo'yicha, qaysi merosni ular oladi, shaharlardan Laviylarga beradi. Va Rabbiy Musoga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va ularga ayt: siz Iordanni kesib o'tib, Kan'on yeriga kirasizlar. Va siz o'zingizga shaharlarni ajratib qo'yasizlar - ular sizga panohgoh shaharlar bo'ladi, u yerga qotil qochishi uchun, har bir jonni beixtiyor urgan kishi. Va shaharlar sizga qon qasos oluvchidan panohgohlar bo'ladi, va qotil jamoat oldida hukm uchun turmaguncha o'lmaydi. Va siz beradigan olti shahar sizlar uchun panoh joylari bo'ladi. Uchta shaharni Iordan daryosining narigi tomonida berasiz va uchta shaharni Kan'on yerida berasiz. Panoh bo'ladi Isroil o'g'illari uchun, va musofir uchun, va sizlar orasida yashovchi

muqim uchun – bu shaharlar panohgoh bo'ladi, u yerga qochish uchun har bir ruhni beixtiyor urgan kishi uchun. Agar kimdir boshqa birovni temir asbob bilan ursa va u o'lsa, u qotildir, qotil o'lim jazosiga hukm qilinsin. Agar qo'lidagi tosh bilan, uning yordamida o'lishi mumkin bo'lgan tosh bilan birovni ursa va u o'lsa, u qotildir; qotil o'lim bilan o'ldirilsin. Agar kimdir yog'och idish bilan, undan o'lishi mumkin bo'lgan narsa bilan boshqasini ursa va u o'lsa, u qotildir, qotil o'limga hukm qilinsin. Qonning qasos oluvchisi qotilni o'ldiradi, u bilan uchrashganda uni o'ldiradi. Agar lekin dushmanlik orqali uni itarsa va unga har qanday narsani pistirmadan otsa va u o'lsa, yoki g'azab tufayli uni qo'li bilan ursa va u o'lsa, o'lim bilan o'limga mahkum qilinsin urgan kishi; u qotildir. O'lim bilan o'limga mahkum qilinsin o'ldiruvchi; qon qasos oluvchi qotilni u bilan uchrashganda o'ldiradi. Agar lekin to'satdan, dushmanlik orqali emas itarsa uni, yoki tashlasa uning ustiga har qanday idish-tovoqni, pistirmadan emas, yoki har qanday tosh bilan, unda o'ladi unda, bilmay, va tushsa uning ustiga, va o'lsa, u lekin dushmani uning emas edi, va ham izlamagan zarar yetkazishni unga; va hukm qiladi jamoat orasida urganning va orasida qon qasos oluvchining, muvofiq bu hukmlarga. Va jamoat qotilni qon qasos oluvchidan qutqaradi va jamoat uni o'zi qochgan panoh shariga qaytarib qo'yadi, va u o'sha yerda muqaddas yog bilan moylangan katta ruhoniy o'lguncha yashaydi. Agar lekin qotil o'zi panoh topgan shaharning chegaralaridan chiqib ketsa, va qonning qasos oluvchisi uni o'zining panoh shahrining chegaralaridan tashqarida topsa, va qonning qasos oluvchisi qotilni o'ldirsa, u aybdor emas. Chunki u panohgoh shahrida

yashab tursin, to buyuk kohin o'lgunicha, va buyuk kohin o'lganidan keyin, o'ldirgan kishi o'zining mulk yeriga qaytadi. Va bu narsalar sizga hukm chiqarish qoidasi bo'lib, barcha yashash joylaringizda avlodlaringiz uchun amal qiladi. Har kim ruhni urgan bo'lsa, guvohlar orqali o'ldiruvchini o'ldirasiz, va bitta guvoh ruhning o'lishi ustiga guvohlik bermaydi. Va siz qotildan, o'limga hukm qilingan aybdordan jon uchun to'lov olmaysiz, chunki u o'lim bilan o'ldiriladi. Siz boshpana shaharlariga qochish uchun to'lov olmaysiz, buyuk ruhoniy o'lgunga qadar yana yerda yashash uchun. Va siz o'ldirib yubormasligingiz kerak yerni, qayerda siz yashamoqdasiz, chunki bu qon yerni o'ldiradi va yer uning ustiga to'kilgan qondan tozalanmaydi, balki faqat to'kuvchining qoni orqali. Va siz yerni bulg'amayssiz, ustida qaysida siz yashaysiz, ustida qaysida men sizlarda yashayman, chunki men Xudo'yman, Isroil o'g'illari o'rtasida yashovchi.

36

Va Gilod o'g'illarining qabilasi rahbarlari yaqinlashdilar, Moxir o'g'li, Manasseh o'g'li, Yusuf o'g'illarining qabilasidan, va ular Muso oldida gapirdilar, va Eleazar ruhoniy oldida, va Isroil o'g'illarining ota-bobolar uylarining rahbarlari oldida, va ular dedilar: bizning xo'jayinimizga Rabbiy buyurdi qaytarib berish meros yerini qur'a bilan Isroil o'g'illariga; va xo'jayinga Rabbiy buyurdi berish Salpaadning merosini bizning akamizning uning qizlariga. Va agar ular Isroil o'g'illari qabilalaridan birining

xotinlari bo'lsalar, ularning qur'asi bizning otalarimizning egaligidan olib tashlanadi va qaysi qabilaga xotinlar bo'lib tushsalar, o'sha qabilaning merosiga qo'shiladi, va bizning merosimizning qur'asidan olib tashlanadi. Agar lekin Isroil o'g'illarining ozod qilishi bo'lsa, ularning merosi qaysilarga xotinlar bo'lishadi o'sha qabilaning merosiga qo'shiladi, va bizning oilalarimiz qabilasining merosidan ularning merosi olib tashlanadi. Va Muso Isroil o'g'illariga Rabbning buyrug'i orqali buyurdi va dedi: Yusuf o'g'illarining qabilasi shunday deydi. Bu so'z Rabbiy Salpoad qizlariga buyurgan, deb aytdi: Kimga ularning oldida yoqsa, xotinlar bo'lsinlar, faqat ularning otalarining xalqidan xotinlar bo'lsinlar. Va Isroil o'g'illari uchun meros qabiladan qabilaga o'tkazilmaydi, chunki Isroil o'g'illari har biri o'z oilasining qabilasidagi merosida ushlab turadi. Va Isroil o'g'illari qabilalaridan meros oluvchi har bir qiz o'z otasining xalqidan birining xotini bo'lsin, shunda Isroil o'g'illarining har biri o'zining otalik merosini meros qilib olsin. Va qur'a bir qabiladan boshqa qabilaga o'tkazilmaydi, lekin Isroil o'g'illari har biri o'z merosida ushlab turadi. Xudo Musoga qanday buyurgan bo'lsa, Salpoadning qizlari shunday qildilar. Va Tirza va Xogla va Milka va Noa va Maxla, Salafxodning qizlari, ularning amakivachchalariga, Manassaning qabilasidan, Yusufning o'g'illaridan, xotinlar bo'ldilar; va ularning merosi ularning otalarining qabilasi urug'iga tegishli bo'ldi. Bular Rabbiy Musoning qo'li orqali Moabning g'arbida, Iordan daryosi bo'yida, Yerixo yonida buyurgan buyruqlar, nizomlar va hukmlardir.

Qonunlar takrori

1

Bular Muso butun Isroilga Iordan daryosining narigi tomonida, sahroda, g'arbga qarab, Qizil dengiz yaqinida, Paron, Tofel, Lobon, Avlon va Kataxrusea orasida aytgan so'zlardir. Xorebdan Seir tog'i orqali Qodesh Barneagacha o'n bir kunlik yo'l. Va qirqinchi yilda, o'n birinchi oyning birinchi kunida shunday bo'ldiki, Muso Isroilning barcha o'g'illariga gapirdi, Rabbiy unga ular uchun buyurgan hamma narsalarga ko'ra; Xeshbonda yashovchi Amoriylar podshosi Sixonni urgandan keyin va Ashtarot va Edreida yashovchi Bashan podshosi Ogni urgandan keyin, Iordan daryosining narigi tomonida, Moab yerida, Muso bu qonunni tushuntirishga boshladi va dedi: Rabbiy bizning Xudoyimiz bizga Xorebda gapirdi va dedi: Sizga bu tog'da yashash yetarli bo'lsin. Orqaga buriling va jo'nab keting, siz Amoriylar tog'iga kirmoqdasiz va Arabahning barcha qo'shnilariga tomon, tog'ga va tekislikka, Janubga tomon va Kan'oniylarning qirg'oq yeriga, Anti-Livanga, buyuk daryo Evfratgacha. Qarang, U sizlarning oldingizda yerni topshirdi,

kirib borib o'sha yerni egallab oling, men ota-bobolaringiz Ibrohim, Ishoq va Yoqubga ularga va ulardan keyin ularning nasl-nasabiga berishga qasamyod qilgan edim. Va men o'sha vaqtda sizlarga aytdim: Men yolg'iz o'zim sizlarni ko'tara olmayman. Rabbingiz Xudoyingiz sizlarni ko'paytirdi va mana, bugun siz osmon yulduzlaridek ko'psiz. Rabbingiz, ota-bobolaringizning Xudosi sizlarni hozir bo'lganingizdan ming marta ko'paytirsin va sizlarni U sizlarga va'da qilganidek baraka bersin. Qanday qilib yolg'iz o'zim sizlarning mehnatlaringizni, asoslaringizni va tortishuvlaringizni ko'tara olaman? O'zingiz uchun dono, bilimdon va aqlli erkaklar tanlang o'z qabilalaringizdan, va men ularni sizning ustingizga rahbar qilib tayinlayman. Va siz menga javob berib, aytdingiz: Siz aytgan so'zni amalga oshirish yaxshi. Va men sizlardan dono, bilimdon va aqlli odamlarni oldim va ularni sizlar ustidan mingboshilar, yuzbashiblar, ellikbashiblar, o'nbashiblar va sudyalaringiz uchun kotiblar qilib tayinladim. Va men o'sha vaqtda sudyalaringizga buyurib dedimki: akalaringiz orasida tinglang va odam bilan akasi orasida va uning musofiri orasida adolatli hukm qiling. Sen hukm qilishda yuzni tanimaysan, kichikka ham, buyukka ham bir xil hukm qilasan, sen insonning yuziga qarab xatti-harakat qilmaysan, chunki hukm Xudoning hisoblanadi, va agar biror so'z sizlar uchun qiyin bo'lsa, uni menga olib keling, va men uni eshitaman. Va men o'sha vaqtda sizlarga barcha so'zlarni buyurdim, qaysilarni bajarishingiz kerak edi. Va biz Xorebdan jo'nab ketib, Amoriylar tog'iga yo'l olib, o'sha siz ko'rgan katta va qo'rqinchli sahroning hammasidan o'tdik, chunki Rabbimiz Xudo bizga shunday

buyurgan edi, va Qodesh Barnegacha keldik. Va men sizlarga aytdim: Siz Amoriylar tog'igacha keldingiz, qaysi tog'ni Rabbiy, bizning Xudoyimiz, sizlarga beradi. Qarang, Xudoyingiz Rabbiy sizning oldingizda yerni sizga topshirdi, ko'tarilib borib uni egallab oling, qanday usulda ota-bobolaringizning Xudosi Rabbiy sizga aytgan bo'lsa, qo'rqmang va vahimaga tushmang. Va siz barchangiz menga kelgansiz va aytgansiz: Bizdan oldin odamlarni yuboraylik, ular biz uchun yerni josuslik qilsinlar va bizga qaysi yo'l orqali chiqishimiz kerakligini hamda qaysi shaharlarga kirishimiz kerakligini xabar qilsinlar. Va bu so'z mening oldimda yoqdi, va men sizlardan o'n ikki kishini oldim, har bir qabiladan bittadan. Va ortga qaytib, tog'ga ko'tarildilar va uzum to'dasi vodiysiga keldilar hamda uni josuslik qildilar. Va ular qo'llariga yerning mevasidan oldilar va sizlarga olib keldilar va aytishardi: Yaxshi yer, Rabbimiz Xudo bizga berayotgan yer. Va siz yuqoriga chiqishni xohlamadingiz, lekin Rabbimiz Xudoning so'ziga itoatsizlik qildingiz. Va siz o'z chodirlaringizda ming'irlashingiz va aytdingiz: Rabbiy bizni yomon ko'rgani uchun, bizni Misr yeridan chiqardi, bizni Amoriylarning qo'liga topshirish va bizni yo'q qilish uchun. Biz qayerga ko'tarilmoqdamiz? Lekin sizning aka-ukalaringiz sizning yuragingizni qaytardilar va deb aytishdi: Xalq katta va ko'p va bizdan kuchliroq, va shaharlar katta va devor bilan o'ralgan osmongacha; va biz u yerda gigantlarning o'g'illarini ko'rdik. Va men sizlarga aytdim: qo'rqmang va ulardan qo'rqmang. Sizlarning oldingizda borayotgan Xudoyingiz Rabbiy, U o'zi sizlar bilan birga ular bilan jang qiladi, barcha narsalar bo'yicha qancha qildi sizlarga Misr yerida va bu cho'lda

qaysini ko'rdingiz, Amoriylar tog'ining yo'lida; qanday parvarish qildi seni Rabbiy Xudoyingiz, qanday odam o'g'lini parvarish qiladi, barcha yo'l bo'yicha qaysida yurdingiz, toki keldingiz bu joyga. Va bu sözda siz bizning Rabbimiz Xudoga ishonmadingiz, kim sizdan oldin yo'lda boradi sizga joy tanlash uchun, sizni tunda olovda rahbarlik qiluvchi, sizga yo'lni ko'rsatuvchi qaysi bo'yicha uning ustida borasiz, va kunduzi bulutda. Va Rabbiy sizlarning so'zlaringizning ovozini eshitdi va g'azablanib qasam ichdi, deb aytdi: agar bu odamlardan kimsa men ularning otalariga qasam ichgan bu yaxshi yerni ko'rsa, faqat Yafunna o'g'li Kalab bundan mustasno, u uni ko'radi, va men unga u bosgan yerni beraman va uning o'g'illariga, chunki u Rabbiyga sodiq qoldi. Va menga g'azablandi Xudo'y sizlar tufayli, deb aytdi: Sen ham u yerga kirmaysan. Nunning o'g'li Joshua, senga yonida turgan, u o'sha yerga kiradi, uni mustahkamla, chunki u uni Isroilga meros qilib beradi. Va har bir yosh bola, kim bugun yaxshini yoki yomonni bilmaydi, bular u yerga kirishadi, va men bularga uni beraman, va ular uni meros qilib olishadi. Va siz qaytib, cho'lga, Qizil dengiz yo'li tomon qarorgoh qurdingiz. Va siz javob berdingiz va aytdingiz: Biz Rabbimiz Xudoimiz oldida gunoh qildik. Biz chiqib, Rabbimiz Xudoimiz bizga buyurgan hamma narsaga ko'ra jang qilamiz. Va har biringiz o'zining harbiy qurollarini olib, yig'ilib, tog'ga chiqasizlar. Rabbim menga dedi: Ularga ayting: siz yuqoriga chiqmaysizlar va jang qilmaysizlar, chunki men sizlar bilan emasman va siz dushmanlaringiz oldida tor-mor bo'lmaysizlar. Men sizlarga gapirdim, lekin siz mening gapimga quloq solmadingiz va Rabbning so'zidan chetga chiqdingiz, hamda zo'ravonlik qilib

tog'ga chiqdingiz. Va o'sha tog'da yashovchi Amoriy sizni kutib olish uchun chiqdi va asalarilar qilgandek sizni quvdi va sizni Seirdan Xormagacha jarohatladi. Va siz o'tirib, bizning Rabbimiz Xudoning oldida yig'ladingiz, lekin Rabb sizlarning ovozingizni eshitmadi va sizlarga e'tibor bermadi. Va siz Kadeshda ko'p kunlar o'tirdingiz, qancha kunlar o'tirgan bo'lsangiz, shuncha.

2

Va ortga qaytib, biz cho'lga jo'nadik, qizil dengiz yo'li bilan, qaysi usulda Rabbiy menga gapirgan edi, va biz Seir tog'ini ko'p kunlar davomida aylanib o'tdik. Va Rabbiy menga dedi: Sizga bu tog'ni aylanish yetarli bo'lsin; shuning uchun shimolga buriling. Va xalqga buyruq ber: Sizlar o'z akalaringiz Esavning o'g'illari chegaralaridan o'tasizlar, ular Seirda yashaydilar, va ular sizlardan qo'rqadilar va sizlardan juda ehtiyot bo'ladilar. Ularga qarshi urushga kirishmang, chunki men sizga ularning yeridan hech narsa bermayman, hatto bir qadam joy ham emas, chunki men Esavning o'g'illariga Seir tog'ini meros qilib berdim. Kumushga ovqat sotib oling ulardan va yeysiz, va suvni ham o'lchov bilan kumushga ulardan oling va iching. Chunki Rabbimiz Xudoyimiz seni qo'llaringning har bir ishida marhamat qildi, sen o'sha ulug va dahshatli sahroni qanday bosib o'tganingni bil, mana qirq yil Rabbingiz Xudoyingiz sen bilan birga edi, sen hech narsaga muhtoj bo'lmading. Va biz Seir shahrida yashovchi birodarlarimiz Esav o'g'illarining yonidan Arabah yo'li orqali Ailon va Ezion Geberdan o'tib, qaytib Moab

cho'li yo'lidan o'tdik. Va Xudo'y menga dedi: Moabliklarga dushmanlik qilmang va ular bilan urushga kirmaslik. Chunki ularning yeridan sizlarga meros sifatida bermayman, chunki Lutning o'g'illariga Aroerni meros qilib berdim. Ommin xalqi ilgari u yerda yashagan, ular katta va ko'p va kuchli xalq edi, xuddi Anakim xalqi kabi. Refaim deb hisoblanadi va bular ham xuddi Anakim kabi, va Moabliklar ularni Emim deb atashadi. Va Seirda avvalroq Xoriylar yashagan edi, va Esavning o'g'illari ularni yo'q qildilar, va ularni o'zlarining oldlaridan yo'q qildilar. Va ular ularning o'rniga joylashtirildi, xuddi Isroil o'zining meros yeri bilan qilganidek, uni Rabbiy ularga bergan edi. Endi shuning uchun turing va jo'nang, va Zaret jilg'asidan o'ting. Biz Qodesh Barneadan Zared jarligidan o'tgunimizcha sayohat qilgan kunlar o'ttiz sakkiz yil edi, lagerdan barcha jangchi erkaklar avlodi o'lib halok bo'lguncha, xuddi Rabbiy Xudo ularga qasam ichganidek. Va Xudoning qo'li ular ustida edi, ularni lager o'rtasidan butunlay yo'q qilish uchun, ular halok bo'lguncha. Va shunday bo'ldiki, qachonki barcha erkaklar jangchilar o'lib xalqning o'rtasidan tushib ketishdi, Rabbiy menga gapirdi va dedi: Sen bugun Moabning chegaralarini, Aroer shahrini o'tib ketasan va Ammon o'g'illariga yaqin kelasan; ularga dushmanlik qilma va ularga qarshi urushga kirishma; chunki men Ammon o'g'illarining yeridan senga meros bermayaman, chunki men uni Lutning o'g'illariga meros berdim. Yer Refaim deb hisoblanadi, chunki uning ustida ilgari Refaimlar yashagan va Ammoniylar ularni Zamzummim deb atashgan. Katta, ko'p va sizlardan kuchliroq millat, xuddi Enakeim kabi, va Rabbiy ularni ularning oldida yo'q qildi, va

ular meros qilib oldilar va ularning o'rniga joylashdilar, shu kungacha. Xuddi shunday, ular Seir hududida yashovchi Esav o'g'illariga qilganlaridek, Xoriylarni ularning oldidan yo'q qildilar va ularni meros qilib oldilar, hamda ularning o'rniga shu kungacha joylashib turishdi. Va Asedotda Gaza shahrigacha yashovchi Evailarni, Kappadokiyadan chiqib ketgan Kappadokiyaliklar yo'q qildilar va ularning o'rniga joylashdilar. Endi shuning uchun turing va jo'nang, Arnon daryo jarligidan o'ting. Mana, men Xeshbon podshosi Amoriylik Sihonni va uning yerini sening qo'llaringga topshirdim. Meros qilib olishni boshlang, shu kuni unga qarshi urushga kirishing. Osmon ostidagi barcha millatlarning yuziga sizning qaltirashingiz va qo'rquvingizni berishni boshlang, ular sizning ismingizni eshitib bezovtalanadi va sizning yuzingizdan og'riqlarga ega bo'ladi. Va men Kedemot cho'lidan elchilarni Xeshbon podshosi Sixonga tinchlik so'zlari bilan yubordim, deb aytib: men sening yeringdan o'tib ketaman; yo'lda yuraman, o'ngga ham chapga ham burilmayman. Ovqatni kumush evaziga menga sot va men yeymen; suvni kumush evaziga menga sot va men ichaman; faqat men piyoda o'tib ketaman; Xuddi Seirda yashovchi Iso o'g'illari va Aroerda yashovchi Moabliklar menga ruxsat berganlaridek; men Iordandan o'tib, Rabbimiz Xudo bizga berayotgan yerga kirguncha. Va Xeshbon podshosi Sixon bizni o'z hududi orqali o'tkazishni xohlamadi, chunki Rabbiy bizning Xudoyimiz uning ruhini qattiqlashtiribdi va uning yuragini mustahkamlabdi, shunday qilib u bugungi kunda seningga qo'llaringga topshirilsin. Va Rabbim menga dedi: Mana, men seningning oldingda Heshbonning podshohi, Amoriy Sihonni va

uning yerini topshirishni boshladim, va uning yerini meros qilib olishni boshlang. Va Heshbon shohi Sihon bizni kutib olish uchun chiqdi, u va uning butun xalqi, Jahazda jang qilish uchun. Rabbimiz Xudoyimiz uni bizning oldimizga topshirdi va biz uni, uning o'g'illarini va butun xalqini mag'lub qildik. Va biz o'sha vaqtda uning barcha shaharlarini qo'lga kiritdik va har bir shaharni ketma-ket butunlay yo'q qildik, ularning ayollari va bolalarini ham, hech kimni tirik qoldirmadik. Faqat chorva mollarini talon-taroj qildik va shaharlarning o'ljalarini oldik Aroerdan, u Arnon seli qirg'og'ida joylashgan, va jilg'ada joylashgan shaharni va Gilod tog'igacha; bizdan qochib qutulgan shahar bo'lmadi. Barcha ularni Rabbimiz Xudo bizning qo'llarimizga topshirdi. Faqat Ammon o'g'illariga yaqin joyga biz yaqinlashmadik, Jabbok seliga qo'shilgan barcha joylarga va tog'li hududdagi shaharlarga, chunki Rabbimiz Xudoyimiz bizga shunday buyurgan edi.

3

Va orqaga qaytib, biz Bashanga yo'l oldik, va Bashan podshohi Og o'zi va butun xalqi bilan bizni kutib olish uchun Edraimda urushga chiqdi. Xudo'yo menga dedi: Undan qo'rqma, chunki men uni sening qo'llaringga topshirdim, barcha uning xalqini va barcha uning yerini. Sen unga xuddi Xeshbonda yashovchi Amoriylar podshosi Sixonga qilganing kabi qilasan. Va Rabbimiz Xudo uni bizning qo'llarimizga topshirdi, va Boshon podshosi Ogni, va uning barcha xalqini, va biz uni urdik, uning naslidan

hech kim qolmaguncha. Va biz uning barcha shaharlarini o'sha vaqtda egalladik; biz ulardan olmagan shahar yo'q edi; oltmish shahar, Bashanda Og podshohning Argobning barcha atroflari; Barcha shaharlar mustahkam, devorlar baland, darvozalar va to'siqlar; Perizziylarning juda ko'p shaharlaridan tashqari. Biz butunlay yo'q qildik, xuddi biz Xeshbon podshosi Sixonga qilganimizdek, va biz har bir shaharni ketma-ket butunlay yo'q qildik, va ayollarni, va bolalarni, va barcha chorvani; va shaharlarning o'ljasini o'zimiz uchun talon-taroj qildik. Va biz o'sha vaqtda yerni Amoriylarning ikki podshohining qo'lidan oldik, ular Iordan daryosining narigi tomonida, Arnon daryosidan Xermon tog'igacha edilar. Finikiliklar Xermonni Sanior deb chaqiradilar, va Amoriylik uni Sanir deb nom berdi. Misorning barcha shaharlari, va butun Gilad, va butun Bashan Elcha va Edraim shaharlarigacha, Bashanda Ogning podshohlik shaharlari. Chunki faqat Bashan podshoh Og Rafaimlardan qoldirildi. Mana, uning to'shagi temir to'shak, mana, u Ammon o'g'illarining qal'asida. Uning uzunligi to'qqiz tirsak, va uning kengligi to'rt tirsak, odamning tirsakida. Va o'sha yerni biz o'sha vaqtda meros qilib oldik, Aroerdan boshlab, u Arnon selining qirg'og'ida joylashgan, va Gilead tog'ining yarmini va uning shaharlarini men Ruben va Gadga berdim. Va Giladning qolgan qismini va Og'ning butun Bashan podsholigini Manasseh qabilasining yarmiga berdim, va Argobning butun atrofdagi hududini, o'sha butun Basanni, Refaim yeri deb hisoblanadi. Va Manassehning o'g'li Jair Argobning butun atrofdagi hududini Gargasi va Machathi chegaralarigacha oldi va ularni o'z nomi bilan Bashan Thauoth Jaeir deb atadi, shu kungacha. Va men

Maxirga Giladni berdim. Va Ruben va Gadga men Giladdan Arnon seliga qadar berdim, sel o'rtasi chegara, va Jabbokkkacha; sel Ammon o'g'illariga chegara. Va Arabah va Iordan chegara Kinneret, va Arabah dengizigacha, sho'r dengiz, Pisga ostida sharqda. Va men sizlarga o'sha vaqtda buyurgan edim: Rabbiy sizning Xudoyingiz sizga bu yerni meros qilib berdi, qurollanib, birodarlaringiz Isroil o'g'illari oldidan yuringlar, har bir qobiliyatli kishi. Faqat xotinlaringiz, bolalaringiz va chorvaringiz - bilaman sizlarda ko'p chorva bor - men sizlarga bergan shaharlaringizda yashab qolsinlar, toki Rabbiy Xudoyingiz aka-ukalaringizga ham xuddi sizlarga kabi dam berguncha va ular ham Rabbiy Xudoyimiz ularga Iordan daryosining narigi tomonida berayotgan yerni meros qilib olguncha; keyin har biringiz men sizlarga bergan merosiga qaytasizlar. Va men Yoshuaga o'sha vaqtda buyurgan edim: Sizlarning ko'zlaringiz Rabbimiz Xudo bu ikki podshohga qilgan barcha ishlarni ko'rdi, xuddi shunday Rabbimiz Xudo sen u yerda o'tayotgan barcha podshohliklarni ham qiladi. Ulardan qo'rqmang, chunki Rabbiy, bizning Xudoyimiz o'zi siz uchun jang qiladi. Va men o'sha vaqtda Rabbiyga iltijo qildim, deb aytdim: Rabbiy Xudo, Sen o'z xizmatkoringga o'z kuchingni va o'z qudrating va o'z kuchli qo'lingni va o'z baland bilagingni ko'rsata boshladingiz; chunki kim Xudo osmonida yoki yer ustida, kim qiladi xuddi Sen qilganing kabi va o'z kuchingga ko'ra? Demak, o'tib, men Iordan daryosining narida joylashgan shu yaxshi yerni, shu yaxshi togni va Antilivannonni ko'raman. Va Xudo sizlarning sababingizdan menga e'tibor qilmadi va mening so'zimni eshitmadi, va Xudo menga dedi: Senga yetarli

bo'lsin, bu so'zni yana gapirma. O'yilgan tog'ning cho'qqisiga chiq va ko'zlaringni ko'tarib g'arbga, shimolga, janubga va sharqqa qara, chunki sen bu Iordan daryosidan o'tolmaysan. Va Yoshuaga buyruq ber va uni mustahkamla va uni dalda ber, chunki u shu xalqning oldida o'tadi va u ularga sen ko'rgan barcha yerni meros qilib beradi. Va biz Peor uyiga yaqin vodiyda o'tirdik.

4

Va endi, ey Isroil, men sizlarga bugun bajarishni o'rgatayotgan barcha farmonlar va hukmlarni eshiting, shunda yashaysizlar, ko'payasizlar va kirib, Rabbiy sizlarning otalaringizning Xudosi sizlarga berayotgan yerni meros qilib olasizlar. Siz men bugun sizlarga buyurayotgan so'zga hech narsa qo'shmaysizlar va undan hech narsani olib tashlamaysizlar, Rabbimiz Xudoning buyruqlarini saqlang, men bugun sizlarga qancha buyursam. Sizlarning ko'zlaringiz Rabbimiz Xudoning Baal peorga qilgan barcha ishlarini ko'rdi, chunki Baal peorning orqasidan ketgan har bir odamni sizlarning Rabbingiz Xudo sizlarning orangizdaн yo'q qildi. Siz esa, Rabbingiz Xudoga yopishib turganlar, bugun hammangiz tiriksilar. Qarang, men sizlarga qoidalar va hukmlarni ko'rsatdim, xuddi Rabbiy menga buyurganidek, shunday qilish uchun o'sha yerda, siz kirib borayotgan va meros qilib olayotgan yurtda. Va siz saqlab qolasiz hamda bajarasiz, chunki bu sizning donoligingiz va tushunishingizdir barcha millatlar oldida, ular bu barcha qonunlarni eshitganlarida

aytadilar: Mana, donishmand va bilimdon xalq, bu buyuk millat! Chunki qaysi millat buyukki, unga Xudo shunday yaqin bo'ladi, xuddi Rabbiy bizning Xudoimiz bizga yaqin bo'lgani kabi, qachonki biz Uni chaqirsak? Va qaysi ulug xalqda shunday shariat va adolatli hukmlar bor, xuddi men bugun sizlarning oldingizda berayotgan mana shu qonundagi kabi? O'zingga e'tibor ber va o'z ruhingni juda asra; ko'zlaring ko'rgan barcha so'zlarni unutma va ular umringning barcha kunlarida yuragingdan ketmasin; va o'g'illaringga va nabiralaringga o'rgatasan, o'sha kuni siz Xorebda yig'ilish kunida Rabbimiz Xudoning oldida turgandingiz; qachonki Rabbiy menga dedi: Xalqni menga yig'ing va ular mening so'zlarimni eshitsinlar, shunda ular yer yuzida yashaydigan barcha kunlarida mendan qo'rqishni o'rgansinlar va o'z o'g'illariga o'rgatsinlar. Va siz yaqinlashdingiz va tog yonida turdingiz, va tog olov bilan osmongacha yonayotgan edi, zulmat, qorong'ulik, bo'ron. Va Rabbiy sizlarga olov o'rtasidan so'zlarning ovozini gapirdi, uni siz eshitdingiz; va o'xshashlikni ko'rmadingiz, faqat ovozni; Va u sizlarga o'zining ahdini e'lon qildi, uni u sizlarga bajarishni buyurdi, o'nta so'zni, va ularni ikki tosh lavhga yozdi. Va Rabbim menga o'sha vaqtda buyurdi, sizlarga qonunlar va hukmlarni o'rgatishni, sizlar ularni o'sha yerda bajarishingiz uchun, qaysi yerga siz kirmoqdasiz uni meros qilib olish uchun. Va siz o'z ruhlaringizni juda ehtiyot bilan saqlab turasiz, chunki siz hech qanday o'xshashlikni ko'rmadingiz o'sha kunda, qachonki Rabbiy sizga Xoreb tog'ida olov o'rtasidan gapirgan edi. Qonunsizlik qilmang va o'zingiz uchun o'yilgan tasvir yashamang, har qanday tasvir - erkak yoki ayol tasviri, yer

ustida yashovchi har qanday hayvon tasviri, osmon ostida uchadigan har qanday qanotli qush tasviri, yer ustida sudraladigan har qanday sudralovchi jonzot tasviri, yer ostidagi suvlarda yashovchi har qanday baliq tasviri. Osmoniga qarab ko'tarma, quyoshni, oyni, yulduzlarni va osmonning butun olamini ko'rib, adashtirilgan holda ularga sajda qilma va ularga xizmat qilma, chunki ularni Rabbiy seningki Xudo osmon ostidagi barcha millatlar uchun tayinlagan. Sizlarni esa Xudo oldi va sizlarni Misrdan, temir o'choqdan chiqardi, unga mulk xalq bo'lish uchun, xuddi shu kunda bo'lgani kabi. Va Rabbiy Xudoyingiz sizlarning so'zlaringiz tufayli menga g'azablandi va qasam ichdikim, men bu Iordan daryosidan o'tmayman va Rabbiy Xudoyingiz sizga meros qilib berayotgan yurtga kirmayman. Men bu yerda o'layapman va bu Iordandan o'tmayman, lekin siz o'tasizlar va bu yaxshi yerni meros qilib olasizlar. O'zingizga e'tibor bering, Rabbimiz Xudoning siz bilan tuzgan ahdini unutmang, qonunsizlik qilmang va o'zlaringiz uchun Rabbiy Xudoyingiz sizga buyurgan barcha narsalarning o'yilgan o'xshatmasini yashamang. Chunki Xudo'yingiz yutuvchi olov hisoblanadi, rashkchi Xudo. Agar siz o'g'illar tug'sangiz va o'g'illaringizning o'g'illari, va yerda uzoq vaqt qolsangiz, va qonunsizlik qilsangiz, va o'yilgan tasvir har bir narsaning o'xshashligini yasasangiz, va yomonlik qilsangiz Rabbiy Xudoyingiz oldida uni g'azablantirish uchun, men bugun sizga osmon va yerni guvoh qilib chaqiraman, chunki halokat bilan halok bo'lasiz yerdan, qaysi yerga siz Iordanni kesib o'tyapsiz u yerda meros qilish uchun; siz uning ustida uzoq kunlar yashamaysiz, balki butunlay yo'q qilinasiz. Va Rabbiy sizlarni

barcha millatlar orasiga tarqatadi va siz barcha millatlar orasida oz sonda qoldirilasizlar, Rabbiy sizlarni u yerga kiritadigan millatlar ichida. Va siz u yerda boshqa xudolarga, odamlarning qo'llari ishlari bo'lgan yog'och va toshlarga xizmat qilasiz, ular ko'rmaydilar, na eshitmaydilar, na yemaydilar, na hidlamaydilar. Va siz u yerda Rabbingiz Xudoni qidirasizlar va uni topasizlar, qachonki uni butun qalbingizdan va butun ruhingizdan qidirsangiz sizning qayg'ungizda. Va bu barcha so'zlar sizni topadi kunlarning oxirida, va siz Rabbingiz Xudoga qaytasiz va uning ovozini eshitasiz. Chunki Rabbingiz Xudoing rahmdil Xudo; u sizni tashlamaydi va sizni yo'q qilmaydi; u otalaringiz ahdini unutmaydi, qaysi uchun Rabbiy ularga qasam ichgan. So'rang o'tmishdagi kunlar haqida, sizdan oldin bo'lgan kunlar haqida, Xudo insonni yer yuzida yaratgan kundan boshlab, va osmonning bir chetidan osmonning ikkinchi chetigacha, bunday buyuk so'z bo'lganmi, bunday narsa eshitilganmi: biror xalq tirik Xudoning ovozini olov o'rtasidan gapirganini eshitganmi, siz eshitganingizdek va tirik qolganmi; Xudo kirib o'zi uchun bir xalqni boshqa xalq o'rtasidan sinov bilan va belgilar bilan va mo'jizalar bilan va urush bilan va kuchli qo'l bilan va baland bilag bilan va buyuk ko'rinishlar bilan olishga uringanmi, Rabbimiz Xudoimiz Misrda sizning ko'z o'ngingizda ko'rib turganingizda qilgan barcha narsalariga muvofiq; shunda siz bilasiz Rabbiy Xudoyingiz shu Xudo ekan va undan boshqa yo'q. Osmondan Uning ovozi eshitilib, seni ta'lim berish uchun keldi, va yer ustida U senga O'zining katta olovini ko'rsatdi, va sen Uning so'zlarini olov o'rtasidan eshitding. U sizning ota-bobolaringizni sevgani uchun va

ulardan keyin ularning naslini tanladi, sizlarni, va u o'zi sizni o'zining buyuk kuchi bilan Misrdan olib chiqdi, sizning yuzingiz oldida sizdan katta va kuchliroq xalqlarni butunlay yo'q qilish uchun, sizni kiritish uchun, sizga ularning yerini meros qilib berish uchun, xuddi bugun sizda borligidek. Va sen bugun bilasan va aql bilan qaytasan, chunki Xo'jayin sening Xudoing — bu Xudo yuqorida osmonda va pastda yer ustida, va undan boshqa hech kim yo'q. Va uning buyruqlarini va uning qonunlarini saqlang, qanchalarini men senga bugun buyuraman, shunday qilib senga va sendan keyin o'g'illaringga yaxshi bo'lsin, shunday qilib siz uzoq umr ko'rasizlar o'sha yer ustida, qaysi yerni Rabbingiz Xudoyingiz senga barcha kunlar uchun beradi. O'shanda Muso Iordan daryosining narigi tomonida, quyosh chiqish tarafida uchta shaharni ajratdi, u yerga qochsin deb qotil, kim yaqinini bilmay o'ldirsa, va bu kishi uni kecha va undan oldingi kundan boshlab nafrat qilmagan bo'lsa, va u shu shaharlardan biriga qochib borib tirik qoladi: Bosorni cho'lda, tekislik yerida Rubin qabilasi uchun, va Ramotni Giladda Gad qabilasi uchun, va Gaulonni Bashanda Manassa qabilasi uchun. Bu qonun, uni Muso Isroil o'g'illari oldida qo'ygan. Bular guvohliklar, qonunlar va hukmlar bo'lib, ularni Muso Isroil o'g'illariga gapirgan edi, ular Misr yeridan chiqqanlaridan keyin, Iordan daryosining narigi tomonida, jilg'ada, Peor uyining yaqinida, Amoriylar podshosi Sihonning yerida, u Heshbonda yashagan edi, uni Muso va Isroil o'g'illari urgan edilar, ular Misr yeridan chiqqanlaridan keyin. Va ular uning yerini meros qilib oldilar va Og podshohning Bashan yerini, Amoriylarning ikki podshohi, ular Iordan daryosining

narigi tomonida quyosh chiqishida edilar, Aroerdan, u Arnon soyining qirg'og'ida joylashgan, va Sihon tog'i ustida, u Hermondir, butun Arabani Iordan daryosining narigi tomonida quyosh chiqishida, toshdan o'yilgan Ashdotning ostida.

5

Va Muso butun Isroilni chaqirdi va ularga dedi: Eshit, ey Isroil, men bugun sizning quloqlaringizda aytayotgan farmonlar va hukmlarni, va ularni o'rganing va ularni bajarishni saqlang. Rabbingiz, sizning Xudoyingiz, siz bilan Xorebda ahd tuzdi. Xudo bu ahdni sizlarning ota-bobolaringiz bilan emas, balki sizlar bilan tuzdi, sizlar bilan, bugun shu yerda tirik turgan hammangiz bilan. Yuz bo'yicha yuz Xudo sizlar bilan tog'da olov o'rtasidan gapirdi. Va men Rabbiy va sizlar orasida o'sha vaqtda turgan edim, sizga Rabbiyning so'zlarini e'lon qilish uchun, chunki siz o'tning yuzidan qo'rqdingiz va tog'ga chiqmadingiz, shunday deb aytib: Men Rabbiy Xudoyingizman, sizni Misr yeridan, qullik uyidan chiqargan. Senga mening yuzim oldida boshqa xudolar bo'lmaydi. Sen o'zing uchun but yasama va hech qanday narsaning suratini yasama - na yuqorida osmonda bo'lgan narsalarning, na pastda yer yuzida bo'lgan narsalarning, na yer ostidagi suvlarda bo'lgan narsalarning. Ularga sajda qilmaysan va ularga xizmat qilmaysan; chunki men Rabbiy sening Xudoing, g'ayratli Xudo, otalarning gunohlarini bolalarga qaytaruvchi uchinchi va to'rtinchi avlodgacha meni yomon ko'ruvchilarga, va rahm qiluvchi minglab avlodga meni

sevuvchilarga va mening amrlarimni saqlovchilarga. Sen Xudo Rabbingning nomini behuda ishlatmaysan, chunki Xudo Rabbing Uning nomini behuda ishlatuvchini aybsiz qilmaydi. Shabat kunini muqaddaslash uchun uni qo'riqla, xuddi Rabbiy Xudoyingiz senga buyurganidek. Olti kun ishla va barcha ishlaringni qil, va yettinchi kun Xudovand Xudoyingga shanba, unda hech qanday ish qilma sen va o'g'ling va qizing, xizmatkoringiz va xizmatkor qizing, ho'kizing va yuk hayvoning, va barcha moling, va senda yashovchi musofir, shunday qilib dam olsin xizmatkoringiz va xizmatkor qizing va yuk hayvoning, xuddi sen kabi. Va sen eslab qolasan ki, Misr yerida xizmatkor edingsan va Rabbiy Xudoyingiz seni u yerdan kuchli qo'l bilan va baland bilakning bilan chiqardi, shuning uchun Rabbiy Xudoyingiz senga shanba kunini saqlash va uni muqaddaslashni buyurdi. Otang va onangni hurmat qil, Rabbiy Xudoyingiz senga buyurganidek, shunda senga yaxshi bo'ladi va Rabbiy Xudoyingiz senga beradigan yerda uzoq umr ko'rasiz. Sen o'ldirmaysan. Sen zino qilmaysan. Sen o'g'irlik qilmaysan. Sen qo'shning ustidan yolg'on guvohlik berma. Sen qo'shningning xotiniga tamah qilmaysan; sen qo'shningning uyiga tamah qilmaysan, na uning dalasiga, na uning o'g'liga, na uning cho'riga, na uning ho'kiziga, na uning eshagiga, na uning hamma mollariga, na qo'shningga tegishli bo'lgan hamma narsalarga. Xo'jayin bu so'zlarni tog'da sizning butun jamoatingizga olov o'rtasidan, qorong'ulik, zulmat, bo'ron va katta ovoz bilan gapirdi, va boshqa hech narsa qo'shmadi, va ularni ikki tosh lavhaga yozdi, va menga berdi. Va shunday bo'ldiki, siz ovozni olovning o'rtasidan eshitdingiz, va tog olov

bilan yonayotgan edi, va siz mening oldimga keldingiz, sizlarning qabilalaringizning barcha boshliqlari va sizlarning oqsoqollar kengashingiz, va siz aytdingiz: Mana, bizga Rabbimiz Xudoimiz o'zining ulug'vorligini ko'rsatdi, va biz Uning ovozini olovning o'rtasidan eshitdik; shu kunda biz ko'rdikki, Xudo odam bilan gaplashadi va u tirik qoladi. Va endi biz o'lmaylik, chunki bu buyuk olov bizni yutib yuboradi, agar biz yana Rabbimiz Xudoning ovozini eshitishni davom ettirsak, va biz o'lamiz. Qaysi tan tirik Xudoning ovozini olov o'rtasidan gapirganini eshitdi, biz kabi, va tirik qoladi? Sen yaqinlash va Rabbimiz Xudo aytadigan barcha narsalarni eshit, va Rabbimiz Xudo senga aytadigan barcha narsalarni bizga gapir, va biz eshitamiz va qilamiz. Va Rabbiy sizlarning menga gapirgan so'zlaringizning ovozini eshitdi, va Rabbiy menga dedi: Men bu xalqning senga gapirgan barcha so'zlarining ovozini eshitdim, ular gapirgan hamma narsa to'g'ri edi. Kim ularga shunday yurak beradiki, ular ichida meni qo'rqib, mening barcha buyruqlarimni har kuni saqlab turishlari uchun, ularga va ularning o'g'illariga abadiy yaxshilik bo'lsin? Boring, men ularga aytdim, siz qaytib keting o'z uylaringizga; lekin sen shu yerda men bilan tur, va men senga buyruqlarni va qonunlarni va hukmlarni gapiraman, qanchalarini sen ularga o'rgatasan, va ular shunday qilsinlar o'sha yerda, qaysi men ularga meros qilib beraman. Va siz Rabbiy Xudoyingiz sizga buyurgan usulda qilishni saqlaysizlar; siz o'ngga ham chapga burilmaysizlar, Rabbiy Xudoyingiz sizga buyurgan barcha yo'l bo'yicha yurishingiz kerak, shunda U sizga dam bersin va sizga yaxshi bo'lsin, va siz meros oladigan yeringizda uzoq kunlar

yashaysizlar.

6

Va bular – buyruqlar, qoidalar va hukumlar bo'lib, ularni Rabbiy bizning Xudoyimiz sizlarga o'rgatishni buyurdi, shunda siz ularni o'sha yerda, ya'ni meros qilib olish uchun kirayotgan yeringizda bajarasizlar. Shunday qilib, siz Rabbingiz Xudodan qo'rqib, uning barcha belgilamalarini va buyruqlarini saqlaysiz – qaysilarni men bugun senga buyuraman – sen va o'g'illaring va nabiralaringiz hayotingizning barcha kunlarida, shunday qilib uzoq umr ko'rasiz. Va eshit, ey Isroil, va uni bajarishni saqlang, shunday qilib senga yaxshi bo'lsin, va shunday qilib juda ko'payasizlar, xuddi Rabbiy, otalaringning Xudosi gapirganidek, senga sut va asal oqayotgan yerni berish uchun; va bular qonunlar va hukmlar, qanchalarni Rabbiy Isroil o'g'illariga sahroda buyurgan, ular Misr yeridan chiqqanlarida. Eshit, Isroil, Rabbimiz Xudo, Rabbimiz birdir. Va sen Rabbiy Xudoyingni butun onging bilan, butun joningiz bilan va butun kuchingiz bilan sevasan. Va bu so'zlar, qanchalar men senga bugun buyuraman, sening yuraging ichida va sening joningda bo'ladi. Va sen ularni o'g'illaringga o'rgatasan va ular haqida gapirasan uyingda o'tirganingda, yo'lda ketayotganingda, yotganingda va turganingda. Va sen ularni qo'lingga belgi sifatida bog'laysan va ular ko'zlaringning oldida qimirlamaydigan bo'ladi. Va siz ularni o'z uylaringizning eshik tomonlariga va darvozalaringizga yozasiz. Va shunday bo'ladiki, qachonki Rabbiy Xudoyingiz seni

ota-bobolaringga, Ibrohimga va Ishoqqa va Yoqubga qasam ichgan yerga olib kirsa, senga berish uchun katta va chiroyli shaharlarni, sen qurmagan, uylarni, to'la barcha yaxshi narsalar bilan, sen to'ldirmagan, quduqlarni, o'yilgan, sen o'ymagan, uzumzorlarni va zaytunzorlarni, sen ekmagan, va yeb va to'yib, o'zingga ehtiyot qil, unutma Rabbiy Xudoyingni, seni Misr yeridan, qullik uyidan chiqargan. Rabbingiz Xudoyingizdan qo'rqasiz va faqat Unga xizmat qilasiz va Unga yopishib turasiz va Uning nomi bilan qasam ichasiz. Sizlarning atrofingizda bo'lgan xalqlarning xudolaridan boshqa xudolar orqasidan bormang, chunki Rabbiy sizning Xudoyingiz g'ayratli Xudo sizning ichingizda; Rabbiy sizning Xudoyingiz sizga g'azab bilan jahli chiqib, sizni yer yuzidan yo'q qilmasin. Rabbiy Xudoyingizni sinamang, xuddi sinovda sinaganingiz kabi. Xudoyingning Rabbiyning buyruqlarini, guvohliklarni va senga buyurgan barcha tartiblarni qat'iy saqla. Va sen Rabbingiz Xudoning oldida mamnun qiluvchi va yaxshi narsani qilasan, shunda senga yaxshi bo'lsin, va kirasan va o'sha yaxshi yerni meros qilib olasan, qaysi yerni Rabbiy sizning otalaringizga qasam ichgan edi, barcha dushmanlaringni yuzingdan haydab chiqarish uchun, xuddi Rabbiy aytganidek. Va shunday bo'ladiki, qachonki o'g'ling seni ertaga so'rasa va aytsa: Bu guvohliklar, farmonlar va hukmlar nima, qaysilarni Rabbimiz Xudo bizga buyurgan? Va sen o'g'lingga shunday deysan: Biz Fir'avnning xizmatkorlari edik Misr yerida, va Rabbiy bizni u yerdan kuchli qo'l bilan va ko'tarilgan qo'l bilan chiqardi. Va Rabbiy Misrda Fir'avnga va uning uyida bizning oldimizda buyuk va dahshatli belgilar va mo'jizalar berdi, va bizni u yerdan olib chiqdi bizga

shu yerni berish uchun, qaysi yerni ota-bobolarimizga berishga qasamyod qilgan edi. Va Rabbiy bizga bu barcha qonunlarni bajarishni, Rabbimiz Xudodan qo'rqishni buyurdi, shunda barcha kunlarimiz yaxshi bo'lsin va bugungi kabi yashaylik. Va rahm-shafqat bizga bo'ladi, agar biz barcha bu buyruqlarni Rabbimiz Xudoning oldida bajarishni saqlab tursak, xuddi U bizga buyurganidek.

7

Agar Rabbiy Xudoyingiz seni u yerga olib kirsa, qaysi yerga sen meros qilish uchun kirayotgan bo'lsang, va yuzingdan katta xalqlarni olib tashlasa - Xettiylikni va Girgoshiylikni va Amoriylikni va Kan'oniylikni va Perizziylikni va Xiviylikni va Yebusiylikni, yetti xalqni, ko'p va sizdan kuchliroq; Va Rabbiy Xudoyingiz ularni qo'llaringizga topshirsa, va ularni urasiz; butunlay yo'q qilasiz ularni; ular bilan ahd tuzmasiz, va ularga rahm qilmaysiz, va ular bilan nikoh qilmaysiz; qizingizni uning o'g'liga bermaysiz, va uning qizini o'g'lingizga olmaysiz. Chunki u o'g'lingni mendan burib yuboradi va boshqa xudolarga xizmat qiladi, va Rabbiy sizlarga g'azab bilan g'azablanadi va seni tezda yo'q qiladi. Lekin ularga shunday qilasizlar: ularning qurbongohlarini buzib tashlaysizlar, ularning ustunlarini sindirasizlar, ularning boychechakzorlarini kesib tashlaysizlar va ularning xudolarining o'yilgan tasvirlarini olovda yondirib yuborasizlar. Chunki sen Rabbiy Xudoyingga muqaddas xalqsan va Rabbiy Xudoying seni tanladi, yer yuzidagi barcha millatlar

orasidan Unga maxsus xalq bo'lishing uchun. Rabbiy sizlarni barcha millatlar orasidan ko'p bo'lganingiz uchun tanlamadi, balki sizlarni tanladi, chunki siz barcha millatlar orasida ozchilik edingiz. Lekin Rabbiy sizlarni sevgani uchun va ota-bobolaringizga qilgan qasamini saqlash uchun, Rabbiy sizlarni kuchli qo'li bilan chiqardi va Rabbiy seni qullik uyidan, Misr podshosi Fir'avnning qo'lidan ozod qildi. Va sen bilasan ki, Rabbiy sening Xudoing, u Xudo; sodiq Xudo, ahdni va rahm-shafqatni saqlaydigon uni sevaydigonlarga va uning amrlarini saqlaydigonlarga ming avlodlarga, va nafrat qilaydigonlarga yuziga ko'ra qaytaraydigon ularni butunlay yo'q qilish uchun; va kechiktirmaydi nafrat qilaydigonlarga; yuziga ko'ra qaytaradi ularga. Va sen buyruqlarni, qonunlarni va hukmlarni - bularning barchasini, men senga bugun bajarishni buyurayotgan narsalarni saqlamoqsan. Va shunday bo'ladiki, qachonki siz bu qonunlarni eshitsangiz, ularni saqlasangiz va bajarsangiz, Rabbiy Xudoyingiz sizga ota-bobolaringizga qasam ichgan ahdni va rahmatni muhofaza qiladi. U seni sevadi, senga marhamat qiladi, seni ko'paytiradi va qorningdan bo'lgan avlodlaringga, yeringning mevalariga, g'allangga, sharobingga, yog'ingga, buqalaringning podalariga va qo'ylaringning suruvlariga marhamat qiladi - o'sha yer ustida, qaysi yerni Rabbiy otalaring senga berishga qasam ichgan. Sen barcha millatlar orasida muborak bo'lasan, sizda bepusht erkak bo'lmaydi va bepusht ayol ham bo'lmaydi, mollaringda ham shunday bo'ladi. Va Xudo Rabbingiz sendan barcha kasalliklarni olib tashlaydi, va Misrning barcha yomon kasalliklarini, qaysilarni ko'rgansan va qanchalarni bildingsan, ustingga

qo'ymaydi, va ularni senga nafrat qiluvchilarning barchasining ustiga qo'yadi. Va sen barcha millatlarning o'ljalarini yeysan, qaysilarni Rabbiy Xudoyingiz senga beradi, ko'zing ularga rahm qilmaydi, va ularning xudolariga xizmat qilmaysan, chunki bu senga to'siq bo'ladi. Agar sen o'z ongingda: Bu xalq mendan ko'proq, men qanday qilib ularni yo'q qila olaman? desang. Sen ulardan qo'rqmaysan; albatta eslaysan, Rabbingiz Xudo Fir'avnga va barcha Misrliklarra qilgan barcha ishlarni; katta sinovlarni, senning ko'zlaring ko'rgan narsalarni, belgilarni va o'sha katta mo'jizalarni, kuchli qo'lni va baland bilagni; Rabbingiz Xudo seni qanday olib chiqdi, shunday Rabbinglaringiz Xudo barcha xalqlarga qiladi, sen ularning yuzidan qo'rqayotgan. Va Rabbingiz Xudo ular ustiga arilarni yuboradi, toki qolganlar va sendan yashiringanlar butunlay yo'q qilinguncha. Sen ularning yuzidan zarar ko'rmaysan, chunki Rabbingiz Xudo senda, buyuk va qudratli Xudo. Va Xudo'ying Rabbiy bu millatlarni yuzingdan asta-sekin yo'q qiladi, sen ularni tezda yo'q qila olmaysan, shunday qilib yer vayron bo'lib qolmasin va yovvoyi hayvonlar ustingga ko'payib ketmasin. Va ularni Rabbiy Xudoyingiz sizning qo'llaringizga topshiradi, va siz ularni katta halokat bilan yo'q qilasiz, toki siz ularni butunlay yo'q qilguningizcha. Va U ularning shohlarini sizlarning qo'llaringizga topshiradi, va siz ularning nomini o'sha joydan yo'q qilasiz. Hech kim sizning yuzingizga qarshi turolmaydi, toki siz ularni butunlay yo'q qilguningizcha. Ularning xudolarining oyilgan tasvirlarini olovda yoqasizlar, kumush yoki oltinni ulardan o'zingiz uchun olishni xohlamang va olmang, shunda u orqali qoqilib tushmaysizlar, chunki bu

Rabbingiz Xudoga jirkanch narsadir. Va sen jirkanch narsani uyingga kiritma, chunki sen ham xuddi u kabi la'natlangan bo'lib qolasan. Sen uni juda jirkanch ko'r va undan nafratlan, chunki u la'natlangan narsadir.

8

Barcha buyruqlarni, qaysilarni men bugun sizga buyuraman, bajarishni saqlab qolasizlar, shunda yashaysizlar va ko'payasizlar, va kirib, o'sha yerni meros qilasizlar, qaysi yer uchun Rabbiy Xudoyingiz sizning otalaringizga qasam ichgan edi. Va sen sahroda Rabbiy Xudoing seni olib borgan barcha yo'lni eslab qolasan, shunda U seni xor qilsin va sinab ko'rsin, va sening yuragingdagi narsalar bilinsin, uning buyruqlarini saqlaysan yoki yo'qligingni. U seni azobladi, seni ochlikka duchor qildi va seni manna bilan ovqatlantirdi — otalaring bilmagan narsani — shunday qilib, senga ma'lum qilsin: inson faqat non bilan emas, balki Xudoning og'zidan chiqadigan har bir so'z bilan yashaydi. Sizning kiyimlaringiz eskirib ketmadi, oyoq kiyimlaringiz yeyilmadi, oyoqlaringiz qotib qolmadi, mana qirq yil. Va sen o'z yuragingda bilasan, chunki qanday biror odam o'z o'g'lini tarbiyalasa, shunday Rabbiy sening Xudoing seni tarbiyalaydi. Va sen Rabbiy Xudoyingning buyruqlarini saqlab, Uning yo'llarida yurishingni va Undan qo'rqishingni lozim. Chunki Rabbiy Xudoyingiz sizni yaxshi va katta yerga olib kiradi, qayerda suvlarning sellari va chuqurliklarning buloqlari tekisliklar orqali va toglar orqali oqib chiqadi; Bug'doy va arpa

yeri, uzumzorlar, anjir daraxtlari, anorlar; Zaytun moyi va asal yeri; Yer ustida sen noningni qashshoqlik bilan yemaysan va unda hech narsadan kam bo'lmaysan; Yer qayerda toshlar temir va uning toglaridan sen bronza qazib olasan. Va sen yeysan va to'yasan, va Rabbiy Xudoyingga duo qilasan o'sha yaxshi yer uchun, qaysi U senga bergan. O'zing uchun ehtiyot bo'l, Rabbiy Xudoyingni unutma, Uning amrlarini va hukmlarini va qonunlarini saqlamaslik uchun, qanchalarni men senga bugun buyuraman; Yeb to'yib, yaxshi uylar qurib ularda yashab, sigirlaringning va qo'ylaringning senga ko'payib, kumush va oltinning senga ko'payib, va barcha narsalaring senga ko'payib ketgandan keyin, yuragingda mag'rur bo'lib qolma va Rabbiy Xudoyingni unutma, U seni Misr yeridan, qullik uyidan chiqargan, U seni o'sha buyuk va dahshatli sahroda yetaklagan, u yerda chaqqan ilon va chayon va tashnalik bor edi, u yerda suv yo'q edi; U senga tik toshdan suv bulog'ini chiqargan; U seni sahroda manna bilan boqgan, uni sen bilmading va otalaring bilmagan, seni xor qilish uchun va seni sinash uchun va senga kunlaringning oxirida yaxshilik qilish uchun. Yuragingda shunday dema: Mening kuchim va qo'limning qudrati menga bu buyuk kuchni berdi. Va sen Rabbingni Xudoyingni eslab qolasan, chunki u o'zi senga qudrat qilish uchun kuch beradi va shunday qilib u o'z ahdini o'rnatadi, qaysi ahdni Rabbiy sening otalaringga qasam ichgan, qanday bugun. Agar siz Rabbingiz Xudoyingizni unutib, boshqa xudolar ortidan borib, ularga xizmat qilsangiz va ularga sajda qilsangiz, shunday bo'ladiki, men bugun sizlarga osmon va yerni guvoh qilib aytamanki, albatta halok bo'lasizlar. Xuddi Rabbiy Xudoyingiz sizning

yuzingiz oldida yo'q qilgan qolgan millatlar kabi, siz ham shunday yo'q qilinasizlar, chunki siz Rabbiy Xudoyingizning ovoziga quloq solmadingiz.

9

Eshit, Isroil! Sen bugun Iordan daryosini kesib o'tib, sendan kattaroq va kuchliroq millatlarni meros qilib olish uchun kiryapsan - osmongacha devorli katta shaharlarni, katta, ko'p va baland bo'yli xalqni, Anoq o'g'illarini; ularni sen bilasan va sen eshitgansen: Kim Anoq o'g'illari oldida qarshi tura oladi? Va sen bugun bilasan, chunki Rabbiy Allohingiz bu sizning yuzingiz oldida boradi, yutuvchi olov hisoblanadi, bu ularni yo'q qiladi, va bu ularni sizning yuzingizdan qaytaradi, va ularni tezlikda yo'q qiladi, xuddi Rabbiy sizga aytganidek. Sening yuragingda shunday dema: Rabbiy Xudoyim bu xalqlarni mening oldimdan yo'q qilganda, mening adolatim tufayli Rabbiy meni bu yaxshi yerni meros qilib olish uchun kiritdi. Senning adolatinging tufayli emas, va senning yuragingning muqaddassligining tufayli ham emas, sen ularning yerini meros qilib olish uchun kiryapsan, lekin shu xalqlarning nopokligining tufayli Rabbiy ularni senning yuzingdan yo'q qiladi, va Rabbiy bizning otalarimiz Ibrohim, Ishoq va Yoqubga qasam ichgan ahdni o'rnatish uchun. Va sen bugun bilasan ki, Rabbiy Xudoyingiz senga bu yaxshi yerni meros qilib berishi seniki solihlik ishlaring tufayli emas, balki sen qattiq bo'yinli xalqsan. Esla, unutma, sen Rabbiy Xudoyingni cho'lda qanchalik

g'azablantirganingni. Misrdan chiqqan kundan boshlab, shu joyga kelguningizcha, Rabbiyga itoatsizlik qilib keldingiz. Va Xorebda siz Rabbiyni g'azablantirdingiz va Rabbiy sizga g'azablandi sizni yo'q qilish uchun, men tog'ga chiqayotganimda tosh lavhalarni, Rabbiy sizga o'rnatgan ahd lavhalarini olish uchun, va men tog'da qirq kun va qirq kecha qoldim, non yemaganman va suv ichmaganman. Va Rabbiy menga Xudoning barmog'i bilan yozilgan ikki tosh lavhani berdi, va ularning ustida Rabbiy sizlarga tog'da yig'ilish kunida aytgan barcha so'zlar yozilgan edi. Va shunday bo'ldiki, qirq kun va qirq kecha o'tgach, Rabbiy menga ikki tosh lavhani, ya'ni ahd lavhalarini berdi. Va Xudo menga dedi: Tur, tezlik bilan bu yerdan tush, chunki sening xalqing, kimlarni sen Misr yeridan chiqargan edingsan, qonunsizlik qildi. Ular men ularga buyurgan yo'ldan tezlik bilan chetga chiqdilar va o'zlari uchun quyma haykal yasadilar. Va Rabbiy menga dedi: Men senga bir marta va ikki marta gapirdim, men bu xalqni ko'rdim, va mana, bu xalq qattiq bo'yinli. Va hozir menga ruxsat ber ularni butunlay yo'q qilishga, va men ularning nomini osmon ostidan o'chirib tashlayman, va men seni katta va kuchli millat qilaman, va bundan ham ko'proq. Va qaytib, men toghdan pastga tushdim va togh osmonlargacha olov bilan yonayotgan edi, va guvohliklarning ikki lavhlari mening ikki qo'llarimda edi. Va men sizlarning Rabbingiz Xudoning oldida gunoh qilganingizni, va o'zingiz uchun quyma but yasaganingizni, va Rabbingiz sizga qilishni buyurgan yo'ldan burilganingizni ko'rib; ikki lavhni ushlab, ularni ikki qo'limdan tashladim va sizlarning oldingizda sindirdim. Va men Rabbining oldida ikkinchi marta iltijo qildim,

xuddi avvalgidek, qirq kun va qirq kecha non yemagandim va suv ichmagandim, sizlarning barcha gunohlaringiz haqida, qaysilarni siz Xudo Rabbining oldida yomonlik qilib, Uni g'azablantirish uchun gunoh qilgandingiz. Va men g'azab va qahr tufayli qo'rqib ketdim, chunki Xudo sizni yo'q qilish uchun sizga nisbatan g'azablandi, va Xudo meni eshitdi va shu vaqtda ham. Va Harun ustiga g'azablandi uni yo'q qilish uchun, va men Harun haqida ham o'sha vaqtda ibodat qildim. Va sizning qilgan gunohingizni – buzoqni oldim va uni olovda yoqdim, va uni ezib juda maydaladim, to'liq mayda bo'lguncha, va u changga o'xshab qoldi, va men o'sha changni togdan tushayotgan sel suviga tashladim. Va yonishda, sinovda va ishtahaning qabrlarida siz Xudovandni g'azablantirgan edingiz. Va Xo'jayin sizlarni Kadesh Barnedan jo'natganida, deb: Ko'tarilinglar va men sizlarga berayotgan yerni meros olinglar, sizlar Xo'jayiningiz Xudoning so'ziga itoatsizlik qildingiz va Unga ishonmadingiz va Uning ovoziga quloq solmadingiz. Siz Rabbiyga sizga ma'lum bo'lgan kundan boshlab itoatsizlik qilgan edingiz. Men Rabbining oldida qirq kun va qirq kecha iltijo qildim, chunki Rabbiy sizlarni yo'q qilmoq deb aytgan edi. Va men Xudoga ibodat qildim va aytdim: Ey Rabbiy, xudolar Podshosi, Sening xalqingni va Sening ulushingni butunlay yo'q qilma, ularni Sen ozod qilding, ularni Sen Misr yeridan Sening buyuk kuchingda, Sening qudratli qo'lingda va Sening baland yengingda olib chiqqan edingiz. Ibrohim, Ishoq va Yoqubni, Sening xizmatkorlaringni esla, qaysilarga Sen O'zing nomingda qasamyod qilding. Bu xalqning qattiqqo'lligiga, nopokliklariga va gunohlariga qarama. O'sha yerdan bizni olib chiqqan yerdagi

aholisi shunday demasin: Rabbiy ularga va'da qilgan yerga ularni kirita olmadi va ularni yomon ko'rgani uchun ularni cho'lda o'ldirish uchun olib chiqdi. Va bular Sening xalqing va Sening ulushingdir, kimlarni Sen Misr yeridan O'z buyuk kuchingda, O'z qudratli qo'lingda va O'z baland bileging bilan olib chiqqan edingiz.

10

O'sha vaqtda Rabbiy menga dedi: O'zing uchun ikki tosh lavhani xuddi birinchilari kabi o'yib chiqar va tog'ga Mening huzurimga ko'taril, hamda o'zing uchun yog'ochdan sandiq yasaysan. Sen birinchi lavhalarda bo'lgan so'zlarni, qaysilarni sindirgan edingsan, lavhalarga yozasan va ularni sandiqqa qo'yasan. Va men chirimas yog'ochdan sandiq yasadim va tosh lavhalarni birinchilaridek o'yib chiqdim, va men tog'ga chiqdim va ikki lavha mening qo'llarimda edi. Va U birinchi yozuvga muvofiq o'n so'zni lavhalar ustiga yozdi, qaysilarni Rabbiy tog'da olov o'rtasidan sizlarga gapirgan edi, va Rabbiy ularni menga berdi. Va qaytib, tog'dan tushdim va lavhalarni o'zim yasagan qutiga soldim, va ular o'sha yerda edi, xuddi Rabbiy menga buyurganidek. Va Isroil o'g'illari Yakim o'g'illari Beerotidan Moserahga jo'nadilar, u yerda Horun vafot etdi va u yerda dafn qilindi, uning o'rniga uning o'g'li Elozor kohinlik qildi. U yerdan ular Gadgadga ketdilar va Gadgaddan Etebathaga, suvli sellar yeriga. O'sha vaqtda Rabbiy Levi qabilasini ajratdi: Rabbiyning ahd sandiqini ko'tarish, Rabbiy oldida turish, xizmat qilish va

Uning nomiga ibodat qilish uchun, shu kungacha. Shu sababli Levitalarning aka-ukalari orasida ulushi va qur'asi yo'q, Rabbiyning o'zi ularning qur'asidir, xuddi U ularga aytganidek. Va men tog'da qirq kun va qirq kecha turgan edim. Va Rabbiy meni eshitdi va bu vaqtda ham, va Rabbiy sizlarni butunlay yo'q qilishni xohlamadi. Va Xudo menga dedi: Bor, bu xalq oldida yo'lga chiq, ular kirib, men ularning ota-bobolariga berishga qasamyod qilgan yerni meros qilib olsinlar. Va endi, Isroil, nima Rabbiy sening Xudoing so'raydi sendan, faqat qo'rqmoq Rabbiy sening Xudoingdan, va yurmoq barcha yo'llarida uning, va sevmoq uni, va xizmat qilmoq Rabbiy sening Xudoingga butun qalbingdan sening, va butun jonningdan sening, saqlash buyruqlarni Rabbiy sening Xudoing, va qoidalarni uning, qancha men buyuraman senga bugun, shunday ki yaxshi senga bo'lsin? Mana, sening Rabbiy Xudoyingning osmoni va osmonlarning osmoni, yer va unda bor barcha narsalar. Faqat sizning ota-bobolaringizni Xudo'y sevish uchun tanladi va ulardan keyin ularning naslini, ya'ni sizlarni barcha millatlar orasidan tanladi, shu kungacha. Va siz yuragingizning qattiqligini sunnat qilasiz va bo'yningizni qattiq qilmaysiz. Chunki sizning Rabbingiz Xudoyingiz, u xudolarning Xudosi va xo'jayinlarning xo'jayini, buyuk va kuchli va qo'rqinchli Xudo, kim yuzga qarab hayratlanmaydi va sovg'a olmaydi, musofir va yetim va beva ayolga adolat qiluvchi va musofirni sevadi, unga non va kiyim beradi. Va siz musofirni sevishingiz kerak, chunki siz Misr yerida musofir bo'lgan edingiz. Xudoyingiz Rabbidan qo'rqasiz va Unga xizmat qilasiz va Unga yopishib olasiz va Uning nomi bilan qasam ichasiz. U sizning faxringiz va U sizning

Xudoyingiz, U sizda bu buyuk va ulug'vor narsalarni qildi, ularni sizning ko'zlaringiz ko'rdi. Yetmish kishi bilan otalaring Misrga tushgan edilar, hozir esa Rabbiy Xudoing seni osmon yulduzlaridek ko'p qildi.

11

Va sen Rabbingiz Xudoni sevasan va Uning qo'riqxonalarini, farmonlarini, buyruqlarini va hukmlarini barcha kunlarda saqlasan. Va siz bugun bilasizlar, chunki emas sizning bolalaringiz, qanchalar bilmaydilar va ko'rmagan Rabbiy Xudoyingizning ta'limini, va uning buyuk ishlarini, va qudratli qo'lni, va baland qo'lni, va uning belgilarini, va uning mo'jizalarini, qanchalar qildi Misr o'rtasida Fir'avnga Misr podshosiga, va uning butun yeriga, va qanchalar qildi Misrliklarning kuchiga, va ularning aravalarina, va ularning otlariga, va ularning kuchiga, qanday to'lqinladi Qizil dengizning suvi ularning yuzlariga ular quvib ketayotganda sizning orqangizdan, va Rabbiy ularni yo'q qildi bugungi kungacha, va qanchalar qildi bizga cho'lda siz kelguningizcha bu joyga, va qanchalar qildi Dotanga va Abiramga Eliabning o'g'illariga Rubenning o'g'liga, kimlarni yer ochib og'zini yutdi ularni, va ularning uylarini, va ularning chodirlarini, va ularning butun mol-mulkini ular bilan birga butun Isroil o'rtasida. Chunki sizning ko'zlaringiz ko'rdi Rabbiyning barcha buyuk ishlarini, qanchalar qildi sizlarda bugun. Va siz barcha uning amrlarini saqlaysizlar, qanchalarni men bugun senga

buyuraman, shunda yashaysizlar va ko'payasizlar va kirib o'sha yerni meros olasizlar, qaysiga siz Iordan daryosini o'tib uni meros olish uchun borasizlar; Shunda o'sha yer ustida uzoq yashaysizlar, qaysi haqida Rabbiy sizning otalaringizga ularga va ularning nasllariga berish uchun qasam ichgan, sut va asal oqayotgan yer. Sen kirib borayotgan va meros qilib olayotgan yer, siz chiqib ketgan Misr yeri kabi emas, u yerda ular urug ekib, oyoqlari bilan sug'orishadi, xuddi sabzavot bog'i kabi. Lekin sen kirib borayotgan va meros qilib olayotgan yer tog'li va tekis yer, osmon yomg'iridan suv ichadi. Yer, uni Rabbiy Xudoyingiz doimo nazorat qiladi, Rabbiy Xudoyingizning ko'zlari uning ustida yilning boshidan to yilning oxirigacha. Agar eshitish bilan eshitsangiz barcha buyruqlarni, qaysilarni men bugun senga buyuraman, Rabbiy Xudoyingni sevmoq va unga butun qalbingdan va butun jonningdan xizmat qilmoq, u yeringga yomg'irni vaqtida, erta va kech beradi, va donningni, sharobingni va yog'ingni kiritasan, va dalalaringda chorvaringga o'tni beradi; va yeb to'yib, o'zing uchun ehtiyot qil, qalbing kengaymasin, va xato qilmang, va boshqa xudolarga xizmat qilmang va ularga sajda qilmang, va Rabbiy ustingizga g'azab bilan g'azablanib osmonni yopadi, va yomg'ir bo'lmaydi, va yer mevalarini bermaydi, va yaxshi yerdan, qaysi Rabbiy sizga bergan, tezlikda halok bo'lasizlar. Va siz bu so'zlarni qalbingizga va ruhingizga qo'yasiz, va ularni qo'lingiz ustiga belgi qilib bog'laysiz, va ular ko'zlaringiz oldida qimirlamaydigan bo'ladi. Va siz bolalaringizga ularni o'rgatasiz, ular haqida gapirish uchun, siz uyda o'tirganingizda va yo'lda borgan vaqtingizda va uxlaganingizda va turganingizda. Va siz

ularni o'z uylaringizning eshik tokchalari ustiga va o'z darvozalaringiz ustiga yozasizlar, shunda siz uzoq umr ko'rasizlar va o'g'illaringizning kunlari o'sha yer ustida davom etadi, qaysi yerni Rabbiy otalaringizga ularga berish uchun qasam ichgan, xuddi osmonning kunlari yer ustida turgani kabi. Va shunday bo'ladiki, agar diqqat bilan eshitsangiz barcha bu buyruqlarni, qaysilarni men bugun senga buyuraman bajarishni - Rabbimiz Xudoni sevishni, va uning barcha yo'llarida yurishni, va unga yopishishni, unda Rabbimiz barcha bu xalqlarni sizning oldingizdan haydab chiqaradi, va siz sizdanham kattaroq va kuchliroq xalqlarga meros bo'lasizlar. Qayerda sizlarning oyog'ingizning izi bossa, barcha joy sizlarniki bo'ladi, cho'ldan va Antilibanusdan, Melas daryosidan, Eufrat daryosidan, va g'arbdagi dengizicha sizning chegaralaringiz bo'ladi. Hech kim sizning yuzingizga qarshi turolmaydi, va Rabbiy Xudoyingiz sizning qo'rquvingizni va dahshatingizni butun yer yuziga qo'yadi, qaysi yerga bosgan bo'lsangiz, u sizlarga gapirgan usulda. Mana, men bugun sizlarning oldingizda marhamat va la'natni berayapman. Marhamatni, agar siz Rabbiyingiz Xudoyingizning amrlarini eshitsangiz, qanchalarini men sizlarga bugun buyurayapman; va la'natni, agar siz Rabbiyingiz Xudoyingizning amrlarini eshitmasangiz, qanchalarini men sizlarga bugun buyurayapman, va men sizlarga buyurgan yo'ldan adashib, borib boshqa xudolarga xizmat qilsangiz, qaysilarni siz bilmaysizlar. Va shunday bo'ladiki, qachonki Rabbiy Xudoyingiz sizni u yerga, meros qilib olish uchun o'tayotgan yeringizga kiritganda, siz barakani Garizin tog'iga va la'natni Ebal tog'iga

qo'yasiz. Mana bu narsalar Iordan daryosining narigi tomonida, quyosh botish yo'lining orqasida, Kan'on yerida, g'arbda yashovchi, Golgolga yaqin, baland eman daraxti yonida joylashgan emasmi? Siz Iordanni kesib o'tasiz, Rabbimiz Xudo sizga meros sifatida beradigan yerni meros qilib olish uchun kirasiz va barcha kunlar davomida unda yashaysiz. Va siz uning barcha buyruqlarini bajarishni va men bugun sizning oldingizda berayotgan bu hukmlarni saqlaysiz.

12

Va bular buyruqlar va hukmlar bo'lib, ularni siz bajarishingiz kerak bo'lgan yurtda, qaysi yurtni Rabbiy, otalaringizning Xudosi sizlarga meros qilib beradi, barcha kunlar mobaynida, qaysi kunlarda siz yer yuzida yashaysiz. Halokat bilan halok qilasizlar barcha joylarni, qaysilarda ular u yerda o'zlarining xudolariga xizmat qilganlar, qaysilarni siz meros qilib olasizlar, baland tog'lar ustida va tepaliklar ustida va qalin daraxt ostida. Va ularning qurbongohlarini buzib tashlaysizlar va ularning ustunlarini sindirasizlar va ularning boychechak o'rmonlarini kesib tashlaysizlar va ularning xudolarining oyma tasvirlarini olov bilan yondirasizlar va ularning nomini o'sha joydan halok qilasizlar. Siz o'z Xudoyingiz Rabbingizga shunday qilmaysiz. Lekin Rabbiy Xudoyingiz sizning shaharlaringizdan birida O'z nomini qo'yish va chaqirilish uchun tanlaydigan joyga qidirib borasizlar. Va siz u yerga yondirilgan qurbonliklaringizni, qurbonliklaringizni, birinchi mevalaringizni, ibodatlaringizni,

ixtiyoriy qurbonliklaringizni, kelishuvlaringizni hamda qoramollaringiz va qo'ylaringizning birinchi tug'ilganlarini olib kelasizlar. Va siz u yerda Xudoyingiz Rabbining oldida yeysiz va siz qo'lingizni qo'ygan hamma narsalaringizga, siz va oilalaringiz xursand bo'lasiz, chunki Xudoyingiz Rabbingiz sizga baraka berdi. Siz biz bugun shu yerda qilayotgan barcha narsalarni qilmaysizlar, har bir kishi o'z ko'zi oldida yoqimli bo'lgan narsani qiladi; chunki siz hali hozircha dam olishga va Rabbimiz Xudo sizga berayotgan merosga kelmadingizlar. Va siz Iordanni kesib o'tasiz va Rabbimiz Xudo sizga meros qilib berayotgan yer ustida yashaysiz, va U sizni atrofingizdagi barcha dushmanlaringizdan tinchitadi va siz xavfsizlik bilan yashaysiz. Va Rabbiy Xudoyingiz O'z nomini chaqirish uchun tanlaydigan joy bo'ladi, u yerga men bugun sizlarga buyurayotgan barcha narsalarni keltirasizlar: yondirilgan qurbonliklaringizni, qurbonliklaringizni, o'ndan bir ulushlaringizni, qo'llaringizning birinchi mevalarini va Rabbiy Xudoyingizga nazr qilgan barcha tanlangan sovg'alaringizni. Va siz xursand bo'lasizlar Rabbingiz Xudoning oldida, siz va o'g'illaringiz va qizlaringiz va xizmatkorlaringiz va cho'rilaringiz va darvozalaringizda turgan Leviy, chunki uning na ulushi bor na merosi siz bilan. O'zingga e'tibor ber, sen ko'rgan har qanday joyda yondirilgan qurbonliklaringni keltirma. Lekin Rabbiy Xudoyingiz tanlagan joyga, u sizning qabilalaringizdan birida, u yerga kuydirma qurbonliklaringizni olib chiqasizlar va u yerda men bugun senga buyurgan barcha narsalarni qilasan. Lekin sen o'z barcha istaklaringga ko'ra qurbon qilasan va Rabbingiz Xudoyingning senga bergan

barakasiga muvofiq har bir shaharda go'sht yeysan, nopok va pok bir xilda uni yeydi, xuddi jeyran yoki kiyikni yegandek. Faqat qonni yemang, uni yerga suv kabi to'kib tashlang. Sen o'z shaharlaringda doningingning o'ndan bir qismini, sharobingning, yog'ingning, qoramollaringning tug'ilgan birinchilarini, qo'ylaringning, barcha nazr qilgan ibodat duolaringni, kelishuvlaringni va qo'llaringning birinchi hosilini yeyolmaysan. Lekin uni Rabbingiz Xudoning oldida ye, o'sha joyda, qaysi joyni Rabbingiz Xudo tanlasa, sen va o'g'ling va qizing, xizmatkoringiz va xizmatkor qizing va musofir sizning shaharlaringizda; va sen Rabbingiz Xudoning oldida xursand bo'lasan hamma narsada, qayerga qo'lingni qo'ysan. O'zing uchun ehtiyot bo'l, Levitni tashlab qo'yma, yer yuzida qancha vaqt yashasan. Agar Rabbingiz Xudoyingiz chegaralaringizni kengaytirsa, xuddi sizga va'da qilganidek, va siz go'sht yeymen desangiz, agar joningiz go'sht yemoqchi bo'lsa, joningizning barcha xohishi bilan go'sht yeysiz. Agar seniki joying uzoq bo'lsa, qaysi joyni Rabbiy Xudoing u yerda O'z nomini chaqirish uchun tanlasa, sen qoramollaringdan va qo'ylaringdan, Xudo senga berganlaridan qurbon qilasan, men senga buyurgan usulda, va sen o'z shaharlaringda joningning ishtahasi bo'yicha yeysan. Gazelle va bug'u qanday yeyilsa, shunday uni ye – senda nopok ham, pok ham xuddi shunday yeydi. Qattiq e'tibor ber, qon yemang, chunki qon uning joni hisoblanadi, jon go'sht bilan birga yeyilmasin. Siz uni yemaysiz, balki uni suv kabi yerga to'kasiz. Uni yema, shunda senga va sendan keyin o'g'illaringga yaxshi bo'ladi, agar sen Rabbingiz Xudoning oldida yaxshi va yoqimli narsani qilsang. Faqat muqaddas narsalaring agar

senga bo'lsa va ibtiholaringni olib, sen o'sha joyga kelasan, qaysi joyni Rabbiy Xudoying tanlasa, uning nomi u yerda chaqirilishi uchun. Sen o'zingning ko'ydirma qurbonliklaringni qilasan, go'shtni Rabbiy Xudoyingning qurbongohiga taqdim etasan, qurbonliklaringning qonini esa Rabbiy Xudoyingning qurbongohi poydevorиra to'kasan, go'shtni esa yeysan. Qo'riqla va eshit, va barcha so'zlarni qil, kimlarni men senga buyuraman, shunday qilib senga va sening o'g'illaringga abadiy yaxshi bo'ladi, agar sen yoqimli va yaxshi narsani Rabbiy Xudoyingning oldida qilsang. Agar Rabbiy Xudoyingiz millatlarni yo'q qilsa, sen ularning yerini meros qilish uchun u yerga kirayotgan millatlarni sening yuzingdan yo'q qilsa, va sen uni meros olsang, va ularning yerida yashasan, o'zingga ehtiyot qil, ular sening yuzingdan yo'q qilinganidan keyin ularga ergashishni izlamagin, deb: Bu millatlar o'zlarining xudolariga qanday qiladi? Men ham qilaman. Sen Xudoyingga shunday qilmaysan, chunki Rabbning yomon ko'rgan jirkanch narsalarini ular o'z xudolariga qildilar, chunki ular o'z o'g'illari va qizlarini o'z xudolariga olovda kuydirishadi.

13

Men bugun sizga buyurayotgan har bir so'zni saqlab bajarishing kerak, unga hech narsa qo'shmaysan va undan hech narsa olib tashlamaysan. Agar sizning orangizdada payg'ambar yoki tush ko'ruvchi kishi tursa va sizga belgi yoki mo'jiza bersa, va u sizga aytgan belgi yoki mo'jiza kelsa, Keling va siz bilmaydigan

boshqa xudolarga xizmat qilaylik deb aytib, siz o'sha payg'ambarning yoki o'sha tushni ko'rgan kishining so'zlarini eshitmang, chunki Rabbiy sizning Xudoyingiz sizlarni sinamoqda, bilish uchun siz sizning Xudoyingizni butun qalbingizdan va butun joningingizdan sevasizmi yoki yo'qmi. Rabbiy Xudoyingizning ortidan yuring, va Undan qo'rqing, va Uning ovozini eshiting, va Unga yopishing. Va o payg'ambar yoki o tush ko'ruvchi o'ladi, chunki u seni Rabbiy Xudoyingdan chalg'itish uchun gapirdi – seni Misr yeridan chiqargan va qullikdan ozod qilgan Xudoydan – seni Rabbiy Xudoying senga yurish uchun buyurgan yo'ldan haydash uchun, va sen yovuzni ularning orasidan yo'q qilasan. Agar seninr otangdan yoki onangdan akang yoki o'g'ling yoki qizing yoki bag'ringdagi xotining yoki joninga teng do'sting yashirincha chaqirsa, aytib: Boraylik va boshqa xudolarga xizmat qilaylik, sen va otalaring bilmagan xudolarga, atrofingdagi xalqlarning xudolaridan, senga yaqin yoki sendan uzoq bo'lganlardan, yerning bir chetidan yerning ikkinchi chetiga qadar, sen unga rozi bo'lmaysan va uni eshitmaysan va ko'zing unga rahm qilmaydi, sen unga achinmaysan va uni yashirmaysan; e'lon qilib uni haqida xabar berasan va qo'llaring uni o'ldirish uchun birinchi bo'lib uning ustida bo'ladi va butun xalqning qo'llari oxirida. Va ular uni tosh bilan o'ldirishlari kerak va u o'ladi, chunki u seni Xo'jayining, sening Xudoyingning, seni Misr yeridan, qullik uyidan olib chiqib kelgan Xudoyingdan yuz o'girtirishga uringan. Va butun Isroil eshitib qo'rqadi va bu yovuz ishni sizlar orasida yana qilishni davom ettirmaydi. Agar sen eshitsang sening shaharlaringdan birida, qaysilarni Xo'jayin sening

Xudoing senga u yerda yashashing uchun beradi, aytayotganlarni: sizlardan qonunsiz odamlar chiqib ketishdi va o'sha yerning barcha aholisini qo'zg'olon qildirishdi, aytib: keling boraylik va boshqa xudolarga xizmat qilaylik, qaysilarni siz bilmas edingiz, va sen tekshirasan va so'raysan va juda yaxshilab tergov qilasan, va mana, aniq haqiqat, bu so'z to'g'ri, bu jirkanch ish sizlarda sodir bo'ldi; sen o'ldirib tashlab o'ldirasan o'sha yerdagi barcha aholini qilich bilan qirg'inda, la'nat bilan butunlay yo'q qilasizlar uni va undagi hamma narsalarni. Va sen uning barcha o'ljalarini uning ko'chalarida yig'asan va shaharni olovda yondirasan, va uning barcha o'ljalarini barcha xalq bilan Rabbiy Xudoyingning oldida yondirasan, va u abadgacha yashamaydigan bo'ladi, u yana qayta qurilmaydi. Va hech narsa la'natdan qo'lingda yopishib qolmasin, shunda Rabbiy O'zining qahr-g'azabidan qaytsin, va senga rahm bersin, va senga rahm qilsin, va seni ko'paytirsin, qanday usulda otalaringga qasam ichgan bo'lsa, agar sen Rabbiy Xudoyingning ovoziga quloq solsang, Uning amrlarini saqlash uchun, qanchalarini men senga bugun buyuraman, yaxshilikni va yoqimli narsani Rabbiy Xudoyingning oldida qilish uchun.

14

Siz Rabbingiz Xudoning o'g'illarisiz, murda uchun ko'zlaringiz orasiga kallik qilmaysiz. Chunki sen Rabbiy Xudoyingga muqaddas xalqsan, va Rabbiy Xudoyingga seni tanladi, sen unga maxsus xalq bo'lishing uchun yer yuzidagi barcha millatlardan.

Siz hech qanday jirkanch narsani yemaysiz. Bular siz yeydiganingiz chorva mollar: qoramollardan buzoq, va qo'ylardan qo'zi, va echkilardan echki bolasi, bug'u, va jayron, va oq dumli, oriks, va jirafa. Tuyoqni ikkiga bo'luvchi va ikki tuyoqli tirnoqli, hamda qayta chaynash qiluvchi har qanday hayvonni yeysiz. Va bularni siz yemaysiz: kaytarma qaytaradiganlardan va tuyoqlarini ajratadiganlardan - tuya, quyonsimon va tog bo'rsug'i, chunki ular kaytarma qaytaradilar, lekin tuyoqlarini ajratmaydilar, bular sizga harom hisoblanadi. Va cho'chqani - chunki u tuyoqni ajratadi va tuyoq bo'lingan bo'ladi, lekin bu qayta chaynashni qayta chaynamaydı - bu sizga haromdir. Ularning go'shtidan yemaysizlar, ularning o'liklariga tegmaysizlar. Va bularni barcha suvdagilardan yeysizlar: barchasi ularda qanotchalar va tarozilar bo'lsa, yeysizlar. Va barcha narsalar, qaysilarda suzgichlar va tarozilar yo'q bo'lsa, ularni yemaysizlar, ular sizlar uchun haromdir. Har bir toza qushni yeyishingiz mumkin. Va bularni ulardan yemaysizlar: burgutni va kalxatni va dengiz burgutini va kalxatni va qalqondorni va unga o'xshashlarni, va chumchuqni va boyqushni va chaykani va turnani va oqqushni va ibisni va suv qushini va lochinni va unga o'xshashlarni, va popishakni va tungi qarg'ani va saqqovulni va yovvoyi qushni va unga o'xshashlarni, va binafsha tovuqni va ko'rshapalakni. Qushlarning barcha sudralib yuradigan narsalari sizga nopok, ulardan yemaysiz. Barcha toza qushlarni yeysiz. Har bir o'laksani yemaysizlar; u sizning shaharlaringizda yashovchi musofirga beriladi va u yeydi, yoki uni begonaga sotasizlar, chunki siz Rabbingiz Xudoyingizga muqaddas xalqsiz. Sen

qo'zini uning onasining sutida qaynatmaysan. Har yili sening dalangning barcha hosili, ya'ni urug'ingning mahsulotidan o'ndan bir qismini ajratasan. Va uni o'sha joyda yeysan, agar Rabbiy Xudoyingiz o'z nomini u yerda chaqirish uchun tanlasa, doningning, sharobingning va moyingning o'ndan birini, qoramollaringning va qo'ylaringning tunjalarini keltirasan, shunda barcha kunlarda Rabbiy Xudoyingizdan qo'rqishni o'rganasan. Agar yo'l sendan uzoq bo'lib qolsa va sen ularni olib chiqa olmasang, chunki o'sha joy sendan uzoq, Rabbiy Xudoyingiz o'z nomini u yerda chaqirilishi uchun tanlagan joy, chunki Rabbiy Xudoyingiz seni baraka beradi, sen ularni kumushga sotasan va kumushni qo'llaringga olasan va sen Rabbiy Xudoyingiz uni tanlagan joyga borasan. Va sen kumushni sarflaysan har bir narsaga qaysi jonging xohlasa: qoramollarga yoki qoylarga, yoki sharobga yoki kuchli ichimlikka, yoki kuchli ichimlikka, yoki har bir narsaga qaysi jonging xohlasa, va sen u yerda yeysan Rabbiy Xudoyingning oldida, va xursand bo'lasan sen va uyingdagilar, va Leviy shaharlaringdagi, chunki unga ulush yo'q va meros yo'q sen bilan. Uch yildan keyin siz o'z hosilingizning har bir o'ndan bir qismini olib chiqasiz, o'sha yili uni o'z shaharlaringizda qo'yasiz. Va Laviy keladi, chunki unga seniki bilan ulush va nasiba yo'q, va musofir va yetim va shaharlaringdagi beva ayol, va ular yeydilar va to'yadilar, shunday qilib Rabbiy Xudoyingiz sizni barcha qilgan ishlaringizda duo qilsin.

15

Har yetti yilda ozod qilish qilasan. Va ozod qilish buyrug'i shunday: sen o'z qo'shning senga qarzdor bo'lgan har bir qarzni kechirasan va birodaring seningdan talab qilmaysan, chunki Rabbingiz Xudoga ozod qilish e'lon qilingan. Begona odamdan qancha qarzi bo'lsa, uni undan talab qilasan, lekin akangning qarzini kechirasan. Chunki senda muhtoj odam bo'lmaydi, chunki Rabbiy Xudoyingiz sizni barkalaydi o'sha yurtda, qaysi yurtni Rabbiy Xudoyingiz sizga meros sifatida meros qilib olishingiz uchun beradi. Agar siz chindan ham Rabbingiz Xudoning ovoziga quloq solsangiz va men bugun sizga buyurayotgan barcha bu amrlarni saqlasangiz va bajarsangiz, chunki Rabbingiz Xudoyingiz sizni marhamat qildi, sizga aytganidek; va siz ko'p xalqlarga qarz berasiz, lekin siz qarz olmaysiz; va siz ko'p xalqlar ustidan hukmronlik qilasiz, lekin sizning ustingizdan ular hukmronlik qilmaydilar. Agar sening Rabbiy Xudoyingiz senga beradigan yerdagi shaharlaringdan birida senga qarindoshlaringdan muhtoj kishi bo'lsa, yuragingni qattiqlashtirib qo'yma va muhtoj qarindoshingdan qo'lingni yopib qo'yma. Qo'llaringni unga ochib berasan va unga qancha kerak bo'lsa, qancha muhtoj bo'lsa, shuncha qarz berasan. O'zing uchun ehtiyot bo'l, yuragingda yashirin qonunsizlik so'zi paydo bo'lmasin, deb: Yettinchi yil, ya'ni ozod qilish yili yaqinlashmoqda, va muhtoj akangga nisbatan ko'zing yomon bo'lib, unga bermasliging mumkin, va u senga qarshi Rabbiyga faryod qiladi, va senda katta gunoh bo'ladi. Sen albatta unga berasan va unga qarz berasan, u qancha muhtoj bo'lsa, chunki u muhtojlikda. Sen unga berayotganda yuragingda qayg'urmaysan, chunki shu so'z tufayli Rabbiy Xudoing seni

barcha ishlaringda va qo'lingni qo'ygan barcha narsalaringda duo qiladi. Emas, chunki muhtoj odam sening yeringdan yo'qolib ketmasligi uchun, shu sababli men senga bu so'zni bajarishni buyuraman, deb aytaman: ochib ochasan qo'llaringni akangga, kambag'alga va sening yeringdagi muhtojga. Agar senga ibroniy akang yoki ibroniy opa-singil sotilsa, u senga olti yil xizmat qiladi va yettinchi yili uni o'zingdan ozod qilib yuborasan. Qachonki uni o'zingdan ozod qilib yuborayotgan bo'lsang, uni bo'sh qo'l yuborma. Uni o'z qo'ylaringdan, donlaringdan va sharobingdan ta'minlaysan, Rabbiy Xudoyingiz sizga marhamat qilganidek unga berasan. Va sen eslab qolasan ki, Misr yerida xizmatkor edingsan va Rabbiy Xudoing seni u yerdan ozod qildi, shuning uchun men senga bu so'zni bajarishni buyuraman. Agar lekin u senga: Men sendan chiqmayman desa, chunki u seni va uyingni sevgan, chunki unga yoningda yaxshi. Sen bigizni olib, uning qulog'ini eshikka teshasan va u senga abadiy xizmatkor bo'ladi, sening cho'ring bilan ham xuddi shunday qilasan. Ularni ozod qilib yuborishingda bu senga qiyin bo'lmasin, chunki u olti yil yollanma ishchining yillik haqiga senga xizmat qildi va Rabbiy Xudoyingiz barcha qilgan ishlaringda senga baraka beradi. Qoramollaringda va qo'ylaringda tug'iladigan har bir birinchi tug'ilgan erkakni Rabbiy Xudoyingga muqaddas qilasan, birinchi tug'ilgan buzoqingni ishlatmaysan va qo'ylaringning birinchi tug'ilganlarini qirqmaysan. Uni har yili Rabbiy Xudoyingiz tanlagan joyda Rabbiy oldida yeysan, sen va uyingdagilar. Agar lekin uning ichida nuqson bo'lsa, cho'loq yoki ko'r, yomon nuqson bo'lsa, uni Rabbiy Xudoyingga qurbon

qilmaysan. Uni sening shaharlaringda ye, senda nopok bo'lgan kishi ham, pok bo'lgan kishi ham bir xilda yesin, xuddi jeyran yoki bug'uni yegandek. Faqat qonni yemaysiz, uni yerga suv kabi to'kasiz.

16

Yoshlar oyini qo'riqla va Fisih bayramini Xo'jaying Xudoyingga o'tkaz, chunki yoshlar oyida sen Misrdan kechasi chiqding. Va sen Fisihni Rabbiy Xudoyingga qo'ylar va hokirlarni qurbon qilasan o'sha joyda, qayerda Rabbiy Xudoying O'z ismini e'lon qilish uchun uni tanlasa. Uning ustida achitqi yemang, yetti kun uning ustida achitqisiz non, azob-uqubat nonini yeysiz, chunki siz shoshilinchda Misrdan chiqdingiz, shunday qilib hayotingizning barcha kunlarida Misr yeridan chiqish kuningizni eslab qolasiz. Sening barcha chegaralaringda yetti kun davomida senga xamirturush ko'rinmaydi, va birinchi kun kechqurun qurbon qilgan go'shtlaringdan ertalabgacha hech narsa qolmaydi. Sen Fisih qurbonligini o'z shaharlaringdan hech birida qila olmaydigan bo'lasan, ularni Rabbiy Xudoyingiz senga beradi, lekin faqat o'sha joyda, uni Rabbiy Xudoyingiz tanlaydi, Uning ismi u yerda chaqirilishi uchun, sen Fisih qurbonligini kechqurun quyosh botishiga qarab qilasan, o'sha vaqtda sen Misrdan chiqqan eding. Va sen qaynatasan va qovurasan va o'sha joyda yeysan, agar Rabbiy Xudoyingiz uni tanlasa, va ertalab qaytib, uylaringga kelasan. Olti kun xamirsiz non yeysan va yettinchi kuni Rabbingiz Xudoyingizga yopilish

majlisi bayrami bo'ladi, o'sha kuni hech qanday ish qilmaysiz, faqat jon uchun qilinadigan ishlardan tashqari. Yetti haftani o'zing uchun sanoqlaysan, sen o'roqni hosilga qo'yishni boshlaganingdan boshlab, yetti haftani sanoqlashni boshlarsan. Va sen haftalar bayramini Xudovand Xudoyingga o'tkazasan, qo'ling qanchalik kuchli bo'lsa, Xudovand Xudoying senga qancha bersa shuncha. Va sen xursand bo'lasan Rabbiy Xudoyingning oldida, sen va o'g'ling va qizing, o'g'il bolang va xizmatkor qizing va Leviy va musofir va yetim va sizlar orasida yashovchi beva ayol, o'sha joyda qaysi joyni Rabbiy Xudoyingiz tanlasa, Uning ismi u yerda chaqirilishi uchun. Va sen eslab qolasan ki, Misr yerida xizmatkor bo'lgan edingiz va shu buyruqlarni saqlab bajarasan. Sen o'zingning xirmon maydoningdan va uzumxonangdan yig'ib olganingda, o'zing uchun yetti kun davomida Chodirlar bayramini o'tkazasan. Va sen o'z bayramingda xursand bo'lasan, sen va o'g'ling, va qizing, va o'g'ling, va cho'ring qizing, va Leviy, va musofir, va yetim, va shaharlaringda yashovchi beva ayol. Yetti kun Rabbingiz Xudoga bayram qilasiz u tanlaydigan joyda, agar Rabbingiz Xudoyingiz sizni barcha hosilingizda va qo'llaringizning barcha ishida duo qilsa, va siz xursand bo'lasiz. Yilda uch marta seniki har bir erkak Xo'jayin Xudoning oldida ko'rinadi o'sha joyda, qaysi joyni Xo'jayin tanlasa: achitqisiz non bayramida, haftalar bayramida va chodirlar bayramida. Xo'jayin Xudoning oldida bo'sh qo'l bilan ko'rinmaysan. Har biringiz o'z qo'llaringizning kuchiga ko'ra, Rabbingiz Xudoning sizga bergan barakasiga ko'ra. Sen o'zing uchun sudyalar va kotiblarni tayinlaysan o'z shaharlaringda, qaysilarni Rabbiy Xudoyingiz senga qabilalarga

ko'ra beradi, va ular xalqni adolatli hukm qiladilar. Ular hukmdan burilmaydilar va sovg'a olmaydilar, chunki sovg'alar donolarning ko'zlarini ko'r qiladi va adolatlilarning so'zlarini olib tashlaydi. Adolatli adolatli narsani ta'qib qilishing kerak, shunday qilib yashaysiz va kirib, Rabbingiz Xudoyingiz sizga berayotgan yerni meros qilib olasiz. O'zing uchun to'qay ekmaysan, Xudoing qurbongohining yonida hech qanday daraxt tikmaysan. Sen o'zing uchun ustun tikmasliging kerak, chunki Rabbiy sening Xudoyingiz buni yomon ko'radi.

17

Rabbingga, sening Xudoyingga nuqsonli buzoq yoki qo'y qurbon qilma, chunki bu jirkanch narsadir. Agar sening shaharlaringdan birida, qaysilarni Rabbiy sening Xudoing senga beradi, erkak yoki ayol topilsa, kim Rabbiy sening Xudoing oldida yomonlik qiladi, uning ahdini buzib o'tib, kelib boshqa xudolarga xizmat qilsa va ularga sajda qilsa - quyoshga yoki oyga yoki osmon dunyosidan biror narsaga, qaysilarni senga buyurmagan - va bu senga xabar berilsa va sen juda yaxshilab tekshirsan, va mana, haqiqatan bu gap to'g'ri bo'lib, bu jirkanch narsa Isroilda sodir bo'lgan bo'lsa, unda sen o'sha odamni yoki o'sha ayolni olib chiqasan va ularni toshlar bilan tosh otasizlar va ular o'lishadi. Ikki yoki uch guvohning guvohligiga asoslanib, o'limga hukm qilingan kishi o'ladi; bir guvohning guvohligiga asoslanib, o'limga hukm qilingan kishi o'lmaydi. Va guvohlarning qo'li birinchi bo'lib uni o'ldirish uchun uning

ustiga bo'ladi, va xalqning qo'li oxirida, va siz yovuzni o'zlaringizdan olib tashlaysiz. Agar lekin sendan so'z qiyin bo'lsa hukm qilishda qon bilan qon orasida, va hukm bilan hukm orasida, va tegish bilan tegish orasida, va nizo bilan nizo orasida - bu hukm ishlari sizning shaharlaringizda - va sen turib ko'tarilib borasan o'sha joyga, qaysi joyni Rabbiy Xudoyingiz tanlasa, va sen borasan Loviy ruhoniylarga va o'sha kunlarda bo'ladigan sudyaga, va ular so'rab tekshirib, senga hukmni e'lon qilishadi. Va sen ish qilasan ular senga xabar beradigan masalaga muvofiq o'sha joydan, agar Rabbiy Xudoing tanlasa, va saqlagin qilmoqni hamma narsalarni, qancha senga belgilansa. Qonun bo'yicha va ular senga aytadigan hukm bo'yicha ish qil, ular senga xabar beradigan so'zdan o'ngga ham, chapga ham chetga burma. Va agar biror odam takabburlik bilan ish qilsa, shunday qilib Rabbiy Xudoyingning nomida xizmat qilish uchun turgan ruhoniyga yoki o'sha kunlarda bo'lgan sudyaga itoat qilmasa, o'sha odam o'ladi va sen yomonlikni Isroildan olib tashlaysan. Va barcha xalq eshitib qo'rqadi va boshqa hurmatsizlik qilmaydi. Agar sen kirsang ichiga yer qaysi Rabbiy Xudoing beradi senga, va meros olsang uni, va yashsang ustida uni, va aytsang, Tayinlayman ustimga hukmdor, xuddi qolgan xalqlar atrofimda, albatta tayinlaysan ustingga hukmdor qaysi tanlasa Rabbiy Xudo uni. Birodarlaringdan tayinlaysan ustingga hukmdor. Tayinlay olmaysan ustingga odam begona, chunki emas birodaring senin u. Chunki u o'zi uchun otni ko'paytirmaydi va xalqni Misrga qaytarmaydi, shunday qilib u o'zi uchun otni ko'paytirmasin, lekin Xudo aytdi: Siz bu yo'l bilan yana qaytmaysizlar. Va u o'zi uchun xotinlarni

ko'paytirmasin, shunda uning yuragi burilmasin, va kumush hamda oltinni o'zi uchun haddan tashqari ko'paytirmasin. Va u o'z hukmronligiga o'tirganda, u o'zi uchun bu ikkinchi qonunni kitobga yozadi Leviy ruhoniylaridan, va u uning bilan bo'ladi, va u undan butun umri davomida o'qiydi, shunday qilib u Rabbiy Xudoyingdan qo'rqishni o'rganadi va barcha bu amrlarni saqlashni va bu nizomlarni bajarishni; shunday qilib uning yuragi birodarlaridan yuqori ko'tarilmasin, shunday qilib amrlardan o'ngga yoki chapga chetga chiqmasin, shunday qilib u o'z hukmronligida uzoq yashaydi, u o'zi va uning o'g'illari Isroil o'g'illari orasida.

18

Rohiblar Levilarga, butun Levi qabilasiga Isroil bilan birga na ulush, na lot berilmaydi, Rabbning qurbonliklari ularning lotidir, ular shuni yeydilar. Ularga ularning birodarlari orasida ulush bo'lmaydi, Rabbiyning O'zi uning ulushi, xuddi Unga aytganidek. Va bu ruhoniylarning hukmi: xalqdan qurbonlik qiluvchilardan qurbonliklarni olish, agar buzoq yoki qo'y bo'lsa. Va sen ruhoniyga yelkani berasan, va jag'larni, va oshqozonni, va donangning birinchi hosilini, va sharobingning, va yog'ingning; va qo'ylaringning birinchi qirqimini unga berasan. Chunki Xudo uni sening barcha qabilalaringdan tanladi, Xudo Tangri oldida turish, xizmat qilish va Uning nomi bilan duo qilish uchun – u va uning o'g'illari Isroil o'g'illari orasida. Agar Leviy Isroilning barcha o'g'illari shaharlaridan biridan, qayerda

u yashasa, uning qalbi xohlagani bo'yicha, u tanlaydigan joyga kelsa, u o'z Xudosi Rabbiyning nomiga xizmat qiladi, xuddi uning barcha Leviy birodarlar o'sha yerda sening Xudoing Rabbiy oldida turganlaridek. U bo'lingan ulushni yeydi, oila bo'yicha sotishdan tashqari. Agar sen Rabbiy Xudoyingiz senga beradigan yerga kirsang, o'sha xalqlarning jirkanch ishlarini qilishni o'rganmaysan. Senda topilmaydi o'g'lini va qizini olovda poklovchi, folbinlik qiluvchi, belgilarni kuzatuvchi va fol ochuvchi, zaharlar bilan afsun o'quvchi, qorindan gapiruvchi va mo'jizalarni kuzatuvchi, o'liklardan so'rovchi. Chunki Rabbga, sening Xudoyingga jirkanch narsadir bularni qiluvchi har bir kishi, ana shu jirkanch narsalar tufayli Rabb ularni sening yuzingdan yo'q qiladi. Sen Xudo Rabbingning oldida mukammal bo'lasan. Chunki bu millatlar, kimlarni sen mulkdan mahrum qilasan, ular omenlarga va bashoratlarga quloq soladilar, lekin senga Rabbiy Ilohingiz shunday bermagan. Payg'ambarni senning birodarlaringdan, men kabi, Rabbiy Xudoyingiz senga ko'taradi; unga eshitasizlar; Barcha narsalarga ko'ra, qancha so'rading Rabbiy Xudoyingizdan Xorebda yig'ilish kunida, deb aytib: biz yana Rabbiy Xudoyingizning ovozini eshitmaymiz, va bu buyuk olovni yana ko'rmaymiz, va o'lmaymiz. Va Xudo'yo menga dedi: Ular senga aytgan barcha gaplari to'g'ri. Men ularga ularning birodarlari orasidan sengadek Payg'ambar ko'taraman va uning og'ziga so'zlarimni qo'yaman, va u ularga men unga buyurgan hamma narsani gapiradi. Va agar biror odam o'sha payg'ambar mening nomimda gapiradigan barcha gaplarni eshitmasa, men uni jazolaman. Lekin payg'ambar mening nomim bilan men buyurmagan so'zni gapirish uchun

behurmatlik qilsa va boshqa xudolar nomida gapirsa, o'sha payg'ambar o'ladi. Agar sen yuragingda aytasan: Rabbiy gapirmagan so'zni qanday bilamiz? Agar o'sha payg'ambar Rabbining nomidan qancha ko'p gapirsa-da, va bu so'z amalga oshmasa va sodir bo'lmasa, bu Rabbiy gapirmagan so'zdir. O'sha payg'ambar dinsizlikda gapirgan, undan qo'rqmang.

19

Agar Rabbiy Xudoyingiz o'sha millatlarni yo'q qilsa, qaysi Xudo senga yerni beradi, va siz ularni meros qilib olsangiz, va ularning shaharlarida va ularning uylarida yashsangiz, uch shaharni o'zing uchun o'z yeringning o'rtasida ajratasan, qaysi yerni Rabbiy Xudoyingiz senga beradi. Senga yo'lni belgilab ol va sening yering chegaralarini uch qismga bo'l, uni senga Rabbiy Xudoing taqsimlaydi va har qotilga panoh bo'ladi. Bu esa qotil haqidagi buyruq bo'ladi: kim u yerga qochib borsa va yashasa, kim o'z qo'shnisini bilmay urgan bo'lsa va bu odam uni kecha va undan oldingi kundan boshlab yomon ko'rmagan bo'lsa. Va agar kimdir qo'shnisi bilan o'rmonga o'tin yig'ish uchun kirsa va daraxtni kesayotganda uning qo'li bolta bilan sirg'alib ketsa va temir daraxtdan tushib qo'shnisiga tegib, u o'lib qolsa, bu odam shu shaharlardan biriga qochib panoh topadi va yashaydi. Shunday qilib qon qasos oluvchi qotilning orqasidan ta'qib qilmasin, chunki yuragi qizib ketgan va agar yo'l uzunroq bo'lsa, uni yetib olib uning ruhini uradi, va bunga o'lim hukmi yo'q, chunki u uni kechadan oldin ham, uchinchi

kundan oldin ham yomon ko'ruvchi emas edi. Shu sababli men senga bu so'zni buyuraman, deb aytaman: uchta shaharni o'zing uchun ajrat. Agar Rabbiy Xudoyingiz chegaralaringizni kengaytirsa, otalaringizga qasamyod qilganidek, va Rabbiy senga barcha yerni bersa, otalaringizga berishni va'da qilgan yerni, agar sen bugun men senga buyurayotgan barcha bu buyruqlarni bajarishni eshitsang, Rabbiy Xudoyingizni sevishni, uning barcha yo'llarida barcha kunlar yurishni; o'zingga yana uch shaharni o'sha uch shaharga qo'shasan. Va begunoh qon senga Rabbiy Xudoing meros sifatida beradigan yering ichida to'kilmaydi, va senda qon aybi bo'lmaydi. Agar seningda odam bo'lsa qo'shnisini yomon ko'ruvchi, va uni pistirmada kutsa, va uning ustiga ko'tarilsa, va uning ruhini ursa, va u o'lsa, va bu shaharlardan biriga qochsa; va uning shaharining oqsoqollar kengashi yuboradi, va uni u yerdan oladi, va uni qonning yaqin qarindoshlarining qo'llariga topshiradi, va u o'ladi. Sening ko'zing unga rahm qilmaydi va sen begunoh qonni Isroildan tozalaysan, va senga yaxshi bo'ladi. Sen qo'shningning chegaralarini siljitma, qaysilarni otalaringiz o'rnatgan merosda, sen qaysi merosni olding o'sha yerda, qaysi yerni Rabbiy Xudoyingiz senga qur'a orqali beradi. Agar odam biron adolatsizlik, gunoh yoki u qilgan har qanday gunoh bo'yicha ayblanayotgan bo'lsa, bitta guvohning guvohligiga asoslanib hukm chiqarib bo'lmaydi; har qanday gap ikki yoki uch guvohning og'zidan tasdiqlanishi kerak. Agar nohaq guvoh bir odamga qarshi kelsa, uning gunohini sanab, ikki odam, kimlarning o'rtasida nizo bor, ular Rabbiy oldida va ruhoniylar oldida va hakamlar oldida turishadi, kimlar o'sha kunlarda

bo'lsa. Va hakamlar aniq tekshirishadi, va mana, nohaq guvoh nohaq guvohlik berdi, o'z akasiga qarshi turdi. Va siz unga shunday qilasiz, qanday usulda u yomonlik qilmoqchi bo'lgan o'z akasiga qarshi, va siz yomonlikni o'zlaringizdan olib tashlaysiz. Va qolganlar eshitib qo'rqadilar va ular yana bu yomon ishni sizlarning orangizda qilmaydilar. Sening ko'zing unga rahm qilmaydi: jon o'rniga jon, ko'z o'rniga ko'z, tish o'rniga tish, qo'l o'rniga qo'l, oyoq o'rniga oyoq.

20

Agar sen dushmanlaringga qarshi urushga chiqsang va ot, chavandoz va o'zingdan ko'proq xalqni ko'rsang, ulardan qo'rqma, chunki Rabbiy Xudoing sen bilan, u seni Misr yeridan ko'targan. Va shunday bo'ladiki, sen urushga yaqinlashganingda, ruhoniy yaqinlashib xalqqa gapiradi va ularga aytadi: Eshit, ey Isroil! Siz bugun dushmanlaringizga qarshi urushga borasizlar. Yuragingiz zaiflanmasin, qo'rqmang, vahimaga tushmang va ularning oldidan qaytmang. Chunki Rabbiy sizning Xudoyingiz sizning oldingizdan boradi, dushmanlaringiz bilan jang qilish va sizni qutqarish uchun. Va kotiblar xalqqa gapiradilar, deb aytib: Kim u odam, yangi uy qurgan va uni bag'ishlamagan? U ketsin va o'z uyiga qaytsin, urushda o'lmasin, va boshqa odam uni bag'ishlasin. Va kim o'sha odam kim tok bog'ini ekdi va undan xursand bo'lmadi? U ketsin va o'z uyiga qaytsin, urushda o'lmasin, va boshqa odam undan xursand bo'ladi. Va kim u odam kim ayolga unashtirilgan va uni olmagan? U ketsin va o'z

uyiga qaytsin, urushda o'lmasin va boshqa odam uni oladi. Va kotiblar xalqqa gapirish qo'shadilar va ular aytadilar: Kim o'sha odam qo'rquvchi va yurakda qo'rqoq? U ketsin va o'z uyiga qaytsin, shunda u o'z ukasining yuragini qo'rqoq qilmasin, xuddi o'ziniki kabi. Va shunday bo'ladiki, yozuvchilar xalqqa gapirish to'xtatganlarida, ular xalqning boshida turuvchi armiya boshqaruvchilarini tayinlashadi. Agar sen shahar tomon urush qilish uchun yaqinlashsang, ularni tinchlik bilan chaqir. Agar ular senga tinchlik bilan javob berib, darvozalarini ochsalar, unda u shaharda topilgan barcha xalq senga soliq to'lovchi va itoatkor bo'ladi. Agar ular senga bo'ysunmasalar va senga qarshi urush qilsalar, sen uni qamal qilasan, toki Rabbiy Xudoyingiz uni qo'llaringga topshirguncha, va sen uning barcha erkaklarini qilich bilan qirg'in qilasan, faqat ayollar va yukdan tashqari; va barcha chorva va shaharda mavjud bo'lgan hamma narsa va barcha o'ljani o'zing uchun talon-taroj qilasan, va dushmanlaringning barcha o'ljasini yeysan, ularni Rabbiy Xudoyingiz senga beradi. Shunday qilasan barcha shaharlar bilan, sendan juda uzoqda bo'lganlar bilan, bu xalqlarning shaharlaridan emas, qaysilarning yerini Rabbiy sening Xudoing senga meros qilib berayotgan. Siz hech bir nafas oluvchini tirik qoldirmaysizlar, balki la'nat bilan ularni butunlay yo'q qilasizlar: Xettiylikni va Amoriylikni va Kan'oniylikni va Perizziylikni va Xiviylikni va Yabusiylikni va Girgoshiylikni, Rabbingiz Xudoyingiz sizga buyurganidek, shunda ular sizlarga o'zlarining barcha jirkanch ishlarini, ular o'zlarining xudolariga qilgan narsalarini o'rgatmasinlar va siz Rabbingiz Xudoyingiz oldida gunoh qilmaysizlar uchun. Agar siz bir shaharni ko'p

kunlar davomida qamal qilib, uni egallab olish uchun urush qilsangiz, uning daraxtlarini yo'q qilmang, ularga temir qo'ymang, balki undan yeng, lekin uni kesib tashlamang. Maydondagi daraxt odam emasmidi, sizdan qochib qo'rg'onga kirish uchun? Lekin sen mevali emasligini bilgan daraxtni yo'q qilasan va kesib tashaysan, va senga qarshi urush qilayotgan shahar ustiga mudofaa inshootlarini quraysan, toki u topshirilgunga qadar.

21

Agar yaralangan odam topilsa sening Xudoyingiz Rabbiy senga meros qilish uchun berayotgan yerda, dalada yiqilgan holda, va ular uni urgan odamni bilmasalar, sening oqsoqollar kengashing va sudyalaring chiqadi, va ular yaralangan odamning atrofidagi shaharlarga o'lchashar. Va yaralangan odamga eng yaqin shahar bo'ladi, va o'sha shaharning oqsoqollar kengashi qoramollardan bir g'unajinni oladi, u ish qilmagan va u bo'yinturuqni tortmagan. Va o'sha shaharning oqsoqollar kengashi g'unajinni qo'pol jarlikka tushiradi, u ish qilinmagan va ekilmagan, va ular g'unajinning bo'ynini jarlikda sindirishadi. Va Leviy ruhoniylari yaqinlashadi, chunki ularni Rabbiy Xudo O'zi oldida turish va Uning nomi bilan duo qilish uchun tanladi, va ularning og'ziga ko'ra barcha nizo va barcha tegish masalalari hal qilinadi. Va o'sha shaharning butun oqsoqollar kengashi, yaralangan odamga yaqinlashuvchilar, jilg'ada bo'yni kesilgan g'unajinning boshi ustida qo'llarini yuvadilar; va javob berib, ular aytadilar:

Bizning qo'llarimiz bu qonni to'kmadi va bizning ko'zlarimiz ko'rmadi. Mehribon bo'ling o'z xalqingiz Isroilga, kimlarni siz ozod qildingiz, ey Rabbiy, shunday qilib begunoh qon sizning xalqingiz Isroil ichida to'kilmasin, va u qon ularga kafforat qilinadi. Sen esa begunoh qonni ulardan olib tashlaysan, agar Rabbiy Xudoyingning oldida yaxshi va yoqimli narsani qilsang. Agar sen dushmanlaring ustiga urushga chiqsang va Rabbiy Xudoyingiz ularni qo'llaringga topshirsa va sen ularning o'ljasini olsang va o'ljada chiroyli ko'rinishdagi ayolni ko'rsang va uni xohlasang va uni o'zingga xotin qilib olsang va uni uyingga ichkariga kiritib kelsang va uning boshini soqollab olsang va uning tirnoqlarini kesib olsang va asirlik kiyimlarini undan olib tashlasang va u uyingda o'tirib, otasini va onasini bir oy kunlar yig'lasa, va shundan keyin sen unga kirsang va u bilan birga yashab qolsang, u seniki xotin bo'ladi. Va shunday bo'ladiki, agar uni xohlamasang, uni ozod qilib yuborassan. U kumush uchun sotishga sotilmaydi, uni rad etmaysan, chunki uni past qilding. Agar bir odamga ikki xotin bo'lsa, ulardan biri sevilgan va ulardan biri yomon ko'rilgan, va unga sevilgan ham yomon ko'rilgan ham farzand tug'sa, va yomon ko'rilganning to'ng'ich o'g'li bo'lsa; va shunday bo'ladiki, qaysi kunda u o'z o'g'illariga o'z mulklarini meros qilib bo'lsa, u sevilganning o'g'lini to'ng'ich qila olmaydi, yomon ko'rilganning to'ng'ich o'g'lini e'tiborsiz qoldirib; balki yomon ko'rilganning to'ng'ich o'g'lini tan oladi, unga unga topilgan hamma narsadan ikki baravar berish uchun, chunki u uning farzandlarining boshlanishi va unga to'ng'ichlik huquqi tegishli. Agar kimningdir o'g'li itoatsiz va qo'zg'olon ko'taruvchi bo'lsa va otasining ovoziga va onasining ovoziga

bo'ysunmasa, va ular uni tarbiyalasalar, va u ularga quloq solmasa; va uning otasi va uning onasi uni ushlab, uni o'z shahrining oqsoqollar kengashiga va joyning darvozasiga olib chiqsalar; va ular o'z shahrlarining odamlariga aytsalar: Bizning bu o'g'limiz itoatsizlik qiladi va qo'zg'atadi, bizning ovozimizga bo'ysunmaydi, ochko'z va mastxo'r. Va uning shahrining erkaklari uni toshlar bilan tosh otib o'ldirishadi, va u o'ladi, va sen yomonlikni ularning orasidan olib tashlaysan, va qolganlar eshitib qo'rqishadi. Agar biror kishida gunoh bo'lsa, o'lim hukmi bo'lsa, va o'lsa, va uni yog'ochga osasizlar; uning tanasi yog'ochda qolmasin, balki dafn qilish bilan uni o'sha kunda dafn qilasizlar, chunki Xudo tomonidan la'natlangan har bir yog'ochga osilgan kishi; va siz Rabbingiz Xudoyingiz sizga meros sifatida berayotgan yerni bulg'amaysizlar.

22

Agar akangning buzog'ini yoki qo'yini yo'lda adashib yurganini ko'rsang, ularga e'tiborsiz qolma, albatta ularni akangga qaytarib ber va unga topshir. Agar akang senga yaqinlashmasa yoki sen uni bilmasang, uni uyingga olib kir va u sening oldingda bo'lsin, toki akang ularni qidirguncha, keyin sen unga qaytarib berasan. Shunday qilasan uning eshagin, va shunday qilasan uning kiyimin, va shunday qilasan seninr akangning barcha yo'qotilgan narsasiga muvofiq, qancha undan yo'qolgan bo'lsa va topgan bo'lsang, e'tiborsiz qoldira olmaysan. Sen akangning eshagin yoki uning buzoqasini yo'lda yiqilgan

ko'rsang, ularni e'tiborsiz qoldirma, albatta u bilan birga ko'tarib qo'y. Ayol kishi erkak kishi libosinida bo'lmasin, erkak kishi ham ayol kishi libosinida bo'lmasin, chunki bularni qiluvchilarning hammasi Rabbingiz Xudoga jirkanch hisoblanadi. Agar sen yo'lda yoki biror daraxtda, yoxud yerda qushlarning uyasiga, bolalariga yoki tuxumlariga duch kelsang va ona bolalarining yoki tuxumlarining ustida yotgan bo'lsa, onani bolalari bilan birga olma. Sen onani yuborasan, lekin bolalarni o'zing uchun olasan, shunda senga yaxshi bo'ladi va uzoq umr ko'rasan. Agar sen yangi uy qursang va tomingga to'siq o'rnatsang, uyingda qotillik sodir bo'lmaydi, agar kimdir undan yiqilib tushsa. Sen tok-uzumzoringga turli xil urug ekmaysan, shundayki hosil va sen ekadigan urug tok-uzumzorning hosili bilan birga muqaddaslashtirilmasin. Sen buzoq va eshak bilan birga shudgor surmaysan. Sen jun va zig'irdan qilingan aralash kiyim kiymasen. O'zing uchun buralgan iplarni kiyimlaringning to'rt burchagida qilasan, qaysilarni o'ranganda. Agar kimdir ayolni olsa va u bilan birga yashasa va uni yomon ko'rsa va unga yolg'on so'zlarni qo'ysa va uning nomiga yomon narsa keltirsa va aytsa: Men bu ayolni oldim va unga yaqinlashganimda uning bokiraligini topmadim. Va qizning otasi va onasi qizning bokiraligini olib, oqsoqollar kengashiga darvozaga olib chiqadilar. Va qizning otasi kengashga shunday deydi: Mening qizimni men bu odamga xotin qilib berdim, va u undan nafratlanib, hozir unga yolg'on ayblovlar qo'ymoqda va aytmoqda: Senin qizingda bokiralik topmaganman; va mana bular mening qizimning bokiraligi. Va ular kiyimni shahar oqsoqollar kengashi oldida yoyib qo'yadilar.

Va o'sha shaharning oqsoqollar kengashi o'sha odamni oladi, va ular uni jazolaydi, va ular uni yuz shekelga jarimalaydi, va ular yosh ayolning otasiga beradi, chunki u Isroillik qiz bokira ustiga yomon nom chiqardi, va u uning xotini bo'ladi; u uni butun umri davomida yuborib yubora olmaydi. Agar lekin bu so'z haqiqat bo'lib chiqsa va yosh ayolda bokiralik topilmasa, yosh ayolni otasining uyi eshigi oldiga olib chiqadilar va uni toshlar bilan tosh otib o'ldiradilar, chunki u Isroil o'g'illari orasida ahmoqlik qilib, otasining uyini buzuqlikka aylantirdi va sen yomonlikni o'zlaringizdan olib tashlaysan. Agar erkakka turmushga chiqqan ayol bilan uxlayotgan odam topilsa, ikkala, ayol bilan uxlayotgan erkakni ham, ayolni ham o'ldirasizlar va yovuzlikni Isroildan olib tashlaysiz. Agar qiz bola bo'lsa, erkakga unashtirilgan bokira, va uni topgan odam shahar ichida u bilan yotsa, ikkalasini ham ularning shaharining darvozasiga olib chiqasizlar, va ular toshlar bilan toshbo'ron qilinadi va o'ladilar; yosh ayolni, chunki u shahar ichida baqirmagan; va odamni, chunki u qo'shnining xotinini kamsitgan; va yomonni o'zlaringizdan olib tashlaysizlar. Agar odam tekislikda unashtirilgan qizni topsa va majburlab u bilan yotsa, faqat u bilan yotgan odamni o'ldirasizlar. Va yosh ayolga o'lim gunohi yo'q; xuddi agar biror odam qo'shnisiga qarshi ko'tarilib uning ruhini o'ldirsa, shunday bu ish, chunki uni dalada topdi; unashtirilgan yosh ayol qichqirdi va unga yordam beruvchi yo'q edi. Agar kimdir unashmagan qiz bolani, ya'ni bokira qizni topsa va majburlagan holda u bilan yotsa va bu topilsa, u bilan yotgan odam qizning otasiga ellik kumush didrahma beradi va u uning xotini bo'ladi, chunki uni kamsitgan. U uni butun umri

davomida haydab yubora olmaydi.

23

Odam otasining xotinini olmaydi va otasining yopig'ini ochmaydi. Moyaklari ezilgan yoki kesilgan kishi Rabbiyning jamoatiga kirmaydi. Fohishadan tug'ilgan kishi Rabbiyning majlisiga kirmaydi. Ammoniylik va Moabiylik Rabbiyning majlisiga kirmaydi, va o'ninchi avlodgacha Rabbiyning majlisiga kirmaydi, va abadgacha; chunki ular sizlarni yo'lda non va suv bilan kutib olmagan, siz Misrdan chiqayotganingizda, va chunki ular sizga qarshi Bal'omni, Beorning o'g'lini, Mesopotamiyadan sizni la'natlash uchun yollagan. Va Rabbiy Xudoyingiz Balaomni eshitishni xohlamadi va Rabbiy Xudoyingiz la'natlarni marhamatga aylantirdi, chunki Rabbiy Xudoyingiz sizni sevdi. Sen ularga tinchlik va foyda haqida hech qachon murojaat qilmaysan, butun umring davomida abadgacha. Idumiyalikni jirkanma, chunki u sening akang, Misrlikni jirkanma, chunki sen uning yerida musofir bo'lgan edingiz. Agar ularga o'g'illar tug'ilsa, uchinchi avlodda Rabbning majlisiga kirishadi. Agar sen dushmanlaringga qarshi lager qurishga chiqsang, har qanday yomon so'zdan o'zingni saqla. Agar senda kechasi oqim tufayli toza bo'lmagan odam bo'lsa, u lagerdan tashqariga chiqib ketadi va lagerga kirmaydi. Va kechqurun u o'z tanasini suv bilan yuvadi va quyosh botgandan keyin lagerga kiradi. Va lager tashqarisida senga joy bo'ladi va sen u yerga, tashqariga chiqasan. Va qoziq sening kamaringda bo'ladi; va shunday

bo'ladiki, qachon sen tashqarida o'tirsang, sen u bilan kovlaysan va keltirganingdan keyin o'z nopokligingni yopasan; Chunki Rabbiy Xudoyingiz sening lageringda yuradi, seni qutqarish va dushmaning sening yuzingning oldida topshirish uchun; va lagering muqaddas bo'ladi, va senda hech qanday nopoklik narsa ko'rinmaydi, va U sendan qaytadi. Sen o'z xo'jayinidan senga qochib kelgan bolani uning xo'jayiniga qaytarib bermaysan. Sen bilan birga yashaydi, sizlarda u xohlagan joyda yashaydi, uni qiynama. Isroil qizlaridan fohisha bo'lmaydi, va Isroil o'g'illaridan fohishalik qiluvchi bo'lmaydi, Isroil qizlaridan marosim o'tkazuvchi bo'lmaydi, va Isroil o'g'illaridan marosimga kiritiluvchi bo'lmaydi. Sen fohishaning haq to'lovini yoki itning almashtirilgan narxini Xudoyingning Rabbining uyiga hech qanday nazr uchun keltirmaysan, chunki ikkalasi ham Xudoyingning Rabbiga jirkanch narsadir. Sen akangga kumush foizi, oziq-ovqat foizi va qarz bergan har qanday narsang foizi bilan qarz bermasliging kerak. Begonadan foiz olasan, lekin akangdan foiz olmassan, shunda Xo'jayin Xudoyingiz sizni barcha ishlaringizda marhamat qilsin o'sha yer ustida, siz u yerga kirib uni meros qilib olasiz. Agar sen Xo'jayining Xudoyingga qasamyod qilsang, uni qaytarishni kechiktirma, chunki Xo'jayin Xudoying sendan uni izlab so'raydi va bu senda gunoh bo'ladi. Agar sen ibodat qilishni xohlamasang, senda gunoh yo'q. Lablaringdan chiqayotgan narsalarni saqla va Rabbga Xudoga qanday va'da qilgan bo'lsang, og'zing bilan aytgan sovg'angni shunday qil. Agar sen qo'shningning hosiliga kirsan va qo'llaring bilan boshoqlarni yig'san, lekin o'roqni qo'shningning hosiliga qo'ymaysan. Agar

qo'shningning tok bog'iga kirsang, uzumni joninging to'yguncha ye, lekin idishga solma.

24

Agar kimdir birov xotinni olsa va u bilan birga yashasa, va shunday bo'ladiki, agar u uning oldida iltifot topmasa, chunki u unda uyatsiz narsani topdi, va u unga ajralish hujjatini yozsa va uning qo'llariga bersa va uni o'z uyidan jo'natib yuborsa, va u ketib boshqa erkakka tegishli bo'lsa, va oxirgi erkak uni yomon ko'rsa, va unga ajralish hujjatini yozsa va uning qo'llariga bersa va uni o'z uyidan jo'natib yuborsa, va oxirgi erkak o'lsa, u kimki uni o'ziga xotin qilib olgan edi, uni jo'natib yuborgan birinchi erkak qaytib uni o'ziga xotin qilib ololmaydi, u harom qilinganidan keyin, chunki bu Rabbingiz Xudoning oldida jirkanch narsadir, va siz Rabbingiz Xudongiz sizga meros sifatida berayotgan yerni harom qilmaysizlar. Agar kimdir yaqinda xotin olgan bo'lsa, u urushga chiqmaydi va unga hech qanday ish yuklatilmaydi, u o'z uyida aybsiz bo'ladi, bir yil davomida o'zi olgan xotinini xursand qiladi. Sen garovga tegirmon toshini olmaysan va yuqori tegirmon toshini ham olmaysan, chunki bu jonni garovga oladi. Agar biror odam o'zining Isroil o'g'illari birodarlaridan jonni o'g'irlagan va unga zulm qilib uni sotgan bo'lsa, o'sha o'g'ri o'ladi va siz yovuzlikni o'zlaringizdan olib tashlaysiz. Moxov kasalligining yuqishi haqida o'zing uchun juda ehtiyot bo'l, Leviy ruhoniylari sizlarga e'lon qiladigan barcha qonunni bajarish uchun juda ehtiyot bo'l,

men sizlarga buyurgan usulda saqlang va bajaring. Misrdan chiqib ketayotganingizda, yo'lda Rabbiy Xudoyingiz Maryamga nima qilganini eslab qoling. Agar qo'shningizda qarz yoki har qanday qarz bo'lsa, uning garovini olish uchun uning uyiga kirmasligingiz kerak. Tashqarida turasan va sening qarzingni olgan odam garovni senga tashqariga chiqarib beradi. Agar odam kambag'al bo'lsa, sen uning garovida yotmaysan. Sen uning garovini quyosh botishiga qadar albatta qaytarib berasən, va u o'z kiyimida uxlaydi, va u senga duo qiladi, va bu senga Rabbiy Xudoyingning oldida rahm-shafqat bo'ladi. Sen kambag'al va muhtoj odamning haqqini haq qilmaysan, xoh u aka-ukalaringdan bo'lsin, xoh shaharlaringdagi musofirlardan bo'lsin. O'sha kuni sen uning ish haqini qaytarib berasan, quyosh uning ustiga botmasin, chunki u kambag'al va shu (ish haqi)ga umid bog'lagan, va u senga qarshi Rabbiyga faryod qiladi, va bu senda gunoh bo'ladi. Otalar bolalar uchun o'lmaydi va o'g'illar otalar uchun o'lmaydi, har bir kishi o'z gunohida o'ladi. Sen musofir va yetim va bevaning adolatini burmaysan; bevaning kiyimini garovga olmaysan, va eslab qolasan ki sen Misr yerida qul edingsan, va Rabbiy Xudoyingiz seni u yerdan ozod qildi; shu sababli men senga bu sözni bajarishni buyuraman. Agar sen dalangda o'rim-yig'im qilsang va dalangda bog'lamni unutib qolsang, uni olish uchun qaytmaysan, u musofir, yetim va bevaga tegishli bo'ladi, shunda Rabbiy Xudoyingiz sizni qo'llaringizning barcha ishlarida duo qilsin. Agar sen zaytun terib olsang, orqangda qolgan narsalarni yig'ish uchun ortga qaytmaysan, ular musofir, yetim va beva ayolga tegishli bo'ladi, va sen eslab qolasan, chunki sen Misr yurtida

xizmatkor edingsan, shu sababli men senga bu so'zni bajarishni buyuraman. Agar sen uzumzoringni yig'ib olsang, orqangda qolganini qayta yig'ib olmaysan; u musofir va yetim va beva ayolga tegishli bo'ladi; va eslab qolasan ki sen Misr yerida qul edingsan; shu sababli men senga bu so'zni bajarishni buyuraman.

25

Agar odamlar orasida nizo bo'lib qolsa va ular sudga kelishsa va ular hukm qilishsa va adolatli odamni oqlashsa va bedinni mahkum qilishsa; Va agar bedin kishi kaltaklashga loyiq bo'lsa, uni sudyalar oldida yotqizasan va ular uni o'zlarining oldida uning bedinsizligiga ko'ra kaltaklashadi. Va uni qirq marta kalla urishadi, ko'proq qo'shmaydilar. Agar lekin bu zarbalardan ko'proq kalla urishni qo'shsang, akangiz sizning oldingizda sharmanda bo'ladi. Xirmon tepayotgan ho'kizning og'zini bog'lamayssan. Agar akalar birga yashashsa va ulardan biri o'lib ketsa, lekin uning farzandi bo'lmasa, o'lgan odamning xotini begona erkakka tegishli bo'lmaydi. Uning erining akasi unga kirib, uni o'ziga xotin qilib oladi va u bilan birga yashaydi. Va tug'iladigan bola o'lgan odamning nomi bilan belgilanadi, va uning nomi Isroildan o'chirilmaydi. Agar lekin odam o'z akasining ayolini olishni xohlamasa, ayol darvozaga, keksalar kengashiga ko'tarilib boradi va aytadi: Mening erimning akasi o'z akasining nomini Isroilda ko'tarishni xohlamaydi, mening erimning akasi xohlamadi. Va uning shahrining oqsoqollar

kengashi uni chaqiradi va unga aytadilar, va u turib aytsa: Men uni olishni xohlamayman, va uning akasining xotini oqsoqollar kengashi oldida kelib, uning bir tuflisini uning oyog'idan yechadi va uning yuziga tupuradi va javob berib aytadi: Shunday qiladilar o'sha odamga, kim o'z akasining uyini Isroilda qurmaydi. Va uning ismi Isroilda sandalini yechgan odamning uyi deb ataladi. Agar odamlar bir joyda jang qilishsa, odam o'z akasi bilan, va ulardan birining xotini erini uni urayotganning qo'lidan qutqarish uchun kelsa, va qo'lini cho'zib uning jinsiy a'zolarini ushlab olsa, uning qo'lini kesib olasan; ko'zing uni ayamaydi. Sumkangizda turli xil og'irliklar - katta yoki kichik bo'lmasin. Sening uyingda ikki xil o'lchov, katta yoki kichik bo'lmasligi kerak. Og'irligingiz haqiqiy va adolatli bo'lsin, o'lchovingiz ham haqiqiy va adolatli bo'lsin, shunda Rabbiy Xudoyingiz sizga meros qilib beradigan yerda uzoq umr ko'rasiz. Chunki Rabbingiz Xudoga bularning barchasini qiluvchi, adolatsizlik qiluvchi har bir kishi jirkanchdir. Esla, Amalekning senga yo'lda nima qilganini, sen Misr yeridan chiqib ketayotganingda, qanday qilib u senga yo'lda qarshi turganini, va senning orqa qo'shiningni kesib tashlaganini, orqangda mehnat qilayotganlarni, sen esa och eding va charchagan eding, va u Xudodan qo'rqmadi. Va shunday bo'ladiki, qachonki Rabbiy Xudoyingiz sizni atrofingizdagi barcha dushmanlaringizdan tinchlantirganda, o'sha yurtda, qaysi yurtni Rabbiy Xudoyingiz sizga meros qilib beradi, siz Amalekning nomini osmon ostidan o'chirib tashlaysiz va unutmang.

26

Va shunday bo'ladiki, agar sen Rabbiy Xudoyingiz senga meros qilish uchun beradigan yerga kirsan, va sen uni meros qilsan, va sen unda yashasan, va sen Rabbiy Xudoyingiz senga beradigan yeringning mevalaridan birinchi hosilni olsan, va sen savatga qo'ysan, va sen Rabbiy Xudoyingiz Uning nomi u yerda chaqirilishi uchun tanlaydigan joyga borsan. Va sen o'sha kunlarda xizmat qilayotgan ruhoniyning oldiga borasan va unga aytasan: Bugun Rabbiy Xudoyimga e'lon qilamanki, men Rabbiy ota-bobolarimizga bizga berishga qasam ichgan yerga kirdim. Va ruhoniy savatni qo'llaringdan oladi va uni Rabbingiz Xudoning qurbongohining oldiga qo'yadi. Va javob berib, sening Xudoyingiz Rabbining oldida aytadi: Otam Suriyani tashlab ketdi va Misrga tushdi, u yerda oz sonli bo'lib musofir bo'ldi va u yerda katta xalq va ko'p ko'plikka aylandi. Va misrliklar bizni azob qildilar, va bizni xor qildilar, va bizga qattiq ishlarni yukladilar. Va biz Rabbimiz Xudoga faryod qildik, va Rabbimiz bizning ovozimizni eshitdi, va bizning xorligimizni ko'rdi, va bizning mashaqqatimizni, va bizning qiyinchiligimizni. Va Xudo bizni Misrdan o'zi O'zining ulug qudrati bilan, kuchli qo'li bilan, baland qo'li bilan, buyuk ko'rinishlar bilan, belgilar bilan va mo'jizalar bilan olib chiqdi. Va U bizni shu joyga olib kirdi va bizga shu yerni — sut va asal oqayotgan yerni berdi. Va endi mana, men keltirdim birinchi hosil mahsulotini yerning, qaysi Sen berding menga, ey Rabbiy, sut va asal oqayotgan yerni; va sen uni qoldirasan Rabbiy Xudoyingning oldida, va sen sajda

qilasan Rabbiy Xudoyingning oldida, va sen xursand bo'lasan barcha yaxshi narsalarda, qaysilarni Rabbiy Xudoying senga berdi, va uyingning, va Leviylining, va musofirning qaysi sendada. Agar sen uchinchi yilda hosilingning barcha o'ndan bir qismini ajratishni tugatsan, ikkinchi o'ndan bir qismni Leviyga, musofirga, yetimga va bevaga berasan, va ular sening shaharlaringda yeydilar va xursand bo'ladilar. Va sen Rabbingiz Xudoyingiz oldida aytasiz: Men muqaddaslarni uyimdan tozaladim va ularni Levitga, musofirga, yetimga va bevaga berdim, menga buyurgan barcha buyruqlaringizga muvofiq. Men buyrug'ingizni buzmadim va unutmadim. Va men ulardan o'z og'rig'imda yemagandim, ulardan nopok narsaga meva olmagandim, ulardan o'likka bermagandim, men Rabbimiz Xudoning ovoziga itoat qilgandim, menga buyurganingdek qilgandim. Osmondan, muqaddas uyingizdan pastga qarang va xalqingiz Isroilga marhamat qiling, hamda ularga bergan yeringizga ham - xuddi otallarimizga qasam ichib, bizga sut va asal oqadigan yerni berishga va'da qilganingizdek. Bu kunda Rabbiy Xudoyingiz sizga barcha nizomlar va hukumlarni bajarishni buyurdi, va siz ularni butun qalbingizdan va butun joningingizdan saqlab, bajarasizlar. Sen bugun Xudoni o'zingning Xudoing bo'lishi uchun tanladingiz va Uning barcha yo'llarida yurishni, farmonlarni va hukmlarni saqlashni va Uning ovoziga itoat qilishni qabul qildingiz. Va Rabbiy bugun seni tanladi, sen Unga maxsus mulk xalq bo'lishing uchun, xuddi U aytganidek, Uning amrlarini saqlash uchun, va sen barcha millatlar ustida bo'lishing uchun, U seni mashhur va maqtanch va shonli qilganidek, sen Rabbiy Xudoyingga muqaddas xalq

bo'lishing uchun, xuddi U gapirganidek.

27

Muso va Isroilning oqsoqollar kengashi buyurib dedi: Bugun men sizga buyurayotgan mana shu barcha buyruqlarni saqlang. Va shunday bo'ladiki, qaysi kuni siz Iordanni kesib o'tib, Rabbiy Xudoyingiz sizga berayotgan yerga kirsangiz, o'zingiz uchun katta toshlarni o'rnatasiz va ularni ohak bilan suvaysiz. Sen bu toshlar ustiga shu qonunning barcha so'zlarini yozasan, Iordanni kesib o'tganingizda, Rabbiy seniki otalarning Xudosi senga berayotgan yerga kirganingizda, sut va asal oqayotgan yerga, Rabbiy seniki otalarning Xudosi senga aytgan usulda. Va shunday bo'ladiki, siz Iordan daryosini kesib o'tganingizda, men bugun sizga buyurayotgan shu toshlarni Ebal tog'ida o'rnatasiz va ularni ohak bilan suvaysiz. Va sen u yerda Rabbingiz Xudoga qurbongoh qurasan, toshlardan qurbongoh; sen unga temir qo'ymaysan; butun toshlardan sen Rabbingiz Xudoga qurbongoh qurasan va sen unga Rabbingiz Xudoga ko'ytirma qurbonliklar taqdim etasan. Va sen u yerda najot qurbonligini qilasan, yeysan, to'yasan va Rabbiy Xudoyingning oldida xursand bo'lasan. Va sen bu qonunning barchasini toshlar ustiga juda aniq yozasan. Va Muso va ruhoniylar Leviylar butun Isroilga gapirdilar va dedilar: jim bo'ling va eshiting, ey Isroil! Bugun sen Rabbiy Xudoyingning xalqiga aylanding, va sen Rabbiy Xudoyingning ovoziga quloq solasan, va sen uning barcha amrlarini va uning barcha qonunlarini bajarasan,

qanchalarini men senga bugun buyuryapman. Va Muso o'sha kunda xalqqa buyruq berib dedi: bular Iordan daryosini kesib o'tgandan keyin Garizim tog'ida xalqni duo qilish uchun turishadi - Shimeon, Levi, Yahudo, Issakar, Yusuf va Binyamin. Va bular la'nat uchun Ebal tog'ida turishadi: Rubin, Gad va Asher, Zebulun, Dan va Naftali. Va javob berib Leviylar butun Isroilga baland ovoz bilan aytadilar: La'natlangan odam - kim o'yilgan va quyma butni yasasa, Rabbiyga jirkanch narsa, hunarmandlar qo'llarining ishi, va uni yashirin joyga qo'ysa. Va javob berib butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan o'z otasini yoki onasini hurmat qilmaydigan odam, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. Qo'shnisining chegaralarini ko'chiruvchi la'natlangan bo'lsin, va butun xalq aytsin: Shunday bo'lsin. Ko'rni yo'lda adashtiradigan la'natlangan bo'lsin, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan bo'lsin, kim musofir, yatim va bevaning hukmini chetga bursa, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan o'sha odam, kim o'z otasining xotini bilan yotadi, chunki u o'z otasining yopinchiqini ochdi; va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan bo'lsin har qanday hayvon bilan yotgan kishi, va butun xalq aytsin: Shunday bo'lsin! La'natga qolgan odam uning otasidan yoki onasidan bo'lgan singlisi bilan yotgan. Va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan o'z kelinchasi bilan yotgan kishi, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin! La'natlangan o'z xotinining singlisi bilan yotgan kishi, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin! Qo'shnisini aldov bilan urgan kishi la'natlangan bo'lsin, va butun xalq: Omin deydi. La'natlangan bo'lsin, kim sovg'alar olib, begunoh qonning joniga zarba bersa,

va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin. La'natlangan har bir odam, kim bu qonunning barcha so'zlariga rioya qilmaydi va ularni bajarmaydi, va butun xalq aytadi: Shunday bo'lsin.

28

Va shunday bo'ladiki, agar chindan eshitsang Rabbiy Xudoyingning ovozini, saqlash va bajarish uchun barcha shu buyruqlarni, qaysilarni men bugun senga buyuraman, Rabbiy Xudoying seni qo'yadi yuqoriga yer yuzidagi barcha millatlardan, va barcha shu barakalar ustingga keladi va seni topadi, agar chindan eshitsang Rabbiy Xudoyingning ovozini, barakali bo'lasan sen shaharda va barakali bo'lasan sen dalada. Muborak senning qorning nasli, va senning yering mahsuloti, va senning qoramollar podalari, va senning qo'ylar suruvlari. Sening ombor-xonalaring muborak bo'lsin va sening qoldiqlaringam muborak bo'lsin. Sen kirganingda muborak bo'lasan va sen chiqqaningda muborak bo'lasan. Xudoyingiz Rabbiy sizning dushmanlaringizni, sizga qarshilik qilganlarni sizning yuzingiz oldida sindirilgan holda topshiradi, ular bir yo'l bilan sizga qarshi chiqadilar va yetti yo'l bilan sizning yuzingizdan qochadilar. Rabbiy senga o'z marhamatini yuborsin sening omborxonalaringda va sen qo'l qo'yadigan barcha ishlaringda, Rabbiy Xudoyingiz senga berayotgan yer ustida. Rabbiy o'zi uchun seni muqaddas xalq qilib ko'taradi, qaysi usulda u otalaringga qasam ichgan edi; agar sen Rabbiy Xudoyingning ovozini eshitsang va uning barcha yo'llarida

yursang, va seni yerning barcha millatlari ko'radi, chunki Rabbiyning nomi senda chaqirilgan, va ular sendan qo'rqadilar. Va Rabbiy Xudoyingiz seni yaxshilikka ko'paytiradi: sening qorningning avlodlarida, sening chorvalaringning avlodlarida va sening yeringning hosili ustida, Rabbiy ota-bobolaringga senga berishga qasamyod qilgan yeringiz ustida. Rabbiy senga o'zining yaxshi xazinasini, osmonni ochsin, yeringga o'z vaqtida yomg'ir bersin; qo'llaringning barcha ishlariga baraka bersin; va sen ko'p xalqlarga qarz berasan, lekin sen qarz olmaysan. Va sen ko'p xalqlar ustidan boshqarasan, lekin ular sen ustidan boshqarmaydilar. Rabbingiz Xudoyingiz sizni bosh qilib o'rnatadi, dum emas, va siz yuqorida bo'lasiz, ostida emas, agar siz Rabbingiz Xudoyingizning ovoziga quloq solsangiz va men bugun sizga buyurayotgan narsalarni saqlasangiz. Bugun men senga buyurgan barcha amrlarimdan o'ngga ham, chapga ham chetga chiqmang, boshqa xudolar ortidan yurib, ularga xizmat qilmang. Va shunday bo'ladiki, agar sen Rabbingiz Xudoyingizning ovoziga quloq solmasang, uning barcha buyruqlarini saqlash uchun, men bugun senga buyurayotgan barcha buyruqlarni, unda ustingga bu barcha la'natlar keladi va ular seni quvib yetadi. La'natlangan bo'lasan shaharda va la'natlangan bo'lasan dalada. Senning ombor-xonalaring la'natlangan va senning zaxiralaring la'natlangan. La'natlangan qorningning zurriyoti va yeringning mahsuloti, sigirlaringning podasi va qo'ylaringning suruvlari; la'natlangan sen kirishingda va la'natlangan sen chiqishingda. Xo'jayin ustingga etishmaslikni, zaif bo'lishni va yo'qotishni jo'natadi - qo'lingni qo'ygan barcha narsalaringga, u seni yo'q qilguncha va sening

yomon amallaringiz tufayli seni tezda halok qilguncha, chunki sen meni tark etding. Xudo'y senga o'limni yopishtirib qo'ysin, to u seni yerdan butunlay yo'q qilguncha, sen qaysi yerga meros qilib olish uchun kirasan. Xudo seni nochorlik, isitma, titroq, yallig'lanish, zamburug va rangparlik bilan uradi, va ular seni yo'q qilguncha ta'qib qilishadi. Va senga boshingning ustidagi osmon bronza bo'ladi, va ostingdagi yer temir bo'ladi. Xo'jayiningiz Xudo sizning yeringizga yomg'ir o'rniga chang bersin, va osmondan chang tushadi, U sizni yo'q qilguncha va sizni tezda halok qilguncha. Xudo seni dushmanlar oldida mag'lubiyatga duchor qilsin, bir yo'l bilan ularga qarshi chiqasan va yetti yo'l bilan ularning yuzidan qochasan, va sen er yuzidagi barcha podshohliklar orasida tarqoq bo'lasan. Va sizning o'liklaringiz osmon qushlari va yer hayvonlariga ovqat bo'ladi, va qo'rqituvchi bo'lmaydi. Xudo seni Misrlik yarasi bilan o'rindiqqa uradi, va yovvoyi qoturish bilan, va qichishish bilan, shunday qiladiki, sen davolanishga qodir bo'lmaysan. Xudo seni jinnilik bilan, ko'rlik bilan va aqlning sarosimasi bilan uradi. Va sen peshin paytida paypaslab yurasan, xuddi ko'r odam qorong'ilikda paypaslagandek, va yo'llaringda muvaffaqiyatga erisha olmaysan, va sen doimo zulm ko'rasan va talon-taroj qilinasan barcha kunlar davomida, va yordam beruvchi bo'lmaydi. Xotin olasan, lekin boshqa erkak unga ega bo'ladi, uy qurasan, lekin unda yashamaysan, uzumzor ekasan, lekin undan hosil yig'maysan. Sening buzoqing sening oldingda so'yilgan, va sen undan yemaysan; sening eshaging sendan tortib olingan, va senga qaytarilmaydi; sening qo'ylaring dushmanlaringga berilgan, va senga yordam beruvchi

bo'lmaydi. Sening o'g'illaring va qizlaring boshqa xalqqa berilgan bo'ladi, va sening ko'zlaring ularga tikilib so'lib ketadi, qo'ling esa ojiz bo'ladi. Sening yeringning hosili va barcha mehnatlaringni sen bilmagan xalq yeb qo'yadi, va sen barcha kunlar haqsizlikka uchratilgan va ezilgan bo'lasan. Va sen ko'zlaring ko'rgan manzaralar tufayli aqldan ozasan. Xudo seni yomon yaralar bilan tizzalaringga va oyoqlaringga uradi, shunday qilib sen oyog'ingning tagidan boshingning cho'qqisigacha shifo topa olmassan. Xudo seni va sen tayinlagan boshqaruvchilaringni sen ham, otalaring ham bilmagan millatga olib ketishi mumkin va u yerda sen yog'och va toshdan yasalgan boshqa xudolarga xizmat qilasan. Sen u yerda jumboq, masal va hikoyaga aylanasan barcha millatlar orasida, Rabbiy seni qayerga olib ketsa ham. Ko'p urug'ni dalaga olib chiqasan va ozgina olib kirasan, chunki chigirtka ularni yeb qo'yadi; tok bog'ini ekasan va ishlab chiqasan, va sharob ichmaysan va undan xursand bo'lmaysan, chunki qurt ularni yeb qo'yadi. Zaytun daraxtlari barcha chegaralaringda bo'ladi, lekin yog surtmaysan, chunki zaytun daraxtlaring oqib ketadi. O'g'illar va qizlar tug'asan, lekin ular seniki bo'lmaydilar, chunki ular asirlikka ketadilar. Barcha yog'och narsalaringiz va yeringizning barcha hosili o'simlik kasalligi tomonidan yo'q qilinadi. Seningda yashovchi musofir tobora yuqoriga ko'tariladi, sen esa tobora pastga tushasan. Bu senga qarz beradi, lekin sen bunga qarz bermaysan, bu bosh bo'ladi, sen esa dum bo'lasan. Va sening ustingga bu barcha la'natlar keladi, ular seni ta'qib qiladilar va seni yetib oladilar, toki u seni butunlay yo'q qilguncha va halok qilguncha, chunki sen Rabbiy Xudoyingning

ovoziga quloq solmading, uning buyruqlarini va senga buyurgan barcha qoidalarni saqlash uchun. Va senda belgilar bo'ladi va mo'jizalar senning naslinda abadgacha, buning evaziga sen Rabbiy Xudoyingga xursandchilik va yaxshi dildan xizmat qilmading, hamma narsaning ko'pligi tufayli. Va sen dushmanlaringga xizmat qilasan, kimlarni Rabbiy ustingga yuboradi, ochlikda, chanqoqlikda, yalang‘ochlikda va hamma narsaning yo‘qolishida, va u temir bo‘yinturuqni bo‘yningga qo‘yadi, toki u seni yo‘q qilguncha. Xudo ustingga uzoqdan, yerning oxiridan bir millatni keltiradi, burgut hujumi kabi, sen uning tilini tushunmaydigan millat, uyatsiz yuzli millat, kim keksaning yuziga hurmat qilmaydi va yoshga rahm qilmaydi. Va u sening mollaringning naslini va yeringning hosilini yeb qo'yadi, shunda senga don, sharob, yog, buqalaringning podalari va qo'ylaringning suruvi qolmaydi, toki u seni yo'q qilguncha. Va U seni shaharlaringda yo'q qiladi, toki baland va mustahkam devorlar vayron qilinmaguncha, sen ularga ishongan eding, butun yeringda. Va U seni o'zi senga bergan shaharlaringda qiynoqqa soladi. Va sen o'z qorningning nasllarini yeysan, o'g'illaringning va qizlaringning go'shtini, qancha senga bergan bo'lsa, o'zingning tangligingda va o'zingning qiyinchiligingda, dushmaning seni qiyinchilikka soladi. Seningdagi yumshoq va juda nozik odam o'z ko'zi bilan o'z akasiga va o'z bag'ridagi xotiniga va qolgan bolalariga hasad qiladi, ular unga qoldirilgan bo'lsa, shunday qiladiki, ulardan biriga o'z bolalarining go'shtidan bermasin, ularni u yeydi, chunki unga hech narsa qoldirilmagan seningdagi qiyinchilikda va seningdagi azobda, dushmanlaring seni азобlasa barcha shaharlaringda. Va sizlar

orasidagi yumshoq va nozik ayol, uning oyog'i noziklik va yumshoqlik tufayli yer ustida yurishni sinab ko'rmagan, o'z ko'zi bilan bag'ridagi erini va o'g'lini va qizini hasad qiladi, va uning sonlari orasidan chiqqan tug'ruqni va agar tug'sa uning bolasini; chunki ularni yashirincha hamma narsaning yetishmasligi tufayli yeb qo'yadi senin qiyinchiligingda va senin azobingda, dushman seni azob qiladi senin shaharlaringda, agar sen quloq solmasang bajarmoq uchun bu qonunning barcha so'zlarini, bu kitobda yozilganlarni, qo'rqmoq uchun bu hurmatli ajoyib nomni, RABBIY senin XUDOYINGNI. Va Xudo sening zarbalaringni va sening urug'ingning zarbalarini ajoyib qiladi - katta va ajoyib zarbalar, hamda yomon va sodiq kasalliklar. Va u Misrning barcha yomon og'riqlarini, sen ularning yuzidan qo'rqqan bo'lsang ham, senga qaytaradi va ular senga yopishib qoladi. Va Rabbiy senga barcha kasallikni, barcha yozilmagan zarbani va bu qonun kitobida yozilgan barcha narsani keltiradi, toki seni yo'q qilguncha. Va siz oz sonda qoldirilasizlar, o'sha paytda siz osmon yulduzlaridek ko'p bo'lganingiz o'rniga, chunki siz Rabbiyning Xudoyingning ovoziga quloq solmadingiz. Va shunday bo'ladiki, Xo'jayin sizni yaxshilik qilish va ko'paytirish uchun qanday xursand bo'lgan bo'lsa, xuddi shunday Xo'jayin sizni yo'q qilish uchun ham xursand bo'ladi, va siz tezda yerdan olib ketilasizlar, o'sha yerga kirib, uni meros qilib olish uchun borayotgan edingiz. Va Rabbiy Xudoyingiz seni barcha millatlar orasiga, yerning bir chetidan boshqa chetiga qadar tarqatib yuboradi, va u yerda sen boshqa xudolarga, yog'och va toshlarga xizmat qilasan, kimlarni sen va otalaring ishonmagan edilar. Lekin o'sha xalqlar orasida ham seni dam

oldirmaydi va oyog'ingning tagiga turish joy bo'lmaydi, va Rabbiy senga u yerda itoatsizlik qiluvchi boshqa yurak, zaiflab ketuvchi ko'zlar va erib ketuvchi ruhni beradi. Va hayoting ko'zlaring oldida osilib turadi, va sen kunduzi ham, tunda ham qo'rqasaн, va o'z hayotingga ishonmaysan. Ertalab sen aytasan: Qanday bo'lardi kech!, va kechqurun sen aytasan: Qanday bo'lardi ertalab!, yuragingdagi qo'rquvdan, qaysi qo'rqasan, va ko'zlaringning ko'rinishlaridan, qaysi ko'rasan. Va Rabbiy seni Misrga kemalar ichida qaytarib yuboradi, men aytgan yo'l orqali: Sen uni yana ko'rmaysan, va siz o'sha yerda dushmanlaringizga o'g'il qullar va qiz qullarga sotilib ketasizlar, va sotib oluvchi bo'lmaydi. Bular ahdnomaning so'zlari bo'lib, ularni Rabbiy Musoga Isroil o'g'illariga Moab yerida o'rnatishni buyurgan, Xorebda ularga tuzgan ahdnomadan tashqari.

29

Va Muso Isroilning barcha o'g'illarini chaqirdi va ularga dedi: Siz Rabbiy Misr yerida sizlarning oldingizda Fir'avnga va uning xizmatkorlariga va uning butun yeriga qilgan barcha narsalarni ko'rgansiz, sizning ko'zlaringiz ko'rgan o'sha katta sinovlarni, o'sha katta belgilar va mo'jizalarni. Va Xudo Rabbiy sizga bilish uchun yurak, ko'rish uchun ko'zlar va eshitish uchun quloqlar shu kungacha bermadi. Va U sizlarni qirq yil sahroda boshlab yurdi, kiyimlaringiz eskirmadi va oyoqlaringizdagi sandallaringiz yeyilmadi. Non yemadingiz, sharob va kuchli ichimlik ichmadingiz, shunday qilib bilingizki, Rabbiy

Xudoyingiz menman. Va siz bu joyga yetib keldingiz, va Heshbon podshosi Sihon va Bashan podshosi Og bizga qarshi urushga chiqdilar. Va biz ularni urdik va ularning yerini oldik va men uni qur'a orqali Rubenga, Gadga va Manasse qabilasining yarmiga berdim. Va siz ushbu ahdning barcha so'zlarini bajarishni saqlaysizlar, shunda qilgan barcha ishlaringizni tushunasizlar. Siz hammangiz bugun Rabbingiz Xudoning oldida turibsizlar: sizning qabila boshliklaringiz va sizning oqsoqollar kengashingiz va sizning sudyalaringiz va sizning kotiblaringiz, Isroilning har bir erkagi, sizning xotinlaringiz va sizning farzandlaringiz va sizning lageringiz o'rtasidagi musofir, sizning o'tin kesuvchingizdan tortib sizning suv tashuvchingizgacha, Rabbingiz Xudoning ahdiga kirish uchun va uning la'natlariga, qanchaki Rabbingiz Xudoyingiz bugun sen bilan tuzmoqda; shunday qilish uchunki, u seni o'ziga xalq qilib tiklashi va u o'zi sening Xudoing bo'ladi, qanday tarzda u senga aytgan edi va qanday tarzda u otalaring Ibrohim va Ishoq va Yoqubga qasam ichgan edi. Va men bu ahdni va bu la'natni faqat sizlarga emas, balki bugun shu yerda sizlar bilan birga Rabbingiz Xudoning oldida bo'lganlarga ham va bugun shu yerda sizlar bilan birga bo'lmaganlarga ham o'rnataman. Chunki siz biлaciz, biz Misr yurtida qanday yashaganimizni va siz o'tgan millatlar o'rtasidan qanday o'tganimizni. Va ularning jirkanch narsalarini va butlarini ko'ring: yog'och va tosh, kumush va oltin, qaysilar ular yonida. Yo'q, sizda biror erkak, yoki ayol, yoki ota-bobolar, yoki qabila bormi, kimningdir fikri Rabbingiz Xudodan burilib, o'sha xalqlarning xudolariga xizmat qilish uchun ketgan; yo'q, sizda o't va achchiqlikda yuqoriga o'suvchi ildiz bormi. Va shunday

bo'ladiki, agar kimdir bu la'natning so'zlarini eshitib, qalbida o'zini muborak desa va desa: Menga muqaddas bo'lsin, chunki men qalbimning adashishida yuraman, shunda gunohkor gunohsizni birga halok qilmasin deb. Xudo unga rahm qilishni xohlamaydi, balki keyin Rabbining g'azabi va uning rashki o'sha odamda yonadi; va bu ahdning barcha la'natlari, bu kitobda yozilganlar, unga yopishadi; va Rabbiy uning nomini osmon ostidan o'chiradi. Va Xudo uni Isroilning barcha o'g'illari orasidan yomonlikka ajratib qo'yadi, shu qonun kitobida yozilgan ahdning barcha la'natlari bo'yicha. Va boshqa avlod, sizlarning o'g'illaringiz, ular sizlardan keyin turiladi, va begona odam, u uzoq yerdan keladi, deydilar, va ular ko'radilar o'sha yerning zarbalarini va uning kasalliklarini, ularni Rabbiy uning ustiga yubordi, oltingugurt va tuz kuydirilgan; uning butun yeri ekilmaydi, va unib chiqmaydi, va uning ustiga hech qanday yashil narsa chiqmaydi. Xuddi Sodom va Gomorra, Adma va Tsevoyim vayron qilinganidek, ularni Rabbiy g'azab va qahr bilan vayron qildi. Va barcha xalqlar aytadilar: nega Rabbiy bu yerga shunday qildi? Bu g'azabning katta jahli kim? Va ular deyishadi, chunki ular ota-bobolarining Rabbiy Xudosining ahdini tashlab ketishdilar, qaysi U ota-bobolariga tuzgan edi, qachon U ularni Misr yeridan chiqargan edi, va ketib boshqa xudolarga xizmat qilishdilar, qaysilarni ular bilmas edilar va U ham ularga taqsimlamagan edi. Va Rabbiy g'azab bilan o'sha yerga g'azablandi, unga barcha la'natlarni keltirish uchun, qaysilar shu qonun kitobida yozilgan. Va Xudo'yo ularni o'z yerlaridan g'azab, qahr va juda katta achchiq bilan olib ketdi hamda ularni boshqa yerga xuddi hozir kabi haydab chiqardi.

Yashirin narsalar Rabbimiz Xudoga tegishli, lekin ko'rinadigan narsalar bizga va bizning farzandlarimizga abadiy tegishli, bu qonunning barcha so'zlarini bajarish uchun. Yashirin narsalar bizning Rabbimiz Xudoga tegishli, lekin ochiq narsalar bizga va bizning bolalarimizga abadgacha tegishli, shu qonunning barcha so'zlarini bajarish uchun.

30

Va shunday bo'ladiki, ular senga kelganlarida bu barcha so'zlar - marhamat va la'nat, qaysi men sening oldingda bergan edim. Va sen yuragingga qabul qilasan barcha millatlar orasida, qayerda Rabbiy seni tarqatsa, va qaytasan Rabbiy Xudoyingga, va eshitasan Uning ovozini muvofiq hamma narsalarga qancha men bugun senga buyuraman, butun yuragingdan va butun joningdan, va Rabbiy shifo beradi gunohlaringni, va rahm qiladi senga, va yana yig'adi seni barcha millatlardan, qaysilarga Rabbiy seni u yerda tarqatgan edi. Agar sening tarqalishing osmonning bir chetidan ikkinchi chetigacha bo'lsa ham, Rabbiy Xudoyingiz seni u yerdan yig'ib oladi va Rabbiy Xudoyingiz seni u yerdan olib keladi. Va Xudoyingiz sizni u yerdan ota-bobolaringiz meros qilib olgan yerga kiritadi, va siz uni meros qilib olasiz, va U sizga yaxshilik qiladi, va sizni ota-bobolaringizdan ko'proq ko'paytiradi. Va Xudo'yo seniki yuragingni pok qiladi va seniki urug'ingning yuragini, Xudo'yo Xudoyingni butun yuragingdan va butun joningdan sevish uchun, shunday qilib sen yashaysan. Va Rabbiy Xudoyingiz bu

la'natlarni sizning dushmanlaringiz ustiga va sizni yomon ko'ruvchilar ustiga qo'yadi, ular sizni ta'qib qilganlar. Va sen qaytasan va Rabbiy Xudoyingning ovozini eshitasan, va men senga bugun buyurayotgan uning barcha buyruqlarini bajarasan. Va Rabbingiz Xudo seni barcha qo'llaringiz ishida barakat beradi, qorningiz avlodlarida, va mollaringiz avlodlarida, va yeringiz mahsulotlarida, chunki Rabbingiz Xudo senga yaxshilikka shodlanish uchun qaytadi, xuddi otalaring ustida shodlangani kabi; agar sen Rabbingiz Xudoning ovozini eshitsang, uning amrlarini va uning farmonlarini va uning hukmlarini shu qonun kitobida yozilganlarni saqlash uchun; agar sen Rabbingiz Xudoga butun qalbingdan va butun jonningdan qaytsan. Chunki bu buyruq, men bugun senga buyurayotgan, juda qiyin emas va sendan uzoq emas. U yuqorida osmonda emas, deb aytilgan: Kim bizning uchun osmonga chiqadi va uni bizga olib keladi, shunda biz uni eshitib bajaramiz? U dengizning narigi tomonida ham emas, shunday deyiladi: Kim biz uchun dengizning narigi tomoniga o'tib, uni bizga olib keladi va uni bizga eshittirib beradi, shunda biz uni bajaramiz? So'z senga juda yaqin - og'zingda, yuragingda va qo'llaringda uni bajarish uchun. Mana, men bugun sening oldingga hayot va o'limni, yaxshilik va yomonlikni qo'ydim. Agar sen bugun men senga buyurayotgan Rabbiy Xudoyingning buyruqlariga quloq solsang, Rabbiy Xudoyingni sevmoq, uning barcha yo'llarida yurmoq, uning qoidalarini va hukmlarini saqlamoq uchun, unda siz yashaysizlar va ko'p bo'lasizlar, va Rabbiy Xudoying sizni u yerga kirib meros qilib olish uchun borayotgan barcha yurtingizda marhamat qiladi. Va agar

yuragingiz o'girilib ketsa, va siz tinglamasangiz, va adashib boshqa xudolarga sajda qilsangiz va ularga xizmat qilsangiz, men sizga bugun e'lon qilamanki, halokat bilan halok bo'lasizlar, va uzoq umr ko'rmaysizlar o'sha yer ustida, qaysi yerga siz Iordan daryosini kesib o'tyapsizlar u yerni meros qilib olish uchun. Men bugun sizlarga osmon va yerni guvoh qilib aytaman, hayot va o'limni sizlarning oldingizga qo'ydim, barakani va la'natni; hayotni tanla sen, shunda yashaysan sen va nasl-nasabing, Rabbiy Xudoyingni sevish uchun, Uning ovoziga quloq solish uchun va Unga yopishib olish uchun; chunki bu senning hayoting va kunlaringning uzunligi, o'sha yerda yashash uchun, qaysi yer haqida Rabbiy otalaring Ibrohim va Ishoq va Yoqubga beraman deb qasam ichgan edi ularga.

31

Va Muso barcha bu so'zlarni hamma Isroil o'g'illariga gapirishni tugatdi va ularga dedi: Men bugun yuz yigirma yoshdaman; endi kira olmayman va chiqa olmayman; Rabbiy esa menga dedi: sen bu Iordan daryosini kechmaysan. Rabbingiz Xudoyingiz, sizning oldingizda boruvchi, O'zi bu xalqlarni sizning oldingizdan yo'q qiladi va siz ularga meros bo'lib ega bo'lasiz, va Yusha sizning oldingizda boruvchi, Rabbiy aytganidek. Va Rabbiy Xudoyingiz ularga shunday qiladi, xuddi Sihon va Ogga, Iordanning narigi tomonida bo'lgan Amoriylarning ikki podshohiga va ularning yeriga qilganidek,

chunki U ularni butunlay yo'q qildi. Va Xudo ularni sizlarga topshirdi va siz ularga shunday qilasizlar, xuddi men sizlarga buyurganim kabi. Jasur bo'l va kuchli bo'l, qo'rqma, na qo'rqoq bo'l, na ularning yuzidan dahshatga tushma, chunki Rabbiy Xudoyingiz, sizning oldingizda boruvchi, siz bilan birga va sizda bo'ladi, U na seni tark etadi, na seni tashlab ketadi. Va Muso Yoshuani chaqirdi va butun Isroil oldida unga dedi: Jasur va kuchli bo'l, chunki sen bu xalqning oldida Rabbiy sizning otalaringizga ularga berishga qasam ichgan yerga kirasan va sen uni ularga meros qilasan. Va sening bilan birga yuruvchi Rabbiy seni qo'yib yubormaydi va seni tashlab ketmaydi, qo'rqma va qo'rqoqlik qilma. Va Muso bu qonunning so'zlarini kitobga yozdi va uni Rabbiyning ahd sandiqini ko'taradigan Levi o'g'illaridan bo'lgan rohiblarga hamda Isroil o'g'illarining oqsoqollariga berdi. Va Muso ularga o'sha kunda buyurdi va dedi: yetti yildan keyin, ozodlik yilining vaqtida, Chiroqlar bayramida, butun Isroil sizning Rabbingiz Xudoning huzurida ko'rinish uchun yig'ilganda, Rabbiy tanlaydigan joyda, siz bu qonunni butun Isroilning oldida ularning quloqlariga o'qiysizlar, xalqni - erkaklar va ayollar va bolalar va sizning shaharlaringizda yashovchi musofirlarni yig'ib, ular eshitishlari uchun va sizning Rabbingiz Xudodan qo'rqishni o'rganishlari uchun; va ular bu qonunning barcha so'zlarini bajarishni eshitadilar. Va ularning o'g'illari, kim bilmaydilar, eshitadilar va Rabbiy Xudoyingdan qo'rqishni o'rganadilar barcha kunlar davomida, qancha ular yer yuzida yashashadi, qaysi yerga siz Iordanni kesib o'tyapsizlar, uni meros qilib olish uchun. Va Rabbiy Musoga dedi: Mana, seniki o'lim kunlari yaqinlashdi,

Yoshuani chaqir va guvohlik chodiri eshiklari yonida turing, men unga buyruq beraman. Va Muso va Yoshua guvohlik chodiriga bordilar va guvohlik chodiri eshiklari yonida turdilar. Va Rabbiy bulut ichida tushdi va guvohlik chodirining eshiklari yonida turdi, va bulut ustuni guvohlik chodirining eshiklari yonida turdi. Va Rabbiy Musoga dedi: Mana, sen otalaring bilan uxlaysan, va bu xalq o'rnidan turgach, u kiradigan yerning begona xudolariga ergashib buzuqlik qiladi, ular meni tashlab ketadi va men ularga bergan ahdimni buzadi. Va men o'sha kuni ularga g'azab bilan jahl qilaman va ularni tashlab ketaman, yuzimni ulardan o'giraman, va u ovqat bo'ladi, va uni ko'p yomonliklar va qiyinchiliklar topadi, va o'sha kuni aytadi: Chunki Rabbim Xudoyim mening ichimda emas, shuning uchun bu yomonliklar meni topdi. Men esa o'sha kuni ulardan yuzimni butunlay o'giraman, chunki ular begona xudolarga yuz o'girib, barcha yomonliklarni qildilar. Va endi bu qo'shiqning so'zlarini yozing va uni Isroil o'g'illariga o'rgating, va uni ularning og'ziga soling, shunda bu qo'shiq menga guvohlik beruvchi bo'lib, Isroil o'g'illari oldida bo'lsin. Men ularni yaxshi yerga olib kiraman, men ularning otalariga qasamyod qilgan edim, ularga sut va asal oqayotgan yerni beraman deb. Ular yeydilar va to'yib, to'yintirilganlaridan keyin begona xudolarga qaytadilar, ularga xizmat qiladilar, meni g'azablantirishadi va mening ahdimni buzadilar. Va bu qo'shiq guvohlik berib turadi, chunki u ularning og'zidan va ularning naslining og'zidan unutilmaydi, chunki men ularning yomonligini bilaman, ular bugun shu yerda nima qilayotganlarini, men ularni ota-bobolariga qasam ichgan yaxshi yerga kiritishimdan oldin. Va Muso o'sha kuni bu

qo'shiqni yozdi va uni Isroil o'g'illariga o'rgatdi. Va U Yoshuaga buyruq berdi va dedi: Jasur va kuchli bo'l, chunki sen Isroil o'g'illarini Rabbiy ularga qasamyod qilgan yerga kiritasan va U o'zi sen bilan bo'ladi. Qachonki Muso bu qonunning barcha so'zlarini kitobga yozishni oxirigacha tugatdi, va Rabbiyning ahd sandiqini ko'taradigan Laviylarga buyurdi va dedi: Bu qonun kitobini olib, uni Rabbiyning, Xudoyingizning ahd sandiqi yoniga qo'yasizlar, va u o'sha yerda sizda guvohlik uchun bo'ladi. Men senning qo'zg'atuvchiliging va qattiq bo'yningni bilaman, chunki men hali sizlar bilan tirik turib bugungacha ham sizlar Xudoga qarshi isyon qiluvchi edingizlar, mening o'limimdan keyin esa qanday bo'ladi? Sizlarning qabila boshliqlari, oqsoqollar, sudyalar va kotiblaringizni mening oldimga yig'ing, shunda men ularning quloqlariga bu barcha so'zlarni gapiraman va ularga osmon va yerni guvoh qilaman. Men bilaman, chunki mening o'limimdan keyin siz qonunsizlik bilan qonunsizlik qilasiz va men sizga buyurgan yo'ldan chetga burilasiz, va oxirgi kunlarda sizga yomonliklar uchraydi, chunki siz Rabbiyning oldida yomonlik qilasiz va Uni qo'llaringizning ishlari bilan g'azablantirish uchun. Va Muso butun majlis quloqlariga shu qo'shiqning so'zlarini oxirigacha gapirdi.

32

Osmon, e'tibor ber va men gapiraman, yer esa og'zimdan chiqadigan so'zlarni eshitsin. Mening so'zim yomg'ir kabi kutilsin va mening so'zlarim shudring kabi tushsin, o't ustiga

yog'adigan yomg'irdek va o't ustiga tushgan qordek. Chunki men Rabbning nomini chaqirdim, bizning Xudoimizga ulug‘lik bering. Xudo, Uning ishlari haqiqiy va Uning barcha yo'llari hukmlardir, Xudo sodiq va adolatsizlik yo'q, Rabbiy adolatli va muqaddas. Ular gunoh qildilar — unga emas, balki aybdor bolalar, egri va buzilgan avlod. Siz bu narsalarni Rabbiyga qaytarib berasizmi? Shunday ahmoq va dono emas xalq? U o'zi sening otang seni egallab olmadimi va seni yaratmadimi va seni shakllantirmadimi? Abadiylik kunlarini eslab qoling, avlodlarning yillarini tushunib oling. Otangdan so'ra va u senga aytib beradi, keksalaringdan so'ra va ular senga aytadilar. Eng Oliy millatlarni bo'lganida va Odam o'g'illarini tarqatganida, U millatlarning chegaralarini Xudoning farishtalar soniga ko'ra belgiladi. Va Rabbning qismi uning xalqi Yoqub bo'ldi, uning merosi o'lchangan qismi esa Isroil bo'ldi. U uni cho'lda, chanqoqlik issiqda, suvsiz yurtda yetarli qildi; uni o'rab oldi va uni tarbiyaladi, va uni ko'z qorachig'idek saqladi; Burgut o'z uyasini himoya qilgandek, va o'z bolalari ustida uchib yurgandek, qanotlarini yoyib ularni qabul qildi, va ularni o'z yelkalari ustiga ko'tardi. Rabbiy yolg'iz ularni boshqargan, ular bilan begona xudo yo'q edi. U ularni yerning kuchi ustiga olib chiqdi, ularni dalalarning mahsulotlari bilan boqdi, ular toshdan asal so'rdilar va qattiq toshdan yog. Hokorlarning yog'i va qo'ylarning suti, qo'zilar hamda qo'chqorlarning yog'i bilan, buqalarning o'g'illari va echkilar, bug'doyning buyraklarining yog'i bilan, va uzumning qonini ichdi – sharobni. Va Yoqub yedi va to'ydi, va sevimli tepdi, u semirdi, qalinlashdi, kengaydi, va uni yaratgan Xudoni tashlab ketdi, va uning qutqaruvchisi

Xudodan yuz o'girdi. Ular meni begona narsalar bilan g'azablantirdilar, o'zlarining jirkanch ishlari bilan meni achchiqlantirishdi. Ular jinlarga qurbon qildilar va Xudoga emas, xudolarga qurbon qildilar, kimlarni ular bilmas edilar, yangi va yaqinda kelgan xudolarga, kimlarni ularning otalari bilmas edilar. Seni tug'dirgan Xudoni tark etding va seni oziqlantiradigan Xudoni unutding. Va Rabbiy ko'rdi va rashk qildi va o'g'illari hamda qizlari tufayli g'azabga keldi, va dedi: Men yuzimni ulardan o'girib olaman va oxirgi kunlarda ularga nima bo'lishini ko'rsataman, chunki bu buzuq avloddir, o'g'illar kimda iymon yo'q. Ular meni Xudo bo'lmagan narsaga sig'inib qizg'anishga qo'zg'atdilar, o'zlarining butlari bilan meni g'azablantirdilar, va men ham ularni xalq bo'lmagan xalq bilan qizg'anishga qo'zg'ataman, aqlsiz xalq bilan ularni g'azablantiraman. Chunki Mening g'azabimdan olov yondirilgan, u hades ostiga qadar yonadi, yerni va uning hosil-mahsulotini yutadi, tog'larning poydevorlarini yondirib yuboradi. Men ularga yomonliklarni to'playman va o'qlarimni ularga qarshi jangda sarflayman. Ochlikdan zaif bo'lib ketib, qushlarni yeyish va davolab bo'lmaydigan tetanus bilan, yirtqich hayvonlarning tishlarini ularga yuboraman, yer ustida sudrab yuradigan hayvonlarning g'azabi bilan birga. Tashqarida qilich ularni farzandsiz qiladi, va ombor-xonalarda qo'rquv — yigit qiz bilan, emizikli chol bilan. Men aytdim: Ularni tarqatib yuboraman va odamlar orasidan ularning xotirasini yo'q qilaman. Agar dushmanlarning g'azabi orqali bo'lmaganida, ular uzoq davom etmasligi uchun, qarshilar birgalikda hujum qilmasligi uchun, ular Bizning qudratli qo'limiz qildi, Rabbiy

emas, bularning barchasini demasligi uchun. Millat maslahatni yo'qotgan va ularda bilim yo'q. Ular tushunishni o'ylamadilar, kelgusi zamonda bu narsalarni qabul qilsinlar. Qanday qilib bittasi mingni quvib boradi va ikkitasi o'n minglarni ko'chiradi, agar Xudo ularni sotmagan bo'lsa va Rabbiy ularni topshirmagan bo'lsa? Chunki ularning xudolari bizning Xudoimiz kabi emas, bizning dushmanlarimiz esa ahmoqdir. Chunki ularning toki Sodom tokidan, ularning shoxi Gomorra tokidan, ularning uzumi o't uzumi, ularga achchiqlik salkami. Ularning sharobi ajdaholarning g'azabi va zaharli ilonlarning davolab bo'lmaydigan g'azabidir. Mana bu narsalar mening yonimda yig'ilmagan va mening xazinalarimda muhrlanmagan emasmi? Qasos kuni men qaytaraman, ularning oyog'i sirpanganda, chunki halokat kuni ularga yaqin va tayyor narsalar sizga hozir. Chunki Xo'jayin o'z xalqini hukm qiladi va o'z qullari ustidan taskin topadi; chunki u ularni zaif bo'lganlarini, asirlikda tashlab ketilganlarini va kuchsizlarni ko'rdi. Va Xo'jayin dedi: Qayerda ularning xudolari, ularga ular ishongan edilar, ularning qurbonliklarining yog'ini siz yedingiz va ularning quyma qurbonliklarining sharobini ichdingiz? Ular tursinlar va sizga yordam bersinlar va sizga himoyachilar bo'lsinlar. Ko'ring-chi, ko'ring-chi, men O'zim ekanman va Mendan boshqa Xudo yo'q, Men o'ldiraman va tirgizaman, Men zarba beraman va Men shifo beraman, va Mening qo'llarimdan qutqaradigan hech kim yo'q. Men qo'limni osmonga ko'taraman va o'ng qo'limga qasam ichaman, va aytaman: men abadiy yashayman. Chunki men qilichimni chaqmoqdek o'tkirlayman va qo'lim hukmga ushlab turadi, va dushmanlarga adolatni

qaytaraman va menga nafrat qiluvchilarga qaytaraman. Men o'qlarimni qondan mast qilaman va mening qilichim yaralganlarning qonidan hamda dushman hukmdorlarining boshidan olingan asirlardan go'sht yeydi. Osmonlar, u bilan birga xursand bo'ling va Xudoning barcha xabarchilari unga sajda qilsinlar. Millatlar, uning xalqi bilan xursand bo'ling va Xudoning barcha o'g'illari unga kuch bersinlar, chunki uning o'g'illarining qoni uchun qasos olinmoqda. U dushmanlarga qasos oladi va ularga jazo qaytaradi, nafrat qiluvchilarga ham qaytaradi va Rabbiy o'z xalqining yerini tozalaydi. Va Muso o'sha kuni bu qo'shiqni yozdi va uni Isroil o'g'illariga o'rgatdi, va Muso kirdi va bu qonunning barcha so'zlarini xalqning quloqlariga gapirdi, o'zi va Nun o'g'li Yoshua. Va Muso butun Isroilga gapirish tugadi. Va u ularga dedi: Yuragingizga olib, barcha shu so'zlarga e'tibor bering, men bugun sizlarga guvohlik berayotgan so'zlarga, qaysilarni siz o'g'illaringizga buyurasiz - ushbu qonunning barcha so'zlarini saqlash va bajarish uchun. Chunki bu sizga bo'sh so'z emas, balki bu sizning hayotingiz va shu so'z tufayli siz o'sha yer ustida uzoq umr ko'rasiz, u yerga siz Iordanni kesib o'tib, meros qilib olasiz. Va Rabbiy Musoga shu kunda gapirdi, deb aytdi: Chiq Abarim tog'iga, bu Nebo tog'i, qaysi Moab yerida Yerixoning ro'parasida joylashgan, va ko'r Kan'on yerini, qaysini men Isroil o'g'illariga beraman, va o'l tog'da, qaysiga sen chiqasan o'sha yerga, va qo'shil sening xalqingga; qaysi yo'l bilan o'ldi Horun sening akang Xor tog'ida, va qo'shildi uning xalqiga. Chunki siz Isroil o'g'illari oldida mening so'zimga itoatsizlik qildingiz, Sin cho'lidagi Qodesh tortishuv suvi ustida, chunki siz Isroil o'g'illari

oldida meni muqaddas qilmadingiz. Qarshida yerni ko'rasan, lekin u yerga kirmaysan.

33

Va bu baraka edi, Xudoning odami Muso Isroil o'g'illarini o'z vafotidan oldin barakatladi. Va u dedi: Xo'jayin Sinaydan kelgan va Seirdan bizga paydo bo'lgan, Paran tog'idan shoshilgan, Kadeshning o'n minglari bilan, uning o'ng tomonida farishtalar u bilan birga. Va U o'z xalqini ayadi, va barcha muqaddaslashganlar sening qo'llaring ostida, va bular sen ostida, va u uning so'zlaridan qonunni qabul qildi, qaysiki Muso bizga buyurgan, meros Yoqub jamoalariga. Va sevimli hukmdor bo'ladi, xalqlar hukmdorlari Isroil qabilalari bilan birga yig'ilganda. Ruben yashasin va o'lmasin, va soni ko'p bo'lsin. Va bu Yahudo haqida: Ey Rabbiy, Yahudoning ovozini eshit va uning xalqiga kelishing. Uning qo'llari u uchun kurashadi va Sen unga dushmanlarga qarshi yordamchi bo'lasan. Va Laviyga dedi: Laviyga bering uning aniq narsalarini va uning haqiqatini muqaddas odamga, uni ular sinovda sinashdi; ular uni tortishuv suvi ustida haqorat qilishdi; O'sha kishi otaga va onaga aytuvchi: Men seni ko'rmaganman, va uning aka-ukalarini tan olmadi, va uning o'g'illarini rad etdi; u sening so'zlaringni saqladi va sening ahdingni saqlab qoldi. Ular sizning hukmlaringizni Yoqubga e'lon qiladilar va sizning qonuningizni Isroilga, ular sizning g'azabingizda doimo qurbongohingiz ustiga tutatqi qo'yadilar. Rabbim, uning kuchini muborak qil va uning qo'llari ishlarini

qabul qil, unga qarshi ko'tarilgan dushmanlarning belini sindir va uni yomon ko'rganlar o'rnidan turmasinlar. Va Benyaminga shunday dedi: Rabbining sevganlisi ishonib yashaydi, va Xudo uni barcha kunlarda soyalaydi, va u uning yelkalari orasida dam oldi. Va Yusufga u dedi: Rabbning barakasidan uning yeri, osmonning vaqtlaridan va shabnamdan, va pastdagi chuqurlik buloqlaridan, va quyosh yo'llarining hosil vaqtiga ko'ra, va oylarning birlashuvidan, tog'larning boshlanish cho'qqisidan, va abadiy tepaliklar cho'qqisidan, va yerning to'lish vaqtiga ko'ra; va buta ichida ko'ringan Zotga maqbul bo'lganlar Yusufning boshiga kelsin, va aka-ukalari orasida ulug'langan kishining cho'qqisiga. Birinchi tug'ilgan buqaning go'zalligi uniki, yagona shoxlining shoxlari uning shoxlari, ular bilan millatlarni sanchib o'tadi birga, yerning chetidan to, bular Efraimning o'n minglari, va bular Manassening minglari. Va Zabulonga u shunday dedi: Shod bo'l, Zabulon, senning chiqishingda va Issakhar o'z chodirlarida. Millatlar yo'q qilinadi va siz u yerda chaqirasiz, va u yerda adolat qurbonini qilasiz, chunki dengiz boyligi sizni boqadi va sohilda yashovchilarning savdosi ham. Va Gadga shunday dedi: Muborak bo'lsin Gadni kengaytiruvchi! U sherdek dam oldi, qo'l va hukmdorni ezib tashlagan holda. Va u o'zining birinchi mevalarini ko'rdi, chunki u yerda hukmdorlarning yeri bo'lindi, xalqlar boshchilari bilan birga yig'ilganlarida. Rabbiy adolatni amalga oshirdi va O'z hukmini Isroil bilan birga. Va u Danga dedi: Dan sher bolasi, va u Bashanidan sakrab chiqadi. Va Naftaliga aytdi: Naftali maqbul narsalarning to'liqligi bilan to'ldirilgan, Rabbiyning barakasi bilan to'ldirilsin, dengiz va janubni meros qilib oladi. Va Ashirga

shunday dedi: Farzandlar jihatidan muborak bo'lsin Ashir va u o'z birodarlari oldida maqbul bo'ladi, u oyog'ini moyga cho'mtiradi. Uning sandali temir va bronza bo'ladi, kunlaring qanday bo'lsa, kuchingam shunday bo'ladi. Sevimli Xudoning Xudosiga o'xshash hech kim yo'q, u osmon ustida qadam qo'yib sening yordamchingdir va qattiq gumbazning ulug'voridir. Va Xudoning boshlanishi seni qoplaydi, va abadiy qo'llarning kuchi ostida bo'lasan, va U dushmanni yuzingdan haydab chiqaradi, deb aytib: Halok bo'l. Va Isroil ishonib, yolg'iz Yoqub yerida joylashadi, don va sharob ustida, va osmon senga shudringda bulutli bo'ladi. Baxtli sen, Isroil! Kim senga o'xshash – Rabbiy tomonidan qutqarilayotgan xalq? Yordamchingiz himoya qiladi va qilich faxringiz bo'ladi; va dushmanlaringiz senga yolg'on gapiradi; va sen ularning bo'yniga bosasan.

34

Va Muso Moabning Arabotidan Nebo tog'iga chiqdi, Pisgah cho'qqisiga, u Yerixoning ro'parasida joylashgan; va Rabbiy unga butun Gilod yerini Dangacha, va butun Naftali yerini, va butun Efraim yerini, va Manasseh yerini, va butun Yahudo yerini oxirgi dengizgacha, va cho'lni, va Yerixo atrofidagi hududlarni, xurmo daraxtlari shahrini Zoargacha ko'rsatdi. Va Xudo Musoga dedi: Bu yer men Ibrohim, Ishoq va Yoqubga qasam qilib, sizning naslingizga beraman, deb aytgan edim. Men uni sening ko'zlaringga ko'rsatdim, lekin sen u yerga kirmaysan. Va Muso, Rabbiyning xizmatkori, Moab yerida Rabbiyning so'zi

orqali vafot etdi. Va ular uni Aida, Peor uyining yaqinida dafn etdilar va hech kim uning qabrini shu kungacha ko'rmagan. Muso o'lganida yuz yigirma yoshda edi, uning ko'zlari xira bo'lmagan va toshbaqalari zaif bo'lmagan edi. Va Isroil o'g'illari Muso uchun Moabning Arabot joyida, Ierixo yonidagi Iordan daryosi bo'yida o'ttiz kun yig'ladilar, va Muso uchun motam tutib yig'lash kunlari tugallandi. Va Yashu', Nun o‘g‘li, tushunish ruhi bilan to‘ldirildi, chunki Muso o‘z qo‘llarini uning ustiga qo‘ygan edi, va Isroil o‘g‘illari unga quloq soldilar va Rabbiy Musoga buyurganidek qildilar. Va Isroilda Musoga o'xshagan payg'ambar yana paydo bo'lmadi, uni Rabbiy yuzma-yuz tanigan edi, barcha belgilar va mo'jizalarda, uni Rabbiy Misr yerida Fir'avnga va uning xizmatkorlariga va uning butun yeriga ularni qilish uchun yuborgan edi, buyuk mo'jizalarni va qudratli qo'lni, ularni Muso butun Isroil oldida qilgan edi.

Yoshua

1

Musoning o'limidan keyin shunday bo'ldiki, Xudo Musoning xizmatkori Nun o'g'li Yoshuaga dedi: Mening xizmatkorim Muso vafot etdi. Endi demak, o'rnidan turib, Iordan daryosini kesib o't, sen va butun bu xalq, o'sha yerga, qaysi men ularga beraman. Har bir joyga siz oyoqlaringizning tagini qo'ysangiz, men uni sizga beraman, xuddi men Musoga aytganim kabi: Cho'l va Antilivanon, katta daryogacha, Frot daryosigacha, va oxirgi dengiggacha; quyosh botishidan boshlab sizning chegaralaringiz bo'ladi. Hech bir odam sizning oldingizda hayotingizning barcha kunlarida qarshilik ko'rsata olmaydi, va xuddi Men Muso bilan birga bo'lganimdek, shunday Men sen bilan ham bo'laman, va Men seni tashlamayman va seni e'tiborsiz qoldirmayman. Kuchli va jasur bo'l, chunki sen bu xalqqa o'sha yerni taqsimlaysan, men sizning otalaringizga uni ularga berishga qasamyod qilgan edim. Kuchli bo'l demak va jasur bo'l, saqlash va qilish xuddi qanday senga Muso xizmatkorim buyurdi, va sen ulardan o'ngga ham chapga ham chetga burilmaysan, shunday

qilib sen muvaffaqiyatga erishasan hamma narsada qaysilarni agar qilsang. Va bu qonun kitobi sening og'zingdan ketmaydi, va sen unda kechayu kunduz o'ylaysan, shunda yozilgan hamma narsani qilishni bilasan, keyin muvaffaqiyatga erishasan, va yo'llaringni muvaffaqiyatli qilasan, va keyin tushunasan. Mana, men senga buyurdim: kuchli bo'l va jasur bo'l, qo'rqoq bo'lma, qo'rqma ham, chunki sen bilan Rabbiy sening Xudoing boradi hamma joyga, qaerga borsang ham. Va Yoshua xalqning kotiplariga buyurdi va dedi: Kiring xalqning lagerining o'rtasiga va xalqga buyuring va deying: Oziq-ovqat tayyorlang, chunki yana uch kun va sizlar kesib o'tasizlar bu Iordan daryosini, kirib egallab olish uchun yerni, qaysi yerni Rabbiy ota-bobolaringizning Xudosi beradi sizlarga. Va Rubin va Gad va Manassehning yarim qabilasiga Yoshua aytdi: Rabbiyning xizmatkori Muso sizga buyurgan so'zni eslab qoling, deb: Rabbiy Xudoyingiz sizga dam berdi va sizga shu yerni berdi. Sizlarning xotinlaringiz va bolalaringiz va mollaringiz o'sha yerda yashashsin, u sizlarga bergan edi; lekin sizlar qurollangan holda akalaringizdan oldin o'tasizlar, har bir kuchli odam; va ular bilan birga jang qilasizlar, toki Rabbimiz Xudoimiz sizlarning akalaringizga tinchlik berguncha, xuddi sizlarga berganidek, va ular ham o'sha yerni meros qilib olguncha, qaysi Rabbimiz Xudoimiz ularga bermoqda; va keyin har biringiz o'z merosiga qaytasizlar, qaysi Muso sizlarga Iordan daryosining narigi tomonida, quyosh chiqish tarafida bergan edi. Va Yoshuaga javob berib, ular dedilar: Sen bizga nima buyursang, hammasini qilamiz va bizni qayerga yuborsang, o'sha joyga boramiz. Musoning barcha so'zlarini qanday eshitgan bo'lsak, senikini

ham shunday eshitamiz, faqat Rabbimiz Xudoyimiz sen bilan bo'lsin, xuddi Muso bilan bo'lganidek. Lekin senga itoatsizlik qiladigan odam va senga buyurgan narsalaringni eshitmaydigan har kim o'lsin, ammo sen kuchli va jasur bo'l.

2

Nun o'g'li Yoshua Shittimdan ikki yigitni josuslik qilish uchun yubordi va dedi: Ko'tarilinglar va yerni hamda Yerixoni ko'rib chiqinglar. Ikki yigit ketib, Yerixoga kirdilar va Rahab ismli fohisha ayolning uyiga kirib, u yerda tunab qoldilar. Yerixo shohiga xabar qilindi va deyishdi: Isroil o'g'illaridan odamlar yerni josuslik qilish uchun bu yerga kirgan. Va Yerixo podshohi yubordi va Rohabga dedi: Kechasi uyingga kirgan odamlarni chiqarib ber, chunki ular yerni josuslik qilish uchun kelganlar. Va ayol ikki erkakni olib, ularni yashirdi; va ularga aytdi, deb: Erkaklar menga kelishdi, lekin darvoza qorong'ida yopilayotganda, erkaklar chiqib ketishdi; men bilmayman ular qayerga ketishgan; ularning orqasidan quvib boring, agar ularni yetib olsangiz. Bu ayol ularni tomga olib chiqdi va ularni tom ustida to'plangan zig'ir somonining ichiga yashirdi. Va erkaklar ularning orqasidan Iordan daryosidagi kechish joylariga olib boruvchi yo'l bo'ylab ta'qib qildilar va darvoza yopildi. Va shunday bo'ldiki, quvib ketganlar ularning orqasidan chiqib ketishdi, va ular yotishdan oldin, u esa tom ustiga ularga ko'tarildi va ularga dedi: Men bilaman ki, Rabbiy sizlarga yerni berdi, chunki sizlarning qo'rquvingiz bizning ustimizga tushdi.

Biz eshitganmiz, chunki Rabbiy Xudo qizil dengizni sizning yuzingizdan quritdi, qachon siz Misr yeridan chiqqaningizda, va Iordan daryosining narida bo'lgan Amoriylarning ikki podshohiga, Sixon va Ogga nima qilganini, ularni siz yo'q qilgansiz. Va biz buni eshitganimizda, yuraklarimiz hayratda qoldi va sizning yuzingizdan bizning hech birimizda yana ruh qolmadi, chunki sizning Rabbiy Xudoyingiz yuqorida osmonda va pastda yer ustida Xudodir. Va endi menga Rabbiy Xudo bilan qasam iching, chunki men sizga rahm-shafqat qilaman, va siz ham mening otamning uyiga rahm-shafqat qiling, va mening otamning uyini, mening onamni, va mening aka-ukalarimni, va butun mening uyimni, va ularga tegishli hamma narsalarni tirik saqlang, va mening ruhimni o'limdan qutqaring. Va erkaklar unga dedilar: Bizning jonimiz sizlarning o'rningizda o'limga, va u dedi: Qachonki Xudo'y sizlarga shaharni topshirsa, menga rahm-shafqat va haqiqat bilan muomala qilasizlar. Va u ularni deraza orqali pastga tushirdi va ularga dedi: tog'li joyga keting, ta'qib qiluvchilar sizga duch kelmasin, va u yerda uch kun yashirining, ta'qib qiluvchilar sizning orqangizdan qaytguncha, va shundan keyin siz o'z yo'lingizga ketasizlar. Va erkaklar unga dedilar: Biz bu seningki qasamdan begunohimiz. Mana, biz shaharning bir qismiga kiramiz va sen belgini qo'yasan: bu qizil arqonni sen bizni tushirgan deraza orqali tushirasan. Otang, onang, aka-ukalaringni va otangning butun oilasini o'z uyingga yig'asan. Va shunday bo'ladiki, har kim uyingning eshigidan tashqariga chiqib ketsa, o'zi uchun aybdor bo'ladi, biz esa shu qasaming oldida aybsiz bo'lamiz, va qanchalar sen bilan uyingda bo'lsalar, biz aybdor bo'lamiz. Agar lekin kimdir bizga

zarar yetkazsa yoki bizning bu so'zlarimizni ochib bersa, biz sening bu qasamingdan aybsiz bo'lamiz. Va u ularga dedi: Sizning so'zingizga ko'ra shunday bo'lsin va ularni jo'natib yubordi, ular ham ketishdi. Va ular tog'li joyga keldilar va u yerda uch kun qoldilar, va ta'qibchilar barcha yo'llarni qidirdilar, lekin topmadilar. Va ikki yosh odam qaytib keldilar va togdan tushdilar, va Nun o'g'li Yoshua tomon o'tib ketdilar va unga o'zlari boshidan kechirgan barcha voqealarni hikoya qildilar. Va ular Yoshuaga aytdilar ki, Xudo'yo barcha yerni bizning qo'limizga topshirdi va u yerdagi barcha yashovchilar bizdan qo'rqib titrab ketdi.

3

Va Yoshua ertalab erta turdi va Shittimdan jo'nab ketdi, va ular Iordongacha keldilar va kesib o'tishdan oldin u yerda tunab qoldilar. Va uch kun keyin kotiblar lagar orqali o'tib ketishdi va ular xalqga buyurib deyishdi: qachon ko'rsangizlar Rabbimiz Xudoyimizning ahd sandiqini va bizning ruhoniylarimizni va Lovilarni uni ko'tarib yurishayotganlarini, o'z joylaringizdan ketasizlar va uning orqasidan borasizlar. Lekin sizlar bilan u orasida uzoq masofa bo'lsin, taxminan ikki ming tirsak turishing kerak, unga yaqinlashmang, shunda siz yuradigan yo'lni bilasizlar, chunki siz bu yo'lni kecha va undan oldingi kunlarda yurmagan edingiz. Yoshua xalqqa dedi: Ertaga uchun o'zingizni poklantiringlar, chunki ertaga Rabbiy orangizdagi ajoyib ishlarni qiladi. Va Yoshua ruhoniylarga dedi: Rabbiyning ahd

sandiqini ko'taring va xalqning oldidan boring. Ruhoniylar Rabbiyning ahd sandiqini ko'tardilar va xalqning oldidan ketdilar. Va Xudo Yashuaga dedi: Bu kunda Men seni barcha Isroil o'g'illari oldida ulug'lashni boshlayman, shundaki ular bilsinlarki, xuddi Muso bilan bo'lganimdek, sen bilan ham shunday bo'laman. Va hozir ruhoniylarga, ahd sandig'ini ko'taradigan ruhoniylarga buyruq ber va ayt: Qachon Iordan suvining bir qismiga kirsangiz, Iordanda turing. Va Yoshua Isroil o'g'illariga dedi: Bu yerga keling va bizning Xudoimiz Rabbiyning so'zini eshiting. Shu bilan siz bilasizki, tirik Xudo sizning orangizdadir va U bizning oldimizdan Kan'oniylarni, Xettiylarni, Perizziylarni, Xiviylarni, Amoriylarni, Girgoshiylarni va Yabusiylarni yo'q qiladi. Mana, butun yerning Rabbiyning ahd sandiqchasi Iordanni kesib o'tmoqda. Isroil o'g'illaridan har bir qabiladan bittadan bo'lmak uzra o'n ikkita erkakni o'zingizga tanlang. Va shunday bo'ladiki, butun yerning Egasi Rabbining ahd sandig'ini ko'tarib yurgan ruhoniylarning oyoqlari Iordan suviga kirishi bilanoq, Iordan suvi to'xtaydi va yuqoridan tushayotgan suv to'xtab turadi. Va xalq Iordan daryosini kesib o'tish uchun o'z chodirlari dan jo'nab ketdi, va ruhoniylar Rabbiyning ahd sandig'ini xalqdan oldin ko'tardilar. Ahd sandiqini ko'tarib yurgan ruhoniylar Iordan daryosiga kirib borayotganlarida va Rabbiyning ahd sandiqini ko'tarib yurgan ruhoniylarning oyoqlari Iordan daryosining suvi qismiga cho'milganida, Iordan esa butun qirg'og'i bo'ylab to'lib-toshib turardi, xuddi bug'doy o'rish kunlaridek. Va yuqoridan tushayotgan suvlar to'xtadi, bir uyum bo'lib to'xtadi, juda-juda uzoqda, Qiryat-Yearim qismigacha; lekin pastga tushayotgan suv

Arabah dengiziga, sho'r dengiziga tushib ketdi, oxirigacha tugadi; va xalq Yerixo ro'parasida turardi. Va Rabbning ahd sandiqini ko'tarib turgan ruhoniylar Iordan daryosining o'rtasida quruq yerda turdilar, va barcha Isroil o'g'illari quruq yerdan o'tishardi, toki butun xalq Iordandan o'tib bo'lguncha.

4

Va barcha xalq Iordan daryosini kesib o'tishni tugatgandan keyin, Rabbiy Yoshuaga dedi: Xalqdan erkaklar ol, har bir qabiladan bittadan, ularga buyur va Iordanning o'rtasidan tayyor o'n ikki tosh oling va bularni o'zingiz bilan birga olib o'tib, ularni o'z lageringizda qo'ying, qayerda o'sha kechani tunamoqchi bo'lsangiz u yerda. Va Isho Isroil o'g'illaridan taniqli odamlardan o'n ikki kishini, har bir qabiladan bittadan chaqirib, ularga dedi: Mening oldimga, Rabbiyning huzuriga, Iordanning o'rtasiga yaqinlashinglar va u yerdan har biringiz toshni olib, Isroilning o'n ikki qabilalari soniga ko'ra o'z yelkasiga ko'tarsin, shunda bular sizlarga doimo turgan belgi bo'lsin, shunda qachonki ertaga o'g'ling sizdan so'rab: Bu toshlar bizga nima? deb aytsa... Va sen o'g'lingga shunday deb tushuntirasan: Butun yer Rabbiyning ahd sandig'i oldida Iordan daryosi to'xtadi, u undan o'tayotganida, va bu toshlar sizga Isroil xalqi uchun abadiy yodgorlik bo'ladi. Isroil o'g'illari shunday qildilar, chunki Rabbiy Yoshuaga buyurgan edi. Ular Iordanning o'rtasidan o'n ikki tosh oldilar, xuddi Rabbiy Yoshuaga Isroil o'g'illarining o'tishi tugallanayotganda buyurganidek. Ularni

o'zlari bilan birga lagerga ko'tarib o'tkazdilar va u yerda qo'ydilar. Yoshua esa Iordanning o'zida, Rabbiyning ahd sandug'ini ko'tarayotgan ruhoniylarning oyoqlari ostida bo'lgan joyda yana o'n ikki tosh o'rnatdi, va ular bugungi kungacha u yerda turadi. Ruhoniylar ahd sandiqini ko'tarib Iordanda turardi, Rabbiy xalqqa e'lon qilishni buyurgan barcha narsalarni Yoshua tugallaguncha. Xalq shoshildi va kesib o'tdi. Va shunday bo'ldiki, barcha xalq o'tib bo'lgach, Rabbiyning Ahd sandig'i va toshlar ularning oldida o'tdi. Va Rubin o'g'illari, Gad o'g'illari va Manasse qabilasining yarmi Isroil o'g'illaridan oldin tayyorgarlik ko'rib kesib o'tdilar, xuddi Muso ularga buyurganidek. Qirq ming jangga tayyor kishi Rabbining oldida Yerixo shahriga qarshi urushga o'tib ketdilar. O kunda Rabbiy Yoshuani butun Isroil avlodi oldida ulug'ladi va ular undan qo'rqdilar, xuddi Muso tirik bo'lgan vaqtda bo'lgani kabi. Va Rabbiy Yoshuaga dedi: Rabbiyning guvohlik ahd sandiqchasini ko'tarib yurgan ruhoniylarga Iordandan chiqib ketishlarini buyur. Va Yoshua ruhoniylarga buyurdi: Iordandan chiqing. Va shunday bo'ldiki, Rabbning ahd sandiqini ko'tarib yurgan ruhoniylar Iordan daryosidan chiqib, oyoqlarini yer ustiga qo'yishgach, Iordan daryosining suvi o'z joyiga shoshilib qaytdi va kecha va uchinchi kun bo'lgani kabi butun qirg'oq bo'ylab oqardi. Va xalq Iordandan birinchi oyning o'ninchi kunida chiqdi va Isroil o'g'illari Yerixodan sharqda, Gilgalda lager qurdilar. Va Yoshua Iordandan olgan bu o'n ikki toshni Jilg'olda qo'ydi va dedi: Qachon sizlarning o'g'illaringiz sizlardan Bu toshlar nima? deb so'rashsa, O'g'illaringizga e'lon qiling: Isroil bu Iordanni quruq ustida o'tdi, chunki Rabbimiz Xudo

Iordanning suvini ularning oldidan quritib yuborgan edi, ular o'tguncha; xuddi Rabbimiz Xudo qizil dengizni bizning oldimizda quritgan edi, biz o'tguncha. Shunday qilib yerning barcha millatlari Rabbining kuchi kuchli ekanligini bilsin, va sizlar Rabbimiz Xudoga har bir ishda hurmat qilasizlar.

5

Va shunday bo'ldiki, Amoriylarning Iordan daryosidan narida yashaydigan shohlari va dengiz yonida yashaydigan Finikiya shohlari eshitdilarki, Rabbiy Xudo Isroil o'g'illari kesib o'tayotganda Iordan daryosini ularning oldida quritgan edi, ularning onglari erib ketdi va ular qo'rqib ketishdi, va Isroil o'g'illarining yuzidan ularda hech qanday donolik qolmadi. Bu vaqtda Rabbiy Yoshuaga dedi: O'zing uchun o'tkir qirrali toshdan tosh qilichlar yasab, o'tirib Isroil o'g'illarini ikkinchi marta sunnat qil. Yoshua o'tkir tosh pichoqlar yasadi va Isroil o'g'illarini Sungisizliklar tepaligi deb atalgan joyda sunnat qildi. Yuşa Isroil o'g'illarini qanday toza qilgan edi: yo'lda tug'ilgan qancha kishilar va Misrdan chiqib ketganlardan sunnat qilinmagan qancha kishilar bo'lsa, bularning hammasini Yuşa sunnat qildi; chunki Isroil qirq ikki yil Mabdaritis cho'lida yurgan edi. Shuning uchun Misr yeridan chiqib ketgan jangchilarning ko'pchiligi sunnatlanmagan edi, ular Xudoning buyruqlariga itoatsizlik qilganlar edi, ularga Rabbiy farmon qildi, ularning otalari berishga qasam ichgan yerni, sut va asal oqayotgan yerni ko'rmasliklarini. Biroq bular o'rniga u ularning

o'g'illarini almashtirdi, ularni Yashua sunnat qildi, chunki ular yo'lda sunnat qilinmagan holda tug'ilgan edilar. Sunnat qilinganlaridan keyin ular lagerda o'tirib, sog'ayguncha tinch turishdi. Va Xudo'yo Nun o'g'li Yoshuaga dedi: Bugun men Misrning sharmandaliklarini sizlardan olib tashladim. Va u o'sha joyning nomini Gilgal deb atadi. Isroil o'g'illari Fisih bayramini oyning o'n to'rtinchi kuni kechqurun Yerixoning g'arbida, Iordanning narigi tomonida, tekislikda o'tkazdilar. Va ular o yerning donidan achitqisiz va yangi narsalarni yedilar. Shu kuni manna tugadi, ular yerning donidan yegandan keyin, va Isroil o'g'illari uchun endi manna yo'q edi, lekin ular o'sha yili Xurmo daraxtlar yurtini hosil qildilar. Va shunday bo'ldiki, Yoshua Yerixoda bo'lganida, ko'zlarini ko'tarib, uning oldida turgan bir odamni ko'rdi, va uning qo'lida qilich tortilgan edi, va Yoshua yaqinlashib, unga dedi: Sen biznikimisan yoki dushmanlarnikimisan? U unga dedi: Men Rabbning qo'shini bosh qo'mondoniman, hozir kelganman. Va Yoshua yuziga yerga yiqildi va unga dedi: Xo'jayin, sen o'z xizmatkoringga nima buyurasan? Va Rabbiyning bosh qo'mondoni Yoshuaga dedi: Oyoqlaringdan sandalingni yech, chunki hozir turgan joyingning o'zi muqaddas.

6

Va Yerixo yopilgan va mustahkamlangan edi, va hech kim undan chiqmasdi va hech kim kirmadi. Va Xudo'yo Yashuaga dedi: Mana, Men senga Yerixoni, uning podshohini va unda

bo'lgan kuchli jangchilarni qo'l ostingga topshiraman. Sen esa jangchilarni uning atrofiga aylanma joylashtir. Va shunday bo'ladiki, siz trubani chalganingizda, butun xalq birga baqirsin. Ular baqirganda, shahar devorlari o'z-o'zidan qulab tushadi va butun xalq shoshib, har biri to'g'ridan-to'g'ri shaharga kiradi. Va Yusha Nun o'g'li ruhoniylar oldiga kirdi va ularga dedi: Xalqga buyuringki, aylanib o'tsinlar va shaharni o'rab olsinlar, va jangchilar qurollangan holda Rabbiy oldida o'tib ketsinlar. Va yetti ruhoniy yetti muqaddas karnayga ega bo'lib, xuddi shunday Rabbning oldida o'tsinlar va kuchli ovozda chalsinlar, va Rabbning ahd sandig'i ergashsin. Jangchilar oldinda yurib o'tsinlar, va ruhoniylar Rabbining ahd sandig'ining orqasida karnay chalishib kelsinlar. Yusufo xalqqa buyruq berdi va dedi: baqirmang, va hech kim sizning ovozingizni eshitmasin, toki u o'zi baqirish kunini e'lon qilguncha, va keyin siz baqirasizlar; Va Xudoning Ahd sandiqchasi aylanib o'tib, darhol lagerga qaytib ketdi va u yerda tunadi. Va ikkinchi kuni ertalab Yoshua turdi va ruhoniylar Rabbiyning ahd sandig'ini ko'tardilar. Va yetti ruhoniy yetti karnayni ko'tarib, Rabbiyning oldida olg'a ketishardi; va bundan keyin jangchilar kirib kelishardi, va qolgan olomon Rabbiyning Ahd sandiq'ining orqasida edi; va ruhoniylar karnaylar bilan chalishdi, va qolgan butun olomon shaharni olti marta yaqindan o'rab oldi va yana lagerga qaytib ketdi; shunday u olti kun davomida qildi. Va yettinchi kuni ular tongda turishdi va o'sha kuni shahar atrofida yetti marta aylanib o'tdilar. Va yettinchi marta aylanishda ruhoniylar karnay chaldilar, va Yoshua Isroil o'g'illariga dedi: Qichqiring, chunki Rabbiy shaharni sizlarga topshirdi. Va bu shahar

la'natlangan bo'ladi, u va unda nima bo'lsa hammasi Sabaot Rabbiga tegishli, faqat fohisha Rahabni saqlab qoling, va uning uyida nima bo'lsa hammasi ham. Lekin siz bag'ishlangan narsadan juda ehtiyot bo'ling, yo'qki o'ylab o'zlaringiz bag'ishlangan narsadan olsangiz, Isroil o'g'illarining lagerini la'natlangan narsaga aylantiraciz va bizni yo'q qilasiz. Va har bir kumush yoki oltin, yoki bronza yoki temir Rabbiga muqaddas bo'ladi va Rabbining xazinasiga kiritiladi. Va ruhoniylar karnaylarda chaldilar, xalq karnaylar ovozini eshitgach, butun xalq birga katta va kuchli jangovar qichqiriq bilan qichqirdi, va butun devor atrofida yiqildi, va butun xalq shaharga ko'tarildi. Yoshua uni va shahardagi hamma narsani halok qildi: erkakdan tortib ayolgacha, yosh yigitdan tortib qari odamgacha, buzoqdan tortib yukli hayvongacha, qilich bilan. Va Yoshua josuslik qilgan ikki yosh erkakka dedi: Ayolning uyiga kiring va uni hamda unga tegishli barcha narsalarni u yerdan olib chiqing. Shaharni ayg'oqlab chiqqan ikki yigit ayolning uyiga kirdilar va fohisha Rahab, uning otasi, onasi, aka-ukalari, qarindoshlari va unga tegishli bo'lgan hamma narsalarni olib chiqdilar hamda ularni Isroil lageridan tashqariga joylashtirdilar. Va shahar olov bilan yondirildi undagi hamma narsa bilan birga, faqat kumush, oltin, bronza va temir Rabbining xazinasiga kiritilish uchun berildi. Va Yashua fohisha Rahabni va uning barcha ota-bobo uyini tirik qoldirib saqlab qoldi va uni Isroilda joylashtirib qo'ydi, bugungi kungacha, chunki u Yashua Yerixoga josuslik qilish uchun yuborgan josuslarni yashirgan edi. Va Yashuva o'sha kunda Rabbiyning oldida qasam ichirdi va dedi: La'natlangan bo'lsin o'sha odam, kim o'sha shaharni qayta qursa; u o'zining to'ng'ich

o'g'li bilan uning poydevorini qo'yadi va o'zining eng kichik o'g'li bilan uning darvozalarini o'rnatadi. Va shunday qildi Xozan Baytal shahridan; Abiron to'ng'ich o'g'lida uni poydevor qo'ydi va eng kichik saqlanib qolgan o'g'lida uning darvozalarini o'rnatdi. Va Rabbiy Yoshua bilan edi, va uning nomi butun yer bo'ylab mashhur edi.

7

Isroil o'g'illari katta gunoh qildilar va muqaddas narsalardan o'zlari uchun oldilar. Yahudo qabilasidan Zara o'g'li Zambrining nabirasi, Xarmining o'g'li Axar muqaddas narsalardan oldi. Rabbiy g'azab bilan Isroil o'g'illariga qahrlanib ketdi. Va Yoshua odamlarni Ayga yubordi, u Baytal yonida, deb aytib: Ayni ayg'oqlab ko'ring va odamlar chiqdilar va Ayni ayg'oqlab ko'rdilar. Va ular Yoshuaga qaytib keldilar va unga dedilar: Barcha xalq chiqmasin, lekin ikki ming yoki uch ming odam chiqsin va shaharni bosib olsin; u yerga barcha xalqni olib chiqma, chunki ular ozdir. Va taxminan uch ming erkak yuqoriga ko'tarildi va ular Ai erkaklaridan qochdilar. Ai shahridagi erkaklar ulardan o'ttiz olti kishini o'ldirishdi, darvozadan boshlab ularni ta'qib qilishdi va nishablikda ularni tor-mor qilishdi. Xalqning yuragi qo'rquvga tushdi va suv kabi bo'lib qoldi. Yoshua o'z kiyimlarini yirtdi va yerga yuztuban Rabbining oldida kechqurunigacha yiqildi, o'zi ham, Isroil oqsoqollari ham, va ular boshlariga chang sepdilar. Va Yoshua dedi, iltimos qilaman Rabbim; nega Sening quling bu xalqni

Iordan daryosidan o'tkazdi, uni Amoriylikka topshirish uchun, bizni yo'q qilish uchun? Va agar biz qolgan bo'lsak va Iordan yonida joylashgan bo'lsak. Va men nima deyishim mumkin, chunki Isroil o'z dushmani oldida orqasini o'girdi? Va Kan'oniy eshitgach va yerdagi barcha yashovchilar bizni o'rab olishadi va bizni yerdan yo'q qilishadi, va Sen Öz buyuk nomingga nima qilasan? Rab Yoshuaga dedi: Tur, nega sen yuzingga yiqilding? Xalq gunoh qildi va Men ular bilan tuzgan ahdimni buzdi, muqaddas narsalardan o'g'irlab, o'z idishlariga solib qo'ydilar. Va Isroil o'g'illari o'z dushmanlari oldida chidab tura olmaydilar, ular o'z dushmanlari oldida orqaga qaytaradilar, chunki ular la'natlangan narsa bo'ldilar. Agar sizlar o'zlaringizdan la'natlangan narsani olib tashlamasangiz, men endi sizlar bilan bo'lmayman. Turib, xalqni muqaddaslang va ertaga muqaddas qilinishlarini ayting. Rabbiy Isroilning Xudosi shunday deydi: la'natlangan narsa ichingizda bor, siz dushmanlaringiz oldida qarshilik ko'rsata olmaysiz, toki la'natlangan narsani ichingizdan olib tashlamaguningizcha. Va siz barchangiz erta tongda qabilalar bo'yicha yig'ilasizlar, va Rabbiy ko'rsatgan qabila bo'lsa, uni urug'lar bo'yicha keltiracizlar, va Rabbiy ko'rsatgan urug'ni uy bo'yicha keltiracizlar, va Rabbiy qabul qilgan uyni odam-odam bo'yicha keltiracizlar. Va kim ko'rsatilgan bo'lsa, u olovda yondiriladi va unga tegishli bo'lgan hamma narsa ham, chunki u Rabbiyning ahdini buzdi va Isroilda qonunsizlik qildi. Va Yoshua erta turdi va xalqni qabilalar bo'yicha olib keldi, va Yahudo qabilasi ko'rsatildi. Va u urug'lar bo'yicha oldinga keltirildi va Zarai urug'i ko'rsatildi. Va u odam bo'yicha yaqinlashtirildi va Axar ko'rsatildi, Zambrining

o'g'li, Zaraning o'g'li. Va Yoshua Axarga dedi: Bugun Isroilning Rabbiy Xudosiga ulug'vorlik ber va tan ol, menga nima qilganingni aytib ber va mendan yashirma. Va Axar Yoshuaga javob berib dedi: Haqiqatan, men Isroilning Xudosi Rabbining oldida gunoh qildim, shunday va shunday qildim. Men o'ljada rang-barang yalang'och kiyimni ko'rdim, va ikki yuz kumush shekel, va ellik shekellik bir oltin til ko'rdim, va ular haqida o'ylab, ularni oldim; va mana, ular mening chodirida yashiringan va kumush ularning ostida yashiringan. Va Yoshua elchilarni yubordi va ular lashargohga, chodirga yugurib borishdi. Bu narsalar uning chodirida yashiringan edi va kumush ularning ostida edi. Va ular ularni chodirdan chiqarib keltirishdi va Yoshua va Isroil oqsoqollariga keltirdilar va ularni Rabbining oldiga qo'ydilar. Yoshua Zaraning o'g'li Axarni oldi va uni Axor jarligiga olib keldi, shuningdek uning o'g'illarini, qizlarini, buzoqlarini, yuk hayvonlarini, barcha qo'ylarini, chodirini va barcha mol-mulkini. Butun xalq ham u bilan birga edi va ularni Emekaxorga olib keldi. Va Yoshua Axarga dedi: Sen bizni nima uchun halok qilding? Rabbiy seni butunlay yo'q qildi, xuddi bugun kabi. Va butun Isroil uni toshlar bilan tosh bilan otdi, va ular uning ustiga katta tosh uyumini qo'ydilar, va Rabbiy g'azabning jahl-jaholidan to'xtadi. Shu sababli u uni Emekaxor deb nomladi, shu kungacha.

8

Xudo'y Yoshuaga dedi: Qo'rqma va vahima qilma, o'zing bilan

barcha jangchi erkakklarni ol va turib, Aiga ko'taril. Mana, Men Ai shohini va uning yerini sening qo'lingga berdim. Sen Ai shahriga xuddi Yerixoga qilganingdek qilasan va uning podshohiga ham shunday qilasan, mollarning o'ljasini esa o'zing uchun olasan, shaharning orqa tomonida o'zing uchun pistirma qo'y. Va Yoshua turdi va barcha jangchi xalq ham turdi, Gayga chiqish uchun. Yuşuo kuchli o'ttiz ming erkakni tanladi va ularni kechasi yubordi. Va u ularga buyurdi: Siz shahar orqasida pistirmada yotinglar, shahardan uzoqqa ketmang va hammangiz tayyor bo'linglar. Va men va men bilan birga bo'lgan barcha odamlar shahar tomon yaqinlashamiz, va shunday bo'ladiki, Ai shahrida yashovchilar bizni kutib olish uchun chiqishganda, xuddi yaqinda bo'lgani kabi, biz ularning oldidan qochamiz. Va qachonki ular orqamizdan chiqib ketishsa, biz ularni shahardan tortib olamiz, va ular aytishadi: Bular bizning yuzimizdan qochishyapti, xuddi avvalgidek. Siz esa tuzokdan ko'tarilib, shaharga borasiz. Shu so'zga muvofiq ish tutasizlar, mana men sizlarga buyurganman. Yoshua ularni yubordi va ular pistirmaga ketib, Baytel va Ay orasida, Ay dengizidan tomon o'tirdilar. Va Yoshua ertalab erta turib, xalqni ko'zdan kechirdi va u va oqsoqollar xalqning oldida Ay tomon ko'tarildilar. Va barcha jangchi xalq u bilan yuqoriga ko'tarildi va yurib borib, sharqdan shaharning ro'parasiga keldi. Va shahar pistirmasi dengizdan edi. Va shunday bo'ldiki, Ay podshosi ko'rganda, shoshildi va ular bilan uchrashishga to'g'ridan-to'g'ri urushga chiqdi, o'zi va u bilan birga bo'lgan barcha xalq. Va o'zi bilmas edi ki, pistirma unga uchun shahar orqasida bor. Va u ko'rdi va Yoshua va Isroil ularning oldidan chekindilar. Va ular Isroil

o'g'illari orqasidan quvib ketishdi va o'zlari shahardan uzoqlashib ketishdi. Gai shahrida hech kim qolmadi, Isroil ortidan quvmaganlar yo'q edi; va ular shaharni ochiq qoldirib ketishdi, va Isroil ortidan quvishdi. Va Rabbiy Yoshuaga dedi: qo'lingdagi nayzani shahar tomon cho'z, chunki Men uni qo'lingga topshirdim; va pistirmadagilar o'z joylaridan tezlik bilan chiqib turishadi. Va Yoshua o'z qo'lini nayzani shahar tomon cho'zdi va pistirmadagilar o'z joylaridan tezlik bilan turib chiqdilar va u qo'lini cho'zganda ular chiqib ketdilar va shaharga kirib uni egallab oldilar va shoshib shaharni olov bilan yoqib yubordilar. Ay aholilari orqalariga qarashgach, shahardan osmonga ko'tarilayotgan tutunni ko'rishdi va endi u yoqqa ham, bu yoqqa ham qochishga joyları qolmagan edi. Va Yoshua va butun Isroil ko'rdilarki, pistirmadagilar shaharni oldi va shaharning tutuni osmonga ko'tarildi; va o'girilib, Ay shaharning odamlarini urdilar. Va bular shahardan chiqib, uchrashuv tomon yo'l oldilar, va ular lager o'rtasida bo'shashdilar, bular bu tarafdan va bular bu tarafdan, va ularni urdilar, shunday qiladiki, ulardan saqlanganlar va qochganlar qolmasin. Va ular Ai podshohini tirik qo'lga oldilar va uni Yoshuaga olib keldilar. Va Isroil o'g'illari Ay shahrida, dalalarda va tog'ning pastga tushish joyida bo'lganlarning hammasini o'ldirishni to'xtatgach, ularni u yerdan oxirigacha ta'qib qilgach, Yoshua Ay shahriga qaytdi va uni qilich bilan urdi. O'sha kunda qulganlar erkakdan tortib ayolgacha o'n ikki ming kishi bo'ldi - Ay shahrining barcha aholisi. Isroil o'g'illari shahardagi barcha o'ljalarni o'zlari uchun talon-taroj qildilar, Rabbning buyrug'iga ko'ra, xuddi Rabb Yoshuaga buyurgan usulda. Va Yoshua

shaharni olovda yoqdi va uni abadiy yashamaydigan to'praq uyumiga aylantirdi, shu kungacha. Va u Ai podshohini ikki shoxli daraxt ustiga osdi. U daraxt ustida kechgacha turdi. Quyosh botayotganda Yoshua buyruq berdi va ular uning tanasini daraxtdan tushirib, chuqurga tashladilar. Uning ustiga tosh uyumini qo'yishdi va u shu kungacha turadi.

9

Va Amoriylarning podshohlari eshitdilar, Iordan narigi tarafida, tog'li joyda, va pasttekislikda, va butun buyuk dengiz sohilida, va Anti-Livan tomonda, va Xettiylar, va Kan'oniylar, va Perizziylar, va Xiviylar, va Amoriylar, va Girgoshiylar, va Yabusiylar, ular bir joyga yig'ildilar Yoshua va Isroilga qarshi urush qilish uchun hammasi birga. Gabaonda yashovchilar Xudo Yerixo va Ayga qilgan barcha ishlarni eshitdilar. Va ular ham o'zlari ayyor-makkorlik bilan ish qildilar va kelib, o'zlari uchun oziq-ovqat tayyorladilar va tayyor bo'ldilar. Yelkalariga eski qoplarni oldilar va eski, yirtilgan, bog'langan sharob tuluklarini va oyoq kiyimlarining ichi bo'sh qismlarini va oyoqlaridagi eski, yamoqlangan sandallarini va ustlaridagi eski kiyimlarini oldilar, va ularning oziq-ovqat uchun noni quruq, mog'orlangan va yeb ketilgan edi. Ular Gilgaldagi Isroil lageriga Yoshuaning oldiga keldilar va Yoshuaga hamda Isroilga dedilar: Biz uzoq yerdan keldik, endi biz bilan ahd tuzing. Va Isroil o'g'illari Xiviyga dedilar: Ehtimol sen bizning oramizda yashayotgan bo'lsang, biz sen bilan qanday ahd tuzamiz? Va ular

Yoshuaga aytdilar: Biz seninr xizmatkorlaringmiz. Yoshua ularga dedi: Siz qayerdansiz va qayerdan keldingiz? Va ular dedilar: Juda uzoq yerdan sizning xizmatkorlaringiz sizning Xudoyingiz Rabbining nomida keldi; chunki biz uning nomini va u Misrda qilgan barcha ishlarni eshitdik, va u Iordan daryosining narigi tomonida bo'lgan Amoriylarning podshohlariga qilgan barcha ishlarni, Amoriylarning podshohiga Sixonga va Bashan podshohiga Ogga, u Ashtarot va Edreida yashagan edi. Va eshitib, bizning oqsoqollarimiz va bizning yurtimizda yashovchilarning barchasi bizga dedilar: O'zingizga yo'lga oziq-ovqat oling va ularga uchrashishga boring, va ularga ayting: biz sizning xizmatkorlaringizmiz, endi biz bilan ahd tuzinglar. Bular non, biz ularni issiq holda ta'minladik o'sha kuni, qachon sizlarga kelish uchun chiqqan edik, hozir esa ular qurib ketishdi va yeyilgan bo'lib qolishdi. Va bular vino tulumlar-i, kim-ni biz yangi holda to'ldirgan edik, ular yorildi, va bizning kiyimlarimiz va sandallarimiz juda uzoq yo'ldan eskirib ketdi. Va rahbarlar ularning oziq-ovqatini oldilar, lekin Rabbiydan so'ramashdi. Va Yoshua ular bilan tinchlik tuzdi, va ular bilan ularni saqlab qolish uchun ahd o'rnatdilar, va jamoat rahbarlari ularga qasamyod qildilar. Va shunday bo'ldiki, uch kundan keyin ular bilan ahd tuzgandan so'ng, ular eshitdilarki, ular yaqin joyda turishadi va ular orasida yashashar ekan. Isroil o'g'illari jo'nab ketdilar va ularning shaharlariga keldilar, ularning shaharlari esa Gabaon, Kefira, Beerot va Iarin shaharlari edi. Va Isroil o'g'illari ularga qarshi jang qilmadilar, chunki barcha rahbarlar ularga Isroilning Xudosi Rabbiy nomidan qasamyod qilgan edilar, va butun

jamoat rahbarlarga qarshi norozilik bildirdi. Va rahbarlar butun jamoatga aytdilar: Biz ularga Isroilning Rabbisi Xudoga qasam ichdik va hozir biz ularga tegisha olmaymiz. Biz buni qilamiz: ularni tiriklayin ushlaymiz va ularni saqlab qolamiz, va bizga qarshi g'azab bo'lmaydi, chunki biz ularga qasamyod qilganmiz. Ular yashaydilar va butun jamiyat uchun o'tin kesuvchilar hamda suv tashuvchilar bo'ladilar, xuddi rahbarlar ularga aytganlaridek. Yoshua ularni chaqirib yig'di va ularga dedi: Nega meni aldadingizlar, Biz sizdan juda uzoqmiz deb, lekin siz bizning oramizda yashovchilarning qo'shnilari ekansizlar? Va endi siz la'natlanganlar, sizlardan qul, o'tin kesuvchi va suv tashuvchi hech qachon to'xtamaydi menga va mening Xudoyimga. Va ular Yoshuaga javob berib deyishdi: Bizga xabar qilingan edi, Rabbiy Xudoyingiz o'z bandasi Musoga sizga bu yerni berishni va bizni hamda unda yashovchi barcha odamlarni sizning oldingizdan butunlay yo'q qilishni buyurgan edi. Biz sizning oldingizdan jonlarimiz uchun juda qo'rqdik va shu ishni qildik. Va endi mana, biz sizga bo'ysunoqmiz, sizga qanday yoqsa va sizga qanday to'g'ri ko'rinsa, shunday qiling bizga. Va ular ularga shunday qildilar, va Yoshua o'sha kuni ularni Isroil o'g'illarining qo'llaridan qutqardi va ular ularni o'ldirmadilar. Va Yoshua ularni o'sha kunda barcha jamoat uchun va Xudoning qurbongohi uchun o'tin kesuvchilar va suv tashuvchilar qilib tayinladi, shu sababli Gibonda yashovchilar xudoning qurbongohi uchun o'tin kesuvchilar va suv tashuvchilar bo'ldilar bugungi kungacha, va Rabbiy tanlaydigan joyga.

10

Yerushalim podshosi Adonibezek eshitdiki, Yoshua Aini oldi va uni butunlay vayron qildi, qaysi tarzda ular Yerixo va uning podshosiga qildilar, shunday ular Aiga va uning podshosiga ham qildilar, va Gibeonda yashovchilar Yoshua va Isroilga qochib keldilar, va ular ulardan juda qo'rqdilar; chunki u bilardi ki Gibeon katta shahar, xuddi poytaxt shaharlardan biri kabi, va uning barcha odamlari kuchli. Va Quddus podshosi Adonibezek Xevron podshosi Elamga, va Yerimut podshosi Fidonga, va Laqish podshosi Yeftaga va Odollam podshosi Dabeinga xabar yubordi va dedi: Keling, mening oldimga ko'tarilib chiqing va menga yordam bering, va Gabaonga qarshi urush qilaylik; chunki ular Yoshua va Isroil o'g'illariga qochib o'tdilar. Va Yabusiylarning besh podshohi yuqoriga chiqdilar: Yerushalim podshohi, va Xevron podshohi, va Yarimut podshohi, va Laqish podshohi, va Odollam podshohi, ular o'zlari va ularning butun xalqi. Va ular Gib'onni o'rab olishdi va uni qamal qilishdi. Va Gabaonda yashovchilar Yoshuaga Isroilning lagerida Gilgalga xabar yubordilar, deb aytib: qo'llaringni bo'shatma sening xizmatkorlaringdan, bizga ko'taril tezda va bizga yordam ber va bizni qutqar, chunki bizga qarshi yig'ilishgan barcha Amoriylarning podshohlari, tog'li joyda yashovchilar. Yoshua Gilgaldan yuqoriga ketdi, u bilan birga barcha jangchi xalq va kuchda qodir bo'lgan barcha kishilar. Va Rabbiy Yoshuaga dedi: Ulardan qo'rqma, chunki men ularni sening qo'llaringga topshirdim, ulardan hech kim sizlarning oldingizda qolmaydi.

Va Yoshua ularga to'satdan yetib keldi, chunki u butun tun davomida Gilgaldan yo'l bosib kelgan edi. Va Xudo'yo Isroil o'g'illari yuzidan ularni sarosimaga soldi va Xudo'yo ularni Gabaonda buyuk ezish bilan ezdi, va ularni Bet-Xoron ko'tarilish yo'li bilan ta'qib qildilar, va ularni Azeqa va Maqqedagacha kesib tashladilar. Ular Isroil o'g'illarining yuzidan Xoronein tushishida qochayotganlarida, Rabbiy ularga osmandan do'l toshlari tashladi, Azegaqacha. Do'l toshlari tufayli o'lganlar, Isroil o'g'illari urushda qilich bilan o'ldirganlaridan ko'proq bo'ldi. Keyin Yoshua Xudoga gapirdi, o'sha kuni Xudo Amoriylikni Isroilning qo'liga topshirdi, qachonki u ularni Gibeonda ezdi va ular Isroil o'g'illari oldida tor-mor qilindi, va Yoshua dedi: Quyosh Gibeon ustida to'xta, va oy Ayalon jarligi ustida. Va quyosh va oy to'xtab turdi, toki Xudo ularning dushmanlari ustidan himoya qilguncha, va quyosh osmonning o'rtasida turdi, g'urubga qarab oldinga surilmadi bir kun oxirigacha. Va bunday kun bo'lmadi, na undan oldin, na undan keyin, shunday qilib Xudo odamning so'zini eshitdi, chunki Rabbiy Isroil bilan birga urushdi. Va bu besh shoh qochdilar va Maqedodagi g'orga yashirindilar. Va Yoshuaga xabar berildi: Makkeda g'orida yashiringan besh podshoh topildi. Va Yoshua dedi: g'orning og'ziga toshlarni dumalang va ularni qo'riqlash uchun odamlarni tayinlang. Siz esa to'xtamang, dushmanlaringiz orqasidan quvib boring va ularning orqa qo'shinini ushlab oling, ularning shaharlariga kirishlariga yo'l qo'ymang, chunki ularni Rabbiy Xudoyimiz bizning qo'llarimizga topshirdi. Va shunday bo'ldiki, Yoshua va barcha Isroil o'g'illari ularni juda katta qirg'in bilan oxirigacha urib

bo'lganlarida, omon qolganlar mustahkamlangan shaharlarga qochib qutulishdi. Va butun xalq Yoshua tomon Maqqedaga sog-salomat qaytdi, va Isroil o'g'illaridan hech kim o'z tili bilan qichqirmadi. Va Yoshua aytdi: G'orni oching va bu besh shohni g'ordan chiqarib keling. Va ular besh podshohni g'ordan olib chiqdilar: Yerushalim podshohini, Xevron podshohini, Ierimut podshohini, Laqish podshohini va Odollam podshohini. Va qachonki ularni Yoshuaga olib chiqdilar, Yoshua butun Isroilni, urush boshlovchilarni va u bilan birga yurganlarni chaqirib yig'di va ularga dedi: Oldinga boring va oyoqlaringizni ularning bo'yinlariga qo'ying. Va ular yaqinlashib, oyoqlarini ularning bo'yinlariga qo'ydilar. Va Yashua ularga dedi: ulardan qo'rqmang va qo'rqmang, jasoratli bo'ling va kuchli bo'ling, chunki Rabbiy sizning barcha dushmanlaringizga, kimlar bilan siz jang qilasiz, shunday qiladi. Va Yoshua ularni o'ldirdi va ularni besh yog'ochga osdi, va ular yog'ochlarda kechgacha osilgan edilar. Va quyosh botishiga yaqin Yoshua buyruq berdi, va ular ularni yog'ochlardan tushirdilar, va ularni g'orga tashladilar, u yerga ular qochib ketgan edilar, va g'or ustiga toshlarni dumalatdilar bugungi kungacha. Va ular o'sha kuni Makkedahni oldilar va uni qilich bilan qirdilar, hamda unda bo'lgan barcha nafas oluvchi narsalarni butunlay yo'q qildilar. Unda saqlanib qolgan yoki qochib ketgan hech kim qolmadi. Ular Makkedah shohiga ham xuddi Yerixo shohiga qilganlaridek qildilar. Va Yoshua va butun Isroil u bilan birga Makkedadan Libnaga ketdi va Libnani qamal qildi. Va Xudo uni Isroilning qo'llariga topshirdi va ular uni oldilar, va uning podshosini, va ular uni qilich og'zi bilan qotillik qildilar, va undagi har bir

nafas oluvchini, va unda saqlanib qolgan yoki qochib ketgan hech kim qoldirilmadi, va ular uning podshosiga shunday qildilar, xuddi Yerixo podshosiga qilganlaridek. Va Yoshua va butun Isroil u bilan birga Lebnadan Laxishga ketdi va uni qamal qildi. Va Rabbiy Laxishni Isroilning qo'llariga topshirdi. Va uni ikkinchi kunda oldi va ular uni qilich og'zi bilan o'ldirdi va ular uni butunlay yo'q qildi, xuddi ular Libnaga qilgan usulda. O'shanda Gazer shohi Elam Lachishga yordam berish uchun chiqdi va Yoshua uni qilich bilan urdi, shuningdek uning xalqini ham, shunday qilib ulardan hech kim omon qolmadi va hech kim qochib qutulmadi. Va Yoshua va butun Isroil u bilan birga Laxishdan Odollamga ketdi, va uni qurshab oldi va uni bosib oldi. Va Xudo uni Isroilning qo'liga topshirdi va uni o'sha kuni oldi va uni qilich bilan o'ldirdi va barcha nafas oluvchilarni halokat bilan o'ldirdilar, xuddi Laxishga qilganlaridek. Va Yoshua butun Isroil bilan birga Xevronga ketdi va uni qamal qildi. Va ular uni qilich bilan urdilar, va undagi barcha nafas oluvchi jonzotlardan hech biri omon qolmadi, xuddi Odollamga qilganlaridek, ular uni butunlay yo'q qildilar va undagi hamma narsani. Va Yashuva va butun Isroil Debirga qaytib keldi va uni o'rab olishdi, uni va uning podshohini va uning qishloqlarini olishdi va uni qilich og'zi bilan urdilar va uni va undagi har bir nafas oluvchini butunlay yo'q qilishdi va unda hech kimni tirik qoldirmadilar; qanday qilgan edilar Xebronga va uning podshohiga, shunday qildilar Debirga va uning podshohiga. Va Yoshua tog'li hududning barcha yerini va Naqabni va tekislikni va Ashdotni va uning shohlarini urdi; ulardan saqlanib qolgan birontasini qoldirmadi; va hayot nafas olayotgan har bir narsani

butunlay yo'q qildi, qanday usulda Rabbiy Isroilning Xudosi buyurgan, Qodesh Barneadan Gazogacha, Gosomning barchasini Gibeongacha. Yoshua ularning barcha shohlarini va ularning yerini bir marta urdi, chunki Isroilning Rabbiy Xudosi Isroil bilan birga jang qildi.

11

Xazor podshosi Yabis eshitganda, u Maron podshosi Yovobga va Shimron podshosiga va Axshaf podshosiga va buyuk Sidon yonidagi podsholarga, tog'li hududga va Kinerot ro'parasidagi Arabaga va tekislikga va Fenaddorga va sharqdan bo'lgan qirg'oq bo'yidagi Kan'onliklarga va qirg'oq bo'yidagi Amorliklarga va Xetliklarga va Perizzliklarga va tog'dagi Yabusiyaliklarga va Xivliklarga va Xermon ostidagilarga Massima yurtiga elchilar yubordi. Va ular va ularning shohlari ular bilan chiqdilar, xuddi dengiz qumidek ko'plikda, va otlar va aravalar juda ko'p edi. Va barcha podshohlar yig'ilishdilar va bir joyga kelishdilar, va Maron suvi yonida lashargoh qurib, Isroilga qarshi urush qilish uchun to'planishdi. Va Xudo'yo Yoshuaga dedi: Ularning yuzidan qo'rqma, chunki ertaga shu vaqtda men ularni Isroil oldida mag'lub qilingan holda topshiraman, ularning otlarini cho'loq qilasan va ularning aravalarini olovda yondirasan. Yoshua va barcha jangchi xalq Maron suvi yonida to'satdan ularning ustiga keldi va tog'li joyda ularning ustiga hujum qildilar. Va Xudo ularni Isroilning qo'liga topshirdi va ularni urib, buyuk Sidongacha, Maserongacha va sharqdagi

Massox tekisliklarigacha ta'qib qildilar, hamda ularni shunday kesib tashladiki, ulardan birorta ham omon qolmadi. Va Yoshua ularga shunday qildi, qanday usulda Rabbiy unga buyurgan edi: ularning otlarini kesdi va ularning aravalarini olov bilan yoqdi. Va Yoshua o'sha vaqtda qaytib keldi va Xazorni hamda uning shohini egallab oldi, Xazor esa ilgari o'sha barcha shohliklarni boshqaruvchi edi. Va ular qilich bilan u shaharda har bir nafas oluvchi narsani o'ldirishdi va hammasini butunlay yo'q qilishdi, u shaharda birorta ham nafas oluvchi narsa qoldirilmadi va Hazorni olovda yondirishdi. Va Yoshua podshohliklarning barcha shaharlarini va ularning podshohlarini oldi, va ularni qilich og'zi bilan o'ldirdi, va ularni butunlay yo'q qildi, Rabbining xizmatkori Muso buyurgan usul bilan. Lekin Isroil barcha mustahkamlangan shaharlarni yoqmadi, faqat Xazorni yolg'iz yoqdi Isroil. Va Isroil o'g'illari uning barcha o'ljalarini o'zlari uchun talon-taroj qildilar. Ularning barchasini esa qilich og'zi bilan butunlay yo'q qildilar, toki ularni yo'q qildi. Ulardan hech qanday nafas oluvchi narsani qoldirmadilar. Rabbiy o'z xizmatkori Musoga qanday buyurgan bo'lsa, Muso ham xuddi shunday Yoshuaga buyurdi, va Yoshua shunday qildi, u Muso unga buyurgan barcha narsalardan hech narsani buzmadi. Va Yoshua barcha tog'li yerni oldi, va barcha Naqab yerni, va barcha Goshen yerni, va pasttekislikni, va g'arbga qarab bo'lgan yerni, va Isroil tog'ini, va tog yonidagi past joylarni Xalaq tog'idan, va Seir tomon ko'tarilib boradigan joyni, va Baal Gadgacha, va Livan tekisliklarini Hermon tog'i ostida; va ularning barcha shohlarini oldi, va o'ldirdi, va o'ldirdi. Va Yoshua bu podshohlar bilan ko'p kunlar urush qildi. Va shunday

shahar yo'q edi, uni Isroil olmagan bo'lsa, hammasini ular urushda oldilar. Chunki Rabbiy orqali ularning yuraklarini mustahkamlash sodir bo'ldi, Isroilga qarshi urushga chiqish uchun, shunda ular yo'q qilinsin, ularga rahm-shafqat ko'rsatilmasin, balki ular yo'q qilinsin, xuddi Rabbiy Musoga aytganidek. O'sha vaqtda Yoshua keldi va tog'li joydan, Xevrondan, Dabirdan, Anabotdan va butun Yahudodan Anakimlarni ularning shaharlari bilan birga yo'q qildi va Yoshua ularni butunlay yo'q qildi. Isroil o'g'illaridan Anakimlardan hech kim qoldirilmadi, lekin faqat G'azo, Gat va Ashdodda qoldirildi. Va Yoshua barcha yerni oldi, chunki Rabbiy Musoga buyurgan edi, va Yoshua ularni Isroilga meros qilib berdi, ularning qabilalari bo'yicha taqsimlab, va yer urushdan tinchlikka erishdi.

12

Va bular yer podshohlar bo'lib, ularni Isroil o'g'illari o'ldirishdi va ularning yerlarini Iordandan narida, quyosh chiqishidan, Arnon jaridan Hermon toghigacha va butun Araba yerini sharqdan meros qilib olishdi. Sihon, Amorlarning qiroli, Heshbonda yashar edi va Arnondan boshlab hukmronlik qilardi. Arnon vodiyda joylashgan bo'lib, vodiyning bir qismini va Gileadning yarmini Jabbokgacha, ya'ni Ammon o'g'illarining chegaralarigacha egallagan edi. Va Arab gacha Chinnereth dengizidan sharqqa qarab, va Arab dengizigacha, ya'ni tuzlar dengizi, sharqdan Beth jeshimoth yo'li bo'ylab, Temandan

Asedoth Phasga ostidan. Va Og, Bashan shohi, gigantlardan qolgan edi, u Ashtarot va Edreida yashovchi, Hermon toghidan va Salekahdan boshqaruvchi, va butun Bashaanni Gergesiliklar chegarasigacha, va Maxini, va Gilodning yarmini Heshbon shohi Sihonning chegaralarigacha. Muso, Rabbiyning o'g'li va Isroil o'g'illari ularni urdilar; va Muso uni meros sifatida Rubinga va Gadga va Manassaning qabilasining yarmiga berdi. Va bular Amoriylarning podshohlar edi, ularni Yoshua va Isroilning o'g'illari o'ldirdi Iordanning narida, Baalgad dengizi yonida Livan tekisligida, va Xalak togigacha, Seirga ko'tariluvchilar tomonga; va Yoshua uni Isroilning qabilalariga meros qilib berdi ularning ulushi bo'yicha, togda, va tekislikda, va Arabada, va Ashdotda, va cho'lda, va Negevda; Xetliklarni, va Amoriylarni, va Kan'oniylarni, va Perizziylarni, va Xiviylarni, va Yebusiylarni. Yarixo podshosi, va Baytal yaqinida joylashgan Gai podshosi, Quddus podshosi, Xevron podshosi, Yarimut podshosi, Laqish podshosi, Elam podshosi, Gazer podshosi, Dabir podshosi, Gader podshosi, Xorma podshosi, Ader podshosi, Lebna podshosi, Odollam podshosi, Elat podshosi, Tappuax podshosi, Ofer podshosi, Arok Ofek podshosi, Asom podshosi, Shimron podshosi, Madon podshosi, Azif podshosi, Qadesh podshosi, Zaxak podshosi, Maredot podshosi, Karmal Yekom podshosi, Fenneador Odollam podshosi, Galiliya Gai podshosi, Tersa podshosi; bularning hammasi yigirma to'qqiz podshoh.

13

Yoshua keksa bo'lib, kunlari ilg'or borgan edi, va Rabbiy Yoshuaga dedi: Sen kunlari ilg'or bordingiz, va meros uchun ko'p yer qolgan. Va bu yer qoldirilgan; Filistiyaliklarning chegaralari, Geshurlik va Kan'onlik, Misr ro'parasidagi odam yashamaydigan joydan Akkaron chegaralarigacha Kan'onliklarning chap tomonidan Filistiyaliklarning besh satrapiyalariga hisoblanadi, G'azalik va Ashdodlik va Ashqelonlik va Gittlik va Akkaronlik va Avviylik, Temandan va Kan'onning barcha yeridan G'aza ro'parasida, va Sidonliklar Afekgacha, Amoriylarning chegaralarigacha, va Filistiyaliklarning Galiathning barcha yerini, va butun Livonni quyosh chiqishidan Gilgaldan Aermon tog'i ostidan Emath kirishigacha, Livondan Masereth Memphomaim gacha tog'li joyda yashovchi har bir kishi. Barcha Sidonliklarni men ularni Isroilning yuzidan butunlay yo'q qilaman; lekin uni qur'a orqali Isroilga taqsimla, men senga qanday buyurgan bo'lsam o'sha usulda. Va endi bu yerni to'qqiz qabilaga va Manassa qabilasining yarmiga meros qilib bo'lib ber. Iordan daryosidan to buyuk dengizicha, quyosh botishi tomoniga qarab, sen uni berasan; buyuk dengiz chegara bo'ladi. Ikki qabilaga va Manasseh qabilasining yarmiga, Rubinga va Gadga Muso Iordan daryosining narigi tomonida berdi; quyosh chiqishiga ko'ra Rabbiyning bandasi Muso ularga berdi, Aroerdan, u Arnon daryosining qirg'og'ida joylashgan, va vodiyning o'rtasidagi shaharni, va Medebadan butun Misorni; Amoriylar podshosi Sixonning barcha shaharlarini, u Xeshbonda Ammon o'g'illarining chegaralarigacha hukmronlik qildi; Va Giladni, va Geshur chegaralarini, va Maaxatiylarni, butun Xermon tog'ini,

va Salekagacha butun Basanni; Bashanda Ogning butun podshohligini, u Ashtarotda va Edreida hukmronlik qildi; u devlardan qolgan edi, va Muso uni urdi va butunlay yo'q qildi. Va Isroil o'g'illari Gesiri, Machati va Kan'oniylarni butunlay yo'q qilmadilar, va Gesiri shohi va Machati Isroil o'g'illari orasida bugungi kungacha yashab keldi. Lekin Levi qabilasiga meros berilmadi, Rabbiy Isroilning Xudosi, O'zi ularning merosi, Rabbiy ularga aytganidek, va bu taqsimot, qaysi Muso Isroil o'g'illariga Moabning Arabotida Iordan daryosining narigi tomonida Yerixoga qarab taqsimlagan. Va Muso Rubin qabilasiga ularning urug'lariga ko'ra berdi. Va ularning chegaralari Aroerdan bo'ldi, u Arnon jarining ro'parasida, va Arnon jaridagi shahar, va butun Misorni Xeshbongacha, va Misorda bo'lgan barcha shaharlar, va Dibon, va Baimon Baal, va Meelbot uyi, va Bashan, va Bakedmot, va Mayfaad, va Karitaim, va Sebama, va Serada, va Enab tog'idagi Sion, va Betfogor, va Fasgadagi Asedot, va Bettaseinot, va Misorning barcha shaharlari, va Amoriylar shohi Sixonning butun shohligi, Muso uni va Midyan rahbarlarini urdi, va Evini, va Robekni, va Surni, va Urni, va Sionning hokimi Robeni, va Sionda yashovchilarni. Va ular Beor o'g'li Balaam ko'ruvchini burilish nuqtasida o'ldirishdi. Rubin qabilasining chegaralari Iordan daryosi chegara bo'ldi, bu Rubin o'g'illarining merosi ularning urug'lariga ko'ra, ularning shaharlari va ferma hovlilari bilan birga. Muso Gad o'g'illariga ularning urug'lariga ko'ra berdi. Va ularning chegaralari Yazer, Giladning barcha shaharlari va Ammon o'g'illarining yerining yarmi Arabagacha bo'ldi, u Arad ro'parasida joylashgan. Va Xeshbondan Arabotgacha Mispaga

ko'ra, va Botanim, va Maan Dibonning chegaralarigacha, va Enadom va Otargay va Baytanabra va Sukkot va Shafan va Xeshbon shohi Sixonning qolgan podshohligi; va Iordan daryo Iordan daryosining sharqida, Kinneret dengizining bir qismigacha chegara bo'ladi. Bu Gad o'g'illarining merosi ularning urug'lari bo'yicha va ularning shaharlari bo'yicha edi. Ularning urug'lari bo'yicha ular bo'yinlarini dushmanlari oldida qaytaradilar, chunki ularning shaharlari va qishloqlari ularning urug'lari bo'yicha taqsimlangan edi. Muso Manassa qabilasining yarmiga ularning urug'lariga ko'ra berdi. Va ularning chegaralari Maandan boshlanib, butun Bashan podsholigi, Bashan podshosi Ogning butun podsholigi, Bashanitdagi Jairning barcha qishloqlari, oltmish shahar bo'ldi. Giladning yarmi hamda Ashtarothdagi va Edreidagi shaharlar – Bashanitididagi Og podshohligining shaharlari – Manasseh o'g'li Machir o'g'illariga va Manasseh o'g'li Machir o'g'illarining yarmiga ularning urug'lariga ko'ra berildi. Bular Muso Iordan daryosining narigi tomonida, Moabning Arabot yurtida, Yerixoga nisbatan sharqda joylashgan Iordan daryosining narigi tomonida meros qilib bergan joylardir.

14

Va bular Isroil o'g'illariga Kan'on yerida meros bo'lib taqsimlangan, ularga Elozor ruhoniy, Nun o'g'li Yoshua va Isroil o'g'illari qabilalarining ota-bobolar boshchilari meros qilib berdilar. Qur'alar bo'yicha ular meros oldilar, Rabbiy

Yoshuaning qo'li orqali to'qqiz qabilaga va Iordanning narigi tomonidagi yarim qabilaga qanday buyurgan bo'lsa, shunday. Va Laviylarga ular orasida meros bermadi, chunki Yusufning o'g'illari ikki qabila edi - Manassa va Efrayim. Yerda Laviylarga ulush berilmadi, faqat yashash uchun shaharlar va chorvalari uchun ajratilgan yerlar berildi. Rabbiy Musoga qanday buyurgan bo'lsa, Isroil o'g'illari shunday qildilar va yerni bo'lishdilar. Va Yahudoning o'g'illari Gilgalda Yoshuaga yaqinlashdilar, va Yefunnaning o'g'li Kaleb Kenizlik unga dedi: Sen Rabbiy Xudoning odami Musoga men va sen haqida Qadesh Barneda aytgan so'zni bilasan. Qirq yoshda edim, qachonki meni Muso, Xudoning bandasi, Qadesh Barneadan yerni josuslik qilish uchun yubordi va men unga uning ongiga muvofiq so'z bilan javob berdim. Mening bilan birga yuqoriga ko'tarilgan birodarlarim xalqning yuragini o'zgartirdilar, lekin men Rabbim Xudoyimga ergashishga to'liq qaror qildim. Va Muso o'sha kuni qasam ichdi va dedi: Yer, qaysi ustiga bosding, senga meros bo'lib beriladi va bolalaringga abadiy, chunki sen bizning Rabbimiz Xudoning orqasidan ergashishga sodiq bo'lding. Va hozir Rabbim meni parvarish qildi, u aytganidek; bu qirq beshinchi yil, Rabbim bu so'zni Musoga aytganidan beri; va Isroil cho'lda yurdi; va hozir mana, men bugun sakson besh yoshdaman; Men hali bugun kuchliman, xuddi Muso meni yuborgan paytdagidek, xuddi shunday men hozir chiqishga va urushga kirishga qodirman. Va hozir men sendan shu tog'ni so'rayapman, Xudo'y o'sha kuni aytganidek, chunki sen o'sha kuni bu so'zni eshitgan edingiz. Hozir esa Anakimlar u yerda, mustahkam va katta shaharlar bor. Demak, agar Xudo'y men

bilan bo'lsa, Xudo'y menga aytgan usulda ularni yo'q qilaman. Va Yoshua uni muborak qildi va Xevronni Yefunnaning o'g'li, Kenazning nabirasi Kolebga meros qilib berdi. Shu sababli Xebron shu kungacha Kenizlik Yefunnaning o'g'li Kalebga meros bo'lib qoldi, chunki u Isroilning Xudosi Rabbiyning buyrug'iga ergashgan edi. Xevronning nomi avval Argob shahri edi, bu Anakimlarning poytaxti edi; va yer urushdan tinchidi.

15

Va Yahudo qabilasining chegaralari ularning urug'lariga ko'ra Idumeya chegaralaridan, Sin sahrosidan Kadeshgacha janub tomonga qarab bo'ldi. Va ularning chegaralari Janubdan boshlab sho'r dengizning bir qismigacha, Janubga qarab cho'zilgan tizmadan boshlandi. Va u Akrabbim ko'tarilishining ro'parasidan o'tadi va Sena atrofidan aylanib o'tadi va janubdan Kadesh Barneaga ko'tariladi va Xezrondan chiqadi va Addarga ko'tarilib boradi va Kadeshning g'arbidan chiqadi va Azmonga chiqadi va Misr jarligiga qadar cho'ziladi va uning chegaralarining chiqish joyi dengizda bo'ladi; bu ularning janubdan chegaralari. Va sharqdan chegaralar butun sho'r dengiz Iordangacha. Va ularning chegaralari shimoldan, va dengizning tepaligidan, va Iordanning qismidan. Chegara Bayt-Xaglaamga chiqadi va shimoldan Bayt-Arabaga o'tib ketadi va chegara Ruben o'g'li Boxon toshiga ko'tariladi. Va chegara Axor jarining to'rtinchi qismiga ko'tariladi va Gilgalga tushadi, u Adummim qiyaligining ro'parasida joylashgan, u jarning

janubida va quyosh bulog'ining suviga cho'ziladi va uning chiqish joyi Rogel bulog'i bo'ladi. Va chegara Hinnom jariga ko'tariladi, Yabusiyning janubdan orqa tomoniga; bu Iyerusalimdir va chegara tog cho'qqisiga cho'ziladi, u Hinnom jarining ro'parasida dengiz tomonda, u shimolda Rafaim yerining bir qismidan. Va chegara tog cho'qqisidan Naftox suv bulog'iga cho'ziladi va Efron tog'iga cho'ziladi va chegarani Baalga olib boradi; bu Yarim shahri. Va chegara Baaldan dengizga qarab aylanib boradi va Assar tog'iga Iarin shahrining orqa tomoniga shimoldan o'tib boradi; bu Xaslondir; va quyosh shahriga tushadi va janubga o'tib boradi. Va chegara Ekronning orqa tomonidan shimolga cho'ziladi va chegaralar Sukkotga cho'ziladi va chegaralar janubga o'tib boradi va Lebnaga cho'ziladi va chegaralarning chiqish joyi dengizda bo'ladi. Va ularning chegaralari dengizdan boshlanadi, katta dengiz chegara bo'ladi. Bular Yahudo o'g'illarining chegaralari edi, ularning urug'lariga ko'ra atrofda. Xudoning buyrug'i bilan Yefunnaning o'g'li Xalebga Yahudo qabilasi orasida ulush berildi va Yashua unga Anakning poytaxti bo'lgan Arbok shaharini berdi, bu Xebron hisoblanadi. Va Kaleb, Yefunnening o'g'li, u yerdan Anaqning uch o'g'lini: Sheshayni, Talmaini va Aximanni yo'q qildi. Va Koleb u yerdan Dabir aholisi ustiga ko'tarildi, va Dabirning nomi ilgari Yozuvlar shahri edi. Xoleb dedi: Kim Yozuvlar shahrini olib, uni zabt etsa va unga egalik qilsa, men unga qizim Axsani xotinlikka beraman. Va uni Otniel, Kalebning akasi Kenazning o'g'li oldi va unga qizi Axsani xotinlikka berdi. Va shunday bo'ldiki, u chiqib ketayotganida, u unga maslahat berdi va dedi: Men otamdan dala so'rayman. Va u eshakdan

qichqirdi, va Kaleb unga dedi: Senga nima bo'ldi? Va u unga dedi: Menga marhamat ber, chunki sen meni Nageb yeriga berding, menga Bottanisni ber. Va u unga yuqori Gonathlanni va pastki Gonathlanni berdi. Bu Yahudo o'g'illari qabilasining merosi. Ularning shaharlari Yahudo o'g'illari qabilasiga qarashli shaharlar bo'ldi Edom chegaralarida, cho'lda, va Bayseleel, va Ara, va Asor, va Ikam, va Regma, va Aruel, va Kadesh, va Asorionain, va Maynam, va Balmaynan, va ularning qishloqlari, va Aseron shaharlari, bu Asor, va Sen, va Salmaa, va Molada, va Seri, va Bayfalat, va Xolaseola, va Beer-Sheva; va ularning qishloqlari, va ularning fermalari, Bala, va Bakok, va Asom, va Elboydad, va Baytel, va Xorma, va Ziklag, va Maxarim, va Setennak, va Labos, va Sale, va Eromot; yigirma to'qqiz shahar, va ularning qishloqlari. Tekislikda Ashtaol, Zorah va Eshtaol. Va Ramen, va Tano, va Ilutot, va Maiani, va Iermut, va Odollam, va Membra, va Saoxo, va Iazeka, va Sakarim, va Gadera, va uning qishloqlari; o'n to'rtta shahar, va ularning qishloqlari. Senna va Adasan va Magdalgad va Dalad va Mispa va Iaxareel va Basedot va Ideadaleya va Xabra va Maxes va Maaxos va Geddor va Bagadiel va Noman va Maxedan: o'n olti shahar va ularning qishloqlari; Lebna va Itak va Anox va Iana va Nasib va Keilam va Akiezi va Kezib va Batesar va Ailom: o'n shahar va ularning qishloqlari; Ekron va uning qishloqlari va ularning qishloq xonalari, Ekrondan Gemnagacha; va Ashdod yaqinidagi barcha joylar va ularning qishloqlari, Asiedot va uning qishloqlari va uning qishloq xonalari; G'azo va uning qishloqlari va uning qishloq xonalari Misr daryosigacha, va buyuk dengiz chegara qilib turadi. Va tog'li hududda Samir, va Yeter, va Soxa, va Renna,

va Yozuvlar shahri, bu Dabir, va Anon, va Es, va Man, va Aisam, va Gosom, va Xalu, va Xanna, va Gelom; o'n bir shahar va ularning qishloqlari; Airem, va Remna, va Soma, va Yemain, va Baitaxu, va Fakua, va Euma, va Arbok shahri, bu Xebron, va Sorait; to'qqiz shahar va ularning qishloqlari; Maor, va Karmel, va Ozib, va Itan, va Yariel, va Arikam, va Zakanaim, va Gabaa, va Tamnata; to'qqiz shahar va ularning qishloqlari; Ailua, va Bet-Sur, va Geddon, va Magarot, va Baitanam, va Tekum; olti shahar va ularning qishloqlari; Kariatbaal, bu Yarim shahri, va Soteba; ikki shahar va ularning qishloqlari; va Baddargeis, va Tarabaam, va Ainon, va Aioxioza, va Naflazon, va Sadon shaharlari, va Arkades; yetti shahar va ularning qishloqlari. Va Yabusiylik Yerushalimda yashadi va Yahudo o'g'illari ularni yo'q qila olmadi, va Yabusiylikllar Yerushalimda shu kungacha yashashdi.

16

Va Yusuf o'g'illarining chegaralari Iordan daryosidan, Yerixo yonidan sharqdan boshlanib, Yerixodan tog'li cho'l orqali ko'tarilib, Baytel Luzaga yetdi. Va Baytelga chiqib ketadi va Axataroti chegaralaridan o'tib ketadi. U dengiz ustidan Aptalim chegaralari bo'ylab quyi Baytxoron chegaralarigacha o'tadi va ularning chiqish joyi dengizga qarab bo'ladi. Va Yusufning o'g'illari Efrayim va Manasse meros oldilar. Efraim o'g'illarining chegaralari ularning urug'lariga ko'ra belgilandi va ularning merosining chegaralari sharqdan Atarot va Erokdan boshlab

yuqori Bet-horon va Gazaragacha bo'ldi. Va chegaralar dengizga keladi Ikasmonga shimoldan Termadan; aylanib boradi sharqqa Tenasaga, va Sellesga, va o'tib ketadi sharqdan Ianokaga, va Maxoga, va Atarotga, va ularning qishloqlari; va keladi Yerixoga, va chiqib boradi Iordanga. Va qabrdan chegaralar dengizga, Chelkanaga qarab boradi, va ularning chiqish joyi dengizda bo'ladi, bu Efraim qabilasining uruglariga ko'ra merosi. Va Efraim o'g'illariga ajratilgan shaharlar Manasseh o'g'illarining merosi orasida joylashgan edi, barcha shaharlar va ularning qishloqlari. Efrayim Gazerda yashovchi Kan'oniyni yo'q qilmadi va Kan'oniy Efrayim ichida shu kungacha yashadi, to Misr podshohi Fir'avn ko'tarilib keldi va uni oldi va uni olovda yoqdi, va Kan'oniylarni, Perizziylarni va Gazerda yashovchilarni o'ldirishdi, va Fir'avn uni o'z qiziga sovg'a sifatida berdi.

17

Va Manasseh o'g'illari qabilasining chegaralari shunday bo'ldi, chunki bu Yusufning to'ng'ich o'g'li edi. Manassehning to'ng'ich o'g'li Makhir, Gil'adning otasi uchun, chunki u jangchi odam edi, Gil'ad va Bashanda. Manassehning qolgan o'g'illariga ularning urug'lariga ko'ra bo'ldi: Iezining o'g'illariga, Kelezning o'g'illariga, Iezielning o'g'illariga, Syxemning o'g'illariga, Symarimning o'g'illariga va Oferning o'g'illariga. Bular ularning urug'lariga ko'ra erkaklar edi. Va Xeferning o'g'li Salpaadning o'g'illari yo'q edi, faqat qizlari bor edi, va bular Salpaadning qizlarining ismlari: Maala, Noua, Egla, Melxa va Tersa. Va ular

Eleazar ruhoniy oldida, Yoshua oldida va boshqaruvchilar oldida turib dedilar: Xudo Muso orqali bizga birodarlarimiz o'rtasida meros berishni buyurgan edi. Va ularga Rabbiyning buyrug'i bilan ularning otalarining birodarlari orasida qur'a berildi. Va ularning ulush chizig'i Anassadan tushdi, va Labek tekisligi Gilad yeridan, u Iordan daryosining narigi tomonida; Chunki Manassaning o'g'illarining qizlari o'z birodarlarining o'rtasida meros oldilar; va Gilad yeri Manassaning qolgan o'g'illariga tegishli bo'ldi. Manasseh o'g'illarining chegaralari Delehanath bo'ldi, u Anath o'g'illarining ro'parasida joylashgan va u Jamin hamda Jassibga qarab chegaralar bo'ylab borib, Taphthoth bulog'iga yetadi. Manassehga tegishli bo'ladi va Tafet Manasseh chegaralarida Efraim o'g'illariga tegishli bo'ladi. Va chegara Karana jarligiga janubga tomon tushadi, Yariel jarligiga ko'ra; pistaxor daraxti Efraim uchun Manasseh shahri orasida; va Manasseh chegarasi shimolda soyga; va uning chiqish joyi dengiz bo'ladi janubdan Efraim uchun, va shimolda Manasseh uchun; va dengiz ular uchun chegara bo'ladi; va Asher bilan shimolda qo'shiladi, va Issakar bilan sharqdan. Manasseh Issakar va Ashir hududlarida Baitan va uning qishloqlariga, Dor aholisi va uning qishloqlariga, Megiddo aholisi va uning qishloqlariga, Mafetaning uchinchi qismi va uning qishloqlariga ega bo'ladi. Va Manassehning o'g'illari bu shaharlarni yo'q qila olmadilar, va Kan'oniy bu yerda yashay boshladi. Va shunday bo'ldiki, Isroil o'g'illari kuchayganlarida, ular Kan'oniylarni bo'ysundirdilar, lekin ularni butunlay yo'q qilmadilar. Yusufning o'g'illari Yoshuaga qarshi chiqdilar va dedilar: Nega bizga bitta qur'a va bitta o'lchangan ulush meros qilib berding? Men ko'p

xalqman va Xudo meni baraka berdi. Va Yoshua ularga dedi: Agar siz ko'p xalq bo'lsangiz, o'rmonga chiqing va o'zingiz uchun joy tozalang, agar Efraim tog'i sizni tor qilib qo'ysa. Va ular dedilar: Bizga Efrayim tog'i yoqmaydi, chunki u yerda yashovchi Kan'oniylarda tanlangan otlar va temir qurollar bor - Beth sheanda va uning qishloqlarida, Yezreel vodiysi bo'ylab. Yuşua Yusufning o'g'illariga dedi: Agar sen ko'p xalq bo'lsang va katta kuchga ega bo'lsang, senga bitta meros bo'lmaydi. Chunki o'rmon senga bo'ladi, chunki u o'rmon va sen uni tozalaysan, va u senga bo'ladi. Va qachonki sen Kan'oniylarni yo'q qilsang, garchi unga tanlangan ot bo'lsa ham, sen undan kuchliroqsan.

18

Va Isroil o'g'illarining barcha jamoati Shilohga yig'ildi va ular u yerda Guvohlik chodirini o'rnatdilar va yer ular tomonidan bo'ysundirildi. Va Isroilning yetti qabilasi qoldirildi, ular meros olmagan edi. Va Yoshua Isroil o'g'illariga aytdi: Qachongacha siz bizning Xudoimiz Rabbiy bergan yerni meros qilib olishdan charchaydigan bo'lasizlar? Har bir qabiladan uchta erkakni bering, va ular turib yerni kesib o'tsinlar va uni mening oldimda tasvirlasinlar, uni bo'lish kerak bo'lgani kabi. Va ular uning oldiga kelishdi, va u ularni yetti qismga bo'ldi: Yahudo ularga janubdan chegara bo'ladi, va Yusufning o'g'illari ularga shimoldan bo'ladi. Siz esa yerni etti qismga bo'ling va bu yerga menga keltiring, va men sizlarga Rabbimiz Xudoning oldida qur'a chiqaraman. Yo'q, chunki Levi o'g'illarining sizlarda ulushi

yo'q; chunki Rabbning ruhoniyligi uning ulushi; va Gad va Rubin va Manassa qabilasining yarmi ularning merosini Iordanning narigi tomonida sharqda oldilar, uni ularga Rabbning xizmatkori Muso bergan edi. Va erkaklar turib ketishdi, va Yoshua yurgan erkaklar yerini o'lchash uchun buyurdi va dedi: Yuringlar va yerni o'lchang, va men tomon keling, va bu yerda men sizga qur'a chiqaraman Rabbining oldida Shilohda. Va ular ketib, yerni kesib o'tdilar, uni ko'rdilar va shaharlar bo'yicha yetti qismga bo'lib kitobga yozdilar, so'ngra Yoshuaga olib keldilar. Va Yoshua ularga qur'a tashladi Shilohda Rabbining oldida. Binyomin qabilasining qur'asi ularning urug'lariga ko'ra birinchi bo'lib chiqdi va ularning qur'asining chegaralari Yahudo o'g'illari va Yusuf o'g'illari orasida chiqdi. Ularning chegarasi shimoldan, Iordandan boshlanib, Yerixoning orqa tomoniga shimoldan ko'tarilib boradi, keyin tog'ga, dengizga qarab ko'tarilib boradi va uning chiqish joyi Mabdaritis Betxon bo'ladi. Va chegaralar u yerdan Luzning orqa tomoniga, uning janubidan o'tadi, bu Bethel hisoblanadi, va chegaralar Matarot Orechdan tog'li hududga tushadi, qaysi Beth horonning pastki qismining janubiga qarab joylashgan. Va chegara o'tib, dengiz yonidagi qismga, janubdan, Baytxoron ro'parasidagi tog'dan janubga qarab o'tadi, va uning chiqish joyi Qiriat Baalga bo'ladi, bu Qiriat-yearim, Yahudo o'g'illarining shahri, bu dengizga qarab turgan qismdir. Janubiy qism Kariath Baal qismidan boshlanib, chegara Gasin orqali o'tib, Naphto suv bulog'iga yetadi. Va chegara qismga tushadi, bu Sonnam vodiysining oldiga ko'ra, bu Emek Rafaimning qismidan shimoldan, va Gehenna Yebusiyning orqasiga janubdan tushadi;

Rogel bulog'iga tushadi; Va Baytshemesh bulog'iga o'tadi; va Galilotga o'tadi, bu Etamin ko'tarilishining ro'parasida; va Rubin o'g'illari Bohan toshiga tushadi; va Baytarabaning orqasidan shimoldan o'tadi, va chegaraga dengizning orqasiga shimoldan tushadi. Va chegaralarning chiqish joyi shimolda sho'r dengiz tizmasida, Iordanning janubiy qismiga qarab bo'ladi — bular janubiy chegaralar hisoblanadi. Va Iordan sharq tarafdan chegarani belgilaydi, bu Benyamin o'g'illarining merosi, uning chegaralari atrofida urug'larga ko'ra. Va Binyomin o'g'illarining shaharlari ularning urug'lariga ko'ra bo'ldi: Yerixo, va Betegayo, va Amekasis, va Baytabara, va Sara, va Besana, va Ayin, va Fara, va Efrata, va Karafa, va Kefira, va Moni, va Gibe'a, o'n ikki shahar; va ularning qishloqlari: Gibe'on, va Rama, va Be'erot, va Massema, va Miron, va Amoke, va Fira, va Kafan, va Nakan, va Zelekan, va Tareela, va Yebus; bu Yerushalimdir; va Gabaot, Yarim, o'n uch shahar, va ularning qishloqlari; bu Binyomin o'g'illarining merosi ularning urug'lariga ko'ra.

19

Va Shimeon o'g'illarining ikkinchi qur'asi chiqdi, va ularning merosi Yahudo o'g'illarining qur'alari orasida bo'ldi. Va ularning qur'asi Beersheba, va Samaa, va Kaladam, va Arsola, va Bola, va Iason, va Ertoula, va Boula, va Horma, va Sikelak, va Baytmaxereb, va Sarsousin, va Batarot, va ularning dalaлari bo'ldi; o'n uchta shahar, va ularning qishloqlari. Eremmon va Thalcha va Jether va Asan: to'rtta shahar va ularning qishloqlari

ularning shaharlari atrofida, Balek gacha boruvchilar Bameth janubga qarab. Bu Shimeon o'g'illari qabilasining merosi ularning urug'lariga ko'ra. Yahudo qabilasining ulushidan Shim'on o'g'illarining qabilasi merosi bo'ldi, chunki Yahudo o'g'illarining qismi ularnikidan kattaroq edi, va Shim'on o'g'illari ularning ulushi o'rtasida meros oldilar. Va uchinchi qur'a Zabulun uchun ularning urug'lariga ko'ra chiqdi; ularning merosining chegaralari Esedekgola bo'ladi, ularning chegaralari, dengiz va Magelda, va u Baytharaba tomon Yekman ro'parasidagi jarlikka qo'shiladi. Va Seddoukdan sharqdan, Baytshemeshning qarama-qarshisidan Xaselotaitning chegaralariga qaytdi va Dabirotdan o'tib, Fanggaiga ko'tariladi. Va u yerdan sharq tomonidagi Gebere tomon qarama-qarshi tomondan aylanib o'tadi, Katasem shahriga, va Remmona Mataraozaga o'tib boradi. Va chegara shimolda Amot tomonga aylanib boradi, va ularning chiqish joyi Gayfael ustida bo'ladi, va Katanath, va Nabaal, va Shimron, va Yerixo, va Baythman ustida. Bu Zabulun o'g'illari qabilasining merosi ularning urug'lariga ko'ra, shaharlar va ularning qishloqlari. Va Issakarga to'rtinchi qur'a chiqdi. Va ularning chegaralari Yazel, va Xasalot, va Sunam, va Agin, va Shiona, va Reerot, va Anaxeret, va Dabiron, va Kishon, va Rebes, va Remmas, va Jeon, va Tomman, va Aymarek, va Bersafes bo'ldi. Va chegaralar Gaytbor ustida uchrashadi, va Salim ustida dengiz bo'yicha, va Baytshamis, va uning chegaralarining chiqish joyi Iordaniya bo'ladi. Bu Issakar o'g'illari qabilasining merosi ularning urug'lariga ko'ra, shaharlar va ularning qishloqlari. Va beshinchi qur'a Asher uchun ularning urug'lariga ko'ra chiqdi. Va ularning chegaralari

Ekseleket va Alef va Baytok va Keaf va Elimelech va Ammiel va Maasa bo'ldi; va dengiz bo'yidagi Karmel bilan va Sion bilan va Labanat bilan qo'shiladi. Va u quyosh chiqishidan va Baytgegendan qaytadi va Zabulun va Ekgay bilan qo'shiladi, va Ftael shimol tomonda, va Saftabaytme chegaralariga kiradi, va Inael, va Xobamasomelga o'tadi, va Elbon, va Raab, va Ememaon, va Kantan orqali buyuk Sidongacha. Va chegara Ramaga qaytadi va Masfassat bulog'igacha va Suriyaliklarnikigacha, va chegara Yasifga qaytadi va uning chiqish joyi dengiz bo'ladi va Apoleb va Exozob va Arxob va Afek va Raau. Bu Asher o'g'illari qabilasining merosi ularning urug'lariga ko'ra, shaharlar va ularning qishloqlari. Va Naftaliga oltinchi qur'a chiqdi. Ularning chegaralari Moolam, Mola, Besemiin, Arme, Nabok va Iephthamai orqali Dodamgacha bo'ldi va uning chiqish yo'llari Iordanes edi. Va chegara Aththaborda dengizga qaytadi va u yerdan Iakanaga o'tadi va janubdan Zebulun bilan qo'shiladi, va Asher dengiz bo'ylab qo'shiladi, va Iordan sharqdan quyosh tomoni bilan qo'shiladi. Va Suriyaliklarning mustahkam shaharlari: Sur, va Omathadaket, va Keneret, va Armayt, va Arael, va Xazor, va Kades, va Assari, va Asor bulog'i, va Keroe, va Megalaarim, va Bayttame, va Tessamis. Bu Naftali o'g'illari qabilasining merosi. Va Danga yettinchi qur'a chiqdi. Va ularning chegaralari Sarat va Asa va Sammaus shaharlari va Salamin va Ammon va Silata va Elon va Tamnata va Eqron va Alkata va Begeton va Gebeelan va Azor va Banaibakat va Getremmon va dengizdan Ierakon chegarasi Yoppa yaqinida bo'ldi. Bu Dan o'g'illari qabilasining merosi ularning urug'lariga ko'ra, ularning shaharlari va

ularning qishloqlari. Va Dan o'g'illari borishdi va Laxish bilan urush qilishdi, va uni egallab olishdi, va uni qilich og'zi bilan urishdi, va unda yashashdi va uning nomini Lasendan deb chaqirishdi. Va ular o'z chegaralariga ko'ra yerni egallab olish uchun borishdi, va Isroil o'g'illari Nun o'g'li Yoshuaga Xudoning buyrug'i bilan ularda meros berishdi, va unga u so'ragan shaharni berishdi, Tamnasarax, u Efraim tog'ida, va u shaharni qurdi va unda yashadi. Bular Eleazar ruhoniy, Nun o'g'li Yoshua va Isroil qabilalari orasidagi ota-bobolar boshchilari Shilohda Xudo'ning oldida, guvohlik chodirining eshiklari yonida qur'a tashlash orqali meros qilib bergan bo'linishlardir, va ular yerni egallab olish uchun ketdilar.

20

Va Rabbiy Yoshuaga gapirdi va dedi: Isroil o'g'illariga gapir va dey: men sizga Muso orqali aytgan panoh shaharlarini bering. Beixtiyor jon urgan qotil uchun panoh, va sizga shaharlar panoh bo'ladi, va qotil qon qasos oluvchi tomonidan o'lmaydi, toki u jamoat oldida hukm uchun turgunicha. Va u Kadeshni Galileyadagi Naftali toghida, Shexemni Efrayim toghida, va Arbok shahrini, ya'ni Xevronni, Yahudo toghida ajratdi. Va Iordanning narigi tomonida Ruben qabilasidan cho'ldagi tekislikda joylashgan Bosorni, Gad qabilasidan Giladda joylashgan Aremotni va Manasse qabilasidan Bashanda joylashgan Gaulonni berdi. Bular Isroil o'g'illari va ularda yashovchi musofir uchun belgilangan shaharlardir, har bir

beixtiyor jon urayotgan kishi u yerga qochib borishi uchun, shunday qilib u qon qasos oluvchining qo'lida o'lmasin, toki jamoat oldida sudga turgunicha.

21

Va Levi o'g'illarining oila boshliqlari Eleazar ruhoniyga va Nun o'g'li Yoshuaga va Isroil qabilalaridan ota-bobolar boshliqlarga yaqinlashdilar. Va ular ularga Shilohda, Kan'on yerida dedilar: Rabbiy Muso qo'li orqali bizga yashash uchun shaharlar va mollarimiz uchun yaylovlar berishni buyurgan edi. Va Isroil o'g'illari Leviylar ga Rabbning buyrug'i orqali meros taqsimlashda shaharlar va ularning yaylovlarini berdilar. Va qur'a Kahat xalqiga chiqdi, va Harun o'g'illari ruhoniylarga, Leviylarga Yahudo qabilasidan va Shim'on qabilasidan va Binyomin qabilasidan qur'a orqali o'n uchta shahar berildi. Va Qohatning qolgan o'g'illariga Efrayim qabilasidan va Don qabilasidan va Manassa qabilasining yarmidan qur'a orqali o'nta shahar berildi. Va Gershon o'g'illariga Issakar qabilasidan, Asher qabilasidan, Naftali qabilasidan va Manassehning yarim qabilasidan Bashanda o'n uch shahar berildi. Va Merarining o'g'illariga ularning urug'lari bo'yicha Reuben qabilasidan va Gad qabilasidan va Zebulun qabilasidan qur'a orqali o'n ikki shahar berildi. Va Isroil o'g'illari Leviylarga shaharlarni va ularning yaylovlarini berdilar, Rabbiy Musoga buyurgan usulda, qur'a bilan. Va Yahudo o'g'illari qabilasi va Shimeon o'g'illari qabilasi va Binyomin o'g'illari qabilasidan bu shaharlarni

berdilar; va ular Leviy o'g'illari Kohat xalqidan bo'lgan Harun o'g'illariga chaqirildi, chunki bularga qur'a tegdi. Va u ularga Qiriat Arba, Anakning ona shahrini berdi; bu Yahudo tog'idagi Xevrondir. Lekin uning atrofidagi yaylovlarni va shaharning dalalarini va uning qishloqlarini Yoshua Yefunnaning o'g'li Kalebning o'g'illariga mulk sifatida berdi. Va Harun o'g'illariga qotil uchun panoh shahri Xebronni va uning bilan ajratilgan yerlarnini berdi; va Lemnani va unga qarab ajratilgan yerlarnini. Va Aylomni va unga ajratilgan yerlarnini; va Temani va unga ajratilgan yerlarnini. Va Gellani va unga ajratilgan yerlarnini; va Dabirni va unga ajratilgan yerlarnini. Va Asani va unga ajratilgan yerlarnini; va Tanuni va unga ajratilgan yerlarnini; va Baytshamusni va unga ajratilgan yerlarnini; bu ikki qabiladan to'qqiz shaharni. Va Binyomin qabilasidan: Gibon va unga ajratilgan yerlar; va Gat, va unga ajratilgan yerlar; va Anatot, va unga ajratilgan yerlar; va Gamala, va unga ajratilgan yerlar; to'rtta shahar. Barcha Aaron o'g'illarining, ruhoniylarning shaharlari o'n uchta edi. Va Qohat o'g'illaridan qolgan Leviylar xalqlariga, Qohat o'g'illaridan, ularning ruhoniylar shahri Efrayim qabilasidan bo'ldi; va ular ularga qotil uchun panoh shahri Shexemni va unga tegishli yaylovlarni berdilar; va Gazarani va unga tegishli yaylovlarni; va Bet-Xoronni va unga tegishli yaylovlarni; to'rtta shahar. Va Dan qabilasidan Elkoqaimni va unga ajratilgan yaylovlarni, va Getedanni va unga ajratilgan yaylovlarni, va Ayjalonni va unga ajratilgan yaylovlarni, va Gat-Rimmonni va unga ajratilgan yaylovlarni: to'rtta shahar. Va Manasseh qabilasining yarmidan Tanax va unga ajratilgan joylar, hamda Iebatha va unga

ajratilgan joylar — ikki shahar. Barcha shaharlar o'nta bo'lib, ularga tegishli ajratilgan joylar bilan birga Kahat o'g'illarining qolgan urug'lariga berildi. Va Gedson o'g'illariga, Leviylarga, Manasseh qabilasining yarmidan qotillar uchun ajratilgan shaharlar: Basanitidadagi Gaulon va unga tegishli ajratilgan yerlar, hamda Bosoran va unga tegishli ajratilgan yerlar — ikki shahar. Va Issakar qabilasidan Kishon va unga ajratilgan yaylovlar; va Dabarot va unga ajratilgan yaylovlar; va Ramot va unga ajratilgan yaylovlar; va Yozuvlar bulog'i va unga ajratilgan yaylovlar; to'rtta shahar. Va Ashir qabilasidan Basellani va uning yaylovlarini, va Dabbonni va uning yaylovlarini, va Xelkatni va uning yaylovlarini, va Raabni va uning yaylovlarini - to'rtta shahar. Va Naftali qabilasidan qotil uchun ajratilgan shahar – Galileyadagi Qadesh va unga tegishli yerlar, Hammot va unga tegishli yerlar, Kartan va unga tegishli yerlar – uchta shahar. Gedsonning barcha shaharlari ularning urug'lariga ko'ra, o'n uch ta shahar. Va qolgan Lavilar, Merari o'g'illariga Zavulon qabilasidan Maan va uning yaylovlari, Kadesh va uning yaylovlari, Zilla va uning yaylovlari - uch shahar. Va Iordan daryosining narigi tomonida, Yerixoga qarab, Rubin qabilasidan qotil uchun panoh shahrini - sahradagi Bosorni, Misoni va uning yaylovlarini, Yazerni va uning yaylovlarini, Dekmoni va uning yaylovlarini, Mafani va uning yaylovlarini - to'rtta shaharni berdilar. Va Gad qabilasidan qotil uchun panohgoh shahar va Giladdagi Ramot va uning yaylovlari, Kamin va uning yaylovlari va Xeshbon va uning yaylovlari va Yazer va uning yaylovlari, hammasi to'rtta shahar. Merari o'g'illariga berilgan barcha shaharlar, ularning urug'lari bo'yicha, Levi qabilasidan

qolganlardan o'n ikki shaharga teng bo'ldi. Isroil o'g'illarining mulki o'rtasida Lavilarning barcha shaharlari qirq sakkiz shahar, va ularning yaylovlari bu shaharlar atrofida; shahar va yaylovlar shahar atrofida bu barcha shaharlarga. Va Rabbiy Isroilga berdi barcha yerni, uni U ularning otalariga berishga qasam ichgan edi; va ular uni meros qilib oldilar, va ular unda yashadilar. Va Xudo'yo ularni atroflarda dam oldirdi, chunki ularning otalariga qasam ichganidek, ularning barcha dushmanlari orasidan hech kim ularning oldida turolmadi, Xudo'yo ularning barcha dushmanlarini ularning qo'llariga topshirdi. Rabbiy Isroil o'g'illariga aytgan barcha yaxshi so'zlaridan hech biri barbod bo'lmadi, hammasi amalga oshdi.

22

O'shanda Yoshua Rubin o'g'illarini va Gad o'g'illarini va Manasseh qabilasining yarmini chaqirib yig'di va ularga dedi: Siz Rabbiyning bandasi Muso sizga buyurgan hamma narsalarini eshitdingiz va u sizga buyurgan hamma narsalarga ko'ra mening ovozimga itoat qildingiz. Siz bu ko'p kunlar davomida bugungi kungacha o'z birodarlaringizni tashlab ketmadingiz va Rabbingiz Xudoning buyrug'ini saqladingiz. Endi esa Rabbimiz Xudoyimiz bizning birodarlarimizga dam berdi, u ularga aytganidek. Endi shuning uchun qaytib, o'z uylaringizga va Muso sizga Iordan daryosining narigi tomonida bergan mulkingiz bo'lgan yeringizga boring. Lekin buyruqlarni va qonunni bajarish uchun o'zingizni juda saqlang, qaysi bizga

Rabbiyning xizmatkori Muso bajarish uchun buyurdi; Rabbiyni, bizning Xudoyimizni sevish, uning barcha yo'llarida yurish, uning buyruqlarini saqlash, va unga yopishib turish, va unga butun aqlingizdan va butun qalbingizdan xizmat qilish. Va Yoshua ularni muborak qildi va ularni yuborib jo'natdi, va ular o'z uylariga ketdilar. Manasseh qabilasining yarmiga Muso Bashanda berdi, yarmiga esa Isho uning birodarlari bilan Iordan daryosining narigi tomonida, dengiz yonida berdi. Isho ularni o'z uylariga yuborib, ularga duo qildi. Va ular ko'p boylik bilan o'z uylariga qaytib ketdilar, juda ko'p chorva, kumush, oltin, temir va ko'p kiyim bilan, dushmanlarnig o'ljasini o'z aka-ukalari bilan bo'lishdilar. Ruben o'g'illari, Gad o'g'illari va Manasse qabilasining yarmi Isroil o'g'illaridan Kan'on yerida joylashgan Shiloda ketishdi, ularning meros bo'lib olgan Gilad yeriga, uni Rabbning Muso qo'li orqali bergan buyrug'i bilan meros qilib olgan edilar. Va ular Iordan daryosining Gilead hududiga keldilar, u Kanaan yerida joylashgan, va Ruben o'g'illari, Gad o'g'illari va Manasseh qabilasining yarmi u yerda Iordan daryosi yonida qurbongoh qurdilar, ko'rish uchun katta qurbongoh. Va Isroil o'g'illari eshitdilar: Mana, Ruben o'g'illari, Gad o'g'illari va Manasse qabilasining yarmi Kan'on yerining chegaralarida, Gilad hududida, Iordanning narigi tomonida, Isroil o'g'illarining o'sha tarafida qurbongoh qurganlar. Va Isroilning barcha o'g'illari Shilohga yig'ilishdi, shunday qilib ular ko'tarilib, ularga qarshi urush qilishdi. Va Isroil o'g'illari Rubin o'g'illariga va Gad o'g'illariga va Manasseh qabilasining yarmi o'g'illariga Gilad yeriga yubordilar Pinehasni, bosh kohin Horunning o'g'li Elozorning o'g'lini, va u bilan birga o'n

rahbarni; bitta rahbar har bir ota uyidan Isroilning barcha qabilalaridan; rahbarlar ota uylarining mingboshilari Isroilning. Va ular Ruben o'g'illari oldiga va Gad o'g'illari oldiga va Manasseh qabilasining yarmi oldiga Gilad yeriga keldilar va ular bilan gaplashdilar va dedilar: Rabbiyning butun jamoasi shunday deydi: bu qanday gunoh, sizlar Isroil Xudosi oldida gunoh qildingiz, bugun Rabbidan yuz o'girish uchun, o'zingiz uchun o'zingizga qurbongoh qurib, Rabbidan isyonchilar bo'lish uchun? Peorning gunohi bizga kichik emasmi, chunki biz undan shu kungacha tozalanmadik? Va Rabbiyning jamoatida zarba yuz berdi. Va siz bugun Rabbiydan yuz o'girdingiz, va agar bugun Rabbiydan yuz o'girsangiz, ertaga butun Isroil ustiga g'azab bo'ladi. Agar hozir sizning egaligingiz bo'lgan yeringiz kichik bo'lsa, Rabbining egaligi bo'lgan yerga o'ting, u yerda Rabbining chodiri turadi, va bizning oramizda meros olasizlar. Xudodan isyonkorlar bo'lmang va Rabbidan ketmang, chunki sizlar bizning Xudoimiz Rabbining qurbongohidan tashqarida qurbongoh qurdingizlar. Yo'qmi, mana, Zaraxning o'g'li Axar muqaddas narsaga nisbatan gunoh qildi va butun Isroil jamoasiga g'azab tushdi? Va bu bir o'zi o'zining gunohida o'ldi. Va Ruben o'g'illari va Gad o'g'illari va Manasseh qabilasining yarmi javob berishdi va Isroilning ming boshilariga gapirdilar va dedilar: Xudo Xudo Rabbiydir, va Xudo Xudo o'zi biladi, va Isroil o'zi biladi; agar biz isyonda Rabbiyning oldida gunoh qilgan bo'lsak, bu kunda bizni qutqarmasin. Va agar biz o'zimiz uchun qurbongoh qurdik, shunda Rabbimiz Xudodan ajralib ketish uchun, shunda uning ustiga yondirilgan qurbonliklar keltirish uchun, shunda uning ustida najot qurbonligini qilish

uchun, Rabbiy izlab topadi. Lekin biz buni ehtiyotkorlik so'zi tufayli qildik va aytdik: Shunday qilib, ertaga sizning bolalaringiz bizning bolalarimizga: Sizga Rabbiy, Isroilning Xudosi bilan nima aloqasi bor? deb aytmasinlar. Va Xudo'y bizning va sizning oramizga Iordanni chegara qilib qo'ydi, va sizga Xudo'ydan hissa yo'q, va sizning o'g'illaringiz bizning o'g'illarimizni begonalashtiradi, shunday qilib ular Xudo'yga sig'inmasinlar. Va biz shunday qilishni aytdik, bu qurbongohni qurish qurbonliklar uchun emas va qurbonlar uchun ham emas, lekin bu bizning va sizning oramizda, va bizning avlodlarimiz orasida bizdan keyin guvohlik bo'lsin deb, Rabbiyning xizmatini uning oldida xizmat qilish uchun, bizning qurbonliklarimizda va bizning qurbonlarimizda va bizning najot qurbonlarimizda; va sizning farzandlaringiz bizning farzandlarimizga ertaga aytmasin, sizga Rabbiyning ulushi yo'q. Va biz aytdik: Agar qachondir bizga yoki bizning avlodlarimizga ertaga ular gapirsa va aytsa: Ko'ring, Rabbiyning qurbongohiga o'xshashligini, qaysi bizning otalarimiz qildilar – bu nazrlar uchun emas va qurbonliklar uchun emas, lekin bu sizlar va bizlar orasida, hamda bizning o'g'illarimiz orasida guvohlikdir. Yo'q bo'lsin, demak, biz bugun Xudoydan yuz o'girmoq va Xudoydan ketmoq uchun, shunday qilib, biz meva qurbonliklari, Salamis qurbonliklari va najot qurbonligi uchun qurbongoh qurmoq, faqat Xudoyning qurbongohidan tashqari, qaysi Uningchodiri oldida turadi. Va ruhoniy Finxas va Isroil jamoatining barcha rahbarlari, kim u bilan edi, Rubin o'g'illari va Gad o'g'illari va Manasse qabilasining yarmi gapirgan so'zlarni eshitdilar va bu ularga yoqdi. Ruhoniy Finees Ruben o'g'illariga, Gad o'g'illariga

va Manasse qabilasining yarmiga dedi: Bugun bilib oldikki, Rabbimiz biz bilan, chunki siz Rabbining oldida gunoh qilmadingiz va Isroil o'g'illarini Rabbining qo'lidan qutqardingiz. Va Finees ruhoniy va hukmdorlar Ruben o'g'illaridan, Gad o'g'illaridan va Manasse qabilasining yarmidan Gil'addan Kan'an yeriga Isroil o'g'illariga qaytdilar va ularga javob berishdi. Va bu Isroil o'g'illarini mamnun qildi, va ular Isroil o'g'illari bilan gaplashdilar, va Isroil o'g'illarining Xudosiga duo qildilar, va ular endi ularga qarshi urushga chiqmaslik, Ruben o'g'illari, Gad o'g'illari va Manassa qabilasining yarmining yerini yo'q qilmaslik haqida dedilar, va ular u yerda yashashdi. Va Yoshua Rubin, Gad va Manassehning yarim qabilasining qurbongohini nomladi va dedi: Bu ular orasida guvohlikdir, chunki Rabbiy ularning Xudosidir.

23

Va ko'p kunlar o'tgandan so'ng, Xudo'y Isroilni uning atrofidagi barcha dushmanlaridan tinchlantirgach, Yoshua oqsoqol bo'lib, yoshda keksaygan edi. Va Yoshua barcha Isroil o'g'illarini va ularning oqsoqollar kengashini va ularning boshqaruvchilarini va ularning sudyalarini va ularning kotiblarini chaqirdi, va ularga dedi: Men qariganman va kunlarimda oldinga borgandirman; Sizlar esa Rabbiy Xudoyimiz bu barcha xalqlarga bizning oldimizda qancha qilganini ko'rgansizlar, chunki Rabbiy Xudoyingiz siz uchun urush qilgan. Qarang, men sizga qur'a orqali sizning qabilalaringizga meros qilib

qoldirilgan millatlarni tashladim, Iordandan barcha millatlarni, va men yo'q qildim, va buyuk dengizdan quyosh g'urub tomongacha chegara belgilaydi. Lekin Rabbimiz bizning Xudoyimiz ularni bizning yuzimizdan yo'q qiladi, ular halok bo'lguncha, va ularga yovvoyi hayvonlarni yuboradi, ularni va ularning shohlarini sizning yuzingizdan yo'q qilguncha, va siz ularning yerini meros qilib olasizlar, Rabbimiz bizning Xudoyimiz sizga aytganidek. Shuning uchun juda kuchli bo'ling, Musoning qonun kitobida yozilgan hamma narsalarni saqlashda va bajarishda, shunday qilib siz o'ngga yoki chapga burilmaysiz, shunday qilib siz bu qolgan millatlar orasiga kirmaysiz. Va ularning xudolarining ismlari sizlar orasida tilga olinmaydi, va ularga xizmat qilmaysiz, va ularga sajda qilmaysiz, lekin Rabbimiz Xudoga yopishib olasizlar, xuddi shu kungacha qilganingizdek. Va Xudo'y sizning yuzingizdan katta va kuchli millatlarni yo'q qiladi, va hech kim shu kungacha bizning oldimizda qarshilik qilmadi. Sizlardan biri mingni quvdi, chunki Rabbiy Tanrimiz sizlar uchun jang qildi, xuddi bizga aytganidek. Va bizning Xudoyimiz Rabbiyni sevishni juda ehtiyot bilan saqlang. Agar siz orqaga burilsangiz va siz bilan birga qolgan bu qolgan xalqlarga qo'shilsangiz, va ular bilan nikohlar qilsangiz, va ular bilan aralashsangiz va ular sizlar bilan, bilingki Rabbiy bu xalqlarni sizlarning yuzingizdan yo'q qilishni davom ettirmaydi; va ular sizlarga tuzoqlar bo'ladi, va to'siq-toshlar, va sizlarning tovonlaringizdagi mixlar, va sizlarning ko'zlaringizdagi o'qlar, toki siz bu yaxshi yerdan halok bo'lasizlar, qaysi sizlarga Rabbiy Xudoyingiz bergan. Men esa o'sha yo'lni ketyapman, xuddi yer yuzidagi barcha odamlar

kabi, va siz o'z yuragingiz va joning bilan bilasizlar, chunki Rabbimiz Xudoning bizga tegishli barcha narsalar haqida aytgan barcha so'zlaridan birorta ham tushib qolmadi, ulardan hech biri bajarilmay qolmadi. Va qanday qilib bizga barcha yaxshi so'zlar kelgan bo'lsa, qaysilarni Rabbiy sizlarga aytgan edi, shunday Rabbiy Xudo sizlarga barcha yomon so'zlarni keltiradi, toki U sizlarni shu yaxshi yerdan yo'q qilguncha, qaysini Rabbiy sizlarga bergan edi, sizlar Rabbiy Xudoimizning ahdini buzganingizda, qaysini U bizga buyurgan edi, va borib boshqa xudolarga xizmat qilsangizlar va ularga sajda qilsangizlar.

24

Va Yoshua Isroilning barcha qabilalarini Shilohga yig'di va ularning oqsoqollarini, mirzolarini va sudyalarini chaqirdi hamda ularni Xudoning oldiga qo'ydi. Va Yashua barcha xalqqa dedi: Isroilning Rabbiy Xudosi shunday aytadi: Sizning otalaringiz daryoning narida joylashgan edilar, birinchi paytlardan boshlab - Ibrohimning otasi Tarah va Naxorning otasi, va ular boshqa xudolarga xizmat qilgan edilar. Va Men sizlarning otangiz Ibrohimni daryoning narigi tomonidan oldim va uni butun yurtda boshqardim, va uning naslini ko'paytirdim, va unga Ishoqni berdim, va Ishoqqa Yoqubni va Esavni berdim, va Esavga Seir tog'ini meros qilish uchun unga berdim, va Yoqub va uning o'g'illari Misrga tushdilar, va u yerda buyuk va ko'p va kuchli xalqqa bo'ldilar, va Misrliklar ularni azob qildilar. Va men

Misrni o'rtasida ko'rsatgan belgilarim bilan urdim. Va shundan keyin U bizning ota-bobolarimizni Misrdan olib chiqdi, va siz Qizil dengizga kirdingiz, va Misrliklar bizning ota-bobolarimizni aravalar va otlar bilan Qizil dengizga qadar ta'qib qildilar. Va biz Xudo'yoga faryod qildik, va U bizning va misrliklarning orasiga bulut va zulmat berdi, va ularning ustiga dengizni keltirdi va ularni qopladi, va sizning ko'zlaringiz Xudo'yo Misr yerida nima qilganini ko'rdi, va siz cho'lda ko'p kunlar bo'ldingiz. Va U bizni Iordan daryosining narigi tomonida yashovchi Amoriylar yeriga olib keldi va Rabbiy ularni bizning qo'llarimizga topshirdi va siz ularning yerini meros qilib oldingiz va ularni o'zingizning oldingizdan yo'q qildingiz. Balak, Sepphorning o'g'li, Moab shohi turdi va Isroilga qarshi jang uchun saf tortdi hamda elchi yuborib, Balaomni bizni la'natlash uchun chaqirdi. Va Xudo'yo, sening Xudoing seni yo'q qilishni xohlamadi, va bizni marhamatlar bilan marhamat qildi, va bizni ularning qo'llaridan qutqardi, va ularni topshirdi. Va siz Iordanni kechdingiz va Ierixoga keldingiz, va bizga qarshi jang qildilar Ierixoda yashovchilar: Amoriylar, Kan'oniylar, Perizziylar, Xiviylar, Yabusiylar, Xettiylar va Girgoshiylar, va Rabbiy ularni bizning qo'llarimizga topshirdi. Va U sizlardan oldin arilarni yubordi va bizning yuzimizdan Amoriylarning o'n ikki podshohlarini haydab yubordi, bu sizning qilichingiz bilan emas va sizning yoyingiz bilan ham emas edi. Va U sizlarga yer berdi, uning ustida mehnat qilmagan edingiz, va shaharlar berdi, ularni qurmagan edingiz, va siz ularda joylashdingiz, va uzumzorlar va zaytun bog'larini berdi, ularni siz ekmagan edingiz, ulardan yeyapsiz. Va endi Rabbidan qo'rqing va Unga

to'g'rilik va adolat bilan xizmat qiling, va begona xudolarni olib tashlang, qaysilarga bizning otalarimiz daryo narigi tomonida va Misrda xizmat qilgan edilar, va Rabbiga xizmat qiling. Agar sizga Rabbiyga xizmat qilish yoqmasa, bugun o'zingiz uchun kimga xizmat qilishingizni tanlang: yoki otalaringizning daryoning narigi tomonidagi xudolariga, yoki siz ularning yerida yashamoqda bo'lgan Amoriylarning xudolariga. Lekin men va mening uyim Rabbiyga xizmat qilamiz, chunki U muqaddas. Va xalq javob berib dedi: Rabbiyni tashlab, boshqa xudolarga xizmat qilish bizga mumkin emas. Rabbimiz Xudoyimiz, O'zi Xudodir, O'zi bizni va ota-bobolarimizni Misrdan olib chiqdi va bizni barcha yo'lda yurganimizda va o'tgan barcha xalqlarimiz orasida saqladi. Va Xudo bizning yuzimizdan amoriyliqni va o'sha yerda yashovchi barcha millatlarni haydab chiqardi, lekin biz ham Xudoga xizmat qilamiz, chunki U bizning Xudomizhdir. Va Yoshua xalqqa dedi: Siz Rabbga xizmat qila olmaysizlar, chunki U muqaddas Xudo. Va bu g'ayratli Xudo sizning gunohlaringizni va qonunsiz ishlaringizni kechirmaydi, qachonki siz Rabbni tashlab, boshqa xudolarga xizmat qilsangiz. Va U kelib sizga zarar beradi va sizni yo'q qiladi, sizga yaxshilik qilganining o'rniga. Va xalq Yoshuaga dedi: Yo'q, lekin biz Rabbiyga xizmat qilamiz. Va Yoshua xalqqa dedi: Siz o'zingizga qarshi guvohsiz, chunki siz Rabbiga xizmat qilishni tanladingiz. Va endi ichingizda turgan begona xudolarni olib tashlang va yuragingizni Isroilning Rabbiy Xudosiga qarating. Va xalq Yoshuaga dedi: Biz Rabbiyga xizmat qilamiz va Uning ovoziga quloq solamiz. Va Yoshua o'sha kuni xalq bilan ahd tuzdi va unga Shiloda Isroil Xudosining

ibodatxonasi oldida qonun va hukm berdi. Va u bu so'zlarni Xudoning qonunlar kitobiga yozdi, va katta toshni oldi, va Yoshua uni Rabbiy oldida terebint daraxti ostiga o'rnatdi. Va Yoshua xalqqa dedi: Mana, bu tosh sizlarda guvohlik bo'ladi, chunki u Rabbiy tomonidan unga aytilgan barcha so'zlarni eshitgan, chunki U bugun sizlarga gapirdi. Va bu tosh sizlarda guvohlik bo'ladi oxirgi kunlarda, qachonki siz mening Xudoyim Rabbiyga yolg'on gapirganingizda. Va Yoshua xalqni yubordi va ularning har biri o'z joyiga ketdi. Va Isroil Rabbiyga barcha Yoshua kunlarida xizmat qildi, va barcha oqsoqollar kunlarida, qaysilar Yoshuadan keyin vaqtni uzaytirdilar, va qaysilar Rabbining Isroilga qilgan barcha ishlarini ko'rdilar. Va o'sha voqealardan keyin shunday bo'ldiki, Rabbining quli, Nun o'g'li Yoshua yuz o'n yoshda vafot etdi. Va ular uni o'z ulushining chegaralarida dafn qildilar, Tamnasar'axda, Efraim tog'ida, Gal'ad tog'ining shimolidan. Va Yusufning suyaklarini Isroil o'g'illari Misrdan olib chiqdilar va ularni Shekemda dafn qildilar, dala qismida, uni Yoqub Shekemda yashovchi Amoriylardan yuz qo'zi evaziga sotib olgan edi, va u uni Yusufga ulush qilib bergan edi. Va shundan keyin shunday bo'ldiki, bosh ruhoniy Harunning o'g'li Eleazar vafot etdi va Efraim tog'ida uning o'g'li Pinehasga berilgan Gibeah shahrida dafn qilindi.